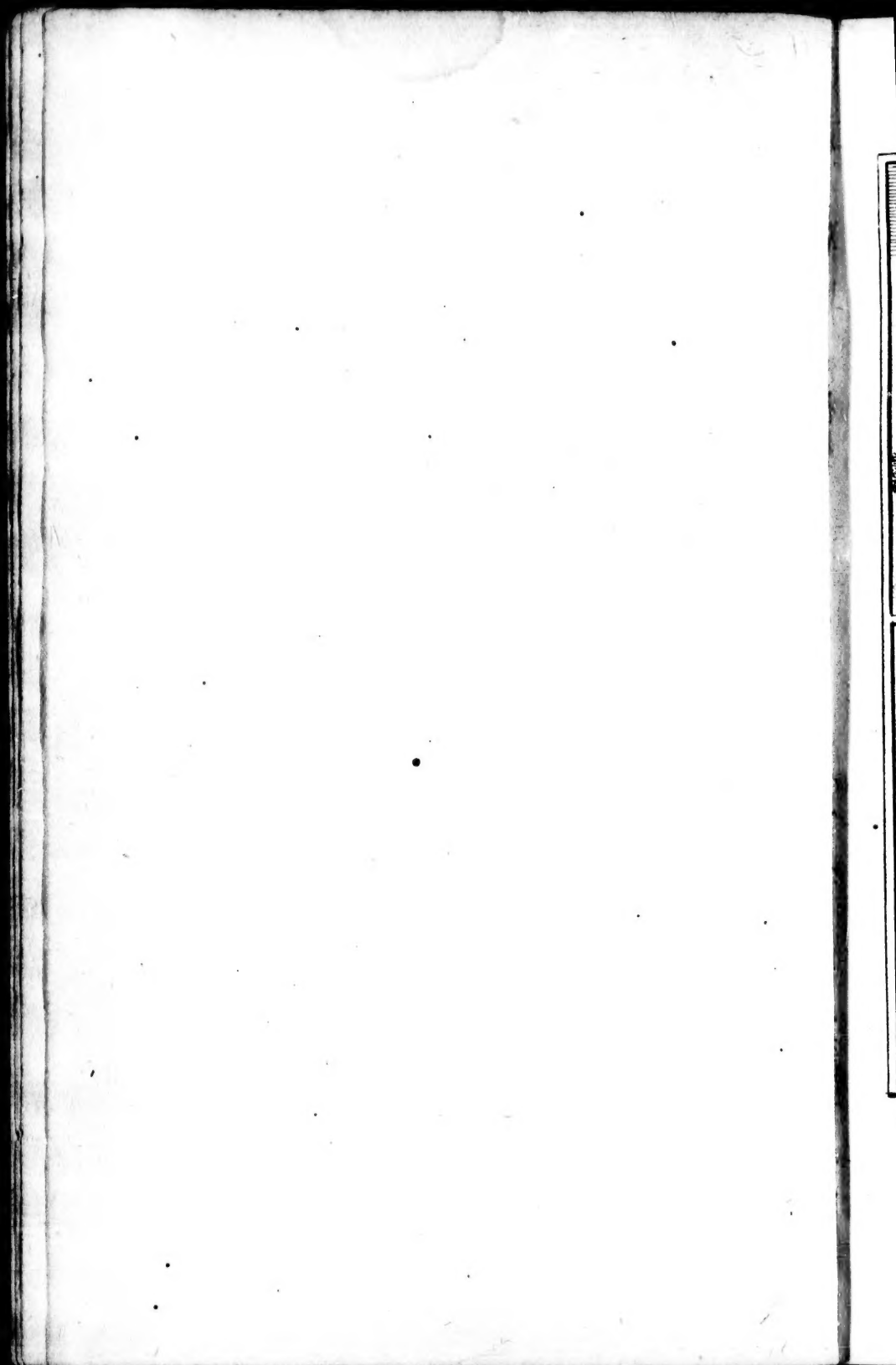
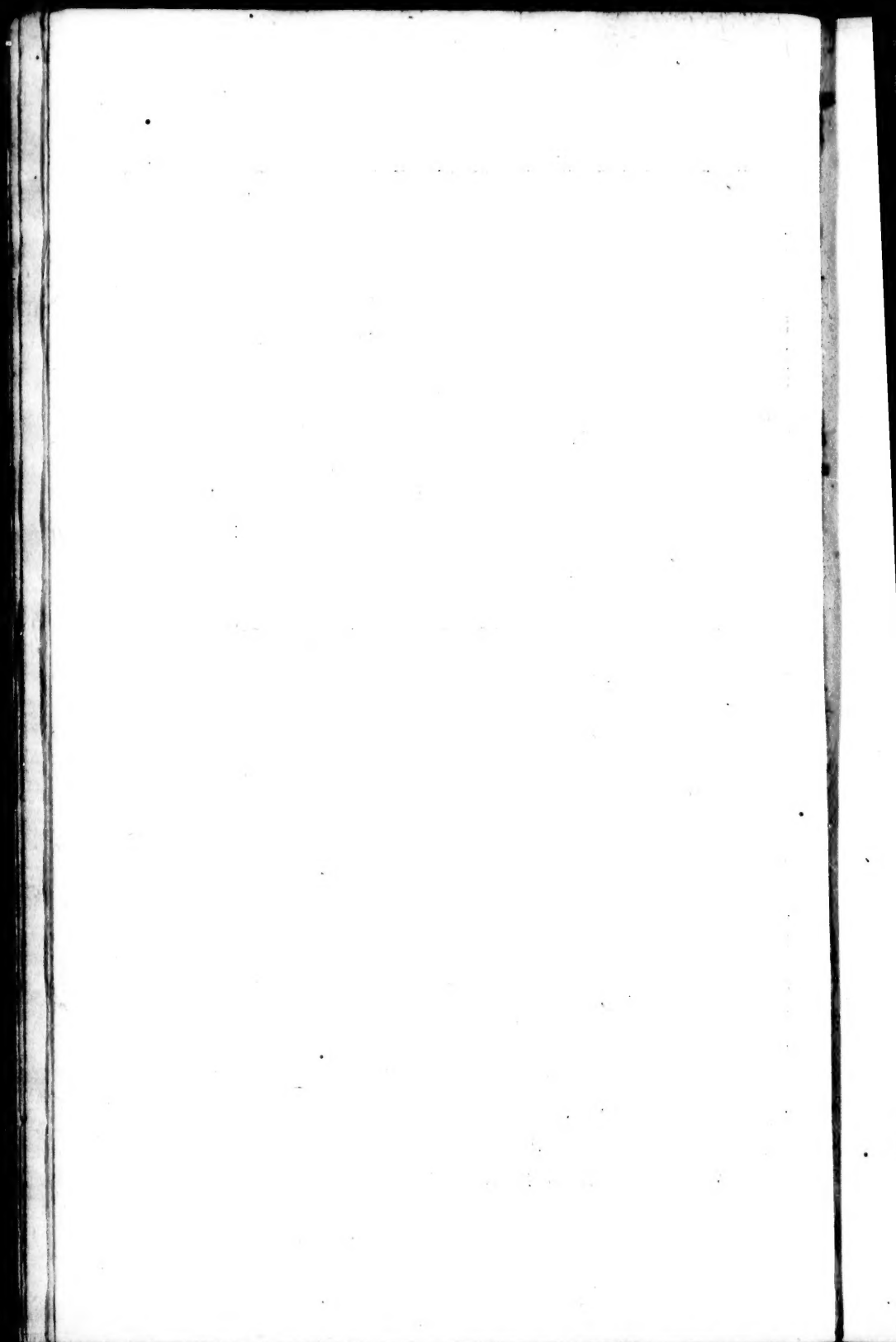

GEDAANTE en KLEEDING
der
CALIFORNIANEN.

NATUURLYKE
EN
BURGERLYKE
HISTORIE
VAN
CALIFORNIA.

BEHELZENDE
Eene naauwkeurige Beschryving van dat Gewest, desselfs
Grond, Bergen, Havens, Meiren, Rivieren en Zéen, Dieren,
Gewassen, Mineralen en vermaarde Parel-Visscheryen.

DE
Gewoontens van desselfs *Inwoonders*, hunnen *Godsdienst*,
Regering, en *Levenswyze* voor derzelver *Bekering*
tot den *Christelyken Godsdienst* door de
Zendingen der Jesuiten.

MITSGADERS
De *Berichten* van verscheidene *Reizen en Tochten*, tot *Ter-*
nederzettingen derwaards gedaan; van de dadelyke
Opneemingen dier *Landstreek*, derzelver
Inham, en der *Kust* van de *Zuyd-Zee*.

Opgehelderd
Met KOPERE PLAATEN, en eene naauwkeurige
KAART van het *Land* en de naastgelegene *Zéen*.

Uyt het oorspronkelyk *Spaans* van MIGUEL VENEGAS,
Jesuit te *Mexico*, te *Madrid* in 't Jaar 1758 uytgekomen,
in 't Engels, en nu in 't *Nederduyts* vertaald door
J. J. D.

IN TWEE BOEK-DEELEN.
EERSTE DEEL.

TE HAERLEM,

Gedrukt by *Johannes Enschedé*, Stads-Drukker. 1761.

13299

VOORREDE.

et Landschap CALIFORNIA, desselfs Benaming in den allerruymften Zin genoomen, is al overlang ontdekt geweest, en echter eerst korteling, en wel zeer onvolmaakt, bekend geworden. Desselfs Kusten zyn wel by andere Natien, als by de *Spanjaarden*, bezogt; doch dewyl de eerste hetzelfde maar slechts aandeeden, zo kon men geene waare en volstandige Beschryving van dat wydloopig Gewest, dan alleenlyk van de laatste, verwachten. De eerste Berichten, door de *Spanjaarden* uytgegeven, vertoonden hetzelfde naar Waarheid, en gelyk het in der Daad is, als een Half-Eiland; doch op de Achtebaerheid eener Spaanse Kaart, by geval in de handen der *Hollanders* geraakt, en van welker Geloofbaerheid men echter niet kon verzekerd zyn, kreeg het Gevoelen de overhand, dat *California* een Ei-

*

Ei-

V O O R R E D E.

Eiland was, en de daartegen stryden-
de Onderstelling wierd by de beste Aardbe-
schryvers zelve vooreene gemeene Dwa-
ling uytgekreeten.

De vermaarde *de l'Isle* ging die Bevat-
ting zeer oordeelkundig te keer, en be-
toogde met zo groote Bequaamheid als
Schranderheid, dat men ten tyde wan-
neer hy schreef, nog geen genoegzaam
Licht had, om die verschillende Mee-
ning te ontscheiden. In zodanig eenen
onbeslisten Staat verbleef die Zaak, tot
in het Begin deezer Eeuw, wanneer Va-
der *Kino* zyne gemaakte Ontdekkingen
in 't Licht gaf; waaruyt bleek, dat hy van
Nieuw-Mexico over Land in *California*
gekomen was, en de *Vermillioen-Zee* ge-
volgelyk niet meer dan een Zeeboezem
of Inham, en *California* werkelyk maar
een Half-Eiland kon zyn, gelyk by vroe-
gere Spaanse Schryvers te boek geslagen
was. Hieruyt komt te blyken, dat men
de oude Gevoelens, en wel byzonder,
wanneer zy op wezendlyke Onderwer-
pen gegrond zyn, niet te schielyk moet
verwerpen; dat de oplettendste en schran-
derste Lieden misleiden kunnen worden,
en dat men in Verschillen van diergelyk
eene Natuur allerveiligst kan staat ma-
ken, en volkomen vertrouwen op de
Achtbaarheid en het Gezag van zodani-
ge Persoonen, wier wezendlyk Hoofd-
werk

V O O R R E D E.

werk in de dadelyke Ontdekking der onbekende Landen bestaan heeft.

Uyt een tot dien Tyd toe zo onvolmaakt gedaan Onderzoek zyn ook verscheidene andere, zo wezendlyke als schynbaare Tegenspraken, voortgevloeid. Men vindt Berichten, in welke de Kusten van *California*, uyt hoofde der doordringende Koude, als onbewoonbaar opgegeven worden; andere daarentegen melden, dat de Hitte aldaar onverdragelyk zy. Zommige vertoonen dat Gewest als een onvruchtbaar, dor, bar en ondoorwaterd Land, niet alleen onbebouwd, maar wegens het laatste Gebrek volstrekt onbebouwbaar. Andere vyzelen het op voor een vruchtbaar, aangenaam en by verscheidene Rivieren doorsneden Gewest. De eene klaagt over deszelfs Kusten en Oevers, als bezwaarlyk en gevaarlyk wegens de meenigvuldige Rotsen en Klippen, waarmede dezelve omgeven en belemmerd zyn: De andere daarentegen beweert, dat de Aanvaart overheerlyk zy; dat verscheidene ruyme diepe en breede Rivieren uyt het Land in de Zee stroomen, in welker Monden eene meenigte fraaije en vruchtbaare Eilanden leggen, en dat, zo wel in deze als op het vaste Land, verscheidene zeer bequame en veilige Havens gevonden worden. De Verandering en het Verschil, zo wel in

V O O R R E D E.

de Opgave der Waardy, als omtrent de Gelegenheid en Gedaante van dit wyd-luftig Half-Eiland, is ten uystersten verward en naauwelyks te ontscheiden. Indien men zommige Schryvers wil geloven, dan is het slechts een schraal, arm, elendig en verachtelyk Land, en naauwelyks de Moeite waardig, die daaraan van tyd tot tyd besteed is. En evenwel moeten degeenen, welke gelegenheid gehad hebben hetzelve naauwkeurig te onderzoeken, gansch anders daarvan oordeelen; deeze getuygen, dat het zeer bequaam zy tot allerhande Bouwingen en Aanqueekingen; dat 'er onbetwistelyke Tekenen van ryke Mynen gevonden, en op de Kust eene meenigte zeer voordeelige Parelviſſcheryen gedreven worden. Dus heeft men ook de Inwoonders met gansch verschillende Verwen uytgeschildert: Zommige stellen dezelve voor als botte, onbeschofte, beestachtige en onbuygzaame Schepzels; en andere daarentegen pryzen dezelve wegens hunne Snedigheid, Beleefdheid en Herbergzaamheid. In beide deze tegenstrydige Verhaalen vindt men echter, ten opzigte van de Verscheidenheid der Landstreek, waarop dezelve kunnen toegepast worden, als mede uyt hoofde van verscheidene Omftandigheden, weinige Valsheid, en in 't algemeen genomen, hier en

V O O R R E D E.

en daar eenige Waarheden ondermengd.

Doch het voornaamste Punt, hetgeen men altoos ten opzigte van dit Gewest bedoelt heeft, is de Bepaaling van deszelfs Grensen in het Noorden geweest, waarvan men tot nog toe geene verze-kerde Berichten bekomen had. Men heeft wel gewaagt van een Landschap en van eene Zee-Engte van *Anian*, door dewelke men onderstelde, dat *California* van *Asia* gescheiden wierd. Andere hebben beweert, dat *California*, zig ge-
duurig noord-westwaards uytstrekken-
de, zeer naby aan de oostelyke *Tartary*
grensde, en men aldaar ook het *Fretum*
Aniani behoorde te onderstellen. Ande-
re hebben daarentegen zoeken staande
te houden, dat die Straat of Zee-Engte
maar in de Verbeelding bestond; tot Be-
wys aanvoerende, dat zommige door de
Spanjaarden tot het Christen Geloof be-
keerde *Indianen* over Land in *China* ge-
weest waren, doch aan de Waarheid van
zodanig een Verhaal had men geduurig
getwyfelt. Zommige meenen, dat tus-
schen het Noord-Oosten van *Asia* en het
Noord-Westen van *America* de openbaa-
re Zee eene Scheiding maakt, terwyl
andere onderstellen, dat zulks maar voor
een gedeelte plaats heeft, en alhoewel
aldaar eene Zee mogt zyn, dezelve ech-
ter door een meenigte van groote en
klei-

VOORREDE.

kleine Eilanden beflagen was. Doch alle deze Berichten bestaan maar in losse Gissingen, waarop men geen den minsten staat kan maken, en weshalve wy alsnog na de Oplossing dier Vraag behooren te wachten, tot dat dezelve Geest van Nyverheid, welke ons in het eerste tot de Ontdekking der *Indiën* en der *Americaanse* Gewesten aanspoorde, ons andermaal komt te bezielen, en met eene gelijke Verzekering te overtuigen, of het de Zee dan het Land, of eene Mengeling van beiden zy, hetgeen tusschen deze zo wydlytgestrekte vaste Landen de Paalen maakt.

Men behoort wyders te aanmerken, dat het ver van daar zy, zodanig een Onderwerp voor eene enkele Bespiegeling te houden; maar dat men in tegendeel weinige naauwkeurige Navorsingen ontmoet, welker Aangelegenheid en Gewigt met de vooreu staande kunsten evenaaren. Wy hebben, als redelyke Wezens, groot Belang in eene volmaakte Kennis van den by ons bewoonden Aardkloot te bezitten; en wy bevinden, dat Gods Voorzienigheid ons zeer wyslyk begaafd heeft met eene Naspooring van al hetgeen tot ons wezendlyk Belang kan dienen. En nademaal wy Onderdanen eener Zee-Mogendheid zyn, zo is zodanig een Onderwerp voor ons

V O O R R E D E.

ons van des te grootere Aangelegenheid, dewyl allerhande Ontdekkingen van diergelyk een Slach tot onzen Koophandel en Scheepvaart, zo wel van naby als van verre, Betrekking hebben. Ten opzichte van het tegenwoordig Onderwerp komt klaarlyk te blyken, dat hetzelfde van het allergrootste Gewigt en Aangelegenheid voor onze Natie zy, dewyl alle onze Poogingen, om eenen Doortocht in het Noord-Westen te vinden, alleenlyk door andere Bewoordingen uytgedrukt, en niets anders geweest zyn, dan om eenen nieuwen Weg na de Kusten van *California* op te spooren, en indien wy het Geluk hebben van daarin te slaagen, dan zullen wy eenen veel korteren Weg na de oude en nieuwe *Indiën* voor ons geopend zien. Nu is het veiligste Middel, om zodanig eene Ontdekking werkstellig te maken, wanneer men van het bekende tot het onbekende voortgaat, en dus den eersten, eenvoudigen, bequaamen en natuurlyken Stap doet, om een klaar en naauwkeurig Verhaal van *California* te bekomen, voor zo ver als het ontdekt is, hetgeen wy maar alleen van de *Spanjaarden* kunnen verwachten, en aan ons door dezen Schryver op eene zo volstandige, duydelyke en zeer nette wyze, als men naar alle mogelykheid kan wenschen, aangeboden wordt. Dit is het eenigste

V O O R R E D E.

Voorwerp en het waare Verdienst van dit Boek, hetgeen, alhoewel geen Werk van enkele Tydkorting en Vermakelykheid, echter vol Leerzaamheid en Onderrichting steekt, en derhalve ongetwyfelt het aangenaamst Geschenk voor het Gemeen zal zyn, gelyk zulks genoegzaam zal komen te blyken, wanneer wy het Bewerp en de Uytvoering van den Schryver in Overweeging neemen.

Hy scheidt deze Verhandeling in vier Deelen. In het eerste redeneert hy over den Naam, de Gelegenheid en Uytgestrektheid van *California*; dat is, in eenen naauwkeurigen Zin genomen zynde, van dit Half-Eiland in zo verre, als het by de *Spanjaarden* tot heden toe ontdekt en vervorderd is. Hy geeft ons een Verhaal van deszelfs Inham, Kusten en Eilanden. Hy is breedvoerig omtrent de Landsdouwen, de Luchtstreek, de natuurlyke Historie, de Paarelvisschery en het Manna van dit Gewest, hetgeen eene nieuwe Ontdekking is. Hierop volgt eene zeer duydelyke en nette Beschryving der Taalen, der Geaartheid en der Gewoontens van de *Californianen*, mitsgaders van derzelve Staatkunde en Beleid in Vrede- en Oorlogs-Tyden; en laatstelyk handelt hy ook van hunnen Godsdienst, waaromtrent hy aanmerkt, dat degeenen, welke het vaste Land be-

WOO-

V O O R R E D E.

woonen, wanneer zy by de *Spanjaarden* ontdekt wierden, ten eenemaal van alle afgodise Begrippen bevryd waren, en van geene of zeer weinige Plegtigheden wisten, doch zommige zeer byzondere en aanmerkelyke Gevoelens hadden; dat het echter in de Eilanden gansch anders gesteld was, en derzelver Bewoonders, door de Kunstenaryen en het Bedrog van een byzonder Geslacht onder hen, in eene gruwelyke Slaverny van Bygelovigheden gedompeld lagen.

Het tweede Deel behelst de Geschiedenis van *California*, zedert den Tyd van desselfs eerste Ontdekking tot de Oprechting der Zending by de *Jesuiten* aldaar. Deze Ontdekking wierd op Bevel van den beruchten *Hernando Cortes* gedaan, die in 't Jaar 1536 zelve in Persoon derwaards trok, en in den Zeeboezem belandende, denzelven met zynen Naam bestempelde; of zo andere willen, zouden de *Spanjaarden* dien Inham zedert, ter eere van dien vermaarden Veldheer, *Mar de Cortes*, zo wel als de *Vermillioen-Zee* en de *Bocht van California*, genaamt hebben. Onze Schryver geeft eene zeer naauwkeurige Schets van de verscheidene Onderneemingen, welke van tyd tot tyd gedaan zyn, om van de Uytgestrektheid en Voortbrengzelen van dit Half-Eiland eene vol-

V O O R R E D E.

maaktere Kennis te verkrygen; als mede van de verscheidene Voorstellen, dien-
aangaande zo wel in *Oud-* als *Nieuw-*
Spanjen gedaan, en van de herhaalde
Teloofstellingen, en de Redenen dier
Mislukkingen, ondermengd met ver-
scheidene oordeelkundige en gewigtige
Aanmerkingen, waarin de uiterste Zwaar-
igheden aangetoont worden, door de-
welke de Volvoering van eenig groot
Bestek, hetgeen van de Goedkeuring,
Beveelen en Onderrechten, welke uyt
ver gelegene Landen moeten komen,
afhangkelyk is, gemeenelyk blyft ste-
ken of achteruyt gaat.

Het derde Deel vervat de Verwinning
van *California* door de *Jesuiten*, en de
Aaneenschakelingen van derzelver Ver-
richtingen aldaar tot den tegenwoordi-
gen Tyd toe. De Schryver onderrecht
ons, dat het Hof van *Spanjen* en deszelfs
Onderkoningen in de *Indiën*, door de
meenigvuldige vruchtloze, kostbaare en
verdrietige Tochten vermoeid, alle ver-
dere Gedachten tot het vervorderen van
zodanig een Wingewest hadden laten
vaaren, en dat men vervolgens hetzelfde
ten eenemaale aan Vader *Eusebio Fran-*
cisco Kino verschuldigd zy, die als Zen-
deling in de daaraan gelegene Provincie
van *Sonora* bescheiden, het Besluit nam,
van daar tot in dit woest en verlaten Ge-
west

V O O R R E D E.

west door te dringen. Doch de eerste Zendeling der Orde, die derwaards overging, was Vader *Salva-Terra* in het Jaar 1697, wordende eenige Jaaren daarna door Vader *Kino* gevolgt, gelyk zyn Bestek te vooren lag, over Land, waar door hy ten volle verzekert wierd, gelyk wy hiervooren reeds aangemerkt hebben, dat *California* geen Eiland, maar een Half-Eiland was, en met het vaste Land te zamen hing. Van dien Tyd af tot heden toe hebben de *Jesuiten* alleen het Bewind der Burgerlyke en Kerkelyke Zaken van *California* gevoert; hunne Ontdekkingen vervordert; de *Indianen* bekeert; Ternederzettingen opgerecht; zommige Gronden tot Bouwlanden bequaam gemaakt, en met groote Moeite en Verduldigheid eenige kleine Wyn gaarden tot zodanige Volmaaktheid gebragt, dat dezelve zo goede Wynen, als eenige Gewesten in *Europa*, kunnen uytleveren. Van alle deze Verrichtingen geeft onze Schryver een byzonder, nauwkeurig en duydelijk Bericht, zo dat men naar Waarheid kan zeggen, dat, offchoon de Geschiedenissen van die Gedeelte der Waereld niet met veele gewichtige Uytkomsten opgesmukt en aangevuld zyn, wy dezelve echter in een zo helder Daglicht gesteld, en zo volkomen te Boek geslagen vinden, als men naar

VOORREDE.

naar alle mogelykheid kan wenschen. Hetzelve is zeer byzonder in zyn Bestek, en levert eene volstandige Beschouwing uyt van de Policy, de Orde-ning en de Wyze, hoe men die Volken heeft verwonnen, om van dezelve Naam-Onderdaanen der Kroon van *Spanjen* te maken, hen onder elkanderen te bevredigen en eendragtelyk te doen samen leven. Het vertoont insgelyks de waare Bezeffing, door dewelke de Regeering van *Spanjen* aangespoort wierd, om de Vaders tot dat groote Werk te gebruyken, en aan hen toe te staan, die Verwinningen door hunne snedige Nyverheid te volvoeren, dewelke zy zelve te vooren vergeeffsch bestaan hadden met Geweld te vervorderen. De Schryver mengelt daaronder verscheidene vrye en fraaije Aanmerkingen, niet alleen omtrent de Dwaalingen, aangaande eene byzondere Heerschappy en Bestiering, maar ook omtrent de constitutionale Hoofd-Gebreken, indien het ons geoorloofd is het zo te noemen, van de Zeten Stel-Regels der Spaanse Monarchie, op welke Gronden zommige van derzelver rykste Volkplantingen in 't vervolg zeer lastig en bezwaarlyk vallen, en de Overvloed van Schatten in de Ingewanden van het Land de Bronader van de Elende en Armoede der Inwoonders

wor-

V O O R R E D E.

worden. Deze Aanmerkingen zullen den oordeelkundigen en schranderen Lezer zeer wel te stade kunnen komen, wanneer hy dezelve met Oplettendheid gelieft na te leiden.

Het vierde en laatste Deel bestaat uyt eenige bygevoegde Stukken, waarvan men in het Lichaam van het Werk zelve gewaagt heeft. Onder dezelve bevindt zig de beruchte Reis van den Capitein *Sebastiano Vizcaino*, gedaan in het Jaar 1602, waarin een zeer fraai en byzonder nauwkeurig Bericht aangaande de West-Kust van *California*, en vervolgens eene Beschryving van de Oost-Kust, in het Jaar 1746 bereikt, te vinden zyn. Wyders komen nog daarin voor zommige Uyttrekzels der by den Capitein *Woods Rogers* en den Lord *Anson* gedaane Reizen, met de daarop door den Schryver gemaakte Aanmerkingen, en wel byzonder op de laatste, waarin hy verscheidene Gebeurtenissen, in dat Werk te boek geslagen, betwist, en betoogt, dat deffelfs Autheur omtrent dezelve qualyk onderrecht geweest zy: Alhier, en ook doorgaans in het gansche Boek, toont de Schryver een yverig Onderdaan der Kroon van *Spanjen*, en een openbaare Verweerder der Zaak van de *Jesuiten*, doch van een gansch ander Slach, dan de overige hunner Lofredenaars te zyn.

V O O R R E D E.

zyn. Hy is niet voor de by hen anderszins gewoone Uytweidingen en hoogdravende Uytdrukkingen, maar verhandelt alles in eenen deftigen en eenpaarigen Styl, die in diergelyke Werken allerbest te pas komt; hy is zeer zorgvuldig in het aanhaalen zynner Bewysstukken, ordentelyk in 't verhaalen van Gebeurtenissen, en ten opzichte van dezelve, uytgenomen omtrent het Stuk van den Godsdienst, zo oordeelkundig als voorzigtig, en vry van alle Vooroordeelen en Ligtgelovigheid. Hy schynt gevoelig te zyn, dat dit zyn Onderwerp niet vereischt, en zonder eene zichtbaare Oneigentlykheid niet kan gedoogen, hetzelve met veelerhande Vercierfelen op te toijen; hy verkiesft liever in plaats van deze nu en dan, hoewel niet te dikwyls, zyn Werk met schrandere en staatkundige Aanmerkingen te stoffeeren, zonder echter de Naauwkeurigheid en Waarheid uyt het Oog te verliezen.

Daar worden, dit alles niettegenstaande, in de volgende Bladen niet alleen veelerhande nieuwe en keurlyke, maar ook zommige zeerverbazende, diepe en gewigtige Voorwerpen gevonden, welke de Oplettendheid van de Britse Lezers noodzakelyk moeten bezig houden. Hy poogt daarin te betoogen, dat de *Spanjaarden* zig met zommige andere

Na-

V O O R R E D E.

Nationen in gelyke Omftandigheden bevin-
den; zy zyn gansch niet onkundig in de
Natuur van zodanige Staats-Ziekten,
door dewelke zy allengskens uyt teeren,
ook niet onwetende omtrent de dadely-
ke daartegen dienende Geneesmiddelen;
doch zy hebben het Vermogen niet van
dezelve behoorlyk te pas te brengen.
Hy betoogt, dat het Syftema van *Albe-
roni* ook zyne Betrekking tot *California*
heeft, en dat door de Vervordering van
den Koophandel, zo wel in de *Ooft-* als
West-Indiën, de Macht der Spaanfe Mo-
narchy herftelt behoorde te worden, om
ook den geregelden Omloop van het
Bloed in alle derzelver Leden te doen
herleven. Hy toont wyders, dat de
Spanjaarden niet zonder redenen be-
ducht zyn, in deze zo ver gelegene Ge-
westen van eene Natie te zullen over-
rompelt worden, voor dewelke zy, om-
trent vyftig Jaaren geleden, volgens het
Oordeel van dien fchranderften Staat-
kundigen, niet meer te vreezen hadden,
dan voor de Inwoonders der Maan, in-
dien zig daarin eenige mogten bevin-
den. Hy bericht, dat de Ontdekking
van eene noord-westelyke Doorvaart al-
daar, naar het gevoelen van degeenen,
welke, ten opzichte hunner Gelegenheid,
daarvan allerbest kunnen oordeelen, een
minder betwiftelyk Vraagftuk zy, dan
hier

VOORREDE.

hier te Lande; en dat de Vrees voor de Aanlegging eener Engelse Ternederzetting in de nog verder afgelegene Deelen van dat Gewest, en voor de Zamenvoeging van dezelve met hunne andere Volkplantingen voor geene Schim, maar by alle Verstandigen voor eene zeer waarschynelyke en mogelyke Zaak behoort gehouden te worden. Eindelyk tracht hy klaarlyk te betoogen, dat, dewyl de *Spanjaarden* de zware Taak op zig genomen hebben, om de schraalste en slechtste Gedeeltens van dat Gewest, te bebouwen, te verbeteren en te versterken, ook de *Engelsen*, indien zy t'eeniger tyd daartoe Lust hadden, zig zelve in eene aangename Luchtreek, vruchtbare Landsdouwe en in wel bevolkte Streeken, zouden kunnen ter neder zetten, en van daar met volle zekerheid de allergewigtigste Takken van den Koophandel, welke tot heden toe ontdekt zyn, na zig trekken, in de fraaije Vooruitzigt en Verwachting van eerlang by deze nog veele andere te zullen kunnen voegen, welke misschien grootere Voordeelen uytleveren, dan die tot nog toe zyn ontdekt en bekend geworden.

IN-

I N H O U D

VAN HET

EERSTE BOEK-DEEL.

EERSTE AFDEELING.

Beschryving van CALIFORNIA, en Bericht van 's Lands Inwoonderen.

HOOFDSTUK.	Pag.
I. <i>Van den Naam, de Gelegenheid en de Uystrektheid van CALIFORNIA.</i>	1
II. <i>Bericht van den Zeeboezem van CALIFORNIA, desselfs Kusten en Eilanden.</i>	12
III. <i>Beschryving van 't Landschap CALIFORNIA, met een Verhaal van den Aart van desselfs Landsdowwen.</i>	22
IV. <i>Van de Beesten, Vogels, gekurvene Dierjes, Visschen, Schelpen, Boomen, Vruchten, Planten, Mineraalen en Paarlen, welke op CALIFORNIA en de daaraan paalende Zeeen gevonden worden</i>	28
V. <i>Van de verscheidene Natien en Taalen van CALIFORNIA.</i>	47
VI. <i>Van de Geaartheid en Gewoontens der CALIFORNIANEN, en derzelver Wyze van Bestier in Vrede- en Oorlogs-tyden.</i>	57
VII. <i>Van den ouden Godsdienst der CALIFORNIANEN.</i>	77

• •

TWER-

IN-

I N H O U D.

TWEEDE AFDEELING.

Beschryving van CALIFORNIA, van
den Tyd af, wanneer de *Jesuiten*
aldaar allereerst aanquamen.

HOOFDSTUK.	Pag.
I. <i>De eerste Berichten van het Mare Pacificum, of de ZUYD-ZEE.</i>	101
II. <i>Eerste Ontdekking van CALIFORNIA, en de derwaards gedaane Reizen ten Tyde van Hernando Cortes.</i>	114
III. <i>Van de Tochten en Onderneemingen na CALIFORNIA tot aan het Jaar 1600.</i>	130
IV. <i>Het aanmerkenswaardig Bevel van Philippus III., en de verdere Onderneemingen omtrent CALIFORNIA, tot aan de Regeering van Philippus IV.</i>	155
V. <i>De laatste Tochten na CALIFORNIA, tot aan het Einde der Regeering van Koning Carel II.</i>	182

DERDE AFDEELING.

De Verovering van CALIFORNIA,
door de *Jesuiten*, en derzelver Ver-
richtingen aldaar tot den te-
genwoordigen Tyd toe.

HOOFDSTUK.	Pag.
I. <i>Eerste Aankomst van Vader Juan Maria de Salva-Terra op CALIFORNIA in het Jaar 1697.</i>	201
II. HOOFD-	

I N H O U D.

HOOFDSTUK.

Pag.

II. *De verscheidene Gevallen, welke tot de Komst van Vader Francisco Maria Piccolo in CALIFORNIA gebeurd zyn.* 216

III. *Gebeurtenissen en Handelingen der eerste beide Jaaren, benevens de Pogingen, om bet binnenste Gedeelte van CALIFORNIA te onderzoeken en te verwinnen, tot aan de Ternederzetting en Op-
rechting der tweede Zending van SAN XAVERIO.* 132

IV. *De Zwaarigheden, welke zig in 't Begin deezer tegenwoordige Eeuw opdedden; mitsgaders bet rampspoedig Bewind van Zaken by de Zending van MEXICO.* 249

V. *Pogingen en Toebten ter Ontdekking van den Zamenbang van CALIFORNIA met bet vaste Land van Nieuw-Spanjen: Een kort en beknopt Bericht van 't Ontwerp en de beldbaffige Uytvoeringen van Vader Francisco Kino in de Zendingen van Sonora en Pimeria, benevens een Verhaal van derzelver Vervorderingen.* 266

VI. *Nieuwe Omwentelingen in CALIFORNIA, en de Vervordering der Zendingen aldaar, tot aan bet Einde van bet Jaar 1703.* 294

VII. *Zyner Majesteits genadige Beveelen, aangaande de Zending; aenzelver groote Zwaarigheden en Bekommeringen in bet Jaar 1704, zo wel in CALIFORNIA als in MEXICO; Vader Salva-Terra wordt tot Provinciaal van Nieuw-Spanjen aangestelt.* 319

VIII. HOOFD-

2

I N H O U D.

HOOFDSTUK.

	Pag.
VIII. <i>De verdere Diensten, by Vader Salva-Terra aan CALIFORNIA bewezen; de Gunstbewyzingen van zyne Majesteit den Koning; de Zwaarigbeden en Hindernissen tegen zyne Zending binnen MEXICO opgekomen, en desselfs Vistatien, in de Hoedanigheid als Pater- Provinciaal gedaan.</i>	334
IX. <i>De twee Zendingen van San Juan Baptista Ligui, en van Santa Rosalia Mulege; de Vordering en Voortgang van de andere, en eene nieuwe Opneeming der Kust aan de ZUYD-ZEE.</i>	364
X. <i>De Terugkomst van Vader Salva-Terra in CALIFORNIA; zyn aldaar verrichte Arbeid. De Zending van San Joseph de Comonda, by Vader Mayorga gesicht; en hoe de Zending, wegens het Verlies baarer Barken, en door de Schipbreuk der Vaders Guillaume en Guischi, van welke de laatste verdronk, in de allergrootste Verlegenheid gedompelt wierd.</i>	382
XI. <i>Vader Salva-Terra bewerpt en bepaalt de Kerkelyke en Burgerlyke Regeering voor de Zendelingen en Indianen van CALIFORNIA.</i>	408
XII. <i>Bericht van de Regeerings-Wyze, by Vader Salva-Terra in 't Koninglyk Guarnisoen, en onder de Soldaten, de Schepen en Matrozen, welke tot CALIFORNIA bebooren, opgerecht; als mede het by hem geregeld Bestier der Paarel-Visscheryen.</i>	419

Pag.
-Ter-
; de
ieſteit
Hin-
innen
iſta-
ater-

334

ptiſta
e; de
adere,
t aan
364

rra in
richte
oſeph
a ge-
ns het
Schip-
uiſci,
de al-
wierd. 381

alt de
voor
ALI-
408

ader
ſoen,
Ma-
be-
bem
ryen. 419

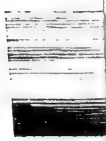
NA-

is 64 205 206
A
te

33
Tado
S. Bonifacio
S. Simon
S. Gil, 29

S. Simon
S. Gil
S. Bonifacio

S. Bonifacio
S. Gil
S. Simon
I.S. Jo
S. Bonifacio
S. Gil
S. Simon
I.S. Jo

NATUURLYKE EN BURGERLYKE
HISTORIE
VAN
CALIFORNIA:

EERSTE DEEL.
Beschryving van CALIFORNIA, en
Bericht van 's Lands Inwoonderen.

I. HOOFDSTUK.

*Van den Naam, de Gelegenheid en de Uytge-
gestrektheid van CALIFORNIA.*

Het Gewest, hetwelke wy zullen be-
schryven, voert in de Land-Kaarten
drie verscheidene Naamen; als *Cali-
fornia*, *New-Albion* en *las Islas
Carolinas*. De oudste dier Naamen
is *California*, en wordt allereerst gevonden by
Bernal Diaz del Castillo, die onder den beruch-
ten *Cortez*, Veroveraar van *Mexico*, als Officier
I. Deel. A dien-

diende, en de Geschiedenis dier verbazende Expeditie beschreven heeft.

Men dient echter te aanmerken, dat de Naam van CALIFORNIA by gemelden Officier alleenlyk toegelegd wierd aan zekere byzondere Baay.

Het verkreeg den Naam van NEW-ALBION door den vermaarden Engelsen Admiraal *Francis Drake*, die in 't Jaar 1577, wanneer hy zynen tweeden Tocht rondom de Waereld volvoerde, onder anderen ook dit Gewest aandeed. *New-Albion* is hetzelfde te zeggen als *Nieuw-Engeland*, of *Nieuw-Britannien*; want *Albion* was in oude tyden de Naam van 't Eiland, hetgeen nu dien van *Engeland* voert.

De Naam van LAS ISLAS CAROLINAS wierd aan dit Gewest niet gegeven, dan omtrent honderd Jaaren laater, ter eer van *Carel II.*, Koning van *Spanjen*, wanneer de Verovering van *Californië*, toen voor een Eiland gehouden, en van de andere naby gelegene Eilanden op zyn Bevel ondernomen, en door eene genoegzaame Magt volvoert wierd. Deze Benaaming is gebruykt by *Vader Hendrik Scherer*, een Duytse Jezuït, in zynen nieuwen Atlas; by den Heer *de Fer*, in zynen kleinen Atlas van de Spaanse Heerschappyen, dien hy aan Koning *Philippus V.*, wanneer hy tot de Kroon quam, opdroeg en overhandigde; ook meer andere Aardbeschryvers hebben zig in hunne Kaarte-Boeken en byzondere Kaarten van dien Naam bedient. Doch dewyl die beruchte Onderneeming in haare Geboorte gesmoord is, zo heeft ook de Naam van *las Islas Carolinas* in 't algemeen niet kunnen den voorrang verwerven.

De Naam, by welken dit Gewest tegenwoordig bekend is, blyft alsnog die van *Californië*, als de oudste en eerste, aan 't zelve by de Ontdekking toe-ge-

gelegd. Zommige gebruyken denzelven in 't meer-
voudige en zeggen *las Californias*; waarſchynelyk be-
doelende, om daardoor dit Gewest, by hen voor het
voornaamſte en grootſte Eiland van de Waereld ge-
houden, benevens eene menigte rondom hetzelfde
gelegene mindere Eilanden, onder ééne en dezelve
Benaaming te doen begrypen. Vermits echter te-
genwoordig bekend is, dat dit Gewest geen Eiland,
maar aan 't vaste Land van *America* gehecht zy,
gelyk wy thans zullen betoogen; zo vereiſcht die
Eigenschap volſtrektelyk, dat men het Woord *Ca-
lifornia* in het éénvoudig getal gebruyke, gelyk de
opgelde Geſchiedenis-Schryver *Bernal Diaz del
Castillo* gedaan heeft.

Ik wenschte myne Lezers te geryven met de Aan-
wyzing van de Beduydenis en den waren Oorsprong
dier Benaaming, welkers zonderlinge en miſſelyke
Klank (die, benevens meer andere, voor de eerſte
Ontdekkers der *Americaanſe* Gewesten een ware
Steen van Aanſtoot en Tegenspoed was, en hen
deed giffen, dat daarin de Verborgeneheid der Schat-
ten opgeſloten lag) de Nieuwsgierigheid der In-
woonderen van *Nieuw-Spanjen* zo wel als van
Europa ter naſpooring aangezet heeft. Maar in
geene van alle de verſcheidene Taaluytingen der In-
boorlingen hebben de Zendelingen eenig Spoor
kunnen vinden van die Benaaming, welke zy on-
derſtelden aan dat Gewest, of aan zekeren Inham,
Haven of Smaldeel van hetzelfde toegelegd te zyn.
Ook kan ik myn Zegel niet hangen aan het Gevoelen
van zommige Schryvers, welke waanen, dat die
Benaaming aan dat Gewest by de *Spanjaarden* ge-
geven zy, om dat zy ten ryde hunner eerſte Lan-
ding aldaar eene ongewoone Hitte gevoelden, en
om die redenen het Gewest met den Naam van *Ca-
lifornia* beſtempelden, zamengeſlanſt uyt twee La-
ryn-

tynfte Woorden, namentlyk uyt CALIDA en FORNAX, dat is gezegt: *Een beete Oven*. Ik geloof, dat zeer weinige Leezers van onze Goedergelukzoekers en Waaghalzen te diertyd zullen denken, dat zy zo veel Letters gegeeten hadden; want offchoon *del Castillo* van den Overwinnaar *Cortez* uytbazuynt, dat hy niet alleen een geleerd Man, maar ook een uytmuntend Dichter geweest zy, en zelfs tot *Baccalaureus Utriusque Juris* vervorderd was, zo kunnen wy echter niet vinden, dat hy of zyne Hoofdmannen uyt dien hoofde hunne Wingewesten met nieuwe Naamen zouden bestempelt hebben. Ik ben derhalve van gevoelen, dat die Benaaming haaren Oorsprong aan het eene of het andere onvoorziene Geval verschuldigd zy, en mogelyk aan sommige Woorden, by de *Indianen* gesproken, en by de *Spanjaarden* qualyk verstaan, gelyk, volgens de Aanmerking van eenen geleerden *Americaan*, gebeurd zoude zyn in de Benaaming van *Peru*, en ook, zo als wy kortelyk zullen betoogen, in de Naamgeving aan de Inwoonders van het Land *Guaycura*.

Laat ons van den Naam tot de Gelegenheid van dat Gewest overgaan. Ik onderstel, om meerder Licht daaraan toe te brengen, dat men *America* gevogelyk in twee Deelen kan scheiden; namentlyk in *Zuyd-* en *Noord-America*. Het eerste strekt zig uyt van de Land-Engte van *Panama* tot aan *Caap-Horn*, welk wydluftig Gewest by zyne Catholyke Majesteit bezeten word, en in twee Onder-Koningryken gedeeld is, namentlyk in die van *Peru* en *Santa Fè*; het laatste begint van dezelve Land-Engte, en reikt tot aan den Noord-Pool. Doch in dit laatste Deel zyn alle de Spaanse Heerschappyen onder het Bestier van den Onder-Koning van *Mexico*, welke in de vier volgende *Audiencias* ver-

verdeeld zyn , als de *Audiencia* van 't Eiland *St. Domingo* , of *Hispaniola* ; die van *Mexico* ; die van *Guadalaxara* , en die van *Guatimala* . > halven deeze heeft men nog de *Audiencia* van de *Philippynse Eilanden* , welker Gouvernement insgelyks onder het Vice-Koningryk van *Nieuw-Spanjen* begreepen word , alhoewel de Eilanden zelve , zeer ver van *Noord-America* een Gedeelte uyt te maaken , in *Asien* , en wel na by de Kust van *China* , gelegen zyn .

Wy zullen alleenlyk van de *Audiencia* van *Guadalaxara* gewagen , van welke alle de benoorden die Provincie gelegene Gewesten , als mede zommige Streeken bewesten *Mexico* , afhankelijk zyn , en dus alle de noordelyke Provincien van dit Gedeelte van *America* , onder dewelke ook *California* , het Onderwerp deezer Verhandeling , gerekend wordt .

De vermaarde Aardbeschryver *Jan Blaauw* * , die by verscheidene gevolgt wordt , begrypt onder den Naam van *California* de overgroote Landen , ten Westen van *Nieuw-Spanjen* en *Nieuw-Gallicien* gelegen , en ingesloten tusschen de noordelyke Gewesten van *Zuyd-America* en de Straat van *Anian* ; en dus bevat *California* by hem *Nieuw-Mexico* , de *Apaches* en andere Streeken . Doch hy begaat zekerlyk eenen Misflag , wanneer hy zodanig eene Uytgestrektheid aan *California* toelegt .

Deze Provincie , om eigentlyk te spreken , is een Half-Eiland , gelegen in het noordelyke Gedeelte van *America* , door de *Spanjaarden* in den Stillen Oceaan of in de *Zuydzee* ontdekt ; of wel een breede Uythoek , beginnende van de noordely-

A 3

ke

* *Jobannes Blaau America , quæ est Geographia Blaviane Pars V. Liber unus , Volumen XI. pag. 90.*

„ *CALIFORNIA* communiter dicitur , quicquid Terrarum *Nova Hispania* atque *Nova Gallicia* ad Occidentem obicitur , quæ sano latissime patent , & ad extremos *Americæ Meridionalis* terminos & *Fretum* , quod vulgo *Anian* vocant , pertinent .

ke Kusten van *America*, en strekkende ten Zuyd-oosten, aan beide zyden bespoeld door de Zuydzee, boven den Keerkring, zo dat de zuydelyke Uythoek van 't zelve in de verzengde Luchttreek gelegen is, en vlak tegen over de Provincie van *Guadalaxara*, van welke het afhankelijk is. Op dezen Uythoek is de vermaarde Caap van *San Lucas*, als mede die van *la Porsia*, tusschen welke de Baay van *St. Barnabas* geformeert wordt. De Westkust van *California* loopt noordelyk; wordt, gelyk hier vooren gemeld is, door den Stillen Oceaan bespoeld, en strekt zig 22 Graden uyt na *Cabo Blanco de San Sebastian*. De Oost- of Binnen-kust van *California* is na een naauwkeurig Onderzoek bevonden 10 Graden ver te strekken, tot dat zy tegen de groote Rivier *Colorado* stuyt. Tusschen deze twee Kusten legt het Half-eiland of de Lands-Uythoek, genaamd *California*, en de Arm der Zee tusschen de Oostkust van 't Halfeiland en 't vaste Land wordt de Golf of Baay van *California* genaamt, welke op zommige Plaatsen 60, 50 en 40 Mylen breed is, tusschen *Cabo San Lucas* en *Rio Colorado* zyne Wateren in dezen Golf loscht, alwaar beide de Kusten in een loopen, gelyk wy in 't vervolg met meerder naauwkeurigheid zullen aanwyzen.

Dus is *California* een Gedeelte van *Noord-America*, ten Oosten bespoeld door eenen Golf van gelyken Naam, en ten Westen door de Stille of Zuyd-Zee; leggende binnen de reeds gemelde drie Landpaalen, *Cabo de San Lucas*, de Rivier *Colorado* en *Cabo Blanco de San Sebastian*.

Ik heb van *Cabo San Sebastian* gewaagt, als van de verste Grenscheiding van *California* aan de Westkust, niet om dat de Kust aldaar werkelyk eindigt, zy strekt onwederspreekelyk veel verder na 't Noorden; doch dewyl wy weinige of geene kennis heb-

hebben, of de Kust zig nog boven die Caap uytstrekt, de Zee dezelve in het Westen nog verder bespoelt, en de onmeetelyke Landen ten Oosten nog wyder strekken; zo heb ik veel liever eene bekende Grenscheiding willen vaststellen, danden Lezer met onzekere Verhaalen op te houden, welke men ons van beide de Gewesten gedaan heeft, en dus zullen wy het by de hier vooren gemelde Caap van *San Sebastian* laten beruften.

Indien de Breedten en Lengten der drie voorfsz. Grenspaalen naauwkeurig verzekerd waren, dan zoude men omtrent de aardrykskundige Gelegenheid van *California* niets meer begeeren te weten. Doch, behalven de Jezuïten, zyn weinige Persoonen eenen toereikenden Tyd in dat Land geweest, om diergelyke Aanmerkingen te kunnen maaken, welke, indien zy met eene genoegzaame Naauwkeurigheid, voornamentlyk omtrent de Lengte, opge maakt worden, veelen Tyd, verscheidene Werkruygen en goede Luymen vereïsschen. Onder de Jezuïten Missionarissen zyn verscheidene geweest en zyn 'er als nog, welke zulks met alle naauwkeurigheid zouden volvoert hebben, om aan de Nieuws gierigheid onzer Eeuw eene gewenschte Voldoening te geven. Doch deze hebben, buyten andere Verlegenheden, te worstelen met het zelve Gebrek aan Mathematise Instrumenten, gelyk men gemeenlyk ziet in andere Landen, welke van den Koophandel en Gemeenschap met de Waereld min of meer versteeken zyn. Dit is eene der Byzonderheden, welke zommige Zendelingen, in den Boezem der Weetenschappen en fraaije Kunsten opgevoed, in deze Eenzaamheid als eene Offerande aan hunnen Schepper kunnen toebrengen; het is derhalve zeer onrechtvaardig, wanneer men hen verwyt en hoont, wegens het geen hunne Verdiensten in prys verhoogt;

en nog meer , wanneer men ons lastert , dat onze Onweetendheid onverschoonbaar zy ; de Schuld daarvan legt aan de *Europeanen* zelve , die zulks alles verwaarlozen , en daarover zo luydruchtig klagen. Doch terwyl wy de vertroosting bekomen en de gelukkige Tyd zien naderen , waarin wy den anderen niet meer zullen plagen met Klagten van diergelyke Natuur , zo zullen wy de naauwkeurige Bepaaling der hierboven gemelde Grensen tot zo lang moeten uytstellen ; want ik moet bekennen , dat ik geene Zekerheid daaromtrent kan geven ; ik zal echter , uyt vrees van eenige geringe Misslagen te begaan , niet nalaten het een en het ander te zeggen , hetgeen ten minsten eenige Plaats voor Berisping en Verbeetering zal opleeveren. En hier zal ik gewagen van de nieuwste Ontdekkingen , welke tot myne kennis gekomen zyn , en overslaan degeene , welke in veel vroegere Tyden gedaan zyn , dewyl derzelve Achtbaarheid door de latere Ontdekkingen krachteloos gemaakt is.

Nademaal de Breedten gemakkelijker bepaalt kunnen worden , zo komen alle de Aardbeschryvers , Zeevaarende en byzondere Verhaalen daarin overeen , dat *Cabo San Lucas* onder den 22sten Graad en 32 Minuten Noorder Breedte gelegen zy. De Rivier *Colorado* wordt op 32 Graden en 30 Minuten , en *Cabo Blanco de San Sebastian* op 43 Graden en 30 Minuten dierzelve Breedte gestelt. Zommige Schryvers verschillen eenigzins in 't bepaalen der Breedte van de bovengemelde drie Plaatsen , en het was te wenschen , dat men de Waarneemingen zo naauwkeurig kon doen , als de Gewigtigheid van het Onderwerp vereischt , doch in de Bepaaling der Lengte van die drie Plaatsen is een verbaazend Verschil : Een ervaren Zendeling van *California* zegt in zyn Verhaal , dat *Cabo San Lucas* op 145 Graden

den westelyke Lengte legt, wanneer men van de gemeene Middagslinie van 't Eiland *Ferro* afrekent, hetgeen overeenkomt met 215 Graden, wanneer men op gelyken voet van het Oosten begint te tellen. Doch zulks is ongetwyfelt een Misflag van den Uytchryver; want het eerste Oost-Punt van *Siberien* is 205 Graden oostelyke Breedte*, van dien zelve Meridiaan gerekend, en dus zoude daaruyt moeten volgen, dat het Verschil tusschen den Meridiaan, door het voorsz. Punt van *Siberien* strykende, en dien van *Cabo San Lucas* maar van 10 Graden zoude zyn, hetgeen ten eenemaal ongelooflyk, of om eigentlyker te spreken, onmogelyk is. In tegendeel worden *Mexico* en *Acapulco*, die byna onder gelyken Meridiaan leggen, gewoonelyk geplaatst onder de 274 Graden van den gemeenen Meridiaan; zulks wordt in de Kaart van de Kusten der Zuydzee bevestigd by den vermaarden Zee-Officier *Don George Juan*, die *Acapulco* op 105 Graden westelyke Lengte plaatst, te rekenen van den Meridiaan van 't Koninglyke Observatorie te *Parrys*, hetgeen overeenstemt met 275 Graden Lengte, van den gemeenen Meridiaan gerekend. Dienvolgens zouden *Mexico* en *Acapulco* niet boven de 60 Graden Lengte van *Cabo San Lucas* leggen, hetgeen ongetwyfelt een Misflag is. Vader *Eusebio Francisco Kino*, die een uytstekend Wiskunstenaar was, en daarenboven 30 Jaaren als Zendeling in deze Landen gelleeten had, plaatst den Mond der Rivier *Colorado* op 250 Graden Lengte. Deze Lengte wordt ook in 't algemeen aan *California* toegelegd by *Don Joseph Antonio da Villa Senor y Sanchez*; doch deze met zyne aldaar bepaalde

A 5

Breed-

* Deze Lengte wordt aan 't gemelde Punt by den Capitein *Bearings* gegeven, die door den *Czaar Petrus den Grooten* uytgezonden werd, om de Communicatie van *Asia* met *America* te ontdekken.

Breedte vergeleeken wordende, zal komen te blyken, dat hy daarby de Nabuurschap van *Capo San Lucas* gemeent hebbe. De Heer *de Fer* plaatst insgelyk op 250 Graden de by hem zo genaamde *Coral-Rivier*, welke myns bedunkens geene andere, dan die van *Colorado* kan zyn. Diezelve Aardbeschryver plaatst *Cabo San Lucas* op 254, en *Cabo Mendocino* op 233 Graden Lengte.

Capitein *Woods Rogers* stelt *Cabo San Lucas* op 114 Graden Westers-Lengte van den Meridiaan van Londen, welke met 134 van den gemeenen Meridiaan overeenkomen. In het *Acapulco*-Schip, door den Engelsen Admiraal *Anson* genomen, werd eene Kaart van de Zuydsee gevonden, waarin *Cabo San Lucas* op 23 Graden oostelyke Lengte geplaatst was, en de eerste Meridiaan door den Mond der Rivier *San Bernardino* in de Philippynse Eilanden ging en de Haven van *Acapulco* op 134 Graden van dienzelfen Meridiaan; dienvolgens is het Verschil tusschen *Acapulco* en *Cabo San Lucas* alleen van 12 Graden, en *Cabo San Lucas* moest leggen op 263 Graden Lengte.

De vermaarde Aardbeschryver *d'Anville* verschilt 10 Graden in de Lengte van de Rivier *Colorado*, wanneer hy dezelve, boven *Kino*, op 100 Graden Westers-Lengte plaatst van den gewoonen Meridiaan van *Ferro*, hetgeen volgens de gemeene wyze van Rekening op 260 Graden zoude uytkomen. Dezelve Schryver stelt *Cabo San Lucas* tusschen de 94 en 95 Graden van gelyke Lengte, overeenkomende met den 265 en 266sten Graad van dezelve Middagslyn. De Heer *Henry Ellis*, een Engelsman, en een der Waaghalzen, welke onlangs van *Londen* afzeilden, om eenen Doortocht langs *Hudsons-Bay* om de Noord na de Zuydsee te zoeken, plaatst *Cabo Blanco* naby *Mendocino* op 124 Graden Leng-

Lengte bewesten *Londen*, welke met de gemeene Lengte van 144 Graden evenredig zyn. De Heer *Bellin*, Ingenieur der Franse Marine, bepaalt *Cabo San Lucas* onder den 265sten Graad der Lengte, *Cabo Mendocino* op 245, en de Rivier *Colorado* op 260. Eindelyk wordt by den boven gemelden Officier *Don Georgio Juan*, in zekere Tafelen der Lengte en Breedte van de Americaanse Kusten, door hem zelve uyt de beste Kaarten, van welke zig de Lootsen in de Zuyd-Zee bedienen, opgemaakt, en aan my beleefdelyk medegedeeld, *Cabo San Lucas* op 265 Graden, 50 Minuten; *Cabo Mendocino* op 249 Graden, 49 Minuten, en de Rivier *Colorado* op 251 Graden, 49 Minuten geplaatst.

Aan wien van allen zal men in zodanig eene verscheidenheid van Gevoelens den voorrang kunnen geeven? En mogelyk heeft zulks de Reden geweest, welke den Vader *Fernando Conflag* bewogen heeft, wanneer hy in 't Jaar 1746 van de Oostkust van *California* tot aan de Rivier *Colorado* opwaards eene byzondere Meeting deed, om met alle mogelyke naauwkeurigheid derzelver Legging te bepaalen, en het Verschil wegens de Zamenvoeging met het vaste Land te beslechten, dat hy op zyne Kaart de Lengtens niet heeft willen aanwyzen. Echter heb ik in deze myne opgemaakte Kaart van zyn eerwaardig Voorbeeld durven afzien, en de Lengtens zodanig bepaalt, gelyk dezelve my waarschynelykst voorquamen uyt de verscheidene Ondervindigen en Aanmerkingen, waarop dezelve gevestigd waren, en vley derhalven my zelve, dat, indien ik ook daarin gedwaalt mogt hebben, zy echter eenigzins van nut zullen zyn in het maaken van Verbeteringen, welke Aanmerkingen men hierna zal beoogen, dat aangehaalt behooren te worden.

II. HOOFD-

II. HOOFDSTUK.

Bericht van den Zeeboezem van CALIFORNIA, deszelfs Kusten en Eilanden.

De ernstige Begerte der Jezuiten, zedert hunne eerste Overkomst en Intrede op *California*, is geweest eene naauwkeurige en byzondere Kaart van den Buytenkant , of van de Westkust van dit Halfeiland, door den Stillen Occaan of de Zuydzee bespoeld , op te maaken; doch zy zyn tot nu toe door duyzende Ongemakken en Zwaarigheden in het volvoeren dier pryswaardige Onderneeming belet geworden, uytgenomen in zommige enkele Streken , van welke wy ter behoorlyke plaats zullen gewagen.

Nog voor dat de Jezuiten in dat Land verscheenen, waren reeds verscheidene Ontdekkingen langs de Kust gedaan; doch geene zo naauwkeurig dan die van 't Jaar 1602, op Bevel van *Philippus III.*, by den Generaal *Sebastian Vizcaino*. Het Dagverhaal zyner Reize was by den ongeschoeiden Carmeliet *Antonio della Ascension*, die hem verzelde, beschreven, en een getrouw Uyttrekzel daarvan opgemaakt door *Juan de Torquemada*, hetgeen wel te breedvoerig is, om hier ingelascht, doch te gewigtig, om ten eenemaale met stilzwygen voorby gegaan te worden. Weshalven wy daarvan een Afschrift aan het Einde van dit Werk zullen mededeelen, alwaar de Liefhebbers op hun gemak de zekerste Berichten, welke wy, aangaande de Westkust, bezitten, zullen kunnen leezen. Inmiddels, en om alle Herhaalingen te myden, zullen wy derzelver Beschryving overslaan, en tot het Verhaal treden van den Inham of den Golf van *California*, en van de daar-

daaraan paalende Kusten , binnen dewelke dezelve beslooten legt.

Deze Inham is een Arm van de Stille Zuydzee, aan de eene zyde door *Cabo de Corientes*, en aan de andere door *Cabo San Lucas* afgebakend; dat is, tusschen de twee Kusten van *Nova Hispania* en *California* gelegen, tot dat hy den Mond der grooten Rivier van *Colorado* bereikt.

Hy heeft groote gelykheid en overeenkomst met den Venetiaansen Zeeboezem, eenen Arm, die door de Kust van *Italien* en *Dalmatien* uyt de Middellandsche Zee geformeert wordt. De oudste Ontdekkers noemden hem *Mar Barmejo* en *Mar Roxo*, de *Roode Zee*, om dat hy, zo wel van gedaante als ook zomwylen van couleur, na den Inham van *Arabien* gelykt, welke van *Suez* tusschen de Kusten van *Africa* en *Asia* heenen strekt, en wegens den Doortocht der Israëlitenvoet vermaard is. Ook heeft men hem *Mar de Cortes* genaamt, uyt Erkentenis des Veroveraars van 't Ryk van *Mexico*, om den Roem zyner Onderneemingen te vergrooten. De hedendaagse Zendelingen bestempelen hem met den Naam van *Seno Lauritano*, ter eere van Onze Lieve Vrouw van *Loretto*, de Beschermster en Voorstanderes dier Zending; ook wel met dien van *Mar del Oriente*, om dat hy beoosten van *California* legt, en om tegenstrydende redenen noemen zy de Stille Zuyd-Zee *Mar de Poniente*, of de *West-Zee*, welke ten opzigte van den Mexicaansen Zeeboezem tegen Noorden gelegen is. In gevolge van dien wyduytgestrekten Naam wordt tegenwoordig doorgaans aan dezelve die van *Mar del Zur*, of de *Zuyd-Zee*, bygelegd.

Cabo de Corientes legt 2 Graden Breedte laager, dan *Cabo San Lucas*, doch neemt tegen de Kust van *Nieuw-Spanjen* eene verscheidene Richting.

De

De Zeeboezem wordt in 't algemeen gezegt van deze beide Uythoeken te beginnen , dewyl de Mond der Zee van *California* tusschen dezelve ingesloten legt. *Cabo de Corientes* legt, volgens *Don George Juan*, op 268 Graden 10 Minuten oostelyke Lengte van den Meridiaan van 't Eiland *Ferro* , en op 20 Graden 20 Minuten noordelyke Breedte. Be-noorden dien Uythoek , op de Kust van *Nieuw-Spanjen* , leggen , behalven eenige min aanzienlyke Gewesten , de Baay van *Valle de Vanderas*, niet verre van den voorsz. Uythoek ; wyders op omtrent 22 Graden noorder Breedte de Haven *Matanchel*, en bezyden dezelve de Mond der Rivier van *St. Jago*, met zommige Eilanden daarbeneven. Twintig Mylen bewesten deze Kust , in 't midden van den Invaart der Baay van *California* , leggen vier kleine Eilanden , genaamd *San Juan* en *les tres Marias*. Langs dezelve Kust zyn 4 Rivieren , *San Pedro*; *Acaponeta*, welke ook den Naam aan eene Stad geeft, die op 22 Graden 10 Minuten noorder Breedte legt; *Cannas* , welke het Koningryk *Nova Gallicia* van de Provincie *Cinaloa* en het Bisdom van *Durango* van dat van *Guadalaxara* scheidt, en de *Chiametla*, in de Provincie van gelyken Naam , vlak tegen over het Eiland *Santa Isabella*. Vervolgens ontmoeten wy de Rivieren van *Masatlan* en de eveneens genoemde Eilanden , als mede die van *Gallicia*, welke de Haven van *San Sebastian* formeeren, en in de Zee de Eilanden *de los Bendos*. Verder op langs de Kust ziet men *Punta Negra* eene tamelyke Lengte in de Zee uytloopen , als mede de Rivieren *Piaftla*, *Elota*, *Tavala* en *Culiacan*, welke laatste den Naam aan eene Stad en Provincie geeft ter noordelyke Breedte van 25 Graden , gelyk ook die van *Cinaola* doet op omtrent 26 Graden. Niet ver van daar in de Zee legt eene groote Rots, of liever een klein

klein Eiland. Tegen over deze Kust is de Baay van *Santa Maria*, de Rivier en Haven van *Abome* op 26 Graden en 30 Minuten Breedte; wyders de Rivier *Puerte*, de wydste van alle in deze Gewesten; de *Esteros* en de Haven van *San Lucas*, door een Eiland geformeerd, en een weinig bezyden, op omtrent 28 Graden en in 't gezigt van 't Myngebergte, de *los Frayles* en de Rivier *Mayo*, welke zig in de Haven van *Sante Crux* ontlafst.

Aan de andere zyde der Rivier *Mayo* begint de Provincie *Ostimuri*, die zig 40 Mylen tot aan de Rivier *Chico* uytstrekt, en een gedeelte van *Pimeria Baxa* omgeeft. Ten Oosten is de Baay van *Santa Crux*, de Kreek van *San Martin*, *San Bartholomeo* en *Punta de Lobos*. Omtrent 29 Graden de Rivier *Yaqui*, of *San Ignacio*, welke by haare Uytvloeiing in de Zee, tusschen de Dorpen van *Belen* en *Raun*, de Haven van *Yaqui* formeert, alwaar veel Geryf te haalen is, en wshalven zy het meest door de Barken van *California* bezogt wordt. Van deze Rivieren af begint de Provincie *Sonora*, welke zig diep in 't Land uytstrekt. Deze zyde van 't vaste Land is het laatste by de Spanjaards veroverd, en by de Jezuïten bekend geworden. Die Kust opvolgende, ontmoet men de Haven van *San Xaverio*, de Baay van *San Joseph de los Guaymos* en de Rivier *la Sonora*; zynde de Naam der gansche Provincie.

Hiervandaan tot aan *Caborca* toe, 90 Mylen van de Rivier *Yaqui* gelegen, heeft de Kust, ten opzichte van haare Schraalheid en Rotsen, de gedaante eener Woestyne; zynde de Bewoonders, buyten eenige weinige Indiaanse *Seris* en *Tepocas*, altemaal Heidenen, of zeer onvolmaakt in 't Christendom onderweezene Schepzels. Deze Kust bevat de groote Baay van *San Juan Baptista*, by welke het Eiland

van

van *San Agostino*, en verder westwaards dat van *San Estevan* gelegen zyn. Verder noordwaards naby de Kust der *Seris* legt het Eiland *San Pedro*. Een weinig bezyden valt de kleine Rivier, waaruyt de Zendelingen van *la Concepcion de Caborca*, zynde een Streek binnen's Lands, omtrent 2 Mylen van de Zee gelegen, hun versc'h Water haalen. Deze Streek was de laatste Christelyke Volkplanting, welke in de Provincie van *Pimeria Alta*, in 't Gou-vernement van *Sonora*, ter hoogte van 31 Graden noordelyke Breedte, opgerecht wierd. Doch in 't Jaar 1751 hebben de *Indianen*, hunne Gelukzaligheid niet bezeffende, eenen Opstand verwekt; de Volkplanting verwoest, en beide de aldaar woonende Zendelingen van de Societeit een heerlyk Marteldom doen ondergaan. Niet ver van dezen Stroom heeft Vader *Eusebio Francisco Kino* eene Haven ontdekt, aan welke hy de Naam van *Santa Sabina* gaf, en aan het Strand een klein Eiland, omtrent 3 Mylen lang zynde, hetwelke by hem *Santa Ines* genaamt wierd.

In het overige gedeelte dier Kust van 31 Graden af hebben verscheidene oude en nieuwe Aardbeschryvers de Rivieren *Coral*, *Tizon*, *Santa Clara*, *Angouche*, *Perlas* en *Lajas*, Ondieptens, Uythoecken en Baaijen geplaatst. Doch Vader *Kino*, die veele Reizen door deze Landstreek gedaan, en van de Rivier *Caborca* tot aan de *Colorado* zeer naauwkeurige Waarneemingen aangeteekent heeft, maakt in zyne Kaarten daarvan geen het minste gewag, dan alleen van het Riviertje *Santa Clara*, hetgeen in de Zee loopt. Wanneer hy langs de Zoomen van 't Gebergte, by hem *del Carrizal* en *San Marcello* genaamd, en op 31 Graden 30 Minuten gelegen, zyne Reize deed, heeft hy geene van alle de opgemelde Rivieren ontmoet, en alleenlyk een Water

van

van de Beek *Santa Clara* tot de Rivier *Colorado* op zyne Kaart gebragt, hetgeen hy *Tres Ojitos*, of de drie Oogjes noemt, niet ver van het Riviertje *Santa Clara*. Wy steunen derhalven op de Kaarten en het Verhaal van Vader *Kino*, en kunnen geruustelyk vaststellen, dat van de Beek *Santa Clara* af de Legging der Kust verandert, loopende ter tusschenwydte van eenen halven Graad rechtstreeks van Oost tot West, van waar zy wederom na 't Noorden draayt. Het overige dier gansche Kust bestaat ten eenemaal in dorre en onvruchtbaare Zandgronden tot aan de Rivier *Colorado* toe, welke, gelyk wy hier vooren aangemerkt hebben, op 32 Graden 30 Minuten noorder Breedte zig in de Zee ontlafte. Daarenboven kunnen geene der opgemelde Rivieren aldaar zyn, doordien de *Colorado* aan het uiterst Einde van dien Zeeboezem stroomt, ter plaatse alwaar de Oostkust van *California* met die van het vaste Land van *Nova Hispania* zamen-loopt, en zig aan beide de Oevers der laatste Rivier vereenigt.

De *Colorado* is de breedste van alle de Rivieren, welke in de wydluftige Uytgestrektheid van het Onderkoningryk *Mexico* gevonden worden. Derzelver Mond, wanneer zy in den Zeeboezem valt, is byna eene Myl wyd. In denzelven leggen drie Eilandjes, welke dus 4 Killen formeeren, door welke de Snelheid van den Stroom in zyne Ontlasting zeer vergroot wordr. Ingevolge de Verhaalen van Vader *Kino*, die in het begin der Zending van *Pimeria Alta*, in het uytgaan der laatste en in den aanvang deezer Eeuw, verscheidenemaalen de Rivier *Colorado* opgezeild is; en volgens het Getuygenis van Vader *Diego Sadelmaier*, Zendeling van *Caborca* en *Tubutama*, die met onvermoeyden yver die Rivier op verscheidene tyden zedert het Jaar 1744, en wel voornamentlyk in October 1748 be-

I. Deel.

B

vaa-

vaaren heeft ; zo loopt de Rivier *Colorado* van de 34 Graden af rechtstreeks van Noorden tot Zuyden, tot dat zy zig in de Zee ontlafte. Omtrent 35 Graden ontfangt zy de breede Rivier *Gila*, en stroomt geduurig Noordooft en Zuydwest tot de 34 Graden, en deeze is haare Loop na de Vereeniging van beide Rivieren, en haare Oeverbanken zyn tot dus ver by de Natie, genaamd *Alchedomas*, bewoond. De Loop der *Gila*, van het Land der *Apoches* af, is Ooft en West, en eer zy in de *Colorado* valt, wordt zy door de *Affuncion* verwydert ; dezen Naam van *Affuncion* heeft Vader *Sadelmaijer* aan eene andere wyde Rivier gegeven, welke hy bezyden de *Gila* ontdekt heeft, en waarin twee mindere Rivieren, by hem *Rio Salado* en *Rio Verde* genaamd, komen te vloeijen. De Rivier *Gila* stroomt omtrent 100 Mylen van de uysterste Zendingen van *Sonora* en *Pimeria*, en gevolgelyk over de 600 Mylen benoorden *Mexico*.

Wy gaan over tot de Beschryving der Westkust van onzen Zeeboezem na de zyde van *California*. De Inham begint by de Baay van *San Bernabé*, en is tusschen twee Uythoeken ingeslooten; zynde de zuydelykste *Cabo San Lucas*, en de meer binnewaards gelegene *Porfia*, waarby zig de kleine Rivier, welke door de Zending van *San Joseph de los Coras* vloeyt, in de Zee valt. Binnen den Zeeboezem is de Baay van *las Palmas*, en behalven deze nog eene andere, genaamd *Serralvo*, als mede een Eiland in 't midden der Zee, vlak tegenover leggende. Van hier loopt de Kust noordelyk, eenigzins na 't Westen hellende tot aan de Hoogtens van *Santa Cruz*, en van het Eiland *Rosario*, waar zy volstrekt westelyk is, en vervolgens, van 't Noorden tot Zuyden draaijende, eene Landtong in den Zeeboezem formeert, welke van Zuydwest na Noord-

oosten strekt, en tegen over de Landtong legt het Eiland *Spirito Santo*. Deze Kaap geeft haare gestalte aan de ruyme Baay van *de la Paz*, gelegen op 23 Graden 30 Minuten noorder Breedte, waaraan zig de Haven *Pitchilingues*, en naast dezelve eene menigte Eilandjes bevinden.

In deze Baay is de Admiraal *Don Isidoro de Otondo y Antillon* op zyne eerste Reize na *California* aangelandt, blyvende geduurende 4 Maanden voor Anker leggen tot den 31 Maart 1683, wanneer hy nog 60 Mylen hooger op na 't Noorden zeilde, namentlyk tot in de Baay van *los Dolores*, in de Landtaal *de Apate* genaamd, tegen over welker Kusten de Eilanden van *San Joseph* en andere, genaamd *las Animas*, *San Diego*, *Santa Cruz*, *Montalvan* en *Catalana* leggen. Kort hierachter formeert de Kust de Baay van *San Carlos*, ten eenemaal met kleine Eilanden omgeven. Buyten de Kust van *Malibat* is *Loretto-Baay*, te vooren *San Dionysio* genaamd, gelegen in 't Land van *Idiom Concho*, waarin, gelyk wy reeds hiervooren aangemerkt hebben, de eerste Zending van *California* zig ter neder gelaten, en hetzelfde aan O. L. V. van *Loretto*, als Bescherm- en Schutsvrouw van dat Wingewest, toegewydt heeft; leggende op 26 Graden noorder Breedte. In deze Baay leggen ook de kleine Eilanden van *Montferrato* en *San Marcial*, als mede een weinig verder in den Zeeboezem dat van *Carmen*, hetgeen grooter dan de voorgige is. Tusschen deze en de Kust van *Ligui* legt het Eiland *Danzantes*, en verder op die van *San Cosmo*, *San Damiano* en *Coronados*.

Niet ver van deze Eilanden en dat van *la Mestiza* formeert de Zee de kleine Baay van *San Bruno*, waarin verscheidene Eilanden leggen, welke den Naam van *San Juanico* voeren, en alwaar de Ad-

miraal *Otondo* zyn Leger opfloeg. Ter zyden dier eene Landtong, welke in de Zee uytsteekt, en die wegens haare gedaante den Naam van *Pulpito* verkreegen heeft, begint de Baay van *Comondu*, tegen welke het Eiland *San Ildefonso* over legt. Van hieromtrent loopt de Zee rechtstreeks noordelyk, doch keert kort daarop van Noorden na 't Zuyden, maakende eene andere Landtong, na de voorsz. van *la Paz* gelykende, doch smaller. Tusschen deze en de vaste Kust legt de *Concepcion-Baay*, wier Mond door eene menigte aan den anderen gelegene Eilandjes gestopt is, op de Hoogte van omtrent 27 Graden. Omtrent twee Mylen van deze Baay valt de Rivier *Mulege* in den Zeeboezem van *California*, en ter zyde legt *Cabo San Marcos*. Tegen over deze Kaap, in 't midden van 't Naauw, legt het Eiland *Tortuga* of *Tortoise*; aan de Zuydzyde de zogenaamde *Tortuguillas*, of kleine *Tortoisés*, en ten Noorden meer andere, genaamd *Galapagos* of *Slakken-Eilanden*. Van hier strekt de Kust eenigzins noordelyk tot aan *Cabo Virgenes*, gelyk de nabuurige Keten van 't Gebergte genaamt wordt, waarin men in Jaar 1746 verscheidene *Vulcanos*, of vuurspouwende Bergen, ontdekt heeft. Bezyden deze Kaap neigt de Kust wederom westwaards. Niet ver van daar is de Haven *Santa Anna*, en drie Mylen verder die van *San Carlos*, gelegen op 28 Graden noordelyke Breedte. Hier quam Vader *Fernando Confago*, daartoe gelaft by Vader *Christoval de Escobar*, Provinciaal van *Nova Hispania*, met vier *Canoës* belanden, om eene Meeting te doen van de overige Gewesten, welker Einden by de Rivier *Colorado* bepaalt wierden. Boven de Havens van *Trinidado*, *San Barnabé* en *San Juan* en de Baay en *Cabo San Miguël de la Pepena*, volgt *Cabo San Gabriël de las Almejas*, of de *Mossel-Kaap*;

Kaap; zynde voor alle Zeevaardenden op deze Kust een zeer gevaarlyk Voorgebergte, en met den Bynaam van *Punta de Sal Sipuedes*, of *Point d'Escape*, dat is, *bouw af, zo je kunt!* De Breedte dier Kaap is 29 Graden en 30 Minuten. Ter zyden van dien Uythoek is eene ontallyke menigte van kleine Eilanden, welke om dezelve redenen van Gevaar *Islas de Sal si puedes* genaamt worden. De grootste Plaats van eenig belang op deze Kust is de Baay van *San Raphaël*, en tusschen haaren *San Gabriël* legt het Eiland van *San Lorenzo*, met eenige andere van mindere Grootte. Verderop ontmoet men de Baay van *las Animas* en die van *los Angelos*, van waar de Kust voortloopt na *San Juan* en *San Pablo*, welke met het groot Eiland van *Angelo de la Guarda* het Canaal van *las Ballenas*, of de *Walvisse-kreek*, formeeren; dus genaamd van de menigte dier Schepzelen, welke aldaar gewoonlyk gezien worden.

Ter zyde de Baay van *San Louis Gonzaga* en die van *la Visitacion* legt de Kust volstrekt noord- en zuydelyk tot aan de Baay van *San Philipe de Jesus*, en formeert in die Tusschenwydte de Havens van *Santa Isabella* en *San Termino*, en van ter zyde *San Termino* en *San Bonaventura* is de Kust met Moerassen overdekt, leggende Zuydwest en Noordwest, of tusschen Noord en Oost, van den Mond der *Colorado* af tot aan de uiterste Grensen van den Zeeboezem van *California*, gelyk wy hiervooren aangemerkt hebben.

III. HOOFDSTUK.

Beschryving van 't Landschap California, met een Verbaal van den Aardt van deffels Landsdaauwen.

Men mag op goede gronden beweerē , dat zedert het begin dezer Eeuw geen *Eurapeaan* tot in de binnenste Deelen van *California* doorgedrongen zy , en dat gevolgelyk alle de Verhaalen , welke iemand daarvan zig aangematigt heeft te geven , alleenlyk in onzekere Gissingen en Gevolgen bestaan van de weinige Aanmerkingen , die op de Kust gemaakt zyn. Hoewel ook zommige Schryvers de gevoelige Aandoening over het mislukken hunner Onderneeming eenigzins door zonderlinge en verbazende Verhaalen zoeken te verzachten , en zig te vermaken met hunne Toehoorders in Oplettendheid en Verwondering te verrukken , dewyl zy van alle die Byzonderheden voorgeven Ooggetuygen geweest te zyn ; zo hebben ook veele andere , met Schade en Schande van den Tocht na *California* teruggekomen , zig by 't gemeene Volk weeten in gunst te zetten ; hunne Misslagen te bewimpelen , en hunne Maatschappy met vruchtbaare Uytvindingen van Sprookjes bevallig te maken. De geduurige Herhaling dier Fabelen opent de Deur tot Verbétering en Nayver. De laatsten , welke van daart' huys quamen , meenden zig gehouden te zyn nog eene grootere menigte verbazende Omstandigheden , vol van Schrik en Verwondering , te verzinnen , dan dewelke reeds by de eerste Waaghalzen en Goeder-gelukzoekers verhaald waren ; en zulks zonder eenige de minste Omzigtigheid en Voorzorg , dewyl hunne

ne Verhaalen niet gemakkelyk wederlegt en verworpen konden worden.

Ook de *Jezuïten* zelve waren by hunne eerste Aankomst op dit Halfeiland niet in staat van eenig volledig en geloofwaardig Verhaal te kunnen geven; het was een Werk van veele Jaaren, om tot in de binnenste Gewelten door te dringen, en dezelve op hun gemak te beschouwen en te meeten, en van 't zelve aan de Waereld een waarachtig Bericht mede te deelen. Welke Misflagen zoude iemand niet begaan, die de Natuur en de Hoedanigheden van *Spanjen* zoude willen beschryven; wanneer zyne Waarneemingen slechts tot een klein gedeelte van de Spaanse Kust bepaald waren. Ik zal derhalven geene dier valsche Berichten van de eerste Waaghalzen herhaalen, maar alleenlyk den Lezer voor Oogen leggen, hetgeen by herhaalde nieuwere Berichten tegenwoordig ten volle verzekerd en bevestigd is.

De Lengte van *California* van *Cabo San Lucas* tot aan de noordelyke Grensen, van welke wy reeds in bezit zyn, is omtrent 300 Mylen; en daarbenevens is de Streek van maar ééne Myl op zommige Plaatsen byzonder onderzocht en beschreven.

De Breedte valt ten opzigte der Lengte veel smaller, want dezelve kan by *Cabo San Lucas* maar 10, op zommige Plaatsen 20, op andere 30 en 40 Mylen van de eene Zee tot de andere haalen; alles naar maate dat beide de Kusten draaijen.

Vermits de Uytgestrektheid van dat Gewest kan men gemakkelyk naleiden, dat'er eene natuurlyke Verscheidenheid in de Gematigdheid der Lucht en in de Hoedanigheid van den Bodem moet zyn. Doch men kan in 't algemeen zeggen, dat de Lucht by uytstek droog en heet, en het Aardryk overal dor, oneffen, wild, alom met Bergen, Rotfen en Zanden en van weinig Water voorzien zy, en gevolge-

lyk onbequaam tot Bouwland , Weiland en Beplantingen. Echter is, om iets meer in 't byzonder te zeggen, de Lucht ter tusschenwydte van 20 of 30 Mylen van *Cabo San Lucas* van eene zachtere en aangenaamere Hoedanigheid; de Grond niet zo schraal en oneffen, en de kleine Rivieren en Beeken van versch Water gemeenzamer, dan in de andere Streeken. Van hier tot aan het Guarnisoen van *Loretto*, leggende omtrent in 't midden van dit Wingewest, is de Hitte doorgaans byna onverdraaglyk; de Bergen ruuw en steil, en het Aardryk bar en schraal. In de overige Streeken, welke by de vorige en eerste Zendingen beslagen zyn, is de Lucht veel gematigder, in zo ver, dat zelfs in zommige Jaargetyden het Water aldaar befrist; doch de Gesteltenis van den Bodem is al even wild en woest, als die van alle de andere Streeken. Van den 28sten Graad, tot zo ver men het Halfeiland langs de Kust ontdekt heeft, is de Grond wel niet zo oneffen en rotsachtig, doch weinig minder onvruchtbaar.

Echter heeft Vader *Kino*, die de Rivier *Colorado* tusschen de 34 en 35 Graden opgevaaren is, en eene nauwkeurige Beschouwing en Afmeeting van de bewesten die Rivier gelegene Landen, tusschen de Canalen van *Santa Barbara*, *Puerto de Monte Rey* en *Cabo Mendocino*, gedaan heeft, ons verzekert, dat aldaar vruchtbaare en vlakke Streeken zyn, welke door vermakelyke Boffchen, Rivieren en eene menigte Weilanden doorsneden worden, en zo bequaam tot het oprechten van Volkplantingen, als eenig Land ter waereld. Dit Verhaal is bewaarheid, door het Bericht van 't geen de Generaal *Vizcaino* langs de Zeekusten dier Streeken ondervonden heeft, en nog later by Vader *Taraval's* Waarneemingen op de Kust van *San Xaverio* en de daarover gelegene Eilanden van *los Dolores*, welke het voorz.

Ca-

Canaal van *Santa Barbara* formeeren, bevestigd is. Beide stemmen daarin overeen, dat deze Kusten, zo ten opzigte van de Lucht als van de overvloedige Vruchten, met de overige Gewesten van *California* weinige of gansch geene Overeenkomst hebben.

Het Denkbeeld van *California*, hetgeen men, op het Gezag van geloofwaardige Schryvers, in zo ver het Land tot omtrent 300 Mylen na boven ontdekt is, kan formeeren, is derhalve niet zeer voordeelig; doch niet tegenstaande het Land doorgaans ruw, rotsachtig en schraal, en de Lucht onaangenaam en ongezond moge zyn, zo vindt men echter langs de Kust heenen verscheidene Streeken, welke men met voordeel tot Bouwlanden kan bezigen, en die allereerste Leefstocht en Behoeftens voortbrengen. De Nabyheid der Zee matigt door haare Uytwaasselingen de Hitte van den Dampkring; de afhellende zyde der Bergen doet Vlieten en Beeken van verscht Water stroomen, zonder welke de Zaaijing veelmaals zoude mislukken, om dat'er zeer weinig Regen valt, en de Tyd daarvan zeer onzeker is. Eindelyk zyn ook die Streeken niet zonder Vlaktens, welke tot Wei- en Bouwlanden kunnen gebruykt worden. Zelfs in 't midden van *California* vindt men zommige Valeijen en ryzende Gronden, welke van eene matige Vruchtbaarheid zyn, en Wellen tot het drinken en tot het bewateren van 't Land uytleeven. In deze Streek houden de arme *Californianen* zig het allermeeft met der Woon op; en hier worden ook de * *Cabeceras* der Zendelingen gevonden, als mede de Dorpen, welke van hunne Bezending afhangen.

Het is altoos eene Hoofdregel geweest, deze Ca-

B 5

be-

* Dit is de Naam der voornaamste Stad, waarin doorgaans de Zendelingen woonen, die gemeenlyk nog verscheidene kleine Dorpen onder hunne opzigt hebben.

beceras aan de Oevers van Rivieren en Wateren aan te leggen, om de *Indianen* in Steden te laten woenen, en daardoor allengskens te doen wennen tot een Christelyk en gezellig Leven onder de Wetten. Doch langs de ganſche Binnenkuſt van *Cabo San Lucas* tot aan de Rivier *Colorado* zyn maar twee Stroomen, en zelfs zeer klein. De eerste loopt door de Zending van *San Joseph del Cabo*, en ontlafte zig in de Baay van *San Barnabe*; de tweede is de *Muleje*, bewaterende de Zending van *Santa Rosalia*, en vloeiende in den Zeeboezem van *California* op de Breedte van 27 Graden. De andere Zendingen leggen aan zommige Welbronnen, wier Water de Zee niet kan bereiken, t'en zy in tyd van zwaare Regens. Andere vallen niet in den Zeeboezem, maar op de Westkuſt in de Stille Zuydzee; doch vermits ten dien opzichte nog geene naauwkeurige Waarneemingen bekend zyn; zal ik omtrent de Rivieren, dewyl zeer veel Onzekerheid daarby voorkomt, voortaan niets meer gewagen.

De Heer *de Fer* en andere hedendaagſe Aardbeſchryvers plaatſen op deze Kuſt ter Breedte van 16 Graden, naby *Cabo Santa Apollonia*, de Haven van *San Martino*, die van *Anno Nuevo*, en de Rivier van *Santo Thomas*, met die Byzonderheid, dat dezelve in 't Jaar 1648 ontdekt zoude zyn. Dit was het Tydftep der Expeditie van den Admiraal *Orondo*, waarin hy door meergemelden Pater *Kino* verzelt wierd. Echter kan ik in de Verhaalen dier Expeditie niet vinden, dat de Admiraal ooit aan Land geſtapt zy, dan alleenlyk om de Havens aan de Ooſtkuſt en aan den Zeeboezem te bezoeken; ook is het ten opzichte van den brandenden Yver en de Nieuwſgierigheid van Vader *Kino*, als mede ytt hoofde van het groot Belang, hetgeen hy in de Zaaiken van *California* had, niet denkelyk, dat hy omtrent

crent eenigerhande Byzonderheden, tot die Ontdekkingen betrekkelyk, eenigen Misflag zoude begaan hebben. Hy plaatst zo wel in zyne geteekende groote als kleine gedrukte Kaart de Rivier van *Santo Thomas*; ontspringende tusschen de 26 en 27 Graden noordelyke Breedte, en na het gansche Halfeiland doorstroomt te hebben, zig zelve ontlaffende in de Zuydsee op 26 Graden, en formeerende eene Haven, by hem genaamd *Puerto del Anno Nuevo*, als zynde ontdekt in 't Jaar 16^e. Aan beide de zyden dier Rivier leggen Christelyke Dorpen, gelyk blykt uyt derzelver Naamen, *San Jago, Santos Innocentes, San Juan, San Estevan, los Reyes, Noche Buena, Thebayda* en *San Nicolas*; maar in de Verhaalen dier Tyd vind ik geene van alle die Ontdekkingen angeteekend; waarby ik nog moet voegen, dat in die der volgende Tyden ook niet gewaagt wordt van eenigerhande diergelyke Rivieren, Volkplantingen en Havens, daar zelfs de kleinste Beeken naauwkeurig aangemerkt zyn. Deze en verscheidene andere Redenen hebben my bewogen daarvan geene ontscheidende Uytspraak te doen; en nademaal veele andere Zwaarigheden van gelyken aardt zig omtrent deze Buytenkust opdoen, zo verzoek ik ontschuldigt te mogen worden wegens het gebrek van laater en naauwkeurigere Onderrechtingen, en den Lezer te mogen wyzen na 't Verhaal der Reize van den Generaal *Vizcaino*, hetwelke aan het Einde van dit Werk gevonden wordt.

IV. HOOFD-

IV. HOOFDSTUK.

Van de Beesten, Vogels, gekurvene Diertjes, Visschen, Schelpen, Boomen, Vruchten, Planten, Mineraalen en Paerlen, welke op California en de daaraan paalende Zéen gevonden worden.

Ik hoop, dat de Lezer van my, uyt hoofde van zodanig eenen wydloopigen Tytel, niet zal verwachten een volmaakt Bericht der Animale, Vegetabile en Mineraale Ryken van *California*. Ik weet wel, dat de Natuurlyke Historie altoos, de meestbegunstigde Letteroeffening van wyze Lieden onder alle beschaafde Volkeren geweest zy. Ook is my de hedendaagse groote Vlyt der Geleerden in 't bekomen der ondervindelyke Kennis van de Natuur niet onbekend, en dat zy daardoor de Gunst en Bescherming verdienen van verscheidene Européise Vorsten, wier Galeryen van Zeldzaamheden, Studeer-Vertrekken, Tuynen, Tooneelen, Academien en talryke Boekeryen daarvan de heerlykste Gedenkstukken uytleveren. Ik weer het innigste Genoegen, hetgeen zig in 't Hert van een nieuwsgierig en oplettend Lezer openbaart, wanneer hy eenige nieuwe Kennis in deze Weetenschap verkrygt, gelyk men met reden te verwachten heeft uyt de Berichten en Beschryving van ver gelegene en weinig bekende Gewesten. My is overtuygende bekend, dat men niets, hetgeen tot de Natuurlyke Historie betrekkelijk is, behoort over te slaan, dewyl niets voor Lieden van goeden Smaak aangenaamer kan zyn. En mogelyk heeft het Opperste Wezen den Mensch wel volstrektelyk dien Smaak ingeblazen, om de Wonderen zyn-
ner

ner Almagt na te spooren; weetende derzelver Greetigheid en Begeerte, om dezelve te onderzoeken, en yder Verschynzel der Natuur naauwkeurig uyt te kunnen leggen; of het Oogmerk zyner Almogendheid is by het inblaazen dier Begeerte in de menschelyke Zinnen geweest, om hen de Werken zyner Handen te doen betrachten, en daardoor eenig verheven Denkbeeld van zyne Grootheid te bekomen. Ik beschouw derhalve met verwondering den Arbeid en den Yver van veele Vreemdelingen, welken zy aan de Opheldering van de Natuurlyke Historie der Americaanse Colonien en derzelver verscheidene Volkeren besteedt hebben.

Getuygen zyn wylen de onvergelykelyke Voorzitter der Koninglyke Maatschappy van *Engeland*, namentlyk de vermaarde Ridder *Hans Sloane* * en Juffer *Maria Sybilla Merian*, die zelfs uyt *Holland* eene Reize na *Suriname* deed, om eene naauwkeurigere Kennis van de gekurvene Diertjes dier Landstreek te bekomen. *De Laat* en *de Bry*, beide Duytsters; *Jocelin* en *Walcker*, Engelsen; *Laray*, een Fransman; *Pison*, *Markgrave* en *Rochefort*, Duytsters; *Ligon*, Engelsman; *Cornuto*, een Italiaan in Franschen Dienst; *Bannister*, *Vernon* en *Crieg*, Engelsen; *Labat*, een Franse Dominicaan; *Thibeth*, een Franse Franciscaan; *Catesby* en *Cleyton*, Engelsen; *Barrera*, *la Fiteau* en *Charlevoix*, Franschen, en eene menigte anderen, welke in de Botanicaale Bibliotheken van *Seguier* en *Linnaeus* gevonden worden.

My

* *Catalogus Plantarum, quæ in Insula Jamaica sponte proveniunt, vel vulgo coluntur, cum earundem Synonymis & Locis natalibus; adjectis aliis quibusdam, quæ in Insulis Maderæ, Barbadoes, Neves, St. Christophori nascuntur; seu Prodromus Historiæ naturalis Jamaicæ. Londin. 1695, in Folio.*

Voyage to the Islands of Madeira, Barbadoes, Nevis, St. Christopher's and Jamaica, with the natural History of these Countries &c. London 1707, two Vols, in Folio, with 274 Copper Plates.

My geheugt de zorgvuldige Aanqueeking dier Oeffening in *Spanjen*, zelfs in de Tyden der *Moorren*, en nog meer zedert de Oprechting der nuttige Konsten en Weetenschappen, wanneer *Plinius* in de Schoolen gelezen wierd. Daar ontsak een Nayer onder de Geleerden, om dien Schryver met Aanmerkingen op te helderen; gelyk als *Nunnius*, *Stran*, *Gomez*, *de Castro* en *Ponce de Leon* gedaan hebben, terwyl die fraaije Kundigheden nog al verder verbeetert wierden door de deftige Werken van *Laguna*, *Valles*, *Herrera*, *el Prior*, *Deza*, *Rios*, *Salinas*, *Val de Cebro*, *Funes*, *Velez*, *Vargas*, *Villafane*, *Barba*, en veele anderen, van welke de Spaanse Boekeryen met grooten Lof gewagen.

Nog minder ben ik onkundig, met hoe groote naauwkeurigheid de Americaanse Voortbrengzelen opgehelderd zyn by *Monardes* en *Oviedo*, en wel voornamentlyk nog laater by den Jezuiet Vader *Joseph d'Acosta*, dien de fraiye Schryver Vader *Feyjoo* met den Naam van den *Americaanzen Plinius* bestempelt. Ik dien hier ook niet te vergeeten den vermaarden *Francisco Hernandez*, die benevens *d'Acosta* by Koning *Philip II.* na *America* gezonden wierd, en die in de Bibliotheek van 't *Escorial* zeventien groote Boekdeelen van Beschryvingen heeft nagelaten, en van wien Vader *Claudio Clemente* zegt *; *Qui omnes Libri en Commentarii, si prout affecti sunt, ita forent perfecti ac absoluti, Philippus Secundus & Franciscus Hernandez haudquaquam Alexandro & Aristoteli in hac parte concederent.* Dat is: „Wanneer alle „deze Boeken en Verklaaringen zo volmaakt en „doorwrocht waren, als zy met yver geschreeven „zyn, dan zouden *Philippus II.* en *Franciscus* „Her-

* *Bibliotheca E. Descriptio. Appendix ad Traſatum Muſei, ſuo Bibliotheca In &c. Lugduni 1635, in Quarto.*

„ *Hernandez* ten dezen opzigte voor *Alexander* „ en *Aristoteles* geenzins hoeven te wyken.” Doch van deze hebben wy alleenlyk maar korte Begrippen, gelyk dezelve by Vader *Ximenes* en *Nardo Recco*, Geneesheer van *Philip II.*, daaruyt getrokken zyn.

Ik zie wyders met groot genoegen de algemeene Goedkeuring der Ophelderingen van de Natuurlyke Historie onzer Americaanse Heerschappyen van deze Eeuw; gelyk te Vader *Fevillé* * en *Plumier* **, welke ten koste van den Koning van *Vrankryk* na *America* gezonden wierden. De Beschryving der Planten in de Philippynse Eilanden door Vader *Camillo*; die van de Rivier *Oronoco* door Vader *Gumilla*, en desselfs weêrgaaloos Werk, getyeld *Oronoco Illustrado*, en laatstelyk het Bericht, te vinden in de *Relacion del Viago a los Reynos del Peru* door *Don Georgio Juan* en *Don Antonio Ulloa*, in gezelschap met de Academisten van *Vrankryk*, om de waare Gedaante van den Aardkloot te bevestigen. Eindelyk, en om te sluyten, ben ik ook onderrecht van de Onverdulghheid, met welke de geleerde Waereld verlangt na de Waarneemingen van den Heer *Jussieu*, welke by zyne Allerchristelykste Majesteit met de voornoemde Academisten verzonden wierd, en die in de Achtergeedeeltes van *America* zig lange Jaaren opgehouden heeft, alleenelyk om de Natuurlyke Historie van dat wydluftig Gewest op te helderen.

Alle deze byzondere Berichten leggen voor my open, en ik heb dezelve aangehaalt, niet zo zeer, om my tegen de Klagten der Geleerden te verdedigen, dan om alle bequaame in *Spanjen* leevende

Per-

* Een Minderbroeder, groote Wiskunstenaar en Kruidkundige, die een fraay Werk uitgegeven heeft onder den Tytel: *Historia Plantarum medicinalium Regnorum Peru & Chili*. *Parisiis* 1714, in Quarto, cum Supplemento; ibidem 1725.

** *Description des Plantes d'Amerique, Folio*. Als mede, *Nova Plantarum Americanarum Genera*. *Parisiis* 1703.

Perfoonen aan te spooren tot het doen ophouden der luydruchtige Klagten van *Linnaeus* over het gebrek van goede en verzekerde Berichten. * Insgelyks ook, om de in *America* zig bevindende kundige Perfoonen te bewegen tot het wegneemen der Oorzaken van alzulke Verwytingen, door eene Be-neerstiging ter Voldoening dier edele Weetgierigheid.

Ondertusschen ben ik verzekerd, dat men my ins-gelyks zal schaaren onder degeenen, welke ter Na-bootzing van den geleerden *Muratori*, in zyne *No-ticia del Paraguay*, de voorenstaande Klagten ver-menigvuldigen. Want in verwachting van betere en naauwkeurigere Onderrechtingen, is myn eenigst Bestek en Voorneemen tegenwoordig, om aan den Lezer een algemeen Denkbeeld te geven van de On-derwerpen, welke in den Tytel van dit Werk ver-meldt worden.

In *California* worden dan gevonden allerhande Slach van tamme Hu- dieren, gelyk in *Spanjen* en *Mexico*; want alhoew. l de Zendelingen geenerhan- de Dieren, welke tot onzent uyt *Nieuw-Spanjen* overgebracht worden, gelieven te queeken en te hou- den, zo zyn zy echter rykelyk voorzien van Paer- den, Muyl-Ezels, Ezels, Ossen, Schaapen, Ver- kens, Bokken, Geiten, en zelfs van Honden en Katten, die alle zeer wel aldaar dieren en bedyen. In *California* vindt men tweederhande Soorten van wilde Dieren voor de Jagt, welke zo wel in *Oud-* als *Nieuw-Spanjen* onbekend zyn. Het eerste wordt in de Landtaal der *Californianen Tayja* genaamt; heb-

* *Linnaeus in Bibliotheca Botanica, Parte VIII. Floristæ, §. 8. Hisp. pag. 96.* „ *Hispanica Floræ nulla nobis innotuerunt, adeoque Planta*
„ *istæ rarissima in locis Hispania fertilissimis minus desectæ sunt. Do-*
„ *lendum est, quod in locis Europæ cultioribus tanta existat nostræ tem-*
„ *pore Barbaries Botanices! Paucissimas istas plantas, quæ nobis in His-*
„ *pania & Portugallia constant, debemus curiosis Classis III. Tournefor-*
„ *tis & paucis aliis.*

hebbende omtrent de Dikte en Zwaarte van een Kalf, wanneer het een half Jaar oud is, ook gelykt het daarna zeer wel van gedaante, behalven ten opzigte van 't Hoofd, hetgeen gelyk dat van een Hart is; de Hoornen zyn sterk en dik, als die van eenen Ram; de Hoefklauwen zyn groot, rond en gespleeten, gelyk die van eenen Os; de Huyd is gespikkeld gelyk die van een Hart, doch het Hair dunner en de Staart zeer kort; zyn Vleesch is van goeden Smaak, en kan op veelderhande wyze toe bereidt worden.

Het tweede Slach verscheelt weinig van een Schaap, doch is dikker en zwaarder; ook zyn zy van tweederhande Couleuren, namentlyk wit en zwart, doch beide met fraaije Wol gedekt. Hun Vleesch is niet zeer aangenaam van Smaak, en zy zwerven by gansche Troupen in en omtrent de Bosschen en het Gebergte. Ook vindt men hier eenen Overvloed van Harten, Hazen, Conynen, en wilde Geiten, offchoude *Indianen* eene menigte van hen op de Jagt vellen; doch de *Coyoten* zyn 'er schaars. Dit is een Mexicaans Woord; en in *Nieuw-Spanjen* de Naam van een byzonder Slach van wilde Bulhonden, in zommige opzigten naar de Spaanse Vossen gelykende, en wel byzonder wegens hunne Schrandderheid en listige Streeken, doch hunne Gedaante is zeer verscheiden. Ook heeft men hier zomwylen Luypaards gezien; zynde hetzelfde Slach van Schepzels, welke in 't Koningryk van *Mexico* Leeuwen genaamt worden. Eenige Jaaren geleeden, hadden zommige *Indianen* eenen Wolf gedoodt, en alle hunne Landslieden verzekerden, dat dit Dier het eerste van dat Slach was, dat zy ooit gezien hadden; zulks bewyft, dat 'er weinige van hen in dat Gewest gevonden worden, doordien de *Indianen* geduurig in de Bosschen jagen. Geiten, Katten en wilde

I. Deel.

C

Zwy-

houden
het ge-
Inge-
de kun-
nen der
ene Be-
tgierig-

my ins-
ter Na-
yne No-
ten ver-
bétère
eenigst
aan den
de On-
erk ver-

erhande
njen en
enerhan-
Spanjen
te hou-
Paer-
Ver-
den en
bedyen.
rten van
Dud- als
e wordt
enaamt;
heb-

S. 8. *Ilisp.*
que Plante
ant. Do-
astro tem-
bis in His-
tournefor-

Zwynen worden in die Gebergten zeer dikwyls ontmoet. Vader *Torquemada* heeft aangemerkt, dat emstreeks *Monte Rey* groote Beeren gevonden worden; zynde Dieren zo groot als Buftels, ook eenigzins daarna gelykende, doch gansch verſcheiden van de Tygers, zo als uyt de volgende by hem van dezelve gegevene Beſchryving zal komen te blyken. Het is een Schepzel zo groot en dik als een Stier, doch van gedaante als een Hart; zyn Flair gelykent na dat van eenen Pelicaan, en is een vierde El lang; zyn Hals is lang, en het heeft Hoorens op het Hoofd gelyk een Hart; zyn Staart is eene El lang, en eene halve El breed, en de Voeten gekloven gelyk die van eenen Os. Dezelve Vader verhaalt, dat in de Baay van *San Barnabé*, naby *Cabo San Lucas*, Tygers gevonden zyn, en dat de *Indianen* hunne Vellen, benevens andere Pelteryen, aan de *Spanjaards* geleverd hadden.

Doch de grootste Zeldzaamheid omtrent byzondere Schepzelen, welke in *California* gevonden worden, is een Slach van Beeren, naauwkeurig na eenen Bever gelykende, zo het niet ten eenemaal een Bever mag genoot worden. Vader *Sigismundo Taraval* heeft op zyne Reis in 't Jaar 1733 na het Eiland *los Dolores*, in eene Landſtrek, genaamd *San Andreo*, vyfdehalve Dagreizen van de Zending *San Ignacio* gelegen, verſcheidene van die Dieren gezien. Men vond 'er zodanig eene menigte byeen, dat de Zeelieden over de zo Strukteffens, slechts met Stokken, doodſloegen. Gemelde Vader heeft zommige Vellen van die Schepzelen na *Mexico* gezonden. Hy onderſtelt, dat die Dieren te Water en te Land, en dus in beide die Hoofdſtoffen onverſchillig leven, gelyk ook de Bever doet; doch maakt in 't geheel geen gewag van de Kundigheid en Geregeldheid, welke de Bevers in het bouwen

wen hunner Wooningen langs de Rivieren in *Canada*, tot groote Verwondering van alle en een ieder, doen blyken.

Ten opzigte van Slangen en andere Aardse Insecten, zyn alhier, buyten en behalven derzelver gemeene Soorten, ook zodanige, welke gewoonelyk in heete Landen overvloedig gevonden worden; als Adders van verscheiden Slach, Hagedissen, Scorpionen, Spinnen, Duyzendbeenen, Kreefels, Pismieren, en zommige zeggen ook Tarantulen; doch zonder te melden, dat derzelver Beet gelyke Uytzinnigheid veroorzaakt, als die der Tarantulen van *Calabria*. Eindelyk, offchoon het doorgaans in *California* uytstekend heet is, zo zyn echter de meeste Streken zeer weinig geplaagd door de schadelijke Insecten van Weegluyzen, *Nignas* * en andere Ongediertens, welke in *America* zo gemeen als byzonder eigen zyn.

Men vindt er eene on eindige verscheidenheid van Vogelen. Onder degeene, welke voor de Tafel dienen, telt men Tortels, Reigers, Quakkels, Faisanten, Ganzen, Eenden en Duyven. De Roofvogels bestaan in Gieren, Haviken, Valken, Beenbrekers, Hoornuylen, Ravens en Kraaijen, welke men in *Nieuw-Spanjen*, volgens de Mexicaanse Landtaal, *Zopilotas* noemt; een ander Slach, *Auroras* genaamd, houdt de Steden en Straaten byzonder schoon; latende geenerhande doode Krengen leggen, maar komen dezelve alle ochtenden weg haalen. Ten opzigte van Nachtvogels heeft men Uylen en verscheidene andere van kleinere gedaante, welke nergens buyten *California* gezien, noch

C 2

by

* Zeer kleine Diertjes, leggende in het Stof verscholen, springende gelyk de Vloijen, en zig dringende in de Voeten of Beenen van degeenen, welke barvoets gaan; alwaar zy zo wonderbaarlyk aanfokken, dat men ze nauwelyks wederom weet quyt te geraaken; en zomwylen moet men, om dat Ongedierte uyt te rooijen, zyne toevlugt tot eene Cauteriseering, of wel zelfs tot eene Afzetting van de geinfecteerde Deelen neemen.

by eenige Natuurkundigen beschreeven zyn : Ook hebben de Jezuiten zelve ons daarvan geene Beschryving nagelaten , noch derzelver Naamen gemeldt. Wyders heeft *Californiacene* menigte van allerhande Slach Zingvogels, welke in *Oud-* noch *Nieuw-Spanjen* gevonden worden ; als Leeuwerikken, Nachtegaalen en diergelyke , welke doorgaans zeer fraay van Veëren zyn. Vader *Torquemada* zegt, dat omtrent de Haven van *Monte Rey* Trapganzen, Paauwen, Ganzen, Lysters, Swaluwen, Musschen, Goudvinken, Quakkels, Patryzen, Meerlen, Water-Quikstaarten, Kraanen, Gieren en andere Vogels, welke na Kalkoenen gelyken, en zeer groot zyn ; houdende derzelver opgeslagene Vlerken eene Tusschenwydte van zeventien Palmen, als mede Water-Ravens en Meeuwen, gevonden worden. De zelve Schryver verhaalt , dat hy op het Eiland *Assumpcion* eene zeer groote menigte Meeuwen van een byzonder Slach gezien had, welke ook hier en daar op *California* gevonden worden. Het zal derhalve niet ondienstig zyn de Beschryving van de zelve alhier in te lasseten, gelyk zy by Broeder *Antonio della Assumpcion* is opgegeven:

„ De Meeuwen aazen op Sardellen en andere
 „ kleine Visschen; doch zy zyn van gedaante en grootte als eene maatige Gans ; hun Bek is een Voet lang ; hunne Beenen gelyken na die van eenen Oyevaar, en hunne Sneb en Voeten na die van eene Gans. Zy hebben eenen byster grooten Krop, welke by zommige neêrhangt gelyk de Ledere Fleffen , die men in *Peru* gebruykt , om Water te vervoeren , waarin zy hunnen Vangst bergen, om hunne Jongen te voeden. De vriendelyke en onderlingse Toegenegenheid dezer Vogels is wonderbaar en verbazend ; want zy staan elkander in alle Voorvallen by , als of zy met vol-
 „ maak-

„ maakte Reden en Verstand begaafd waren. In-
 „ dien een van dezelve ziek, zwak, verminkt, of
 „ anderzins buyten staat is van zyn Voedzel te kun-
 „ nen gaan zoeken, dan wordt hen hetzelfde door
 „ andere in overvloed toegebracht en toegedient. Ik
 „ ben daarvan op het Eiland van *San Roque* een
 „ Ooggetuyge geweest, alwaar ik by toeval eene
 „ Meeuw in eenen Strik gevangen ontmoetede, die
 „ eene van haare Vlerken gebroken was; rondom
 „ dit verminkte Beest lagen gansche Hoopen van
 „ lekkere Sprotjes en Sardynen, welke door haare
 „ Makkers aangebragt waren. Ik ontdekte teffens,
 „ dat zulks eene listige Uytvinding der *Indianen*
 „ was, om voor henzelfen eene goede Schotel
 „ Visch te bezorgen; want zy leggen verschoolen,
 „ terwyl de Meeuwen haare Liefdegaven aanbren-
 „ gen; en wanneer zy denken, dat'er weinig meer ver-
 „ wagt kan worden, dan neemen zy den Buyt op
 „ en dragen hem na huys. Zie daar een gansch
 „ byzonder Voorbeeld van Gods Voorzienigheid
 „ omtrent het Onderhoud van zyne Schepzelen!”
 Nademaal de Lucht en de Hoedanigheden van 't
 Aardryk in alle de Gewesten van *California* niet
 eveneens zyn, zo verschillen dezelve nog meer in
 het voortbrengen van Boomen en Planten. De
 Punt van dit Half-Eiland, na den kant van *Cabo San*
Lucas, legt vlakker, vruchtbaarder en gematigder
 dan eenig andere Streek, en is derhalven ook meer
 van Geboomte voorzien. In andere Gedeeltens, en
 zelfs in de eerste en vroegere Zendingen op de Oost-
 Kust, heeft men tot heden toe nog geen bequaam
 Hout kunnen vinden, om 'er Balken van te maken;
 en indien eenige Kerken of andere Gebouwen ge-
 vonden worden, welke met Hout gedekt zyn, dan
 is hetzelfde over Zee van *Cinaloa* aangebragt gewor-
 den. In het Territoir van *Guadaloupe* alleen heeft

men eenen ruymen Voorraad van Timmerhout gevonden, en uyt hetzelfde is de Sloop, genaamt *el Triomphe della Crux*, gebouwd, om verdere Ontdekkingen in den Zeeboezem van *California* te doen, gelyk wy in 't vervolg zullen melden.

Vader *Torquemada* en Vader *Ascencion* verzekeren ons, dat in de Baay van *Santa Magdalena* aan de Buytenkust eene Streck Lands naast de Zee gevonden worde, welke met groote en zwaare Boomen overdekt is, en van welke zig de *Indianen* bedienen tot het vervaardigen hunner Visschers-Pinkjes. Het Gebergte van dit wydluftig Gewest is ten eenemaal bar en schraal, en met Hey en Mos begroeyd, gelyk de *Sierra Pintada*; of ten minsten overdekt met Heesters, Doornstruyken en Kreupel-Bosschen; doch zommige daaronder dragen fraaije Vruchten, van welke veele met de Européise, en andere alleenlyk met de Americaanse overeenkomen. Dezelve zyn echter maar langs de Kust te vinden, alwaar zy het gemak van Water genieten; en wel voornamentlyk op de Oevers der Rivieren en Meiren, alwaar men ook Bies, Rys en Duynhelm ontmoet, gelyk men ook langs dezelve Oevers, en wel byzonder na den kant van *Cabo San Lucas*, hier en daar eenige Wilge- en Palm-Boomen ziet groeijen.

Doch onder alle de Planten en Struyken, die 't meest in *California* groeijen, is de *Pitabaja* de voornaamste; zynde een Slach van Berkenboomen, van welke de Vrucht tot eene groote Vervulling voor de arme Inwoonders verstrekt. Deze Boom is in *Europa* ten eenemaal onbekend, en gansch verscheiden van alle de Boomen der Waereld; zyne Takken zyn vol Pypen en Holletjes, en schieten lynrecht uyt de Stam na boven, alwaar zy eenen zeer fraaijen Top formeeren; zy hebben in 't geheel geen Loof,

Loof, en de Vrucht groeyt aan de Takken. Dezelve gelykt naar wilde Castanjen, en is vol Steekels, doch het Vleesch van binnen is gelyk dat van eene Vyg, maar zachter en malzoet. In zommige is het wit, in eenige rood, en in andere geelachtig, doch doorgaans lekker van Smaak; van zommige is het geheel zoet, en van andere aangenaam zuur. En dewyl deze *Pitabaja* zeer zappig is, zo wordt zy voornamentlyk in drooge Gronden ontmoet; doch derzelver voornaamste Hoedanigheid bestaat daarin, dat zy tot een onfeilbaar Geneesmiddel tegen de Quaal van *Loanda* verstrekt. *California* heeft insgelyks eenen Overvloed aan roode *Junas*, in *Nieuw-Spanjen* *Junas Japonas* genaamd; zynde een byzonder Slach van Vygen.

Vader *Ascencion* zegt, dat de Baay van *San Barnabé* rykelyk van allerhande Boomen voorzien zy; als van *Pitabajas*, Mastik-, Vyge- en eene menigte Pruym-Boomen, welke laatste, in plaats van Harst of Gom, een zeer aangenaam en sterkriekend Reukwerk uytleveren; maar van wat Smaak de Pruymen zyn, kan gemelde Vader uyt eigene Ondervinding niet zeggen, doch, dat dogeene, welke in *California* geweest zyn, dezelve ten hoogsten pryzen. En waarlyk, men vindt dezelve niet in deze Baay alleen, maar overvloedig in andere Strecken langs de Westkust, en de Vruchten dier Pruym-Boomen worden by de *Indianen* zeer zorgvuldig ingezamelt en opgelegd. Het Reukwerk of de Gom zweet uyt deze en andere Boomen in zodanigen overvloed, dat men het met Smeer gemengeld tot het dichten der Bodems van Vaartuygen en Schepen gebruykt. De Bergen en Bosschen zyn begroeyd met *Mexcal*, en volgens *Torquemada* ook met *Maquey*, van welke de gekookte Wortelen het voornaamste van de *Mexcalli* uytmaken, eene Soort

van Gerecht, welk by de Inboorlingen aan de *Spanjaarden* in de Baay van *San Francisco* opgedischt wierd. Men ontmoet hier ook wilde Wyn- gaarden, en eene menigte van allerhande kleine Planten en Kruyden. Uyt een Slach van dezelve, genaamd *Pita*, weeten de *Indianen* Draaden en Gaaren te bereiden, om Netten en andere Behoeftens darruyt te maaken; en van verscheidene andere Kruyden weeten zy zeer knaphandig een fraay Slach van Tafelborden en Bennen te vervaardigen. De Bewoonders der Oevers van de Rivier *Colorado* maken van dezelve Kruyden Tobben of Troggen, welke zy *Coritas* noemen, en die omtrent twee Schepels Graanen bevatten, waarin zy hunne Goederen van den eenen Oever tot den anderen overbrengen, zonder dat zy nat worden; want wanneer zy aan 't Water komen, zetten zy dezelve daarin, en stuuwen hunne Vrucht al zwemmende vooruyt. Andere Kruyden strekken hen tot Voedzel, voornamentlyk drierlei Soorten, welke ook in *Nieuw-Spanjen* overvloedig groeijen; zynde de eerste de *Tuca*, eene groote en dikke Wortel, welke zy aan Riemen snyden, en het Sap daaruyt perssen; de tweede is de *Camotes*, die zeer zoet en aangenaam van Smaak is; en de derde de *Gicamas*, welke in Lekkerheid die van *Mexico* te boven gaat; daar wordt naauwelyks eenig Kruyd of Wortel gevonden, waarvan zy geen gebruyk weeten te maken.

Vader *Francisco Maria Picolo*, een der eerste Zendelingen, die onder hen verkeert hebben, verhaalt, dat zy over de veertien Soorten van Zaaden hebben, waarvan zy zig bedienen; doch hy meldt alleen de drie volgende met Naamen, de roode *Frixoles* of Nierboonen; de *Canamones*, of Ken- nipzaad; en de *Alpiste*, een Slach van Canaryzaad. Behalven deeze Boomen en Wortelen zyn hier nog

an-

andere, welke de Zendingen van 't vaste Land overgebracht, en alhier doorgaans met goed gevolg geplant hebben, en wel voornamentlyk in Streeken, alwaar zy genoegzaam Water vonden; zo dat de Oevers van de Rivieren, Beken en Grachten en andere waterachtige Plaatsen met Olyf-en Vygeboomen, en zelfs met Wyngaarden verciert zyn. De laatste zyn zo wel uytgevallen, dat de daaruyt geperste Wyn met den besten van *Europa* kan monsteren.

Vader *Juan da Ugarta*, dien wy by gelegenheid en in 't vervolg nog te meermaalen zullen noemen, bragt hyna alle Soorten van Vruchtboomen, die in *Nieuw-Spanjen* groeijen, herwaards over; plantede dezelve op de Kust van *San Miguel* in eenen byzonder daartoe bequaam gemaakten Grond, en voorzag ze dagelyks van Water, en had het genoeg, dat ze alle bloeyden en groeyden. Van hetzelfde goed gevolg was ook zyne Onderneeming met Tarw, Indiaans Koorn, Franse Boonen, Meloenen en Cantaloupen, *Garvanzo*, een Slach van Erweten, en allerhande Soorten van Moeskruyden, welke hy op bequaame Plaatsen zaayde en aanqueekte. Het is derhalve zeer aanmerkelyk, dat in de tot nog toe niet verwonnene Gewesten, tusschen de Rivier *Colorado* en de Kust van *Monte-Rey* tot aan *Cabo Mendozino*, volgens het Verhaal van Vader *Kino* en *Juan de Torquemada*, eene menigte zwaare Boomen, Eeken, Dennen en zwarte en witte Populieren gevonden worden.

Tot nu toe hebben wy nog geenerhande byzonder Bericht van de Mineraalen dezer Gewesten ontfangen; doch zommige der kundigste Persoonen zyn van gevoelen, dat de *Serra Pintada* en andere Streeken daarvan moeten overvloeijen, dewyl dezelve alle Teken en Waarschynelykheid vertoonen, dat daarin Goud- en Zilver-Mynen te vinden

zyn. Capiteim *Wood Rogers* zegt, dat zommige van zyn Volk op de Kust van *California* verscheidene zwaare schitterende en van zig schynende Steenen gezien hadden, welke zy zig verbeeldeden eenig Ertz van Waarde te bevatten; doch het was toen ter tyd te laat daarna te zoeken, of dezelve aan Boord te brengen, om nader onderzocht te worden. Het is waarlyk niet tegen de Natuur, wanneer men onderstelt, dat in *California* eene menigte ryke Mynen moeten zyn; nademaal het bekend is, dat de daartegenover gelegene Kusten in de Provincien van *Sonora* en *Pimeria* daarvan overvloeijen. Want in het Jaar 1730 wierd op zekere Hoogte, niet ver van 't Guarnisoen van *Pimeria*, eene Ader ontdekt, wier Ertz met weinig moeite eene zo groote menigte Zilver uytleeverde, dat de Inwoonders van *Nieuw-Spanjen* daarover versteld stonden; weerende gedurende eenigen tyd niet te ontscheiden, of het eene waarachtige Myn, dan eene verborgene Schatkamer der *Indianen* was. Men heeft nog zommige andere Mynen ontdekt, wier Aderen andere Metaalen uytleeverden; men heeft 'er ook Rots-Zout gevonden, zo wit en doorzigtig als Crystal, en daarvan eenige Monsters na *Mexico* overgebracht.

Maar offchoon de Grond van *California* doorgaans zeer bar en schraal is, zo wordt echter de Schaarsheid van Leefstocht door de naastgelegene Zeën rykelyk geboet. Want zo wel in de stille Zuyd-Zee als in den Zeeboezem van *California* is de Overvloed en de Verscheidenheid van Visschen ongelooflyk. Vader *Antonio de la Ascencion* zegt, wanneer hy van de Baay van *San Lucas* spreekt: „ Met de Netten, welke ieder Schip mede-
„ voert, vangen zy eene groote menigte Visch van
„ allerhande Slach, die alle zeer gezond en sma-
„ kelyk zyn, en wel voornamentlyk Heilbotten,
„ Zal-

„ Zalmen , Tarbot , Zeelten , Sprot , groôte
 „ Oesters , Roch , Makreelen , Barbeelen , Schollen ,
 „ Tongen , Kreeften en Pareloesters.” En wan-
 neer hy van de Baay van *San Francisco* gewaagt,
 voegt hy daarby: „ Men ontmoet alhier zodani-
 „ gen Overvloed van Visschen , dat maar met een
 „ Net, hetgeen de Commandeur aan boord had, da-
 „ gelyks meer gevangen wierd, dan by het Scheeps-
 „ volk kon verorbert worden , en wel in verschei-
 „ dene Soorten, als Krabben, Oesters, Braassens;
 „ Makreelen, Kabbeljaauw, Barbeelen, Roch &c.”
 In nog andere Streeken meldt hy van een oneindig
 getal Sardynen, welke by het afvloeijen der Eb op
 het Strand blyven leggen, en zo keurlyk zyn, dat
 die van *Laredo* in *Spanjen*, welke zo zeer boven
 andere van dat Slach vermaard zyn, dezelve niet
 overtreffen. Ook zyn langs den geheelen Inham de
 Visschen niet minder overvloedig, en Vader *Piccolo*
 heeft in die Gewesten, buyten de reeds gemelde Soor-
 ten, nog gezien Tonymen, Anchovis en meer andere.
 Zelfs in de kleine Beeken van dit Halfeiland worden
 Barbeelen en Steurkrabben gevonden; doch de uyt-
 muntendste van alle Visschen in beide de Zeën zyn
 de Walvisschen, waardoor de oude Aardbeschryvers
 bewogen zyn dit *California* met den Naam van
Punta de Balenas, of Walvisch-Kaap, te bestem-
 pelen, om dat die Schepzels op beide de Kusten in
 menigte gevonden worden, en ook den Naam ge-
 ven aan een Canaal in den Zeeboezem, en aan eene
 Baay in de Zuydzee.

Van de Visschen zal ik tot de halfslachtige, en met
 Schelpen en Schaalen gedekte Soorten overgaan.
 Van 't eerste Slach zyn 'er maar zeer weinige, be-
 halven de Bevers, van welke wy hier vooren reeds
 gewaagt hebben, indien zy van dezelve Soort zyn,
 en de Zee-Wolven of Zee-Leeuwen, gelyk zy by

zom-

zommige genoemd worden; deeze laten zig veelmaals hier en daar op de Kusten zien, en bezoeken voornamentlyk de onbewoonde Eilanden in beide de Zeën.

De voornaamste en aanmerkelykste onder de Schaalvisschen zyn de Schildpadden; verscheidene Soorten van Alikruyken en Tollen worden in zo groote menigte door de Zee opgeworpen, dat de Stranden op zommige Plaatsen daarvan ten eenemaal overdekt worden. Langs de Kust van de Zuydzee vindt men zommige kleine Schaalvisschen of Mosselen, welke aan die Streken byzonder eigen, en misschien de heerlykste ter waereld zyn; hun Glans overtreft die van 't fynste Paerlemoër, dat van onder het doorschynend Vernis van een helder Blaauw, gelyk de *Lapis Lazuli*, schittert. Men onderstelt, dat indien dezelve na *Europa* overgebracht wierden, de *Aqua Marina* wel haast in prys en achting zoude daalen. Deeze Schaalvisschen hebben maar eene Schaal, en zyn gevolgelyk verscheiden van degeene, waarin men de Paerlen vindt, welke tweeschaalig zyn, gelyk onze Oesters. Zy worden *Madres Perlas* genoemd, en in *California* gevonden, of liever, naar het Verhaal van Vader *Piccolo*, langs de gansche Kust, en wel voornamentlyk zyn by de naast gelegene Eilanden geheele Banken van dezelve, in zodanig eene menigte, dat men ze by duyzenden kan tellen. En deeze Overvloed van Paerlen heeft het Half-Eiland van *California* overmaard gemaakt, dat een groot getal Persoonen, door de Begeerte dier Schatten aangeprikkeld, geduurende de twee laatste Eeuwen, dat Gewest bezogr, alle de verscheidene Plaatsen van den Zeeboezem doorsnuffelt, en tot heden toe daarmede nog niet opgehouden hebben; uyt geen ander inzicht, dan alleen, om zig door de Paerelvisschery te bevoordeelen en ryk

te worden. De Oesters, waarin zy gevonden worden, leggen in menigte op de Banken van den Zeeboezem, en worden gemeenelyk *Hoftias* genaamt.

Vader *Torquemada* schryft: „De Zee van *California* verschaft zeer ryke Paerelvisscheryen, en men kan 'er ter diepte van drie of vier Vaamen Water de *Hoftias*, of Oesterbanken, zo klaarlyk zien, als of zy op de Oppervlakte van 't Water lagen.” Hy voegt daarby: „Dat eertyds de *Indianen* gewoon waren, de Oesters in 't Vuur te werpen, waardoor de Paerlen vernielt wierden; want zy gebruykten alleenlyk het Vleesch van den Visch, doch de Gierigheid van anderen heeft dit onnozel Volk eindelyk doen ontdekken, dat hunne Gewoonte van dezelve in 't Vuur te braden, voor de Paerlen nadeelig was; zy zyn thans even happig en greetig, om zorgvuldig te zoeken en te bewaaren, hetgeen zy zien, dat by de Vreemdelingen op eene zo hooge Waardy geschat wordt.” Deeze Visschery wordt by verscheidene Menschen verricht; want dewyl het Water in den Zeeboezem niet zeer diep is, zo is dezelve door minder moeyte en gevaar verzeld, dan die op de Kust van *Malabar* en in andere Streeken van *Oost-Indiën*, indien wy op de Verhaalen van deeze laatste Visscheryen kunnen vertrouwen. Eene menigte Inwoonders van het vaste Land in *Nieuw-Spanjen*, *Nieuw-Gallicien*, *Culiacan*, *Cinaloa* en *Sonora* hebben aandeel in deeze Visschery; en de menigvuldige Geweldenaryen, welke van tyd tot tyd by sommige Waaghalzen gepleegt worden, om zo veel mogelyk is hunne Begeerlykheid te verzadigen, veroorzaken van wederzyden geduurige Klagten; doch worden niet verholpen, zo lang de Begeerte tot Rykdom, dat Vergif van alle Maatschappy, in de Herten der Menschen de Opperheerschappy blyft voeren.

Va-

Vader *Piccolo* heeft aangemerkt, dat in de Maanden van April, Mey en Juny aldaar onder den Daauw eene Soort van Manna valt, hetgeen zig op de Bladeren der Boomen zet en dik wordt. Hy verzekert ons hetzelfde geproeft en bevonden te hebben, dat offchoon het niet zo wit als Zuyker was, echter dezelfde in Zoetheid volkomen evenaarde. Onze goede Vader spreekt volgens de gemeene Onderstelling, als of hetzelfde uyt de Lucht of den Hemel daalde; maar de Kruydkundigen beweeren daarentegen, dat het een Zap zy, die van zelve uyt de Planten zweet, eveneens gelyk de Gommen, Wierook, Balzem, Harst &c. Het is ook geen Wonder, dat de Boomen van *California* Manna zouden zweeten, nademaal hetzelfde ook in *Spanjen* op verscheidene Plaatsen in eenen verbaazenden overvloed voortgebracht, en ruym zo goed van kracht en deugd, als dat van *Calabrien* en *Sicilien* bevonden wordt. Dit was eertyds een Voordeel, waarvan men in *Spanjen* te vooren weinige kennis had; doch op de Vertoogen der Geneesheeren van de Koninglyke Byeenkomst te Madrid, in 't Jaar 1752 gedaan, beval zyne Majesteit, dat twee hunner Medeleeden een verder en naauwkeuriger Onderzoek omtrent dat Voortbrengzel zouden doen, waartoe *Don Joseph Minuart* en *Don Christoval Velez* * verkooren wierden. De eerste wierd na 't Gebergte van *Avila* gezonden, en de tweede na de *Pedroches*, of de zeven Steden van *Cordova*, gelegen in 't Gebergte van *Andalusia*, met last van desselfs Kracht en Deugd door

* Deze vermaarde en waardige Heer is, tot een onherstelbaar Verlies van de Verbetering der Kruydkunde, te Madrid in 't Jaar 1753 overleden. Zyne zedelyke Deugden, uitgebreide Kundigheden, en volkomene Ondervindingen in alle de Deelen der Natuurlyke Historie, waardoor hy onder de Geleerden van verscheidene Landen in Briefwisseling geraakt was, hadden wel vereischt, menschelyker wyze gesproken, dat hy in een langer Leven bedeeft moogt zyn geworden.

door Ondervindingen te beproeven, en daartoe de Zieken in de Hospitaalen te gebruyken. Men heeft vervolgens bevonden, dat in *Spanjen* alleen zo veel Manna gewonnen wordt, als genoeg zoude zyn, om de gansche Waereld daarmede te geryven; want niet alleen in de hiervooren gemelde Streeken wordt eene ongelooflyke menigte verzamelt, alwaar het omtrent de Hondsdagen zyne rypheid bekomt; maar ook in het Gebergte van *Asturien*, *Gallicien*, *Cuença*, *Arragonien*, *Catalonien* en van andere Provincien, alwaar het *Mangla* genaamt wordt; want tot dien tyd toe bedienden zig alleen de Byen van 't zelve, om daardoor haaren Honingraat te formeeren.

V. HOOFDSTUK.

Van de verscheidene Natien en Taalen van California.

Het Woord Natie, in 't algemeen genomen, heeft in *America* eene gansch andere Beteekenis, dan in *Europa*, en zelfs in 't laatste Waerelddeel wordt het niet altoos in éenen en denzelven Zin gebruykt. In *Europa* wordt het op degeenen toegepast, welke zekere Uytgestrektheid van een Gewest bewoonen, of onder éene Regeering leven, het zy, dat zy éene en dezelve dan verscheidene Taalen spreken. In *America* ontmoet men onder de niet overwonnene *Indianen* geenerhande Onderscheid, Grensen van Provincien, noch Afbakingen van Smaldeelen, gelyk in beide de Ryken van *Mexico* en *Peru* gevonden worden; zy bedienden zig alle van éene Taal, en maken maar éene Natie uit, het zy zy na by den anderen woonen, dan in

in verscheidene *Rancherias*, of Buytenstreeken, verspreid zyn : En offchoon hunne Taaluyting eenigzins mogt verschillen, zo is dat Verschil echter van gering belang, dewyl zommige Taalen alleenlyk maar eene Wyze van Uyt spraak van andere zyn, zo dat zy elkander zeer gemakkelyk kunnen verstaan. Doch wanneer de Taal, zo zeer verscheelt, dat de een den anderen niet kan verstaan, dan worden zy gezegt een verscheiden Volk, en van eene verschillende Natie te zyn. Zomwylen voeren die Natien hunnen Naam niet van de Taal, die zy spreken, maar wel van de Landstreek, welke zy bewoonen, of van eenigerhande Omstandigheden van diergelyke Slach.

Ten opzigte der Volkeren, die *California* bewoonen, zyn altoos verscheidene Gevoelens geweest, gelyk men dezelve ook omtrent hunne Taalen gevoedt heeft. Zommige Zendelingen hebben ons gemeldt, dat 'er zesderlei verscheidene Taalen in dit Half-Eiland gesproken worden, en andere gewagen alleenlyk van vyfderhande. Maar Vader *Taraval* en zommige andere beweerden, dat 'er maar drie zyn. Dit Verschil is ontstaan uyt de Taaluytingen, welke zommige als verscheidene Spraaken hebben aangemerkt, terwyl andere by nader en grondiger Onderzoek bevonden, dat zy alle enkel en alleen in de verschillende Uyt spraaken bestonden, en derhalve de Verscheidenheid te gering was, om dezelve van den anderen af te zonderen.

Onder de verschillende Meeningen hieromtrent, uyt de verscheidene Verhaalen gesprooten, moet men, myns bedunkens, aan het Gevoelen van Vader *Taraval* den Voorrang laten, om dat hy in de grondige kennis deezer Gewesten allen anderen de Loef afsteekt, en van alhetgeen hy verzekert, een Ooggetuyge geweest is; hy zegt zeer oordeelkundig : „ De Taalen, welke de *Californianen*

„ sprec-

„ fp
„ m
„ tw
„ w
„ V
„ die
„ be
„ Ta
„ sta
„ ve
„ ch
„ da
„ de
„ 'er
„ de
De
ontde
onder
naaste
voorst
Cabo
la Pa
het tw
die v
retto
chimi
Land
Ranc
en Ta
Huys
zelve
Ranc
merkt
niet v
re Or
Or
I.

„ spreken , zyn drie , namentlyk die van *Cochimi*, *Pericu* en *Loretto* , en van de laatste zyn
 „ tweederlei Wyzen van Uytſpraak geformeerd ; te
 „ weeten , die van *Guaycura* en van *Uchiti*. De
 „ Verſcheidenheid is echter zodanig , dat iemand ,
 „ die geene dier drie laatste Taalen verſtaat , zoude
 „ beſluyten , dat'er niet slechts vier- , maar vyfderlei
 „ Taalen geſproken wierden. De *Indianen* ver-
 „ ſtaan elkander in Woorden , welke één en hetzel-
 „ ve in de Taalen van *Loretto* , *Guaycura* en *U-*
 „ *chiti* beteekenen. Degeene , welke onderſtellen ,
 „ dat deze drierhande Verſcheidenheid uyt twee-
 „ derlei Taalen voortgekomen zy , beſluyten , dat-
 „ er vier Taalen geſproken hebben moeten wor-
 „ den.”

De voornaamſte tot nu toe op dit Half-Eiland ontdekte Volkeren ſpreken de voorſz. Taalen , en onderſcheiden dezelve in drierhande , welke ten naaſten by met den anderen overeenkomen. Het voorſte gedeelte van *California* tegen't Zuyden van *Cabo San Lucas* , tot een weinig boven *Puerto de la Paz* , wordt door de Natien van *Pericu* bewoont ; het tweede bezuyden het Guarniſoen van *Loretto* by die van de *Monquis* ; en het derde benoorden *Loretto* , voor zo ver het ontdekt is , by die van *Cochimi*. Men dient echter te aanmerken , dat in de Landſtreken van eene Natie en Taal , veelmaals *Rancherias* of Volkplantingen van andere Natien en Taalen gevonden worden , welke in Stammen en Huysgezinnen verdeeld zyn. Dus heeft ééne en dezelve Taal zomwylen verſcheidene Naamen , en de *Rancherias* en mindere Natien , gelyk reeds aangemerkt is , verkrygen gewoonelyk hunne Naamen niet van hunne Taal , maar wel van andere byzondere Omſtandigheden.

Om met alle mogelyke Klarheid myn Beſtek te
 I. Deel. D ver-

vervorderen, en in 't midden van zoodanig eene Verwarring alle Doolingen en Duyfterheden te myden, dient men te aanmerken, dat in de Zending van *Loretto Concho*, alwaar het Koninglyke Guarabitoen zynen Zetel gevestigd heeft, en welke van alle de Zendingen de voornaamste is, byzondere Woorden zyn, by welke de Natien van het Half-Eiland onderscheiden worden, en die hunne byzondere Betrekking hebben tot zoodanig een Gedeelte, als zy bewoonen. De van daar ten Zuyden gelegene *Indianen* worden *Edu*, *Eduu* of *Edues* genaamt, en hun algemeene Naam, welken zy onder zig zelve gebruyken, is die van *Monqui* of *Monquis*, en die na 't Noorden toe voeren dien van *Laymones*. Deze drie Naamen hebben hunnen Oorsprong uyt de voorz. Hoofdplaats, en zyn gansch *California* door wel bekend. Doch wanneer verscheidene Persoonen zomwylen den eenen en dan weder den anderen gebruyken, zo kan daaruyt veele Verwarring ontstaan; en derhalven dient men te aanmerken, dat de *Edues* en de Zuydelyke *Pericues* eene en dezelve Natie zy; doch dat de Naam van *Edues* niet alleen deze, maar ook zommige Takken van *Loretto* of van de *Monquis* bevat. De *Laymones* zyn met de noordelyke *Cochimies* dezelve, hoewel de Naam van *Laymones* zig ook tot zommige *Rancherias* der binnenlandse Natien van *Monqui* of *Loretto* uytstrekt.

De Natie van de *Pericues* of *Edues*, welke het zuydelykste Gedeelte van *California* na den kant van *Cabo San Lucas* bewoonen, is in verscheidene Stammen gesmaldeeld, van welke die der *Coras* de talrykste, en oorsprongkelyk alleen de Naam van eene *Rancheria* is, doch naderhand heeft men dien Naam aan zommige Dorpen en aan de Rivier, die zig in de Baay van *San Barnabe* ontlast, insgelyks gegeven. De Natie van *Loretto* heeft in de Indiaan-

fe

se Taal geenen eigenen Naam, door welken derzelver gansche Uytgestrektheid bevat wordt, en derhalven, om haar in 't algemeen te beteekenen, gebruiken wy dien van derzelver voornaamste Takken of Distrieten, namentlyk *Monquis*. Doch behalven deze zyn 'er nog andere, welke hunne Naamen van de Verscheidenheid der Taaluytingen, van de Strecken hunner Wooningen en van andere Toevalligheden, bekomen hebben. Onder deze zyn de aannmerkelyksten de *Uchiti*, welke in de Nabuurschap der Baay en Stad van *La Pas* woonen, en de *Guaycuras*, welke zig van *La Pas* langs de Kust van den Inham tot de Grensen van *Loretto* uytstrekken. De *Monquis* zelve zyn in *Liyues*, *Diduis*, en nog kleindere Takken verdeeld. Die zig verbeelden, dat de *Guaycura* en *Uchiti* verschillende Taalen zyn van die der *Monquis*, onderstellen ook, dat zy verscheiden van Natie, en geene Takken van éenen Stam zyn. Wy echter volgen Vader *Taraval*, die ze voor éene en dezelve Natie en Taal houdt. De *Cochimies* of *Laymones* zyn de talrykste van allen; en waarlyk de alleruyterste Grensen hunner Taal zyn tot heden toe onbekend. Deze Natie is insgelyks in verscheidene Takken verdeeld, welke in hunne Taaluytingen en Uytpraak eenigzins van elkanderen verschillen. Hetzelve dient ook omtrent de noordelykste Zending van *San Ignacio* aange-merkt te worden; als mede omtrent de gansche overige Kust tot aan de Rivier *Colorado*, de daar tegen over gelegene Westkust, in het Gedeelte van *San Xavier*, en het Eiland van *los Dolores*.

Alle de voornoemde Natien zyn degeene, welke tot nu toe onder onze Gehoorzaamheid leven. De Natie en Taal der *Cochimies* schynt zig boven de uytterste Zending van *San Ignacio* uyt te strekken; doch behalven de reeds Bekeerden heeft men nog

andere op het vaste Land van *Pimeria* ontdekt, die men hier niet moet overslaan, nademaal zy tot *California* behooren. Vader *Kino* verhaalt, dat hy in zyne Reize van *Pimeria* na de *Colorado*, in't overvaaren dier Rivier, ter plaatse, alwaar dezelve het Water uyt de *Gila* ontfangt, langs derzelver Oeverbanken aan de zyde van *California*, de Natien van de *Bagiopas*, *Heabonomas*, *Iguanas* en *Cuegnas* of *Cutguanas* gevonden had. Hy plaatst de *Bagiopas* in zyne Kaart omtrent den Mond der *Colorado*, en de *Heabonomas* een weinig hooger aan de Oostzyde dier Rivier, tegen over de *Tumas* en *Quiquimas*, welke de Westzyde bewoonen. Wyders heeft hy een weinig boven de Zamenvloeiing der *Gila* en *Colorado*, bewesten de eerste en beoosten de laatste, de Natie der *Alcbedomas* ontmoet, welke langs de Westzyde der *Colorado* wonen, en veele wydloopige en sterk bevolkte *Rancherias* beslaan; zy wonen ook op de Oeverbanken van de *Gila*, welke daaraan grensen. Hy voegt 'er nog by, dat een *Cocomaricopan* hem verzekert had, dat aan de andere zyde van de Rivier *Colorado*, na den kant van *California*, nog eene Natie woonde, genaamd *Cuculatos*, doch dat dezelve zo onbekend was, dat hy daarvan geen genoegzaam Bescheid kon geven.

De andere Natien, welke de Gewesten tusschen de Rivier *Colorado*, *Monte-Rey* en *Cabo Mendozino*, mitsgaders de overige Strecken langs de Kust bewoonen, zyn voor 't grootste gedeelte onbekend, zo dat men niets met eenige zekerheid, welke de verschuldigde Oprechtheid aan het Gemeen vereischt, van hen kan te boek slaan.

Van alle de tot nu toe ontdekte Volkeren zyn de *Californianen*, ten opzichte hunner Lichaams-Gestalte, zeer weinig verscheiden en byna denzelven ge-

gel
nood
Sal
hun
gro
zwa
Ni
ster
geb
nis
del
len
ove
caat
zo o
dat
zwe
verf
ten
Ove
en
men
gen
wier
geve
hoo
in d
cali
ten
I
Hie
niss
noe
Ken
den
gezi

gelyk, en hunne Aangezigten gansch niet mismaakt noch onaangenaam; doch zy beshryken dezelve met Salf, beschilderen ze met Verwen, en doorbooren hunne Neusgaten en Ooren, waardoor zy hen zelve grootelyks ontciereren. Hunne Gedaante is taan- en zwartachtiger dan die der andere *Indianen* van *Nieuw-Spanjen*; maar zy zyn doorgaans gezonder, sterker en kloekmoediger. Het is tot nog toe niet gebleeken, dat de *Californianen* ooit eenige kennis van Schrift of Letters gehad hebben, door middel van dewelke men met den anderen kan handelen, en de Geschiedenissen tot de Nakomelingen overbrengen. Zelfs heeft geene van alle de Amerikaanse Natien eenig het minste Denkbeeld van die zo edele Uytvinding. Men moet echter bekennen, dat de *Peruvianen* iets hebben, hetgeen daarna zweemt; namentlyk hunne *Quipos*, of Koorden van verscheidene Couleuren, door welke zy, met eene ten hoogsten wonderbaare Schrandtheid, hunne Overleveringen en Oudheden weten te bewaaren, en ook die Koorden tot verscheiden ander in de menschelyke Zamenleving nodig Gebruik te bezigen. Vader *Acosta*, *Garcilaso* en *Martin Murua*, wier Handschriften daarvan een breedvoerig Bericht geven, worden door *Don Nicholas Antonio* ten hoogsten aangepreezen; de oorsprongkelyke zyn in de Boekery van 't Collegie der Jezuiten te *Alcala dos Henares* in *Spanjen*, en veele Afschriften van dezelve in andere Plaatsen te vinden.

De *Mexicanen* bedienen zig van Zinbeelden en Hieroglyphise Figuurén, waardoor zy de Gebeurtenissen uytbeelden, en hun uytmuntend Vernuft genoegzaam doen blyken; door welk middel zy de Kennis van hunnen Godsdienst, Wetten, Geschiedenissen, en zelfs de Rechten van byzondere Huysgezinnen en Geslachten bewaaren. Men kan hun-

ne Tydrekeningen , Omloopen van Jaaren en Ontcyfferingen niet zonder Verwondering beschouwen. Men kan van hunne Beeldenspraak en geschilderde Gedenkstukken eenige Staaltjes zien in de Werken van *Gomara* , *Diaz del Castillo* , *Acosta* , *Herrera* , *Torquemada* , *Solis* , *Betancourt* , en meer andere , die over de Zaken van *Mexico* geschreeven hebben , en wel voornamentlyk by *Kircherus* , *Gemelli Careri* , *Purchas* en verscheidene buytenlandse Schryvers meer.

Indien de *Californianen* in 't Gebruik der Letteren waren bedreeven geweest , dan zoude men gemakkelyk hebben kunnen ontdekken , of de Stichters der Americaanse Volkeren uyt *Asien* na het vaste Land gekomen waren , dan niet , en of zulks gebeurd zy voor of na de Uytvinding der Letters in *Asien* en *Europa* . Men zoude aldus in staat geweest zyn by waarschynelyke en redelyke Gissingen na te leiden , door welke byzondere Natie dit zo wydlystig-uytgestrekte vaste Land het allererst bevolkt was.

Onder alle de tot heden toe ontdekte Americaanse Gewesten is *California* het allernaast-gelegene by *Asien* . Wy kunnen de Letters en Teeken en der *Japoneesen* , *Chineesen* , *Chineese* en *Mogulse Tartaren* en Oosterse Volkeren , tot aan de Baay van *Kamschatka* toe , duydelyk onderscheiden , en zelfs hunne Reaeneeringen leeren van den Heer *Bayer* , gelyk dezelve in de Verhandelingen van de Keizerlyke Academie der Weetenschappen te *Petersburg* gevonden worden . Welk eené groote Ontdekking zoude het niet zyn , wanneer men tusschen de opgemelde , en de Merkteeken en der *Asien* het naast gelegene Americaanse *Indianen* , eenigerhande Gelykenis kon ontmoeten ? Doch de *Californianen* , indien zy ooit eenigerhande Vinding van hunne Gedenk-

denkwaardigheden te vereeuwigen mogten bezeeten hebben, zyn daarvan ten eenemaal onkundig geraakt en verleecken gebleeven; al hetgeen men van hen kan ervaaren, bestaat slechts in zommige oude Overleeveringen, welke misschien van tyd tot tyd en hoe langer hoe meer vervalscht zyn.

Zy kunnen zelfs niet eens zeggen, uyt welk byzonder Land hunne Voorvaderen na deze Gewesten gekomen zyn; dus kunnen zo wel de *Edues* of *Paricues*, als de *Cochimies* of *Laymones*, daarvan geen verder bescheid geven, dan gehoord te hebben, dat hunne Voorvaderen uyt het Noorden afkomstig geweest zyn, hetgeen men wel zonder hunne Onderrechting zoude kunnen besluyten, dewyl *California* van alle zyden door de Zee bespoelt wordt, en alleenlyk in 't Noorden aan 't vaste Land gehecht is.

Daar is ook, behalven dat weinig Schyn van Redenen, wanneer men zoude willen onderstellen, dat de eerste Bewoonders dier Gewesten over Zee gekomen zyn, men zoude nog veel minder de nauwkeurige Tyd weten te bepalen, wanneer zy allereerst dezelve betrokken hebben; want hunne Botheid en Onkunde is zo groot, dat zy zelfs geenerhande Onderscheid tusschen Jaaren en Verloop van Tyden kunnen maken, gelyk de *Mexicanen* hetzelfde door middel hunner Omloopen van 50 Jaaren wisten te doen. Zy schynen echter enigzins beter onderrecht te zyn omtrent de Gelegenheid, door welke hunne Voorvaderen uyt derzelver Geboorteplaatsen en Woningen in 't Noorden vernuyst zyn, en zig in *California* ter neder gezer hebben: Dit was, volgens hunne Overleeveringen, gebeurd en gesprooten uyt een Krakkeel op zekere Maaltyd, waartoe alle de Hoofden van verscheidene Natien genodigd waren; die Maaltyd was door een bloedig Gevegt gevolgd, en de verflagene Party na het

Zuyden gevlucht, werwaards de Overwinnaars dezelve gevolgd waren, tot dat zy zig in de Bosſchen en het Gebergte van dat Half-Eiland verſchoolen had.

Andere verhaalen, dat het Krakkeel alleenlyk gecreezen was tuſſchen twee groote Mannen, welke de Natie in twee tegenſtrydige Zamenrottingen deden ſcheiden, en tegen den anderen optrekken; dat na eene moorddaadige Slachting de mindere door de ſterkere Party genoodzaakt was geworden tot haar Behoud na het Gebergte en de in de Zee gelegene Eilanden te vluchten. Zulks is al hetgeen de Zendingen ooit van hen, aangaande hunne Afkomst en Uyttocht, hebben kunnen verneemen. Men mag hierby aanmerken, hoe zeer de *Californianen* vry en zuiver zyn van de Ydelheid veeler beſchaafde Volkeren, die hunnen Oorſprong uyt vergelegene Landen poogen af te leiden, en hunne Voorvaderen door eene menigte ſchoon ſchynende en ſtaatelyke Gebeurteniffen op te vyzelen. Het komt my eenigzins vreemd voor, wanneer zy zig voor Nakomelingen uytgeven, welker Voorzaaten door eene Overmacht genoodzaakt wierden hun Vaderland te verlaten, daar zy in tegendeel zouden kunnen voorgeven van groote Overwinnaars af te ſtammen; doch men vindt ook onder de Ouden twee luyſterryke Voorbeelden van gelyke Oprechtheid. De uytmunrende beide Staten van *Romen* en *Caribago* beroemden zig hunnen Oorſprong te hebben gehad van Perſoonen, welke uyt hun Land verdreeven waren; de eerſte door de overwonnene *Trojanen*, en de andere door de gevluchte *Tyrianen*.

Het zy echter daarmede gelegen, zo het wil, zo is de waarſchynelykſte Giffing, dat deze en alle Americaanſe Volkeren, na de Taalverwarring en de Verſtrooijing aller Natien, uyt *Aſien* herwaards beland zyn; alhoewel men ook teffens kan verzekeren, dat

tot

tot
tien
het
gevo
ſien
zoud
uyte
tot
Ove
Gem
nen

Van
ni
V

B
zogt
gen,
de e
met
Per
en g
zien
ten,
Reg
en V
by a
in h
tens
teek

tot heden toe onder geenerhande Americaanse Natien, aan beide de zyden der Evennachtlyn, eenig het minste geloofwaardig en duydelyk Gedenkteeken gevonden zy, waaruyt derzelver Oorsprong uyt *Asien*, of hunne onderstelde Overtocht na *America*, zoude kunnen blyken. Ook ontmoet men in den uystersten Hoek van *Asien*, werwaards de *Russen* tot nu toe doorgedrongen zyn, geen Spoor noch Overleevering, dat de Bewoonders aldaar eenige Gemeenschap of Kennis met en van de *Americanen* hebben, of ooit gehad hebben.

VI. HOOFDSTUK.

Van de Geaartheid en Gewoontens der Californianen, en derzelver Wyze van Bestier in Vrede- en Oorlogs-tyden.

By degeenen, welke eenige Americaanse Natien gezien en hunnen Inborst en Geneigtheid onderzocht hebben, zoude ik kunnen volstaan met te zeggen, dat de oude Bewoonders van *California* met de eersten in 't minste niet verschillen, uytgenomen met de Inwoonders der beide Ryken van *Mexico* en *Peru*, alwaar, vermits eene grootere Vereeniging en gemeenzame Verkeering, men de Vruchten kan zien van een geoeffend Verstand, zo in hunne Weten, Policy, Krygsbeleid, als in alle de Takken der Regeering en wederzydse minnelyke Zamenleving en Verkeering met en onder den anderen. Doch by alle de overige Americaanse Natien ontdekt men in hunne Bevattingen, Geneigdheden en Gewoontens zeer weinig Onderfcheid. De Merk- en Kenteekenen der *Californianen* en aller andere *India-*

zen bestaan in Bothheid en Ongevoeligheid; Gebrek van Kennis en Overleg; Ongeftadigheid en Oplooppendheid; Verblindheid van Lufften en Begeerten; bovenmaatige Luyheid en Affchrik van alle Arbeid en Moeyte; onophoudelyke Drift tot buyzelachtige of onvernunftige Tydkortingen; Kleinmoedigheid en Neêrflachtigheid, en eindelyk een allerelendigst Gebrek aan zodanige Dingen, welke eenen wezendlyken Man uytmaaken, en hem redelyk, vernuftig, handelbaar, gezellig, en voor hem zelve en voor de Zamenleeving dienftig en nuttig doen zyn. Het valt gansch niet gemakkelyk voor *Europeanen*, die nooit buyten hun Vaderland geweest zyn, eenigerhande Denkbeeld en Vergelyking van die Volkeren te vormen. Want zelfs in de minst bezogt wordende Uythoeken van onzen Aardbol is geene Natie zo dom en bekrompen van Begrippen, en flaphertig van Lichaam en Zinnen, als de rampzalige *Californianen*. Hun Verftand ftrekt zelden verder, dan tot hetgeen zy voor Oogen zien; afgetrokkene Denkbeelden en Aaneenschaakeling van Redenen zyn gansch buyten hunne Macht en Bereik, zo dat zy naauwelyks hunne eerfte Denkbeelden ergens toe weten te befteden; ook zyn dezelve doorgaans valsch, of ten minften oneevengelykmatig. Men doet vergeeffche moeyte, wanneer men hun eenigerhande toekomend Voordeel zoekt voor te ftellen, hetgeen uyt het doen of nalaten van deeze of geene onmiddelyk tegenwoordig zynde byzondere Dingen zoude komen te fpruyten; want alle Betrekking tot Middelen en Oogmerken zyn ten eenemaal buyten het Bereik hunner Vermogens. Zy hebben ook geene de minfte Kennis van zodanige Oogmerken te vervorderen, welke eenig toekomend Voordeel belooven, of hen voor Rampen kunnen dekken. Hunne Ongevoeligheid, ten opzigte van de voor hen leggende lichaams-

melyke
gemak
omtre
Zy zyn
Schem
en dus
re qua
en alho
nieren.
Uytne
fte zo
dat all
Bedryv
ten, a
Hur
alle hu
wen. O
zy geef
dan vo
den. I
zucht,
tels, A
andere
onbeko
onzer
en Qu
Hetge
heeft k
voeligh
hunne
dan zy
waarly
spoort
Traag
met C
alvern

melyke Onderwerpen, is zo groot, dat men zeer gemakkelyk kan naleiden, welk een Gevoelen zy omtrent Belooning en Straf na dit Leven hebben. Zy zyn slechts bedoeld in eene geringe en flauwe Schemering van zedelyke Deugden en Ondeugden, en dus schynen hen zommige Dingen goed en andere quaad te zyn, zonder eenige acht daarop te slaan; en alhoewel zy het Licht der natuurlyke Reden genieten, en Gods Genade aan allen, zonder eenige Uytneeming, verscheenen is, zo is echter het eerste zo flauw, en het andere zo weinig in achtting, dat alle de Beweegredenen en Oogmerken hunner Bedryven, zonder op eenige Betamelykheid te letten, alleenlyk Vermaak en Voordeel bedoelen.

Hunne Wil is evenmatig met hun Vermogen, en alle hunne Hertstogten zyn binnen eenen zeer naauwen Omkring bepaald: Van Heerschezucht hebben zy geene Aandoening, en zoeken liever voor sterk, dan voor kloekmoedig en dapper gehouden te worden. De Voorwerpen onzer Eergierigheid en Staatzucht, zyn Eer, Vermaardheid, goede Naam, Titels, Ampten en byzondere Verhevenheid boven andere; doch by de *Californianen* ten eenemaal onbekend: Overzulks heeft dit krachtig Beweegrad onzer Bedryven, en de Wel van schynbaar Goed en Quaad in de Waereld, op hen gansch geen vat. Hetgeen men voornamentlyk aan de *Californianen* heeft kunnen gewaar worden, bestaat in eenige gevoeligheid van Nayver; wanneer zy bemerken, dat hunne Landslieden gepreezen en beloont worden, dan zyn zy grootelyks daarover gebelgd, en zulks is waarlyk het eenigste Geval, waardoor zy aangespoort en bewogen worden hunne aangeboorene Traagheid te laten vaaren. Zy zyn ook gansch niet met Gierigheid behebd; welke echter, als eene alvernielende Driift onder de beschaafde Volkeren, eene

eene zo groote Verwoesting aanrecht. Hunne Begeerten zyn op het uiterste bepaald aan het verkrygen van behoorlyk Voedzel voor den Dag van heden, doch zonder veele moeyte, en niet te denken op dat van den volgenden Dag. Hun Huysraad bestaat slechts in Werktuygen, zo gering zy ook zyn, tot de Visschery, Jagd en den Oorlog nodig. Zy hebben laastelyk geenerhande Aandoening van eenigen Rykdom, het zy met gemak of ongemak, te vergaderen; en waartoe zoude zulks ook nodig zyn, nademaal zy geene Huyzen, Landen noch Velden bezitten, en geene andere Rechten noch Wetten kennen, dan de eersten in de Vergadering van hunnen Leefstocht te zyn, gelyk dezelve door het Aardryk vrywillig voortgebracht wordt.

Deze Gesteltenis hunner Zinnen geeft hen over aan de verbazende Quayning en Vadzigheid, waarin zy hunne Dagen met eene geduurige Onwerkzaamheid en Verfocijning van alle Arbeid slyten; zy worden ook nu en dan by een eerst opkomend Onderwerp, hunne eigene Inbeelding, of wel de Overreding van anderen volgende, tot het veranderen hunner Voorneemen, met gelyke Bereidwilligheid en Inschikkelykheid, overgehaald. Hun Haat en Wraakzucht worden door de geringste en nietswaardigste Oorzaaken gaande gemaakt, doch zy zyn zeer ligtelyk wederom te bevredigen, zelfs zonder eenige Voldoening, en wel voornamentlyk, wanneer zy eenigen Tegenstand by de Party ontmoeten. Ofschoon zy de Onverzaagdheid boven al schynen te waardeeren, zo kan men echter met waarheid zeggen, dat zy van de waare Kloekmoedigheid geene de minste kennis hebben. Hunne Verwoedheid en Wraakzucht duurt nooit langer, dan tot dat zy Tegenstand ontmoeten. Het minste Voorval jaagt hen Vrees aan, en wanneer zy eens aan 't wyken geraaken,

ken, da
zig tot
daar z
behaale
buyten
gaan,
deren
ring de
waarlyk
welke r
Jaaren
schende
ge Gelf
weinig
Involge
maak,
heden,
elendig
fornian
overige
gebruyl
veren z
Rook v
hen be
len wor
wyl de
te Een
andere
de spaa
righeid
tegen l
gevolg
overgel
Men
stier on
hunner

ken, dan zullen zy, door het opgeven van alle Moed, zig tot de onwaardigste Onderwerping verlaagen; daar zy in tegendeel, wanneer zy eenig Voordeel behaalen, of hun Vyand den Moed verliest, van de buytenspoorigste Trotsheid zwellen. Om kort te gaan, deze rampzalige Schepzels kunnen met Kinderen vergeleeken worden, in welke de Ontbolstering der Redenen niet te vinden is. Men mag hen waarlyk met den Naam van eene Natie beltempelen, welke nooit haare Kindsheid verlaat, en nimmer de Jaaren van Mannen bereikt. Hunne meest heerschende Hertstochten komen met eene zo rampzalige Gesteltenis overeen, waarom zy van de Redenen weinig gebruyk maken; zy bestaan in eene hevige Involgendheid van allerhande Uytspanningen, Vermaak, Lusten, Speelen, Dansen en Ongebondenheden, waarin zy op eene beestachtige wyze hunne elendige Dagen slyten. Echter wordt by de *Californianen* zelden de Neiging gevonden, welke de overige *Americanen* zo schandelyk opvolgen. Zy gebruyken geenerhande sterke Dranken, en betooveren zig slechts op hunne Feestdagen door den Rook van wilde Tabak. Zo weinig iemand onder hen bezit, is altoos voor Diefstal veilig. Krakkeelen worden zeer zelden onder hen vernomen, dewyl de Leden eener *Rancheria* altoos in groote Eendragtigheid leven, en zig vriendelyk tegen andere gedragen. Alle hunne Quaadheid en Woe-de spaaren zy voor de Vyanden. Zy zyn van Halsterigheid en Wreedheid gansch vervreemd, en daarentegen leerzaam, toegevend en beleefd, en kunnen gevolgelyk met weinig moeyte tot goed of quaad overgehaalt worden.

Men kan geenzins onderstellen, dat het Landbestier onder de *Californianen* de naauwe Bepaaling hunner Bevattelykheden te buyten ga; zy weeten, ge-

gelyk reeds aangemerkt is , van geenerhande Landverdeeling of Eigendom , en gevolgelyk van geene Overerving en Opvolging in onbeweeglyke Goederen , noch van eenige Aanspraak op Vaderlyke Rechten , en wyders ook niet van Klagten over onwettige Indringingen. Ieder Natie of Taal bestaat in verscheidene *Rancherias* , sterker of minder in getal , naar maate van de Vruchtbaarheid der Landsdouwen , en ieder *Rancheria* uyt één of meer Huysgezinnen , welke aan den anderen door Maagschap verknocht zyn. Want wanneer de eerste Zendelingen onder hen verscheenen , zo vonden zy in de *Rancherias* noch onder de Natien geenerhande Hoofden of Oppersten , welkers Gehoorzaamheid by hen opgevolgt , of welkers Gezag op eenigerhande wyze , het zy door Schattingen of eenige uiterlyke Pligtpleging , erkent wierd. Elk byzonder Huysgezin bestierde zig zelve naar zyn eigene Zinnelykheid , en de natuurlyke Gehoorzaamheid der Zoonen omtrent hunne Vaders was zeer gering , zo dra de eersten in staat geraakten voor henzelve te kunnen zorgen. De Tovenars en Goochelaars , van welke wy hierna zullen spreken , bezaten wel eenige Opperhoofdigheid , doch dezelve duurde niet langer , dan hunne Feestdagen , Ziekten of andere Toevallen , waardoor hunne Vrees of Bygeloofigheid aangeprikkelt wierd. De Zendelingen hebben echter in de *Rancherias* en Natien hier en daar ontmoet een , twee of meer Persoonen , die het Bevel gaven , wanneer de Inzaameling der Aardvruchten moest geschieden ; welke het Bewind over de Visscheryen en Krygstochten hadden , wanneer de eene *Rancheria* of Natie met de andere in Verschil en Onmin geraakt was. Deze Waardigheid wierd niet door Geboorte , Afstamming , Ouderdom , Verkiezing by meerderheid van Stemmen verkreegen ;

maar

maar by noodzakelykheid van Onderrechting in zommig algemeen Vereisch van Zaaken, by wege van zwygende Toestemming, als een natuurlyk Gevolg aangemerkt, en aan eenen of meer opgedragen, welke bequaam, kundig, vernuftig, welspreekend en dapper waren; doch zodanig een Oppergezag wierd, naar goedvinden van degeenen, welke, zonder ter deeg te weten waarom, zig daaraan onderwierpen, alleenlyk op Voorwaarden en voor zekeren Tyd bepaalt. Deze Leider, *Casique* genaamd, voerde hen aan, om hun Voedzel in de Boschen en langs de Zee-Kusten te zoeken; zond en ontfing de Boodschappen na en uyt de naby gelegene Landen; waar schouwde hen voor op handen zynde Gevaren; prikkelde hen aan tot Wraakneeming van verongelykingen, hen werkelyk of by versiering door andere *Rancherias* en Natien aangedaan; trok aan hun Hoofd in den Oorlog, en bestierde hunne Stroooperijen, Plunderingen en Verwoestingen; doch in alle andere byzondere Zaaken was ieder zyn eigen Meester en ten eenemaal vry en onafhangkelyk.

De Opschik geheel het Half-Eiland door, van *Cabo San Lucas* tot aan de laatste Zending van *San Ignacio*, was eenerlei; want de Mannen, het zy jong of volwassen, gingen altoos moedernaakt. Doch in 't midden dier naakte Gelykheid zag men eenig Onderscheid in de Optooijing van ieder byzondere Natie. De *Edues* omtrent *Cabo San Lucas* vercierden hunne Hoofden met Paerelschoeren, door het Hair gevlochten en met kleine Veëren doorweeven, welke Opschik zig van verre in Gedaante eener Paruyk vertoonde. Die van *Loretto* droegen rondom hun Middellyf eenen Gordel, en op hun Voorhoofd eene fraai-gewerkte Hairshoer, by welke zommige nog voegden eenen Halsdoek, verciert met Paerle-moëre Figuren, en zomwylen met kleine ronde Vruch-

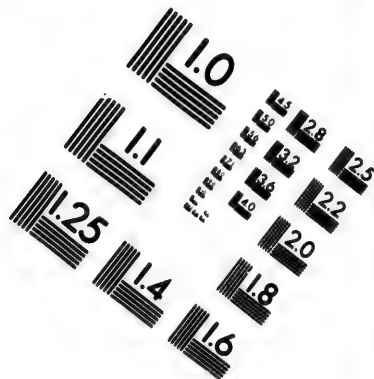
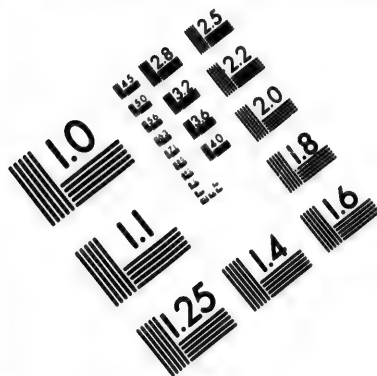
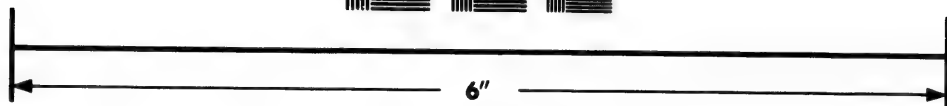
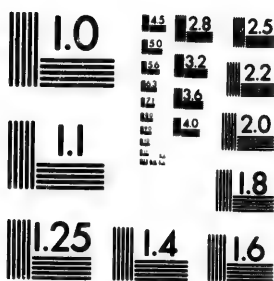

IMAGE EVALUATION TEST TARGET (MT-3)

**Photographic
Sciences
Corporation**

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

18 20 22 25
15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

10 01

Vruchten, gelykende na Koraalen en eenigzins na eenen Rozekrans of *Pater Noster*, die over hunne Borst heenen hing, en waarvan zy misschien in voorige tyden, by de Aankomst der eerste *Jezuïten*, eenige kennis bekomen hadden. Ook schikten zy de Armen met gelyke Snuysteryen op, welke na keurlyke Braceletten geleeken. De *Cochimies*, welke in 't Noorden woonen, droegen doorgaans kort Hair, uytgenomen eenige weinige, die zommige Lokken tot haare volle Lengte lieten groeijen; en offchoon zy geene Paerlen, gelyk die in 't Zuyden gebruykten, zo bedienden zy zig echter van een veel fraaijeren Op-schik; namentlyk van eene Soort van Kroonen, welke uyt verscheidene Banden Paerlemoër zamengesteld waren. Om dezelve te vervaerdigen, maakten zy al-voorens het Paerlemoër van de Schil los; gaven aan hetzelfde aan beide de zyden eene fraaije Polysting; scheidden ze met een scherpe Keisteen in Streepen van 6 of 8 Linien in Lengte, en 2 of 3 in Breedte. Op de Eindens dier Streepen waren kleine Gaten, om dezelve in eene ronde Gedaante aan den anderen te hechten, welke om het Hoofd sloot, en van welke rondom kleindere Streepen Paerlemoër afhingen. Dit Slach van Kroonen wierd in voorige Tyden ook gedragen by de zuydelyke *Edues*, die dezelve uyt kleine, witte en ronde Slakkenhuysjes toestelden, welke na Paerlen geleeken, en eene fraaije Vertooning maakten. Waarschynelyk heeft zulks aanleiding gegeven tot de verkeerde Verbeelding, gelyk Vader *Esquerer* verhaalt, van *Francis Drake*, die voor vast geloofde, dat aan hem door de *Indianen* de Kroon en het Ryksbestier van *California* opgedragen wierd.

De Vrouwsperfoonen, offchoon zy in zommige Streeken, gelyk de Mannen, naakt gaan, volgens de Berichten van Vader *Ferdinando Conſage*, die
aan-

aanmerk
de los
van Sa
echter
te zyn,
Eer en
nig, da
zonder
den. N
retto to
Dochter
en Dek
omtrent
de in K
ker Slac
degeene
Indiaanf
weeten
tot onzer
den zyn
eenkome
zachtheid

Het C
dezelve
tot aan d
Manteltj
dekt. I
zelve D
Franjes
gen van
eene So
draaden
Zakken
ren. D
dragen
Schoude
I. D

aanmerkt, dat zulks ook de Gewoonte zy in de Baay *de los Angeles*, gelegen tusschen de laatste Zending van *San Ignacio* en de Rivier *Colorado*, schynen echter omtrent de Welvoegendheid zeer oplettende te zyn, om dat zy dezelve tot Verdediging hunner Eer en Deugd noodzakelyk houden, en wel zodanig, dat zelfs de Kinderen van haare Kunne nooit zonder eenige behoorlyke Dekking gevonden worden. Na het oprichten van het Guarnisoen te *Loretto* toonden zy zig zeer gebelgd, wanneer zy de Dochters der Spaanse Soldaaten zonder Kleederen en Dekking zagen. De Vrouwen van de *Edues* omtrent *Cabo San Lucas* zyn de meest uytmunten- de in Kleeding. Hieromstreeks vindt men een zeker Slach van Palmboomen, doch verscheiden van degene, welke Dadels dragen; van deze haalen de Indiaanse Vrouwen de Stof tot hunne Kleeding. Zy weeten de Bladeren dier Boomen te beuken, gelyk tot onzent het Vlas, tot dat de Draaden afgescheiden zyn, wanneer dezelve byna met ons Vlas overeenkomen, of ten minste het geheekeld Hennip in zachtheid overtreffen.

Het Gewaad bestaat in drie Stukken; twee van dezelve maaken den Rok uyt, die van den Gordel tot aan de Voeten reikt; het derde bestaat in een kort Manteltje, hetgeen de Schouders en het Middellyf dekt. Deze Stukken zyn niet geweeven, maar derzelve Draaden slechts van boven in den anderen als Franjes gevlochten, en wel gesloten als dichte Strengen van Kuyven neêrhangende. Alhoewel zy ook eene Soort van Lynwaad van deze *jutas* of Palm- draaden maken, zo gebruyken zy dezelve slechts voor Zakken, waarin zy haare Gereedschappen bewaaren. De Indiaanse Vrouwen van *Cabo San Lucas* dragen lang en los Hair, hetgeen zig over haare Schouders verspreidt; doch derzelve Hoofd-Hulzel

is eveneens, als dat gemeenlyk by de Vrouwen van *California* gebruykt word; bestaande in een fraay en zindelyk Werk van de voorsz. Palmdraaden, wanneer zy 't zelve niet uyt *Mezcal*s en andere Kruyden kunnen vervaerdigen. Deze Netten zyn echter zo konstig en wel gewrocht, dat ook de Soldaten der Bezettingen zig daarvan bedienen. Zy maken insgelyks fraaije Halsdoeken van Vischvinnen, gemengd met kleine Schulpen, Duynhelm, Paerels en Vruchtsteen. De Slippen dier Halsdoeken reiken tot haar Middellyf; haare Armbanden zyn van 't zelve Stof en Maakzel. Zulks is eene Uytvinding tot Opfinukking, en om eene aanlokkende Vertooning aan het onbeschaafde Volk van dezen Uythoek der Waereld te geven.

De Vrouwen in de Noordelyke Gewesten dragen eene gansch verscheidene en mindere Kleedy; zyn- de alleenlyk gedekt van derzelver Middellyf tot aan de Knien. Van vooren dragen zy een Rokje, van zeer dunne Stukken Duynhelm, tot aan de Knoppen afgesneeden, en na Stroo gelykende. Dezelve worden met Draaden van *Mezcal* aan den anderen gehecht. Zodanig een Slach van Rokken, indien men ze dus mag noemen, bedekken de Deelen, welke de Natuur gebiedt te dekken; doch dienen geenzins tegen de Ongemakken van quaad Weder. Wanneer zy geen Duynhelm weeten te bekomen, dan behel- pen zy zig slechts met een Schorteldoek of Voor- schoot van *Mezcal*-Draaden, op gelyke wyze neêr- hangende van vooren, doch het agterste gedeelte is gemaakt uyt het eene of het andere Vel van Beesten, welke by haare Mannen geveld zyn. In zommige weinige Plaatsen zyn zy gewoon het Lighaam met Manteltjes van Zeewolven-Vellen te dekken, waar- toe ook wel die van Haafen, Vossen en andere Die- ren gebruykt worden.

Een

Een
volgen
Dag,
Vellen
nabu
byeen
ken va
van w
Loopb
len van
welke
In 't P
Hoofd
staande
dan ma
wilden
gewoo
in zyn
schreew
ruffcher
en toe
die Ple
zongen
de Red
ne Rec
rennen
uyt het
de Vell
Uytdee
viert w
was all
beteren
hoewel
eisch d
De M
baarhei

Een dervoornaamste Feeften onder de *Cochimies*, volgens Vader *Francisco Maria Piccolo*, was de Dag, wanneer zy volgens Jaarlyke gewoonte de Vellen aan hunne Vrouwen uytdeelden. Alle de nabuurige *Rancherias* quamen ter beftemde Plaats byeen, en maakten aldaar, door aangebragte Takken van Boomen en Hagedoorn, een ruym Priëel, van waar zy eenen breeden en effen Weg tot eene Loopbaan fchooten. Hier bragten zy alle de Vellen van de Dieren, die zy dat Jaar gedoodt hadden, welke langs de Baan als eene Sprey geiegt wierden. In 't Priëel wierd niemand, behalven de *Casiques* en Hoofden, toegelaten, en wanneer de Maaltyd, beftaande in Wild, Vifch en Vruchten, geëindigd was, dan maakten zy zig zelve dronken met *Cimarron* of wilden Tabak. Aan den Ingang van 't Priëel nam gewoonelyk een der Toovenaaren zyne Plaats, die in zyn Plechtgewaad opgetooyd, met een woest Gefchreeuw den Lof der lagers uytbazuynde. Onder tuffchen liepen de andere *Indianen* als zinneloos af en toe over de Vellen, terwyl de Vrienden, welke die Plechtheid bywoonden, in gelyke Verrukking zongen en danften; hetgeen zo lang duurde, tot dat de Redenaar byna buyten zynen Adem was, en zyne Redenvoering ftaakte, wanneer ook teffens het rennen ophield. Vervolgens quamen de *Casiques* uyt het Priëel, en overhandigden aan de Vrouwen de Vellen tot haare Kleeding voor dat Jaar; welke Uytdeeling wederom met eene nieuwe Vreugd gevierd wierd. De Oorfprong deezer Plechtigheid was alleenlyk, dat deeze arme Wyven van geen en béteren Opfchik wiften, dan dien van Dierevellen, hoewel zy haare Naaktheid naauwelyks naar den eifch der Eerbaarheid daarmede konden dekken.

De Mannen waren echter van die Deugd der Eerbaarheid zodanig afkeerig en vervreemd, dat zy der-

zelve Grondbeginzelen voor schandelyk en verfocijelyk hielden, en het dragen der Kleederen ten eenemaal afkeurden, hetgeen dan ook gebleeken is in de verscheidene Zendingen en Ternederzettingen van vroegere Tyden in *California*; want wanneer de Vaders of de Soldaten den *Indianen* Kleederen aanboden, dan weigerden zy dezelve aan te neemen, of wierpen ze naderhand weg. En waarlyk, hun Begrip en Verbeelding omtrent de Kleedy was zo verschillende met die van alle de overige redelyke Schepzelen, dat, volgens Vader *Juan Maria de Salva-Terra*, zy ten hoogsten gehoond waren, wanneer gemelde Vader hen voor de eerstemaal zegt over te haalen, om ten minsten hunne Schamelheden te dekken; want zy zyn omtrent de Gevoegelykheid voor hunne Naaktheid ten eenemaal ongevoelig; en niets doet hen meer lachen, dan wanneer zy iemand hunner Natie gekleed zien, eveneens als wy over eenen in Officiers-Monteering gestokenen Aap zouden doen.

Onze Vaders hebben daaromtrent een vermaakelyk Geval ontmoet; bestaande hierin: Een Zending, onlangs in deze Missie gekomen, stak twee kleine Jongens in de Kleëren; hield ze tot zynent, om hen eerst in de Taal en vervolgens in de Gronden van 't Christelyke Geloof te onderwyzen. Die goede Vader nam zelve de moeyte van de Kleederen toe te snyden en op te maaken. Wanneer de Jonkers voor het eerstemaal in dien nieuwen Opfchik onder hunne Natie verscheenen, wierden zy daarover zo gevoelig bespot, dat zy, gansch beschaamd zynde over het Onthaal hunner Landslieden, de Kleederen uytrokken en aan eenen Boom hingen. Doch zig tegen hunnen voornoemden Vader en Weldoender van geene Ondankbaarheid wylende verdacht maaken, en ook voor het toekomende

de al
hunne
de Pa
dezelv
dag o
'savor

De
niet b
cheria
gelege
wanne
om be
gemak
komen
verzen
zins vo
flechte
in ond
door d
den.

ten uyt
herders
geleert
duuren
blyven
west b
kleine
stapeld
dat van
daarin
strekke
ningen
Europe
vertoor
migen
recht,

de alle Hoon en Smaad wegens de Kleederen by hunne Natie te vermyden, zo beslooten zy beide de Partyen te behaagen, en de Vriendschap onder dezelve te verdeelen; zy gingen en verkeerden over dag onder hunne Maagen moedernaakt, en keerden 's avonds gekleed wederom tot hunnen Vader.

De Wooningen der *Californianen* vertoonen zig niet béter dan hunne Kleedy. Die van alle *Rancherías* zyn alleenlyk slechte en elendige Hutten, gelegen aan de weinige Wateren van dit Gewest, en wanneer de Nood vereischt na elders te verhuizen, om béter hun Bestaan te vinden, dan kunnen zy zeer gemakkelyk van Stand veranderen. Alom waar zy komen, daar schuylen zy onder de Boomen voor de verzengende Hitte der Zon by dag; en ook eenigzins voor de Koude by nacht, als mede voor het slechte Weder. In den Winter onthouden zy zig in onderaardsche Holen, die zy of zelve maaken, of door de Natuur in de Zyden der Bergen gereed vinden. Naby *Cabo San Lucas* vervaerdigen zy Hutten uyt Takken van de Boomen, gelyk die der Schaapherders, hetgeen zy ongetwyfeld van de Zeelieden geleert hebben, welke genoodzaakt zyn geweest gedurende eenigen tyd aan de Caap voor Anker te blyven leggen. In de andere Streeken van dit Gewest bestaan hunne Wooningen slechts uyt eene kleine vierkante Ruymte, door op den anderen gestapelde Steenen ingesloten, zonder eenig Dak, dan dat van de Lucht: Ook zyn ze zo naauw, dat zy, daarin leggende, zig niet ten vollen kunnen uytstrekken, en dus al zittende moeten slaapen. Wooningen waarlyk, zo bekrompen en slecht, dat eene Européise Graf-Tombe daartegen een Paleis zoude vertoonen. In de *Cabeceras* hebben echter zommigen, om de Vaders te behaagen, Huyzen opgerecht, indien zy den Naam van Huyzen verdienen,

van *Adobe*, of ongebrande Tichelsteen, en met Duynhelm gedekt; doch zy worden weinig bewoont, en zyn 'er ook niet gemakkelyk toe te brengen, doordien zy de grootste Geemelykheid laten blyken, wanneer zy onder eenigerhande Dekking moeten woenen; zynde een klaar Bewys, dat het meerdergedeelte van 't geen men met den Naam van 's Levens Nooddruft en Gemak bestempelt, alleenlyk uyt de Inbeelding, de Voorbeelden en de Gewoonte voortgekomen zy.

Zy hebben trouwens ook geenerhande Vertrekken noodig, om hunne Meubilen te bergen, noch Kisten en Kasten, om de Kleederen te bewaaren, waartoe het meerdergedeelte onzer Huyzingen gebruykt wordt. De *Indianen* zyn met zo weinig Huysraad en Gereedschappen vergenoegd, dat zy by Verhuizing dezelve op hunne Schouderen kunnen overdragen; want dezelve bestaan slechts in een Boogje, eene Schiet - Schuyt, eene Schotel, een Bekken, na eenen diepen Hoedbol gelykende, een Been, dat tot een Els dient, een Stukje verror Hout, om Vuur te vangen, een Net, waarin zy hunne Vruchten en Zaaden bergen, en nog een ander, hetgeen dicht als een Zak is, aan eene Boere-Gaffel vast, waarin zy over Schouder hunne Kinderen dragen, en eindelyk hun Boog en Pylen, by welke zommigen, die eenigzins op de Zindelykheid staan, nog eene Drink-Schelp voegen. De aan de Kusten woonende hebben daarenboven nog Vischnetten. Dit Huysraad moeten de Vrouwen dragen, wanneer zy verhuizen, en de Mannen alleenlyk den Boog en Pylen met zyne Toebehooren, als Keijen en Veëren voor de Pylen en Peezen voor den Boog. Om dezelve te beveiligen en hen teffens onderweg niet te doen lastig vallen, maken zy Gaten in de Ooren, waarin zy eene groote Doos hangen met al hetgeen zy tot

Op-

Opf
klein
spoe
de H
ma
word
de D
eenve
Eur
Wate
Graa
val zy
den,
Bekke
wel v
of Ho
Hitte
dat zy
gelyke
by 't
niets
maal
danig
De M
Netten
deren
wen g
toone
maake
Fatsoe
lyk va
geven
Vaa
„ bek
„ ooi
„ gee

Opfchik dragen. De Mannen dragen insgelyks een klein Stuk Hout, om Vuur te maken, hetgeen zy spoedig kunnen verkrygen door Wryving tusschen de Handen. Ook draagen de Mannen de Booten, maar de Vrouwen moeten dezeve herstellen; zy worden van de Korst der Boomen gemaakt, en alle de Deelen van dat Maakzel, het Fatsoen, de Aancenvoeging en Overtrekzel is een Wonder voor alle *Europeanen*. Zy bedienen zig van dezelve, om Water te haalen en te bewaaren, en ook om hunne Graanen en Vruchten te roosten, in welk laast geval zy dezelve in geduurige Beweging moeten houden, om ze niet in brand te doen vliegen. Hunne Bekkens, Koppen en Potten dienen tot gebruyk zo wel van Eeten als van Drinken, en zo ook de Hoeden of Hoofddekzels, welke de Vrouwen draagen, voor Hitte en Koude. Het is onbegrypelyk en vreemd, dat zy nooit de Kley hebben willen bezigen tot diergelyke Gereedschappen, en dezelve in de Zon, of by 't Vuur, hard te maken; doch men heeft noch niets diergelyks by hen ontdekt, en zy zyn ten eenemaal onweetende en onbedreeven geweest van zodanig een Werk, tot dat men het hen geleert heeft. De Mannen vervaerdigen ook de Visch- en andere Netten, om de Vruchten te verzaamen en de Kinderen te draagen, en zelfs degeene, welke de Vrouwen gebruyken. In het vervaerdigen dier Netten toonen zy eene uytsteekende Kundigheid te bezitten; maakende dezelve uyt zo menigerhande Couleuren, Fatsoenen en verscheidene Werken, dat het moeijelyk valt, daarvan eene byzondere Beschryving te geven.

Vader *Taraval* getuygt van dezelve: „ Ik moet „ bekenen, dat onder alle de Natien, welke ik „ ooit in *Europa* en *Nieuw-Spanjen* gezien heb, „ geene met deze in Wirheid, Vermengeling van

„ andere Couleuren , Sterkte van Werk , waarhi
„ eene menigte van verscheidene Figuren , te ver-
„ gelyken zyn.” De Vrouwen hebben echter ook
in het vervaerdigen van dezelve eenig deel; zy spin-
nen de fyne Draaden , welke zy uyt Kruyden wee-
ten te bereiden , en noch eene andere Soort uyt de
Palm- en *Mezcal*-Bladeren. Van de fyne Draaden
maken zy de bovenste Deelen der Netten , en uyt
eene mengeling van beide Soorten het overige van
dezelve; zo als dan ook alle de Netten doorgaans
van het voorz. fraaije en doorwrocht Werk zyn,
mitsgaders de Gordels, Linten en Hairfnoeren, wel-
ke by de Natie van *Loretto* gedraagen worden.

De *Edues* of Zuydelyke *Pericues* stonden de Meer-
derheid van Vrouwen toe , welke het Onderhoud
van het Huysgezin bezorgden , en zeer neerstig wa-
ren in het vergaderen van Vruchten uyt de Bosschen,
en dezelve aan haare Mannen te brengen , om hen
in eene goede Luym te houden; want wanneer zy
niet ontslagen of afgedankt wierden , hetgeen ten
eenemaal van der Mannen welbehaagen afhing , dan
was 'er zelden een tweede te vinden , die ze weder-
om aansloeg; zo dat de Man , hoe meer Vrouwen
hy had , des te meer verzekerd was , van beter op-
gepast te worden; en zodanig eene Byzonderheid
gaf voornamentlyk aanleiding tot het doen onderhou-
den dier beestachtige Gewoonte.

De Natien van *Loretto* waren daaromtrent eenig-
zins maatiger; de voornaamste Mannen onder de-
zelve namen nooit meer dan twee Vrouwen , en de
gemeene waren met ééne vergenoegd. Overspel
wied by hen voor eene Misdaad gehouden , welke
om rechtvaardige Wraak riep , uytgenomen in twee-
derlei Gevallen; het eerste , wanneer zulks op hun-
ne Hoogtyden en Ravotteeringen gebeurde; en het
ander , wanneer zy hunne Worstel-Tochten onder de

na-

naby
ste C
scharO
Buyt
en ze
zegt
eene
hand
ryen
ven v
wyze
mer,
digeDe
de N
De M
eene
tot ee
nam,
Zy da
deze v
't Huv
gema
de ga
wierd
den k
weder
nige
wierp
de en
hachel
de Vr
Water
te wa
geene

naby gelegene *Rancherias* deden , by welke laatste Gelegenheid de Overwinnaars zig van zo een schandelyk Voorrecht bedienden.

Onder de *Cochimies* in 't Noorden zyn diergelyke Buytenspoorigheden byna ten eenemaal onbekend, en zeker Zendeling , van hun District gewagende, zegt, dat men in het midden van hen, ofschoon zy eene onbepaalde Vryheid genieten , echter geenerhande Ongebondenheden noch onwettige Minnaaryen ontmoet; hetgeen voornamentlyk toegescreven wordt aan hunne strenge en droevige Levenswyze, welke zy op het Gebergte in Honger en Kommer, Koude en Naaktheid, en Gebrek aan alle nodige Bohoefstns, moeten lyden.

De Wyze van een Huwelyk te sluyten bestond by de Natie van *Loretto* in de volgende Plechtigheid: De Manspersoon moest aan zyne toekomende Bruyd eene *Olo*, of van *Mezcal*-Draaden gewerkte Kom, tot een Geschenk aanbieden: Indien zy dezelve aannam, dan was het een Teeken haarer Toestemming: Zy daarentegen vereerde hem een Hoofd-Net, en deze wederzydse Geschenken slooten den Band van 't Huwelyk. By andere Natien wierd het Verdrag gemaakt na het eindigen van eenen Dans, waartoe de gansche *Rancheria* door den Vryer verzogt wierd; doch niet tegenstaande alle deze Plechtigheden kon hetzelfde om de beuzelachtigste Redenen wederom verbroken worden, en zelfs onder zodanige Natien, welke de Veelheid van Vrouwen verwierpen. De *Californianen* hadden de ongerymde en in de Geschiedenissen van *Brasilien* zo belachelijk ten toon gestelde Gewoonte ingevoerd, dat de Vrouwen na haare Verlossing zig terstond na een Water moesten begeven, om het Kind en zig zelve te wasschen, en omtrent andere byzondere Dingen geenerhande Voorzichtigheid tot herstelling der ver-

loorene Krachten gadé te slaan; zy gingen na de Boffchen, om Hout en Voedzel op te haalen, en verder alles bezorgen, hetgeen de Man nodig had, terwijl hy in de Muyten of onder de Boomen in volle Lengte uytgestrekt lag, en zeer ziek en qualyk veinsde te zyn, en deze Klucht moest 3 of 4 Dagen duuren. De Moeders verdedden te meermaalen haare Kinderen by gebrek van 't nodig Voedzel, tot dat de eerwaardige Vader *Salvaterra* die onnatuurlyke Bedryven quam te stuyten door een Bevel, dat men aan de Kraamvrouw eene dubbelde Portie van Onderhoud zoude hebben toe te leggen. Ook was de Gewoonte onder hen vastgesteld, gelyk die in de Joodse Wet, dat de Weduwe met haar overleedenen Mans Broeder, of eenen van desselfs Nabestaande, moest hertrouwen.

De Tyd der Inzamelings van de *Pitabajas* wordt, gelyk tot onzent de Wynoogst, met byzondere Vrolykheden geviert en doorgebracht. „ De drie *Pitabajas*-Maanden, zegt opgenoemde Vader, gelyken na de Vastenavonds-Vermaakelykheden in sommige Gewesten van *Europa*, wanneer het Volk voor een groot gedeelte bedwelmd of uytzinnig schynt te zyn. De Inboorlingen alhier laten insgelyks alles staan en leggen, begeven zig tot Gattmaalen, Dansen, Onthaal der nabuurige *Rancherias*, Snaakeryen en Kluchtspeelen, zo als zy vallen, en dus worden gansche Nachten tot het grootste Vermaak der *Audiencia* gesleeten, waartoe de Acteuren na hunne Bequaamheid in het nabootsen van Gebaardemaaking uytgekipt wierden, die dan ook hunne Rol uytstekend wel speelden.”

„ Aangaande hunne Dansen, vaart gemelde Vader voort, daarin is eene groote Verscheidenheid, en die ze doen, laten hunne Gaauwigheid en be-

„ val-

„ vall
„ Wy
„ maa
„ bek
„ Kin
„ van
„ schi
„ die
„ tuch
„ Huv
„ vert
„ zeer
„ zen
„ Kne
„ Nav
„ ste b
„ med
„ wy d
„ Nad
maakth
hunne
verbaas
geene
Zy dan
Uytflag
hunner
op de C
andere
dezelve
gewoon
verzorg
nodigin
ten en l
maaken
gen en
ze ande

„vallige Zwier naar hun best vermogen blyken.
 „Wy vieren ons Kersfeest alhier met gelyk Ver-
 „maak en Aandacht in byzyn van eenige honderd
 „bekeerde *Indianen*, en ruym honderd hunner
 „Kinderen volvoeren den Dans. Deze Dansen zyn
 „van die der Natien aan de andere Kusten zeer ver-
 „schillende; zy hebben onder hen over de dertig,
 „die zommige wezendlyke Deelen hunner Krygs-
 „tucht, Visschery, Reizen, Begravingen, Jagd,
 „Huwelyksplechtigheden, en diergelyke Dingen
 „vertoonen; en een Kind van 3 of 4 Jaaren is
 „zeer verheugd, wanneer het zyn daarin aangewe-
 „zen Deel zo wel volbragt heeft, als een jonge
 „Knecht, die een goed Oordeel bezit, en in de
 „Navolging van volmaakte Dansers zyn uyer-
 „ste best doet. Zulks is eene Byzonderheid, waar-
 „mede wy dikwyls vermaakt worden, en waarover
 „wy ons telkens verwonderen.”

Nademaal de Oeffening natuurlyker wyze de Vol-
 maaktheid moet voortbrengen, zo hoeft men ook over
 hunne Uytstekendheid in dit Slach van Dansen niet
 verbaasd te zyn; want zy hebben in tyd van Vrede
 geene andere Bezigheid en Tydkorting dan deze.
 Zy dansen op hunne Bruyloften; op den goeden
 Uytflag eener Jagd en Visschery; op de Geboorte
 hunner Kinderen; op eenen overvloedigen Oogst;
 op de Overwinning hunner Vyanden; en op allerlei
 andere Voorvallen, zonder de Gewigtigheid van
 dezelve te onderzoeken. Tot dit Festyn worden
 gewoonelyk de eene *Rancheria* door de andere
 verzogt, gelyk te meermaalen geschiedt door de Uyt-
 nodiging tot het worstelen, wedloopen, boogschie-
 ten en Krachten te beproeven; en in diergelyke Ver-
 maaken slyten zy by Vredetyden te meermaalen Da-
 gen en Nachten, Weeken en Maanden. Doch de-
 ze anderzins aangenaame en geruste Saifoenen wier-
 den

den veelmaals gestoort door Oorlog, Zamenrotting en doodelyke Vyandschappen der eene Natie of *Rancheria* tegen de andere. De Oorzaak van zodanig eene Beroerte bestond nooit in het verwerven van eenen grooten Naam, of in de Uytbreiding hunner Bezittingen, maar doorgaans in Weêrwraak van geleedenen Hoon, of Smaadredenen tusschen byzondere Persoonen; ook quam dezelve zomwylen uyt gewigtigere Redenen voort, wanneer namentlyk eene Natie of *Rancheria* quam visschen, jagen, of Vruchten inzaamelen ter plaatse, waar eene andere, volgens aloud Gebruik, eenig Recht meende verworven te hebben, om het, met uytfluyting van alle andere, te mogen doen. De Wraakneeming bestond in eenigerhande Vyandlykheden te pleegen, of aan den Belcediger in zyne Persoon eenige Schade toe te voegen; wanneer hy buyten hunne Macht was, dan wierd hun Moed aan zyne Maagschap of *Rancheria* gekoeld, waarna zy alle daarvan eene algemeene Zaak maakten; doch niet in staat zynde van aan den Vyand Slag te leveren, dan verzogten zy de andere *Rancherius*, welke met hen in goede Vriendschap leefden, om Bystand.

Hunne Oorlogs-Verklaaring bestond in een vreeslyk Getier, met last, dat iedereen eene menigte Ried en Steenen moest vergaderen, en zorg dragen, dat de Oorlogs-Verklaaring derzelver Vyanden mogt ter Ooren komen, en dezelve, daardoor vervaard zynde, des te gemakkelyker overwonnen worden. Wanneer zy aan den anderen geraakten, wierd een ysselyk Geschreeuw gehoord, en gansch geene Orde-ning gehouden, dan alleen om de vooraan staande te vervangen, wanneer zy, ten eenemaal afge-
mat zynde, of hunne Pylen verschooten hebbende, moesten afdeinzen. De Pylen waren van Ried, en op de Spits van scherpe Steenen voorzien, doch niet ver-

vergi
dighe
dien
in de
wasse
ren a
sen,
van d
gene
zo ze
te en
tegen
den
wierd
Onred
daade
fneuv
in de
nenla
den.
ken z
eenen
zo ver
edelm
liforn
gezell
zucht

Va

H

vergiftigd, hoewel zulks niet by hunne Edelmoedigheid, maar slechts by Onkunde toequam, doordien zy geen Vergift kenden, en ook tot heden toe in de gansche Landstreek geenerhande venynige Gewassen gevonden zyn. Wanneer zy op den anderen aandrongen, bedienden zy zig van Houtte Spiesfen, wier Einden toegespitst, in 't Vuur gehard, en van diergelyke Uytwerking, als de met Staal beslagene Pieken, waren. De Overwinning wierd niet zo zeer behaalt door Behendigheid, Beleid, Sterkte en Dapperheid, dan door Aanzetting der Geesten tegen de hen aangekomene Vreesachtigheid, of door den Overgang der laatste tot de Vyanden. Aldus wierd het byzonder Verschil en elkander aangedaan Onrecht eindelyk algemeen, en berstede tot eenen daadelyker Oorlog uyt, in welke wederzyds veele sneuvelen; ook zyn eene menigte der Inwoonders in de Zuydelyke *Rancherias* door diergelyke binnenlandse Oorlogen ten eenemaal uytgeroeiyt geworden. Die van *Loretto* en andere Noordelyke Streken zyn voor diergelyke Onrustingen wel niet ten eenemaale bevryd; doch hunne Wraakzucht gaat zo ver niet, en voornamentlyk in 't Noorden, die edelmoediger en verstandiger zyn dan de andere *Californianen*; zy gedragen zig ook vriendelyker en gezelliger, en zyn in de Halssterrigheid en Wraakzucht hunner Landslieden zeer weinig bedeed.

VII. HOOFDSTUK.

Van den ouden Godsdienst der Californianen.

Het allerwigtigste Voorwerp onzer Weetgierigheid, en hetgeen de naauwkeurigste Op-
let-

lettendheid in deffels Verhandeling vereifcht, is de oude Godsdienst der *Californianen*. Het Nut en de Toepaffing, welke men uyt zodanig eene Nafporing ten behoeve van onzen Heiligen Godsdienst kan trekken, wordt in de *Demonstratio Evangelica* van den vermaarden Biffchop *Huët* aangewezen, alwaar hy met eene verbaazende Geleerdheid de verfeidene Gezindheden, zo oude als hedendaagfe, van alle de Volkeren der Waereld optelt, om uye derzelver Donkerheid den Luyfter der Chriftelyke Bedeeeling te vergrooten. Aan de andere zyde zal eene oprechte Vertooning der Schaduwe des Doods, waarin deze *Indianen* gedompeld lagen, den goe-dertierenen God verheerlyken, die hen in den Schoot zyner Kerk overgebragt, en den Weg ter Gelukzaaligheid opgeleidt heeft, wanneer zy ten eenemaal van eenigerhande Godsdienst onkundig waren, welke Onweetendheid met eene menigte tydelyke Onheilen gepaard ging. Deze Berichten kunnen wyders vergeleeken worden met zodanige, van welke de weetgierige Lezers reeds onderrecht zyn ten opzichte van de Gezindheden, niet alleen der *Mexicanen*, *Peruvianen* en andere Inwoonders van *America*, maar ook van die der allerooftelykfte Volkeren in *Affen*, als der *Japaneezen*, *Chinezen*, *Tartaren*, *Coréers*, *Manchéen*, *Kamschatkanen* en *Jakutanen*. Alhoewel zulks een der gewigtigfte Hoofdpunten is, omtrent hetwelke alle mogelyke Oplettendheid geen volkomen Genoegen kan geven, zo zal het echter veele Onzekerheden en Onvolmaaktheden befliffen en uyt den Weg ruymen.

Alle de Berichten ftemmen daarin overeen, dat men tot heden toe geenerhande Afgodelery onder de *Californianen* ontdekt hebbe. Zy aanbaden nooit Schepzelen; zy hadden geene Vertooningen noch Beelden van valfche Godheden, aan welke zy eeni-
geu

gen I
men e
taren,
dienst
hen b
eenig
Gelof
byzon
niet d
dus w
dige
hunne
zien,
men n
hen k
Verric
te blyk
Ver
eene l
stelling
verftel
Denkt
Natuur
ook e
heid;
van an
hoeve
zwalk
zomm
zy van
ften g
Stellin
naam
lyker
lyk ee
ke ik

gen Dienst der Aanbidding beweezen. Ook vond men onder hen geen Tempels, Bedehuyzen, Altaren, of eenige andere byzondere Plaatsen van Godsdienstige Oeffeningen; niets diergelyken was ooit by hen bekend; ook zelfs geen uyerlyke Schyn van eenigerhande Godsdienst, van Feesten, Gebeden, Geloften, Verzoeningen, noch eenig openbaar of byzonder Teeken van Vervoeging tot God, en zelfs niet de geringste Kundigheid van een Opperwezen; dus was tusschen hen en hunne Gebuuren, de elendige en verblinde Inwoonders van *Cinaloa*, aan hunne Overkust, geen het minste Onderscheid te zien, van welke laatste Vader *Rivas* getuygt, dat men naauwelyks eenig Spoor van Godsdienst onder hen kon ontdekken, en zelfs uyt hunne uyerlyke Verrichtingen geene de minste Kennis van God quam te blyken.

Verscheidene Berichten gewagen echter, dat zy eene Reeks van bespiegelende Gevoelens en Leerstellingen koesterden, waarover de Lezers moeten versteld staan. Want zy hadden niet alleen een Denkbeeld van Gods Eenheid en enkel geestelyke Natuur, en van andere geestelyke Wezens, maar ook eenige flauwe Schemeringen van de Drie-Eenheid; de eeuwige Geboorte van het Woord, en van andere Leerstukken des Christelyken Godsdiensts, hoewel dezelve door duyzend Ongerymdheden bezwalkt wierden. Dit Licht was zo uytsteekend, dat zommige Zendelingen daaruyt hebben onderstelt, dat zy van eene Natie moesten afstammen, die weleer Christen geweest was. Omtrent de voorsz. Gevoelens en Stellingen was echter eenig Verschil tusschen de voornaamste Natien; en, om den Lezer daarvan een duydelyker Denkbeeld te doen hebben, zo zal ik getrouwelyk eenige afgebrokene Stukken van Berichten, welke ik in handen heb, aan denzelven mededeelen.

Een

Een onzer Zendelingen doet van de Godsdienstige Grondbeginzelen der Zuydelyke *Edues* of *Pericues* het volgend Verhaal : „ Zy zeggen : In den „ Hemel woont een Heer van groot Vermogen, genaamd *Niparaija*, die de Aarde en de Zee maakt heeft; die aan alle de Schepzelen het Voedzel geeft; die alle de Boomen, en al wat wy zien, heeft doen voortkomen, en die doen kan al wat hem beliest. Wy kunnen hem niet zien, want hy heeft geen Lichaam gelyk wy hebben. Deze „ *Niparaija* heeft eene *Egâ*, genaamd *Anaijico-yondi*; doch hy gebruykt haar niet, dewyl zy geen Lichaam heeft: Hy heeft drie Zoonen gehad, van welke de eene *Quaayayp*, dat is *Man*, genaamd is, en *Anaijacoyondi* verlost van hem in het Gebergte van *Acaragui*; doch andere zeggen tusschen de Roode Bergen op den Weg van *San Jago de los Coras*, genaamd *Cuninniici*. *Quaayayp* had onder hen gewandelt, en de Natie der Zuydelyke *Indianen* onderweezen; hy was zeer magtig geweest, en had eene groote Schaar Mannen gehad; hy was in de Aarde gedaalt, en had Menschen daaruyt medebragt: Eindelyk hadden de *Indianen* hem gedoodt en tefens eene Doorne Kroon op zyn Hoofd gewrongen. Hy is dood ten huydigen dag; doch noch even fraay van Gedaante en buyten eenige Verdorvenheid. Hy bloedt onophoudendlyk; als dood zynde, is hy zonder Spraak, doch heeft een *Tecolote*, of Uyl by zig, die hem aanspreekt. Verder zeggen zy, dat in den Hemel ongelyk meer Inwoonders dan op de Aarde zyn; dat aldaar in voorige tyden zwaare Oorlogen gevoerd waren; dat een Persoon van uytstekend Vermogen, by zommige geleerde Lieden *Wac*, en by andere *Tuparan* genaamd, tegen den Opper- „ Heer

„ Heer
„ men
„ hem
„ doo
„ alle
„ keur
„ roof
„ zyne
„ stoot
„ de o
„ Wac
„ vang
„ dat d
„ hage
„ Volk
„ Spie
„ daard
„ Volk
„ ten,
„ zyn
„ De
„ Party
„ is zee
„ willig
„ lyk C
„ opge
„ met
„ dere
„ onge
„ Aanb
„ dene
„ droc
„ Stern
„ by P
„ dierg
„ Dus
„ I. L

„ Heer *Niparaya* was opgestaan , en door eene
 „ menigte zyner Aanhangeren ondersteund , met
 „ hem eenen Slag had durven wagen ; doch dat hy,
 „ door *Niparaya* ten eenemaal overwonnen , van
 „ alle zyne Magt en Gezag ontzet , en van zyne
 „ keurlyke *Pitabayas* en verderen Leeftocht be-
 „ rooft was geworden : Dat *Niparaya* hem en
 „ zyne Benden vervolgens uyt den Hemel ge-
 „ stooten ; in een groot en wyd Hol onder de Aar-
 „ de opgesloten ; de Walvisschen geschapen en tot
 „ Wachters gestelt had , om niemand uyt die Ge-
 „ vangenis te laten ontsnappen. Zy voegen daarby,
 „ dat de Opper-Heer *Niparaya* gansch geen be-
 „ hagen heeft in het Gevecht van eenigerhande
 „ Volk , en dat degeene , welke door Bogen of
 „ Spiessen sneuvelen , niet in den Hemel komen ;
 „ daarentegen wenſcht *Wac-Tuparan* , dat alle de
 „ Volkeren der Aarde geduuriglyk mogten vech-
 „ ten , dewyl alle de in den Slach gesneuvelde in
 „ zyn Hol nederdaalen.

„ Daar zyn onder de *Indianen* tweederhande
 „ Partyen ; de eene houdt het met *Niparaya* , en
 „ is zeer bescheiden , ligtelyk te overtuygen , en ge-
 „ willig luysterende na de Waarheden van 't Christe-
 „ lyk Geloof , welke hen door hun eigen Gevoelen
 „ opgedrongen zyn : De andere Party houdt het
 „ met *Wac-Tuparan* , en is van eene gansch an-
 „ dere en eigenzinnige Gesteldheid , Tvenaars , en
 „ ongelukkiger wyze zeer sterk in getale. Deze
 „ Aanhangeren van *Wac-Tuparan* hebben verschei-
 „ dene hen byzonder eigene en ten eenemaal ge-
 „ drochtige Gevoelens ; als by voorbeeld , dat de
 „ Sterren glinsterende Stukjes Metal zyn , gemaakt
 „ by *Purutabui* , en de Maan by *Cucunumic* , en
 „ diergelyke Grollen meer.”

Dus verre gaat het Verhaal der Leerstukken van
 I. Deel. F de

de *Edues* of *Pericues*. Het Gevoelen der Natie van *Loretto*, welke uyt eene Mengeling van *Laymones*, *Monquies*, *Vebities* en *Guacuros* bestaat, gezamentlyk bewoonende, gelyk wy reeds aangemerkt hebben, het middelste Gedeelte van *California*, zal uyt het volgende afgebrokene Stuk genoegzaam komen te blyken.

„ Zy hebben geen Woord in hunne Taal, waar-
 „ mede zy dat van den Hemel kunnen uytdrukken,
 „ maar bedienen zig van het algemeene Woord
 „ *Notu*, hetgeen *bier boven* of *om hoog* beteekent.
 „ Zy zeggen ook, dat zig in het Noordelyke Ge-
 „ deelte van *Hierboven* de Geest der Geesten, by
 „ hen *Gumongo* genaamd, ophoudt; dat die Geest
 „ der Geesten hen met Krankheden en Pestilentie
 „ bezogt, en eertyds eenen anderen Geest, genaamd
 „ *Guyiaguai*, na beneden gezonden had, die op
 „ zyne Aankomst de Aarde met *Pitabayas*, de al-
 „ gemeene Vrucht van *California*, bezaaijt, en tef-
 „ fens de Kreeken langs de Kust van den Inham van
 „ *California* gemaakt, en eenigen tyd zyn Verblyf
 „ gehouden had op de groote Steenrots in de ruy-
 „ me Bocht by *Loretto*, welke Rots de *Spanjaar-*
 „ *den* met den Naam van *Puerto Escondido* be-
 „ stempelt hebben. Hier hadden hem zyne Oppas-
 „ ters, de mindere Geesten, geduurig *Pitabayas*,
 „ en de in de voorfz. Bocht gevangene Vifch tot
 „ Spyse aangebragt. De Bezigheid van *Guyiaguai*
 „ had bestaan in het vervaardigen der Kleederen
 „ voor zyne Priesters, in hunne Taal *Dicuinochos*
 „ genaamd, uyt de Huyden der Beesten, welke
 „ hem geoffert wierden. Na eenigen tyd had
 „ *Guyiaguai* zyne Bezigtiging hervat; nog meer
 „ *Pitabayas* gezaaijt; nieuwe Kreeken langs de
 „ gansche Kust der Natie van *Loretto* gemaakt, en
 „ tot een Gedenkteeken eene geschilderde Tafel
 „ na-

„ nag
 „ als
 „ voe
 „ gen
 „ dat
 „ gen
 „ hee
 „ dere
 „ doo
 „ gem
 „ ware
 „ gebl
 „ ken
 „ drietig
 „ alle de
 „ lyke Sla
 „ ne ont
 „ wordt.

De N
 en wyd
 zinnigst
 voelens
 Gedrag
 vriendel
 ken. ,
 „ keren
 „ Heer
 „ Hy ,
 „ Moe
 „ dubb
 „ Volm
 „ de an
 „ 'er no
 „ Heer
 „ aan al
 „ hoe v

„ nagelaten , welke de *Dicuinobos*, of Priesters,
 „ als nog by hunne Gastmaalen gebruyken. Zy
 „ voegen daarby, dat de Zon en de Maan, de Mor-
 „ gen- en de Avond-Ster Man en Vrouw waren;
 „ dat zy alle Avonden in de West-Zee vielen , en
 „ genoodzaakt wierden van daar onder de Aarde
 „ heenen te zwemmen , tot dat zy in 't Oosten we-
 „ derom na boven quamen; dat de andere Sterren
 „ door den bezoekenden Geest en zyne Oppassers
 „ gemaakt, en als Lichten aan den Hemel geplaatst
 „ waren, en dat dezelve, door het Zeewater uyt-
 „ gebluscht, by hen in 't Oosten wederom ontsto-
 „ ken wierden.” Het zoude te langwylig en ver-
 „ drietig vallen, om eenig breeder Verhaal te doen van
 „ alle de Ongerymdheden en Beuzelingen van dierge-
 „ lyke Slach , door welke dit rampzalig Volk by hun-
 „ ne onwetende of doortrapte Priesters bedrogen
 „ wordt.

De Natie der *Cochimies* is niet alleen de talrykste
 en wydlustigste , maar ook de sneedigste en scherp-
 zinnigste, minder behebd met buytenspoorige Ge-
 voelens, en vry van beestachtige Gewoontens. Hun
 Gedrag en Verkeering is byzonder minzaam en
 vriendelyk ; en zy hebben nooit hun Woord gebro-
 ken. „ Zy gelooven, volgens het Bericht van ze-
 „ keren Zendeling, dat 'er in den Hemel een groot
 „ Heer woont, wiens Naam in hunne Taal beduydt:
 „ *Hy, die daar leeft* ; dat dezelve , buyten eene
 „ Moeder, eenen Zoon hebbe, aan wien zy eenen
 „ dubbelden Naam toeleggen ; de eerste beteekent
 „ *Volmaaktheid*, of *het Uyteinde der Aarde*, en
 „ de andere *de Gezwindheid*. Behalven dezen is
 „ 'er nog een derde, wiens Naam is : *Hy, die de*
 „ *Heeren maakt* ; hoewel zy den Naam van *Heer*
 „ aan alle drie toeëigenen; want , gevraagd zynde,
 „ hoe veele *Heeren* zy onderstellen, dan antwoordt

„ den zy : *Een* , die den Hemel , de Aarde , de
 „ Dieren , de Boomen en Vruchten , en den Man
 „ en de Vrouw gemaakt heeft. Zy hebben insge-
 „ lyks eenige Kennis van Duyvelen , en zeggen,
 „ dat de groote Heer , genaamd *Hy* , die daar leeft,
 „ zekere onzichtbaare Wezens geschapen heeft , die
 „ tegens hem opgestaan , en Vyanden zo wel van
 „ hem als van het menschelyke Geslacht zyn : Deze
 „ onzichtbaare Wezens bestempelen zy met den
 „ Naam van *Logenaars* , *Verstrickers* of *Verlei-*
 „ *ders*. Zy voegen daarby , dat , wanneer iemand
 „ sterft , die Bedriegers denzelven komen begraven ,
 „ om hem te versteeken van de Aanschouwing van
 „ den *Heer* , die daar leeft.”

Deze en zommige diergelyke Gevoelens worden
 by de *Cochimies* gekoestert , en ik wenschte wel
 dezelve in 't breede aan te haalen , nademaal ik ver-
 zekerd ben , dat de bekeerde *Indianen* gansch niet
 toeleggen , om de Zendelingen te bedriegen met
 een Verhaal van zodanige Gevoelens en Leerstellin-
 gen , als zy voor hunne Bekeering gevoedt en bele-
 den hebben , en welke met de zo even aangehaalde
 Meeningen overeenkomen. Ik zoude insgelyks
 wenschen bequaam te zyn de voorsz. Stellingen in
 hunne eigene Taal en Bewoording , met derzelver
 waare en naauwkeurige Beteekenis , over te kunnen
 schryven ; men zoude daaruyt kunnen zien en be-
 oordeelen , of het niet mogelyk en waarfchynelyk
 zy , dat eertyds eenige *Européanen* , of Inwoon-
 ders der *Philippynse* Eilanden , het zy door Storm
 of by andere Toevallen , na de Kust van *California*
 verslagen zyn geweest , waarvan men echter geene
 Geheugenis onder de *Indianen* vindt ; en dat de
 eerstgenoemde , onder die wilde en woeste Volkeren
 geraakt , zig beneerstigt hebben hen de Verborgend-
 heden der Christelyke Religie in te boezemen , en
 dat

dat d
 van T
 dat d
 zyn k
 He
 dat d
 bezog
 de W
 maale
 daar P
 ve Ku
 Dus z
 vallen
 spoed
 meer
 gen g
 de In
 Me
 nigte
 gebrag
Torqu
 nooit
Neger
 Slach
 uyt de
 latene
 stigt h
 Wissel
 man
 Reizig
Mend
 ge Jaar
 van So
 re van
 gisters
 Dus

dat die Onderwyzing hoe lang hoe meer by verloop van Tyd mismaakt en wanschapen was geworden, tot dat de Zendelingen van onzen Godsdienst aldaar zyn komen opdagen.

Het is tegenwoordig ruym twee Eeuwen geleden, dat de Kust van *California* door de *Européanen* bezogt wierd. De Inwoonders van *Mexico*, aan de West-Kust van *Nova Hispania*, hebben te meermaalen den Inham van *California* bevaaren, om aldaar Paerlen te visschen; ook zyn andere van dezelve Kust over en door de Zuydzee aldaar geland. Dus zullen, naar gedachten, door verscheidene Toevallen, het zy by wege van Straffe, of door Tegenspoeden en Rampen, het een of het ander min of meer, verscheidene dier Ballingen en Ongelukkigen genoodzaakt zyn geworden, hun Verblyf onder de *Indianen* te moeten neemen en houden.

Men weet, dat door zommige Schepen eene menigte *Mulattoes* en *Mestizos* na *Cabo San Lucas* gebragt, en aldaar gelaten zyn. Vader *Juan de Torquemada* verhaalt ons, dat de *Californianen* nooit eenige Afkeer of Aandoening op het zien der *Negers* lieten blyken, om dat verscheidene van dat Slach, en wel de Aftammeligen van de door een uyt de *Philippynse* Eilanden gekomen Schip achterlatene Voorouders, onder hen hunnen Zetel gevestigd hebben. Dezelve Schryver gewaagt ook van de Wisselvalligheden en Onderneemingen van den Lootsman *Morera*, die, door den vermaarden Zee-Reiziger *Francis Drake* op het Strand van *Cabo Mendocino* uytgezet en terug gelaten zynde, eenige Jaaren daarna gelukkig in het Mynen-Guarnisoen van *Sombrerette* aanquam; deze Verhaalen, en andere van 't zelve Slach, behoorden in de aloude Registers dier Natien ingelyft te worden.

Dus wierden laatstelyk in t Jaar 1741 ook de

Ruffen, welke na dezelve Kust van *America*, doch op eene hoogere Breedte, tot Ontdekkingen gezeild waren, genoodzaakt een gedeelte eener Scheeps-Compagnie aldaar terug te laten *. Uyt al hetwelke men kan besluyten, dat zommige *Européanen*, even rampspoedig als de opgenoemde, geen gelyk Geluk hadden van in een Gewest te belanden, hetgeen door *Européanen* bewoond was, na vergeeffsch de door *Barbaren* en Wilden bewoonde wydluftige Streeken doorreift en afgeelopen te hebben; zy waren in tegendeel genoodzaakt hunne overige Levensdagen onder hen te slyten. Welk eene Achtung en Gezag zoude niet een *Européaan*, van maar middelmatige Bequaamheid, onder zulk een dom en bot Volk hebben kunnen verwerven? Doch wy zullen daarvan voor ditmaal niets meer reppen, en wagten, tot dat wy voldoende Bedryven kunnen bybrengen, waardoor deze Onderwerpen opgeheldert worden; inmiddels voortgaande tot andere Byzonderheden, welke aan mindere Twyfeling en Onzekerheid onderworpen zyn.

De *Edues* of Priesters leveren alles op, wat men van de Schaduwe of Nabootzing van eenigerhande Godsdienst kan verwaggen. Deze *Edues* worden volgens hunne tweedende Gezindheden *Tuparan* en *Niparaya* by naame onderscheiden: Die van *Loretto* noemen hen *Dicuinochos*, en de *Cochimies Vamas* of *Guasmas*. Door de wandeling en in gemeene Verhaalen worden zy veeltids met den Naam van *Hebiceros*, dat is Tvenaars, bestempelt, en in gelykvormigheid van dien zullen wy ook derzelve Benaaming blyven gebruyken. Maar men behoort deswegen niet te denken, dat deze arme Schepzelen eenige Gemeenschap met de afgevallene Geesten hebben, of met hen in een Verbond getre-

* Ziet het IV. Deel en zevenste Aangangzel van dit Werk.

treden zouden zyn , of door dezelve onderrecht worden omtrent het uytvoeren hunner Bedryven, hoewel zy zulks stoutelyk durven beweeren, en daarenboven ook niet alleen by de *Indianen*, maar zelfs by veele *Européanen* voor Tvenaars gehouden worden.

Het is bekend , dat diergelyk een buytenspoorig Bygeloof, door hetwelke wel eer, en nog onlangs in voorgaande Eeuwen, de Waereld ten opzigte der Heidenſe Godſpraaken, is overſtroomd geweest, als nog in deze Geweſten gekoesterd en geveſtigd zy. Doch onze zeer vernuſtige Zendelingen hebben door klaare en overtuigende Bewyzen aangetoont, dat zy overgegevene Guyten en Bedriegers zyn, wanneer zy voorgeven, met de Geeſten, welker Wezen en Zelfſtandigheid, gelyk wy reeds aangemerkt hebben, by de *Californianen* geloofd wierd, naauwkeurige Verſtandhouding te pleegen. Deze gewaande, of liever valſchelyk aangemaatigde Gemeenſchap met de Geeſten, en met den Duyvel zelve, doet hen onder het eenvoudig Gemeen altoos in hoog Ontzag en Achtting blyven, welke zy door eene ſtrenghe Eerbiedigheid by zommige Plechtigheden en Gebaardemakingen, en door het invoeren en onderhouden van eene menigte Godsdienſtige en verborgene Geheimeniffen, weeten te ſtaven. Hun ganſche Toeleg en Oogmerk by dat Bedrog beſtond in Voordeel en Eigenbaat; dewyl het Gemeen zig verbeeldede, dat het, door het aanbrengeſen en offeren van 't Puyk en 't Beſt zyner vergaderde Vruchten en gevangen Wild en Viſſchen, zig zelve alle Voorſpoed kon verſchaffen, en daarentegen alle Rampen en Ongelukken keeren en voorkomen. Dusdanig eene Grondregel en Beginzel was hen zorgvuldiglyk ingeſtamp. De *Hechiceros* donderden en dreigden te meermaalen met Ziektens, Tegenspoeden,

Schaarsheid van Leefstocht en andere Rampen; op andere Tyden wisten zy het Gemeen met uytstekende Hoop en Beloften van eenen gezegenden Oogst, Overvloed van Wild en Visch, en alle gewenschte Geneugte te paaijen, om daardoor ruymfcheutige Offerhanden van hetzelfde te ontfangen. Want zy beweerden met de uiterste Kennis en Vermogen begaafd te zyn, om, door derzelver Vriendschap en goede Verstandhouding met de onzichtbaare Geesten, alle het voorsz. Geryf te kunnen verwerven.

Hun Gezag wierd nog meer gestaafd, doordien zy teffens voor de eenigste Geneesheeren gehouden wierden, van welke men de Voorkoming en Herstelling van alle Ongemak en Ziekten had te hoopen: De Geneesmiddelen, zo gering en eenvoudig dezelve ook mogten zyn, wierden altoos met de grootste Snorkery en Plechtigheid aan de Lyderen toegedient. Een dier Middelen verdient byzonder aangemerkt te worden, dewyl desselfs goede Uytwerking in verscheidene Ziekten te meermaalen de Achtung van den Geneesheer ten hoogsten Top yzelde. Zy bedienden zig van de *Chacuaco*, zynde eene Pyp of Buys, uyt zekeren pik-zwartten Steen gemaakt, welke zy op de lydende Deelen van des Zieken Lichaam plaatsten, en nu daardoor zoogen, dan wederom bliezen, zo sterk als zy telkens konden; onderstellende, dat daardoor het Ongemak uytgewaassend, of verdund en verstrooyd was. Zomwylen wierd die Buys met *Cimarron*, of aangestokenen wilden Tabak gevuld, wanneer, naar goedvinden van den Geneesheer, nu daardoor gezogen, en dan daarin geblazen wierd, om den Rook in te trekken, of op de pynelyke Plaats te persen; zodanig een sterk Brandmiddel heeft te meermaalen, zonder eenig ander behulp, het Ongemak volkomen doen verdwynen. Voorts is ten opzichte der Levensbedry-

dryve
van e
toos
het he
hangl
nen,
voor
achtig
On
men
raars
dezelv
stamp
gen.
gen n
buyte
Figuu
wann
den z
Schryf
nige J
cerwa
gewaa
ling v
omstr
verdw
zonde
niet t
voed
sterly
gendh
nis uy
Do
is by
luyste
of by

dryven die *Ihebiceros* te aanmerken, dat zy zig van eene menigte Bedriegeryen bedienden, en altoos na eene onbepaalde Magt dongen: Ook viel het hen gansch niet moeilijk een volstrekt en onafhankelyk Vermogen over deze arme Natie te winnen, wier Botheid en Onkunde een zo wyde Deur voor de doorgaans daarvan onafscheidelyke Vreesachtigheid en Bygeloovigheid opende.

Onder de *Indianen* der Natie van *Loretto* vond men verscheidene Schoolen, waarin deze Leerders de Jeugd in de voorsz. Gevoelens onderweezen; dezelve meer andere kinderachtige Beuzelaryen instampten, en voor gewigtige Waarheden opdrongen. Ten dien einde begaven zig hunne Leerlingen na Holen en eenzaame Plaatsen, eenigzins verbuysen de Bosschen gelegen, alwaar dezelve zekere Figuren op Tafeltjes moesten leeren krabben, en wanneer zy daarin wel bedreeven waren, dan wierden zy, gelyk de Jeugd in onze Schoolen, in de Schryf-Konst onderrecht. Deze Leerwyze bleef eenige Jaaren een groot Geheim, tot dat eindelyk de eerwaardige Vader *Juan Maria de Salvaterra* gewaar wierd, dat, wanneer de Tyd der Verzameling van de *Pitabayas* aanquam, alle de Jongens omstreeks het Guarnisoen van *Loretto* zeer schielijk verdweenen, en van eenen onder hen, hoewel niet zonder veel moeite, het Geheim ontdekte; want niet tegenstaande hunne Botheid, waarin zy opgevoed zyn, zo kunnen zy echter by gelegenheid meesterlyk veinzen en ontveinzen, dewyl de Stilzwygendheid een Hoofdstuk hunner Beloften en Belydenis uytmaakt.

Doch het Gezag der Priesteren van *California* is by geenerhande Gelegenheden zo blykbaar en luysterryk, dan op de openbaare Feestdagen, welke of by de gansche Natie, of eene enkele *Rancheria*,

of een byzonder Huysgezin geviert worden. Men ziet 'er geene Offerhande doen, noch Plechtigheid verrichten, die eenigen den minsten Schyn der Aanbidding van de Godheid, of van zodanige Geesten heeft, van welke zy een zeer verward Denkbeeld hebben; maar alles bestaat slechts in eeten, drinken, dansen, kouten en lachen. De Tegenwoordigheid der Priefters doet echter zulks alles voor eene godsdienstige Hoogtyd doorgaan; want zy speelen daarin de eerste en voornaamste Rol, en steeken zig in hun Plechtgewaad, hetgeen alleenlyk in buytengewoone Gelegenheden gebruykt wordt. Hetzelve bestaat in eenen wyden Mantel, ten eenemaal uyt Menschenhair gemaakt, die hen van het Hoofd tot aan de Voeten dekt: Hun Hoofd is met eene hooge Pluymaadje van Valken-Veëren versierd, en in de Hand dragen zy eenen zeer wanschapenen Waaijer van de allergrootste Veëren. De zuydelyke *Edues* versieren, of liever ontfstellen hun Hoofd, wanneer zy geene Veëren kunnen bekomen, met Staarten van Dieren, en de *Cochimies* voegen nog daarby twee Snoeren van Hoef-Klaauwen dierzelve Beesten, van welke de eene tot eene Ketting om den Hals, en de andere tot eenen Gordel om het Lyf dient. De Belachelykheid van dien Opschik wordt nog meer vergroot door het verwen en besmeeren van hun Lichaam met roode, zwarte en andere Kleuren, waaruyt de Lezer gemakkelyk zig zal kunnen verbeelden, welk eene zeldzame Figuur zy slaan. Zy openen het Onthaal met het zuigen der *Chacuaco*, tot dat zy duyzelig en als dronken van den Rook worden. Dus bedommeld en vergiftigd zynde, beginnen zy de Redenvoering over hunne Leerstellingen, en volvoeren dezelve onder eene woeste Gebaardmaking en met een yslyk Geschreeuw. Zy geven voor, door zodanige Geesten, als by de

Na-

Natie
zyn,
kond
of Ei
chela
Geme
zy ge
zy in
heden
zulks
een D
een S
hun z
den.
ge me
dige y
feltjes
een a
waard
ren ge
achtig
kende
tergels
waarin
meene
weeze
Reden
Vrook
door
pen b
foeije
sten l
deren
toelei
Reden
delger

Natie gehouden en erkend worden, ingeblazen te zyn, om in derzelver naam aan het Gemeen te verkondigen, hetgeen hen door hunne Uytzinnigheid of Eigenbaat ingeboezemt wordt. Om aan die Goochelary meerder gewigt by te zetten, maken zy de Gemeente zomwylen diets, de Geesten, waaraan zy gelooven, persoonceelyk zelve te zyn; andere, dat zy in den Hemel geweest waren, en met de Godheden aldaar gemeenzaam verkeert hadden; en om zulks te bewyzen, haalden zy een Stuk Vleesch van een Dier, of een Brokje Vel van 't zelve, benevens een Struykje, voor den dag, waarmede zy, volgens hun zeggen, konden dooden, wien zy maar wilden. Doch doorgaans waren zy gewoon, zommige met veele moeyte, by gebrek van de daartoe nodige yzere Gereedschappen, vervaerdigde Houtte Tafeltjes in handen en om hoog te houden; ook wel een ander hard Stuk Hout, genaamd *Una de Gato*, waarop zommige onnatuurlyke en wanschapene Figuren geschilderd waren, welke zy voorgaven de waarachtige Copy van de Tafel te wezen, die de bezoevende Geest op zyn Vertrek na den Hemel hen achtergelaten had. Deze Figuren waren even dezelve, waarin de Leeraars van *Loretto* hunne jonge Gemeente in de byzondere Oeffeningplaatsen onderweezen. Terwyl de ylhoofdige Preekers hunne Redevoering hielden, was de Gemeente bezig met Vroolykheden en Danseryen, en vervolgens daardoor zo wel als door het gulzig Vreeten en Zuypen bedwelmd zynde, wierd het Feest met de versoeijelykste Involgingen hunner Neigingen en Lusten beslooten. Zy vermengden zig onder elkan deren gansch onverschillig, als of zy opzettelyk toeleiden, alle de Grondbeginzelen van Schaamte, Redelykheid en Eerbaarheid ten eenemaale te verdelgen.

Al-

Alhoewel deze Vreugde-Feeften dikwyls zonder eenige Drangredenen gehouden wierden, zo waren echter die der Vergadering van de *Pitabayas*, die wegens eene behaalde Overwinning, die der Uytdeeling van den Vischvangst en de Dierrevellen, boven alle andere de luysterrykste; doch ook deze wierden door het Feest der Doorbooring van de Neuzen en Ooren hunner Kinderen in uyttekendheid overtroffen. Tot die Doorbooring wierden alle Knechtjes en Meisjes gebragt, dewyl de Mannen zo wel als de Vrouwen zig met Parelsnoeren van de Neuzen tot aan de Ooren opschikten. Het schreeuwen der Kinderen by die Gelegenheid deed de Ouders nog sterker en luyder huylen, om daardoor het kryten en kermen hunner Wichten, en hunne eigene Aandoening van Medelyden te verdoven. Op deze Feeften vergaten de Priesters of Bedriegers niet, hun vol Gezag te oefenen, hetgeen zy bequaamst achteten, om het Volk in Vrees en Onderwerping te houden. Zy preezen, naar hunne byzondere Driften en Luymen, zommige als brave en edelmoedige Mannen, en maakten andere voor Bloodaards, Quaadaardigen en Oproerigen uyt, en leiden aan deze laatsten op zekere Boetens te doen; gewoonelyk bestaande in Onthoudingen en Vasten, en 't Verbod van voor zekeren bepaalden tyd deze of geene Vruchten, Visch of Vleesch, te mogen nuttigen. Zomwylen wierd eene gansche *Rancheria* tot het doen van Boete veroordeelt, om of by beurten, of gezamentlyk, te vasten en zig van eenige byzondere Spyzen en andere Dingen te onthouden; zo dat men dat Vasten algemeen kan noemen.

Dit alleen was het eenigste Middel niet, om het Volk te kastyden; zy deeden het ook langs en over de hoogste Bergen bequaame Wegen baanen, ten

ein-

eind
gem
beha
gela
legg
den
voor
onm
zels
tens
dat z
sten
Ond
veele
gedv
deze
ligt,
ke z
den.
ner V
twee
Man
met
ne l
Vero
en o
ring
de h
volw
steld
nezi
hun
hun
deel
cher
Kra

einde hun zogenaamde bezoekende Geest des te gemakkelijker kon nederdaalen, wanneer het hem behaagde zyn Volk te komen zien : Ook wierd het gelast op zekere Afstanden eenen Hoop Steenen te leggen, alwaar zig die Geest mogt blyven ophouden en Rust neemen. En hetgeen allerafgryzelykst voor den Lezer moet zyn, bestond hierin, dat die onmenschelyke Bedriegers deze onnozele Schepzels zomwylen geboden, zig van de hoogste Steilten na beneden te storten; offchoon zy nu wisten, dat zy onvermydelyk aan stukken en te pletter moesten vallen, zo was echter hunne Verblindheid en Onderwerping zo groot, dat zy doorgaans die Beveelen vrywillig volvoerden, of anderzins daartoe gedwongen wierden. Boven dien wierden door deze *Hechiceros* van hen allen Contributien geligt, by wyze van twee byzondere Schattingen, welke zy gewilliglyk op de bepaalde Termynen betaalden. De eerste bestond in de beste Stukken hunner Vruchtverzameling, Wild- en Vischvangst; de tweede in de Oplevering van Hair, waaruyt de Mantels en Plechtgewaden vervaardigt wierden, met welke zy zig op de gewoone en buytengewoone Feestdagen opschikten, die benevens andere Vercierzelen aan een byzonder Persoon toevertrouwt, en op eene afgelegene geheime Plaats ter bewaaring weggelegd wierden. Deze Schatting wierd by de Kinderen voor hun Onderwys betaalt, en by volwassene Lieden, indien zy van eene Ziekte hersteld waren, tot Dankbaarheid voor derzelver Genezing, en zo niet, voor de Zorg der Priesters na hunnen Dood; want de *Californianen* worden by hunne Priesters nooit verwaarloost, maar integendeel dubbeld wel bezorgt, en zelfs op gansche *Rancherias* van hen gade geslagen : Doch wanneer de Kraukheid zo verre de overhand bekomen heeft,

dat

dat geene Kruyden, Zappen, *Chicuaco* en *Simar-ron* of wilde Tabak meer kunnen baten, dan worden alle de Nabestaanden van den Lyder byeen geroepen, om hem met meerder Bereidwilligheid en Genoegen te doen sterven. Eerstelyk, wanneer de Zieke eene Dochter of Zuster heeft, dan snydt de Priester haar den Pink der rechter Hand af; beweerende daarby, dat het Bloed den Lyder zal doen genezen, of ten minste de gansche Familie van alle Droefheid wegens desselfs Dood ontlasten; doch zulks was in der daad een bygevoegd Middel, om de Pyn en de Bekommering te verzwaaren. Hierop volgde het Bezoek der gansche *Rancheria*, die, na met den Zieken gesproken, en van zynen elendigen en onherstelbaaren Toestand kennis bekomen te hebben, een wild en verward Gehuyl opheften; zomwylen het Aangezigt met hunne Handen en Hair dekkende, hetwelke door de verscheidene Ploegen van het aanwezend Gezelschap telkens vervangen wierd; en zulks alles geschiedde in de tegenwoordigheyd van den Stervende. De Vrouws-Persoonen maakten dien Schrik en Ontsteltenis door haar buytenspoorig huylen en schreeuwen noch grooter, en riepen tusschen beiden de goede Hoedanigheden van den Stervenden uyt, om des te meer Mededogendheid over hem te verwekken. Wanneer die Huyling begon tot Stilstand te komen, dan wierd het Gezelschap door den Lyder verzogt, op zyn Lichaam te zuigen en blaazen, gelyk by de Geneesheeren geschied was; welken laasten Liefdienst een ieder verplicht is te volvoeren, eerst aan de pynelyke Deelen, en vervolgens aan alle de werktuyglyke der Zinnen, en wel uyt alle Kracht en Vermogen; want die Zuyging en Blaazing, mitsgaders het sterk Geschreeuw, doen den Graad der Liefde tegen den Zieltogenden klaarlyk blyken. In-
mid-

midde
dessel
chaar
Wyve
der v
hem t
eener
Zo dr
het L
geen
deelt
zonde
onder
en ver
den O
bemoe
de Per
den o
zekere
dat G
ziende
bezig
soon i
eenige
trok h
bekom
heid e
Du
dienst
lander
de W
no on
rige g
bezog
cenig
gen,

middels duwen de Geneesheeren hunne Handen in desselfs Mond, en veinzen de Dood uyt zyn Lichaam met alle geweld te willen rukken; terwyl de Wyven met haar Gehuyl voortvaaren, en den Lyder verscheidene zwaare Slagen toebrengen, om hem te doen wakker blyven, tot dat hy tusschen den eenen en den anderen Toeval den laatsten Snik geeft. Zo dra men bespeurt, dat hy gevoelloos is, wordt het Lyk ten spoedigsten begraven of verbrand, hetgeen hen onverschillig is, naar dat het best geoordeelt wordt. Het een of het ander volvoeren zy, zonder voorafgaanden Toestel, immediaat; doch onder cene voortduurende Huyling en Geschreeuw, en verbranden of begraven met het Lyk alle de by den Overleedenen gebezigde Gereedschappen. Zy bemoeijen zig zo weinig met het Onderzoek, of de Persoon waarlyk dood zy, aleer zy hem verbranden of begraven, dat Vader *Salvaterra*, zig op zekeren tyd by *San Juan de Londo* bevindende, en dat Gehuyl en het flikkerend Vuur hoorende en ziende, zig op staande voet derwaards begaf, en hen bezig vond met een gewaand Lyk eener Manspersoon in hetzelfde te smakken, die hy ontdekte nog cenige Overblyfselen van Leven te hebben. Hy trok het Lichaam uyt het Vuur; deed het wederom bekomen, en verweet hen hunne Onbedachtzaamheid en Wreedheid.

Dus heb ik eene beknopte Schets van den Godsdienst der oude *Californianen* gegeven. In de Eilanden, door het Canaal van *Santa Barbara* langs de Westkust geformeerd, en by den Generaal *Viscaino* ontdekt, als mede in andere niet ver van de voorige gelegen, by Vader *Taraval* in het Jaar 1733 bezocht, en *de los Dolores* genaamd, ontmoet men cenig Verschil omtrent de godsdienstige Handelingen, hetwelke ik met de eigene Woorden van den Schry-

Schryver aan onze Lezers zal mededeelen.

Vader *Torquemada*, van het Eiland *Santa Catharina* gewagende, schryft aldus : „ In dit Eiland zyn verscheidene *Rancherias* of Gemeentens, en daarin een Tempel met een ruym en waterpas Voorhof, alwaar zy hunne Offerhanden doen; in eenen anderen Hof, alwaar het Altaar stond, was een ruyme ronde Plek, geboord met Veëren van allerhande Vogels van verscheidene Kleuren, die ik onderrecht wierd, in groot getal door hen aldaar geofferd te zyn: In 't midden van dat Rond stond een Beeld, met allerhande Kleuren beschilderd, hetgeen den eenen of den anderen Duyvel vertoonde, gelyk men daarvan de Weêrgâ onder de *Indianen* van *Nieuw-Spanjen* ziet, in zyne handen de Gedaantens van Zon en Maan houdende. Het gebeurde by geval, wanneer de Soldaten dien Tempel bezigtigden, dat zy in het voorsz. Rondeel twee Kraaijen, grooter en vetter dan gewoonlyk, vonden zitten, welke op de Aannadering der *Spanjaarden* op de vlucht begonnen te tygen, en zig in de naby gelegene Rotfen neêr te laten: De Soldaten, hen zo ongewoon groot ziende, loschten hun Geweer, en schooten ze dood; op zodanig een Gezigt viel een *Indiaan*, die hen als een Gids verzelt had, in de naafte Doodsstuypen. Ik wierd onderrecht, dat zy geloofden, dat de Duyvel tot hen in die Dieren sprak, waarom zy in groote Eerbiedigheid gehouden wierden. Eenigen tyd daarna, wanneer een onzer Geestelyken langs dien Weg passeerde, wierd dezelve gewaar, dat zommige der *Indiaanse* Vrouwlieden aan den Oever met het schoonmaaken van Visch bezig waren, om dezelve aan haar Huysgezin op te dijschen, en dat eenige Kraaijen derwaards vloogen, en met den Bek

„ de

„ de
„ he
„ ve
„ de
„ de
„ de
„ Va
Reize
opzig
„ ver
„ Pri
„ doe
„ zo
„ reld
„ Ho
„ van
„ en

„ I
„ of V
„ beid

„ I
„ nut

„ I
„ der

I. I

„ de Visch uyt haare Handen rukten, zonder eenig
 „ het minste Geluyd te slaan, noch dezelve te dur-
 „ ven aanzien, en veel min te verjagen. En om
 „ deze redenen kon den *Californianen* niets wree-
 „ der voorkomen, dan dat de *Spanjaarden* onder
 „ deze eerwaardige Dieren met scherp vuurden.

Vader *Taraval* spreekt in zyn Handschrift zyner
 Reizen en Ontdekkingen van het Jaar 1732, ten
 opzichte van het Eiland *Trinidad*: „ Dat de Gou-
 „ verneur of Opperhoofd van 't zelve insgelyks een
 „ Priester, dat is een Tovenaar of *Hechicero* was,
 „ doch dat hy nog mindere Priesters onder hem had,
 „ zo dat ieder Gemeente door Geestelyke en Wae-
 „ reldlyke Amptenaaren bestiert wierd: Op hunne
 „ Hoofden droegen zy zo eene verwarde menigte
 „ van Optoyszels, dat men daarover moest lachen
 „ en Deernis hebben.”

Hunne X. Geboden waren de volgende:

„ I. Gy zult niet eeten van uwe eerste Jagd
 „ of Vischvangst, op Straffe van in 't vervolg van
 „ beide versteeken te zyn.

„ II. Gy zult u op zommige Tyden van het
 „ nuttigen van zeker Soort van Visch onthouden.

„ III. Gy zult u niet laten geluften eenig byzon-
 „ der Slach van Wild te eeten.

(Dit was van 't beste en verste, welkers Vet
 zy het Gemeen diets maakten van de Lyken
 der oude Lieden gekomen te zyn; en dat
 zy, hetzelfde nuttigende, aanstonds oud en
 grysz zouden worden. Dus vielen de beste
 Stukken hunner Jagd in handen van de oude

I. Deel,

G

He.

Hebiceros, welke beweerden, dat zy, ten opzichte hunner hooge Jaaren, voor dien Vloek niet hoefden te vreezen.)

„ IV. Gy zult zekere Soort van Vruchten niet inzaamelen, noch zommig Slach van Visch eeten, offchoon beide dezelve by u voor de beste mogten gekeurd zyn.

(Dewyl de voornoemde *Hebiceros* daardoor zeer ontriest en grootelyks benadeelt wierden, hoewel het aan oude Lieden onder de *Californianen* geoorloofd bleef.)

„ V. Gy zult geenerhande gevangen Visch van eene ongewoone Gedaante tot eenige Spys gebruyken, dewyl dezelve aan de *Hebiceros* in eigendom behoort.

„ VI. Gy zult het Zeven-Gesternte niet beschouwen, zonder menigerlei Rampen en Tegenspoeden over uwen Hals te haalen.

„ VII. Gy zult nooit na de Noordelyke Eilanden omzien; want die zulks bestaat, zal op staande voet ziek worden en onherstelbaar sterven.

„ VIII. Gy zult uwer Vrouwen indachtig zyn, en tot derzelver Nagedachtenis Feestdagen instellen.

„ IX. Gy zult in de heete Zomerdagen uwe Dank-erkentenis aan de Zon betoonen, ten einde dezelve uwen Wild- en Vischwangst niet moge hinderen, maar daarentegen U in alle Ondernemingen gelukkig maaken.

„ X. Gy

„ ite

Hu
Stuk
De v
Eer
hoofd
besto
die h
kome
den,
drukk
sten w
ten,
besten
of Car
Perfo
Takke
Hoog
de Na
door v
hunne
Hu
eerstel
eenen
Perfo
om de
Klaau
hunne
groot

„ X. Gy zult gelooven en een vast Vertrouwen
stellen aan en op uwe *Hecbiceros*.

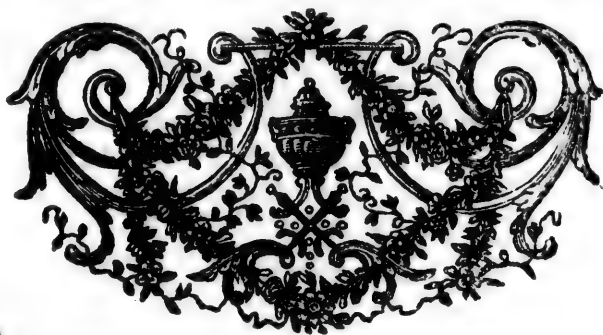
(Dit Gebod , zo zwaar en moeilijk na te
komen , wierd by hen als ongerymd ver-
worpen en uytgelacht , zo dra zy tot de
Zendelingen terug gekeerd waren.)

Hunne Geloofs- Articulen maakten insgelyks een
Stuk en wezendlyk Gedeelte hunner Geboden uyt.
De voornaamste Godheid was de Duyvel , tot wiens
Eer verscheidene Feesten gevierd wierden. De
hoofdzakelyke Reden dier eerbiedige Plechtigheden
bestond hierin , dat de Duyvel alleen diegene was,
die hen Kinderen deed teelen , en hen voor het toe-
komende zoude doen winnen. Deze Feesten wier-
den , volgens der Priesters voorgeven , van hen uyt-
drukkelyk door die Godheid geëischt. Andere Fee-
sten wierden by hen geviert ter Eer hunner Voorza-
ten , dewelke zy met gelyken Naam als de Duyvels
bestempelden. De Formaliteiten dier Vergoding
of Canonisatie wierden aldus volvoert : De Hoofd-
Persoon dier Plechtigheid wierd verkoont door de
Takken van verscheidene Boomen , welke op eene
Hoogte geplaatst waren ; achter dezelve dansten alle
de Nabestaanden van den Overleedenen , en daar-
door verbeeldeden zy zig de volmaakte Vergoding
hunner Voorzaten te verkrygen.

Hun Plechtgewaad by die gelegenheid bestond
eerstelyk in eene Pruyk , zo lang als de Mantel van
eenen Canunnik , gemaakt van de Hairen , by zekere
Persoonen ten dienst der Priesteren beloofd. Rond-
om den Hals droegen zy eenen Band van Beeften-
Klaauwen , en eenen tweeden als eenen Gordel om
hunnen Buik. In de Handen hielden zy eenen
grooten wydluftigen Waijer , uyt eene menigte Vee-

ren van verscheidene Kleuren zamen geflanst , en wyders eene uyt harden Steen vervaerdigde Buys, om de Zieken te zuigen en aan te blaazen , gelyk hiervooren gemeld is. Alle deze Byzonderheden, uytgenomen de Pruyk of Hair-Mantel en de Buys, zyn ten eenemaal verscheiden, ten opzichte der Gewoonte van andere *Californianen*, welke ik hierboven aangehaalt heb ; ook zal ik andere Dingen , welke by deze en geene in gebruyk zyn, wegens wydloopigheid alhier overslaan.

Doch de Eilanden en Streeken , waarop deze Verhaalen toepasselyk zyn , hebben met den anderen zeer geringe Gemeenschap en weinige Verkeering, ten ware zy naby en in 't Gezigt van elkander gelegen zyn. Het is waarlyk een Wonder, eene zo aanmerkelyke Verscheidenheid omtrent een zo wezendlyk Stuk, gelyk dat van den Godsdienst, by Natien te ontmoeten, welke zo dicht by den anderen woonen. En alhoewel ik het voorestaande uyt geloofwaardige Berichten aangehaalt heb , zo zoek ik echter hetzelfde den Lézers geenzins, als eene onwederspreekelyke Waarheid, op het Gezag der Schryvers , op te dringen.

H

Befe
deDe e
de

H

wen,
dat z
zoude
hen d
voor
wyl d
begon

107

NATUURLYKE
EN
BURGERLYKE
HISTORIE
VAN
CALIFORNIA.

TWEEDE AFDEELING.

Beschryving van CALIFORNIA, van
den Tyd af, wanneer de *Jezuïten*
aldaar allereerst aanquamen.

I. HOOFDSTUK.

*De eerste Berichten van het Mare Pacificum, of
de ZUYD-ZEE.*

et is vreemd en wonderbaar, dat de Aard-
kloot, dien wy bewoonen, zedert en ge-
duurende het verloop van zo veele Eeu-
wen, als nog zeer onvolmaaktelyk bekend zy; en
dat zommig Slach van Menschen niets geweeten
zoude hebben van andere huns gelyken, die met
hen dienzelfen besloegen. De vyftiende Eeuw is
voor *Europa* boven alle andere de uytstekendste; de-
wyl daarin de Konsten en Weetenschappen hebben
begonnen te herleven, en onder de gevolgen, uyt

die Herleving gesprooten, heeft zy ook de Eer van op de Ontdekking der Landen te mogen roemen, welke met recht, wegens derzelver groote Uytgestrektheid, by haar met den Naam der *Nieuwe Waereld* bestempeld zyn.

Spanjen, in gemelde Eeuw van de Heerschappy der *Mooren* bevryd, en in de twee Koningryken van *Castilien* en *Portugal* hereenigd, bediende zig niet alleen van deszelfs zeeghaftige Wapenen in *Europa* en *Africa*; maar zond ook zyne Vlooten op den *Oceaan*, wien men tot dien tyd toe gevreesd had te bevaaren. De *Oost-Indiën*, welker Schatten gansch *Europa* door van de aloudste Tyden af vermaard waren, verkreegen in de voorz. Eeuw eenen nog grooteren Luyfter uyt den voordeeligen ryken Handel haarer Gewassen en Handwerkzelen, welken de *Venetianen*, *Genuesen* en *Florentynen* na de *Levant* dreeven. De oude Landbeschryvers, en wel voornamentlyk de Griekse, welke men begon te leezen, als mede de Verhaalen van den *Venetiaan Marco Paolo* en andere Reizigers, benevens de Berichten van zommige Inboorlingen dier Gewesten, welke van daar na *Europa* quamen, en wier Heuschheid en Vroomheid aan de Waarheid hunner Gezegdens geenzins deed twyfelden de Uytstekendheid dier Landen nog hooger in den Top. En alhoewel, tot meerder Overtuyging, de Indiaanse Schatten, Speceryen en andere kostelyke Goederen na *Europa* gebragt wierden, zo was niet alleen de Verovering dier Landen, maar zelfs ook de onmiddelbaare Handel derwaards voor de *Europeanen* onmogelyk, dewyl zy daartoe geen Weg over Zee wisten, en derhalven genoodzaakt wierden, den Handel in *Oost-Indische* Waaren met de *Mahometanen* te voeren, welke in 't Bezit van alle de tusschen beide gelegene Landen waren.

De

De
Onverz
Africa
Kaap
twyfeld
over de
dat Ver
dene P
Gewest
mentlyk
van *Ab*
enboven
wierver
Oestroy
den *Oce*
ingeslot
Terw
stelyken
den de
Eilande
ne Aan
Columb
ontdekk
in staat
diën en
En waa
zy door
Dagreg
wist of
sten of
moester
de *Ind*
Kust v
stelde i
loofba
geeren

De *Portugeezen*, die met eene onbegrypelyke Onverzaagtheid en Volharding de West-Kust van *Africa* tot aan *Guinea*, en van daar tot aan de *Kaap de goede Hoop*, ontdekt en bezogt hadden, twyfelden niet, eindelyk eenen veiligen Doortocht over den *Oceaan* na de *Indiën* te zullen vinden. In dat Vertrouwen zonden zy in 't Jaar 1487 verscheidene Perfoonen over Land, om van de Oostelyke Gewesten Kondschap te bekomen; en wel voornamentlyk van de Landen van *Priester-Jan*, Koning van *Abissiniën*, een Vorst, die zeer magtig, en daarenboven een Christen was. Zy verzogten en verwierven insgelyks van den Paus een eeuwigduurend Oetroy van vrye Bezitting der Landen, welke zy in den *Oceaan*, van *Cabo Boxador* tot aan de *Indiën* ingesloten, zouden komen te ontdekken:

Terwyl nu de *Portugeezen* bezig waren den Oostelyken Doortocht na de *Indiën* te zoeken, zo zonden de Koningen van *Castilien*, die verscheidene Eilanden in den *Oceaan* veroverd hadden, en hunne Aanspraak op *Guinea* vervorderden, *Christoffel Columbus* uyt, om nieuwe Landen in 't Westen te ontdekken. Gemelde *Columbus* had hen vertoont in staat te zyn, eenen veel korteren Weg na de *Indiën* en de Specery-Eilanden te zullen uytvinden. En waarlyk deze byzonder schrandere Waaghals, het zy door de Leezing van oude Schryvers, of door de Dagregisters van zekeren Lootsman, aangespoord, wist of raamde by gissing, dat'er zommige Gewesten of Eilanden bewesten de *Canarien* of *Azores* moesten gelegen zyn; doch weinig denkende, dat de *Indiën* eenen zo grooten Afstand van de uysterste Kust van *Africa* en *Spanjen* hadden. Hy onderfelde in tegendeel, volgens het Gezag en de Geloofbaarheid der aloude Aardbeschryvers en Wysgeeren, dat onze Aardkloot veel kleinder dan in

der daad was; dat de Overtocht van *Spanjen* na de *Indiën* aan zig zelve niet lang kon zyn, en dat hy aldus veel spoediger het Land van *Catbay* en het Eiland *Cipango*, van welke *Marco Paolo* de *Venetiaan* eene zo aanlokkelyke en bekoorende Beschryving geeft, zoude kunnen bereiken. Hy bood vervolgens zynen Dienst aan de Koningen van *Portugal* en *Engeland* aan, doch wierd by geene der beide Hoven aangenomen: Deze Aanbieding, benevens de Kaarten van *Paolo Physico*, den *Florentyn*, aan wien hy zyne Gedachten mededeelde, en die hem in zyn Bestek versterkte, worden gevonden in de Geschiedenissen van dien grooten Man, geschreeven by zynen Zoon *Fernando Columbus*, een allerwaardigste Schryver der Daaden van zulk eenen braven Vader.

In het Jaar 1492 deed *Columbus* eenen nieuwen Tocht ter Zee; hy quam na de Ontdekking der Eilanden *Lucaya*, *Cuba*, *Hispaniola* en andere, na *Spanjen* terug, en liep met zyne Vloot, onder een onbeschryfelyk Gejuych en Glory, op den 4 Maart 1493 de Haven van *Lissabon* binnen. *Don Juan III.*, Koning van *Portugal*, een Vorst zeer Godsdienstig en Edelmoedig, wierd door zommige Grooten van zyn Ryk wel aangefpoort, om dien beruchten Reiziger ter dood te laten brengen, doch hy verwierp dien Toeleg met Verontwaardiging, en bewees hem dies te grooter Eer en Belooningen. Alhoewel hy onderstelde, dat de voorsz. ontdekte Eilanden binnen de Domeinen lagen, welker Bezitting en Eigendom hem by den Paus toegestaan waren; zo liet hy echter aan den Koning van *Castilien* deswegen een geestig Vertoogschrift afgaan, en beval eene Vloot uyt te rusten, om na die Gewesten te zeilen: De Koning van *Castilien* vond Middel, om dat Voorneemen te stuyten, en zyne Gemalin, de onverge-
ly-

lykely
Alex
ver K
ingely
haare
den.
lyking
deelin
ken d
Zuyd
res g
tugal
voorl
geslo
270
en E
Na
mira
hunne
heid
geert
wakk
door
zelve
Vasc
der
ste v
maal
diën
jen v
moet
ne a
De
ke M
bree
de d

lykelyke Koningin *Isabella*, wist een *Breve* van Paus *Alexander VI.* te verwerven, waarby aan derzelver Koningryken van *Castilien* en *Leon* gehegt en ingelyft wierden alle zodanige Gewesten, welke by haare Onderdaanen zouden ontdekt en veroverd worden. Dezelve Paus maakte ook, om de Verongelyking der *Portugeesen* te myden, de beruchte Verdeeling der Waereld tusschen beide die Koningryken door middel eener Scheid-Linie, die Noord en Zuyd 100 Mylen bewesten *Cabo Verde* en de *Azores* getrokken wierd. Wanneer de Koning van *Portugal* daarmede geen Genoegen nam, zo wierd de voorz. Linie in 't Jaar 1494, by een te *Tordesillas* geslooten Verdrag, met Toestemming van den Paus, 270 Mylen verder bewesten de voornoemde Kaap en Eilanden bepaalt.

Na het sluyten van dat Verdrag vervolgde de Admiraal *Columbus*, en ook andere *Spanjaarden*, hunne Ontdekkingen, die vermits haare Uytgebreidheid en Rykdommen alleenlyk dienden, om de Begeerte na de Oost-Indise Schatten nog meer op te wakkeren, van welke de allerheerlykste Berichten door gansch *Europa* vlogen. Nog meer nam dezelve toe, wanneer in 't Jaar 1499 de vermaarde *Vasco de Gama* van zyne gelukkige Ontdekking der *Indiën* te *Lissabon* terug quam; zynde de eerste van alle, die de *Kaap de Goede Hoop* tweemaal gepasseerd was, en den Weg na de *Oost-Indiën* geopent had. Te dier tyd was men in *Spanjen* van gevoelen, dat aldaar een Naauw of Straat moest zyn, waardoor de Golf van *Mexico* met een andere Zuydelyk gelegene Zee vereenigt wierd. De Admiraal *Columbus* verzekerde hunne Catholyke Majesteiten, dat van zyne zyde niets zoude ontbreken aan de Uytvinding dier Doorvaart. Hy zeilde dienvolgens in 't Jaar 1502 voor de vierdemaal

Westwaards, en ontdekte de Kusten van *los Guanacos*, en den Golf van *Honduras* bezyden *Porto-Bello*, zonder eenig Naauw te ontmoeten; gelyk dan ook in der daad zig geenerhande Straat aldaar bevindt, maar wel eene Land-Engte, dat naderhand het Schier-Eiland van *Panama* genaamt wierd.

Zommige willen, dat wy aan dezen Tocht de eerste Berichten van de *Zuyd-Zee* verschuldigd zyn, terwyl andere beweerden, dat die Kust reeds 3 Jaaren te vooren by *Vicente Yanez Pinzon* en *Juan Diaz de Solis* ontdekt zoude zyn. *Fernando Columbus*, die zynen Vader op dien Tocht verzelde, spreekt het voorsz. Gevoelen tegen; daarby voegende, dat *Pinzon* en *de Solis* eerst in 't Jaar 1508 daaromstreeks aangeland waren, alhoewel zy zig aanmatigden de eerste Ontdekkers dier Kust te zyn, om den Admiraal van de Eer dier Uytvinding en zynen welverdienden Luyster te berooven. Het zy daarmede gelegen zo het wil, zo moet men echter bekennen, dat *Columbus* reeds voot zynen vierden en laatsten Tocht eenige Kennis van de *Zuyd-Zee* gehad hebbe, dewyl zyn Gevoelen van een Naauw of Straat aldaar ter plaatse, welke hy ging zoeken, zodanige Zee schynt te onderstellen. Zulks heeft ook zyn Zoon niet geheim gehouden; ook is het gansch niet onwaarschynelyk, dat zommige *Spanjaarden*, van welke geene Aanteekeningen gevonden worden, langs de Kusten van *Mexico* alvorens gevaaren zouden zyn, om Landen en Grond op te zoeken, en door de Inwoonders dier Land-Engte onderrecht geworden, dat niet ver van daar aan de andere zyde eene Zee gevonden wierd, waaruyt dan vervolgens de Vertelling van eene naauwe Doorvaart of Straat gesproken is. Hoe het ook zy, wy mogen voor vast besluyten, dat die verwarde en twyfelachtige

tige Be
Zuyd-

Dit
langs d
dier ty
Jaar 14
gelsen
om een
Onderm
na verg
geland
vordert
heid m
ringen.
beide Z
men, e
eindely
gekroon
de Reis
gen het
jaarden
Ontdek
Per A
t Jaar
ontdekt
met A
1500 t
Amaze
te besla
Brasili
Zee, v
jende
zogte
ben.

De l

* Zie

tige Berichten de allereerste zyn, welke men van de *Zuyd-Zee* kan opwyzen.

Dit was geenzins de eenigste Tocht, dien men langs den Weg van *America* na de *Oost-Indiën* te dier tyd zocht; want nog vroeger, en wel voor het Jaar 1495, zeilden verscheidene *Spanjaarden*, *Engelsen*, *Deenen* en andere Natien, * Noordwaards, om eene zodanige Passage te vinden. Diergelyke Onderneeming wierd in de derde halve Eeuwen daarna vergeeffsch voortgezet, en wordt als noch in *Engeland*, met grootter Drift dan ooit te vooren, vervordert, doch misschien en naar alle Waarschynlykheid met gelyken Uytflag als alle de voorige Naspooringen. Het Onderzoek na deze Vereeniging der beide Zéen wierd in een ander gedeelte ondernomen, en wel met zodanige Aanhoudendheid, dat eindelyk dezelve door eenen gewenschten Uytflag gekroont wierd. Wanneer *Columbus*, op zyne derde Reis in 't Jaar 1498, de vaste Kust van *Paria* tegen het Zuyden ontdekt had, zo deden de *Spanjaarden* verscheidene Schepen uytruisten, om die Ontdekkingen te vervorderen; onder deze was ook *Per Alonso Nunno*, van *Palos* geboortig, die in 't Jaar 1499 *Cumana* en de Kusten van *Venezuela* ontdekte. Zyn Landsman *Vicente Tanez Pinzon*, met *Arias Pinzon*, zynen Neef, quamen in 't Jaar 1500 tot aan den Mond der groote Rivier van de *Amazonen*, die eene wydte van 30 Mylen in Breedte beslaat; zy voeren van daar langs de Kusten van *Brasilien*, en voorby *Cabo San Augustino* in de Zee, waarin zig *Rio de la Plata* ontlafte; zig vlejende met de Hoop van den Weg der zo lang gezogte Doorvaart na *Oost-Indiën* gevonden te hebben.

De Koning van *Portugal* insgelyks beslooten hebben.

* Zie de Reizen van den Heer *Ellis* na *Hudsons-Baay*.

bende eenen korteren Weg na die Landen te laten zoeken, welke zo onwaardeerbare Schatten voor den Koophandel uytleeven, dan dengeenen, die onlangs na de *Kaap de Goede Hoop* ontdekt was, en na dat hy in 't zelve Jaar 1500 *Gaspar de Corte Real* na 't Noorden van *America* gezonden had, die in *Terra de Laborador* belandede, en zommige Eilanden daaromstreeks met zynen Naam bestempelde, zond in 't volgende Jaar 1501 *Americus Vesputius*, eenen *Florentyn*, Zuydwaards uyt; die, zonder het minste Recht en Reden, zo gelukkig was, van zynen Naam aan het vierde Gedeelte der Waereld te mogen hegten. Na dat die Zeevoogd het hiervooren gemelde *Cabo San Augustino* gepasseerd, en tot de 40 Graden van de Evenmacht-Linie in *Brasilien* gevorderd was, maatigde hy zig aan de eerste Uytvinding van die Kaap en Zee, daar zy echter reeds, gelyk hiervooren is aangehaald, 's Jaars bevooren by beide de *Pinzons* bereikt waren; niet tegenstaande zy zig van gelyk Bedrog als *Vesputius* bedienden, waarover de Zoon van *Christoffel Columbus* klaagt, en aanwyft, dat zy daardoor den welverdienden Lof en Eet van zynen Vader verkort hebben. Daar zyn nog andere Schryvers, welke de eerste Ontdekking van *Brasilien* aan *Pedro Alvarez Cabral* toeëigenen; doch wy zullen den Lézer met dat Onderwerp niet langer ophouden.

In het midden dier veelvuldige na het Westen, Noorden en Zuyden gedaane Tochten verkreeg echter de Waereld eerst in 't Jaar 1513 eenig klaar en zeker Bericht en Denkbeeld van de *Zuyd-Zee*. De eerste *Europeaan*, die dezelve ontdekte, was *Vasco Nunnex de Bilboa*, geboortig van *Xeres de los Cavaleros*, die in de Verovering van *Darien* en de Bocht van *Uraba* gebruykt zynde, den Zoon van den *Cacique*, of grooten Heer *Panquiaca*, tot zy-

zynen
langer
hy,
Zee i
chiels
stemp
lig:
sten L
wydlu
western
onmet
met e
Vader
jox af
uyt ee
de los
Om
Eilan
verre
den o
diën,
wyl z
gen,
Torde
de ou
verniet
1516
de Po
mene.
Ontw
vaart
kise e
naal o
Care
over,
met 5

zynen Gids verloor, om hem door en over eenen langen Reeks van 't Gebergte te leiden, van waar hy, met een onuytspreekelyk Genoegen de *Zuyd-Zee* in 't gezigt kreeg, en wanneer hy op *St. Michiels-Dag* den Oever dier Bocht bereikte, zo bestempelde hy dezelve met den Naam van dezen Heilig: Hy was waarlyk een Man, die den allergrootsten Lof verdiende, en de eerste Grondlegger der wydlustigste Ontdekkingen van *Peru* en andere Gewesten, alhoewel de rechtvaerdige God, wegens zyne onmenschelyke Wreedheid tegen de *Indianen*, hem met een rampzalig Einde heeft gelieven te straffen. Vader *Mariana* zegt, dat deze *Bilboa* van *Badajoz* afkomstig was; doch *Gomara* beweert, dat hy uyt een Adelyk Geslacht van *Xeres de Badajoz*, of *de los Cavaleros* gesprooten zy.

Omtrent dezen tyd wierden ook de *Moloukkise Eilanden* door de *Portugeesen* ontdekt, welke zo verre na 't Oosten gelegen zyn, dat de *Spanjaarden* op dezelve, en op alle de nog Oostelykere *Indiën*, hun Recht en Aanspraak staande hielden, dewyl zy binnen het Halfrond van den Aardkloot lagen, die hen by de Afbaking in het Verdrag van *Tordesillas* was toegewezen. Hierdoor wierden de oude Twisten tusschen beide de Koningryken vernieuwd, en ondertusschen begaven zig in 't Jaar 1516 *Fernando Magellanus* en *Ruy Falero*, beide *Portugeesen*, na den vermaarden Cardinaal *Ximenes de Cisneses* en vertoonden aandenzelven een Ontwerp van Uytvinding eener Zuydelyke Doorvaart na de *Zuyd-Zee*, en van daar na de *Moloukkise* en Specery-Eilanden. Na dat gemelde Cardinaal overleeden was, gaven zy hetzelfde aan Koning *Carel I.*, of den *V.*, ten opzigte van het Keizer-Ryk, over, die het goedkeurde, waarop zy in 't Jaar 1519 met 5 Schepen van *St. Lucar* derwaards stevenden.

Ma-

Magellanus nam zynen Cours na 't Zuyden, en na *Cabo San Augustino* terug gelegd te hebben, zeilde hy langs de Kust tot aan het beruchte Naauw, hetgeen nog heden zynen Naam voert; hy quam de oneindige Zwaarigheden en Gevaaren te boven, en gelukkig door die Straat in de *Zuyd-Zee*; steevende dezelve voorspoedig over, en bereikte de Eilanden *de los Ladrones*; tegenwoordig *Marianas* genaamd; vervorderde van daar zynen Tocht na die van *Luzon*, die naderhand den Naam van *Philippines* verkreegen, en alwaar hy met zommige zyner Medestanders zeer rampspoedig verongelukte. De overigen vervorderden hunne Reis, en belandden in de *Moluccas*, en *Juan Sebastian del Cano*, geboortig van *Gueitaria* in *Guipiscoa*, Bevelhebber van het Schip *Victoria*, keerde van daar in 't Jaar 1522 over de *Kaap de Goede Hoop* na *Spanjen*, en had dus binnen den tyd van 3 Jaaren den eersten volmaakten Tocht rondom de Waereld volvoert, en uyt dien hoofde behoorde zyn Schip met meerder Recht, dan dat van *Argo*, onder het Gesternte geplaatst te worden.

Dus was wel de *Zuyd-Zee* omtrent de Zuyder-Spil ontdekt, als mede omtrent de Even-Nacht-Linie; doch het ontbrak alsnog aan derzelver Ontdekking na en omtrent den Noord-Pool, welke voor den Heer *Hernando Cortez* scheen bewaard te zyn. Deze Held had het Ryk van *Mexico* t'ondergebragt, en de Hoofdstad, van gelyken Naam, den 13 *Augusti* 1521 vermeestert. Deze Verovering wierd immediately door de Onderwerping van den Koning der *Mechoacanen* gevolgt, wiens Staaten zig tot aan de Kusten der *Zuyd-Zee* uytstrekten. Gemelde *Cortez*, volgens zyn eigen zeggen in eenen Brief aan *Carel V.*, in 't Jaar 1522 geschreeven, korten tyd te vooren eenige Kennis van de Gesteldheid en Ge-

legen
van de
Geda
dende
een N
Hy zo
versche
te on
Beraac
uytruf
Onder
trent.
gende
„ Vol
„ op
„ uyt
„ nen
„ der
Onc
eene m
Doort
het Sch
die Pa
der be
aange
gen, o
den in
hoe me
wierde
benoer
voorg
Panam

* Een
van voor
Masten.
Wind te
meer zo

legenheid dier Zee bekomen hebbende, misschien van de Regeering van *Motezuma* af, en in zyne Gedachten geduurig nieuwe Onderneemingen smeedende, vond, als een tweede *Alexander en Caesar*, een Middel uyt, om dat Gewest te vermeesteren: Hy zond zyne *Spanjaarden* van alle Kanten en langs verscheidene Wegen na die Kusten uyt, om dezelve te onderzoeken; en deed ten dien einde met goed Beraad en Overleg twee *Caravelas* * timmeren en uytrusten. Hy was van den goeden Uytslag zyner Onderneeming zo wel verzekerd, dat hy daaromtrent in eenen Brief aan den Keizer zig van de volgende Uytdrukking durfde bedienen: „ Uyt de „ Volvoering van myne Besluyten kan uwe Majesteit „ opmaaken, dat dezelve tot den allergrootsten en „ uytstekendsten Luyster van uwe Kroon zal dienen, en al hetgeen ooit zedert de Ontdekking „ der *Indiën* ondernomen is, zal overtreffen.”

Onderrusschen had men op nieuws, doch door eene moeilijke en langwylige Onderneeming, den Doortocht na de *Moluccas*, na het terugkomen van het Schip *Victoria* in *Spanjen*, ontdekt; men had die Passage in eene Kaart ontworpen, en de Legging der bekende Waereld zo naauwkeurig als mogelijk aangetoont; doch de Eisschen van beide de Koningen, omtrent de Bezitting der nieuw-ontdekte Landen in de *Oost-Indiën*, wierden daardoor hoe langs hoe meer ontvonkt en aangestookt. In 't Jaar 1523 wierden by Keizer *Carel V.* verscheidene Officiëren benoemt, om den nieuwen Doortocht, dien men voorgaf en onderstelde, door de Land-Engte van *Panama* na de *Zuyd-Zee* na te spooren. In gevolge

* Een ouderwets Vaartuig, eertyds by de *Spanjaarden* gebruykt, van vooren spits, maar zeer wanschapen en met voor overhellende Masten. Dervelver Zeilen waren driekantig, ombéter en nader den Wind te vatten, dan andere Zeilen; doch worden tegenwoordig niet meer zo bequaam bevonden, en zyn ten eenemaal afgekeurd.

van dat Bevel gingen *Francisco Hernandez* en *Gil Gonzales Davila* van de zyde der *Zuyd-Zee* langs de Kusten daaromstreeks na die Doorvaart zoeken. In hetzelfde Jaar wierd de Admiraal *Cortez* by den Keizer gelast, om dezelve in beide de Zéén na te spooren. Wanneer zulks in de *Zuyd-Zee* niet kon volvoert worden, ten zy door den Golf van *Mexico*; zo zond hy *Christoffel d'Olida*, die naderhand met vyf Schepen en eene Brigantyn onzichtbaar wierd, derwaards, om met den vermaarden *Hebueras* dat Onderzoek te volvoeren; ook had zyn Neef *Diego Hortado* drie Schepen aan hem gegeven, ten einde hy met gemelden *d'Olida* de gansche Kust van *Tucaton* tot aan *Darien* naauwkeurig mogt onderzoeken.

In 't Jaar 1524 wierd te *Bajadoz* eene Byeenkomst gehouden, alwaar de Staatsdienaars, Rechtsgeleerden der Burgerlyke Wetten, Aardrykskundigen en de Looften van *Spanjen* en *Portugal* verscheenen, om over de Ontscheiding der Grenzen en van den Eisch der beide Kroonen op de *Molukkise Eilanden* te raadpleegen. Na twee Maanden daarover geharrewaart te hebben, spraken de Spaanse Rechters ten behoeve hunner Kroon het Vonnis uyt, waartegen de *Portugeesen* zig aankanteden; dus wierd die Byeenkomst vruchteloos afgebrooken, en de Scheur nog grooter gemaakt. Beide de Koningen raakten met den anderen in Onmin over hetgeen binnen korte Jaaren stond te gebeuren, gelyk zedert gebeurd is en alsnog voortduurt, namentlyk over de Nyverheid en Nayver van andere Natien, en zelfs het Misnoegen van hunne eigene Onderdaanen. Doch kort daarna wierden zy de Zaak eens; de Keizer stond zyn Recht aan *Portugal* af, om de *Moluccas* alleen te bezitten, mits betaalende 35000 Ducaten. Doch dat Verdrag wierd zeer hevig tegen-

geenge
verma
die in
daare
Kund
zeer g
De
't Jaar
mez u
vaart
ondoe
na huy
binnen
Ovied
de. I
Huys d
Specer
Haven
het Be
de Loa
mande
ging in
en stee
om do
Bevelh
overlee
van die
't volge
stian C
ven W
merk d
tussche
carag
der da
weinig

I. I

gesproken by *Pedro Ruiz de Villegas*, een vermaarde Leerling der Hooge School van *Burgos*, die in de Vergadering van *Badajoz* een Kopstok, en daarenboven wegens zyne Geboorte, Geleerdheid, Kundigheid en stichtelyk Leven en Wandel, alom zeer gezien en geacht was.

De Keizer zond echter in 't Jaar 1524 (niet in 't Jaar 1525, gelyk *Gomara* zegt) *Estevan Gomez* uyt *Corunna*, om in 't Noorden eene Doorvaart na de *Moluccas* te zoeken. Hy vond zulks ondoenelyk; doch keerde met zommige *Indianen* na huys, en quam in 't Jaar 1525 van dien Tocht binnen *Madrid* terug, volgens het Getuygenis van *Oviedo*, die toen ter tyd binnen gemelde Stad woonde. De Keizer beval wyders binnen *Corunna* een Huys op te rechten, om daarin den Handel na de *Specery-Eilanden* te vervorderen; ook wierd in die Haven eene Vloot van zeven Schepen uytgerust, en het Bevel over dezelve aan *Don Frey Gari-Joffre de Loaysa*, geboortig van *Civdad Real*, en Commandeur der Orde van *St. Juan*, opgedragen. Hy ging in September 1525 met die Vloot onder zeil, en stevende direct na de Straat van *Magellan*, en om door dezelve na de *Moluccas* te vaaren. Deze Bevelhebber bereikte gelukkig de *Zuyd-Zee*, doch overleed aldaar, en de Vloot geraakte buyten staat van die Onderneeming te kunnen vervorderen. In 't volgende Jaar 1526 zond Keizer *Carel V. Sebastian Cabot* met 4 Schepen uyt, om langs dienzelven Weg na de *Moluccas* te stevenen. Het Oogmerk dier Onderneeming strekte, om den Handel tusschen de *Specery-Eilanden* en *Panama* of *Nicaragua* op te rechten; doch deze quam niet verder dan te *Rio de la Plata*, en van daar met zo weinig Voordeel als Achtung wederom na huys.

I. Deel.

H

II. HOOFD-

II. HOOFDSTUK.

Eerste Ontdekking van CALIFORNIA, en de derwaards gedaane Reizen ten Tyde van Hernando Cortes.

Wy hebben reeds verhaalt, dat *Cortes* in 't Jaar 1522, kort na de Verovering van *Mexico*, aan *Carel V.* verslag deed, hoe hy in drie verscheidene Gewesten de *Zuyd-Zee* ontdekt, en bevel gegeven had tot het bouwen van vier Schepen. Hy zond ten dien einde veertig *Spanjaarden*, *Timmerlieden*, *Houtzagers*, *Yzerfmeden* en *Matroozen* na *Zacatula*, en deed door dezelve, langs eenen Weg van over de 200 Mylen dwars door *Nieuw-Spanjen*, van *Vera-Cruz* derwaards overbrengen eene menigte *Yzer*, *Ankers*, *Zeilen*, *Kabels*, *Wand*, *Werk*, *Hars* en andere *Scheeps-Behoefstns*, welke te *Vera-Cruz* ingekogt waren. Wanneer deze *Materialen* aldaar behouden aanquamen, en in het *Magazyn* opgelegd wierden, zo geraakte de gansche *Voorraad* in brand; blyvende niets over buyten de *Ankers*, *Nagels* en ander *Yzerwerk*. Dit Ongeval deed echter den *Moed* van *Cortes* niet verslaauwen; gevende op staande voet andermaal last, om alle die nodige *Bouwstoffen* wederom in te koopen, en derwaards over te voeren, gelyk hy zelve zulks aan den *Keizer* schreef, en zig wegens de *Vertraaging* van den *Bouw* dier Schepen, hoewel ten zynen *Koste*, op het best ontschuldigde. Hy gaf zig verder groote moeite, om *Geschut* en andere *Behoefstns* uyt *Spanjen* te verkrygen; doch de *Aarts-Bisschop* van *Burgos*, die in den *Raad* der *Indiën* voorzat, en andere *Mannen* van *Vermogen*, stonden hem onverz-

zettely
den Ko
De
Onder
veelerl
wiens
nieuwe
overste
door zy
dat On
tan, o
luydend
" Ik
" der
" de v
" het C
" tuyg
" in de
" Kon
" tot n
" lief
" Ond
" steit
" zyn
" neer
" de g
" wor
" Op
hy aldu
" van
" Uyt
" ik n
" den
" goe
" steit
" inaa

zettelyk tegen , hoe zeer hy zig ook daarover by den Keizer beklagde.

De groote Verwachting , welke *Cortes* van zyne Onderneeming met die vier Schepen had , en de veelerei Ontwerpen , by zodanig een Man gemaakt , wiens Begrippen anderzins genoegzaam door de nieuwe Veroveringen van zulke wydluftige Gewesten overstelpt en opgetogen waren , kan niet beter , dan door zynen eigenhandigen Brief aan den Keizer , op dat Onderwerp den 15 *October* 1524 uyt *Temixtitan* , of *Mexico* , geschreeven , ontbolstert worden ; luydende aldus :

„ Ik stel myn Vertrouwen in deze Schepen , zonder my daaromtrent verder te verklaren ; als zynde verzekerd , dat ik met en door dezelve , indien het God behaagt , in staat zal wezen van een Werk-
„ tuyg te zyn , hetgeen uwe Keizerlyke Majesteit in deze Gewesten tot eene Oppermacht van meer
„ Koningryken en Bezittingen zal bevorderen , dan tot nu toe by onze Natie is bekend geweest. Gelieft God naar zyn vrymachtig Welbehagen myne
„ Onderneeming te zegenen , dan zal uwe Majesteit in alle die weërgaaloofse Voordeelen bedeed
„ zyn ; want ik geloof , dat uwe Hoogheid , wanneer myn Bestek volvoerd is , naar eigen believen ,
„ de grootste Monarch der gansche Waereld kan worden.

Op eene andere Plaats van dienzelfen Brief vaart hy aldus voort : „ In de voorgaande Sluytdeelen
„ van deze , grootmachtigste Heer , heb ik aan uwe Uytmundendheid vertoont de Gewesten , werwaards
„ ik myn Volk ter Zee en te Land heb uytgezonden , waardoor ik , onder de Begunstiging van den
„ goedertierenen God , verhoop , dat uwe Majesteit ten hoogsten zal verblyd worden. En nade-
„ maal ik altoos gezorgt heb en bezig geweest ben ,

H 2

„ om

„ om alle mogelyke Wegen na te spooren, en de Ont-
 „ werpen, om mynen Yver ten dienst van uwe Ko-
 „ ninglyke Majesteit allezins werktellig te maken,
 „ en te doen blyken, zo ontbreekt my daaromtrent
 „ niets meer, dan alleen het Onderzoek der tot nog
 „ toe onbekende Kust tusschen de Rivier *Panaco*
 „ en *Florida*, welke de Capitein *Juan Ponce de*
 „ *Leon* bezeilt heeft; van daar dien ik na de Noord-
 „ Kust van *Florida* tot de *Bacallaos* toe te vaaren,
 „ dewyl het zeker is, dat daaromstreeks eene Straat
 „ moet zyn, die in de *Zuyd-Zee* uytkomt: Indien
 „ zulks overeenstemt met eene naauwkeurige Tee-
 „ kening eener Kaart, welke van dit gedeelte der
 „ Zee na den Archipel toe onder my beruist, en
 „ welk gedeelte, op ordre van uwe Majesteit, by
 „ *Fernando Magellanus* bevaaren en ontdekt is,
 „ dan onderstel ik, dat het Naauw niet ver van daar
 „ zal uytkomen. Zo het God behaagt, dat dezel-
 „ ve Straat daarin of dicht daarby uytloopt, dan zal
 „ de Tocht na de *Specery-Eilanden* voor uwer Ma-
 „ jesteits Ryken zo gevoeglyk en gemaklyk vallen,
 „ dat dezelve twee derde korter en nader dan de
 „ tegenwoordige Cours zal zyn; ook zullen de der-
 „ waards gaande en van daar komende Schepen gee-
 „ nerhande gevaar te vreezen hebben, dewyl zy ten
 „ eenemaale tusschen de Landen en Staaten uwer
 „ Majesteit heenen zeilen, en in geval van noodza-
 „ kelykheid de bequaamste Havens en Reedden
 „ gansch veilig kunnen aandoen; als zynde gelegen
 „ in een Gewest, toebehoorende aan uwe Majesteit,
 „ welkers Vlag zy voeren.

„ Deze zyn myne Gedachten omtrent het groot
 „ Voordeel en den Dienst, welke uwe Majesteit
 „ zal kunnen trekken en genieten: Doch ik heb on-
 „ noemelyke Kosten gedaan, en my ter Verbéte-
 „ ring van den Dienst ter Zee en te Land in over-

„ groo-

„ groo
 „ Artil
 „ ke n
 „ de d
 „ ven
 „ dezel
 „ en D
 „ ment
 „ tocht
 „ en b
 „ moge
 „ om d
 „ vergo
 „ Inzig
 „ welke
 „ dende
 „ Geld
 „ aan u
 „ Carv
 „ uyt t
 „ Tocht
 „ en m
 „ Dien
 „ geme
 „ merke
 „ zal b
 „ mogt
 „ dien
 „ sten
 „ een c
 „ selfs
 „ groo
 „ groo
 „ mogt
 „ daaro
 „ zoda

„ groote Schulden gestookten : De Paerden en de
 „ Artillery , die ik binnen deze Stad heb , en wel-
 „ ke na alle Gewesten afgezonden zyn , behalven
 „ de dagelyks toevallige Lasten , komen alle en bly-
 „ ven voor myne byzondere Rekening. Hetgeen
 „ dezelve noch meer verzwaart , is de Schaarsheid
 „ en Duurte van alle Behoeftens , en wel voorna-
 „ mentlyk van die tot de Scheepvaart en den Veld-
 „ tocht vereischt worden ; zynde de Pryzen zo hoog
 „ en buytenspoorig , dat , hoe ryk ook dit Gewest
 „ moge zyn , desselfs Inkomsten te kort schieten,
 „ om de noodzakelyke Kosten , welke ik doe , te
 „ vergoeden. Ik stel zulks alles echter beneden de
 „ Inzicht en Verwachting der groote Voordeelen,
 „ welke uyt de Ontdekking der by my gezogt wor-
 „ dende Straat zal voortvloeijen ; ik ligt daartoe het
 „ Geld by wege van Leening , en betuyg deswegen
 „ aan uwe Majesteit , dat ik thans besloten heb , drie
 „ *Carvalas* en twee *Brigantynen* ten dien einde
 „ uyt te zenden ; want ik maak staat , dat my die
 „ Tocht ruym 10000 Goude Kroonen zal kosten,
 „ en meen door dezen Dienst alle myne voorige
 „ Diensten te kroonen ; want hy wordt by my aan-
 „ gemerkt als de allergrootste , indien ik het Oog-
 „ merk in het uytvinden van zodanige Doorvaart
 „ zal bereiken. En zelfs , wanneer die Straat niet
 „ mogt gevonden worden , zoude men echter op
 „ dien Tocht zodanige wydlystige en ryke Gewe-
 „ sten moeten ontdekken , welke aan uwe Majesteit
 „ een oneindig Voordeel zullen verschaffen , en des-
 „ selfs Ryken en Staaten en den Luyster uwer Kroon
 „ grootelyks vermeerderen. Waarlyk een des te
 „ grooter Voordeel ; ondersteld , dat die Straat niet
 „ mogt gevonden worden , dewyl uwe Majesteit
 „ daardoor zal onderrecht en verzekerd zyn , dat 'er
 „ zodanig eene Straat niet in de Waereld is , en ge-

„ volgens de Maatregelen kunnen beraamen , by
 „ welke Dezelve het Voordeel uyt de Specery-Lan-
 „ den en alle de andere daarnaast gelegene Gewe-
 „ sten alleen zal mogen trekken. Ik bied my zel-
 „ ve daartoe aan , zo het uwe Majesteit behaagt,
 „ die Zaak in myne handen te stellen , indien het
 „ vinden dier Straat my mogt komen te missen , wan-
 „ neer ik eenen Weg zal afbaaken , langs welchen
 „ Dezelve onbeschryflyke Voordeelen kan behaa-
 „ len. God geeve , dat myne Vloot gelukkig het
 „ Uyteinde moge bereiken , tot hetwelke zy be-
 „ stemd is ! namentlyk zodanig eene Straat te ont-
 „ decken , die ik ten volle verzekerd ben , dat wer-
 „ kelyk zal gevonden worden ; want ik kan ten op-
 „ zigte van uwer Majesteits Belangen niets verbor-
 „ gen houden ; ook zal ik alle Yver en Beleid aan-
 „ wenden , om dezelve altoos te bevorderen.

„ Dienvolgens meen ik met de Schepen , die ik
 „ heb laten bouwen , na de *Zuyd-Zee* te stevenen,
 „ en , zo God wil , in het uytgaan van 't Jaar 1524
 „ langs derzelver Kusten na beneden te zeilen , om
 „ de meergemelde Straat te zoeken. Want indien
 „ 'er eene is , dan moet zy in de *Zuyd-Zee* , of an-
 „ derzins in de Wateren van 't Noorden , zig ontdek-
 „ ken ; de in 't Zuyden langs de Kust vaarende Sche-
 „ pen zullen den Oever in 't Gezigt houden , tot
 „ dat zy de Straat vinden , of dat het vaste Land te-
 „ gen het Naauw van *Magellanus* komt te stuyten ;
 „ de andere in 't Noorden zullen , gelyk ik reeds
 „ gemelt heb , zo ver zeilen , tot dat zy bevinden
 „ het vaste Land met de *Bacallaos* vereenigd te zyn.

„ Dus zal deze gewigtige Vraag van de eene of de
 „ andere zyde moeten ontscheiden worden. Ik on-
 „ derrecht uwe Majesteit daarenboven , dat vermits
 „ de Kennis , welke ik van de Gewesten der Bo-
 „ venkusten van de *Zuyd-Zee* bekomen heb , de Af-

„ zen-

„ zen-
 „ uwe
 „ Voo
 „ uwe
 „ mog
 „ dekl
 „ geda
 „ deel
 „ derz
 „ zou
 „ gen
 „ zyn
 „ jeste
 „ slag
 „ Die
 Dus
 zigte v
 lergroo
 een Ge
 deel v
 heerlyk
 ten zo
 in 't ze
Christ
 ven ne
 de Ku
 genwo
 noemt
 vaart
 of *Con*
 lyk be
 de zyd
 welke
 den.
 gester
 Beric

„ zending van Schepen langs dezelve zo wel voor
 „ uwe Majesteit als voor my van een uytsteekend
 „ Voordeel zal zyn. Want nademaal ik weet, dat
 „ uwe Majesteit zeer nieuwsgierig is, die Straat te
 „ mogen weten, en wel bezest, dat uyt die Ont-
 „ dekking een overgroote Dienst aan uwe Kroon
 „ gedaan zal worden; zo heb ik alle andere Voor-
 „ deelen en Winsten ter zyde gestelt, die my an-
 „ derzins, volgens myne vaste Kundigheid, niet
 „ zouden missen, om volstrekt dien Cours te vol-
 „ gen. De goede God gelieve myn Bestek naar
 „ zyn Welbehaagen te zegenen! ten einde uwe Ma-
 „ jesteit zyn Oogmerk, en ik den gewenschten Uyt-
 „ slag myner Onderneeming tot uwer Majesteits
 „ Dienst moge bereiken.”

Dus verre *Hernando Cortes*. Ik zoude ten op-
 zigte van 't voorsz. wel durven vragen, hoe een al-
 lergrootste Monarch, om een Onderwerp, van zulk
 een Gewigt voor zynen Luyfter, van zodanig Voor-
 deel voor zyne Inkomsten, en van zulk eene Ver-
 heerlyking zynere eigene Natie, wel andere Gedach-
 ten zoude kunnen voeden? *Cortes* had niet alleen
 in 't zelve Jaar van 1524 het voorsz. Escader onder
Christoffel d'Olida uytgezonden; maar daarenbo-
 ven nog twee andere Schepen doen uytrusten, om
 de Kust van *Panama* tot aan *Florida*, welke te-
 genwoordig die van *Mississippi* of *Louisiana* ge-
 noemt wordt, te onderzoeken, of aldaar eene Door-
 vaart zoude te vinden zyn. Men weet echter niet,
 of *Cortes* in de 3 volgende Jaaren tot 1527 werke-
 lyk bezig geweest zy met het zoeken dier Straat aan
 de zyde der *Zuyd-Zee*, in de Landengte van *Panama*,
 welke hy zig verbeeldede ongetwyfeld te zullen vin-
 den. In dat vals Gevoelen wierd hy in 't Jaar 1523
 gesterkt door *Pedro d'Alvarado*, die in zyn eerst
 Bericht aan *Hernando Cortes*, geteekend *Udatan*

den 11 April 1523, zig van deze Uytdrukkingen bedient: „ Men heeft my ook verhaalt, dat vyf „ Dagreizen verder op, namentlyk 20 Dagreizen „ van hier, deze Landstreek met een vry groote en „ aanzienlyke Stad haare Paalen eindigt; en zulks „ heeft men my voor vast verzekert; en indien het „ zo bevonden wordt, dan twyfel ik geenzins, of „ daaromstreeks zal ook de Straat moeten zyn.”

Men kan wyders met geene zekerheid melden, of *Cortes* aan de Noordzyde langs de Kusten van *Bacallaos*, of die van *Terra Nuova* en *Terra del Labrador*, eene diergelyke Doorvaart gezogt hebbe. Naar alle gedachten heeft hy zyn Oogmerk met geene mogelykheid kunnen bereiken; want geduurende die Jaaren deed hy dien beruchten moeiljyken en rampspoedigen Tocht na de *Hibueras*, en vervolgens vond hy handen vol werk by de Beroertens in *Mexico*. Het is daarenboven onzeker, of hy de Schepen van *Zacatula* langs de Bovenkusten der *Zuyd-Zee* wel ooit na 't Noorden gezonden hebbe. Al hetgeen *Cortes* bewaarheidt, bestaat hierin: Dat hy uyt de van die Kusten ingetrokkene verzekerde Berichten kon naleiden, dat dezelve voor hem zeer voordeelig moesten zyn. In dienzelfen Brief geeft hy op eene andere plaats aan den Keizer te kennen: „ Dat hy toefel maakte, om de Provincie van *Colina* „ na aan de *Zuyd-Zee* te vermeesteren; dat de „ Groote Heer aldaar hem onderrecht had van zekker Eiland, hetgeen door *Amazonen*, alle Vrouwlieden, bewoont, rykelyk van Goud en Paerlen voorzien, en tien Dagreizen van *Colina* gelegen was; dat zommige Inboorlingen van dat Land „ werkelyk by hem geweest waren, en dat hy alle „ mogelyk Onderzoek dienaangaande zoude doen.” Het *Amazonen-Eiland* was echter zo wel een in de Lucht gebouwd Casteel, als eene andere Provincie.

vincie
zigte v
gevon
allere
liforn

Het
schreef
Granda
„ Sche
„ neve
„ zou
„ Nie
„ loof
vel; e
Vloot
Cuatla
mogely
ben on
„, w
lepen.
Spanje
onder
gaan.

De l
wees a
noemd
quis d
van N
der Z
Ontdel
een Tv
overen
gendon
Cortes
neemin
de Ke

vincie aan de Rivier van gelyken Naam. Ten opzichte van de Paerlen, welke daaromstreeks zouden gevonden worden, onderstel ik, dat daardoor de allereerste Aanwyzing van de Gelegenheid van *California* gedaan zy.

Het zy daarmede gelegen, zo het wil: *Carel V.* schreef in *Juny* 1526 aan *Hernando Cortes* uyt *Granada*: „ Dat hy zyne te *Zacatula* leggende „ Schepen, om de *Trinidados* te ontdekken, be- „ nevens beide de Escaders van *Loaysa* en *Cabot* „ zoude hebben te zenden, om de Passage van „ *Nieuw-Spanjen* na de *Moluccas*, zo als hy be- „ looft had, uyt te vinden.” Hy ontving dat Be- vel; en vermits *Hortuno d'Alango*, die van de Vloot onder *Loaysa* met zyn Schip afgeraakt, en te *Cuatlan* op de Zuydkust angekommen was, hem mogelyk daartoe aanspoorde, zo zond hy drie Sche- pen onder Bewind van *Alvaro de Savedra Ceron*, welke in *September* 1527 van *Civatlan* uyt- liepen. In 't volgende Jaar 1528 quam *Cortes* in *Spanjen* terug, en in die tusschentyd was de Vloot onder *Savedra* verstrooid en by de *Moluccas* ver- gaan.

De Keizer, zig toen in *Spanjen* bevindende, be- wees aan *Cortes* veele Eer en Hoogheid: Hy be- noemde hem, behalven zyne Verheffing tot *Mar- quis del Valle de Guaxaca*, tot Capitein-Generaal van *Nieuw-Spanjen* en van de Gewesten en Kusten der *Zuyd-Zee*; gaf hem wyders den Eernaam van Ontdekker van die Kust en Eiland, en daarenboven een Twaalfde in al hetgeen hy zoude komen te ver- overen aan hem en zyne Erfgenaamen in vollen Ei- gendom. Door deze Tytels en Voorrechten wierd *Cortes* op nieuw aangefpoort zyne verdere Onder- neemingen in de *Zuyd-Zee* te vervorderen. Doch de Keizer en de Keizerin, die de Regeering bestier-

de, wanneer haar Gemaal na *Italien* ging, om aldaar gekreont te worden, deden al het nodige tot zyn behoef in gereedheid brengen; dus wierd wel in October 1529 een Verdrag opgesteld, en by de Keizerin en *Cortes* geteekend, doch hy moest zig daarby verbinden, de Uytrusting der noodige Schepen tot de Ontdekking der meergemelde Gewesten en Eilanden aan en in de *Zuyd-Zee* op zyne eigene Kosten te doen. In 't volgende Jaar 1530 keerde *Cortes* na *Nieuw-Spanjen*, alwaar hy ten deele uyt eigene Beweeging, en ten deele op den herhaalden Aandrang van aan zyne Belofte te voldoen, zig by de nieuwe *Audiencia* van *Mexico* voegde, alwaar zyne luyferryke Aankomst grooten Argwaan veroorzaakte, waarschynelyk uyt hoofde van de noodige Penningen tot die Expeditie aldaar te ligten. Hy liet dan met 'er haast te *Aquapulco* twee Schepen bouwen en uytrusten, waarmede een zyner nabestaande Vrienden, namentlyk *Diego Hurtado de Mendoza*, van daar in de Maand Mey 1532 in Zee stak.

Die Onderneeming viel echter niet gelukkiger uyt dan de vorige: Het Volk van een dier Schepen sloeg tegen *Hurtado* aan 't muyten, en keerde met groote Zwaarigheden na *Zalisco* terug; van het ander, aan wiens Boord *Hurtado* zelve 'zig bevond, heeft men nooit iets verder vernomen. *Cortes* deed daarop in het Steedje *Jebbuantepec* twee andere Schepen bouwen, en begaf zig, om derzelver Uyt-rusting te verhaaften, in Persoon derwaards. Hy stelde daarop *Hernando Grijalva* en *Diego Boccerra de Mendoza*, eenen zyner Maagfchap, tot Bevelhebber, en eenen *Ortuno Ximenes* uyt *Biscailen*, tot Lootsman. Zy gingen in 't Jaar 1534 onder Zeil, en geraakten in de eerste Nacht van el-kander, zonder ooit wederom byeen te komen. *Gri-jal-*

jalso
ben, a
den N
den U
gen te
Spanje
doza w
Inborst
een w
hande
gen, e
smeede
Matro
terwyl
zyner
vermee
hebbert
te ontv
als Zer
lisco e
uytzett
Gewest
Doch
niet on
genaam
nenkult
aan La
jaarde
Ongeve
Chama
wel be
menig
Guzm
den be
Beslag
Mexico

jalva belandede , na 300 Mylen afgelegd te hebben , aan een onbewoond Eiland , hetwelk hy met den Naam van *Santo Thoma* bestempelde , en naby den Uythoek van *California* ondersteld wordt gelegen te zyn , van waar hy kort daarna in *Nieuw-Spanjen* terug quam. *Diego Becerra de Mendoza* was van eenen hoogmoedigen en oplopenden Inborst , en de voornoemde *Biscailjer Ximenes* een wreed , wild en woest Schepzel , die geenerhande Beveelen van zyn Opperhoofd wilde ontfangen , en veel min ter uytvoer brengen. *Ximenes* sineedde eene Zamenzweering met de misnoegde Matroozen , en deed den Commandeur *Becerra* , terwyl hy sliep , vermoorden , waarby verscheydene zyner Officiers doodelyk gequett wierden. Dus vermeersterde hy het Schip , en werd Oppergezaghebber van 't zelve , en om de Wraak van *Cortes* te ontvlieden , deed hy twee *Franciscanen* , welke als Zendingen mede voeren , op de Kust van *Xalisco* en onder hunne Bezorging alle de Gequettsten uytzetten ; vervolgende zynen Tocht , om nieuwe Gewesten en Eilanden in 't Noorden te ontdekken. Doch hy kon de Hand van den Almogenden God niet ontwyken : Want wanneer hy omtrent de zo genaamde *Santa Cruz-Baay* quam , die eene Binnenkust van *California* schynt te zyn , zo ging hy aan Land , en werd benevens twintig andere *Spanjaarden* door de *Indianen* dood geslagen. Op dit Ongeval keerden de Matroozen met het Schip na *Chametla* terug ; verhaalende , dat *California* een wel bevolkt Gewest , en langs de Kust van eene menigte Paerel-Banken voorzien was. *Nunno de Guzman* , die toen met de Verovering dier Landen bezig was , nam het voorschreeven Schip in Beslag. Hy was Voorzitter der *Audiencia* van *Mexico* geweest , mitsgaders Rechter der *Residen-*

dencia *, en een gezwooren Doodvyand van *Cortes*, wiens groote en menigvuldige Rampen hem zyne eens genomene Besluyten niet konden doen slaaken; als volstrekt verzekerd zynde, dat de *Moluccas* niet ver van de Westkust moesten leggen, en dat hy binnen de Tusschenwydte van beide de Afstanden overryke Gewesten en Eilanden zoude ontdekken.

Hy was in deze Onderstelling daarenboven gestrekt door zekere, doch al te hoog opgeveizelde Berichten van de ryke Paerel-Ranken, van welke hy eenige Jaaren te vooren zo breed had hooren snoeven. Uyt hoofde van diergelyke Verzekering, en ook van het met de Keizerin gemaakt Verdrag, besloot hy het nog eens en voor het allerlaatst te wagen; doch zulks aan geene andere of vreemde Bevelhebbers toe te vertrouwen, maar zelve in eigener Persoon t'onderzoeken en bevinden. Hy gaf van zyn Voorneemen alom en in 't openbaar Kennis; en de *Spanjaarden* quamen uyt alle Gewesten toe schieten, om hem op dien Tocht te verzellen. Hy deed drie Schepen, welke te *Jebbuantepec* gebouwd waren, uytrusten, om tot die Onderneeming onder zyn eigen Bestier gebruykt te worden. Hy deed dezelve na *Chiametla* vooruyt zeilen, terwyl hy over Land, met een sterk Corps Soldaten, Officiers, Colonisten, Huysgezinnen, Geestelyken en Religieusen, om de Inboorlingen tot het Christen Geloof te bekeeren, welke Bekeering in alle diergelyke Onderwindingen voor het Hoofd-Oogmerk gehouden wierd, na *Mexico* vertrok. Deze Schepen quamen te *Chiametla*; dat van *Ortuno Ximenes* wierd al-

* *Residencia* is het Opperr-Gerechts-Hof, voor hetwelke alle Gouverneurs en Magistraats-Persoonen, na dat zy afgegaan zyn, moeten verschynen, wanneer alle de tegen hen ingebragte Klagten van het Gemeen, hetgeen daartoe gedagvaart wordt, geoppert en voor de Vuyst, of een naauwbepaalde tyd ontscheiden en afgedaan worden.

aldaar
plund
tes m
aan B
wind
Hy ste
ke van
regenv
Hier z
menes
eerster
plaatse
Cruz
dig ge
kust v
andere
en la
de waa
Geli
Chiam
Mond
de Vlo
strooit
wel in
se, alv
kruyfte
welke
langs d
ren, v
ben, u
strand
sching
te moe
na de
waren
meer f

aldaar aan Strand gevonden zonder Volk en uytgeplunderd, doch wederom hersteld. Hier ging *Cortes* met alle degeenen, die hem vrywillig volgden, aan Boord, en de overige wierden onder het Be- wind van *Andez de Tapia* aan Land terug gelaten. Hy stevende van daar Noordwaards na de Bocht, wel- ke van hem den Naam *Mar de Cortes* ontving, en tegenwoordig dien van *Golfo de California* draagt. Hier zegt men na het Gewest, alwaar *Ortuno Xi- menes* door de Indianen vermoord was, en den eersten Mey 15 werd voet aan Land gezet ter plaatse, by hem met de Naam der Baay van *Santa Cruz* bestempeld, welke by zommige tegenwoor- dig gehouden word de Baay van *la Paz* op de Oost- kust van *California* te zyn, of ten minsten eene andere, op dezelve Kust tusschen *Cabo San Lucas* en *la Paz* gelegen, welke laatste Onderstelling wel de waarfchynelykste is.

Geland zynde, zond hy de Schepen terug na *Chiametla*, om het achtergebleevene Volk met de Mond- en andere Behoefstems na te haalen. Doch de Vloot wierd door zwaare Stormen zodanig ver- strooit, dat maar één dier Schepen, zeer slecht, of wel in 't geheel niet van Provissie voorzien, ter plaat- se, alwaar zig *Cortes* bevond, quam opdagen. Hy kruyfste, volgens de Berichten van *Gomara*, de Zee, welke naar de Golf van *Venetien* gelykt, en zeilde langs de Kust onder geduurige en ontallyke Gevaar- en, wanneer hy, na vyftig Mylen afgelegd te heb- ben, ter plaatse quam, alwaar zyne Schepen ge- strand waren. Hierdoor wierd alle verdere Navor- sching eensklaps gestaakt, en hy keerde met groo- te moeite, veelvuldige Zwaarigheden en Gevaaren, na de Baay van *Santa Cruz*; veele van zyn Volk waren reeds op reis van Honger gecreveerd, en nog meer stierven op zyne Aankomst aldaar door het gul-
zig

zig inzwelgen van Spyzen , hoewel hy alle mogelyke Voorzigtigheid daaromtrent gebruykt had. *Cortes* kon die Elende niet langer aanschouwen , en hervatte de zynre begonnene Ontdekkingen , wanneer hy in den Inham van *California* belandede.

Deze en de voorafgaande Verhaalen van *Gomara* strekken tot Bewys van hetgeen wy hiervooren aangemerkt hebben ; namentlyk dat de Baay van *Santa Cruz*, alwaar *Ortuno Ximenes* vermoord wierd en *Cortes* belandede , de thans aldus genaamde Baay van *California* zy , als mede dat die Naam eigentlyk aan eene byzondere Baay gegeven was , welke *Cortes* op die Kust ontdekte , en misschien tegenwoordig die van *la Paz* is , onder welke Benaming men gewoonelyk het gantsche Eiland begrypt.

Middelerywyle wierd gansch *Nieuw-Spanjen* door het Gerucht verspreidt , dat *Cortes* overleeden was ; en vermits hy alleen voor den Beteugelaar der *Casiques* van *Mexico* gehouden wierd , zo zогten zy alle eenen Opstetd te berokkenen. De Marquisin *Donna Juan. de Zunniga* , Dochter van den Graaf d' *Aginlar* en Nicht der tweede Gemalin van den Hertog de *Bejan* , zond ten spoedigsten een *Caraval* af , om hem op te zoeken , en op staande Voet t'huys te doen komen. Niet lang daarna wierden twee andere Schepen uytgezonden ; namentlyk dat van *Grijalva* , hetgeen van zyne Expeditie terug gekomen was , en een Nieuwnagel , te *Jebbuantepec* gebouwd , met Brieven van de opgenoemde *Donna* , de *Audiencia* en *Don Antonio Mendoza* , waarby hy door den Onderkoning onderrecht wierd , dat zyne Tegenwoordigheid in *Nieuw-Spanjen* zeer noodzakelyk was , zo wel ten opzigte der Rust van 't Land , als om aan *Francisco Pizarro* de verzogte Hulp te zenden voor de Stad

Li.

Lima
nen in
ook ge
van Co
den sle
ter en
zyne o
munter
Verzek
te zulle
deze zo
derneer
wyt of
quam in
rug , en
onder I
mogely
gerhand
Comma
het zy r
hoofde
gelaten
Van
buac ,
hy door
voerd w
Verflag
terstond
voor P
nando
nen en
daarby
quisin ,
van pa
De Me
Cortes

Lima, welke door eene ontallyke menigte *Indianen* ingesloten was. Hy wierd teffens verzogt en ook gelaft ten spoedigsten t'huys te komen, waarvan *Cortes* gansch niet afkeerig was; als zynde over den slechten Uytflag zyner Onderneemingen te Water en te Land zeer vermoeid en verdrietig, en tot zyne overgroote Droefheid geleerd, dat zyne uyt-muntende Vervorderingen te Land hem geene vaste Verzekering gaven van even voorspoedig ter Zee te zullen zyn. Hy was waarlyk zeer verheugd over deze zo eerlyke Gelegenheid van zyne mislukte Onderneemingen af te mogen zien, zonder eenig Verwyt of Kraaking zyner Achtting te ondergaan. Hy quam in 't begin van 't Jaar 1527 te *Aquapulco* terug, en liet zyn Volk in de Baay van *Santa Cruz* onder Bevel van *Francisco d'Ulloa*, die, de Onmogelykheid van Bestaan, en nog meer van eenigerhande Nederzetting aldaar, bezeffende, zynen Commandant eerlang na *Aquapulco* quam volgen, het zy naar eigen Beraad en Goeddunken, dan uyt hoofde van geheimen Last, aan hem ten dien einde gelaten of toegezonden.

Van *Aquapulco* vertrok *Cortes* na *Quabuna-buac*, en van daar over *Quarnavaca*, werwaards hy door de Bekooring, om zyne Liefste te zien, gevoerd was, na *Mexico*, om aan den Onderkoning Verslag van zyn Wedervaaren te doen. Hy stelde terstond de nodige Ordres tot het verzogte Secours voor *Pizarro*, en zond, onder Bevel van *Hernando Grijalva*, twee welbemande en van Wapenen en Paerden voorziene Schepen, behalven de daarby gevoegde Geschenken uyt naame der *Marquisin*, uyt *Aquapulco* na *Callos*, welke zeer wel van pas by den Veroveraar van *Peru* aanquamen. De Menigvuldigheid dier Onderneemingen kon aan *Cortes* geene Belemmering toebrengen; ook liet hy

hy den Moed geenzins zakken , offchoon zyne eerste Onderneemingen mislukten , en vervorderde daarentegen zyn rypelyk overwogen Bestek , en wel ter tyd , die hem de bequaamste en voordeeligste daartoe scheen te zyn. In de Lente van 't voorfz. Jaar bewierp hy wederom eene nieuwe Expeditie , en vermits het Verhaal van dezelve eene menigte Byzonderheden van Aangelegenheid behelst , welke grootelyks tot ons Oogmerk in dezen betrekkelyk zyn , zo zullen wy dezelve naar de Letter overnemen uyt de Aanteekeningen van *Francisco Lopez de Gomara* , luydende aldus :

„ In de Maand Mey van 't zelfde Jaar 1537 zond
 „ Cortes drie andere van alle Behoeftens wel voor-
 „ ziene Schepen uyt , onder Bevel van *Francisco de*
 „ *Ulloa* , die met alle de overige terug gekomen
 „ was , en bepaalde derzelver Tocht langs de Kust
 „ van *Culhuacan* heenen , welke zig Noordwaards
 „ uytstrekt. De Naamen dier Schepen waren *San-*
 „ *ta Agueda* , *la Trinidad* en *Santo Thomas*.
 „ Zy zeilden van *Aquapulco* uyt , en liepen te *San*
 „ *Jago de Buena Esperanza* binnen , om zig van
 „ Verversingen te voorzien. Van *Guaijabal* ste-
 „ venden zy na *California* , om een Schip op te
 „ zoeken , en van daar vervorderden zy de Reis na
 „ *Mar de Cortes* , anderzins *Barmejo* genaamd ,
 „ en zeilden langs de Kusten heenen ter lengte van
 „ ruym 200 Mylen , wanneer zy daarvan het Ein-
 „ de bereikten , en hetzelfde met den Naam van *An-*
 „ *con de San Andreas* bestempelden , om dat het
 „ Feest van dien Heilig inviel , wanneer zy aldaar
 „ aanquamen. *Ulloa* nam dat Land , uyt Naam
 „ van *Fernando Cortes* , voor den Koning van
 „ *Castilien* in Bezit. Dit *Ancon* legt omtrent op
 „ 32 Graden Breedte ; langs de Kust bevinden zig
 „ verscheidene brandende Kolken ; het Gebergte is
 „ ten

„ ten
 „ ter
 „ ren
 „ kel
 „ Wa
 „ wo
 „ Ho
 „ ree
 „ zien
 „ Oid
 „ Bon
 „ lem
 „ der
 „ hard
 „ „ Z
 „ lang
 „ den
 „ vast
 „ volg
 „ Dez
 „ gan
 „ de V
 „ Leet
 „ zy n
 „ heel
 „ Voo
 „ rugk
 „ hand
 „ dig
 „ inge
 „ Nie
 „ deede
 „ ren
 „ en Z
 „ Leve
 „ ten
 „ I. L

„ ten eenemaal bar en schraal, en het Land ten uy-
 „ tersten armoedig. Zy vonden hier eenige Spoo-
 „ ren van Schaapen, die groot en zwaar en gekron-
 „ keld van Hoorens waren, als mede verscheidene
 „ Walvisschen in Zee. De Hoeken, welke de In-
 „ woonders tot den Vischvangst gebruyken, zyn van
 „ Hout, Visch- of Tortelbeenderen, van welke Ge-
 „ reedschappen zy altoos overvloedig en ruym voor-
 „ zien zyn. Zy gaan ten eenemaal naakt, gelyk de
 „ *Otomies* in *Nieuw-Spanjen*, en draagen op de
 „ Borst eenige glinsterende Schelpen, welke na Paer-
 „ lemoër gelyken: Hunne Drinkvaten zyn de Magen
 „ der Zeewolven; doch zy hebben 'er ook van ge-
 „ harde Klei.

„ Zy voeren wyders van *Ancon de San Andreas*
 „ langs de Kust heenen tot aan *California*; passeer-
 „ den de Kaap andermaal; vertoefden tusschen het
 „ vaste Land en zommige Eilanden, en zeilden ver-
 „ volgens wederom na *Ancon de San Andreas*.
 „ Dezen Uythoek noemden zy *el Cabo del En-*
 „ *gano*, of de *Kaap van Bedrog*; wanneer hen
 „ de Wind begon tegen te loopen, en ook hunne
 „ Leefstocht oogschynelyk te minderen, keerden
 „ zy na *Nieuw-Spanjen*. Dus waren zy een ge-
 „ heel Jaar uytgeweest, en echter niet zo ver in hun
 „ Voorneemen gevorderd, dat zy by derzelver Te-
 „ rugkomst eenig Verhaal konden doen van eeniger-
 „ hande Gewesten, welke eene tweede Tocht waar-
 „ dig waren. *Fernando Cortes* had zig vastelyk
 „ ingebeeld, langs die Kust en Zee een tweede
 „ *Nieuw Spanjen* te zullen ontdekken; doch hy
 „ deed niet meer op, dan hetgeen ik reeds hiervoo-
 „ ren gemeld heb, ofschoon hy diergelyke Land-
 „ en Zeetochten zelve bywoonde, en zyn Lyf en
 „ Leven onbeschroomd durfde wagen. Hy was
 „ ten eenemaal bekoord en ingenomen door en met
 „ *I. Deel.* I „ de

„ de vaste Verbeelding, dat tusschen *Nieuw-Span-*
 „ *jen* en de *Specery-Eilanden* nog meer groote
 „ en ryke Eilanden moesten leggen. Aan deze On-
 „ derneemingen en Ontdekkingen heeft hy, vol-
 „ gens zyn eigen ingelceverd Verhaal, 200000 Du-
 „ caten ten koste gelegd; hy kon echter nog niet
 „ van zyn Bwerp afzien, maar zond telkens nog
 „ meer Schepen en Manschappen uyt, dan hy vol-
 „ gens zyn eerst Bestek daartoe bestemt had, waar-
 „ door hy dan, gelyk wy in 't vervolg zullen verhaa-
 „ len, genoodzaakt wierd wederom na *Spanjen* te
 „ keeren. Men vindt waarlyk nergens eenig Voor-
 „ beeld van iemand, die zig met zodanig eene Bly-
 „ moedigheid en Dapperheid in Kosten heeft willen
 „ en durven steeken, dan deze *Cortes*, alleenlyk
 „ om alzulke gansch onzekere Onderneemingen te
 „ volvoeren.”

III. HOOFDSTUK.

*Van de Tochten en Onderneemingen na CALI-
 FORNIA tot aan het Jaar 1600.*

De zeer geringe Voordeelen, by *Fernando Cor-*
tes in zulke hachelyke en kostbaare Tochten
 behaald, zouden natuurlyker wyze den blaakenden
 Yver van verdere Onderneemingen in 't Noorden
 van *America* en in de stille *Zuyd-Zee* hebben moe-
 ten doen verslaauwen en uytblusschen; terwyl in te-
 gendeel de onnoemelyke Schatten, gedurende het
 zacht en wys Bewind der Regeering onder *Don An-*
tonio de Mendoza, ondersteund door het Beleid
 en Gezag van den Markgraaf *del Valle*, de Aan-
 prikkelingen tot nieuwe Ontdekkingen en Verwervin-
 gen

gen h
 van d
 zond
 de G
 van h
 zit ge
 Beeld
 vervu
 mer h
 het Be
 geneg
 te late

In h
 beza
 dere I
Dora
co, na
 den,
 vaez,
 daan h
 ze vier
 met a
 Moeije
 binnen
 op de
 en bloe
 lyk na
 ven da
 den vo
 droeg v
 na *Me*
 over h
 vallen
 in zyn
 voorna
 zy, do

gen hadden kunnen verzadigen, en de Oplettendheid van de Opper-Regenten, en van alle en een yder byzondere Perſoonen, bepaalen tot de Verbetering en de Gelukzaligheid van dat wydluftig Geweſt, waarvan het Ryk van *Spanjen* als nu het vreedzame Bezit genoot. Maar nademaal de Menſch naar Gods Beeld geſchapen was, en by hem alleenlyk het Hert vervuld en vergenoegd kon zyn, zo wierd hy nimmer bevonden volkomen Genoegen te neemen in het Bezit van eenigerhande tydelyke Goederen, noch genegen te zyn, om alle de verdere Vervorderingen te laten vaaren.

In hetzelve Jaar 1537 quam *Alvarez Nunez Cabeza de Vaca*, zeer berucht wegens zyne byzondere Lotgevallen, met zyne drie Makkers *Castillo*, *Dorantes* en *Eſtevanico*, eenen Neger van *Mexico*, na *Culiacan*. Van de driehonderd *Spanjaarden*, welke in 't Jaar 1527, met *Pamfilo de Narvaez*, in 't Geweſt van *Florida* eene Landing gedaan hadden, om hetzelve te veroveren, waren deze vier alleenlyk overgeſchoten, en, na tien Jaaren met allerhande onbegrypelyke Tegenſpoeden en Moeijelykheden onder de Heidenſe Natien van het binnenſte *America* geworſtelt te hebben, eindelyk op de Kuſt van *Culiacan* aangekomen; doch naakt en bloot, en zodanig veranderd, dat zy volmaaktelyk na de Inboorlingen van 't Land geleecken, behalven dat zy door hunne Taaluyting by de *Spanjaarden* voor hunne Landslieden erkent wierden: Men droeg voor hen alle mogelyke Zorg, en zy wierden na *Mexico* gezonden. Hier ſtond iedereen verbaaft over het Verhaal hunner Ontmoetingen en Lotgevallen, hetwelk zo bytengewoon als langdraadig in zyne byzondere Omſtandigheden was; en wel voornamentlyk ten opzigte der Wonderen, welke zy, door Gods behagen en met deſſelfs Byſtand onder

der de zieke *Indianen*, verricht, en zelfs zommige van hen uyt den Dooden opgewekt hadden. Zy bekrachtigden insgelyks, hetgeen *Alvarez Nunez* naderhand in zyn Dagverhaal aan den Keizer gemeldt had; namentlyk, dat de Zuydelyke Kusten van dat Gewest in Paerlen en andere Schatten overvloedig bedeed waren, en dat die Kusten de gezegendste Landen daaromstreeks uytmaakten.

Deze *Alvarez Nunez Cabeza de Vaca* wierd vervolgens gelast, de Ontdekking van *Rio de la Plata* en de eerste Veroveringen van *Paraguay* te bestieren. By deze Betuygingen, dewelke door hunne weêrgaloze Omzwervingen, gelyk zy dezelve opgaven, geen gering Gewigt verkreegen, quam nog, dat zy in het volgende Jaar 1538, met eene vry sterkere Manschap en Behoefstens ondersteunt en uytgeruist wierden. *Marcos de Niza*, een Minderbroeder en Provinciaal der nieuwe Volkplanting van *Santo Evangelio*, onderrecht zynde, dat een Lekebroêr zyner Orde van *Culiacan* over de 200 Mylen Noordwaards gereist, en verscheidene sterk bevolkte Landen doortrekkende, van de Inwoonders met verbaazing vernomen had, dat nog meer diergelyke Landen rondom en buyten deze heenen gelegen waren, wierd daardoor aangeprikkeld, om ook aan die Volkeren het Evangelie te verkondigen, en besloot dezelve in Perfoon te bezoeken. Hy bragt eenige Maanden met dien Tocht toe, en verhaalde by zyne Terugkomst, dat hy verscheidene fraaije Gewesten ontmoet, en men hem onderrecht had, dat zig daarin zeven groote Steden bevonden, welke alle by zedige en beschaafde Natien bewoont wierden; dat de Landsdouwe zeer gezegend, en van Beeften, Graanen en Vruchten overvloedig voorzien, en de Bergen ryke Metalen en Edelgesteenten uytleeven; daarby voegende, dat niet ver van daar

daar
vira
gen l
daar

G
vuld
Wyk
Het
te me
ren,
een
veren
maar
Span
mede
den
den
ruyge
van d
ten to
by de
waren
tes e
sten
te Lan
wel h
versc
elkan
van d
de ee
van z
uyt k
sloten

De
beeld
was e

daar eene aanmerkelyke groote Stad, genaamd *Quivira*, gelegen was, wier Huyzen zeven Verdiepingen hoog waren, en die boven alle andere Steden daaromstreeks wegens haaren Rykdom uytmuntede.

Gansch *Mexico* was van deze Nieuwigheden vervuld; men sprak in die Hoofdstad en in alle derzelver Wyken van niets anders dan van die Ontdekkingen. Het gebeurde te diertyd, dat aldaar eene overgroote menigte Reizigers uyt *Spanjen* aangekomen waren, die gereedelyk en duydelyk begreepen, dat zy een zo schatryk Gewest zouden uytvinden en veroveren, als dat van *Cortes*, waardoor hy zo vermaard geworden was. De kort te vooren in *Nieuw-Spanjen* gedaane Ontdekkingen; die in *Peru*, waarmede men bezig was; het algemeen Gevoelen van den Rykdom der *Oost-Indiën*, welke zy onderstelden niet ver van daar gelegen te zyn, en deze Geruygenissen van den Vader Provinciaal, als mede van de Reisgenoten van *Pamfilo de Narvaez*, strekten tot nog meerdere Beweegredenen, welke zelfs by degeenen, die anderzins gansch niet ligtgeloovig waren, niet konden tegesproken worden. *Cortes* en de Onderkoning beslooten dan ten spoedigsten de Verovering van dat Gewest, zo ter Zee als te Land, werkstellig te maaken; doch men ontdekte wel haast, dat hunne Oogmerken en Inzigten zeer verscheiden, en ten uystersten tegenstrydende onder elkanderen waren; want ieder van hen meende daarvan de onafhangkelyke Eigenaar en Bezitter te zyn; de eene als Onderkoning, en de andere uyt hoofde van zyn Recht, als Ontdekker der *Zuyd-Zee*, en uyt krachte van het tusschen hem en de Keizerin gesloten Verdrag.

De Onderkoning, anderzins een Man van voorbeeldelyke Rechtaerdigheid en Grootmoedigheid, was echter omtrent het Stuk van Eer zo onverschil-

lig niet, dat hy het overvoeren der *Spanjaarden*, onder het Bewind van *Cortes*, met goede Oogen zoude hebben kunnen aanzien. De laatste, alhoewel hy buyten *Mexico* zyn verblyf hield, en zeer misnoegd was in zyn Verzoek van 't Stadhouderfchap by den Keizer niet geslaagt te hebben, vond echter middelen van zyn Belang en Gezag, zonder eenige de minste Krenking, te handhaven; hy bediende zig daarvan zo voorzigtig, dat niemand der voornaamste Ingezeeten van *Nieuw-Spanjen* daaruyt eenigen Argwaan kon fcheppen; ook betoogde hy de Noodzakelykheid, waarom hy daarby tegenwoordig moest zyn, zonder zyn Gedrag en Bewind eenigzins verdacht te maken. De Onderkoning en de *Audien- cia* vonden daardoor, zo geene billyke, ten minsten eene gunstige Gelegenheid, van hem te vertoonen, dat hy, vermits zy door den Keizer gemachtigd waren de Lyft der hem toegewezene Vassaalen op te neemen, ten dien opzigte van hen af hangkelyk was. Hierby quam nog eene tweede Omftandigheid, dat de Kost- en Schadelooshouding, waarin *Nuncio de Guzman*, eertyds Voorzitter, ten behoeve van *Cortes* veroordeeld was, in welker Vol- doening, zo uyt hoofde van desselfs voorig Carafter, als ook, en wel voornamentlyk, uyt eenen ingewor- telden Wrok en Dwarsdryvery tegen *Cortes*, van tyd tot tyd opgeschort wierd. Dus was ook de goede Verftandhouding tusschen *Cortes* en den Onder- koning zedert eenigen tyd aan 't wankelen geweest, en alhoewel zy in 't Jaar 1538 verzoend waren, zo viel echter de versche en qualyk beslagene Vriend- fchap wel haast wederom in duygen. Alle de Rech- ten en Eischen van *Cortes* wierden in de Gerechts- hoven onderzocht en uytgepluyft, en hy zag daar- van de Ontfcheiding op eene wyze, welke zeer ver- schillende was met degeene, waarom men zig van zy-

zyne P
ning- e
vond z
liciteur
dan hy
Otume
zyne g
Onder
hy een
omtren
den Ta
men,

Inm
zelve m
en Ryk
genftaa
lyk beh
dus te
derdan
twee n
Zee en
landen
Bevel
cisco d
de heer
Breedte
van de
voegen
't Hoof
moeten
die On
door in
zyn.

De V
en ver
echter

zyne Perfoon bedient had , om over het Lot van Koning- en Keizer-Ryken eene Uytſpraak te doen ; hy vond zig in veel grootere Verlegenheid onder de Solliciteurs , Procureurs , Advocaten en Raadsheeren , dan hy ooit onder de menigte zyner Vyanden in *Otumba* en *Mexico* geweest was : Nu was hy tot zyne groote Droefheid overtuigd , en had door de Ondervinding geleert , dat zyne Gedachten , welke hy eenige Jaaren aan den Keizer geopenbaart had , omtrent het niet gedoogen , dat eenige Mannen van den Tabbaard na *Nieuw-Spanjen* mogten overkomen , zeer wel gegrond geweest waren.

Inmiddels vleide de Onderkoning *Mendoza* zig zelve met een Wingewest , hetgeen hem meer Achtung en Rykdom zoude toebrengen , dan *Cortes* , niet tegenstaande zyne droevige Misſlagen in het wreedelyk behandelen der *Indianen* , verworven had ; aldus te zeer op de Verduldigheid en getrouwe Onderdanigheid van *Cortes* ſteunende , gaf hy laſt tot twee magtige Toeruſtingen ; namentlyk eene ter Zee en de andere te Land , om de Geweſten en Eilanden benoorden *Mexico* te vermeesteren. Het Bevel over de Vloot wierd aan den Capitein *Franciſco d'Alarcon* opgedragen , die langs de Kuſt zoude heenen zeilen tot op de Hoogte van 32 Graden Breedte , om aldaar , in gevolge de Onderrechting van den Geestelyken , zig by de Land-Troupen te voegen. De Onderkoning ſtelde zig in Perſoon aan 't Hoofd der Armée , en *Cortes* , te *Mexico* terug moetende blyven , proteſteerde vergeeffch tegen die Onderneeming ; zig hooglyk beklagende , daardoor in zyn Recht en Eer benadeeld en verkort te zyn.

De Vertoogen der Auditeuren , en de hachelyke en verwarde Toeſtand der Regeering , verwierven echter op het Gemoed van den Onderkoning van

zyn Bestek af te zien , of ten minste in zo verre hetzelfde te veranderen , dat hy zelve niet mede trok , maar het Bevel over de Land-Troupen aan *Francisco Vasquez Coronado* opdroeg.

Deze brak met duyzend uytgeleezene Mannen , wel voorzien van alle Behoefstems , tot Veroveringen en Vastzetting in de te maakene Wingewesten van *Mexico* , op , onder geleide van de Vaders *Franciscanen* , welke hem den Weg weezen ; Hy ver- vorderde met hen 300 Mylen van *Culiacan* over *Cinobla* en *Valle de Sonora* , tot dat hy , na onge- looflyke Zwaarigheden doorgestaan te hebben , ein- delyk ter bestemde Plaats aanquam. Zy vonden zeven Steden , die een Landschap of Koningryk uyt- maakten , genaamd *Cibola* , waarin maar 400 Men- schen woonden , en van welke de ruymste , genaamd *Granada* , en de Zetel van den Onderkoning , uyt 200 van Leem en ruwe Sparren gebouwde Huyzen bestond , die echter 4 of 5 Verdiepingen hoog wa- ren , welke men door Houte Trappen beklom , die 's nachts weggenomen wierden. Dat Land ver- toonde zig zeer armoedig , ten minsten in de Oo- gen dergeenen , die zig daarvan met eene zo heer- lyke Verbeelding gevleid hadden ; doch het was be- quaam genoeg , om allerhande Gewassen en Graa- nen voort te brengen.

Na eenigen tyd aldaar vertoest te hebben , be- gonnen zy wederom op *Mexico* te denken ; maar om niet met ledige Handen , of zonder eenige Onder- neemng terug te keeren , zo trok *Don Garci Lopez de Cardena* met zyne Ruytery Zeewaards , en de Generaal *Vasquez Coronado* met het Voetvolk langs eene Rivier na *Tiguex* , alwaar hy van *Patarrax* , Koning te *Axa* en *Quivira* , kundschap ontving. Men deed hem van die Gewesten een zo smaakelyk en ver- makelyk Verhaal , dat eene Bende *Spanjaarden* der- waards

waards
van daa
bevolkt
geen , v
overvlo
doch de
in Kudd
aanfokk
dienen.
den , ga
van dat
aldaar h
lyk uyt
ren. G
Kust Va
Zilver
nen ver
zelve va
de gege
bepreure
Eindely
Gebrek
zwakt,
Mexico
zendheic
1542 w
Juan
ven , me
van *Me*
den een
beneven
wierden
ontvluch
opdagen
Hierin
macht.

waards gezonden wierd ; het Land lag 300 Mylen van daar, en was wel doorgaans vlak, doch schaars bevolkt. Zy quamen vervolgens te *Quivira*, hetgeen, volgens hun Bericht, op 40 Graden legt, en overvloedig van Beeften en Vruchten voorzien was; doch de Rykdom der Bewoonders bestond alleenlyk in Kudden van zeker Slach zwart Vee, hetgeen zy aanfokken, en hen tot Voedzel en Dekzel moet dienen. Maar *Vasquez*, zo andere Berichten melden, gaf een gansch verkeerd en nadeelig Verhaal van dat Gewest, in spyt en weêrwil van veele, die aldaar hunne Wooning meenden op te slaan, alleenlyk uyt Begeerte, om wederom na *Mexico* te keeren. *Gomara* voegt nog daarby, dat zy langs de Kust Vaartuygen gezien hadden, die met Goude en Zilverre Meeuwen op hunne Voor- en Achterstevanen verciert waren, waaruyt men opmaakte, dat dezelfde van *Cataya* of uyt *China* quamen, en uyt de gegevene Seinen en Teekenen had men kunnen bespeuren, dat zy 30 Dagen op Zee geweest waren. Eindelyk, wanneer het Volk door Ziekte, Honger, Gebrek en buyten Hoop van eenig Voordeel verzwakt, afgemat en moedeloos was, besloot men na *Mexico* terug te keeren, alwaar zy, na eene afwezendheid van volle drie Jaaren, in de Maand Maart 1542 wederom aanquamen.

Juan de Padilla en een ander Geestelyke bleeven, met eenen *Portugees* en zommige *Indianen* van *Mechonoau*, te *Tiguex*; beide de eersten deden eenen tweeden Tocht na *Quivira*, alwaar zy benevens, zommige der *Indianen* doodgeslagen wierden; doch de *Portugees* had het geluk van te ontvluchten, en quam langen tyd daarna te *Panuco* opdagen.

Hierin bestonden dan de Verrichtingen der Landmacht. Middelerwyl stak *Francisco de Alarcon*

met eene Vloot onder zyn Bewind in 't Jaar 1540 in Zee, met last, om zig op de Breedte van 36 Graden by *Vasquez Coronado* te voegen. Hy stevende na *California*, en ter bestemde Plaats aangekomen zynde, bleef hy aldaar langen tyd vergeefs na de Armée wachten, die hy niet kon gaan opzoeken, offchoon hy in het zekere onderrecht was, dat dezelve binnen tien dagen by hem had kunnen zyn. Het Tydstip zyners bepaalde Last was reeds verlopen, weshalven hy verficheydene Kruyssen oprechtete, en aan derzelver Voet eenige langhalsde Kruykjes begroef, waarin hy Briefjes leide, waarop de Dag, Maand en Jaar zyners Aankomst aldaar aangeteekend waren; hy keerde vervolgens na *Nieuw-Spanjen*, alwaar hy eene nog grootere Vloot in de Haven, en den Opper-Hofmeester van den Onderkoning tegenwoordig vond. Dus eindigde die vermaarde Zee-tocht zonder eenigerhande aanmerkenswaardige Omstandigheden, dan dat *Francisco Alarcon*, die te vooren een groote Gunsteling der Onderkoningen was, ten eenemaal in Minachting geraakte, en van *Mexico* na de Wingewesten van *Cortes* zyne Wyk moest neemen, alwaar hy kort daarna van Hertzeer zyne Dagen eindigde.

De Onderkoning bediende zig in die Onderneeming niet alleen van zyn Gezag en Vermogen, hetgeen tot aan de Ontdekking van dien Misflag toe veel Gewoel veroorzaakte; maar ook van eene Staatkundige Konstgreep, welke zyn Gezag en Aanhang vermeerderde, en *Hernando Cortes* van zyne voornaamste Stut en Steunzel beroofde. Te dier tyd was *Pedro de Alvarado*, Verwinnaar en Bevolkeraar van dat Wingewest uyt naame van *Cortes*, wiens voorspoedige Verrichtingen hy van 't begin af aan verzelt had, Opper-Bestierder en Bevelhebber van *Guatimala*. Na alles aldaar in goede Orde geschikt

te

te hebbe
pen na
winnen
wied a
overtreff
Beloning
wylzy he
liever zag
ven. De
dat Win
den Indi
te knevel
dede een
Dankbaa
schendba
by hem v
Gevoeler
Cortes,
wederhot
de Eer d
twisten.

Om z
macht van
die Ontde
moeden r
dedingers
gegaan V
zins schul
Tegenspo
veele mo
zittingen
krenken n
kreegen h
cie eene f
dergeener
gebruikt

te hebben, wierd hy in 't Jaar 1535 met zeven Schepen na *Peru* afgevaardigt, om *Pizarro* in het verwinnen van *Quito* te ondersteunen, hetgeen gezegt wierd aan Goud en andere Schatten *Cusco* verre te overtreffen. Hy quam van dien Tocht met rykelyke Beloningen van *Pizarro* en *Almagro* terug, dewylzy hem, wegens zynen overheerschenden Inborst, liever zagen vertrekken, dan langer by hen te blyven. Door die Vereeringen, als mede door de in dat Wingewest vergaderde Penningen, welke hy den *Indianen* op eene wreede wyze had weeten af te knevelen, wierd hy nog hoogmoediger, en smeedde eenen veel grooteren Toeleg; en vermits de Dankbaarheid en Vriendschap, de geheiligde en onschendbaare Banden der Menschelyke Zamenléving, by hem weinig geacht, en hy gevolgelyk door het Gevoelen eeniger Hoogachting voor *Hernando Cortes*, zynen Patroon en Opperhoofd, geenzins wederhouden wierd, zo leide hy heimelyk toe, hem de Eer der Ontdekking van de *Zuyd-Zee* te betwisten.

Om zulks te volvoeren, verzogt hy eene Volmacht van den Keizer, die hoe langer hoe meer na die Ontdekking vlamde, en zelfs eenig quaad Vermoeden tegen *Cortes* opgevat had, dien zyne Mededingers van Sloffigheid in 't nakomen van zyn aangegaan Verdrag beschuldigden, hergeen hem eenigzins schuldig scheen te maken aan zyne Rampen en Tegenspoeden; hy verwierf die Commissie zonder veele moeite, doch onder Voorwaarde van de Bezittingen der *Portugeesen* op geenerhande wyze te krenken noch te ontruften. Zo dra hy dezelve verkreegen had, maakte *Alcorado* binnen zyne Provincie eene spoedige Toerusting, zonder zig van iemand dergeenen, welke onder *Cortes* in die Wateren ooit gebruykt waren, daartoe te bedienen. Hy deed

twaalf

twaalf groote Schepen , eene Galey en zommige mindere Vaartuygen bouwen; voorzag dezelve van overvloedige Manschap , Paerden , Geschut , Wapenen en Leeftocht. De Kosten der Uytroosting van zodanig eene aanzienelyke Vloot liepen zo hoog, dat hy, buyten en behalven het meerder gedeelte zyner Middelen, en hetgeen hy in de Provincie wist te ligten , genoodzaakt was zommige zyner Vrienden om Onderstanden in gereede Penningen aan te spreken. Zyn Bestek strekte, om na de *Indiën* en de *Specery-Eilanden* te zeilen, en, ingevolge het Bewerp van zynen voorigen Bevelhebber, langs *California* en *Punta de Vallenas* nieuwe Ontdekkingen te doen. Wanneer hy nu zig zelve den Tytel van Generaal zyner Troupen en Opperbevelhebber der Vloot aangematigt had , zo vergaderde hy in 't Jaar 1538 te *la Purification*, alwaar hy Water, Leeftocht en Manschappen inscheepte, zyne gansche *Armada*. Dit alles kon voor den Onderkoning, die een volslagene Vyand van die Onderneeming was, niet onbekend blyven; dezelve maakte daaruyt op, dat *Alvarado*, zonder veele Zwaarigheid te ontmoeten, zynen ouden Weldoender zocht te verlaten; hy voorzag daarbenevens insgelyks, dat het voor hem eene Zaak van het uysterste Belang zoude zyn, wanneer hy *Alvarado* in zyn Voordeel kon overhaalen, en niet minder, hoe groote en gevaarlyke Gevolgen daaruyt onvermydelyk moesten komen te spruyten; wanneer *Alvarado* zig met *Cortes* vereenigde. Hy zond hem derhalven door eenen byzonderen Afgevaardigden eenen Brief ter plaatse der Verzameling van de Vloot toe, en deze Voorbarigheid, om eene Maatschappy aan te gaan, ging de Verwachting van den Onderkoning te boven, die zonder uytstel zynen Hofmeester *Augustino Guerrero* en *Don Louis de Castilla* derwaards zond. Ge-
 duu-

duuren
Alarcon
 Expedi
 meld is

Om
 wierd v
 derkoni
bitio,
 zouden
 geëindi
 ting be
 om een
 te verki
 echter
 ieder va
 zondere
 deze V
 geduure
 Afgryzi
varado
 eerste a
 schuldig
 schen d
 en berst
 den uyt
 daarom
 eene tw
 van de
 Keizers
 1540 n
 bevond
 neeming
 ydel Ge
 ring vo
 zyne Te
 lyk opg

duurende deze Onderhandeling quam *Francisco de Alarcon* te *Pacification* binnen, na dat hy zyne Expeditie op *Cibola*, gelyk hier vooren reeds gemeld is, volvoert had.

Om dan de laatste Hand aan het Verdrag te slaan, wierd van wederzyden goed gevonden, dat de Onderkoning en *Alvarado* met den anderen te *Chinibitio*, eene Stad van *Mechoacan*, een Mondgesprek zouden komen houden. Wanneer die Byeenkomst geëindigd was, gingen zy te zamen de Zee-Toerusting bezigtigen, en keerden vervolgens na *Mexico*, om eenen Opper-Bevelhebber over de gansche Vloot te verkiezen; in een zo wezendlyk Stuk konden zy echter niet met den anderen overeen komen, dewyl ieder van hen daartoe eenen hunner eigene en byzondere Gunstelingen zocht te bevorderen. Met deze Voorbereidzelen wierd lange Tyd gesleeten, geduurende dewelke alle en een ieder de hoogste Afgryzing en Verfoeijing wegens het Gedrag van *Alvarado* omtrent *Cortes* deed blyken, nademaal de eerste aan den laatste al zyn Geluk en Welzyn verschuldigd was. Hierdoor groeide de Wrok tuschen den Onderkoning en *Cortes* nog meer aan, en berstede in de onbetamelykste Buytenspoorigheden uyt. *Cortes* ziende, dat in *Nieuw-Spanjen* daaromtrent geen Herstel te hoopen was, besloot eene tweede Reis na *Europa* te doen, om hetzelfde van de Rechtvaerdigheid en Goedertierenheid des Keizers te verwerven. Hy ging derhalven in 't Jaar 1540 met zyne twee Zoonen na *Spanjen* scheep; bevond zig by den Keizer in de ongelukkige Onderneeming tegen *Algiers*, en na zeven Jaaren in het ydel Gewoel van 't Hof gesleeten, en in Bekommering voor de Afdoening zynere Belangen, die, om zyne Terugreise te verhinderen, wel voorbedachtelyk opgeschort wierd, doorgebracht te hebben, quam hy

hy eindelyk op den 2 December 1547 te *Castelleja de la Cuesta*, wanneer hy op weg was, om zyne Dochter te *Cadix* te bezoeken, op eene voorbeeldelyke en eenen Christen betamelyke Wyze te sterven.

Hy was waarlyk een Man, die eenen onsterfelyken Roem verdiende, en niet minder dan een der allervermaardste Helden dier Eeuw behoorde geëerbiedigt te worden. De weinige Gebreeken, die hem aankleefden, waren onzichtbaar door den Luyfter zyner menigvuldige Deugden, welke hem als eenen Staat- Krygs- en Zedekundig Christen vercierden, en wel voornamentlyk ten opzichte van desselfs blaakenden Yver ter Voortplanting van den Godsdienst. Indien ten tyde zyner Veroveringen de *Indianen* met eene onverdeedigbaare Strengheid behandelt wierden, zo kon hy echter eenigzins ontschuldigt worden uyt hoofde van Noodzakelykheid, en van de Woede zyner Soldaten, welke hunne Officiers veelmaals zeer bezwaarlyk konden beteugelen. Doch wanneer hy zelve naar eigen Willekeur iets verrichtede, dan quam zyne Redelykheid en Gulhartigheid alom by uytstek te blyken. Offchoon nu het hier vooren verhaalde Geval, als mede de yslyke Slachting der Grooten van *Mexico* in den Veldslag van de *Hibueras*, niet kan verdeedigt worden; zo moet men echter hoopen, dat de almachtige God, de rechtvaardige Vergelder en Wreeker der Misdaaden, hem gekastyd en vernedert hebbe, wanneer hy geduurende zynen nog overigen Leestyd verfteeken wierd van alle de gelukkige Gevolgen en Voortgangen, welke hem tot nog toe altoos verzelt hadden, en dus zyne Dagen in eenen Baijard van Hertzeer heeft moeten eindigen.

Terwyl *Cortes* nu uytlandig was, zo verhaastede *Pedro Alvarado* den Toestel zyner Onderneeming
met

met nog
het Tod
voltooi
de Na
Bevel
sing hy
vaerdig
Corona
welke h
omcing
lerspoed
onverm
voor zy
dat de h
behoude
ting vo
eenen g
ten opzi
den had
pen en
de zig
desselfs
Indianen
Oorlog
schen d
stond A
den te
verhuys
Voorbe
te op te
te Brökl
door ve
nige va
Grond
melde h
zyne be

met nog mindere Achterhouding. *Guatimala* was het Tooneel zyner Toerusting; en zo dra dezelve voltooid waren, vertrok hy over Land na *Puerto de Natividad*, om ſcheep te gaan en het Opper-Bevel over zyne Vloot te aanvaarden. Hier ontving hy Brieven van *Chriſtoval de Onate*, afgevaerdigde Landvoogd van *Xalisco* onder *Vasquez Coronado*, die zig te dier tyd te *Cibola* bevond, welke hem verwittigden, dat hy door de *Indianen* omcingeld was, en dat, indien hy hem niet ten allerſpoedigſten quam ontzetten, hy en al zyn Volk onvermydelyk zouden verlooren gaan. Het was voor zyne Onderneeming van het uyerſte Belang, dat de Havens en Reeden van *Xalisco* beveiligd en behouden bleeven, en derhalven oirbaar, zyne Achtting voor den afwezenden Landvoogd in zodanig eenen gewigtigen Dienſt te becoonen, en nog meer ten opzigte van den Onderkoning, die hem gezonden had; hy trok dan alle de Paerden, Manſchappen en Wapenen byeen, die hy maar kon; haafte de zig tot het Ontzet van *de Onate*, en quam tot deſſelfs Verloſſing nog tydig genoeg. Alhoewel de *Indianen* met eene onverzaagde Hevigheid den Oorlog vervorderden, en zommige van hen zig tuſſchen de ſteilſte Rotſen geplaatſt hadden, zo onderſtond *Alvarado* echter met een Smaldeel zyner Benden te Paerd en te Voet dezelve van daar te doen verhuizen. De *Spanjaarden* begonnen, door het Voorbeeld van *Alvarado* aangemoedigd, de Hoogte op te trekken. Doch de *Indianen* deden groote Brökken van de Rotſen na de Laagte vallen, waardoor verſcheidene van ons Volk ſneuvelden, en eenige van de Paerden, vermits de Steilte van den Grond, na beneden deinsden. Een dier Brökken tuymelde hy toeval tegen *Alvarado* zelve, die volgens zyne bekende Gauwigheid van zyn Paerd ſprong,

om

om het Gevaar te ontwyken; doch de Brok smeet het Paerd achter over, hetgeen op zynen Meester viel, waardoor hy, met hetzelfde tuffchen de Rorfen buytelende, zodanig gequetst en gekneust wierd, dat hy vier dagen daarna te *Exatlan*, 10 Mylen van *Guadalaxara*, en 300 van *Guatimala*, in 't Jaar 1541 den Geest gaf.

Dusdanig was het rampzalig Uyteinde van *Pedro Alvarado*, een uytsteekend Krygsman, doch volgens zommigen, geen goede Landvoogd; hy was voorspoedig geduurende al zyn Leven, en ongelukkig in zynen Dood; meer eerzuchtig in Heerschappy, dan in bondige Pryswaardigheid; vrypoltig en ongebonden in Verkeering en Zamen spraaken; doch zyn voornaamste en eigentlyke Grondregel was Eigenbaat en Voordeel. Hy heeft de *Indianen* zo wreedelyk verdrukt, dat men alle de Rampen, welke hem en zyne Familie overquamen, als een onvermydelyk Gevolg van zyn gehouden Gedrag aanzag. In September van 't zelve Jaar wierd de Stad van *Sant Jago de Guatimala* door een zwaar Onweêr en yslyke Overstrooming verdelgt, waarin deszelfs Gemalin *Beatrix de la Cueva*, wier Geaartheid *Dias del Castillo*, tegen de Berispingen van anderen, verdedigt heeft, het Ongeluk had van te verdrinken. Hy had twee Zoonen; eene genaamd *Don Pedro*, die op desselfs Terugreize na *Spanjen* verdronk, en *Don Diego*, die in een Gevecht in *Peru* sneuvelde. Deze twee Broeders waren even ongelukkig, mitsgaders alle degeene, welke, gelyk hy, in het veroveren dezer Gewesten het Opperbevel gevoert hadden.

De groote Vloot lag nu zeilvaardig; maar, gelyk een Lighaam zonder Ziel en Bestier, viel het gansche Bewerp in Duygen: De Scheepen wierden verlaaten, en moesten binnen de Havens verrotten. Zo-
danig

danig
voor
evenwe
had.

De
over
lukte
ontsteld
pen.
en te
legene
en aang
Vasque
deel be
wy ree
volgend
om by
gen, di
den Mo
voornan
de Verke
de Volk
ding, c
zyde de
Indiën,
Staat on
verbeeld
mogten
ven kon
by dess
vreedza
wezend
lyke Be
de Dade
andere
zds, toe
I. D

danig een Uyteinde had deze Onderneeming, die voor eenen redelyk langen Tyd was opgeschort, en evenwel de gansche *Nieuwe Waereld* ontroert had.

De Onderkoning *Don Antonio de Mendoza* was over het rampzalig Lot van *Alvarado* en zyne mislukte Zee- en Veld-Tochten ten uitersten verslagen en ontfeld, en niet in Staat van het te kunnen verhelpen. Hy was door beide deze Tochten te Water en te Land in de allergrootste Bekommering en Verlegenheid geraakt, en echter nog meer oplettende en aangedaan over de onverwachte Terugkomst van *Vasquez Coronado*, zonder eenigerhande Voordeel behaalt te hebben. Zulks gebeurde, gelyk wy reeds aangemerkt hebben, in 't begin van het volgende Jaar 1542. Doch zyn Geest was te edel, om by de eerste Mislukkingen zyner Onderneemingen, die hy lusterryk en voordeelig achtete te zyn, den Moed te laten zinken; hy behertigde daarby voornamentlyk de Voortplanting van 't Geloof en de Verkondiging van het Evangelie onder de vreemde Volkeren. Hy steunde op de vaste Verbeelding, dat de Wingewesten en de Handel aan die zyde der Zuyd-Zee en in de Oostelyke Streeken der Indiën, zonder de *Moluccas* aan te doen, aan den Staat oneindige Voordeelen zouden toebrengen. Hy verbeeldede zig, dat, hoe groot ook de Zwaarigheden mogten zyn, hy echter dezelve zoude kunnen te boven komen; doch hy werd ongelukkig versteeken van by desselfs uytmuntende Schikkingen omtrent een vreedzaam Bewind, waarvan de Vruchten zeker en wezendlyk waren, de eene of de andere aanmerkelyke Bedryven te kunnen voegen, welke men onder de Daden en Verrichtingen mogt reekenen, die by andere Persoonen uyt het edel Geslacht der *Mendozas*, toen ter tyd meer dan ooit in Mannen van Kun-

I. Deel.

K

dig-

digheid en Dapperheid uytblinkende, uytgevoerd en voltooid zyn.

Hy besloot dan in hetzelfde Jaar 1542, niet tegenstaande zyne Achterstallen en quynend Hertzeer, op eene heldhaftige wyze drie zo luysterryke als voordeelige Onderneemingen te volvoeren. De eerste was, om in eigene Persoon de *Indianen* van *Xalisco* en *Nieuw-Gallicien*, die na den Dood van *Alvarado* aan 't muyten geslagen waren, wederom tot Onderwerping en Gehoorzaamheid te brengen, dewyl derzelver Beteugeling hoog nodig was, doordien het volvoeren van zyn Bestek in het verwinnen der Noordelyke Gewesten alleenlyk van het vreedzaam Bezit dier Provincie afhing. De tweede was de Bezending van eenige Schepen na de buytenste of Westelyke Streeken van *California* en *America*, om derzelver Kusten naauwkeurig op te neemen. De derde bestond in eene Vloot ter Ontdekking en Volkplanting van en in de Eilanden, toen ter tyd de *Ponientes* of Westelyke, en naderhand de *Marianas* en *Philippines* genaamd, dewyl dezelve veel nader dan de *Moluccas* by *America* lagen.

In de eerste Onderneeming wierd hy door het meerdergedeelte van den Adel van *Nieuw-Spanjen* verzeld, en door zyne Dapperheid, Voorzigtigheid en Zachtzinnigheid wierd de Rust binnen het gansche Land in korten tyd hersteld. Tot Volvoering der tweede en derde Onderneemingen, deed hy zodanige Schepen, welke van de ongelukkige Vloot onder *Alvarado* eenigzins beschadigd waren, vertimmeren en uytbéteren. Hy zond twee van dezelve, onder Bevel van *Juan Rodriguez Cabrillo*, eenen *Portugees*, die wegens zyne Dapperheid, Eerlievendheid en volslagene Kundigheid ter Zee vermaard was, om zyn tweede Bestek te volvoeren. De vyf overige stelde hy onder het Bestier van *Ruy Lopez*

pez
Ede
dani
den
Eila
Port
Zeil,
nes ;
Mina
der P
deed
Teger
ste Sc
alle H
luccas
tugees
ren, 2
Jaar 1
ven.
het be
ven ech
over M
weder
Tot
Tocht
guel L
maarde
van de
lasco,
de Phi
Jua
Schepen
Juny,
Hy bel
fornia
was, g

pez de Villa Lobos, geboortig van *Malaga*, een Edelman van Afkomst, en begaafd met de tot zodanig eene Onderneeming vereischte Bequaamheden; bestaande in de Ontdekking der *Philippine-Eilanden*. Deze ging op Allerheiligendag, na den *Portugees*, uyt de Haven van *Natividad* onder Zeil, stevende Westwaards, en bereikte de *Ladrones*; van daar vervorderde hy de Reis na *Leyle Mindano* en andere Eilanden, die den *Archipel* der *Philippines* uytmaken. Doch de Uytslag voldeed niet aan zyne Verwachting; hy had met veele Tegenspoeden te worstelen, en werd, na de meeste Schepen zyner Vloot verlooren te hebben, en van alle Hulp versteken zynde, genoodzaakt in de *Moluccas* binnen te loopen. Hier werd hy by de *Portugeesen*, die te *Ternate* en *Tidore* gehuysvest waren, zo koel en schamper ontfangen, dat hy in 't Jaar 1546 op *Amboyna* van Hertzeer quam te sterven. De Geestelyken en zommige weinige Leeken, het bedroefde Overschot dier Bezending, verwierven echter van de *Portugeesen* nog de Gunst, van over *Malacca*, *Goa* en de *Kaap de goede Hoop* wederom na *Spanjen* te mogen keeren.

Tot en met het Jaar 1563 wierd geene andere Tocht na die Eilanden ondernomen, wanneer *Miguel Lopez de Legazpi*, verzeld door den vermaarden Pater *Andreas da Urdaneta*, ten tyde van den tweeden Onderkoning *Don Luis de Velasco*, beter Geluk had, en eene Volkplanting in de *Philippines* oprechtete.

Juan Rodriguez Cabrillo zeilde met zyne twee Schepen uyt dezelve Haven van *Natividad* den 27 Juny, om de Kusten in 't Noorden te ontdekken. Hy belandede in de Baai van *Santa Cruz* op *California*, anderzins, na dat *Cortes* aldaar geweest was, genaamd *Puerto del Marquiz del Valle*; hy

vond dezelve gelegen op 24 Graden Breedte; vervolgens van daar de Westkust, en quam in eene Baai, die hy met den Naam van *Magdalena* bestempelde; dezelve legt op 27 Graden, en op den 32sten Graad bereikte hy *Cabo del Engano*; die van *la Cruz* op 33, en van *la Galera* op 36½ Graden; tegen over de laatste Caap ontdekte hy twee groote Eilanden, 10 Mylen van de Kust, alwaar hy onderrecht wierd, dat niet ver van daar eene Natie woonde, welke Klederen droeg. Ter Hoogte van 37½ Graden zag hy eenig Gebergte met Boomen bewassen, hetwelke hy *San Martin* noemde, gelyk hy ook deed met den Uythoek van dat Gebergte, alwaar dezelve als eene Kaap in Zee uytstak. Hier van daan tot aan de 40 Graden strekt de Kust Noord-oost en Zuydwestelyk; en op de 40 Graden zag hy zommige Ber-
gen, wier Toppen met Sneeuw bedekt waren, en tusschen dezelve eene wyde en breede Kaap, die hy ter Eere van den Onderkoning, die hem uytgezonden had, *Cabo de Mendoza*, of *Cabo Mendozino* noemde; naast daarby vond hy eene ruyme Bocht, welke wegens der aldaar staande menigte van zeer hooge Pynboomen den Naam van *Babia de Pinos* verkreeg. In 't Jaar 1543 arriveerde hy te *Cabo de Fortuna* op 41 Graden, en den 10 Maart bevond hy zig op 44 Graden Breedte, wanneer het aldaar zeer koud was. Dit was de uiterste Bepaaling van zynen Tocht, dewyl het Gebrek van Provisien, en de slechte Staat zyner Schepen zyne verdere Ver-
vorderingen quamen te stuyten. Dus quam hy op Saturdag den 11 April in de Haven van *Natividad* wederom terug, en betuygde, dat tot zodanig eene Onderneeming veel grootere en zwaardere Schepen, wel van staande en loopend Wand en eene Ruymte van Leeftocht voorzien, vereyscht wierden; doch die Onderstand was zeer bezwaarlyk te verkrygen.

Ik

Ik
schry
naam
zelve
welke
of we
ze de
Onde
men v

In
tot on
India
tot da
wezen
omtre
Luis
pines
Baai o
genaam
verrich

In 't
Onder
Philip
liforni
plantin
ter tyd
begonn
eigener
der an
Zuyd-
eene n
welke
hooren
pelde.
Landsl
Thoma

Ik ben byzonder naauwkeurig geweest in de Beschryving der Gelegenheden en Naamen van de voornaamste in dezen Tocht ontdekte Landen , om dezelve met anderen te kunnen vergelyken , van welke verscheidene Schryvers geen gewag maken, of wel met andere Expeditien verwarren; zynde deze de laatste Tocht, welke by dien uytmuntenden Onderkoning in 't Noorden der *Stille Zee* ondernomen wierd.

In 't Jaar 1551 ging *Don Antonio de Mendoza*, tot onbeschryfelyke Droefheid der *Spanjaarden* en *Indianen* , van 't Onderkoningschap van *Mexico* tot dat van *Peru* over; en door zyne veeljarige Afwezendheid wierden alle de verdere Onderneemingen omtrent *California* gestaakt. De Onderkoning *Don Luis de Velasco* alleen, om aan de na de *Philippines* vaarende Schepen op de Westkust eene goede Baai of Haven te bezorgen , zond een Schip uyt, genaamd *San Augustino*; doch hetzelve keerde onverrichter Zaak wederom terug.

In 't Jaar 1596 ontving *Don Gaspar de Zunniga*, Onderkoning van *Mexico* , een Bevel van Koning *Philippus II.* , om de bequame Gewesten van *California* te onderzoeken , en daarin eenige Volkplantingen aan te leggen : De *Engelsen* , zig toen ter tyd van onze Achteloosheid bedienende, hadden begonnen zig de Opperheerschappy ter Zee toe te eigenen. De vermaarde *François Drake* had onder anderen den Inwoonderen der Kusten van de *Zuyd-Zee* eene groote verbaasdheid aangejaagt, en eene nieuwe Volkplanting op *California* aangelegt; welke hy , als aan de Kroon van *Engeland* toebehoorende, met den Naam van *New-Albion* bestempelde. Hy wierd daarin by verscheidene zynere Landslieden opgevolgt, en wel voornamentlyk by *Thomas Cavendish* en anderen - die zig zelve op

die Kust vastzetterden , en onze Scheepvaart na de *Philippines* belemmerden. Voor het overige wierd toen ter tyd veel gesproken van de Straat van *Anian*, door welke , zo men onderstelde , de *Zuyd-Zee* met die van 't Noorden, naby *Newfoundland*, ver-eenigd zoude zyn. Wyders was men van gevoelen, dat, indien de *Engelsen* aan die zyde eenen practi-cabelen Doortocht na de *Zuyd-Zee* mogten uytvin-den , alsdan onze Bezittingen , toen alle de *Portu-geese Indiën* in zig begrypende , niet meer veilig zouden zyn ; dewyl alle de Kusten van *Aquapulco* tot aan *Culiacan* buyten staat waren van zig te kun-nen verdedigen , en van *Culiacan* af tot het Noor-den toe langs de gansche Kust geenerhande Terne-derzetting onzer Natie gevonden wierd. Daaren-boven kon men de Verhaalen van den ryken Paarel-vangst in die Wateren geenzins in 't Vergeetboek stellen. Doch de grootste en voornaamste Inzigten, door welke die Godsdienstige Monarch wierd aan-geprikkelt, waren de Voortplanting van 't Christen-dom , en de Mededogendheid over zo menige Mil-lioenen Zielen, welke by gebrek van Onderrechting in de Duysternissen van Ongeloof gedompeld lagen, en wier Bekeering door den Apostolifen Stoel aan zyne ontfermende Vroomigheid wel ernstelyk aanbe-voelen was.

Het Hof gaf het Bewind dier Onderneeming aan den Generaal *Sebastian Viscaino* , een Man van beproefde Dapperheid en Beleid. Hy was niet al-leen een braaf Soldaat , maar ook een zeer ervaren Matroos, en zyne Minzaamheid en Goedaartigheid had hem byzonder bevoegd en bequaam gemaakt tot het aanvaarden en bestieren van zodanig eene On-derneeming, die doorgaans met eene menigte on-aangenaame Omstandigheden voor de Zee-Maat-schappy gepaard gaat , welke alle de opkomende

Ram-

Ramp
Bevelh

Wa
ren, f
drie va
vier reg
men te
de Eila
Sebasti
daar vo
wyd be
genstan
de Oof
in men
gansch
anderen
zy haald
ken, da
Bezit na
rende d
om die
by de In
en na he
hun een
nigsten

De C
eenigerh
zeer bar
vinden v
Comma
mere Pl
zeilden
la Paz
een zeer
hy eene
Paalwer

Rampen onmiddelbaar en terstond ten laste van den Bevelhebber brengt.

Wanneer de vereischte Schikkingen gemaakt waren, stak de Generaal *Viscaino* van *Aquapulco* met drie van alle Behoeftens wel voorziene Schepen, na vier reguliere Paters *Franciscanen* aan Boord genomen te hebben, in Zee. Hun eerste Tocht ging na de Eilanden van *Mazatlan* en de Haven van *San Sebastian*, alwaar zy versc'h Water innamen; van daar voeren zy door den Inham, dien zy 80 Mylen wyd bevonden, en belandeden, zonder eenigen Tegenstand der *Indianen* te ontmoeten, behouden op de Oostkust van *California*, werwaards de Wilden in menigte afzakten. Doch die Landsdouwe hen gansch niet behagende, zогten en vonden zy eenen anderen Haven, welke zy *San Sebastian* noemden; zy haalden aldaar de Koninglyke Vlag op, ten teeken, dat zy dezelve uyt Naam van den Koning in Bezit namen. Hier lagen zy acht dagen stil, gedurende dewelke eenige Soldaten afgezonden wierden, om die Landstreek te verspieden: Dezelve wierden by de Inwoonders in geenerhande opzigt gestoort, en na het Strand met allerhande Wild en Vruchten, hun eenigst Voedzel, en met Paarlen, hunnen eenigsten Koophandel, terug gezonden.

De Generaal vond echter niet geraden, aldaar eenigerhande Wooning op te slaan, dewyl de Grond zeer bar en schraal en geen Water daaromstreeks te vinden was; hy zond derhalven het Schip van den Commandeur nog verder op, om na eene bequame Plaats te zoeken, werwaards alle de andere zeilden; het was de Baai, naderhand genaamd *de la Paz*, om dat de aldaar woonende *Indianen* van een zeer vreedzaam Gedrag waren. Hier rechede hy eene Bezetting op binnen eene Verschanzing van Paalwerk; deed een Kerkje en eenige Hutten van

Boom-Takken bouwen , als zynde de eerste en ruwe Beginzelen van die Volkplanting, welke zy voor de Hoofdplaats hunner Aanwinning hielden. De Inboorlingen , zo eenvoudig als oprecht , quamen aan de Bezetting hunne Gewassen , Visschen en ook eenige Paarlen brengen; de Geestelyken leiden toe, om zig by die Natie bemind te maken , en onder-rechteden dezelve , zo veel hen mogelyk was , in de Geheimenissen van het Christelyke Geloof. Zy deelden verscheidene kleine Geschenken onder de Kinderen uyt, welke zig onder hen in groote menigte bevonden; deze en andere Aanlokzelen strekten, om de Liefde der Inwoonderen te winnen. Zy wierden gewoon aan de Geestelyken hunne Klagten te doen over de Moedwilligheden en het Ongelyk, welke de Soldaten aan hen pleegden, die, behalven meer andere Verongelykingen , hen alles geweldig ontroofden wat zy hadden ; een algemeen Euvel in diergelyke Ontdekkingen en Verwinningen , doch in verscheidene opzigten van zeer quade Gevolgen. Zy vraagden de Patars , of zy Kinderen der Zon waren, dewyl zy hen voor Godheden hielden, en verzogten dezelve zeer ernstiglyk , zig onder hen te willen vervoegen , en de Soldaten , die zo wreed en godloos waren , na huys te zenden. Onder de Mis waren zy over de Heilige Plechtigheden gansch ver-rukt en opgetogen. Zy betoonden eene gansch be-reidwillige Gehoorzaamheid en Onderwerping aan de Geboden en Beveelen der Geestelyken , en uyt hun Gedrag en Houdingen quam genoegzaam te blyken, dat zy een menschlievend en leerzaam Volk waren, en zeer genegen tot de Omhelzing van het Christelyk Geloof.

Doch de Generaal begon eerlang te ondervinden, dat de Grond niet vruchtbaar genoeg was, om eene zo groote menigte van Menschen te kunnen voeden.

Om

Om d
die O
den Co
Noord
ten op
stapten
nomen
wierde
te bezi
nigen T
Schepe
vordere
100 M
Schepe
terste D
spieding
dem al
ken was
dianen
eenige
deze ble
trokken
zommig
de over
den zig
ren, do
ter, een
niet me
moest e
zelver
hadden
Hinder
te wach
Spanja
Sloep o
terdoch

Om deze Redenen, en ook om zynen Last tot die Ontdekking volkomen te volvoeren, zond hy den Commandeur en eenen Ligter nog verder na het Noorden, om de aldaar gelegene Eilanden en Kusten op te neemen. De Manschappen dier Schepen stapten op het zien van eenig Volk aan Land, voorgenomen hebbende, indien zy vredelyk ontfangen wierden, het Land in eene welgeschaarde Slachorde te bezigtigen en onderzoeken; doch wanneer zy eenigen Tegenstand mogten ontmoeten, terstond nade Schepen terug te keeren, en hunnen Tocht te vervorderen. Zy gingen dus langs het Strand omtrent 100 Mylen Noordwaards op, en wierden door de Schepen ter zyde gevolgt. Op de Hoogte der uiterste Noordlanden wierden 50 Soldaten tot Verspieding aan Land gezet; doch ziende, dat de Bodem aldaar niet beter dan de reeds gemelde Strerken was, keerden zy wederom na Boord. De *Indianen* zulks bemerkende, wierden zo boos, dat zy eenige Pylen op de *Spanjaarden* lieten afvliegen, en deze bleeven hen van hunne zyde niets schuldig; zy trokken hen onder Oogen, vuurden daarop, quetsten zommige, en leiden drie of vier ter neder, waarop de overige de Vlucht namen. De Soldaten haasteden zig echter na de Sloep, om aan Boord te vaaren, doch de Schepen lagen, vermits het laag Water, een vierde Myl van Strand af, en de Sloep kon niet meer dan ten hoogsten 25 Man dragen, dus moest een gelyk getal van hen achterblyven, om derzelve Terugkomst af te wachten. Middelerwyle hadden zig omtrent vyf honderd *Indianen* in eene Hinderlaag verborgen, om na bequame gelegenheid te wachten van hunnen Moed te koelen, en den *Spanjaarden* derzelve Trek betaald te zetten. De Sloep quam terug, en terwyl zy zonder eenigen achterdocht en rompslomp daarin meenden te stappen,

quamen de *Indianen* met een groot Geschreeuw van achter de Hinderlaag uyt; de Sloep werd besprongen; ons Volk geraakte door het omslaan van dezelve in 't Water, en hunne Vuurroers en Buskruyt daardoor ten eenemaal onbruikbaar. Dus quamen negentien *Spanjaarden* elendiglyk om het Leven, en moesten by gebrek van Tegenweer verdrinken of doodgeslagen worden. Ook was het voor degeenen, die zig aan Boord der Schepen bevonden, onmogelyk, hoe zeer zy ook daarin belang hadden, hunne Medemakkers ter hulp te kunnen komen; eenige weinige bereikten echter de Schepen met zwemmen. Men had reeds te vooren besloten wegens gebrek van Leeftocht terug te keeren, buyten hetwelke zy zekerlyk tot het uysterste Einde van den Inham zouden opgevaaren zyn. Deze Rampen deden hen dan wederom na hun Guarifoen vertrekken, hergeen zy met groote Verslagenheid bereikten, na eene volle Maand op Zee gezworven te hebben. De Generaal *Viscaino* bevond zig aldaar, maar zo zeer om Leeftocht verlegen, dat hy naauwelyks West-Indis Graan genoeg had, om hen geduurende den Overtocht na 't vaste Land daarvan te kunnen voorzien. Wanneer zy nu geene Plaats vonden, van waar zy eenigerhande Voorraad konden haalen, zo wierd in eenen Krygsraad beslooten, dat Wingewest ten eenemaal te ontruymen, zonder daaromstreeks eenige de minste Volkplanting terug te laten, en dus belandeden zy in 't einde van hetzelfde Jaar 1596 wederom in *Nieuw-Spanjen*.

Men zond een omstandig Bericht van den Uytflag dier Onderneeming na het Hof, hetwelke aldaar aankam, kort na dat *Philippus III.*, na het overlyden van zynen Vader *Philippus II.*, het Ryksbestier aanvaart had, hetgeen den 23 *September* in 't Jaar 1598 gebeurde.

IV. HOOFD-

Het aa
en
LI
Ph

De
Pa
van Cal
gelaften
ste van
jen, en
den. D
heid en
en wierd
Voortpla
Eene twe
vaart, w
te doen;
Spanjen
Cabo M
West-Wi
na by die
waar men
sching en
dien war
en de te
nen elen
Dienv
den Graa
men uyt
Magt een
Californ

IV. HOFDSTUK.

Het aanmerkenswaardig Bevel van Philippus III., en de verdere Onderneemingen omtrent CALIFORNIA, tot aan de Regeering van Philippus IV.

De staatkundige Beweegredenen, door welke *Philippus II.* aangezet wierd de Verovering van *California* met alle mogelyke Vaardigheid te gelaften, bleeven als nog voortduuren tot de Komste van *Philippus III.* op den Throon van *Spanjen*, en wierden hoe langer hoe dringender bevonden. De nieuwe Koning had alle de Godsdienstigheid en Yver van zynen Vader insgelyks overgeërf, en wierd gevolgelyk tot de edele Onderneeming der Voortplanting van 't Geloof zeer ligtelyk bewogen. Eene tweede Reden was de Beveiliging der Scheepvaart, welke men na de *Philippines* begonnen had te doen; want de Schepen, van daar na *Nieuw-Spanjen* komende, quamen altoos in 't gezigt van *Cabo Mendozino*, en het Geweld der Noord- en West-Winden daaromstreeks vereischte noodzakelyk na by die Kaap eenige Schuylplaats te hebben, alwaar men veilig mogt landen, om zig van Verversching en Water te kunnen voorzien; by gebrek van dien waren reeds verscheidene Schepen verlooren, en de te *Aquapulco* aangekomene doorgaans in eenen elendigen Staat bevonden geworden.

Dienvolgens wierd den 27 September 1599 aan den Graaf van *Monte-Rey* een Bevel afgevaardigt, dat men uyt de Koninglyke Inkomsten met alle Yver en Magt eene nieuwe Ontdekking en Bezitneeming van *California* zoude onderstaan; doch in plaats van de Oost

Ooft-Kust van den Inham, de West-Kust der *Zuyd-Zee* volgen. De Onderkoning, na alle Omstandigheden rypelyk overlegt te hebben, welke tot den goeden Uytflag dier Onderneeming konden strekken, en die, gedurende de ganfche voorleedene Eeuw, door herhaalde Mislagen zeer bezwaarlyk fcheenen te boven te komen te zyn, benoemde denzelven *Sebastian Viscaino*, die in den laaftten Tocht het Bewind gevoert, en niets, uyt Yver en Behortiging der Koninglyke Beveelen, verzuymt had, tot Opper-Bevelhebber, en deed tot het beveiligen en vervorderen dier zo gewigtige Onderneeming allen nodigen Toefstel maken.

De Generaal ftak den 5 *Mey* 1602 met twee Schepen, een Fregat en eene lange Bark van *Aquapulco* in Zee, verzeld door drie Barvoeters van de Orde der *Carmeliten*, van welke een, genaamd *Antonio de la Ascension*, een byzonder omftandig Verhaal van dien Tocht opgeftelt heeft, en waarvan een Uyt-trekzel, door *Torquemada* gemaakt, by my aan het einde van dit Werk gevoegd is. Inmiddels zal men kunnen volftaan met het lezen van een kort, bondig en zeer vermakelyk Bericht, te vinden in de Koninglyke Gedenkschriften, hetgeen ik als nu zal uytfchryven; en waaruyt zal komen te blyken, dat hy die Kust tot 40 Graden en *Cabo Mendozino* toe, en ook de *Cabo blanco de San Sebastian*, op 41½ Graad, zeer naauwkeurig onderzocht hebbe. Eer hy die Plaatsen bereikte, zag hy eene wyde Baai naby de *Punto de Pinos*, of *Pyn-Kaap*, voorzien van al hetgeen tot Veiligheid en Herftelling der Vloot kon begeert worden, en welke Baai hy, ter Eer van zynen Bezender, met den Naam van *Puerto de Monte-Rey* bestempelde. Hy keerde echter, de Onmogelykheid ziende van aldaar niet langer te kunnen vertoeven, wederom na *Nieuw-Spanjen*, en quam
in

Kust der Zuyd-
le Omftandig-
welke tot den
konden strek-
ne voorleedene
eer bezwaarlyk
n, benoemde
in den laafte
uyt Yver en
verzuymt had,
het beveiligen
derneeming al-

met twee Sche-
van *Aquapulco*
rs van de Orde
naamd *Antonio*
ftandig Verhaal
arvan een Uyt-
by my aan het
middels zal men
n kort, bondig
in de Koning-
u zal uytſchry-
en, dat hy die
mo toe, en ook
op 41½ Graad,

Eer hy die
Baai naby de
oorzien van al
der Vloot kon
er Eer van zy-
erto de *Monte-*
de Onmoge-
te kunnen ver-
en, en quam
in

in *Maart* 1603 te *Aquapulco* terug.

De Moeijeniffen, Verlegenheden, Ziektens en Gevaaren dier Reize waren in ſtaat van den ſtoutmoedigſten Waaghals af te ſchrikken. De Generaal *Viscaino*, in alle Rampen en Tegenſpoeden verhard en vereeld, en door de Eer en het Voordeel dier Verovering aangeprikkeld, hield echter by den Onderkoning zeer ernſtelyk aan, eene nieuwe Kans, en wel op zyne eigene Koſten, derwaards te mogen wagen; doch behoorlyk oordeelende, dat niets van diergelyk eene Natuur mogt werkſtellig gemaakt worden, buyten Voorkennen en Goedkeuring van zyne Majesteit, welke die als zyne byzonder eigene behertigde, zo trok hy alvorens na *Spanjen*, om by het Hof aldaar zyn Voorneemen bekend te maken en te doen vervorderen. Hy vertoonde aan hetzelve in zyn Smeekſchrift het groot Voordeel dier Expeditie, en ſchilderde dezelve met levendige Verwen uyt. De Hooge Raad der *Indiën*, overweegende den ſlechten Uytſlag der beide voorgaande Onderneemingen, waarin zo aanzienelyke Sommen der Koninglyke Inkomſten verſpild waren, zonder eenig Nut daaruyt te hebben getrokken, draalde langen tyd, om tot eenig Beſluyt dienaangaande te komen; men ſtelde hetzelve uyt, tot na dat men eenige nieuwe Onderrechting en meerder Licht daaromtrent zoude ontfangen hebben, dewyl men in een Onderwerp van een zo groot Gewigt en Aangelegenheid voor de Kroon niet te voorbaarig behoorde te zyn.

Dus kon de Generaal *Viscaino*, hoe bequaam en kloekmoedig hy ook was, om alle de Zwaarigheden en Gevaaren des Oorlogs te Land en ter Zee met groote Luyſter en Eer te trotſeeren, vermits de Wiſpeltuurgheid, Kuyperyen en Dwarsdryverryen van 't Hof, zyn Oogmerk niet bereiken. Hy
keer-

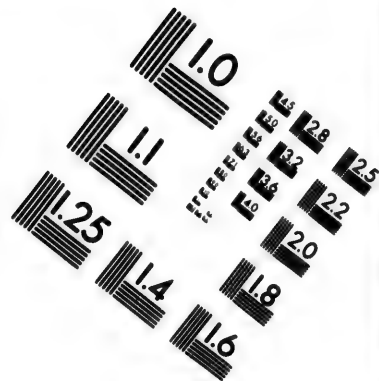
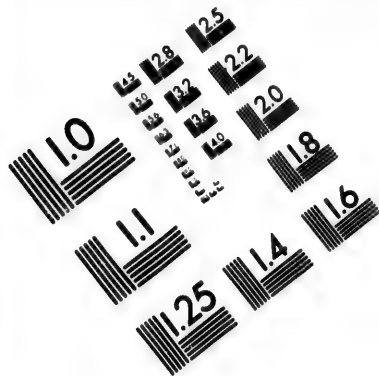
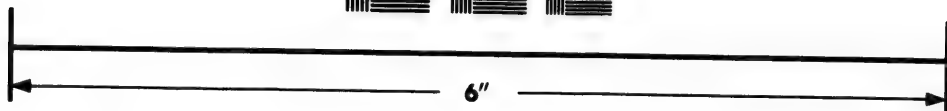
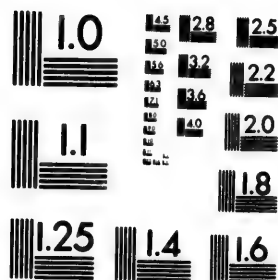

IMAGE EVALUATION TEST TARGET (MT-3)

Photographic
Sciences
Corporation

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

0
28
32
36
22
20
18

10

keerde dan gansch misnoegd wederom na *Nieuw-Spanjen*, en sleet zyne overige Dagen aldaar in Rust en Afgetrokkenheid van alle Waereldse Bekommelingen. De Reden der Vertraaging van het te neemene Besluit werd echter wel haast door de Gevolgen gerechtvaardigd; want den 19 *Augusti* 1606 wierden by den Koning twee Commissien geteekent en afgevaardigt aan *Don Juan de Mendoza*, aan den Marquis *Luna de Monte Claros*, kort te voren tot Onderkoning van *Mexico* aangesteld, en aan *Don Pedro de Acunna*, Gouverneur en Capitein-Generaal der *Philippynse Eilanden*, welke met de grootste Omzigtigheid opgesteld, en ten opzichte der Aangelegenheid en de nodige Schikkingen, om het Bewerp te doen gelukken, zodanig ingericht waren, dat zy wel verdienen aan het Gemeen medegedeeld te worden; voornamentlyk, dewyl zy hetgeen ik hiervooren aangehaalt heb, volkomen bekrachtigen; en derhalve heb ik goedgevonden, een naauwkeurig Afschrift der Beveelen, aan *Don Pedro de Acunna* gezonden, alhier in te lassen:

„ Van wegens den KONING.

„ DON PEDRO DE ACCUNNA, Ridder der
 „ Orde van St. Jan, mynen Gouverneur en
 „ Capitein-Generaal der Eilanden Philip-
 „ pines, en Voorzitter myner Koninglyke
 „ Audiencia aldaar.

„ **B**y dezen word aan U Kennis gegeven, dat
 „ *Don Luis de Velasco*, myn laatste Onder-
 „ koning in *Nieuw-Spanjen*, ten opzichte van den
 „ grooten Aftand tusschen de Haven van *Aquapul-*
 „ *co* en deze Eilanden, mitsgaders van de Moeije-
 „ lykheid, het Ongemak en Gevaar dier Reizen by

„ ge.

„ geb
 „ inlo
 „ and
 „ zien
 „ naau
 „ Hav
 „ Spa
 „ gela
 „ Schi
 „ lies
 „ tyd v
 „ Rey
 „ Begr
 „ de,
 „ weg
 „ dekk
 „ men
 „ volge
 „ Have
 „ ste z
 „ beho
 „ en to
 „ van C
 „ einde
 „ ber
 „ king
 „ de da
 „ gevo
 „ halve
 „ ting
 „ Calij
 „ lyk b
 „ Ao
 „ Bewi
 „ eene
 „ rech

„ gebrek eener Haven , alwaar de Schepen kunnen
 „ inloopen , om zig van Water , Hout , Masten en
 „ andere volstrekt-noodzakelyke Behoeftens te voor-
 „ zien , besloten heeft gehad eene Ontdekking en
 „ nauwkeurige Opneeming te doen van alle de
 „ Havens en Reeden langs de Kust , van *Nieuw-*
 „ *Spanjen* af tot deze Eilanden toe , en wyders
 „ gelast , dien Dienst te doen volvoeren met het
 „ Schip , genaamd de *San Augustin* , door Ver-
 „ lies van hetwelke de voorz. Ontdekking te dier
 „ tyd verydeld is : Dat wyders de Graaf van *Monte-*
 „ *Rey* , desselfs Opvolger in het Bestier , hetzelfde
 „ Begrip van de Ongemakken dier Reize hebben-
 „ de , en eveneens zig beyverende , dezelve uyt den
 „ weg te ruymen , in het vervorderen dier Ont-
 „ dekking , by *Don Luis de Velasco* onderno-
 „ men , aan My daaromtrent gemeldt heeft , dat ,
 „ volgens zyn Gevoelen de kleine Schepen uyt de
 „ Haven van *Aquapulco* daartoe de allerbequaam-
 „ ste zouden zyn , en dat de Ontdekking zig ook
 „ behoorde te strekken en bepaalt te worden over
 „ en tot de Kusten en Inhammen binnen den Golf
 „ van *California* en dien der Visschery ; ten welken
 „ einde Ik by mynen Brief van den 27 *Septem-*
 „ *ber* 1599 deed antwoorden : Dat , die Ontdek-
 „ king en Opneeming der Kusten en Baaijen , met
 „ de daartoe behoorende Aanmerkingen , My zeer
 „ gevoeglyk en voordeelig toeschynende , Ik der-
 „ halve wilde en begeerde , dezelve zonder opschor-
 „ ting werktellig te maken , en zig met die van
 „ *California* niet op te houden , ten ware alleen-
 „ lyk by Toeval.

„ Achtervolgens dien Last verkoor hy tot het
 „ Bewind dier Onderneeming *Sebastian Viscaino*
 „ eenen ervaarenen Zeeman , en byzonder afge-
 „ recht en kundig omtrent het doen van zodanig

„ ee-

„ eenen Tocht, in wien hy een volmaakt Vertrou-
 „ wen stelde. Na denzelven van twee Schepen,
 „ eenen Ligter, de nodige Behoeftens en den Leef-
 „ tocht voor een Jaar voorzien te hebben, ging hy
 „ met een gevoeglyk Getal Matrozen en Soldaten
 „ aan Boord; ook voorzag hy zig van eenen kun-
 „ digen Waereldbeschryver, om de ontdekte Plaat-
 „ sen en Gewesten des te duydelyker en naauw-
 „ keuriger af te schetsen en in Kaarten te brengen.
 „ Wanneer hy zynen Last en Onderrechting tot
 „ het vervorderen en volvoeren dier Reize ontfan-
 „ gen had, ging hy den 5 *Mey* 1602 uyt de Haven
 „ van *Aquapulco* onder Zeil, gelyk My daarvan
 „ by den voornoemden Graaf van *Monte-Rey*, en
 „ den Bevelhebber *Sebastian Viscaino* Kennis ge-
 „ geven wierd. Ik ontfing in 't vervolg van den
 „ laatstgenoemden verscheidene Brieven, welker
 „ laatste van den 30 *April* 1604 was, met Bericht:
 „ Dat hy al vier Maanden op die Reis toegebragt,
 „ en van de Haven *Aquapulco* af begonnen had al-
 „ le de Kusten, Baaijen en Reeden, Havens, Kree-
 „ ken &c. te peilen, naauwkeurig op te neemen
 „ en in Kaarten te brengen, en daarmede tot den
 „ 27sten Graad gevorderd was; van daar tot aan de
 „ 42 Graden had hy alleenlyk het Land in 't gezigt
 „ gehouden, en geene zo byzondere Waarnee-
 „ mingen en Aanteekeningen, als tot den 27sten
 „ Graad, kunnen doen: Kort daarop waren veele
 „ van zyne Manschappen ziek, en het Weér gansch
 „ niet gunstig geworden, zo dat hy alleenlyk kon
 „ aanmerken, dat de Kust tot aan de 40 Graden
 „ Noord-West en Zuyd-Oost, en in de overige
 „ beide, tot de voorz. 42 Graden toe, byna Noord
 „ en Zuyd gelegen was; met byvoeging, dat tus-
 „ schen den Mond der Bocht van *California* tot
 „ aan de 37 Graden op het vaste Land drie zeer
 „ be-

„ bequame Havens ontdekt en opgenomen waren;
 „ namentlyk die van *San Diego* op 32 Graden, met
 „ nog eene tweede daaraan paalende, doch klein-
 „ dere; dat die van *San Diego*, zeer ruym zynde,
 „ eene menigte Schepen kon bergen, en versch
 „ Water en goed Hout uytleeverde; dat de derde,
 „ genaamd *Monte-Rey*, nog béter en veel bequa-
 „ mer was voor de Galjoenen van *China*, en voor
 „ het inloopen der Schepen, geduurende derzelver
 „ Reize na en van deze Eilanden. Die Haven
 „ legt onder den 37sten Graad Noorder Breedte;
 „ derzelver Water en Hout is béter en in grooteren
 „ Overvloed dan dat der twee andere; zy is wel
 „ gedekt en beveiligd voor alle Winden; langs der-
 „ zelfver Strand en Recde staan eene menigte Den-
 „ neboomen, bequaam tot Masten, en zy is byzon-
 „ der gemakkelyk voor de *Philippynse* Retour-
 „ Schepen, om aldaar te kunnen inloopen; waar-
 „ door, in geval van Noodzakelykheid by zwaaren
 „ Storm en Tegenwinden, in plaats van na *Japan*
 „ te moeten stevenien, de Cours derwaards kon geno-
 „ men, en dus alle de groote Moeite en aanmerkely-
 „ ke Kosten, tot nu toe verscheidene maalen gedaan
 „ en besteed, vermydt en gespaart worden. Boven
 „ dien zyn zy tegen over, en byna in 't gezigt der
 „ *Sineesise Kusten* gelegen, en derhalve strekt het-
 „ zelve tot eene gunstige Toegift, waardoor men
 „ kan zien, tot en op welke Hoogte men gekomen
 „ zy; niet hoevende, gelyk weleer, by toeval van
 „ Storm en Tegenwinden, *Japan* of deze Eilan-
 „ den aan te doen, dewyl één en dezelve Wind,
 „ die zy derwaards kan brengen, hen ook in deze
 „ veilige Haven kan doen belanden.

„ In de voorz. Brieven wordt verder gewaagt,
 „ dat de Luchtstreek aldaar gansch zacht, de Lan-
 „ den met Boomen overzaaid, de Gronden zeer
 „ *I. Deel.*

L

„ vrucht-

„ vruchtbaar en wel bevolkt, en de Inboorlingen
 „ zo handelbaar, beleefd en bevattelyk zyn voor al-
 „ le weetenswaardige Onderrechting, dat zy met
 „ geringe moeite tot het Christendom bekeert en
 „ tot Onderdaanen myner heilige Kroon gemaakt
 „ kunnen worden: Dat hun voornaamst Onderhoud
 „ bestaat in de vrywillige Voortbrengzelen der Aar-
 „ de, en in Vleesch en Zuyvel, hetgeen zy op de
 „ Jagt vangen, waarvan daaromstreeks een zeer
 „ aanmerkelyke Overvloed gevonden wordt: Dat
 „ hunne Kleedy uyt de Huyden en Vellen der Zee-
 „ Wolven bestaat, welke zy zeer knaphandig wee-
 „ ten te bereiden en te looijen, en dat zy overvloedig
 „ van Vlas, Hennip en Cattoen voorzien zyn.

„ Dat gemelde *Sebastian Viscaino* door deze en
 „ door veele andere aan die Kusten, ter Lengte van
 „ ruym 800 Mylen woonende *Indianen* was on-
 „ derrecht, dat in die Gewesten groote Steden, Zil-
 „ ver en Goud te vinden waren, waaruyt hy op-
 „ maakte, dat aldaar aanzienelyke Schatten ont-
 „ dekt konden worden; voornamentlyk, dewyl men
 „ in zommige Streeken aldaar eenige Aderen van
 „ Metalen gezien had, en dat men, de Tyd van hun
 „ Zomer-Saifoen kennende, eene verdere Ontdek-
 „ king in het binnenste dier Landen zeer gemaklyk
 „ doen kon, serwyl men de buytenste Kust, zo
 „ ver dezelve zig boven de 42 Graden uytstrekt,
 „ zynde de uysterste voor gemelden *Sebastian Vis-*
 „ *caino* by desselfs Onderrechting bepaalde Gren-
 „ zen, kon opneemen: Hy quam in *Japan* en op de
 „ Kust van *China*, doch kon by den Mond der
 „ Golf van *California* niet terug keeren, gelyk hy
 „ by My gelast was, vermits de groote Sterfte on-
 „ der zyn Volk en het opgekome ne Gebrek aan
 „ Leeftocht, die hem zyne Terugreize deden ver-
 „ haasten.

„ De

„ De Waereld-Beschryver *Andreo Garcia de*
 „ *Cespedes* is in mynen Koninglyken Raad der *In-*
 „ *diën* verscheenen; heeft de naauwkeurige Berich-
 „ ten en Opneemingen, benevens een byzonder Plan
 „ van ieder Haven, welke by den meergemelden
 „ *Sebastian Viscaino* ontdekt waren, overgelee-
 „ vert: En gehoord in mynen Raad het Bericht van
 „ gemelden Waereld-Beschryver, en geconfide-
 „ reerd, hoe zeer betrekkelijk het zy tot de Veilig-
 „ heid der Schepen, welke, van deze Eilanden ko-
 „ mende, eene Reis van ruym 2000 Mylen door
 „ eene woeste en onstuymige Zee moeten afleggen,
 „ dat men dezelve voorzie van eenige Haven, al-
 „ waar zy kunnen inloopen, om Voorraad van Wa-
 „ ter, Hout en Leefstocht op te doen; endat de
 „ voorfz. Haven van *Monte-Rey*, op de Hoogte
 „ van 37 Graden, en dus byna ter helft van de
 „ gansche Reis gelegen, alle de Hoedanigheden heb-
 „ bende, die men kan wenschen: Zo vind ik derhal-
 „ ve goed, dat alle de van deze Eilanden terug ko-
 „ mende Schepen in die Haven zullen inloopen,
 „ zig aldaar herstellen en den nodigen Leefstocht
 „ inneemen.

„ Om nu met een zo nuttig en voordeelig Be-
 „ werp een begin te maken, en ten einde zulks aan
 „ alle en een ieder bekend worde, zo heb ik een
 „ byzonder Bevel, van gelyke Dagteekening als dit,
 „ aan den *Marquis de Monte Claros*, mynen te-
 „ genwoordigen Onderkoning in, de voorfz. Gewes-
 „ ten van *Nieuw-Spanjen*, laten afgaan, met Last,
 „ dat hy alle mogelyke Vlyt besteede en behoorlyke
 „ Zorg drage, om den voornoemden Opper-Be-
 „ velhebber *Sebastian Viscaino* op te zoeken en
 „ uyt te vinden; als zynde hy degeene, die de
 „ voorfz. Ontdekking gedaan, en de Wateren en
 „ Kusten van *Aquapulco* tot aan *Cabo Mendoxino*

„ bevaaren heeft. En in gevalle dezelve niet meer
 „ in levenden Lyve mogt zyn , een gelyk Onder-
 „ zoek te doen na den Commandeur van zyn Schip;
 „ denzelven gevonden hebbende, hem ten spoedig-
 „ ſten Toeſtel te doen maken tot het aanvaarden
 „ der Reis na deze Eilanden; zorg dragende zynen
 „ eerſten Loots, en dien voorgemelden Comman-
 „ deur mede te neemen , en dat hy gedurende
 „ dezen onzen begeerden Dienſt alle behoorlyke
 „ Spoed make.

„ Ik heb den genoemden *Marquis* daarbenevens
 „ gelast, dat de Schepen , welke na deze Eilanden
 „ vertrekken , van de tot nog toe gewoone Grootte
 „ en Maakzel zullen zyn , dewyl 'er weinig Schyn
 „ is, dat zy eenige Schepen van 200 Tonnen in
 „ gereedheid zouden hebben , gelyk dezelve, in ge-
 „ volge van myn daartoe gegeven Bevel , behooren
 „ te zyn, dewyl het kort bepaalde Beſtek van tyd
 „ niet gedooft daarna te kunnen wachten; by het
 „ voorſz. Bevel had ik ook den meergemelden *Vis-
 „ caino* tot Generaal , en de Perſoon , die bene-
 „ vens hem de Ontdekking der voorſz. Haven deed,
 „ tot zynen Commandeur en Capitein benoemt,
 „ in geval zy beide nog mogten leven, en indien
 „ een van hen mogt overleden zyn, dat alsdan de
 „ Overblyvende het Opper-Bewind zoude voeren,
 „ en de Perſoon , die in dien Tocht onder het Be-
 „ vel van *Sebastian Viſcaino*, of van zynen Com-
 „ mandeur geſtaan heeft , als eerſte Loots zoude
 „ dienen; met verderen Laſt , dat zy by de Terug-
 „ reize hunner onderhebbende Schepen, op de ge-
 „ voegelykſte wyze en met wederzyds Beraad, eene
 „ Ternederzetting te *Puerto-Monte-Rey* werkſtellig
 „ maken; daardoor het aandoen dier Haven in
 „ trein te brengen, en de Lootſen, Bootslieden en
 „ Matroozen naauwkeurig van de noodige Byzon-
 „ der-

„ de
 „ Vo
 „ for
 „ ca
 „ ver
 „ raa
 „ pu
 „ ver
 „ „
 „ ger
 „ Wi
 „ nen
 „ mo
 „ de
 „ ma
 „ ten
 „ zon
 „ „
 „ gev
 „ U,
 „ ond
 „ Vo
 „ lov
 „ ſtan
 „ dez

De
 Begrip
 Konin
 opzig
 het be

„ derheden tot dien Tocht onderrechten zouden.
 „ Vooral zult gy twee voornaame en bequaame Per-
 „ sonen van deze Eilanden onder den Generaal *Vis-*
 „ *caino* hebben te zenden, om van de voorz. Ha-
 „ ven naauwkeurige Kennis te neemen, en als Ge-
 „ raal en Commandeur der Schepen, die van *Aqua-*
 „ *pulco* na deze Eilanden in het Jaar 1608 staan te
 „ vertrekken, te kunnen terug keeren.

„ *Sebastian Viscaino* zal de Ternederzetting in
 „ gemelde Haven bewerkstelligen; en myn ernstige
 „ Wil en Welbehagen is, dat Gy aan hem en zy-
 „ nen Commandeur doorgaans en in alle deelen de
 „ mogelykste Achtung en Geryf zult betoonen; hen
 „ de Bezoldingen, als de andere Generaals en Com-
 „ mandeurs in hunne Tochten genoten hebben, la-
 „ ten toekomen, en dezelve naar gewoon Gebruyk
 „ zonder Uytstel betaalen.

„ Ten einde wyders deze myne Voorzorg het
 „ gewenschte Oogmerk moge bereiken, zo gelast ik
 „ U, hen in alles met de uysterste Vlyt en Yver te
 „ ondersteunen, gelyk ik zulks My zelve van uwe
 „ Voorzigtigheid en Oplettendheid mag en kan be-
 „ loven, en in 't vervolg van tyd aan My een om-
 „ standig Bericht te laten toekomen van hetgeen in
 „ deze werktellig gemaakt en volvoerd moge zyn.

„ Gegeven te *San Lorenzo el Real*, dezen

„ 19 *Augusti* 1606.

„ JO EL REY.”

Door dezen Koninglyken Last-Brief wordt het
 Begrip van den hoogen Raad der *Indiën* van den
 Koning van *Spanjen* en van zyne Amptenaaren, ten
 opzigte der Aangelegenheid en Middelen, om door
 het bevolken van *Puerto-Monte-Rey*, eene Colo-

nie op de Westkust van *California* aan te leggen, in een helder Daglicht gestelt; doch het zo wyslyk genomen Besluit bleef buyten Volvoering, en 's Konings Last zonder eenige Uytwerking; want de Onderkoning, om aan dien Last te voldoen, liet wel den Generaal *Sebastian Viscaino* opzoeken, die ook eerlang uytgevonden wierd; doch terwyl hy alle Spoed maakte tot de Vervordering eener Onderneeming, van welkers groote Voordeelen men toen ter tyd maar nog eene onvolmaakte Kennis had, en welke eerst door den Tyd en de Ondervinding ontdekt en bewaarheid wierden, verviel hy in eene doodelyke Krankheid, waaraan hy overleed, en met hem daalde ook de welgegronde Hoop van den goeden Uytflag dier Onderneeming ten Grave. Waarom des Konings volstrekt en duydelyk Bevel na den Dood van gemelden Generaal niet ter uytvoer gebracht wierd, zulks is tot heden toe een Geheimenis gebleeven. Wy weeten alleenlyk, dat 'er toen gansch niet in gedaan wierd, noch gedaan is geworden, van al hetgeen men wel beraamt had, en welkers Besluit na een zo lang en wys Overleg door de Magt van zyne Majesteit ondersteund en gestaafd was.

Geduurende de negen daaraanvolgende Jaaren wierden wel eenige, doch geene aanmerkenswaardige Tochten na *California* gedaan, en wel meer om de Parelvißchery aldaar te oefenen, of dezelve by Ruyling te bekomen, dan eenigerhande Volkplanting aan te leggen; weshalven men ook dezelve niet waardig geacht heeft, daarvan eenig byzonder Bericht te geven; te meer, dewyl zy in de laetere Lastbrieven van den Koning maar in 't algemeen, en zonder eenige Omstandigheden, aangehaalt worden. Eindelyk verwierf de Capitein *Juan Iñurbi* in 't Jaar 1615 Verlof, om ten zynen eigenen Koste en Ge-

vaar

vaar
doen.
Bende
den
waren
Magt
lang
de Ge
overin
heid v
zyne
Met z
tein de
tot de
wierd
fornia
en zam
houde
genoeg
vaaren
keeren
wegen
ne gan
dien h
Dorp
deling
cinal d
nodige
ook la
dien
Abom
Cinal
Diego
dal-C
van de
moet

waar eenen nieuwen Tocht derwaards te mogen
 doen. Een van zyne twee Schepen werd door eenē
 Bende Europēise Zeeroovers genomen, die onder
 den Naam van *Pichilingues* in *America* berucht
 waren, en tot grooten Hoon en Versmaading der
 Magt van *Spanjen* de *Zuyd-Zee* ontrufteden, zo
 lang tot dat men eindelyk, vermits hunne gepleeg-
 de Geweldenaryen, begon te begrypen, dat de Ver-
 overing van *California* van de uysterste Noodzakelyk-
 heid voor de Kroon was, dewyl dat Gespuys aldaar
 zyne veilige Wyk en Schuytplaats genomen had.
 Met zyn tweede Schip zeilde de opgemelde Capi-
 tein den Inham van *California* op, en vervorderde
 tot de Breedte van 30 Graden, alwaar hy gewaar
 werd, dat de beide Kusten van *Cinaloa* en *Califor-*
nia allengskens elkander begonnen te naderen
 en samen te loopen. Hy wierd echter door de aan-
 houdende Noordwestelyke Winden en bygebrek van
 genoegzamen Leeftocht belet, de Baai verder op te
 vaaren, en vond derhalven goed wederom terug te
 keeren; doch hy was in de grootste Verlegenheid
 wegens het laatste, en zoude onvermydelyk met zy-
 ne gansche Equipagie hebben moeten vergaan, in-
 dien hy niet nieuwen Voorraad had opgedaan in het
 Dorp *Abomé* in *Cinaloa*, alwaar hy door den Zon-
 deling Vader *Andreas Perez de Ribas*, Provin-
 ciaal der *Jezuïten* van *Nieuw-Spanjen*, van al het
 nodige voorzien wierd; zynde by gemelden Vader
 ook lange Jaaren daarna een omstandig Verhaal van
 dien Tocht opgesteld en gemeen gemaakt. Van
Abomé vervorderde de Capitein zynen Cours na
Cinaloa, alwaar hy van den Onderkoning *Don*
Diego Fernandez de Cordova, Marquis van *Gua-*
dal-Casar, Bevel ontving, om ten spoedigsten de
 van de *Philippines* terug komende Schepen te ge-
 moet te zeilen, dezelve te geleiden, en voor de

Hollandsche Zee-Roovers te beveiligen, dewyl men zeer beducht was, dat zy onvermydelyk in derzelver handen zouden vervallen; want zy toen ter tyd de Zee daaromstreeks in 't openbaar en onder hunne eigene Vlag bestonden te schuymen, en wel haast daarna van het meerder gedeelte van den Handel na de Oost-Indiën Meester wierden.

Capitein *Iturbi* stevende volgens dien Last uyt den Golf van *California* na de Zuyd-Zee, en convoijeerde de Retour-Schepen, waarover men zo zeer bekommerd was, behouden in de Haven van *Acapulco*. Van daar vertrok hy na *Mexico*, alwaar de gansche Stad over den Schat zyner medegebragte Paarlen opgetoogen en versteld stond. Zy waren byna doorgaans bruynachtig, doordien de *Indianen*, gelyk wy reeds aangemerkt hebben, de Schulpfen in 't Vuur leggen, om het Vleesch der Oesters smaakelyk te maken. Hy had nog andere van een grooter Slach, die ongeschonden, en door zyne eigene Duykers gevischt waren; zynde zo fraai en helder, dat hy voor eene enkele 900 Kroonen, tot het vyfde Aandeel ten behoeve van den Koning, kon uytkeeren.

Door dien Schat van Paarlen wierden de *Mexicanen* aangemoedigt de Verovering en Ternederzetting van en op *California* te ondernemen. Eene menigte byzondere Persoonen, op de Kust van *Culiacan* en *Chamesla* woonende, deden ter sluyk in kleine Vaartuygen eenen Tocht na *California*, om aldaar de Paarlen zelve te visschen, of van de *Indianen* door Inkoop en Mangeling magtig te worden. Zy pleegden verscheidene Wreedheden en Geweldenaryen onder de arme *Indianen*, die echter niet altoos ongestraft doorgingen. Eenige weinige Waaghalzen wierden door die Handeling en Behandeling schatryk; men heeft onder anderen een

ver-

verbaa
Rykde
woon
natuur
om he
aanwie

In
in Spa
Basta
te verv
nen Ke
ondern
by des
den M
op het
Bericht
koning
diteur
ge en
men;
der Vo
gen, v
cisco a
zyne
ter nie
mand z
1632
gezels
dien de
Califo
aldaar
nabas
opgen
Paarlen
vriende
Streek

verbaazend en byna ongelooflyk Verhaal van den Rykdom, welken *Antonio del Castillo*, een Inwoonder van *Chametta*, vergadert heeft; waardoor natuurlyker wyze de algemeene Onverduldigheid, om het voorfz. Gewest te veroveren, hand over hand aanwies.

In 't Jaar 1628, wanneer Koning *Philippus IV.* in *Spanjen* regeerde, quam de Capitein *Antonio Bastan* derwaards over, om by het Hof de Vryheid te verwerven, van voor eigene Rekening en ten zynen Koste de Verovering van *California* te mogen onderneemen. De Hoogeraad der *Indiën* gelaftede, by delffels Besluyt den 2 *Augusti* in 't zelve Jaar, den Marquis de *Ceralvo*, te dier tyd Onderkoning, op het Verzoek van opgemelden Capitein, delffels Bericht en Gevoelen over te zenden. De Onderkoning en Raad gelafteden *Don Juan Alvarez*, Auditeur der Koninglyke *Audiencia*, de daartoe nodige en behoorlyke Kennis en Befcheiden in te nemen; en om die Zaak des te beter en klaarder, onder Voorwendzel van meerder Zekerheid, te betoogen, verkreeg hy Verlof voor den Capitein *Fran-cisco de Ortega*, om derwaards eenen Tocht ten zynen eigenen Koste te mogen doen; hy was echter niet gelukkiger noch kundiger daarin, dan iemand zyner Voorgangeren. Hy ging dan in *Maart* 1632 in een Schip van 70 Tonnen onder Zeil, in gezelschap van *Diego de la Nava*, eenen Priester, dien de Biffchop van *Guadalaxara* tot *Vicar* van *California* benoemt had. Hy quam den 2 *Mey* aldaar aan Land, en na de gansche Kust van *St. Barnabas*-Baai tot aan *Puerto de la Paz* naauwkeurig opgenomen te hebben, maakte hy zyn Werk van Paarden in te koopen; hy vond de *Indianen* zeer vriendelyk en handelbaar; uytgenomen in zommige Streeken, alwaar hy by degeenen, die insgelyks om

den Paarel-Handel derwaards gekomen waren, zeer smaadelijk bejagent was geworden. In *Juny* keerde hy na de Kust van *Cinaloa*, van waar hy na den Onderkoning vertrok, om aan denzelfen van zynen ganschen Tocht verslag te doen.

Capitein *Ortega*, die naar alle waarschynelykheid zyne Rekening by deze Reis gevonden had, deed met Verlof van den Onderkoning in de Jaaren 1633 en 1634 noch twee andere Tochten derwaards, om aldaar eene Ternederzetting op te redden. Hy was van gedachten, dat de *Indianen* van *Puerto de la Paz* zeer gemakkelyk tot de Omhelzing van het Christengeloof zouden kunnen worden overgehaalt; tot de Bereiking van dat gewenscht en heilzaam Oogmerk wierd, benevens den opgenoemden Vicaris *Diego de la Nava*, nog een ander Priester, genaamd *Don Juan de Zunniga*, derwaards gezonden. Hy voorzag zig tot beide die Tochten van eenen zo ruymen Voorraad van Leefstocht, als hem maar mogelyk was; doch dezelve geraakte telkens op, en hy keerde beide die reizen, na gelyke Rampen en Tegenspoeden met alle zyne Voorgangeren, namentlyk eene doorgaande Schraalheid en een algemeen Gebrek van Levensmiddelen aldaar ondervonden te hebben, zeer misnoegd na *Mexico*. Hy deed echter aan de Regeering van *Mexico* nog twee Voorslagen; de eerste was, het Guarnisoen van *Acaponeta* zoude, als van geen Nut, na de Kust van *Californiä* verlegt worden, om dat *Cinaloa* zig in geruste Omstandigheden bevond, en aldus die Bezetting kon dienen tot Dekking van dat Wingewest, en tot Beveiliging der nieuwe Volkplantingen. De tweede Voorslag was, dat zekere Somme Gelds in *Nieuw-Spanjen* zoude toegestaan worden tot Inkoop van Leefstocht, dien men ten behoeve dergeenen, welke zig derwaards ter woon begaven,

zou-

zoude n
om der
Kroon
te haale
houden
digsten

Terw
veiligen
Tocht g
driet va
eigen L
ning ha
neeming
volvoerd
Weldoe
gemaait
geering
Tegenst
aan de
behoord
nooit in
landen;
zekerd
alwaar
een ryk
den hel
stevend
Califor
zo veel
dan *In*
bar en
visscher
Blyk v
keerde
daardoe
te hebb

zonde nazenden. Hy deed alles wat mogelyk was, om den Onderkoning en verdere Amptenaaren der Kroon tot het toestaan dier beide Voorlagen over te haalen, die waarlyk zo billyk als voorzigtig gehouden wierden, en hield aan, om dezelve ten spoedigsten werktellig te willen maken.

Terwyl nu alle zyne Hoop en Verlangen op dien veiligen Grondslag tot het doen van eenen vierden Tocht gevestigd was, had hy het Hertzeer en Verdriet van te hooren, dat *Estevan Carboneli*, zyn eigen Lootsman, van den Onderkoning de Vergunning had weeten te verkrygen, om eene verse Onderneeming ten zynen Koste op *California* te mogen volvoeren. Deze *Carboneli* had niet alleen zynen Weldoender *Ortega* het Gras voor de Voeten weg-gemaait, maar hem ook door Lasteringen by de Regeering zwart gemaakt; voorgevende, dat alle de Tegenspoeden der drie gemelde Tochten alleenlyk aan de Achteloosheid en Beveestheid van *Ortega* behoorden toegeschreven te worden, om dat hy nooit in *California* op hoogere Graden had willen landen; dat hy zig daarentegen verbond en ook verzekerd was een vruchtbaar Gewest te zullen vinden, alwaar zyne Equipage en de Volkplanters, zo niet een rykelyk, ten minsten een rekkelyk Bestaan zouden hebben. Door die Verwachting ingenomen, stevende deze *Estevan Carboneli* in 't Jaar 1636 na *California*. Doch alhoewel hy de uiterste Hooge zo veel mogelyk was bezeilde, vond hy echter niet dan *Indianen*, die naakt en armelyk leefden in een bar en schraal Land, en hun Onderhoud zогten met visschen en jagen, zonder ergens eenige de minste Blyk van Landbouw of Oogst te bespeuren. Dus keerde hy, na zig van eenige Paalen voorzien, en daardoor zynen mislukten Aanslag eenigzins verzagt te hebben, wederom na *Nieuw-Spanjen*, alwaar

Or-

Ortega het Genoegen had, van dien nieuwen Waaghals, by de Regeering zo wel als by het Gemeen, uytgejouwd en bespot te zien.

Tot dat Tydstip strekt zig uyt de Inhoud van zeker Geschrift, in *Londen* uytgegeven onder den Tytel: *Narrative of Bartholomew de Fuentes, Commander of the Navy in New-Spain and Peru, and President of Chili; giving an Account of the most remarkable Transactions and Adventures in this Voyage, for the Discovery of a Passage from the South-Sea to that of the North in the northern Hemisphere, by Order of the Viceroy of Peru. In the Year 1640.* Dat is: „ Verhaal van Bartholomæus de Fuentes, Oppervelhebber der Vlooten van Nieuw-Spanjen en Peru, en Voorzitter van Chili; vervattende een Bericht van alle de aanmerkenswaardigste Verrichtingen en Ontmoetingen, gedurende den Tocht ter Ontdekking eener Passage uyt de Zuyd- na de Noord-Zee in het Noorder-Halfrond; op Bevel van den Onderkoning van Peru, in het Jaar 1640.”

Dit Geschrift behelst verscheidene Verhaalen van *California*; doch zonder tegenwoordig daarover in lange Redentwistingen te treden, zal het genoeg zyn alleenlyk te zeggen, dat men aan die Berichten zeer weinig Geloof kan slaan. Om gelyke Redenen hebben wy ook niet willen gewagen van de Reisbeschryvingen uyt de *Zuydzee* na het Noorden voorby *California*, als mede van eene tegenstrydige Courshouding, van welke de Capiteinen *Seixas* en *Lobera* in het Werk, genaamd *Theatro Naval*, in 't Spaans en Frans, een Verhaal doen; en wel voornamentlyk van dien *Spanjaard*, dien men voorgeeft binnen de 3 Maanden van *Puerto de Natividad* en *Cabo Corientes* te *Lissabon* aangekomen te zyn. Deze en andere Berichten, welke men in ver-

verscheide
bedachte
heid en
ons Ver-

Door
California v
trokken
gendeel
geerlykh
der, wa
bragt, e
vloed op
menigte
ning na
de ydele
ringe m
te zullen
dat Gew
om men
pen, ve
werkzele
de Arbe
noodlott
heid van
en zwa
tal gevo
wage
ligelyk
neeming
Toestan
door no
tende,
Dienst z
Volvoer
gebragt.
zo dikw

verscheidene Boeken verspreidt ziet , slaan wy voorbedachtelyk over, om dat zy de behoorlyke Echtheid en Geloofbaarheid derven. Laat ons nu tot ons Verbaal terug keeren.

Door zo menige rampspoedige Tochten na *California* wierd echter de Moed van 't Volk niet afgetrokken van verdere Onderneemingen , maar integendeel scheen dezelve daardoor nog meer in Begeerlykheid ontstoken te worden ; en wel byzonder, wanneer men van daar zommige Paarlen aanbragt, en zo breed van derzelve verbazenden Overvloed opgaf. Boven dat, dewyl zig doorgaans eene menigte Menschen, buyten eenige Post en Bediening na *America* overgaande, laten verleiden door de ydele Hoop van aldaar, met geene of zeer geringe moeite, in korten tyd tot grooten Rykdom te zullen geraken; en de Natuur en Toestand van dat Gewest geene genoegzame Middelen uytlevert, om menig een aan een toereikend Bestaan te helpen, vermits aldaar geene Rederyen noch Handwerkzelen zyn, welke zy kunnen beezigen, en ook de Arbeid in de Mynen en den Landbouw, twee noodlottige Oorzaken van Ontvolking en Elendigheid van zodanige vruchtbaare Landen, al te hard en zwaar valt; zo wordt altoos een genoegzaam getal gevonden van Menschen, die weinig of niets te wagen en te verliezen hebben, en derhalven zeer ligtelyk besluyten tot het doen van nieuwe Onderneemingen, op de vleijende Hoop van hunnen Toestand te zullen verbéteren. De Regeering wierd door nog andere Dryfveëren bewogen; want weetende, dat eene overgroote menigte daartoe haaren Dienst zoude aanbieden, zo wierd daardoor aan de Volvoering van dat Bestek zeer veel Verligting toegebragt. Het Gewigt dier Onderneeming, welke zo dikwyls mislukt en vruchteloos uytgevallen was, bleek

bleek klaar genoeg; derhalve besloot de Onderkoning *Don Diego Lopez Pacheco*, Marquis de *Vilena* en Hertog van *Escalona*, dat men dezelve wederom ten koste van de Kroon werkstellig zoude maken.

Om nu zulks met meerder Omzigtigheid, dan tot nog toe geschied was, te vervorderen, gelastede hy *Don Luis Cestín de Canas*, Gouverneur van *Cinaloa*, dewyl desselfs Provincie tegen over *California* lag, met de Soldaten zynrer Bezetting derwaards over te steeken, om de Kusten, Eilanden, Baaijen, Kreeken en de Gesteltenis en Geaartheid van den Grond naauwkeurig te onderzoeken: Hy verzogt wyders den Pater *Luis de Bonifaz*, Provinciaal der *Jezuïten*, eene bequame Persoon voor te slaan, om hem derwaards te verzellen, waartoe dan zeer gevoeglyk Vader *Jacinto Cortes*, een Zending in de voorsz. Provincie van *Cinaloa*, aangeprezen wierd.

Deze voorbereidende Beschouwing zoude, na zo veelvuldige gedurende ruym eene Eeuw derwaards gedaane Reizen, gansch onnodig geweest zyn, indien men de Berichten, Verhaalen, Kaarten, Teekeningen en Papieren, welke van die herhaalde Ontdekkingen gemaakt zyn, of hadden behooren gemaakt te worden, als nog bewaard en by de hand geweest waren. Hier zag men dan de Uytwerking van de Verlegenheid over de Verwaarloozing der tot die Ontdekkingen behorende Bescheiden; waarlyk een Misflag, die by Mannen van Bewind ten hoogsten beklaglyk is, dewyl zy in het Bestier van Zaken van zo grooten Dienst voor hen, als voor byzondere Persoonen van Belang zyn, en in 't algemeen tot Voedzel eener pryswaardige Weetgierigheid kunnen strekken. Eene tweede Oorzaak van het gebrek aan diergelyke Bewysstukken en Bescheiden

scheiden
Godsdie
ter Dru
lingscha
van zom
ring in d
van gelo
sche Voo
moeten d
de Schik
wanneer
derven,
ook buy
Zorg en
wezen b
Einde
July 16
Brief van
Provincia
van Cinal
ren, wel
stempelt
vriendely
zeer gene
om na d
door her
woonen
schermt v
voeren w
bewesten
haal van
en hunne
Hy sprec
Uytgebre
zoek, da
het Evang

scheiden is het Verzuym, dat men hergeen voor den Godsdienst en voor den Staat nuttig kan zyn, niet ter Drukpers bevordert, om het aan de Nakomelingschap mede te deelen. Want door het Verlies van zommige Papieren, het zy door eene Verandering in de Regeering, dan door de Ongeregeldheid van geloofwaardige Gedenkschriften, gaat het gansche Voordeel eener Onderneeming verlooren; dus moeten de Kosten veelmaals op nieuws besteedt en de Schikkingen zeer gebreklyk gemaakt worden, wanneer men zodanigeene heldere Voorlichting moet derven, welke altoos dient by de hand te zyn, en ook buyten eenige verdere moeite, dan de billyke Zorg en Achtung voor onze Nakomelingen, kan in wezen blyven.

Eindelyk wierd die Opneeming in de Maand July 1642 volvoert, gelyk komt te blyken uit den Brief van Vader *Cortez*, waarin hy aan den Pater Provinciaal *Luis de Bonifaz* kennis geeft, dat zy van *Cinaloa* na eenige Eilanden overgestoken waren, welke zy met den Naam van *San Jozeph* bestempelt hadden; dat zy by de Inwoonders zeer vriendelyk ontfangen waren, als den *Spanjaarden* zeer genegen zynde, wanneer zy derwaards komen, om na de Paarlen te duyken; te meer, om dat zy door hen voor de *Guicuros*, die op het vaste Land woonen en hunne Vyanden zyn, beveiligt en beschermt wierden. Van daar, vervolgt Vader *Cortez*, voeren wy langs de Kust heenen tot op 40 Mylen bewesten *la Paz*. Hy bekrachtigt wyders het Verhaal van de Paarlen, de Armoede der Inboorlingen en hunne Geneigtheid ter Omhelzing van het Geloof. Hy spreekt ook van hunne Gewoontens, van de Uytgebreidheid der Kust, en besluit met een Verzoek, dat wanneer men de Deur ter Bekeering tot het Evangelie voor deze ongelukkige Schepzels mogt ge-

De Admiraal quam in 't einde van 't Jaar 1643 in *Nieuw-Spanjen* aan , alwaar de nieuwe Onderkoning *Don Garcia Sarmiento* en *Sottomayor*, Graaf van *Salvatierra* , volgens de Koninglyke Beveelen, hem in de Toerusting ondersteunden ; ook droegen zy, met Goedkeuring en Toestemming van den Admiraal , het Geestelyk Bestier van de Vloot en van *California* op aan den eerwaarden Vader *Luis de Bonifaz* , Provinciaal der *Jezuïten* , gelyk blykt uyt den volgenden Brief , van welken ik met groot vermaak een Afschrift zal inlaffchen , om tot een Gedenkteeken der Godvruchtigheid en Heuschheid van dien uytmuntenden Onderkoning te kunnen strekken.

„ Zeer eerwaardige Vader Provinciaal.

„ **Z**yne Majesteit de Koning, dien God bewaart
 „ heeft de Ontdekking en Verovering van *California*, eene Zaak zo dikwyls ondernomen, doch
 „ nooit volkomen volvoerd , aan de Zorg en Ny-
 „ verheid van *Don Pedro de Cassanate* opgedra-
 „ gen en toevertrouwt. En nademaal de volmaak-
 „ te Kundigheid in Zee-Zaaken en de verdere Be-
 „ quaamheden van gemelden Heer eenen gewenscht-
 „ ten Uytflag dier Reize en Onderneeming belooft,
 „ en wel voornamentlyk , wanneer hy eenige Va-
 „ ders van uw eerwaardig Gezelschap mogt mede-
 „ voeren ; zo zoude my daardoor groot Genoegen
 „ gegeven worden, en ik voorspel daaruyt de aller-
 „ voorspoedigste Vervorderingen. Ik zoude het
 „ als eene groote Verpligting aanmerken , indien
 „ uwe Vaderlyke Eerwaardigheid zig zoude gelie-
 „ ven te verledigen hem in alle Gelegenheden te
 „ ondersteunen , en wanneer het uwe Eerwaardig-
 „ heid behagen mogt gelyke Beveelen aan alle de
 „ Huyzen der onder uw Oppergezag staande Zen-
 „ I. Deel. M de-

„ delingen te laten afgaan , dewyl zulks veer den
 „ Dienst van God en van zyne Majesteit zeer be-
 „ haaglyk en aangenaam zal zyn. Uwe Vaderlyke
 „ Eerwaardigheid weer , dat dezelve my , omtrent
 „ al hetgeen in myne Magt en Vermogen is , altoos
 „ vryelyk mag gebieden. Ik eindig dezen met her-
 „ haald Verzoek , die Zaak te willen helpen ver-
 „ vorderen , en alle mogelyke Hulp en Dienst aan
 „ opgemelden Admiraal *Cassanate* te laten weder-
 „ vaaren.

„ Den 13 October 1643.”

De Provinciaal antwoordde in gelyke beleefde Uytdrukkingen zo wel aan den Onderkoning als aan den Admiraal , dat hy derzelver Verkiezing omtrent eene zo luyfterryke Onderneeming ten hoogsten goedkeurde , en teffens zyne eigene Persoon en alle zyne onderhoorige Geestelykheid daartoe aanbod : Hy liet den 15 derzelver Maand de behoorlyke Onderrechtingen en Beveelen afgaan aan de Vaders *Jacinto Cortez* en *Andreas Baës*, Zendingen te *Cinaloa*. De nyvere Admiraal begaf zig na de Havens aan de *Zuyd-Zee*, om de Uyt- en Toerusting der Vloot te verhaasten; stevende met dezelve in 't Jaar 1644 na de Ku't van *Cinaloa*, om de Zendingen met eenige Manschappen en Voorraad van Leefstocht aldaar in te scheepen. Wanneer hy te *Cinaloa* aangekomen was , en alle de Toestel scheen te beloven , dat zyne Onderneeming onseilbaar zoude gelukken, zo wierd hy aldaar onderrecht, dat eenige Engelse en Hollandse Kapers in die Wateren gezien wierden , welke op het *Aquapulco*-Schip pasten, om hetzelfde te vermeesteren ; hy gelastede derhalven op staande voet zommige zyner Schepen na de *Zuyd-Zee* te doen vertrekken, om de

de Ka-
gen;
neer
merk
Vloot
brand
ne On-
ten. I
moedi
Cinalo
Jaar 16
Zeil.
naauw
rechtin
doch h
als te n
mislukk
Land v
Terwyl
tot de a
om her
te zeile
in Vyan
den ver
nen der
ten ook
haarer V
ring, o
en Wa
dan ge
vuldig
te vern
tweede
Aquap
Onderk
heden,

de Kapers op te zoeken, aan te tasten en op te brengen; hetgeen gelukkig volvoert wierd. Doch wanneer hy nu Toetel maakte, om zyn voornaamst Oogmerk te bereiken, wierden twee Schepen van zyne Vloot door zommige boosaartige Deugnieten in brand gestookten, waardoor hy genoodzaakt was zyne Onderneeming nog voor eenigen tyd op te schorten. Deze Ramp kon echter den Admiraal niet kleimoedig maken; hy liet daarentegen op de Kust van *Cinaloa* twee Nieuwnagels timmeren, en ging in 't Jaar 1648 met de Vloot en de beide Jezuïten onder Zeil. Hy nam de Oost-Kust van den Inham zeer naauwkeurig op, om eene bequaame Plaats ter oprechting van het voornaamste Guarnisoen te vinden; doch hy wierd door gelyke Zwaarigheden omcingelt, als te meermaalen de Onderneemingen hadden doen mislukken, en in haare Geboorte gesnoort: Het Land was alom even schraal, bar en onvruchtbaar. Terwyl hy dus van Kust tot Kust en van de eene Baai tot de andere zworf, ontving hy een tweede Bevel, om het *Philippine*- of *Aquapulco*-Schip te gemoet te zeilen, dewyl hetzelfde geduurig gevaar liep van in Vyandlyke Handen te vervallen; want de Vyanden vergenoegden zig niet alleenlyk met de Domelen der Spaanse Monarchy te bespringen, maar zogen ook by de toenmaalige rampspoedige Gesteltenis haarer Vermindering, Zwakheid en Verlies van Achtting, den geringen Koophandel in deze Gewesten en Wateren, welke derzelver Onderdaanen meer dan geduurende 100 Jaaren zo luyfterryk en zorgvuldig ontdekt en aangequeekt hadden, ten eenemaal te vernielen. De Admiraal bragt echter voor de tweedemaal het Schip behouden in de Haven van *Aquapulco*, van waar hy terug keerde, om aan den Onderkoning verslag te doen van de groote Zwaarigheden, welke de Verovering van *California* verzel-

den, en die voor dien tyd wederom opgefchoort en gestaakt wierd. Kort daarna wierd deze brave Man van Verdienst tot Gouverneur van het overvloedig, doch arme Koningryk *Chili* verheven.

Koning *Philippus IV.*, die den 17 September 1665 overleed, had kort voor zynen Dood op nieuws gelast de Verovering van *California* te hervatten. De Persoon, tot het volvoeren van het voorsz. Bevel benoemd, was *Don Bernardo Bernal de Pinedero*; doch onder zekere Voorwaarden, dewyl de Schatkamer en de Natie van *Spanjen* even zeer uitgeput waren, niet tegenstaande de menigte van Millioenen uyt de *Indiën* overgebracht, welke alleenlyk gedient hadden, om de andere Gewesten van *Europa* buyten *Spanjen* te verryken. Vermits *Mexico* insgelyks aan die droevige Ziekte quynde, welke het gansche Lichaam der Spaanse Monarchy aangestooken had, zo konden de twee kleine Schepen, welke in *Valle de Venderas* gebouwt wierden, niet voor het Jaar 1664 tot die Onderneeming in gereedheid zyn, wanneer de Tocht werkstellig gemaakt wierd. Zo dra dezelve in *California* aanquamen, zorgde men voor niets anders, dan alleen voor het visschen en inkoopen van Paarlen, en de arme *Californianen* wierden door ongehoorde Wreedheden en Geweldenaaryen gedwongen, om zig naar de Begeerte en Wille der *Spanjaarden* te voegen. Nademaal nu door deze Gierigheid en Wreedheid aan het voornaamste Oogmerk van hunnen Tocht gansch niet voldaan wierd, zo viel dezelve in zommige opzigten tot derzelver eigene Straf nyt; want de onderlingse Krakkeelen der *Spanjaarden* over de gevondene Schatten wierden tot zodanig eene buytenspoorige Hoogte gedreeven, dat zy elkander quetsten en doodfloegen, weshalven de Admiraal, na eene groote menigte Paarlen verga-

dert

dert te
myder
de Re
zyn ge
derzog
Bevel
Ryk g
behelz
gens z
Verdra
den,
voeren
keurig
gebou
den T
waagt
dat die
voorig
Her
rein F
het Ver
nen K
twee F
lero C
waards
leide t
Puert
lyken
Doch
men,
we Vo
na een
Paters
zonder
ken to
eenige

dert te hebben , en om de verdere Verwarringen te myden , na *Nieuw-Spanjen* keerde. Hy wierd by de Regeering aldaar zeer koel ontfangen , en na dat zyn gehouden Gedrag in den Raad der *Indiën* onderzocht en ontscheiden was , ontfing dezelve een Bevel van de Koningin-Moeder , Regentesse van 't Ryk geduurende de Minderjarigheid van *Carel II.* , behelzende , dat de Admiraal *Pinadero* , achterevoigens zyn met den overleedenen Koning aangegaan Verdrag , gehouden was en genoodzaakt moest worden , eene tweede Landing op *California* te volvoeren. De Admiraal was daarvan gansch niet afkeerig , en deed vervolgens met twee te *Chacala* gebouwde Nieuwnagels in het Jaar 1667 dien tweeden Tocht. Vader *Kino* heeft van denzelven gewaagt , doch zyn gansch Verhaal komt daarop uyt , dat die Expeditie even ongelukkig , gelyk alle de voorige , afliep.

Het Geluk was ook niet gunstiger voor den Capitein *Francisco Luzenilla* , die in 't volgende Jaar het Verlof verkreeg van eenen Tocht te doen ten zynen Koste. Hy zeilde 1668 , in gezelschap van twee Paters *Franciscanen* , genaamd *Juan Cavalero Carranco* en *Juan Baptista Remirez* , derwaards ; arriveerde aan de Kaap van *San Lucas* , en leide toe , eene Volkplanting en Ternederzetting te *Puerto de la Paz* op te rechten , alwaar de Geestelyken zig beyverden de Inboorlingen te bekeeren. Doch de Zwaarigheden waren niet te boven te komen , en de Capitein zag zig genoodzaakt zyne nieuwe Volkplanting op te geven. Hy stevende van daar na eene Baai aan de Rivier *Hiaqui* , van waar de Paters , om hunne Bezending niet ten eenemaale zonder Vrucht te laten afloopen , Landwaards introkken tot aan de Provincie van *Nayaret* , alwaar zy eenigen tyd doorbragten met de Voortplanting van

't Christendom onder de Wilde Inwoonders, welke eenige Jaaren daarna door de Societeit der Jezuïten bezorgt en verbeterd wierd.

V. HOOFDSTUK.

De laatste Tochten na CALIFORNIA, tot aan het Einde der Regeering van Koning Carel II.

Gedurende het eerste Jaar der Regeering en Minderjaargheid van *Carel II.* wierden geen andere, dan de reeds gemelde Tochten, na *California* ondernomen; doch de Bewoonders der Kusten van *California*, *Cinaloa*, *Taqui*, *Maijo* en *Nieuw-Biscajen* voeren geduurig met kleine Schuyten na de Oostelyke Kusten over, om Paarlen te visschen, of door Inkoop én Mangeling magtig te worden. Middelerwyle wierd in den Raad der *Indiën* na eene lange Overweëging geoordeelt, dat eene Ternederzetting op de Kust van *California* voor de Kroon van groot Gewigt, en zelfs van de uiterste Noodzakelykheid zoude zyn, en beslooten dezelve ten spoedigsten werktellig te doen maken. De Raad zond den 26 *February* 1677 nieuwe Instructiën dienaangaande aan *Don Francisco Payo Enriquez de Rivera*, Aarts-Bisschop van *Mexico* en Onderkoning van *Nieuw-Spanjen*, met Last, dat de Admiraal *Pinadero* wederom tot de Verovering van dat Gewest gebruykt zoude worden, op het stellen van Borgtocht, dat hy alle de Artykelen, welke men met hem zoude verdragen, slijptelyk zoude nakomen en volvoeren; en dat, indien hy zulks mogt weigeren, men iemand, die dien Tocht op zyne

ne eig
de Vo
beide
dan h
Kroon
De
Isidor
dien e
onder
ne Vo
goedg
de Jezu
gedrag
Goedk
Toeste
Jaaren
onder
to de
van al
Schepe
waaron
der Ze
Copar
zoude
tocht
worde
den G
in 't g
De
Boord
teden
Land
begon
wapen
de Kle
maakte

ne eigene Kosten wilde onderneemen, daartoe zoude Volmagt geven; en laatstelyk wanneer geen dier beide Wegen kon ingeslagen worden, dat men alsdan het Werk zoude volvoeren ten Koste van de Kroon.

De Onderneeming wierd aan den Admiraal *Don Isidoro Otondo y Antillon* toegeslagen, die het ten dien einde opgestelde Verdrag in *December* 1678 onderteekende. Hetzelve wierd te *Madrid* by eenne Volmagt, gedateerd den 29 *December* 1679 goedgekeurt; wordende het Geestelyk Bestier aan de *Jezuiten* en Vader *Eusebio Francisco Kino* opgedragen. Op het ontfangen van zynen Majesteits Goedkeuring maakte de Admiraal den behoorlyken Toestel; hy ging den 18 *Mey* 1683, en dus 6 Jaaren na 's Konings eerste Volmagt van *Chacala* onder zeil, en quam binnen veertien Dagen te *Puerto de la Paz* behouden ten Anker. Hy had twee van allerhande Slach van Leeftocht wel voorziene Schepen, en over de honderd Man aan Boord, waaronder zig bevond Vader *Kino*, als Opperhoofd der Zending, benevens de Paters *Juan Baptista Copart* en *Pedro Matthias Goni*. Deze Schepen zouden door eenen Bylander met nog meer Leeftocht en andere Goederen en Behoeftens gevolgt worden; doch dezelve zworf langen tyd omtrent den Golf, zonder de vooruytgezeilde Schepen ooit in 't gezigt te verkrygen.

De Admiraal en zyn Volk bleeven vyf Dagen aan Boord, zonder eenige *Indianen*, gelyk zy verwachten, te ontdekken, weshalven zy eindelyk aan Land stapten. Doch wanneer zy een Guarnisoen begonnen aan te leggen, zagen zy verscheidene gewapende Inboorlingen naderen, die door veelerhande Kleuren beschilderd, eene vreeslyke Vertooning maakten, doch eene menigte Volk verneemende,

stonden zy stil met dreigende Gebaarden en Beduyding , dat de *Spanjaarden* de Kust zouden hebben te verlaten. Zulks geschiedde uyt derzelver Afkeerrigheid en Herdenking der Wanbedryven, welke de weleer aldaar gelande *Spanjaarden* aan deze anderszins goedaartige Natie gepleegt hadden. De Soldaten trokken derhalven af, en de Zendelingen vervoegden zig tot hen, zonder eenige Oppassers met eene menigte geringe Vereeringen en zommigen Leeftocht, en gaven door Teekenen te kennen, dat zy als Vrienden quamen. Zy overreikten hunne Presenten, welke de *Indianen* hen voor de Voeten wierpen. Doch terwyl de Paters terug keerden, begonnen zy, hetgeen zy met Verontwaardiging weggegoorpen hadden, te éten; liepen terstond de Geestelyken na, en verzogten om nog meer te mogen hebben; zelfs volgden zy hen zonder eenige Vrees en Achterdocht na het Guarnisoen en in het midden onder de Soldaten, alwaar zy zo vriendelyk ontfangen wierden, dat zy ten hoogsten vergenoegd na hunne *Rancherias* keerden; zo handelbaar en vertrouwelyk zyn alle deze arme Schepzels doorgaans bevonden. Hetzelve gebeurde ook met eene andere Troup van hen, welke tien Dagen daarna in 't Spaans Campement verscheen, en by den Admiraal *Otondo* beleefdelyk ontfangen wierd. De Admiraal liet hen eene Proef zien van de Sterkte der Vuur-Roers, en verzogt acht der kloekste en sterkste Mannen onder hen, tegen een der Ledere Rondassen, welke de Soldaten droegen, hunne Pylen af te schieten, hetgeen zy deden, doch konden dezelve niet doordringen; wanneer men vervolgens eenen Musquet-Kogel in hunne tegenwoordigheid affchoot, zo doorboorde dezelve drie aan den anderen geslotene Rondassen teffens. Zulks ziende, toonden zy daarover ten uyersten verbaast te zyn, en hen allen

wierd

wierd d
de *Span*
jeginin
digsten
Takken
tocht n
begon
zenden.

De e
het Zuy
genaam
quamen
der hun
gen. I
moede
vertrekk
tegensta
Pareda
dere Off
de *Guif*
dekking
gingen v
baanen
Indian
len met
men zy
der *Ind*
maakter
En om
mige va
gen en
aldaar
zy, zo
dezelve
ten alda
nen, e

wierd daardoor eene zo groote Schrik aangejaagt, dat de *Spanjaarden* van hen geene de minste quade Bejegening hadden te vreezen. Men sloeg ten spoedigsten eene Kerk en zommige Hutten van Boom-Takken op, en de Admiraal, een Schip om Leeftocht na *Rio-Hiaqui* hebbende doen vertrekken, begon wyders eenige Partyen Landwaards op te zenden.

De eerst uytgezondene Party nam haaren Weg na het Zuydwesten van *la Paz*, wanneer de *Indianen*, genaamd *Guaycuros*, van daar na het Guarnisoen quamen afzakken, doch altoos gewapend, en zonder hunne Vrouwen en Kinderen ooit mede te brengen. Eindelyk wierden zy echter hunne Gasten zo moede, dat zy meer dan eens dezelve gelasteden te vertrekken en hun Land te verlaten. Doch des niet tegenstaande deed de Admiraal met *Don Francisco Pareda*, Capitein van het Admiraals-Schip, en andere Officieren, als ook met Vader *Kino* en *Josepb de Guijosa*, eenen Tocht Landwaards in, onder Bedekking van 25 Soldaten; zommige Arbeidslieden gingen vooruyt, om eenen Weg door het Woud te baanen, dewyl de Paden alleenlyk door de naakte *Indianen* konden begaan worden. Na zeven Mylen met veele Zwaarigheid gevorderd te zyn, quamen zy aan eene Vlakte, waarop zy de *Rancherias* der *Indianen* ontdekten, die oogenbliklyk hun Werk maakten van hunne Vrouwen en Kinderen te bergen. En om zulks gevoeglyk te volvoeren, quamen zommige van hen na buyten de *Spanjaarden* te ontfangen en op den Tuyl te houden; hen vertellende, dat aldaar geene Waterhaaling te vinden was, en dat zy, zo dra hun Huysgezin beveiligd zoude zyn, hen dezelve zouden aanwyzen. De *Spanjaarden* sleeften aldaar de gansche Nacht, onthaalden de *Indianen*, en betoonden hen alle mogelyke Blyken van

Beleefdheid. Maar zy hielden echter geduurig hun Geweer en Wapenen in handen, en lieten de *Cbriſtenen* ook niet vergeeten, de Omzigtigheid te gebruyken, van welke men zig in Vyandlyke Landen volſtrekt noodzakelyk behoort te bedienen. Den volgende Dag, wanneer men zag, dat men het Land, zowel wegens deſſelfs Ruygheid en Oneffenheid, als ook wegens gebrek aan Water en Leeftocht, niet verder kon intrekken, zo keerde de Party na haar Guarniſoen terug. Men aanmerkte, dat niets dan de Vrees en Vervaardheid der *Indianen*, die zig zo vreedzaam en vriendelyk tot onzent betoont hadden, deze laaſte terug hield, om onze Manſchappen niet aan te vallen. De Redenen van dien Achterdocht en Vermoeden beſtonden daarin, dat men hunne Omzigtigheid ontdekt had, van welke zy zig bedienden, wanneer de *Spanjaarden* in hunne *Rancherias* verſcheenen; want zy zonden alſdan ſtil en in 't geheim twaalf van de ſnelſte en vlugſte van hen met een Opperhoofd na het Guarniſoen, van waar zy binnen weinige uren terug quamen, en wel met de Vergenoeging van geenerhande Klagten van den Commandeur of iemand van zyn Gezelschap vernomen te hebben. De tweede Party trok Ooſtwaards met Vader *Goni*, doch onder meer moeite en gevaar, dewyl het Land daaromſtreeks vol Rotſen en Steiltens was. In eene kleine Vlake ontmoeteden zy eene andere Natie van *Indianen*, genaamd *Coras*, die vry beleefd en handelbaar waren. Deze quamen inſgelyks, na elkander over en weder eenige Blyken van Vriendſchap gegeven te hebben, te meermaalen na het Guarniſoen af, en toonden zo weinig Achterdocht, dat zy dikwyls onder de Soldaten gingen leggen.

De *Guaycuros* waren van eenen ganſch verſcheiden Aart, dewyl zy hun Misnoegen in 't openbaar be-

betoont
ons Ve
niet ſp
byeen
te roe
waand
wachti
den In
in te b
beling
en te b
den 6
ſterke
ſchyn
hebben
len zy
nen ge
den,
ſneuve
genblik
voortg
ſchrokk
pen da
ſte Ben
met ee
gepaar
voelige
pirein
digſten
ſtond g
Tyd b
niſoen
duchth
Belang
lyk ge
eene v

betoonden. Zy verstouteden zig zelve zo ver, van ons Volk te bedreigen, dat, indien het hun Land niet spoedig ontruymde, hunne gansche Natie zig byeen zoude verzamelen, om het ten eenemaale uyt te roeijen. De *Spanjaarden* moesten die Verwaandheid met Geduld verkroppen, in hoop en verwachting van door een minnelyk en beleefd Gedrag den *Indianen* een beter Gevoelen van hunne Natie in te boezemen, en daardoor derzelve Tegenstribeling wegens hunne Ternederzetting te verwinnen en te boven te komen. Doch eindelyk quamen zy den 6 Juny gansch onverwacht en plotselyk, in twee sterke Benden geschaard, voor het Guarnisoen verschynen, en na de *Spanjaarden* toegeroepen te hebben, dat zy hadden terstond te vertrekken, vielen zy op de Beschanfingen aan. Men was van binnen gereed, om een Stuk Geschut op hen los te branden; waardoor zekerlyk verscheidene zouden gesneuveld zyn; doch men werd gelukkig op dat oogenblik gewaar, dat de Admiraal buyten de Linien voortgerukt was, en wel met eene zo groote Onverschrokkenheid, dat zyne onderhebbende Manschappen daarover versteld stonden; hy drong op de eerste Bende der *Indianen* aan; sprak tegen hun Hoofd met eene verhevene Stem op eenen barsen Toon, gepaard met zodanige Gebaarden, welke zyne gevoelige Wraakneeming te kennen gaven. De Capitein en Aanvoerder der *Indianen* wierd ten spoedigsten beteuterd, en beide de Benden keerden terstond gerustelyk na hunne *Rancherias*. Na dien Tyd begonnen de *Guaycuros* wederom het Guarnisoen te bezoeken, hoewel geduurig met eenige Beduchtheid. Doch een byzonder Geval van weinig Belang, en een valsch Bericht, hetgeen al te ligtelyk geloofd wierd, gaf gelegenheid en aanleiding tot eene vry ongelukkige Vredebreuk.

Een

Een * *Mulatto-Jongerij* uyt het Camp gemist wordende, zo ondersfelde men in 't eerst, dat hy weggeloopen was, om zig onder zommige *Guaycuros* te begeven en by hen te blijven. Kort daarop ontstond een Gerucht, doch onbekend waarvandaan, onder de Soldaten en het Guarnisoen, dat de *Guaycuros* dien Jongen vermoordt hadden. Dit Verhaal wierd des te waarschynlyker geacht, en nog grooter gemaakt, naar maate zeer veele voor de quade Nukken der *Guaycuros* bevreest en op hunne hoede waren; ook wierd verzekerd, dat zommige der *Coras* van dien Moord kennis zouden gehad hebben. Het Ongeluk wilde, dat niemand de Taal der *Guaycuros* verstond, en dat 'er maar een Soldaat gevonden wierd, die een zeer gering Begrip van die der *Coras* had. De Admiraal was van Oordeel, dat het zeer gevaarlyk zoude zyn zulke stoute Bedryven der *Guaycuros* te dulden, en beval derhalve hunnen Capitein, wanneer hy in het Guarnisoen quam, gevangen te neemen. De *Indianen* waren daarover ten hoogsten gebelgd, dat zy de volgende Dagen niet verscheidene Benden aanquamen, en de Ontslating van hun Opperhoofd eischten, en teffens onder veele Dreigementen begeerden, dat de *Spanjaarden* het Land zouden ontruymen. Doch ziende, dat alle hunne Pogingen vruchteloos waren, zo beslooten zy alle hunne Magt byeen te vergaderen, en de *Spanjaarden* gansch onverwagt te overrumpelen. Deze Toeleg gesmeed zynde, poogden zy de *Coras*, hoewel zy hunne Vyanden waren, om met hen in die Zaak, welke zy voorgaven, voor beide de Natien van een gemeen Belang te zyn, eene Lyn te trekken. Doch de *Coras*, niet tegenstaande zy aan de *Guaycuros* daartoe hunnen

Dienst

* *Mulatta* en *Mulatto* worden degeene genaamd, welke in de Indien van eenen zwarten Vader en blanke Moeder, of van eenen blanken Vader en zwarte Moeder afkomstig zyn.

Dienst e
Spanja
zelve B
konden
Bescherm
Rooverij
vervoege
daat, die
ten hem
ter uytvo

De A
belen, en
langs we
men; hy
yslyken
was groo
danige d
der geb
grootste
de Capit
Lyf zogt
weer aan
geeffsch;
gen, en
dende I
lyke Blo
beteuter
tegen h
genader
tale van
wardely
te maak
kers wa
ons Vol
uyt de
open V

Dienst en Hulp aanboden , verkooren liever den *Spanjaarden* getrouw te blyven , dewyl zy op derzelve Bystand tegen hunne Vyanden vallen Staat konden maaken , dan zig zo moedwillig van eene Bescherming te berooven tegen de menigvuldige Rooveryen en Geweldenaryen der *Guaycuros*. Zy vervoegden zig derhalven by den opgenoemden Soldaat , die hunne Taal eenigzins verstond , en ontdekten hem den Aanflag , welke op den eersten *July* ter uytvoer stond gebragt te worden.

De Admiraal deed terstond de Wachten verdubbelen , en een Stuk Geschut tegen den Weg plaatsen , langs welken de *Indianen* gewoon waren af te komen ; hy onderrechtde wyders zyn Volk van den yslyken Toeleg en het aanstaande Bloedbad ; doch was grootelyks verlegen over de Schaarsheid van zodanige dappere Manschappen , welke *America* t'onder gebragt hadden. Het Guarnisoen was in de grootste Verslagenheid , en offchoon de Admiraal , de Capiteins en de Paters hetzelfde een Hert in 't Lyf zогten te spreken en tot eene dappere Tegenweer aan tē moedigen , zo was echter alles vergeeffsch ; men hoorde niets dan huylen en weeklagen , en elkeen vreesde een Slachtoffer van de woudende *Indianen* te zullen worden. Deze schandelyke Blohertigheid maakte den Admiraal noch meer beteuterd , dan of gansche Arméén *Californianen* tegen hem in Aantocht waren. De beraamde Dag genaderd zynde , verscheenen de *Indianen* ten getale van 14 of 1500 Man , en quamen gansch verwardelyk uyt de Bosschen toeschieten. Op de Hoogte maakten zy Halte , als of zy op hunne Makkers wachtreden , welke nog niet gezien wierden ; ons Volk verbeeldede zig daarentegen , dat zy hen uyt de Verschanfingen zогten te lokken , en in 't open Veld aan te tasten. Doch de Bezetting hield
zig

zig stil , en de *Indianen* quamen nader aanrukken. Wanneer zy op eenen gevoeglyken Afstand geavanceerd waren , wierd het Geskut op hen losgebrandt , waardoor tien of twaalf Man sneuvelden , en verscheidene andere gequetst wierden , hetwelke van zodanig eene Uytwerking was , dat zy terstond op de Vlucht teegen , en met hunne Makkers , die zig nog in 't Bosch verschuylden , hals over kop wederom na hunne *Rancherias* keerden.

Het behaagde echter de Voorzienigheid dit kwalik beraaden Besluit van den Admiraal , of van de Aanvoerders zyner Bezetting , op hun eigen Hoofd te doen terug vallen. Want het was ver van daar , dat het Guarnisoen door de Slachting dier onnozele *Indianen* tot Gerustheid en Bedaaring zoude gekomen zyn ; want het wierd in tegendeel op nieuws door eenen plotselyken Schrik zonder Oorzaak bevangen , en verbeeldede zig , dat alle de Inhoorlingen van gansch *California* op hetzelfde zouden afkomen , en wegens den Dood hunner Landslieden een yslyke Wraak zoeken te neemen. Een tweede Misnoegen quam nog daarby , dewyl zy reeds drie Maanden in de Baai gelegen hadden , zonder eenig Voordeel tot Belooning hunner geledene veelvuldige en zwaare Ongemakken te vinden. Bovendien was het geringe Overschot van Mondbehoefstus voor 't meerder gedeelte bedurven en verrot. Het na *Rio-Hiaqui* om Leefstocht gezondene Schip , hetgeen maar 80 Mylen te zeilen had , was reeds twee Maanden uytgeweest , zonder dat men in al dien tusschenryd iets daarvan vernam , en hetzelfde derhalve voor verlooren hield. By zommigen liep de Benauwdheid en Mistroostigheid zo hoog , dat zy als hoopeloose Zieltoogende den Admiraal quamen bidden en smeeken , hen van daar weg te voeren , al was het maar na een der naastgelegene Eilanden. De Ad-

Admiraal
Zamen
beducht
Onderv
tegen ve
zyn best
vendheid
wacht w
niets kun
bondige
minste
zo wierd
Toestel
den 14
Het uytg
komt te
proviand
drie vers
geweest
vermits
zwaare S
Rio-Hia
het onder
den Paar
to de la
alwaar h
ten. De
wegens g
en vervol
men , al
recht na
zelve I
waren.

Na da
Haven va
deren ver

Admiraal zoude zelfs wel voor eenen Opstand en Zamenzweering tegen zyne Persoon hebben moeten beducht zyn, indien hy niet door de onaangename Ondervinding hunner betoonde Blohertigheid daar-tegen verzekerd was geworden. Hy deed derhalve zyn best, om hen door het inboezemen van Eerlievendheid en door de Hoop van Ontzet met het verwacht wordende Schip, te doen bedaaren; doch niets kunnende verwinnen, en ziende, dat alle zyne bondige Redenen en Aanmoedigingen geene de minste Indrukking op hunne Gemoederen hadden, zo wierd hy eindelyk genoodzaakt den behoorlyken Toestel tot de Wederinscheping te maken, en op den 14 July van *Puerto de la Paz* terug te zeilen. Het uytgezondene Schip was terstond na zyne Aankomst te *Hiaqui*, door de Zendelingen aldaar geproviandeerd, en ten spoedigsten terug gestevend, drie verscheidene maalen in 't gezigt van *California* geweest, zonder de Kust te kunnen bereiken, en vermits geduurig onstuymig Weér en opkomende zwaare Stormen genoodzaakt geworden driemaal na *Rio-Hiaqui* terug te keeren. De derde keer wierd het onderrecht door zommige Vaartuygen, die op den Paarelvangst voeren, dat de Admiraal van *Puerto de la Paz* na *Cabo San Lucas* vertrokken was, alwaar het zyn best deed, om denzelven te ontmoeten. De Admiraal besloot van laatstgemelde Kaap, wegens gebrek van Leeftocht, na *Cinaloa* te keeren, en vervolgens eene Landing hoogerop te onderneemen, alwaar de Landsdouwe, naar men hem berecht had, veel zachter en bequamer was, en derzelver Inwoonders beschaafder en vriendelyker waren.

Na dat hy achtervolgens dit nieuw Bestek in de Haven van *Hiaqui* het meerder gedeelte zyner Goederen verkogt, en zelfs zyn Zilverwerk en anderen

kost-

kostbaaren Huysraad verpandte had , om de nodige
 Behoeftens tot dien Tocht in te koopen , stak hy
 wederom na *California* over , en quam den 6 *Octo-*
ber , zynde de Feestdag van *St. Bruno* , ter Hoogte
 van 26½ Graden in eene ruyme Baai te ankeren , wel-
 ke hy , om opgemelde Reden , met den Naam van
San Bruno bestempelde. Dienzelven Dag stapte
 hy met drie Zendelingen en eenige Soldaten aan
 Land , om versch Water te zoeken , hetgeen spoed-
 dig , en wel maar een halve Myl van de Kust , ge-
 vonden wierd. Hy vond de Gelegenheid der Land-
 streek zeer gunstig , en de *Indianen* vriendelyk en
 handelbaar ; deed den derden Dag aldaar een Guar-
 nisoen oprechten , en kort daarop eene Kerk met
 zommige Hutten opslaan. Wyders zond hy de
 kleindere Schepen om Leestocht en met Brieven aan
 den Onderkoning , om aan denzelven Verslag te
 doen van zyn wedervaaren , met Verzoek van Onder-
 stand in gereede Penningen ; hy verwierf het eene
 en het ander , en nam in 's Konings Naam , met de
 gewoone Plegtigheden , wederom Bezit van *Califor-*
nia , doch maakte meer Kosten door zyne Pracht
 en Grootshheid , dan het Nut en Voordeel kon op-
 weegen. Vervolgens reisde hy , verzeld door de
 voornoemde Geestelyken , voor de eerstemaal Land-
 waards in , en wel in de Maand van *December* van
 't zelve Jaar 1683 , tot boven de 25 Graden in 't
 Westen ; hy betoonde aan alle de *Indianen* , welke
 hy onderweg ontmoetede , de uysterste Beleefdheden ,
 en verzogt dezelve in 't Guarnisoen te willen komen.
 Zyne tweede Reis strekte na 't zelve Gewest , doch
 met een Oogmerk , om de tegenover leggende Kus-
 ten der *Zuyd-Zee* te bezoeken. Na drie Dagen op
 weg geweest te zyn , quamen zy aan een Gebergte ,
 hetgeen zy genoodzaakt wierden te voet te beklim-
 men , en niet zonder groote moeite. Op den Top
 van

van het
 ge Myl
rias , v
 Naby e
 zeventie
 hunnen
 len weg
 zommig
 door Ta
 hunne
 de goed
Bruno
 den her
 daar , en
 ne klein
 wel zy
 het Gek
Zuyd-Z
 Moeite
 eenen v
 door on
 te , zom
 ben , na
 stand tu
 gemeete

In de
 ringen b
 en de Pa
 de twee
 Wannee
 pervlakk
 eene Ov
 Christel
 grootste
 Indiaan
 rykel van
 I. D

hoorlyk en verstaanbaar uyt te drukken. Hier was het dan noodzakelyk de Toevlugt tot eene Uytvinding te neemen, van welke de Nood met Recht de Moeder genaamt wordt; en deze Uytvinding, gelyk Vader *Kino* in zynen Brief aan desselfs Meester Pater *Scherer* schryft, bestond in het volgende: Hy nam eenige Vliegen, en wierp en hield ze in byzyn der *Indianen*, zo lang onder Water, tot dat zy scheenen dood te zyn; vervolgens bestrooide hy ze met eenige Asch of Stof, plaatste dezelve in de Stralen der Zon, tot dat de Levensgeesten 'er wederom inquam, en de voor dood geachte Vliegen wegvloogen. De *Indianen*, zulks ziende, riepen met groote Verbaastheid uyt: *Ibimubueite! Ibimubueite!* Deze Woorden wierden by de Paters opgeteekent, en by de verdere Onderrechting gebruykt, om hen de Opstanding van onzen Zaligmaaker te doen begrypen, en wat de Dood zy, dewyl zy geen bétér Woord wisten te vinden, waardoor de Geheimenissen van onzen Godsdienst aan die Schepzelen kon beduydt worden.

Wanneer zy nu den *Catechismus* opgesteld hadden, zo leiden zy ten eenemaal toe, om de *Indianen*, en byzonder hunne Kinderen, te onderrechten. Zy begrepen wel haast, door behulp van veelcrhande Vindingen, de Hoofdstukken onzer Leer, zo wel in hunne eigene, als in de Spaanse Taal, en dagelyks herhaalden zy dezelve, by wyze van Gebeden, op hunne Knien en met gevouwene Handen in tegenwoordigheid onzer Geestelyken. Van Scholiers en Leerlingen wierden zy allengskens tot Meesters en Leeraars over hunne Ouders en Nabestaanden vervordert; en offchoon hun lage Ouderdom hen natuurlyk tot een zo gewigtig Ampt onbequaam deed schynen, zo wierden en waren zy echter volmaakte en voorspoedige Onderwyzers. Op deze

wy-

wyze en
Zendelin
dat binn
wassene
Doopte
zende en
t'eeniger
hen, dan
die wyze
Kino, de
welke dri
gens, me
ders, doo
Bisschop
dezelve z

De Va
dianen te
nen schik
stellingen
dienst om
geen Gen
volgens i
goeds voo
geleert, o
reld voor
nederzett
derhalve z
Noordelyk
ne bétère
stevende v
banken, o
duyken, n
Paarelvang
voordeelig
alle spoed
ten. Inmi

wyze en onder den onvermoeiden Yver en Vlyt der Zendelingen, had men het Genoegen van te zien, dat binnen hetzelfde Jaar meer dan vierhonderd volwassene Leerlingen in staat gebragt waren, om den Doop te ontfangen. Doch de Paters, altoos vrezende en bekommerd, dat hunne Onderneeming t'eeniger tyd mogt mislukken, doopten geene van hen, dan wanneer zy op hun uiterste lagen. Op die wyze wierden, volgens het Verhaal van Pater *Kino*, dertien zieltogende *Indianen* gedoopt, van welke drie in Leven bleeven en herstelt, en vervolgens, met Voorkennis en Toestemming hunner Ouders, door den Admiraal overgenomen, en aan den Bisschop van *Guadalaxara* gezonden wierden, die dezelve zeer heuch en beleefd ontfing.

De Vaders waren over de Leerzaamheid der *Indianen* ten uitersten voldaan, en byzonder in hunnen schik, dat zy zo gereed en gewillig de Grondstellingen en Zetregels van den Christelyken Godsdienst omhelsden; doch de Admiraal vond gansch geen Genoegen in een Gewest, van hetwelke hy, volgens ingenomene Onderrechting, zig zo veel goeds voorspelt had; want hy had by Ondervinding geleert, dat het de grootste Zwaarigheid ter waereld voor hem zoude zyn, die Volkplanting en Ternederzetting aldaar te handhaven. Hy gelastede derhalve zynen Capitein van 't kleinste Schip, om de Noordelyke Kust naauwkeurig op te neemen, en eene betere Gelegenheid daartoe te zoeken. Deze stevende volgens dien Last na de *Placeres* of Parelbanken, om onder de *Indianen*, die na dezelve duyken, meerder Voordeel te behaalen, dewyl de Paarelvangst te *San Bruno* op verre na zo ryk en voordeelig niet was, dan te *Puerto de la Paz*; alle spoed makende, om zig van zynen Last te ontfangen. Inmiddels ontfing de Admiraal zo wel Brieven

van den Onderkoning, die Rekenschap van zyn Wedervaaeren begeerde, als ook een Smeekschrift, by alle zyne Soldaten geteekend, waarin zy bitterlyk klaagden over de geledene Ongemakken en Ziekten, welke door de slechte Hoedanigheid dier Landen Luchtfreek veroorzaakt wierd.

Om zig naar beide die Voorwerpen zo veel doenlyk te voegen, deed hy de Officiers en Zendelingen byeen komen, om te raadpleegen over hetgeen gedaan diende te worden, en verzogt, dat yder zyn Gevoelen vryelyk mogt uyten en onderteekenen: De Meerderheid van Stemmen der Officiers was voor het verlaten van het Guarnisoen van *San Bruno*, dewyl het ongezond, bar en dor bevonden wierd te zyn. De Admiraal voegde zyn eigen Gevoelen daarby, en onderrechtde den Onderkoning teffens van zyn gegeven Bevel aan de *Capitane*, of kleinder-Schip, als mede wat verder zyn Voorneemen was. De Zieken wierden aan Boord van een der Schepen gebragt, en hy stevende met dezelve na de Kust van *Cinaloa*, van waar hy een Pakje aan den Onderkoning zond. Na zyn Schip van alle Behoeften wederom voorzien te hebben, ging hy de Paarelbanken opzoeken, tot dat hy in de Maand *September* 1685, wanneer hy zig in de Haven van *San Ignatio* bevond, een Besluyt ontving, by den Onderkoning en eene algemeene Raads-Vergadering genomen; inhoudende een Bevel, dat hy Admiraal, na zo groote Sommen verspilt te hebben, met het oprechten van eenigerhande andere Ternederzetting aldaar of elders zig niet verder had te moeijen, en alleenlyk maar Zorg te dragen, zig, indien het mogelyk was, in het Bezit zyner Verwinning te handhaven, en af te wachten, hetgeen in't vervolg uyt zyne gedaane Ontdekkingen mogt komen voort te spruyten. De *Capitane*, niet kunnende

vin-

vienden,
groote
richter
miraal k
was.
Provian
bezefde
ting, we
ren, on
hy kort
en drie
ven van
Onderko
gekomen
ren spoe
Schip va
hy binne
ontmoet
pulco br
die op h
Van
en deed
Leeden
Aanmerk
gekomen
duurend
hy, beha
Krooner
De Ond
gemeene
zoeken,
Zwaarig
ring van
voer geb
meesteri
zuilen z

vinden , waarom zy uytgezonden was , quam , na groote Zwaarigheden doorgestaan te hebben , onverrichter Zaak te *San Bruno* terug , wanneer de Admiraal kort te vooren mede aldaar wederom geland was. Vermits nu het Guarnisoen groot Gebrek aan Proviand had , en de Admiraal hoe langer hoe meer bezefde , dat hy de Hindernissen dier Ternederzetting , welke hy met alle yver wenschte te bevorderen , onmogelyk kon te boven komen , zo besloot hy kort en goëd , al zyn Volk met de Zendelingen en drie *Californianen* in te scheepen , en na de Haven van *Matanchel* te zeilen , van waar hy aan den Onderkoning deed Kennis geven , dat hy aldaar aangekomen was. Hier ontfing hy andermaal Bevel , om ten spoedigsten wederom in Zee te steeken , en het Schip van de *Philippines* te convoijeeren , hetgeen hy binnen de twee of drie Dagen in Zee gelukkig ontmoetede , en behouden in de Haven van *Aquapulco* bragt , in spyt van zommige Hollandse Kapers , die op hetzelfde langs de Kust van *Natividad* pafften.

Van *Aquapulco* vertrok de Admiraal na *Mexico* , en deed aldaar aan den Onderkoning en de verdere Leeden der Regeering Verslag van zyne gemaakte Aanmerkingen , Ontdekkingen , en van de hem overgekome Tegenspoeden en Wisselvalligheden gedurende deze vruchteloze Expeditie , aan welke hy , behalven het Verlies van drie Jaaren tyds , 225000 Kroonen van de Koninglyke Inkomsten verspilt had. De Onderkoning beval die gansche Zaak in eene algemeene Raads-Vergadering naauwkeurig te onderzoeken , en na eene rype Overweeging van alle de Zwaarigheden , werd beslooten , dat de Verovering van *California* op zodanige wyze niet ter uytvoer gebragt kon worden : Dat men echter de Vermeestering van 't zelve aan de Maatschappy der *Jezuiten* zoude aanbeveelen , onder Aanbieding van

de daartoe nodige Sommen , welke Jaarlyks uyt 's Konings Schatten zouden betaalt worden.

In gevolge van een Besluit , in de den 11 April 1686 gehoudene Raads-Vergadering genomen, wierden de Thesaurier der *Audiencia*, de Admiraal *Otombo* en Vader *Kino* gelast, eenen Overslag en de Begrooting der nodige Sommen te maken , en dat de Thesaurier met den Voorslag en de Voorwaarden zig zoude vervoegen by den Onder-Provinciaal , Vader *Daniël Angelo Marras*, vermits de Afwezendheid van den Provinciaal Vader *Bernabé del Soto*, die tot het doen der Visitation op Reis was. De Thesaurier overhandigde een Bewerp dier Aanbieding aan den Pater *Marras*, die het Capituel deed vergaderen, hetgeen na daarover gehoudene Raadpleging eenpaarig besloot, door opgenoemden Onder-Provinciaal in Antwoord te doen verklaren : „ Dat de Maatschappy met de grootste Dank- „ erkentenis vervuld was wegens de Eer aan haar „ door zodanig een Vertrouwen beweezen; doch „ dat zy zeer groote Ongelegenheden te gemoet za- „ gen, wanneer zy de tydelijke Belangen van zodanig eene Verovering op den voorgeslagenen Voet „ zouden aanvaarden en bestieren; dat zy echter „ aannamen altoos de nodige Zendelingen te bezorgen, zo als zy in alle de voorgaande Onderneemingen gedaan hadden.” De Thesaurier, nieuwe Beveelen van den Raad ontfangen hebbende, herhaalde zynen Last en Aandringingen; doch de Maatschappy was van haar eerst genomen Besluit en Gevoelen niet te verzetten.

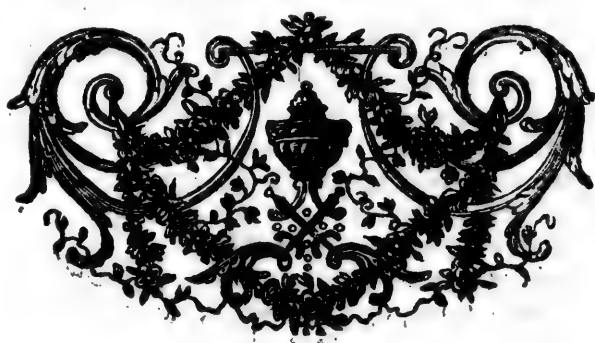
Na deze Teleurstelling en Afwyzyng was de Raad des Konings volkomen overtuygd , dat de Verovering van *California* op de gewoone Wyze onmogelyk kon volvoert worden, en derhalven wierd het Verzoek van den Capitein *Francisco Luzenilla*,
om

om die
en voor
werkstell
alle de
geerte to
ren en o
godsdien
en uyt S
's Koning
neeming
eene naa
maakt te
Kroonen
Thesauri
verzekere
zakelyk
grooting
stelt had
van 300
te schiet
in staat t
winning
die Penn
den wor
in de K
Leening
dagteek
de Ond
log met
schort b
Dus
Onderm
Parral
men eg
ring van
in 't Ja

om die Onderneeming ten zynen eigenen Kosten, en voor eene geringe Toelegging van den Koning, werktellig te maken, van de hand geweezen. Doch alle de Zwaarigheden deden den Yver en de Begeerte tot die Onderneeming des te meer opwakken en ontvlammen. Even dezelve staatkundige en godsdienstige Beweegredenen bleeven stand houden, en uyt *Spanjen* quamen nieuwe Beveelen over, om 's Konings Wil en Welbehagen omtrent die Onderneeming te doen blyken. Men bevond dan, na eene naauwkeurige Begrooting der Kosten opge maakt te hebben, dat dezelve ten minsten 30000 Kroonen Jaarlyks zouden bedragen; nademaal de Thesaurier in zyn Berichtschrift van den 14 *Maart* verzekerde, dat die Kosten onvermydelyk en noodzakelyk waren, en dat hy zynen Overslag en Begrooting naar alle maar mogelyke Zuynigheid opgestelt had. Vervolgens wierd gelast, de voorz. Som van 30000 Kroonen aan den Admiraal *Otondo* op te schieten, om hem tot eene derde Onderneeming in staat te stellen. Dus scheen het Belang dier Verwinning te herleven, wanneer in dezelve Week, dat die Penningen aan den Admiraal vooraf betaalt zouden worden, Brieven uyt *Spanjen* aanquamen, waarin de Koning beval 500000 Kroonen by wege van Leening te ligten, en by een byzonder Briefje, gedagteekend den 22 *December* 1685, gelastede, dat de Onderneeming op *California*, zo lang de Oorlog met de *Tarrabumares* duurde, zoude opgeschort blyven.

Dus wierd een Tydstip voor de Opschorting der Onderneeming bepaalt, en alhoewel de Opstand der *Tarrabumares* kort daarna gedempt was, zo dachten egter niet meer op het hervatten der Verovering van *California* ten koste van de Kroon. Doch in 't Jaar 1694 wierd een Verlof aan den Capitein

Francisco Itamarra toegestaan, om op zyne eigene Kosten aldaar eene Landing te mogen doen. Hy vorderde echter niet meer, noch slaagde beter in die Onderneeming, dan zyne Voorgangeren, en quam slechts met een Verhaal terug, dat de *Indianen* van *San Bruno* en derzelver Gebuuren zeer sterk aanhielden, dat men hen, volgens gedaane Beloften, de Zendelingen geliefde te laten toekomen. Zodanig was de Uytflag van zo menigvuldige Tochten, welke men gedurende den Tyd van byna twee Eeuwen met zulke onnoemelyke Moeite en Kosten ondernomen had.

B
H

C

D
De V
do
r

Eerste
Terr

V
van M
tweeho
gemerk
grooten
grooten

de eige-
nen. Hy
ééter in
n, en
India-
en zeer
redaane
toeko-
vuldige
van by-
Moeits

NATUURLYKE EN BURGERLYKE HISTORIE VAN CALIFORNIA.

DERDE AFDEELING.

De Verovering van CALIFORNIA,
door de *Jezuïten*, en derzelver Ver-
richtingen aldaar tot den tegen-
woordigen Tyd toe.

I. HOOFDSTUK.

*Eerste Aankomst van Vader Juan Maria de Salva
Terra op CALIFORNIA in't Jaar 1697.*

Wy hebben den Yver gezien, waarmede de Verovering van *California*, zedert de Ontdekking en Verwinning van *Nieuw-Spanjen*, geduurende den tyd van tweehonderd Jaaren vervorderd is, en teffens aangemerkt, hoe weinig Voordeel men in eenen zo grooten Reeks van Tochten gedaan hebbe. De groote Overwinnaar *Hernando Cortes* had verschei-

dene maalen daartoe alle Kracht en Kosten besteedt, welke hy maar kon byeen brengen. Door zyn Voorbeeld wierden verscheidene byzondere Persoonen aangemoedigt: Gouverneurs, Admiraals en Onderkoningen wierden bekoort hetzelve ten hunnen Laste en Gevaar te beproeven. Eindelyk namen de Koningen van *Spanjen* zelve de Volvoering dier Zaak over; doch het Uyteinde van alle deze ongemeene Kosten, krachtdadigste Poogingen en onnoemelyke Moeite was alleenlyk, dat men de Verovering van *California* als eene onmogelyke Zaak moest opgeven; en waarlyk het was aldus daarmede gelegen ten opzigte van alle de menschelyke Middelen en Wegen, doch niet van degeene, welke by God daartoe verkooren wierden. Men bouwde slechts op het Vermogen en de Wapenen, om deze Onderneeming te doen gelukken; doch het behaagde den Almogenden God, dat een diergelyke Zegepraal aan de Zachtmoedigheid en Eerbiedigheid zyner Dienaaren, aan de Vernedering voor het Kruys, en aan de Kracht van zyn Heilig Woord, zoude moeten verschuldigd blyven. God scheen alleenlyk te wachten, tot dat het menschelyk Vermogen zyne Zwakheid erkende, om de Sterkte zyner Almacht te doen zien, en de Waereldse Grootsheid door de allerzwakste Werktuigen beschaamd te maken: Misschien was de vrymachtige Opperheer misnoegd over de eerste Onderneeming op *California*, dewyl het voornaamste Oogmerk dier Verwinning slechts in tydelyken Rykdom bestond, en de Godsdienst maar voor eene min-voornaame Bewegreden gehouden wierd. In tegendeel geliefde hy de Onderneeming te zegenen, wanneer zyn Koninkryk het eenigst Doelwit, en het Voordeel der Waereldse Heerschappy alleenlyk voor een waarfchynelyk Gevolg uyt het eerste gehouden wierd.

Na

Na
en de
Califor
was, z
do ver
deelt.
mering
Oogst,
ne voll
te mog
Verwin
wien de
dan den
ge van
den hei
Opperl
School
Gunst
eerd wi
gaan.
zelve to
stelde,
hem ter
Hy had
neeming
vorderin
zyne Be
schikken
zig, bu
Verlege
maakte
ke hem
hem by
Zyne G
ven her
en zelf

Na dat de Onderhandeling te *Mexico* afgebroken, en de Deur tot alle de verdere Onderneemingen op *California*, by Bevel van den Koning, toegesloten was, zo wierden de Vaders, die den Admiraal *Otondo* verzelt hadden, onder andere Zendingen verdeelt. Zy bleeven echter volharden in de Bekommering en het Verlangen van eenen overvloedigen Oogst, dien zy in *California* gezien hadden, in zyne volle Rypheid door de Zeisse van het Evangelie te mogen maaijen; en wel byzonder ging die Verwinning den vroomen Vader *Kino* ter herte, wien de Volvoering op verre na zo moeijelyk niet dan den anderen toescheen. Deze Vader, in gevolge van zyne Belofte, in eene doodelyke Ziekte aan den heiligen *Franciscus Xaverius* gedaan, had het Opperleeraars-Ampt in de Wiskunde op de hooge School van *Ingolstadt*, alwaar hy met de byzondere Gunst van het Doorluchtig Huys van *Beyeren* verceed wierd, verlaten, en was na *America* overgegaan. En nademaal hy dien heiligen Gezant zig zelve tot eenen Voorganger en tot een Voorbeeld stelde, zo volgde hy ook alle de Voetstappen van hem ten opzigte zynser Seraphische Hoedanigheden. Hy had moeds genoeg tot de allergrootste Onderneemingen; zyn Yver was onvermoeibaar; de Verordering van het heilig Geloof was zyn Hoofdwerk; zyne Bequaamheid wist zig in alle Voorvallen te schikken en te voegen; en om kort te gaan, hy wist zig, buyten de Hulp en Bystand van anderen, uyt alle Verlegenheid en Zwaarigheid te redden. Zynevollmaakte Kundigheid in nuttige Weetenschappen, welke hem tot die Onderneeming aanmoedigde, quam hem byzonder wel te staade in derzelver Volvoering. Zyne Gulhartigheid en heusche Manieren verwierpen hem een volstrekt Vermogen op aller Herten; en zelfs de allerwildste Volkeren gaven zonder de min-

minste Tegenstribbeling aan zyne Overredingen gehoor, welke hy zo zagtmoedig en hertig wist voor te dragen, dat hy daardoor hun goed Vertrouwen ten eenemaal verwierf. Hy was zodanig een Man, als tot de Verwinning van *California* vereischt wierd.

Alhoewel nu die Onderneeming op zyn aanraaden begonnen en by hem ondersteunt wierd, zo was hy echter nog de rechte Man niet, dien God daartoe had uytverkooren, maar een ander, die hem ten opzigte zyner fraaije Hoedanigheden zeer naby geleek. Vader *Kino* verzocht tot de Zendingen van *Sonora* bescheiden te worden, op hoop van in 't vervolg van tyd uyt die Provincie, palende aan *California*, en door derzelver Inham bespoelt wordende, eenen Ingang aldaar te volvoeren, en het Land wederom te bemagtigen.

Met zodanig een Oogmerk verliet hy *Mexico* op den 20 *October* 1686, en doortoog het gansche Gewest, om de Gemoederen der Jezuitise Zendingen met het vurigste Verlangen tot Ondersteuning eener zo roemryke Onderneeming te doen ontvlammen. Hy zelve had den Pater Generaal tot het doen dier Reize om Verlof verzocht, gelyk mede Vader *Francisco Maria Piccolo* en Vader *Francisco Xaverio Saëta*, die kort daarna het Geluk had van te *Pimeria* den Marteldood te ondergaan, daarom aangehouden hadden. Omtrent dezen tyd keerde Vader *Juan Maria Salva-Terra*, die reeds lange Jaaren als Zendeling in de Provincie van *Tarabumara* uytgemunt had, als *Visitator* der Zendingen van *Cinaloa* en *Sonora* terug. In het laatstgemelde Gouvernement wierd hy by zyne Intrede in de Zendingen van *Pimeria*, paalende aan de Heidense *Apachas*, door Vader *Kino* ontmoet, die deze Zendingen door zynen uytstekenden en onvermoeijden Yver met goeden Voortgang uytbreidde.

Daar

Daar
Terra
dender
gingen
was da
nen Ap
was do
gewoo
eenen
was va
alle M
ren, z
Zyn O
paarige
vaardin
ning v
talighe
Vrymo
welke
Onder
Gevoe
moeds
welke
ten ho
verko
behaag
Califo
de V
onder
niane
de W
gebru
twee
zaakt
slag t
met d

Daar kon geen bequamer Man dan Vader *Salva-Terra* gevonden worden, die ten opzichte van brandenden Yver, Goedaardigheid en gulhartige Neigingen van Vader *Kino* meer evenaarde. En deze was dan de eigentlyke Perfoon, welke God tot eenen Apostel der *Californianen* verkoren had. Hy was door den Allerhoogsten op eene gansch buyten-gewoone wyze met alle de Gaven uytgerust, die tot eenen zo zwaaren Dienst vereischt wierden. Hy was van eene kloeke en sterke Gesteltenis, welke alle Moeijelykheden en Ongemakken kon verduuren, zonder zyne Gezondheid daardoor te krenken. Zyn Oordeel en Voorzigtigheid hadden hem de eenpaarige Goedkeuring der Maatschappy tot de Aanvaarding en Bekleeding eener zo gewigtige Bediening verworven. Hy bezat eene inneemende Liefzaligheid in zyne Redevoeringen, en was met eene Vrymoedigheid en Onverschrokkenheid begaafd, welke tot het beginnen en volvoeren der grootste Onderneemingen vereischt wierden. Het algemeen Gevoelen van zyne Kundigheid, Verstand en Gemoeds-Gaven had hem alom in Achtiging gebragt, welke door de Vereering zyner Christelyke Deugden ten hoogsten Top gereezen was. Deze was het uytverkooren Vat en Werktuyg, door wien het God behaagde de Evangelie-Leer onder de ongelukkige *Californianen* te laten verkondigen. Gedurende de Vissatie wierd hy door Vader *Kino* volkomen onderrécht van de goede Geneigdheid der *Californianen* in het aanneemen van het Geloof, en van de Wegen en Middelen, die men moest inslaan en gebruyken, om eene Onderneeming, welke reeds twee Eeuwen lang zo veelvuldige Moeijte veroorzaakt had, eindelyk door eenen gewenschten Uytslag te mogen gezegend zien. Hiervan spraken zy met den anderen, wanneer zy reisden; dit was het

On-

Onderwerp hunner openbaare en byzondere Verkeering en Byeenkomst : En Vader *Kino* schryft, dat de godvruchtige Yver van Vader *Juan Maria de Salva-Terra* zo hertroerende was, dat hy op staande voet te rade wierd, alle mogelyke Poogingen aan te wenden, om de Toelating in *California* te verwerven.

Dit alles wierd dan dienvolgens by Vader *Salva-Terra* in 't Jaar daaraan volvoert; doch om niet wydloopig en langwylig te zyn, zullen wy de Byzonderheden zyner zo buytengewoone als uytmuntende Diensten, ter Vervordering van dat Bestek, welbedachtelyk overslaan. De Maatschappy der Jezuiten dwaarsboomde de Onderneeming, en de drie Provinciaalen *Ambrosio Oddon*, *Diego Almonacir*, en *Juan de Palacios* wilden zyn zo veelmaal herhaald Verzoek nimmer toestaan, dewyl zy de Volvoering van zodanig eene Onderneeming volstrekt onmogelyk oordeelden te zyn. De *Audiencia* van *Guadalaxara* en de Onderkoning vielen hem insgelyks tegen, dewyl hunne Schatkamer ledig, en het Geval van *Otondo* nog in versch Geheugen was. Eindelijk wierd hy ook by het Hof van *Madrid* afgewezen, alwaar de Vertoogen van Vader *Salva-Terra* aan zyne Majesteit in den Raad der *Indiën* gedaan, geenen Indruk konden maken. Om kort te gaan, de gansche Waereld verklaarde zig tegen het Onderwerp en Oogmerk van dien godvruchtigen Vader. Doch op het laaft, wanneer alle Zwaarigheid scheen geheven te zyn, quamen de Vaders *Salva-Terra* en *Kino* op den 8 *January* 1696 te *Mexico* aan, de eene van *Guadalaxara*, en de andere uyt het Midden der Provincie van *Pimeria*, over de vyfhonderd Mylen van de voorsz. Hoofdstad gelegen. Beide verzogten om Verlof van na *California* te mogen gaan, en Vader *Kino* daarenboven nog, om

van

van zom
den, di
onder d
bezogte
hunne u
Vertoog
steuning
fornia t
zy wierd
na zyne
aan zyne
Tepotzo

Doch
tigit Teg
verzogt a
van die 2
Waardig
der *Tyr*
heid en S
Academi
wiens Ze
gingen,
gepaard
hy met e
door gel
uyterste
ryd en v
Salva-T
te onthe
fornia t
Verlof e
den Vad
heden,
eindelyk
tot zyne
van *Gu*

van zommige andere Zendingen voorzien te worden, die hem in het zaaijen van het Evangelie-Zaad onder de by hem in die zo ver ontelegene Gewesten bezogte Volkeren mogten ondersteunen. Zy deden hunne uiterste Poogingen en de allernadrukkelykste Verdoogen, om de Vryheid en behoorlyke Ondersteuning tot en in hunne Onderneemingen op *California* te verwerven; doch alles was vergeeffsch, en zy wierden genoodzaakt terug te keeren, de eene na zyne Zending van *los Pinas*, en de andere na de aan zyne Zorg toevertrouwde nieuwe Leerlingen te *Tepotzotlan*.

Doch Vader *Salva-Terra* gaf by alle deze krachtige Tegenstrevingen den Moed niet verlooren; hy verzocht andermaal by den Pater Generaal om Verlof van die Zending te mogen aanvaarden. Die hooge Waardigheid wierd toen ter tyd bekleed by den Vader *Tyrso Gonzales de Santa Ella*, wiens Geleerdheid en Schriften tot grooten Roem en Luyfter der Academie van *Salamanca* verstrekt hadden, en wiens Zendingen, die over het gansche Koningryk gingen, met verbazende Voordeelen en Zegeningen gepaard waren. In de Bekeering der Mooren had hy met eenen weërgâlozen Voortgang gearbeidt, en door gelyken Yver beziel, de Zendingen naar zyn uiterste Vermogen vervordert; hy quam ter rechter tyd en wel van pas na *America* over, om Vader *Salva-Terra* te vervangen en van verderen Arbeid te ontheffen; indien men de Verwinning van *California* te *Mexico* oordeelde mogelyk te zyn. Het Verlof en de Vryheid quam kort na het Vertrek van den Vader te *Mexico* aan, alwaar hem zyne Overheden, na eene zo langduurige Tegenstribbeling, eindelyk toestonden op nieuws den nodigen Toestel tot zyne Onderneeming te maken. De *Audiencia* van *Guadalajara* zag dit Voorwerp met gansch

an-

andere Oogen aan , en beschouwde het daaruit spruytende Voordeel in een helder Licht : Zyn Voorflag wierd by dezelve zodanig aangetrokken en be-
hertigt , dat de Rechtsbevorderaar *Don Joseph de Miranda Villizan*, een Man van ongemeene Partyschap, zyn eerste en beste Boezemvriend verklaarde te zyn, hem in alles met Raad en Daad bystond, en eene getrouwe Briefwisseling met hem onderhield. Deze Rechtsbevorderaar of Solliciteur overhandigde aan de *Audiencia* den 16 July 1696 een Verzoekschrift, waarin hy betoogde, dat die Onderneeming derzelver Aanmoediging ten hoogsten verdiende; vervolgens wierd daarop besloten en gelast, aan den Onderkoning eenen Brief te laten afgaan, waarby die Zaak in desselfs Bescherming aanbevoelen wierd. De Zwaarigheden bleeven echter nog even groot, doch waren niet sterk genoeg, om Vader *Salva-Terra* in zyn Besluit en Voorneemen te doen wankelen.

In 't begin van het Jaar 1697 begaf zig Vader *Salva-Terra* van *Tepotzotlan* na *Mexico*, zynde als nu van zyner Orde Overheden gevolmagtigd, om Geldinzamelingen te doen tot het volvoeren van een Werk, waarin de Vlooten en Schatten van den Koning niet hadden kunnen slagen. Hy ontmoetede alhier eenen waardigen Medemakker in de Persoon van Vader *Juan Ugarte*, Hoogleeraar in de Wysgeerte van het Collegie. Deze Vader trok de Verovering van *California* insgelyks ter herten, en was onder andere Gaven bedeed van eene byzondere Bequaamheid in het bestieren van rydelyke Zaaken, om dezelve tot eenen zeer gelukkigen Uytgang te bevorderen. Doch vermits de Verovering van *California* niet kon ondernomen worden, zonder in *Mexico* eenen Bewindsman te hebben, door wiens Voorzigtigheid en Oplettendheid eenigerhande schielyk

lyk opk
den, e
Onderf
aan deg
op zig
dien L
Yver e
binnen
Uyteind
Califor
Kort
Graaf v
nandez
aan de
sch. 2ten
Wel doe
wierden
van *Aq*
aan, om
boven e
het Win
zekerder
dige Son
konden
van *Nu*
gesticht
Paulo,
voor één
duyzend
derd Ry
laagste e
kon toe
hergeen
zyde der
Wyders
Priester
I. D

lyk opkomende Zwaarigheden konden geheven worden, en die van tyd tot tyd Zorg droeg de nodige Onderftanden te doen inzamelen en over te zenden aan degeenen, die de Uytvoering dier Verovering op zig genomen hadden; zo aanvaarde Vader *Ugarte* dien Laft, en volvoerde denzelven met zo grooten Yver en Nyverheid, dat alhoewel hy zyn Verblyf binnen *Mexico* hield, hy echter van het goed Uyteinde der Expeditie van Vader *Salva-Terra* op *California* de Verzekeraar was.

Kort daarna beloofde *Don Alfonfo Davalos*, Graaf van *Mira Vallez*, en *Don Mattheo Fernandez de la Cruz*, Marquis van *Buena-Vista*, aan de Maatfchappy twee duyzend Ryksdaalders te fchenken, welke door de Milddadigheid van andere Weldoenders met nog vyftienduyzend vermeerderd wierden. *Don Pedro de la Sierpe*, Thefaurier van *Aquapulco*, bood hem een Galjoot ter leen aan, om hen over te voeren, en fchonk hem daarenboven een lange Boot in eigendom. Doch dewyl het Wingewest voor alsnog geenen veiligen en verzekerden Grondslag kon hebben, by gebrek der nodige Sommen, waaruyt eenige Jaarlykfe Inkomften konden geheven worden; zo gaf de Vergadering van *Nuestra Sennora de los Dolores* te *Mexico*, geficht in het Collegie van *San Pedro* en *San Paulo*, achtduyzend Ryksdaalders tot een Fonds voor ééne Zending, waarby vervolgens nog tweeduyzend gevoegt wierden; men rekende vyfhonderd Ryksdaalders aan Jaarlykfe Inkomften voor de laagfte en minfte Som, die men aan ieder Zending kon toeleggen, dewyl dezelve in een Land lagen, hetgeen, behalven den verren Afftand en aan de zyde der Zee, van alle Behoeften onvoorzien was. Wyders wierden door *Don Juan Cavalero y Ozio*, Priester van de Stad *Queretaro*, en Commissaris

I. Deel. O der

der Inquisitie, een Man van groote Middelen, doch ook van gelyke Milddadigheid, twintigduyzend Kroonen tot een Fonds voor twee andere Zendingen ingeschreven, met Verzekering, dat hy alle de Wisselbrieven, by Vader *Salva-Terra* geteekend, altoos met Betaaling zoude vereeren.

Op zulke Beginzelen en Beloften wierden de Vaders aangefpoort den Onderkoning, Graaf van *Moteczuma*, eenen edelmoedigen Man, wiens Nagedachtenis by *Nieuw-Spanjen* altoos in Zegening behoort te blyven, om Brieven van Verlof te verzoeken. De Vader Provinciaal *Juan de Palacios* stelde ten dien einde een zeer fraai en oordeelkundig Gedenkschrift op, hetgeen aan den Onderkoning ingedient wierd. Hy ontmoetede in den Raad des Konings veelerhande Zwaarigheden, tot dat eindelijk, na verscheidene Vertooogen, dat niets ten laste van de Kroon geëischt wierd, dewyl uyt de Registers der Thesaurie quam te blyken, dat de Expeditie van den Admiraal *Otondo* tweehonderd vyf-en-twintigduyzend en vierhonderd Ryksdaalders aan zyne Majesteit gekost had, op den 5 *February* in 't Jaar 1697 het verzogte Verlof toegestaan wierd.

De Volmagten wierden aan Vader *Juan Maria de Salva-Terra* overhandigt, waarby hem en Vader *Kino* geoorlooft en toegestaan wierd zig na *California* te mogen begeven onder de volgende twee Voorwaarden: Eerstelyk, niets te verwoesten noch te verquisten, hetgeen aan de Kroon behoorde, of op de Thesaurie eenige Penningen te trekken, buyten een uytdrukkelyk Bevel van den Koning; en ten tweeden, uyt Naam van zyne Majesteit de Bezitting van *California* te zullen neemen. Wyders wierden geoorlooft Soldaten tot hunne Lyfwacht op hunne eigene Kosten aan te neemen; daarover eenen Bevelhebber te stellen; denzelven en de Soldaten naar

willeke
kens na
ze gely
zouder
te Veld
ders na
en Ger
ge Per
toe alle
Vader
Mexico
voolen
de Beta
Schepe
ken. I
nam de
Vader
overgez
zotlan
roerend
toos de
ge stand
laxara
den Sol
handelin
hy de n
lukkigly
Christer
miraal
Beide v
schuyt
van een
bezigde
degezel
Reis, on
Chinap

willekeur wederom af te danken , doch daarvan telkens aan den Onderkoning kennis te geven ; dat deze gelyke Vrydommen als de Koninglyke Troupen zouden genieten , en hun Dienst voor een Dienst te Velde gehouden worden ; en eindelyk dat de Vaders naar eigen believen tot handhaving van Recht en Gerechtigheid in het nieuwe Wingewest zodanige Perfoonen zouden mogen verkiezen , als zy daartoe allerbequaamst oordeelden.

Vader *Salva-Terra* verhaastde zyn Vertrek van *Mexico*, en liet aan Vader *Ugarie* de Zorg aanbepfoelen , van de Geldinzamelingen te bestieren , en de Betaalingen te beheeren , mitsgaders de nodige Schepen van *Aquapulco* na *Piaqui* te doen afzakken. Hy verliet den 7 *February* die Hoofdstad , nam den Catechismus en verdere Papieren , door Vader *Copart* in de Landtaal der *Californianen* overgezet , mede , en by zyné Aankomst te *Tepotzotlan* van zyne Leerlingen Afscheid met eene hertroerende Aanspraak , dewyl tusschen hem en hen altoos de tederste wederzydse Liefde en Aanklevinge stand gegreepen en gehouden had. Te *Guadalaxara* trad hy met de *Audiencia* en zynen Vriend den Solliciteur *Miranda* over dien Tocht in Onderhandeling. Van daar keerde hy na *Cinaloa*, alwaar hy de nodige Beveelen gaf , en alles , hoewel ongelukkiglyk vergeeffsch , in 't werk stelde , om de twee Christenen , *Californianen* , welke by den Admiraal *Otondo* overgebracht waren , uyt te vinden. Beide waren nog in levenden Lyve , maar wierden schuyl gehouden door de verfoeijelyke Gierigheid van eenen Vrek , die dezelve tot zynen Landbouw bezigde. Hier zond hy om zynen verkoorenen Medegezel Vader *Kino* , en deed middelerwyle eene Reis , om zyne voorige Verblyfsplaats in 't Gebergte van *Chinapas* te bezoeken. Hy vervorderde tot aan

Sierra de Tarrabumara, en keerde zeer voldaan terug, na dat hy de Gemeentens zyner nieuwbekeerde Kinderen in goeden Welstand ontmoet had, verneemende onderweg, dat de *Indianen van Tarrabumara* aan 't muyten gellagen waren. Hy wierd in zyn Gemoed bedroefd over het Gevaar, waarin de Zendelingen *Nicolas de Prado* en *Martin de Vinavides*, die toen ter tyd het Bewind in dat Gewest voerden, en geene andere Bescherming dan die hunner Nieuwbekeerden hadden, zig bevonden. Hy waagde hen Bystand te bieden, en onderging met hen duyzenderhande Gevaaren in 't midden der wreede Afvalligen, tot dat de *Spanjaarden* uyt de nabuurige Bezetting tot hunne Hulp quamen. Hy vertoefde hier tot half *Augusti*, en op zyne Terugreize vernam hy, dat het Galjoot reeds eenigen tyd te *Hiaqui* in gereedheid lag. Hy haastede zig derhalve, quam te *Hiaqui* aan, en wierd door den Capitein *Juan Antonio Romero de la Sierpe* onderrecht, dat hy in 't midden der Afwisselingen van Gevaaren, slecht Weêr, Rotzen, en Schaarsheid van Leefstocht volle zeven Maanden had gezworven, en niet minder met het misnoegde Scheepsvolk te stellen gehad, wanneer het gewaar wierd, dat de Tocht na *California* geenzins geschiedede om Paarlen te visschen, gelyk het zig verbeeldt had.

Hy vertoefde twee Maanden binnen de Haven, zo wel om nieuwen Voorraad van Leefstocht op te doen, dewyl de in *Nieuw-Gallicien* ingescheepte bedorven en onbruikbaar geworden was, als ook eenige hem aangebodene Soldaten en Vader *Kina*, om wien hy gezonden had, in te wachten. De Soldaten wierden door den Opstand der *Tarrabumares* in hunne Komst verhindert. Vader *Kino* begaf zig terstond op Reis, doch wierd tot zyn leedwezen door den Vader *Horatio Police*, den Visitator, en

Don

Don
Perfo
regeng
in deze
onder
Franc
plaats
niewe
fornia
vertrok
de Hav
ten, b
ber, b
ner On
tolero
van Ca
die na
de; Ba
de Pro
een M
Matro
Peru;
namen
lonso
Guad
Me
als vo
joot,
haast
was n
of het
wind
weinig
hetge
Kundi
Geva

Don Domingo Gironza Petris de Crusat, eerste Persoon der Overheid in de Provincie van *Sonora*, tegengehouden, uyt vrees, dat een gelyke Opstand in deze zo hachgelyke Tydsomstandigheden zig ook onder de andere Natien mogt verspreiden. Vader *Francisco Maria Picolo* werd derhalven in zyne plaats benoemt; doch Vader *Salva-Terra*, die nieuwe Opschorting bemerkende, besloot na *California* te vertrekken, zonder na hen te wachten. Hy vertrok dienvolgende op den 10 October 1697 uyt de Haven van *Hiaqui*. Zyne Militaire Reisgenooten, bestaande in vyf Soldaten en eenen Bevelhebber, byzonder bereidwillig tot het vervorderen zynen Onderneeming, waren *Don Luis de Torres Torresolero*, Vaandrig en eerste Capitein der Bezetting van *California*; *Don Estevan Rodrigues Lorenzo*, die naderhand verscheidene Jaaren als Capitein diende; *Bartholomé de Robles Figuerra*, een Creol uyt de Provincie van *Guadalaxara*; *Juan Caravana*, een Matroos van *Maltba*; *Nicolas Marques*, een Matroos uyt *Sicilien*, en *Juan*, een *Mulatto* uyt *Peru*; behalven deze had hy nog drie *Indianen*, namentlyk *Francisco de Topabui* van *Cinaloa*, *Alonso de Guayavas* van *Sonora* en *Sebastian* van *Guadalaxara*.

Met deze kleine Magt zeilde de Vader, ten dage als vooren gemeld, na *California* in 'tvoorz. Galjoet, en nam een lange Boot mede, hetgeen wel haast goeden Dienst moest doen; want het Galjoet was naauwelyks, eene halve Myl buyten de Haven, of het werd door eenen schielyk opkomenden Dwarlwind op Strand en vast in 't Zand gezet. Men had weinig Hoop het wederom vlot en daaraf te krygen, hetgeen echter door middel van de lange Boot en de Kundigheid der Matroozen gelukte, en zy dus het Gevaar schielyk wederom te boven quamen. Den

derden dag zagen zy *California*; doch de lange Boot was van het Galjoot gescheiden, en niet weete-nde waar best te landen was, liepen zy de *Conceptions-Baai*, dertig Mylen benoorden *Loretto*, binnen. Zy bezigtigden insgelyks de Baai van *San Bruno*, alwaar de Admiraal *Otondo* weleer zyn Leger had opgeslagen; doch men keurde die Gelegenheid af, dewyl zy te ver van de Zee was, en niet dan brak Water opleverde, en wel byzonder, wanneer *Juan Antonio Romero de la Sierpe*, Capitein van het Galjoot, zig aanbod, hen eene veel betere Plaats, die hy in den Tocht van *Otondo* gezien had, te zullen aanwyzen. Zulks was in de Baai van *San Dionysio*, tien Mylen bezuyden van *San Bruno*, alwaar de Kust haar zelve in de Gedaante van een halve Maan vertoont, wier Hoorens omtrent vyf Mylen van den anderen afstaan. De Landstreck was met Boomen en andere Groente overdekt, en naby den Oever genoegzaam van versich Water voorzien. Hier quamen en landeden zy op Saterdag den 19 October 1697, en wierden by ruym vyftig *Indianen* uyt de nabuurige *Rancheria* en by andere van *San Bruno* met groote Vreugde en Toegenegenheid ontfangen. Eene bequaame Plek Lands by eene Waterplaats, omtrent anderhalve Myl van den Oeyer, wierd tot hun Campement verkooren, en de Leeftocht met de Bagage wierden gezamenlyk ontscheept. De Vader, alhoewel het Hoofd dier Expeditie zynde, was de eerste, die zyne Schouders bevrachtde. Men bouwde de Hutten voor de kleine Bezetting, en wierp eene Linie van Verschanfing op, in welker midden eene Tent opgeslagen wierd, om by voorraad en voor eenen tyd lang tot eene Capel te dienen. Voor dezelve wierd een Crucifix met Bloemkransen geplaatst, en alles in behoorlyke en best mogelykste Ordening geschikt.

Ver-

Vervol
Loretto
in Pro
voegly
Op
Bezit v
Majeste
zig nu
en om
nige b
dianen
den, e
en de
voorlas
en hun
doende
hen en
hy zyn
spraak
felen,
wyzen
wegen
hunne
onthlo
was, d
deren,
tien Pa
eigene
mogely
Aanme
zer der
willen
een aa
zelve i
Man te
Waere

Vervolgens werd het Beeld Onzer Lieve Vrouw van *Loretto*, als de Patrones van 't nieuwe Wingewest, in Processie uyt het Galjoot aangebragt, en met gevoeglyke Plechtigheden opgerecht.

Op den 25 *October* van hetzelfde Jaar werd het Bezit van het Land genomen uyt naame van zyne Majesteit den Koning. Vader *Salva-Terra* begaf zig nu met allen yver tot het leeren der Land-Taal, en om de *Indianen* te onderwyzen, waartoe hy eenige byzondere Uuren bepaalde, wanneer de *Indianen* by hem quamen en hunne Gebeden herhaalden, en hy hen een gedeelte uyt den Catechismus, en de Papieren, by den Vader *Copart* nagelaten, voorlas, waarna de Vader gewoon was te luyfteren, en hunne Redeneeringen op te teekenen, om, dus doende, derzelver Taal te leeren. Hy sprak met hen en de *Indianen*, en op die wyze verbéterde hy zyne *Mislagen* in de Woorden en derzelver Uyt-spraak. Hy bediende zig van allerhande Uytvind-selen, om de Jongens in de Spaanse Taal te onderwyzen; doch wierd dikmaals by jongen en ouden wegens zyne verwrongene Uyt-spraak uytgelacht, en hunne Boerterryen waren van geene Aartigheden ontbloot. Wanneer die Onderrechting geeindigd was, deelde hy gewoonelyk onder zyne Toehoorderen, die telkens daarby verscheenen, eenige Portien *Pozoli*, of gekookte Westindise Graanen, met eigene handen uyt. Deze Byzonderheden zullen mogelyk Beuzelaaryen schynen te zyn, die geene Aanmerking verdienen. Maar ik verzoek den Lezer derzelver Gewigt in de Schaal der Redenen te willen beproeven. Hy gelieve te bezeffen, welk een aangenaam Voorwerp het niet moet zyn, en zelve in de Oogen van het Opperwezen, eenen Man te zien, die groote Schatten in eenigerhande Waereldse Bediening kon vergaderen, en tussens

geruft en geacht in zynen verkoorenen Staat leven, zig echter gansch gewillig uyt zyn Vaderland bant, van zyne Vrienden en Magen afzondert, en *America* gaat bezoeken, en daar gekomen zynde, zig van zyne Bedieningen ontdoet, en een geruft Leven verwisselt tegen Ongemakken en Moeijelykheden, om onder de Wilden zyne Dagen te slyten, en in 't midden van Droefheden en altoos duurende Doodsgevaaren te zwerven, uyt geene andere Redenen, dan alleenlyk zig tot zo laage en ongeachte Bedryven te vernederen, om de Heidenen en *Indianen* te bekeeren. Laat iedereen zig ten minsten zelve ondervragen, of wel eenigerhande Waereldse Belangen hem tot diergelyk een Besluit zouden kunnen overhaalen? dan zal hy van de Waardy en het Gewigt, welke die Bedryven, hoe verachtelyk zy ook in de Oogen der Stervelingen mogen zyn, van hunne Verhevenheid der Beweegredenen erlangen, gemakkelijk overtuygt worden.

II. HOOFDSTUK.

De verscheidene Gevallen, welke tot de Komst van Vader Francisco Maria Picolo in CALIFORNIA gebeurd zyn.

Wanneer dit klein Guarnisoen nu eenigzins opgericht was, zo zond Vader *Salva-Terra* het Galjoot na de Rivier *Hiaqui*, om den Vader *Picolo* met eenige Soldaten en Leeftocht over te haalen, gelastende den Capitein te gelyk onderweg na de lange Boot te zoeken. Het Galjoot vertrok den 26 October van *San Dionysio*, terwyl de nyvere Vader in het Guarnisoen bleef, en de Post niet alleen van eenen Zendeling en Huyshouder, maar ook

ook van de gedu staande hetgeen want de nen, g hen een toegeleg wyzing en hoe len gen de Zakl uyt het eenige hunne gemaak huune door he jaarden hen, di hunnen heid af king. ander o ker Slaa slootene hunne v dat zy op het Zy h den alg leg de V wierd, zagt, Christer van de

ook van eenen Officier en Soldaat waarnam; ge-
de geduurig de behoorlyke en nodige Beveelen, en
staande de ongemakkelykste Uuren op Schildwacht,
hetgeen ook van de uysterste Noodzakelykheid was;
want de *Indianen*, in de *Pozoli*, of gekookte Graa-
nen, groot behagen vindende, en begeerende, dat
hen eene ruymere dan de gewoone Bedceeling mogt
toegelegt worden, offchoon zy niet in de Onder-
wyzing quamen, vielen hem zeer lastig met Klagten,
en hoe gaarne hy ook zocht hen door zagte Midde-
len genoeg te geven, zo onderstonden zy echter
de Zakken te besteele. Dus was het nodig hen
uyt het Guarnisoen te houden, ten welken einde
eenige Voorziening gedaan wierd. Hierdoor wierd
hunne Graagte en Gevoeligheid eensklaps gaande
gemaakt, en eindelyk by hen, vertrouwende op
huune groote Meerderheid in Getal, beslooten,
door het vermoorden van den Vader en de *Span-
jaarden*, alles te vermeesteren. Zommige onder
hen, die redelyker en zagtmoediger waren, rieden
hunnen Landslieden die Ondankbaarheid en Wreed-
heid af, doch zulks was van zeer geringe Uytwer-
king. Zy vielen dan op de weinige Bokken en het
ander overgebragte Vee aan, terwyl dezelve in ze-
ker Slach van daartoe vervaardigde Hokken en be-
slootene Plaatsen gevoed wierden, en gaven door
hunne verdere Bewegingen genoegzaam te kennen,
dat zy niet ongenegen waren eene Overrompeling
op het Camp te onderneemen.

Zy hadden de Nacht van den 31sten *October* tot
den algemeenen Aanval beraamt, van welken Toe-
leg de Vader by eenen *Casique-Indiaan* onderrecht
wierd, die zeer ziek leggende, om den Doop ver-
zocht, en de eerste van alle was, die dus tot het
Christendom ingewydt wierd. De Vader kon zig
van de Vrees en Bekommering daarover niet gan-
sche-

schep ontlaan, doch hy hoopte, dat de Voorzienigheid, die hy wist, dat op eene gansch ongewoone wyze hem kon verlossen, nog alles ten beste zoude keeren. Te middernacht wierd een Musquet-Schoot gehoord, welke door eenen tweeden in het Camp beantwoordt wierd, en oogenbliklyk daarop hoorde men eenen Canon-Schoot uyt Zee, en eenen tweeden uyt het Stuk grof Geschut, by den Capitein van het Galjoot in het Camp terug gelaten. Hierop wierden de *Indianen* uyt de naastgelegene *Rancherias* en andere, die tot liet doen van den Aanval gekomen waren, door eenen ysselyken Schrik en Vrees bevangen; doch onze Manschap, denkende, dat de lange Boot verlooren was, deed door middel van eenen *Indiaan*, die zig als Vriend binnen de Bezetting bevond, uitroepen, dat de *Spanjaarden* aangekomen waren, om hen by te staan. 's Ochtends zag men by het nabuurig Eiland *del Carmen* een Vaartuyg, doch in plaats van op de Reede te komen, steyende hetzelfde na het Eiland *Coronado*; waarop een Matroos met een *Bargilla*, of klein Vlot van Balken, gezonden wierd, die een Briefje van *Don Juan*, den Capitein van het Galjoot, overbragt; inhoudende, dat hy aan de Overkust, zes Mylen te lywaard van *Hiaqui*, geweest zynde, door het slechte Weer genoodzaakt was geworden, na de Kust van *California* te stevenen, om zyne Reize met beteren Wind te vervorderen.

Wanneer het voorsz. Schip, hetgeen de *Indianen* beteugelt had, uyt het gezigt was, hervatteden zy hunnen opgeschorten bloedigen Toeleg, en nodigden de meeste Takken hunner Natie, genaamd *Egureta*, *Egues*, *Monquis*, *Didys*, *Laymones*, en sommige der zuydelyke *Egues*, om deze beraamde Slachting en Plundering by te wonen. Hunne Baldaas deden gaven aan de *Spanjaarden* gele-

gelegen
bragten
maar mo
gevoelen
indien zy
men, V
om door
le verder
te komen
tegen een
de te stell
Wantrou
debreuk
hierin;

Zekere
men de L
ker, in h
Salva-T
debrengen
te slagten
genstond
gues en J
zelsf Spo
ven zoud
zaamheid
dat alleen
en daaren
om de Be
very in h
zyde, bel
lyk, van
ook een z
gelyk ik
zen altoos
door een
worden;

gelegenheid van met hen te schermutselen; doch zy bragten aan de *Indianen* zo weinig Schade toe, als maar mogelyk was, en deden hen teffens eenigzins gevoelen, hoe gevaarlyk het voor hen zoude zyn, indien zy eenen dadelyken Aanval wilden ondernemen. Vader *Salva-Terra* deed wyders zyn best, om door de hem eigene bedaarde Zagtzinnigheid alle verdere Redenen van Misnoegen en Klagten voort te komen, doch zonder de nodige Voorzieningen tegen eenigerhande ongelukkige Toevallen ter zynde te stellen. Geduurende dit onzekeren Stand van Wantrouwen ontstond echter eene openbaare Vredebreuk uit eene zeer geringe Gebeurtenis, bestaanhierin;

Zekere Nacht in de Maand van *November* kwamen de *Laymones*, onder begunstiging van den Donker, in het Camp; maakten het Paerd van Vader *Salva-Terra*, het eenigste dat hy had kunnen medebrengen, los, en ontvoerden hetzelve, om het te slagten en op te vreeten. Het Dier in den Morgenstond gemist wordende, namen *Estevan Rodrigues* en *Juan Caravana* het stout Bestuyl van deszelfs Spoor zo lang te volgen, tot dat zy by de Dieren zouden komen. Het scheen eene Onberaamzaamheid te zyn, gelyk het ook in der daad was, dat alleen twee Mannen na een gansch onbekend, en daarenboven nog Vyandlyk Gewest zouden gaan, om de Beleediging te wreeken, welke door de Dieren in hun Camp gepleegd was. Aan de andere zyde, behalven de Noodzakelykheid, indien mogelyk, van het Paerd wederom te bekomen, was het ook een zeer verstandig Bestaan; want de *Indianen*, gelyk ik reeds hiervooren aangemerkt heb, verliezen altoos den Moed, wanneer zy bevinden, dat zy door eenen kloekmoedigen Vyand te keer gegaan worden; en waar zy eenigerhande Teekenen van Vrees

Vrees bespeuren, daar twyfelen zy niet aan de Overwinning.

Zommige *Indianen*, die zig als Vrienden gedroegen, quamen in het Camp, verwonderden zig over het dapper Besluit dier twee Mannen, en over het Ongelyk, door hunne Landslieden aan de *Spanjaarden* gedaan, van Verontwaardiging brandende, boden zig gewillig aan om in dien Tocht te verzellen. Zy sloegen vervolgens den Weg landwaards in, en twee Mylen van daar op den Top van eenen Berg gekomen zynde, ontdekten zy het Dieve-Rot, die beezig waren met het Paerd te slachten, doch hetzelfde verlieten en op den Loop teegen, zo dra zy de *Spanjaarden* met hunne Makkers zagen naderen. De *Soldaten* verdeelden het Paerd onder hunne Vrienden de *Indianen*, die het als de grootste Lekkernyaannamen, en keerden gezamentlyk na het Camp. Na deze Gebeurtenis wierden de Misnoegden met het Voorneemen bezwangert, om ons by nadere gelegenheid te bespringen; doch de meesten onder hen waren nog dom en bot, dat zy van tyd tot tyd in het Camp quamen, om onder voorwendsel van onderweezen te worden, de gewoone *Pozzoli* tot Spyze te ontfangen, betrouwende op de Zachtmoedigheid van den Vader, wiens Naarligheid en Liefde tegen hen hoe langs hoe meer aanwies, hoewel zy van weinig Vrucht was. Het Ongemak van genoodzaakt te zyn eene geduurige Wacht te houden, viel eindelyk voor eene zo kleine Handvol Volks onverdraaglyk. Over dag waren zy aan de alles verzengende Hitte der Zon, en 's nachts aan de zwaare Regenen blootgesteld, tegen welke laatste men in *Nieuw-Spanjen* geene Voorziening van Dekking gedaan had, dewyl men geloofde, om de geduurige Droogte ten tyde der Onderneeming van den Admiraal *Otondo*, dat het in *California* nooit regende. Ein-

Eindely
Haar der
tot dag hu
vallen van
kon afneer
zynde de
Kostka, v
Indianen
te volvoer

Om nu
zo quame
dag in he
pooigde v
blyven,
stoutste I
de Piek,
Op het r
voorschyn
de Piek.
Geboefte
zy waren
andermaa
Alonso a
weinige
Lisch be
ne ander
ondersteu
hem en h
ze Aanva
nen en l
vier Cor
aan alle d
Man van
jaarden
Bezetting
was, alle

Eindelyk en op het laatste nam de Trotsheid en Haat der *Indianen* zodanig toe , dat men van dag tot dag hunnen quaden Toeleg uyt verscheidene Gevallen van minder Belang hoe langer hoe duydelyker kon afneemen. Het was dan op den 13 *November*, zynde de Feestdag van den Heiligen *Stanislaus Kofka*, wanneer de vier Natien of Geslachten der *Indianen* byeenquamen , om den beslissenden Slag te volvoeren.

Om nu op ons Volk met voordeel aan te vallen, zo quamen zommige van hen omtrent den Middag in het Camp, terwyl men at : De Schildwacht poogde wel dezelve terug en daarbuyten te doen blyven , doch te vergeeffsch ; een der kloekste en stoutste *Indianen* viel hem aan, en ontwong hem de Piek, die hem tot eene Hellebaard verstrekte. Op het roepen der Schildwacht quam *Tortolero* te voorschyn, ging den *Indiaan* te lyve, en herwon de Piek. Door die kloekmoedige Daad wierd het Geboefte zo verslagen, dat zy alle afdeinsden; doch zy waren zo dra niet afgetrokken, of ons Volk wierd andermaal ontrufft door het luyd Geschreeuw van *Alonso de Tepabui*, eenen *Indiaan*, die eenige weinige Verkens en Schapen in eene met Bies en Lisch begroeide Valeije bewaarde , en die door een andere Party Schelmen overvallen wierd ; men ondersteunde hem echter ten spoedigsten , en bragt hem en het Vee behouden in het Camp over. Deze Aanval geschiedde onder eene Hagelbuy van Steenen en Pylen by vyfhonderd *Indianen*, die zig in vier Compagnien verdeelt hadden , om het Camp aan alle de vier zyden teffens te bespringen. Maar een Man van de *Californianen* , en Vriend der *Spanjaarden*, bleef binnen het Camp, alwaar de kleine Bezetting, uyt tien Koppen bestaande, genoodzaakt was, alle de vier zyden te verdedigen. *Tortolero*, die

die als Capitein het Bevel voerde; verloor met *Bartholomeo de Robles*, de gevaarlijkste Post; welke tegen het laager gedeelte der Valleije lag; de daar tegen over gelegene zyde wierd by *Alonso de Tepahui* en *Juan*, een *Mulatto* van *Peru*, verdedigt; op de zyde na het Strand stond *Marcos Guazavas*, een *Indiaan*, een stout en dapper Man; en op de vierde zyde *Estevan Rodrigues*, een *Portugees*. *Juan de Caravana*, een *Malthees*, die op het Philip-pynse Schip gedient had, droeg zorg voor het Canon, hetgeen in de Poort van het Camp geplaatst was; niet ver van dezen stond *Nicolas Marques*, een *Siciliaan*, die insgelyks eenige kennis van 't Geschut had, om *Juan de Caravana* te ondersteunen. De Vader en *Sebastian*, zyn *Indiaan*, bleven in het midden, om zig te vervoegen; waar het meest noodig zoude zyn.

De Compagnien der vier Natien quamen dan met een yslyk Geschreeuw na de vier zyden naderen; doch wierden door de uytmuntende Kloekmoedigheid van ons Volk, met gering Verlies ten opzigte der Bespringers, afgeslagen. Vader *Salva-Terra* had verzogt, dat men op hen niet eerder met Scherp zoude schieten, dan na dat het tot het alleruyterste zoude gekomen zyn. De Vyanden hervatteden den Aanval geduurende twee Uuren achtereen nog verscheidene maalen in de grootste Wanorde, en zonder eenig Voordeel te behaalen; wierpen Steenen en Aarde tegen de twee zyden der Tranchée, doch hun geheel Corps retireerde eensklaps gansch onverwagt, en het gansche Gevecht was gedaan. Ons Volk verbeeldede zig, dat de Vyand Berouw had wegens de aan ons gepleegde smadelyke en onrechtvaardige Behandelingen, of dat hy alle Hoop van eenig Voordeel te doen had opgegeven; doch het duurde naauwelyks eene halve Uur, of zy quamen

ons,

ons, na
pen ver
Woede
zo ver,
deren va
uyterste
door de
den Vya
grootste
verschrik
aan stukk
kende do
de, dan
tyd onge
het spri
de *India*

Dit C
Hert on
ke het g
andere;
Canon
Geweer
het laa
de Vade
te vuure
alle zyd
oordeel
schieten
Vader S
geavanc
en waan
den teru
Doods
hem af
beantw
vuurde

ons, na dat hunne Benden met versche Manschappen versterkt waren, op nieuws en met grooter Woede dan te vooren bespringen. Nu quam het zo ver, dat ons Volk, niet tegenstaande het Wonderen van Dapperheid gedaan had, zig zelve in de uiterste Verlegenheid bevond; weshalven *Caravana* door den Capitein-gelast wierd uyt het Canon op den Vyand te vuuren; doch hetzelfde, waarin onze grootste Hoop en Toeverlaat, om de *Indianen* te verschrikken en overhoop te werpen, bestond, sloeg aan stukken, en vloog door het Camp; veroorzakende door Gods Voorzienigheid geene andere Schade, dan dat de *Malsbees*, ter neder gesmakt, eenigen tyd ongevoelig en zinneloos bleef leggen: Ook deed het springen geene de minste Uytwerking onder de *Indianen*.

Dit Ongeluk stak den *Indianen* op nieuws een Hert onder den Riem, en de Compagnie, op welke het gepointeerd was, gaf daarvan kermis aan de andere; hen doende boodschappen, dat, dewyl het Canon niemand gedoodt had, men voor het klein Geweer nog minder hoefde bang te zyn. Ook in het laatste wierden zy des te meer gesterkt, dewyl de Vader ons Volk bevoelen had maar met los Kruyt te vuuren. De Aanval klemde ons vervolgens van alle zyden zodanig, dat de Capitein het hooge Tyd oordeelde te zyn van met Scherp onder den Vyand te schieten; doch ook in deze uiterste Toevlugt vond Vader *Salva-Terra* geen behagen; hy liep de meest geavanceerde te gemoet, smeekende, aandringende en waarschouwende, dat zy ten spoedigsten geliefden terug te trekken, indien zy geene Mannen des Doods begeerden te zyn. Hy wierd door drie op hem afgeschootene Pylen, die echter alle misten, beantwoordt: Hierop week hy ter zyde, en men vuurde onder de Vyanden wel ernstig; de *Indianen* be-

begonnen van alle kanten af te deinzen; hoewel hunne Dooden en Gequetsten maar weinig in getale waren, zo wierden zy alle door die Uytwerking zodanig vervaard, dat zy hals over kop na hunne *Rancherias* vlugteden.

Des niet te min was men zorgvuldiglyk voor eenen tweeden Aanval beducht, en onze Manschappen bleven in hunne Waakzaamheid volherden. Doch zy zagen wel haast eenige Afgezondenen om Vrede naderen; de eerste was de Indiaanse *Casique*, dien geoorlooft wierd binnen ons Camp te mogen komen, en die aan ons Volk met Traanen in de Oogen betuygde, dat die van de nabuurige *Rancheria* onder hem de eerste geweest waren, welke dien Aanflag gesmeedt, en, vermits het gering getal hunner Huysgezinnen en Gebuuren, de andere Natien opgerokkent hadden; met byvoeging, dat deze over het dooden hunner Medemakkers zeer verbitterd zynde, daarover Wraak hadden zoeken te neemen, doch dat zo wel de eene als de andere Party een oprecht Berouw wegens hunne Onderneeming lieten blyken. Kort daarop verscheenen de Wyven met haare Kinderen, om de Vrede te bemiddelen, gelyk de Gewoonte van het Land medebrengt. Zy zaten neder aan de Poort van het Camp; huylden en kreuten, en gaven duyzende Beloften van Beterschap, onder aanbieding van haare Kinderen tot Gyzelaars, voor de Nakoming van dien, te zullen achterlaten. Vader *Salva-Terra* aanhoorde dien Voorflag naar zyne gewoone Zachtzinnigheid, en leide hen de Godloosheid hunner Behandelingen te voeren; beloofde de Vrede, eene algemeene Vergiffenis en Vergetenheid van het gebeurde, indien haare Mannen zig voor het toekomende beter wilden gedragen: Hy deelde wyders verscheidene kleine Geschenken onder hen uyt, en om alle Wantrouwen, waar-

waarme
men,
over,
togen
s Av
aan Go
heiligen
gedaan
zonder
strekt o
scheider
Besprin
kunnen
teffens
tene Py
gebleev
Tent,
van alle
zoek na
derbaar
van Py
ren; zy
dat zy d
den. 2
zyn, en
derzelve
Stof tot
rot Ver
als den
ter eere
resse, e
blyven,
ge Boo
wederom
Het
Rust,
I. D

waarmede zy nog mogten behebt zyn , weg te nemen , nam hy maar een enkel Kind tot Gyzelaar over , en dus keerden de Wyven verheugd en opgetogen na de *Rancherias* terug.

's Avonds wierd wegens de veelvuldige Weldaden aan God , zyne allerheiligste Moeder en aan den heiligen *Stanislaus* , eene plechtige Dankzegging gedaan ; en waarlyk , het scheen , buyten den byzonderen Bystand van den God der Heirscharen , volstrekt onmogelyk , dat enkele tien Mannen , uyt verscheidene Gewesten byeen gezogt , de verwoede Bespringing van vyfhonderd Wilden zouden hebben kunnen keeren en verydelen. Men heeft daarby teffens aangemerkt , dat meest alle hunne afgeschotene Pylen in het Voetstuk van het Kruys zyn steken gebleeven , terwyl het Kruys zelve ; als mede de Tent , die tot eene Capel verstrekte , door geene van alle geraakt was. Wanneer men een Onderzoek na de bekomene Quetsuuren deed , bleek het wonderbaarlyk , dat midden onder eene zo zwaare Buy van Pyl-Regenen maar twee Mannen verwond waren ; zynde *Tortolero* en *Figueroa* , doch zo ligt ; dat zy daardoor in het vechten niet belemmert wierden. Zy ontveinsden vóór de *Indianen* gequetst te zyn , en gaven eerst 's avonds hunnen Toestand aan derzelver Medemakkers te kennen. Gaf dat Geval Stof tot Medelyden , het leeverde niet minder uyt tot Verwondering. Men aanbad het heilig Kruys als den Standaard van 't Geloof ; men zong een Ave ter eere van Onze Lieve Vrouw ; als Heirvoerderesse , en men besloot eenpaariglyk in het Land te blyven , alhoewel men beducht wierd , dat de lange Boot verlooren was , en dat het Galjoot nooit wederom ten voorschyn komen zoude.

Het gansche Guarnisoen begaf zig 's nachts tot Rust , uytgenomen Vader *Juan Maria* , en warden

I. Deel.

P

neer

neer hy 's ochtends toefst maakte tot het doen eener Dank Mis aan Onze Lieve Vrouw van *Loretto*, riep de Schildwacht met luyder Stem : Een Zeil ! Een Zeil ! Een Zeil ! Het gansche Gezelschap liep uyt, en wierd wel haast gewaar , dat de lange Boot met Leeftocht , onder het doen van herhaalde Canon-schoten , in de Baai quam naderen. De algemeene Vreugde wies hand over hand aan wederzyden, door de Verhaalen van byzondere Gevallen en Gebeurtenissen , die den eenen en den anderen overgekomen waren. De nieuwe Aankomelingen van de lange Boot verhaalden , dat zy , na het Galjoot op den eersten Tocht uyt hun Gezicht verlooren te hebben, eenigen tyd heen en weêr gezworven hadden , doch hetzelfde niet wederom kunnen vinden , tot dat men best geoordeelt had , na de Rivier van *Hiaqui* terug te stevenen. Aangaande het Galjoot gaven zy Bericht , dat hetzelfde eerstdaags met het overige Volk en Provifien stond aan te komen : Hetzelfde was op de Kust van *Hiaqui* op Strand geraakt , doch de *Indianen* , door Vader *Diego Marquina* op zyne Knien gebeden , hadden het wederom in 't Water gebragt , waarna het te *Hiaqui* ingelooopen , en aldaar gekalefaterd en hersteld , zyne Lading ingenomen had.

Vader *Salva-Terra* , door de Overwinning en deze Verzorging van Manschap en Voorraad aange-moedigd , begon alle Dingen in behoorlyken Staat en Orde te schikken ; hy hervatte zyne Catechisatie ; deed voor de nabuurige *Indianen* wederom *Mais* kookken , waarin ook de voorige Vrienden van 't Guarnifoen bedeeft wierden , die de eene voor en de andere na het Camp quamen bezoeken , en zig wegens hun achterblyven , zo veel zy maar konden , verontschuldigten. Zy wierden alle , na een kortbondig Verwyf , om allen Achterdocht weg

te

te neen
gelyke
nigte
nabuur
wel ha
verned
velen
Actie
zelve
gekome
ne Ver
halven
zoeken
hunne
werpin
lof , on
woone
Affnyd
Vermits
buurigh
tegen
hercen
Verftan
volhard
bezoek

De V
eerste V
den G
fte bef
van w
gen vo
ftreek
Exped
van 't
den ; z
wiens

te neemen, zeer vriendelyk onthaalt; zy ontvingen gelyke Geschenken, en ontmoeteden de openhertigste Toegenegenheden. De Vloekverwanten der nabuurige *Rancheria* van *Don Dionysio* wierden wel haast genoodzaakt zig in het Camp te komen vernederen; want de *Monquis*, die over het sneuvelen hunner Makkers in de hiervooren gemelde Aetie zeer aangedaan waren, hadden beslooten, dezelve, als de eerste Berokkenaars van het hen overgekomen Ongeluk, aan te vallen, en wegens hunne Verleiding Wraak te neemen. Zy moesten derhalven hunne eenigste Toevlugt by de *Spanjaarden* zoeken, en overleeverden in derzelver handen alle hunne Wapenen, om hunne Vriendschap en Onderwerping te doen blyken. Zy verzogten wyders Verlof, om in de Buurt der Bezetting te mogen komen woonen; ook wierd hen toegestaan eene tweede Affnyding tot hunne eigene Verdediging te maken. Vermits het opzetten hunner Wooningen in de Nabuurigheid van ons Camp durfden de *Monquis* niets tegen hen ondernemen, en Vade *Juan Maria* hereenigde de Gemoederen beider Natien tot goede Verstandhouding; ook bleeven zy van wederzyden volhardten in ons Camp zeer gerustelyk te komen bezoeken.

De Vader nam deze Kalmte te baat, en wyde de eerste Vruchten van *California* aan den Almogeden God, van welke de voornaamste en luyfterrykste bestond in den Doop van den zieken *Casique*, van wien hiervooren gewaagd is, en wel twee Dagen voor de Bespringing. Hy was onder de Landstreek van *San Bruno* gebooren; had ten tyde der Expeditie van den Admiraal *Otondo* de Beginzelen van 't Geloof geleert, en verzogt gedoopt te worden; zyne Ziekte bestond in eenen yslyken Kanker, wiens Voortgang by de Aankomst van den eerwaar-

den Vader door Gods Goedertierenheid gestuyt wierd. De *Casique* verzuymde geen Oogenblik van *San Bruno* hem te komen vinden, en by het Camp genaderd zynde, riep hy zo sterk en luyd als hy maar kon: *Senhor Almirante! Senhor Almirante!* Men liet hem binnen komen, en ontving hem zeer beleefdelyk: Hy verzogt de Vaders en sommige Soldaten te spreken, welke te vooren in 't Land geweest waren, en die hy alle by Naame optoemde: Hy gaf de uytstekendste Blyken van Oprechtheid en Getrouwigheid; en zyn vuurig Verlangen na den Doop te kennen. Door middel van zyn voorheen genooten Onderwys was hy des te spoediger in staat van zyne Belydenis te doen, en vermits het Gevaar van den Kanker aangroeide, zo wierd hy den 11 November gedoopt. Niet minder ernstelyk verzogt hy ook, dat zyne beide Zoonen, de eene vier en de andere acht Jaaren oud, insgelyks door den Heiligen Doop in de Christelyke Gemeente ingelyft mogten worden. De eerste wierd terstond aangenomen, en de tweede, na behoorlyk in de Articulen van 't Christendom onderweezen te zyn, veertien Dagen na de voorfz. behaalde Overwinning gedoopt. De voorige Naam van den *Casique* was *Ibo*, in zyne Landtaal *de Zon* gezegd, doch als Christen verkreeg hy dien van *Manuël Bernardo*, tot Involging der godvruchtige Begeerte van hunne Excellentien de Onder-Koningen, die de voorfz. beide Naamen verkooren haddett, om aan den eersten Christen van *Californië* toegelegd te worden. *Ibo* zelve stierf nog in dezelve Maand onder groote Teekenen van Gerustheid, en onder het loven en pryzen der aanbiddelyke en onnaspoorlyke Bedeelingen Gods. Nog twee andere Kinderen wierden insgelyks gedoopt, en verkreegen de Naamen van *Juan* en *Pedro*, ter gedachtenis van *Don Juan Cavale-*
ro,

ro y
de de
dier Z
gen D
India
byzond
leen in
Spoed
onderv
ring en
lyk als
brak,
aan zy
ting en
Camp
Na
len ge
Guarn
deed a
lange
van de
zo we
als van
zaamh
Torto
Offici
arent
omtre
de Be
vensw
den v
om v
vrucht
munt
en da
felyk

ro y Ozio, en *Don Pedro Gil de la Sierpe*, zyn-
de de uytmuntendste Weldoenders en Voorstanders
dier Zending. De vyfde Plegtigheid van den Heili-
gen Doop wierd aan velen in de Actie gequetst
Indiaan verricht, dien onze Soldaten by een vry-
byzonder Toeval, of liever door Gods Bestiering, al-
leen in eene Hut vonden. Hy wierd dan met alle
Spoed, welke zyn gevaarlyke Toestand vereischte,
onderweezen, en verlangde met groote Bekomme-
ring en Benaauwdheid gedoopt te worden; en, ge-
lyk als of zulks al het geene was, wat hem nog ont-
brak, zo offerde hy dienzelfen Nacht nog zyne Ziel
aan zynen Verlosser op, tot onuytsprekelyke Stich-
ting en Sterking van alle de geenen, welk zig in het
Camp bevonden.

Na dat de eerwaardige Vader aldus voor de Zie-
len gezorgd had, nam hy ook de Moeite van het
Guarnisoen in goede Ordening te schikken. Hy
deed alle Soldaten, Lenevens de Manschappen van de
lange Boot, voor hem komen; las hen de Bevelen
van den Onderkoning voor, en onderrechtte hen
zo wel van hunne Vrydommen en Geregtigheden
als van hunne Verplichtingen en schuldige Gehoor-
zaamheid. Hy benoemde *Don Luis de Torres*
Tortolero tot Capitein, en andere tot mindere
Officiers; hy maakte de behoorlyke Schikkingen om-
trent derzelver Oeffening in den Wapenhandel en
omtrent het waarneemen hunner Posten, mitsgaders
de Bepaling hunner Aandacht en voorbeeldigen Le-
venswandel; reffens bekend makende, dat zy alle
den volgenden Saturdag byeen hadden te komen,
om van hem een Sermoen en Vermaaning tot God-
vruchtigheid te hooren, ter navolging van de uyt-
muntendste Deugden der allerheiligste Moeder Gods,
en daarin alle Saturdagen voortvaaren, naar de lof-
felyke Gewoonte, by de eerwaarde Maatschappy in

verscheidene Gewesten van *Nieuw-Spanjen* ingevoerd. Deze Godsdienstige Huldiging was aan Onze Lieve Vrouw zo aangenaam, dat het haar op den voornoemden Sabbathdag, zynde de 13 *November*, behaagde hen allen op eene byzondere Wyze te vertroosten, inwoege zulks by gemelden Vader in het Einde van zyn Verhaal van zyne Aankomst en Intrek in *California* aangeteekend is; luydende aldus:

„ Het was eene groote Vervulling onzer Ver-
 „ troosting, wanneer wy Saturdag laaftlieden, on-
 „ der het doen onzer eerste voorbeeldige Leerrede
 „ ter eere van de allerheiligste Maagd *Maria* en van
 „ haarheilig Huys van *Loretto*, om derzelver Zetel
 „ alhier te vestigen, en wel na het verhandelen van
 „ het eerste Voorbeeld, aan den Mond der Zee,
 „ tusschen het Eiland van *Coronados* en den Uyt-
 „ hoek dezer Baai, het Galjoot in eene styve Koel-
 „ te en na twee dagen zeilens zagen verschynen, en
 „ op dienzelven Saturdag naast ons Camp ten An-
 „ ker komen. Onze Blydschap op dat Gezigt was
 „ des te grooter, wanneer wy verwittigt wierden,
 „ dat Vader *Francisco Maria Piccolo*, een aloude
 „ Zendeling, die, na *Visitator* en Stichter der Ker-
 „ ken voor de Zendingen onder de *Tarrabuma-*
 „ *res*, welke het Geloof ende Trouwe bewaarden,
 „ geweest te zyn, dat hoogwigtig Ampt gewillig
 „ en blymoedig nederleide, en een ander niet min
 „ luysterryke Bediening aanvaardede, namentlyk,
 „ om deze onze arme Wilden, de *Californianen*,
 „ tot het Christendom te brengen. Ik kan niet uyt-
 „ drukken, hoe zeer ik daardoor gesticht en ver-
 „ troost werd, niet alleenlyk voor myne eigene
 „ Persoon, maar ook ten opzichte van het Belang
 „ der *Spanjaarden* en *Indianen*. Thans is de
 „ Vervordering dier Bekeering naar alle Waarschy-
 „ nelykheid vast en zeker: Van nu af aan en voort-

„ aan

„ aan z
 „ sten
 „ het l
 „ onde
 „ word
 Nu v
 van Ca
 waar m
 vorderi
 nadema
 zo vere
 deffels
 wierd
 last der
 pulco t
 wyle zy
 doende
 gelyk
 met zo
 digheid
 gesteld
 versche
 ren, d
 walgel
 ve best
 tweede
 Guzm
 ster di
 wydlo
 de la
 Vader
 deed
 geneg
 kenter
 betoo
 Com

„aan zal de Standaard van *Christus* uyt deze Gewe-
 „sten nimmer ontruikt, noch de Grondslagen van
 „het heilig Huys onzer groote Stichteresse *Maria*
 „onder derzelver Uytverkoorenen ooit beweegt
 „worden.”

Nu wierd het ook Tyd van eenigerhande Bericht
 van *California* na *Nieuw-Spanjer* te zenden, al-
 waar men onverduldig benieuwd was, om de Ver-
 vorderingen in dit Wingewest te verneemen; en
 nademaal het Galjoot enkel ter Leen gegeven was,
 zo vereischte de Billykheid hetzelve ten eersten aan
 desselfs Eigenaar terug te zenden. De Capitein
 wierd derhalve door den Vader *Salva-Terra* ge-
 last den nodigen Toestel ter Terugkeering na *Aqua-*
pulco te maken, en hy zelve vervaerdigde middeler-
 wyle zyne Brieven, welke aan de voornaamste Wel-
 doenders en gunstige Voorstanders dezer Zending te
 gelyk moesten afaan. Deze zyne Brieven waren
 met zodanig eenen Apostoliften Geest, Zachtmoed-
 igheid, Liefde, Nederigheid en Dankbaarheid op-
 gesteld en aangevuld, dat vier van dezelve in Druk
 verscheenen, welke wy, indien wy verzekerd wa-
 ren, dat dezelve Verhaaling voor onze Lezers niet
 walgelyk zoude zyn, alhier zouden inlaffchen. Dezel-
 ve bestonden in eenen aan den Onderkoning; eenen
 tweeden aan desselfs Gemalin *Donna Maria Andrea*
Guzman y Manrique, eene byzonderé Bescher-
 ster dier Onderneeming; eenen derden, doch niet zo
 wydlopig, aan *Don Juan de Cavalero y Ozio*; en
 de laatste behelsde een omstandig Verhaal aan
 Vader *Ugarte*. In den Brief aan den Onderkoning
 deed deze uytstekende Man blyken, dat hy altoos
 genegen en wilvaardig was alle mogelyke Danker-
 kentenissen voor eenigerhande genotene Weldaden te
 betoonen, en over zyne Weldoenders, Opperhoofden,
 Commandanten en Soldaten, mitsgaders alle de ge-

nen , aan welke hy maar eenigzins verplicht mogt zyn , alle dierbaare Gunsten en Zegeningen van den Almogenden af te smeeken. Hy verzogt daarbenevens , dat van dit alles een uytvoerig Verhaal aan den zeer eerwaardigen Vader *Tyrso Gonzales*, Generaal zyner Orde; aan zyne Majesteit Koning *Karel II.* en aan den Hoogen Raad der *Indiën* medegedeelt mogt worden , ten einde zyne Majesteit , door desselfs Bevel en Bescherming die Geestelyke Volkplanting in het Wingewest gelieve te vervorderen. Doch de Zwaarigheden , welke zig hieromtrent opdeden , als ook den Uytflag der gansche Zaak heeft de Lezer hierna te verwachten.

III. HOOFDSTUK.

Gebeurtenissen en Handelingen der eerste beide Jaaren, benevens de Pogingen, om het binnenste Gedeelte van CALIFORNIA te onderzoeken en te verwinnen, tot aan de Terneerderzetting en Oprechting der tweede Zending van ST. XAVERIUS.

Wanneer men voor geenerhande verderen Toeleg der *Indianen* beducht was , zo leidden verscheidene Leden der kleine Bezetting , door de twee Vaders aangespoord , zg zelve toe , om eenige kleine Werken van Verdediging met zommige Gebouwen binnen het Camp op te werpen en te timmeren. De Doorsnyding wierd wyder gemaakt , en met Palisaden en stekelachtige Boomtakken versterkt; eene Capel van Steen en Klei gebouwt met een Rieddak , om het Beeld Onzer Lieve Vrouw daarin te plaatsen , behalven nog drie Woonhuysjes ,
een

een v
derde
de Ba
paalde
welke
Vreug
vertrou
de Ze
om in
de Lee
we W
de Va
en het
der In

Binn
heid d
open V
niet m
waarto

De
den C
eindely
meer g
de Spa
vissche
toegele
iforni
welken
Doch
of eerf
Gezag
meest
van ty
ook hu
te slen
baar zi

een voor de Vaders, een voor den Capitein, en het derde voor een Magazyn, en naast deze wierden de Barakken voor de Soldaten aangelegt. Men bepaalde den eersten Kersdag tot Inwyding der Capel, welke door zes Missen, en onder veelderhande Vreugdebedryven, voltrokken wierd. Kort daarop vertrok de lange Boot na *Cinaloa*, met Brieven aan de Zendelingen der Maatschappy dier Provincie, om in twee Terugreizen alle maar te bekomen zynde Leefstocht, benevens vyf Soldaten, om de nieuwe Werken te bezetten, mede te brengen, terwyl de Vaders bezig waren met de Landtaal te leeren, en het Onderwys en de gehoorzame Onderwerping der *Indianen* te vervorderen.

Binnen weinige Maanden wierd de Aangelegenheid dier Versterking in eene Soort van Bataille in 't open Veld bespeurt, wanneer onze Manschappen niet meer binnen het Camp opgeslooten waren, en waartoe het volgende Geval de Aankleding gaf.

De *Indianen*, dagelyks by de Verklaaring over den *Catechismus* verschynende, verbeeldeden zig eindelyk, en wierden in hun Begrip hoe langer hoe meer gesterkt, dat het Oogmerk der Aankomst van de *Spanjaarden* in hun Gewest geenzins in het doen visschen van Paerlen bestond, om dat daarop nooit toegelegt wierd, maar enkel en alleen, om in *California* eenen nieuwen Godsdienst te planten, van welken zy de Geheimenissen begonden te leeren. Doch dit was even de Zaak, waarover de Tovenars of eerste Leeraars hunner Natie, welke alsnog hun Gezag onder dezelve bleeven handhaven, het allermeest gebelgt wierden. Wanneer deze in 't vervolg van tyd bespeurden, dat hun Gezag, en gevolgelyk ook hun heilloos Voordeel, begon te verminderen en te slenken, zo verklaarden zy alle eensklaps in 't operbaar zig met eene helle Verwoedheid zo wel tegen

de nieuwe Leerals de nieuwe Aankomelingen te zullen verzetten. Wat men in het Camp hoorde, daarvan werd in de Byeenkomsten en daarbuyten en in de *Rancherias* gesproken: Zommige wierden trapsgewyze in de Leer en Levenswyze der Vaders overgehaalt, en andere bleeven de Vervoering hunner Meesters en derzelver oude Gewoontens hardnekkig aankleeven, waardoor onder hen tweedehande verschillende Partyenschappen in het Stuk van Godsdienst ontstonden. De Tovenars waren geduurig bezig met den Wrok hunner Aanhangers op te stookken; en vermits Vader *Salva-Terra* de bekeerde *Indianen*, welke de Admiraal *Otondo* uyt *California* medegenomen had, niet had kunnen terug brengen, zo maakten de Tovenars daaruyt een schynbaar Voorwendzel, hetgeen zy door het gansche Land verspreideden, dat namentlyk de *Spanjaarden* maar alleenlyk gekomen waren, om hen te ligten en na hun eigen Land over te voeren; en zodanig eené gewaande Trouw van Bondverbreking veroorzaakte meenigvuldige zwaare Klagten. De Onrust wierd met allen yver aangequeekt, doch slechts in 't geheim, tot dat dezelve eindelyk in de Maand *April* 1698 in openbaare Vyandlykheden uytbrak, en door eenen Hoon aan ons Volk gansch onverwacht bekend wierd.

Een by het Galjoot terug gelaten Bootje was de Baai ingekomen en naast de lange Boot gelegd. De Misnoegden smededen eenen Aanflag, om hetzelfde te steelen. Zy namen daartoe de gelegenheid waar, wanneer ons Volk middagmaalde, en het voor de twee Man, welke in de lange Boot gebleven waren, onmogelyk viel zulks te beletten; een van hen spoedede zig echter na het Camp, om Tyding van het gebeurde te brengen. Hierop trok de Capitein *Tortolero* met twaalf welgewapende Mannen uyt,
en

en lang
zy in 't
Benden
op den
hen zon
lingen
op Stran
stukken
reden.
men, z
en dewy
den wie
te gaan
in twee
hoek,
ren. In
drie Sol
welke z
over de
Steenen
vuurde
lutien z
de *Calij*
die door
waaijend
hooren.
dels pal
Overma
duymbre
kene *Fi*
en een a
het Ont
mentlyk
Lieve V
Zending
te doode

en langs de Kust den Weg neemende, ontdekten zy in 't verschiet de *Indianen*, welke zig in twee Benden, namentlyk eene in het Bootje en de andere op den Oever, vertoonden. Van de laatste quamen hen-zommige te gemoet, om hen met Schermutzingen op te houden, terwyl de eersten het Bootje op Strand trokken, hetzelve met groote Steenen aan stukken sloegen, en vervolgens in de Boschen vlugteden. Wanneer onze Manschappen daarby quamen, zagen zy, dat de Schade onherstelbaar was; en dewyl de Uytvoerders van dien Hoon niet gevonden wierden, besloten zy dezelve alle langs de Kust te gaan opzoeken. Zy schaarden en verdeelden zig in twee Hoopen, welke zig elkander op eenen Uyt-hoek, die in Zee liep, wederom zouden ontmoeten. In deze Naspeuring verviel *Figueroa* met drie Soldaten en eenen getrouwen *Californiaan*, welke zeker Pad insloegen, in eene Hinderlaag van over de 50 *Indianen*, die op staande Voet hunne Steenen en Pylen op hen deden afvliegen; ons Volk vuurde hevig daaronder, en herhaalden hunne Evolutien zo sterk, dat men hen niet kon inhemmen; de *Californiaan* haastede zig na den Capitein toe, die door het Geraas der Zee en den van hem afwaaijenden Wind de Musquet-Schooten niet kon hooren. Onze vier brave Soldaten stonden inmid-dels pal, zonder tegen eene zo groote vyandyke Overmacht, welke nog geduurig aanwies, eenen duymbreed Terreyn te verliezen. De onverschrokken *Figueroa* was door eenen Steen aan zyne Lip, en een ander Soldaat door eenen Pyl gequetst. Door het Ontzag voor onze Vuur-Roers, en wel voornamentlyk door de Goedertierenheid Gods en Onze Lieve Vrouwe van *Loretto*, de Beschermster dier Zending, wierden de *Indianen* afgeschrikt van hen te dooden. De Munitie onzer Manschap begon te ont-

ontbreken , wanneer ter rechter ryd de Capitein met vyf andere Soldaten aanquam , en het Geraal der *Indianen* was reeds tot over de honderd Man aangegroeid , welke alle met de grootte Verwoedheid vogten. Wanneer eindelyk ons Volk , na verscheidene Aanvallen in het uiterste Gevaar , en de Nacht op handen was , gaven de *Indianen* door het Sein van Fluyten hunnen Aftocht te kennen ; achterlatende , gelyk zy in 't vervolg zelve bekenden , verscheidene Dooden en nog meer Gequetsten. Deze Overwinning , welke by allen aan de Bescherming van Onze Lieve Vrouw toegeschreven , en waarvoor eene plechtige Dankzegging bepaalt wierd , verootmoedigde de Muylelingen zodanig , dat zy allengskens wederom in ons Camp en onder de *Indianen* onze Vrienden verscheenen. De Capitein wilde zommige van hen voorbeeldelyk straffen , doch de Vader verbad het , en wanneer de Muylelingen hun Berouw betuygden , en tot Blyk hunner Vernedering en Onderwerping de Stukken en Brokken van de gesloopte Boot in het Camp bragten , wierd eene algemeene Vergiffenis afgekondigt.

De gansche goede Week wierd in eene diepe Rust gewiert , waarover de *Indianen* zo groote Verbaastheid als Genoegen lieten blyken. Kort daarna wierd de lange Boot na *Rio-Hiaqui* gezonden , om nieuwen Voorraad af te haalen , terwyl die van Kleedy , Huysraad en Leefstocht , waarom men na *Mexico* geschreven had , aldaar in de Maand van *April* , als op den bestemden tyd , moest aankomen zyn. Na het Vertrek der lange Boot begaven zig de Vaders met frissen Moed wederom tot de Onderrechting der *Californianen* , en tot het leeren hunner Taal. Om zulks des te gevoegelyker te volvoeren , en ook om zig tegen de Wispeltuurgheid der *Indianen* des te meer te beveiligen , zo nam Vader *Piccolo* het

On-

Onderwy
deed dez
Vader S
derrechte
handelin
laars kon
gelie zyn
nis, Ver
ken gave
en zig
Maand
Inzameli
duurend

„ W
„ in on
„ ook o
„ de ze
„ vord
„ zagen
„ verstr
„ de O
„ 't heil
„ genoe
„ ander
„ len ;
„ naam
„ Jaare
„ Hoo
„ onde
„ den l
„ luyfte
„ geraa
„ daan
„ kran
„ daar
„ tigly

Onderwys der Knechtjes en Meisjes over hem , en deed dezelve binnen de Verschanſing komen , terwyl Vader *Salva-Terra* daarbuyten de Volwassenen onderrechtde ; door welk Middel en zachtzinnige Behandeling men hunne Zoonen voor zo veele Gyze- laars kon houden. Dus begon de Oogſt van 't Evan- gelie zyne Rypheid te bekomen , van welke de Ken- nis , Verduldigheid en Nyverheid genoegzame Bly- ken gaven , en wel voornamentlyk in het Oog viel en zig openbaarde , wanneer de *Indianen* in de Maand *Juny* allengskens achterbleven , dewyl de Inzameling der *Pitabayas* alsdan begint , en zy ge- duurende dien Tyd zig het allermeeſt verheugen.

„ Wy waren alle over dit achterblyven even zeer
 „ in onzen ſchik (zegt Vader *Salva-Terra*) terwyl
 „ ook onze Oogſt begon te rypen , na dat wy over
 „ de zeven Maanden en langer ons Onderwys ver-
 „ vordert hadden , hetgeen ons , wanneer wy hen
 „ zagen en hoorden , tot de volmaaktſte Blydſchap
 „ verſtrekte. De Knechtjes en Meisjes , welke in
 „ de Onderwyzing gekomen , en in de Gebeden van
 „ 't heilig Kruys en andere Godsdienſtplechtigheden
 „ genoegzaam onderrecht waren , konden my en
 „ anderen de Tranen over de Wangen doen bigge-
 „ len ; en wel voornamentlyk een Jongetje , ge-
 „ naamd *Juanico Cavalero* , nog geene volle vier
 „ Jaaren oud zynde , die met een Schelpje op zyn
 „ Hoofd en met eene Rysje in de Hand de anderen
 „ ondervraagde ; hy hield den kleinen Vinger aan
 „ den Mond , wanneer iemand pratede , niet toe-
 „ luyſterde , of aan 't vechten met eenen anderen
 „ geraakte , waarover wy zeer verheugd en aange-
 „ daan wierden. Zomwylen vattede hy de Roze-
 „ kranſen en Reliquie-Kaſſen der Soldaten , viel
 „ daarvoor op zyne Knien , kuste dezelve aandacht-
 „ tiglyk , drukte ze aan zyne Oogjes , en bad alle de
 „ Span-

„ *Spanjaarden* , hetzelfde te willen doen ; want
 „ neer iemand op hem geene gade sloeg , of hem
 „ niet wilde involgen , dan was hy zo moeijelyk,
 „ dat hy niet tot bedaaren kon komen , dan na dat
 „ hy , op zyne Knien gevallen , een Kruysje of Re-
 „ liquie gekust had , wanneer en middelerwyle alle
 „ de aanwezende genoodzaakt wierden de aandach-
 „ tige Moeijelykheid van dat Kind te zegenen .”

God geliefde den Arbeid der Vaders te beloonen met het Genoegen van zommige Volwassenen en Kinderen , in geval van Noodzakelykheid , te doopen , waarby , in spyt der Woede van den boozen Geest door toedoen der Toovenaars , verscheidene zeer aanmerkelyke en zeldzame Voorbeelden van Gods Barmhertigheid quamen te gebeuren ; doch alle de Smeeking van zommige Volwassenen konden echter de Vaders niet overhaalen , om aan hen den H. Doop toe te dienen , terwyl zy beducht waren voor derzelver Wispeltuurgheid , en ook , dat zy van de Zending zouden afzien .

Buyten andere Belangen geduurende de Afwezenheid der *Indianen* begon men in het Camp een van meerder Gewigt te gevoelen ; namentlyk de Vrees van by gebrek van nodige Behoeftens te zullen vergaan . Het was nu reeds over de twee Maanden , dat de lange Boot vertrokken was , en men hield dezelve voor ten eenemaal verlooren ; te meer , dewyl het Weér in 't laatste zeer onstuymig geweest was . Men kon ook weinig staat maken op de van *Hiaqui* verzogte Onderstanden ; het Gebrek nam zodanig toe , dat in 't midden van de Maand *Juny* de gansche Voorraad van Leeftocht maar bestond in drie Zakken Meel , zeer slecht gemaalen , en noch drie andere met *Mais* , welke reeds van Wormen krieden , wanneer zy nog aan Boord van 't Schip waren .

De Verflagenheid was zo algemeen en groot , dat

Va-

Vader S
 door dier
 gende W
 „ en he
 „ Onzek
 „ dat hy
 „ dig Sc
 „ algeme
 „ toenee
 „ alle , d
 „ van L
 „ het eer
 „ Natuur
 ste Omsta
 zwaaren
 vaaren no
 in goede
 scheidene
 zelve te v
 leidt had
 en-twintig
 hande Tw
 gehoord.
 van de C
 en verma
 Zwaarigh
 te eindig
 Godsdiens
 smeeking
 hunner Z
 beeldelyk
 rede tege
 Euvel o
 ker Slach
 in zekere
 die aldaar

Vader *Salva-Terra* zelve zyn Verhaal, hetgeen door dien voorz. Brief begeleidt wierd, met de volgende Woorden begon: „Ik schryf dezen Brief „en het daarby gevoegd Verhaal, doch in groote „Onzekerheid, of ik wel zo lang zal leven, tot „dat hy geëindigd zy; want by dit myn tegenwoordig Schryven is ons Gebrek aan Leefstocht reeds „algemeen, en dewyl hetzelfde noch dagelyks zal „toeneemen, en ik de oudste van Jaaren ben van „alle, die zig in het Camp van Onze Lieve Vrouw „van *Loretto* bevinden, zal ik natuurlyker wyze „het eerste Lot moeten leggen, om de Schuld der „Natuur te betaalen.” Doch de allerwonderbaarste Omstandigheid was, dat de Vaders onder zo zwaaren Arbeid, en in het midden van zo veele Gevaaren nog in staat waren van het Volk in het Camp in goede Order te houden, alhoewel het uyt verscheidene Natien bestond, en de meesten van hetzelfde te vooren een los en ongebonden Leven geleid hadden. Alhoewel de Bezetting nu uyt twee-en-twintig Man bestond, zo wierd echter geenerhande Twist noch onbetamelyk Woord onder hen gehoord. Zy bleven daarentegen nooit in gebreke van de Godsdienstige Oeffeningen by te wonen, en vermaanden elkanderen blymoediglyk alle die Zwaarigheden door te staan, of daarin hun Leven te eindigen. Zy verscheenen in de negendaagse Godsdienst-Oeffeningen, welke de Vaders tot Afsmeecking der Hulp en Bystand van de Beschermster hunner Zending ingestelt hadden, met eene voorbeeldelyke Aandacht. Na het hooren eener Leerrede tegen het Vloeken en Zweeren, een algemeen Eeuvel onder de Soldaten en Matrozen, uyt welker Slach het Camp bestond, en verneemende, dat in zekere Stad in *Duytsland* by alle en een ieder, die aldaar vloeken en zweeren, eene Boete betaald moest

moest worden, zo beslooten en stonden zy met eenpaarigheid van Stemmen toe, dat eene gelyke Straf onder hen daarop gestelt, en aan de Betaling hunner Soldyen gekort wierd, welke Boetgelden zy in byzondere Gelegenheden met den anderen zouden verteeren. Zommige der Soldaten waren met den Ontfang der Boetgelden belast, en zo iemand zwoer of vloekte, wierd hy door de anderen als door eenen Byezwarm omcingelt, om hem de Boete te doen betaalen. Hierdoor wierd al het zweeren en vloeken uyt het Camp verbannen, en het was te wenschen, dat diergelyk eene Praetyk alom, en wel voornamentlyk in de Guarnisoenen, mogt stand grypen.

De negendaagse Godsdienst-oeffening liep nu ten Einde, gelyk mede de Voornad van hunnen Leeftocht; wanneer op den 21 Juny, zynde het Feest van den heiligen *Luis de Gonzaga*, eene groote nieuwe Bark van *Chacala*, genaamd *San Joseph*, onder het Bevel van eenen Inwoonder van *Compostella*, en door wien Vader *Ugarte* alle mogelyke Onderstanden toezond, op de Reede quam verschynen; daarby bevonden zig ook zeven Vrywilligers, welke als Soldaten in 't Guarnisoen quamen dienen. Zy wierden met de uysterste Blydschap ontfangen, en men deed eene plechtige Dankzegging aan God, aan Onze Lieve Vrouw te *Loretto*, en aan derzelver beminden Zoon *San Luis de Gonzaga*. En nademaal men onderstelde, dat de lange Boot verongelukt was, zo poogde Vader *Salva-Terra* met den Eigenaar over het afftaan zyner Boot te handelen. Deze toonde zig daartoe zeer gewillig en bereid, dewyl hy geduurende zynen Tocht ondervonden had, dat dezelve ontrampeneerd en van weinigen Dienst was. Hy handelde dus op eene zeer bedriegelyke Wyze by derzelver Verkoop, die voor 12000 Daalders toegeslagen wierd, welke
by

by Vade
dewyl V
Het was
foeijelyk
dat men
Boot te
eerste R
de twee
dende l
en dus
Verlies
was. I
haast ge
de la S
gelegen
San Fe
San X
gemaak
en Met
Guaym
mede z
welke I
Weldoe
geschor
heid na
geërst v
De V
geoeffe
van een
voorzie
dene V
volvoer
Juan
voor 't
naamd
waar e
I. I

by Vader *Ugarte* te *Mexico* zouden betaalt worden, dewyl Vader *Juan Maria* geen Geld by zig had. Het was niet lang voor de Ontdekking van dat veroefelyk Bedrog van dien eervergetenen Eigenaar, dat men nog 6000 Daalders te kost leide, om de Boot ter Zee-Uytrusting in staat te stellen. In de eerste Reis ging de gansche Lading verlooren, en in de tweede strandede de Boot te *Aquapulco*, wordende het Wrak aldaar voor 500 Daalders verkogt, en dus daarby 17500 Daalders ingeschoten; welk Verlies voor de Zending zo gewigtig als gevoelig was. Het Gebrek van een Schip wierd echter wel haast geboet door den Thesaurier *Don Pedro Gil de la Sierpe*, die aan den Vader *Juan Maria* ter gelegener Tyd en goeder Uur eene Bark, genaamd *San Fermينو*, als mede eene lange Boot, genaamd *San Xaverio*, toezond, van welke terstond gebruyk gemaakt wierd, om Hout en Vruchten van *Chacala* en *Metanchel*, en Leeftocht van *Yaqui*, *Abome*, *Guaymas* en uyt andere Havens over te haalen, als mede zommige Merrien, Hengsten en Hoornvee, welke *Don Augustino Eucinas*, een uytmuntende Weldoender der Zending van hare Oprechting aan, geschonken had, en wiens voorbeeldige Milddadigheid naderhand op zynen Zoon *Don Miguel* overgeërft wierd.

De Vaders redelyk wel in de Taal van *California* geoeffend, en tot meerder Gemak, in het doorreizen van een zo ruuw en schraal Gewest, van Paerden voorzien zynde, namen een Besluit langs verscheidene Wegen dezen hunnen Tocht door het Land te volvoeren. In 't begin van 't Jaar 1699 trok Vader *Juan Maria*, begeleid door zommige Soldaten, voor 't eerstemaal Noordwaards na eene Plaats, genaamd *Londo*, 9 Mylen van *Loretto* gelegen, alwaar eene talryke *Rancheria* gevonden wierd. De

I. Deel.

Q

eer-

eerwaarde Vader deed wel van tyd tot tyd zyne Be-
kentmakingen van het voorgenomen Bezoek aan de
Indianen te doen, doch kon hunne Bevreestheid over
zyne Komst niet uyt den weg ruymen. Zo dra hy
daar ter plaatse verscheen, liepen zy terstond al te
zamen weg, en offchoon hy en zyne Oppassers hen
toeriepen, en twee dagen na hunne Terugkomst
bleeven wachten, had hy echter het Verdriet van
zonder hen te zien wederom te keeren. Wanneer
zy in het Camp quamen, beklagde hy zig over zo-
danig een Gedrag tegen hem; deed hunne Vrees
vermindere en allengskens verdwynen, en wanneer
hy in het Voorjaar andermaal een Bezoek by hen af-
leide, onderrechtde hy dezelve in de Geheimenis-
sen en Verborgenheden van 't Geloof; sprak zeer
lieftaalg tegen hen, en beschonk ze met kleine Ver-
eeringen; hy onderzocht de Deugdzaamheid van den
Bodem, mitsgaders van het naby gelegene Water,
om het Land te bezaaijen, en noemde de Plaats *San
Juan Baptista*.

Onder anderen, die na het Camp quamen afzak-
ken, bevonden zig ook zommige *Indianen* uyt de
Streek, genaamd *Vigge Viaundo*, bezuyden *Lo-
retto* achter zommige ruuwe Bergen gelegen, welke
gezegd wierd zeer bequaam tot Wei- en Bouw-Land
te zyn. Deze Natie toonde zig ten uitersten vrien-
delyk en handelbaar, en liet byzonder haare groote
Geneigtheid tot derzelver Bekeering blyken; en wel-
dermate, dat een Jongeling onder hen, welke zeer
levendig van Geest, schrander en van zagtzinnigen
Inborst was, tot den heiligen Doop toegelaten, en
Francisco Xaverio genaamt wierd; doch aan de
Volwassenen wierd die Gunst en dat Voorrecht ge-
weigert. Vader *Piccolo* begaf zig den 10 Mey der-
waards, en na dat hy veel Ongemak op de Reis, en
zonder eenig Pad of Spoor te vinden, doorgestaan
had,

had, en
te trekk
noemde
hy de st
vond hy
cheria,
ste Lief
vier Dag
hen in
mende
Franci
zynen N
halven
San Fr
Zomm
van Berg
gelyk o
ke van d
ne Kust
rechting
naauwke
quaam
kon her
beplante
Beesten
vervolg
het Geb
ste Plaa
hunne
Staat b
eenen
gen late
der *In*
op reis
dene
en and

had, en de Soldaten verder met hem vreesden voort te trekken, zo besloot hy zig alleen onder de voornoemde beschaafde *Indianen* te begeven: Wanneer hy de steile Hoogtens te Voet overgeklautert was, vond hy eene Opening, en daarachter eene *Rancheria*, by welker Bewoonders hy met de hertelykste Liefdebetuygingen ontfangen wierd. Hy bleef vier Dagen onder hen vertoeven, en onderrechtde hen in de Gronden van den Godsdienst; verneemende met groot Vermaak, dat de nieuwe Christen *Francisco Xaverio*, in navolging van den Heilig, zynen Naamgenoot, gelyke Daden verrigtete, weshalven hy ook de *Rancheria* met den Naam van *San Francisco Xaverio* bestempelde.

Zommige *Indianen* uyt verscheidene in dien Reeks van Bergen gelegene *Rancherias* quamen derwaards, gelyk ook andere uyt de Westelyke Gedeeltens, welke van de buytenste of tegen over den Inham gelegene Kust, die van de Zuydzee bespoelt wordt, Onderrechting gaven. De Vader nam de gansche Vlake nauwkeurig op, en bevond zommige Plaatsen bequaam tot Bouwland, werwaards men het Water kon henen leiden, den Bodem met Vruchtboomen beplanten, en boven dien tot goede Weide voor Beeften en Paerden kon gebruyken. Zy keerden vervolgens wederom na het Camp, doorkruysfende het Gebergte op de bezwaarlykste en ongemakkelykste Plaatsen, en aan den Voet komende, vonden zy hunne Paerden by de getrouwe *Indianen* in goeden Staat bewaard, waarop zy 's anderen daags langs eenen korteren Weg na *Loretto* reeden. Acht dagen later ging Vader *Salva-Terra*, op het Verzoek der *Indianen*, andermaal na *San Juan de Londo* op reis, dewyl hy onderrecht wierd, dat verscheidene *Rancherias* van de Taal en Natie der *Liyu* en andere der *Cochimies* aldaar zouden verschynen,

om de Leer van het Evangelie te aanhooren.

Vermits men gebrek aan Beesten had, om den nodigen Leeftocht te vervoeren, zo beyverden zig de Hoofden der *Indianen* om ftryd de Zakken te mogen dragen; niet zo zeer om in de Provific eenig Aandeel te hebben, dan wel om zig door die Gelegenheid met de *Cochimies* te verzoenen, die zeer over hen gebelgd waren wegens het dooden van eenen Jongeling, die Christen geworden, en *Andreo* genaamd was, en van welken de Vaders uytstekend veel gehouden hadden. Hy predikte aldaar voor hen allen, en na eene naauwe Vriendfchap met hen geflooten te hebben, trok hy na eene andere *Rancheria* drie Mylen verder, om eenen anderen getrouwen *Indiaan*, genaamd *Nicolao*, die toen ter tyd ziek lag, op te zoeken. Het meerder Gedeelte der Inwoonders dier *Rancheria* ging vluchten; doch by de teruggeblevene wift de Vader zig zodanig te gedragen, dat hy door zyne Heusheid derzelve Herten won. Doch by deze Terugkomst te *Londo* vond hy de Gemoederen der *Indianen* zeer veranderd en bedorven, zo wel ten opzigte zyner Prediking, als ook wegens de Herleving van den ouden Wrok tegen de *Monquis* geduurende zyne Afwezenheid. De Zaaken verwyderden eindelyk dermate, dat zy tot eenen openbaaren Vredebreuk uytfloegen. De Muyl van den Vader wierd, terwyl hy acht Kinderen van den heiligen Doop en Olie voorzag, door eenen Pyl gequetft, ook wierd een gedeelte zyner Bagage by de *Monquis* gestoolen. Ten laaften geraakten echter beide de Partyen, door de nyvere Poogingen van dezen Vader wederom aan het bedaaren; zy keerden alle na *Loretto*, en waren zo blymoedig als gewillig in het opruymen en pletten van zommige Ruuwigheden en Ruygtens langs den Weg, welke anderzins door de Beesten

niet

niet kond

De La

Voorwer

zynde de

de Zendi

bestaande

wigheid o

fchen zee

maal ont

Piccolo a

derfteund

zwaaren

zaame W

heenen,

worden.

welken o

klauteren

Streek o

en gevaar

rotsachtig

met eenen

dra zy d

aangewe

dekten

Landftr

*for*n

verheug

die On

te kenn

daardoor

gerhan

zig de

Doch

van de

regt zy

Vader

niet konden gepasseert worden.

De Landstreek van *Vigge* was voornamentlyk een Voorwerp der naauwkeurigste Opletrendheid ; als zynde de allerbequaamste ter Oprechting eener tweede Zending , en uyt dien hoofde zeer gewenscht ; bestaande de eenigste Zwaarigheid slechts in de Ruwigheid en Steilte van den Weg , die voor de Menschen zeer moeiljelyk , en voor de Beesten ten eenemaal onbruikbaar viel. De Soldaten , by Vader *Piccolo* aangemoedigd , en door de *Indianen* ondersteund , openden echter door onvermoeiden zwaaren Arbeid de nodige Baan van eene genoegzaame Wydte tusschen de Steiltens van het Gebergte heenen , zo dat dezelve den 12 *Juny* kon bereikt worden. Naby dien Weg lag een vry hooge Berg , welken de Capitein met twee Soldaten zocht te beklauseren , en van den Top de gansche omleggende Streek op te neemen , hetgeen een zeer moeiljelyk en gevaarlyk Werk scheen te zyn , dewyl de Grond rotsachtig en tusschen de Steiltens en Afhellingsen met eene menigte Braambossen bezet was ; doch zo dra zy desselfs Top bereikt hadden , verdroot hen de aangewende Moeite in het minste niet ; want zy ontdekten niet alleen aan wederzyden eene ruyme Landstreek , maar teffens ook den Inham van *California* en de *Zuyd-Zee* , waarover zy zig zodanig verheugden , dat zy terstond hunne Blydschap wegens die Ontlekking door het losschen van hun Geweer te kennen gaven ; hunne Medemakkers wierden daardoor zeer ontrufft , en vreesden , dat zy in eenigerhande Hinderlaag vervallen waren , weshalve zy zig derwaards spoededen , om hen te ontzetten. Doch op eenigen Afstand derwaards genaderd , en van de Redenen hunner gedaane Schooten onderregt zynde , liepen zy met die blyde Boodschap na Vader *Piccolo* terug , die , na zyne Onderrechtin-

gen by de *Indianen* hernieuwt, en hen van zyne onwrikbaare Toegenegenheid en Liefde verzekert te hebben, met zyn gansch Gezelschap langs denzelven Weg wederom na *Loretto* keerde.

Ter zelve tyd leide *Don Luis de Torres Tortolero*, Capitein van het Guarnisoen, die door de in het maken van dit Wingewest geledene zwaare Vermoeijingen eene sterke Afzypeling aan zyne Oogen bekomen had, welke dagelyks verergerde, zyn Bewind neder, waarover de eerwaarde Vader *Juan Maria* zeer verlegen was; want zyne Dapperheid, voorzigtig Beleid en uytmuntende Godvruchtigheid hadden hem in het oprechten dier Zending grootelyks geholpen. De Vader benoemde tot zynen Opvolger in het Bewind *Don Antonio Garcia de Mendoza*, een oud ervaren Soldaat uyt *Fuenterabia*, en verleende aan *Don Luis de Torres Tortolero*, behalven de Getuygsschriften van desselfs allerroemwaardigst Gedrag, Brieven van Recommendatie aan de *Audiencia* van *Guadalaxara*, ten einde het haar behagen mogt, dien zeer achtbaaren en welverdienden Man van eenig rekkelyk Gouvernement te voorzien; dit was eene pryslyke Gewoonte van opgemelden Vader in alle Voorvallen, wanneer zig iemand in zynen Dienst wel en behoorlyk gequeten had.

De nog overige Tyd van den Zomer 1699 wierd, behalven eenige Tochten van minder Belang, met het verrichten der Apostolise Bezigheden by de Vaders doorgebracht; men ging eene nieuwe Capel in het Camp van *Loretto* ter eer van Onze Lieve Vrouw oprechten, en daarenboven omtrent honderd Schreden van daar, op eene daartoe zeer bequaame Plaats, den Grond leggen tot het Gebouw eener Kerk, welke, offchoon in zig zelve aangemerkt, maar klein van Bestek, echter voor die Landstreek ruym en fraai

fraai ger
Zendelin
bouwen,
legt wie
Officers
vervorde
van tyd
dernissen
wierd in
gewydt
namently
wierd du
moedige
verheerly
digheid
Guarniso
Godsdien
den wier

Deze
re byzo
Kudde
Nood te
zelve op
legenhei
dachtige
Op dien
Kerk en
Rozeke
beelden
lyk en o
in hunn
welk m
y de la
den Pre
Menig
gebragt

fraai genoeg was ; ook werd een Vertrek voor de Zendelingen daarby gevoegt. Deze en andere Gebouwen, die tot het Gemak van 't Guarnisoen aangelegt wierden, en in welke de Vaders, als Directeurs, Officiers en Werklieden, hunnen Arbeid besteededen, vervorderden zeer slaauwlyk, dewyl zig daaromtrent van tyd tot tyd verscheidene Zwaarigheden en Hindernissen opdeden. De Capel binnen het Camp werd in het daaraan volgende Jaar voltooit en ingewydt, en de Kerk daarbuyten vyf Jaaren later, namentlyk in dat van 1705. De gezegende Maagd werd dus door de Godsdienstigheid van haaren ootmoedigen Knecht Vader *Salva-Terra* ten hoogsten verheerlykt, en hy had eene gelyke heilige Eerbiedigheid tegen dezelve in de Herten van het gansche Guarnisoen ontstoken, welker Vlammen door de Godsdienst-Oeffeningen alle Saturdagen onderhouden wierden.

Deze allergoedertierenste Koningin geliefde haare byzondere Bescherming over deze haare kleine Kudde te openbaaren, gelyk zulks in de uysterste Nood ten klaarsten gebleeken was, wanneer zy dezelve op de Saturdagen uyt haare Droefheid en Verlegenheid geredt had, en die zy derhalven tot aandachtige Pligtpleegingen ter haarer Eer toewydden. Op dienzelfen Saturdag, wanneer men besloot eene Kerk en Capel te bouwen, en den Dienst van den Rozekrans, de Litanyen, de Sermoenen en de Voorbeelden bywoonde, riepen de *Indianen* zeer schielyk en onverwacht *Puba! Puba! Puba!* hetgeen in hunne Taal een Schip of Vaartuyg beteekent, hetwelk men bevond een Galjoot van *Don Pedro Gil y de la Sierpe* te zyn, en waarby de door hem en den Préfident van *Guadalaxara* gezondene ruyme Menigte van Leeftocht ter gevoegelyke Tyd aangebragt wierd. Ook verwekte het een uytsteekend

groot Genoegen , dat alle de door de Soldaten getrokken Wisselbrieven te *Mexico* voldaan waren, en dat Vader *Ugarte* alle de byzondere Behoeftens beschikt en overgemaakt had , gelyk zulks uyt eene by hem opgestelde Rekening quam te blyken.

Na het ontfangen dezer nieuwe Verfterkingen oordeelde Vader *Piccolo* , de Ternederzetting eener nieuwe Zending te *San Xaverio de Viaundo* niet langer te moeten uytstellen; hy liet vervolgens den Vader *Salva-Terra* te *Loretto* , en begaf zig zelve na het Gebergte van *Vigge* , om in deszelfs Midden onder de *Indianen* te verkeerem. Hy vertrok in 't begin van *October* met eenige Soldaten derwaards, door welker Hulp , als mede door den Bystand zynen nieuwe Zoonen , de in het Gebergte woonende *Indianen* , zommige Huysjes of Hutten van *Andoves* , of ruuwe Tichgelsteenen , gebouwt wierden , om daarin benevens zyn Gezelschap te kunnen woenen; ook wierd eene Capel uyt gelyke Bouwstoffen vervaardigt. Terwyl dezelve droogden , deed hy en Vader *Mendoza* , door eenige Soldaten verzeld , en zommige *Indianen* tot Gidsen by zig hebbende , eenen Tocht , om de tegen over gelegene Kust der *Zuyd-Zee* te bezigtigen en op te neemen , waarin de Admiraal *Otondo* , hoe zeer ook vermaard wegens zyne Verrichtingen ter Zee , nog nooit had kunnen slaagen. Zy quamen omtrent ten Zuydwesten in eene ruyme *Rancheria* van handelbaare *Indianen* , die Vader *Piccolo* aan zyne Landgenoote *Rosalia* toewydde. Wyders volgden zy eenen kleinen Stroom, die hen na beneden tot aan de Zee bragt; hier zagen zy langs de Strand eene menigte lichtblauwe Schelpen , van welke men zo veel Ophief maakt; doch vonden , na eenen langen Weg afgelegd te hebben , op de Kust geene bequaame Plaats , alwaar men eene Ternederzetting kon oprechten; ook gee-

ne

ne Baai
van de
geen by
zeer gev
keering
dianen
Xaverio
had late
en op de
re wyen
en Luyf
vervult v

IV

De Zwa
teg
be
.Ze

In h
ling
woordig
zelve b
over de
den Vo
eenema
re zyn
gegron
en Bes
Spanja
Spanje
hadden
Doch t

ne Baai , Kreek noch Haven , waarin de Galjoenen van de Philippynse Eilanden konden inloopen , hergeen by de Kooplieden en het Gouvernement zo zeer gewenscht en gezogt wierd. By hunne Terugkeering vernieuwden zy de Vriendschap met de *Indianen* van *San Rosalia* ; hen nodigende na *San Xaverio*, waarvandaan men aan Vader *Salva-Terra* had laten verzoeken derwaards af te willen komen, en op den Dag van *Alle Heiligen* de Capel aldaar in te wyen , wanneer het Gebrek der Plechtigheden en Luyfter door de Aandacht en Blydschap zoude vervult worden.

IV. H O O F D S T U K.

De Zwaarigheden, welke zig in het Begin dezer tegenwoordige Eeuw opdeden ; mitsgaders het rampspoedig Bewind van Zaken by de Zending van MEXICO.

In het midden dezer Mengeling en Omwenteling van Voor- en Tegenspoed begon de tegenwoordige Eeuw van 1700 te verschynen ; doch dezelve bragt zodanigen Stroom van Elenden mede over de Zending van *California* , die zig met goeden Voortgang van Aanwas vleide , dat dezelve ten eenemaal vernield en uytgeroeid zoude zyn , ten ware zyniet op de verhevene Bergen der heilige Maagd gegrondvest , en onder derzelver byzondere Hoede en Bescherming gesteld geweest was. Het Getal der *Spanjaarden* , *Mestizos* en *Indianen* uyt *Nieuw-Spanjen*, welke zig in *California* ter neder gezer hadden , bestond in ruym zeshonderd Persoonen. Doch ten opzigte van dien uytsteekenden Aanwas

had men tot nog toe den nodigen Leeftocht en andere Behoeftens uyt het Land zelve niet kunnen vinden, en derhalven met ruymen Voorraad van elders moeten ondersteunt worden. De Scheepvaart der Zending bestond te dezer Tyd in twee Vaartuygen, genaamd *San Joseph* en *San Fermino*, en de lange Boot *San Xaverio*. De *Spanjaarden* hadden zig tot nog toe in hunne Onderdanigheid omtrent de Vaders zeer geruystelyk en naar genoegen gedragen, en men kon op de byzondere Gunst van het Gouvernement van *Mexico*, en de ruyme Onderstanden van vroomen Christenen, met goeden Grond van Redenen vasten staat maken, om zodanig een Wingewest, hetgeen men zo vuuriglyk gezogt, en met onuytsprekelyke Moeite en Kosten verkreegen had, te kunnen onderhouden, handhaven en verwyderen. Maar de Alvermogende God geliefde de Standvastigheid zyner getrouwe Dienaaren te toetsen, en gehengde, dat eene zwaare donkere Wolk over de Zending quam verschynen. De *San Joseph*, gelyk wy hiervooren aangemerkt hebben, wierd voor dezelve eene onnutte en zwaare Last; de Zending moest onnoemelyke Kosten doen voor de nuttelooze Herstellingen en Calefateringen van het voorsz. Schip, tot dat het eindelyk ten eenemaal verongelukte. De *San Fermino* geraakte door de Onachtzaamheid der Lootsen by de Haven van *Abome* op het Strand, en by Gebrek van behoorlyke Hulp, veroorzaakt door de Quaadaartigheid der Matroozen en Officiers, welke zig meerder Voordeel uyt het bouwen van eenen Nieuwnagel beloofden, dan een oud Schip te redden, sloegen de Baaren hetzelve in 't begin van 't Jaar ten eenemaal aan stukken. Dus bleef de lange Boot van *San Xaverio* alleenlyk over, die mede door het quaad Weêr zo zwak en ontrampeneerd was, dat Vader *Salva-Terra*, na het Bestier van het

het Guarnisoen in handen van Vader *Piccolo* gelaten te hebben, groot gevaar liep van daarmede *Cinaloa* te bereiken, alwaar hy vernam, dat de *San Fermi* vergaan was. Te *Cinaloa* stelde hy alles in 't werk, om spoedige Voorziening in die Verlegenheid te erlangen, doch daaromtrent veelerhande Zwaarigheden ontmoetende, besloot hy het uyerste te wagen, en zig ten dien einde by den Onderkoning te vervoegen.

Vader *Juan Maria* had reeds in 't begin een Verhaal van Verrichtingen aan zyne Excellentie gezonden. Ook had hy in de beide eerste Jaaren verscheidene andere Brieven geschreven, waarby hy te meermaalen om desselfs Bystand en Bescherming gesmeekt had. Den eersten *Maart* van dat Jaar stelde hy een wydloopig Gedenkschrift op, hetgeen by de Vaders en vyf-en-dertig andere geteekent en aan den Raad des Konings gezonden wierd: Hy gaf daarin een breedvoerig Verslag van al hetgeen in het conquesteeren van *California* gebeurd, en hoe het tegenwoordig in dat Gewest gesteld was; met welke Gebreken hetzelfde te worstelen had; hoe groote Kosten men in die Onderneeming had moeten ondergaan, en vertoonde de Onmogelykheid, dat het Guarnisoen door toevallige vrijwillige Giften konde bestaan en onderhouden worden, en wel voornamentlyk, wanneer men als nu desselfs onvermydelyken Ondergang en totaal Verval begon te voelen; verzoekende zeer instantelyk om de Koninglyke Bescherming, ten einde de zo menigvuldige Moeite en Arbeid niet te vergeeffsch mogten besteed zyn; dat het Guarnisoen ten koste van den Koning, gelyk alle de andere op de Frontieren, mogt betaalt worden; verklaarende wyders, aan de Opgeving en Verlating dier Zending, daaruyt onvermydelyk voortspruytende, ten cenemaal onschuldig te zyn,

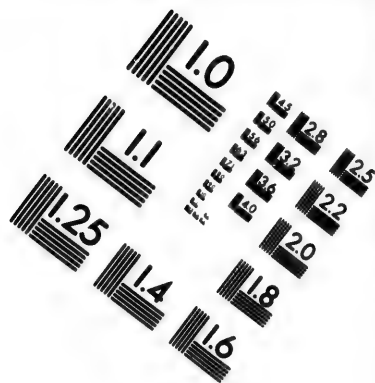
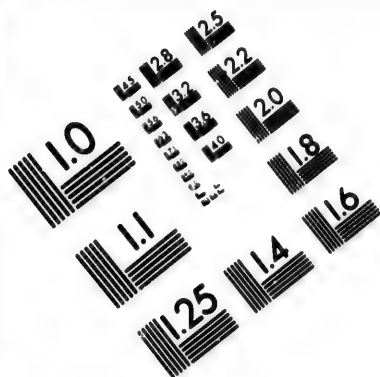
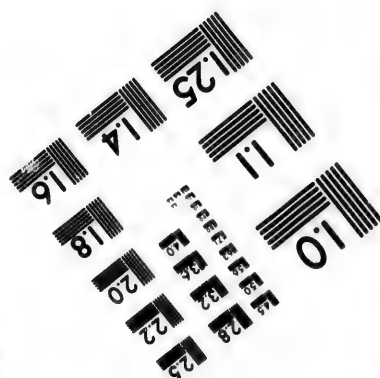
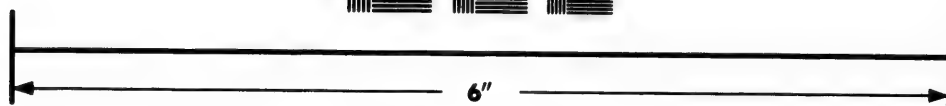
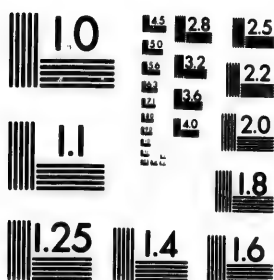

IMAGE EVALUATION TEST TARGET (MT-3)

Photographic
Sciences
Corporation

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

en eindelyk, dat hy en zyn Medestander Vader *Piccolo* besloten hadden in het begonnen goed Werk te volharden, offchoon zy alleen mogten achterblyven, en den gewiffen Dood door Handen van de Wilden hebben te verwachten.

Te *Cinaloa* vervaardigde hy een tweede Gedenkschrift aan den Onderkoning, waarin hy aandrong op de Vergoeding der geleedene Schade, die door het herstellen van de *San Joseph*, door het Verlies van de *San Permino*, en door den slechten Staat der lange Boot, thans het eenigste Vaartuyg voor het Guarnisoen, veroorzaakt was; hy betoogde het ophanden zynde Gevaar, dat de Colonisten inmiddels door Gebrek elendig zouden vergaan, en wel ter tyd, wanneer zy zig met de Hoop vleiden, dit zo wydluftig uytgestrekt Gewest ten eenemaal onder het heilzaam Juk van 't zalmakend Geloof en van de Heerschappy zyner Catholyke Majesteit te zullen brengen. Hy verzogt derhalve, dat de Onderkoning aan *California* een Schip geliefde te geven, hetgeen kort te vooren by Volmagt bepaald was, om aan zommige Handelaars na *Peru*, in de Haven van *Aquapulco* woonende, overgelaten te worden.

De Onderkoning nam echter de moeite niet van des Vaders eerste Brieven te beantwoorden; en alhoewel Vader *Ugarte* onophoudelyk aanhield, dat de voorsz. Brieven in de algemeene Vergadering gelezen mogten worden, zo kon hy echter niets meer verwerven, dan dat daarvan een enkel Verslag by monde gedaan wierd, hetgeen de Uytwerking had, dat slechts één duyzend Kroonen tot het goedmaken der Onkosten van de Zending toegeftaan wierden; doch Vader *Ugarte* weigerde dezelve te ontfangen, om dat daardoor gansch geen Herstel van Zaken kon bewerkt, en teffens alle de Liefdegiften hunner Wel-doenders eensklaps zouden gestuyt worden en komen

men op
nige Ja
de Ma
ming o
wyl aan
voldaan
Grond
ter tyd
deze e
met zo
fangen
ne de
Zending

De
het vo
geene
met de
mently
looze
Geld r
waarly
doord
den Yv
gen zul
verzett
zyn, in
digmal
Achtba
der Sa
eigen
ping t
Thesau
ring ov
de Sch
wierd
ne de

men op te houden. Hy betoogde verder, dat weinige Jaaren bevooren 30000 Daalders Jaarlyks aan de Maatschappy beloofd waren, om die Onderneeming op haar zelve te laten aankomen, en dat, dewyl aan het meerder gedeelte dier Anneeming reeds voldaan was, het Gouvernement geenzins van die Grondslagen behoorde af te zien, waarop zy toen ter tyd hunne Besluyten gevestigd hadden. Doch deze en meer andere ernstige Vertoogen wierden met zo groote Koelheid en Onverschilligheid ontfangen, dat in de eerste twee volgende Jaaren geene de minste Voorziening gedaan wierd, om de Zending behoorlyk te ondersteunen.

De latere Gedenk- en Verzoek-Schriften wegens het voorsz. Schip en het Guarnisoen hadden gansch geene betere Uytwerking, maar wierden daarentegen met de wreedste Lasteringen beantwoordt; dat namentlyk het Verlies van de *San Fermino* slechts een looze Trek der *Jesuiten* was, om met 's Konings Geld naar believen te kunnen speelen. Hier wierd waarlyk een Hert vereischt, hetgeen met het ondoordringelyk Schild des Geloofs gewapend, en door den Yver van desselfs Voortplanting ontstoken, zig tegen zulk eene Zamenschakeling van Zwaarigheden kon verzetten. Doch het zoude Gods Zaake niet geweest zyn, indien men dezelve niet zo wel onder Kleinmoedigmaking en Schaamte, dan onder Voorspoed en Achtbaarheid gehandhaaft en vervordert had. Vader *Salva-Terra* leide derhalve toe, zonder op zyn eigen Belang te zien, om die smaadelijke Tegenwerping te wederleggen, en zond vyf Brieven aan den Thesaurier en andere Persoonen van Rang en Achtting over, waarby het Verlies van het meergemelde Schip bekrachtigt wierd. Door deze Brieven wierd de Lastering wel geheven, doch daardoor geene de minste Begeerte verwekt, om tegen het be-

toog-

toogde Gebrek eenige Voorziening te doen. Alle de Papieren wierden in handen van den Solliciteur gesteld, die na eene lange Opschorting en Vertraaging eene Overziening van de Vrybrieven verzogt, uyt Kracht van dewelke de Vaders het eerstemaal na *California* overgegaan waren; en in zyn daarop gegeven Bericht poogde hy te bewyzen, dat de Vaders op de Inkomsten geenerhande Aanspraak konden maken. Deze Zwaarigheid was opgekomen door de Betooging der Verandering van Omstandigheden, en van het Onderscheid tusschen de Onderneeming van een Land te verwinnen, en tusschen de Handhaving en Behoudenis van hetgeen men reeds verwonnen had; en na lang daarover geredeneert en getwist te hebben, werd besloten, de Zaak en het Geval aan den Onderkoning te verwyzen, dewyl derzelver Uytpraak en Beslissing van hem alleenlyk afhing. De Drang van het Gebrek vereischte alle Spoedmaking; doch al hetgeen te verkrygen was, bestond in eene Aanbieding van een omstandig Verhaal van het Gebeurde na het Hof over te zenden, en daarop het Besluit van zyne Majesteit in te wachten; en aangaande het Schip van *Peru* werd gelast, dat indien Vader *Ugarte* by Verdrag wilde aanneemen, de Waarde van hetzelfde, by Intrekking der Vrybrieven, te betaalen, men het Schip ten dienste en tot gebruyk van *California* zoude opleeveren; en anders niet. Doch de Vader kon aan dien Eisch niet voldoen, en dus werd het Schip noch de Boot toegestaan; ook was het niet geoorloofd het Galjoot van *Don Pedro Gil de la Sierpe*, nu overleden, tot het overvoeren van het gereed zynde Secours, by Leening te gebruyken. Men verzogt om Getuygsschriften hunner Diensten, om by het Hof Vergoeding te bekomen, doch zy werden geweigert, en dus hielden deze menschlievende

Va-

Vaders
duld en
De C
1697,
derneem
gelegd.
beloofde
standen;
haare Ex
Donna
Mexico
den Uyt
de. Na
Opschud
de Ziek
vreesde,
daalen,
den Doo
viel, ge
Toestel
vervorde
De K
Geest en
Staat op
Bericht,
zenden,
ter by B
hoopige
bekend
eerste Be
zelfs Go
zynde fl
bewogen
zeer gun
ifornia
der eerw

Vaders geenerhande Toevlugt over, dan tot de Geduld en eene Christelyke Standvastigheid.

De Onderkoning had in *Mey* 1698, en *October* 1697, in den Raad der *Indiën* een Verhaal der Onderneeming op *California* voor den Koning opengelegd. Dat Bericht was zeer aanneemelyk; en men beloofde tot derzelver Vervordering ruyme Onderstanden; voornamentlyk op het sterk aandringen van haare Excellentie Mevrouw de Gravin van *Galves*, *Donna Alvira de Toledo*, die Onder-Koningin van *Mexico* geweest was, en die haar zelve in den goeden Uytflag dier Onderneeming grootelyks verheugde. Na het overlyden dier Dame, en onder de Opschudding en Verlegenheid, waarin het Hof door de Ziekte van Koning *Carel II.*, met wien men vreesde, dat de Monarchy zelve zoude ten Grave daalen, en nog meer door Delffels daarop volgenden Dood, die den eersten *November* 1700 voorviel, gedompeld lag, wierd echter geenerhande Toefstel gemaakt, om de *Zaak van California* te vervorderen.

De Komft van *Philip V.* tot de Kroon deed den Geest en de Kracht in het quynend Lichaam van den Staat op nieuws herleven; en alhoewel het derde Bericht, hetgeen de Onderkoning beloofd had te zenden, te *Madrid* nog niet ingekomen, en echter by Brieven van byzondere Perfoonen de wanhoopige Gesteldheid van dat Wingewest aan het Hof bekend gemaakt was, zo wierden maar de beide eerste Berichten in den Raad gelezen, en door deszelfs Goedvinden de jonge Monarch den 17 *July*, zynde slechts de achtste Maand zyner Regeering, bewogen tot het verleenen en afzenden van drie zeer gunstige en voordeelige Volmachten voor *California*, welke niet minder tot Roem en Luyster der eerwaarde Maatschappy verftrekten. Dezelve

waren gericht aan *Don Juan de Ortega Montanes*, Aarts-Bisschop van *Mexico*, kort te vooren tot Onderkoning verkooren; aan den Bisschop van *Guadalaxara*, en aan de *Audiencia* der laatstgenoemde Stad.

By de eerste Volmacht, welke op beide de eerste Berichten gevestigd was, wierd gelast, diergelyk een goed Beginzel van zo groote Aangelegenheid geenzins te verwaarloozen, maar met alle mogelyke Krachten te ondersteunen, en de Zendelingen van zynere Majesteits Toegenegenheid en Dankerkentenissen te verzekeren. Nog wierd daarby bevoolen, Jaarlyks uyt de Koninglyke Thesaurie 6000 Daalders ten behoeve dier Zending te betaalen, en wel zonder eenigen Uytstel en Nalatigheid, om wat Voorwendzel het ook zoude mogen zyn; als mede, dat men een naauwkeurig Verhaal zoude opstellen van den Toestand dier Landstreek; van het Guarnisoen; van de Middelen ter Vervordering van het Wingewest; van desselfs Gemeenschaphouding met *Nieuw-Spanjen*; van de byzondere Gesteldheid der Zendingen van *Cinaloa*, *Sonora* en *Nueva Biscaya*, en van de Onderstanden, welke dezelve aan de nieuwe Zending zouden kunnen opleveren; laatstelyk, dat de Aarts-Bisschop en Onderkoning door zyn Gezag het daarheen zoude zoeken te brengen, dat de beide voor *Cinaloa* en *Sonora*, by *Alonzo Fernando de la Torre*, Inwoonder van *Compostella*, onlangs gestichte Zendingen ten behoeve van *California* bekeert, en derwaards verplaatst mogten worden.

By de twee andere wierd de Bisschop en de *Audiencia* van *Guadalaxara* gelast, die Onderneeming aan te moedigen en te bevorderen; een Bericht van haare Verrichtingen dienaangaande in te zenden, en bequame Middelen tot de Verwisseling der Zendingen aan te wenden. Nog eene andere

Vol-

Volma
geteek
Hertog
gezond
om der
genaam
nelyke
haare v
eene G
te vere

" D

"

"

"

"

"

" N

"

" Tole

" de v

" Zene

" lyke

" onde

" van

" Om

" hoor

" 600

" jong

" alge

" dan

" loof

" dat

" hede

" lyke

I. L

Volmacht, by haare Majesteit *Maria van Savojen* geteekend, wierd 's Jaars daaraanvolgende aan den Hertog van *Albuquerque*, te dier tyd Onderkoning, gezonden, dewelke ik alhier zal inlasschen, zo wel om derzelver Inhoud, als om by wyze van een aangenaam Gedenkschrift de Volmaaktheden dier minnelyke Vrouwe, die by de gansche Natie wegens haare uytstekende Hoedanigheden en Deugden als eene Godes vereert wierd, by de Nakomelingschap te vereeuwigen; luydende woordelyk aldus:

„ *De regeerende Koning en Koningin aan den*
 „ *Hertog van Albuquerque, mynen Neef, my-*
 „ *nen Kamerbeer, mynen Onderkoning, Gou-*
 „ *verneur en Capitein-Generaal der Provin-*
 „ *cien van Nieuw-Spanjen, en Président der*
 „ *Koninglyke Audiencia van Mexico, Salut!*

„ Nademaal de Pater-Provinciaal van de Maatschappij der *Jezuïten* in de Provincie van *Toledo* aan my vertoont heeft, dat het reeds over de vyf Jaaren geleden was, wanneer zommige Zendelingen zyner Orde de geestelyke en tydelyke Conquesteering der *Californianen* allereerst ondernamen, en dat zy, in de Maand *Augustus* van het voorleden Jaar 1701, de *Indianen* in den Omtrek van 50 Mylen onder hunne bepaalde Gehoorzaamheid gebragt, vier Steden aangelegt, ruym 600 Persoonen, voor het meerder gedeelte nog jong, door den heiligen Doop in den Schoot der algemeene Christelyke Kerk ingelyft, en meer dan 2000 Volwassenen in de Gronden van het Ge- loof onderwezen hadden en nog onderwezen; dat zy in het midden dier gelukkige Omstandigheden, welke buyten eenige Kosten der Koninglyke Inkomsten, alleenlyk door den onvermoef-

I. Deel. R „ den

„ den Yver dier Geestelyken en de Liefdegiften
 „ van godvruchtige Liederen, tot dat in 't voorleden
 „ Jaar daartoe 600 Daalders voor ieder van hen uyt
 „ de Thesaurie van *Mexico* aan- en toegewezen
 „ wierden, tot zo verre vervorderd zyn, alsnu voor
 „ eene Ontrufting van de zyde der Wilden groote-
 „ lyks beducht waren, en dat de Voorteecken en daar-
 „ van dagelyks aangroeiden; dat men alle moge-
 „ lyke en hoogstnodige Voorzieningen behoorde te
 „ doen, om het dreigend Gevaar in eene zo gewig-
 „ tige Zaak te keeren en voor te komen, en dat hy
 „ derhalve van my verzogt, ten dien einde zodani-
 „ ge Middelen te willen beraamen, als ik zoude
 „ oordeelen en goedvinden te behooren:

„ Zo is 't, dat ik, niet tegenstaande het Gou-
 „ vernement, by myne den 17 *July* in het voorfz.
 „ Jaar 1700 gegevene en overgezondene Volmacht,
 „ van mynen byzonderen Last en Onderrechting
 „ reeds is voorzien geworden, aangaande hetgeene
 „ te doen stond, om in het Conquest van *Califor-*
 „ *nia* des te beter te slagen, en de Ternederzettin-
 „ gen aldaar te vervorderen, echter als nu by myne
 „ Koninglyke Beveelen van den 11 deezer besloten
 „ heb, de toenmaals gemaakte Schikkingen wederom
 „ te vernieuwen, en teffens aan u bekend te ma-
 „ ken, hoe zeer aangenaam my die Berichten ge-
 „ weest zyn ten opzichte van de groote Voordeelen,
 „ welke van den brandenden Yver der Zendelingen
 „ dier eerwaarde Maatschappy verwacht wierden.
 „ Gy wordt derhalve by deze gelast dezelve te
 „ ondersteunen, en in alle Gelegenheid aan te
 „ moedigen, ten einde zy met Verligting en Ge-
 „ noegen het heilig Oogmerk, waarop zy met onver-
 „ moeiden Arbeid toeleggen, mogen bereiken, ge-
 „ lyk ik zulks van uwe Verpligting aan God en my-
 „ ne Kroon zal verwachten. Gy zult insgelyks heb-

„ ben

„ ben
 „ een
 „ soo
 „ Ver
 „ toe
 „ Ge
 „ „

Ter
 te Ma
 ning v
 hoeve
 dat zul
Mexico
 beler v
 van Pa
 vincie
 maard
 der W
 van 't
 Oostel
 Graad
 grenst
 vincie
 Grade
 zelve
 Noor
 winni
 en der
 ontzie

„ ben Zorg te dragen, dat zy, des noods, by alle in
 „ eenigerhande Bediening zynde en andere Per-
 „ soonen ondersteunt worden, en my van alle uwe
 „ Verrigtingen in dezen uw Wedervaaren laten
 „ toekomen.

„ Gegeven te *Madrid*,

„ 11 *December*

„ 1702. (geteekend)

„ IK de KONINGIN.

(en lager)

„ Op Bevel van haare Majesteit,

„ DON MANUEL DE APPERREGUI.

Terwyl men met het vervaardigen van dien Last te *Madrid* bezig was, wierd te *Mexico* voor rekening van haare Majesteit niets het allerminste ten behoeve van de Zending gedaan. Het is de Waarheid, dat zulks ook, door twee by het Gouvernement van *Mexico* met alle Kracht ondernomene Conquesten, belet wierd. Het eerste bestond in het Guarnisoen van *Panzacola* aan de Golf van *Mexico* in de Provincie van *Florida*, alwaar zy, volgens den vermaarden Aardbeschryver *d'Anville*, in den 69 Graad der Westelyke Lengte, van den gemeenen Meridiaan van 't Eiland *Ferro*, of in den 291sten Graad der Oostelyke Lengte, en den 30sten en eenen halven Graad Noordelyke Breedte, met *Louisiana* zaamen grenst. De andere Verwinning was die van de Provincie *los Texas*, gelegen benoorden *Mexico* op 95 Graden Westelyke, of 265 Oostelyke Lengte, van dienzelven algemeenen Meridiaan, en op 38 Graden Noordelyke Breedte. Men beloofde zig uyt de Verwinning van *Los Texas* uytsteekende Voordeelen, en derhalve wierd dezelve, zonder eenige Kosten te ontzien, op het yverigst vervordert; hoewel het Gou-

vernement door alle beide de voorfz. Conquesten deszelfs Oplettendheid omtrent *California* ten eenemaal liet vaaren. Doch de Hoofdoorzaak van zo veel-erhande Opfchortingen en Beletzelen was de Ja-olersheid; een Euvel, waaraan de Maatschappy reeds van begin af had gequynt, en hetgeen alle derzelver Bestekken in Duygen geworpen had. Deze quadaartige Hertstocht wierd by veelen gekoestert onder verscheidene Schynredenen en Voorwendzels, en daardoor wierden mede de goede Geneigtheid en Eenvoudigheid van veele Onnozelen besmet. De-geene, wier Hertten altoos in het Slyk dezer Waereld wroeten, houden het voor enkele Dweepery en ydele Inbeelding, wanneer zig iemand aan groote Ongemakken en Gevaaren bloot stelt, zonder eenigerhande gereede en gevoeglyke Belooning te bedoelen; en hoe kunnen dan Menschen, welke met diergelyke Gevoelens behebd zyn, overgehaalt worden te gelooven, dat de Vaders onder en in het midden van zo zwaaren Arbeid, Rampen en Moeijelikheden, alleenlyk op de Verheerlyking van Gods Naam, en op de Bekeering der wilde Heidenen zouden toeleggen?

De eerste Onderneemingen in *California*, hoewel dezelve mislukt zyn, bedoelden alleenlyk, grooten Rykdom voor eene menigte Menschen te verwerven, het zy door middel van de ruyme en rekelyke Onderstanden, welke uyt de Koninglyke Inkomsten opgeschooten wierden, of door de Paerel-Visschery en derzelver Handel. De *Jezuïten* bevonden zig van alle deze Voordeelen ten eenemaale versteeken. Doch de Tyding hunner Vermeestering van *California* was zo dra niet ruchtbaar geworden, of zommige te *Mexico* verbeeldeden zig, en beweerden opzettelyk, dat de *Jezuïten* aldaar onnoemelyke Schatten gevonden hadden. Behalven dat

ver-

verwel
schoon
konde
geene
hunne
geenz
belgde
was va
in een
vloedig
Vissche
welke
redene
Schyn
niging
's Kon
Een
Zending
gemak
tonio
den,
behage
beston
van de
India
dingen
Koste
ders v
quelle
omtre
Vrien
over d
heden
gezon
besten
met d

verwekten de Liefdegiften hunner Weldoenders, ofschoon zy de Kosten dier Onderneeming geenzins konden opweegen, eene groote Opspraak onder degeenen, welke, alhoewel zy de *Jezuïten* wegens hunnen Arbeid, Ongemakken en Gevaarlykheden geenzins benydeden, zig echter het eerst en meeste belgden over hunne tydelyke Grootwording en Aanwas van Achtbaarheid. Dit laatste ontbrak waarlyk in een Wingewest, hetgeen alleen in Gebrek overvloedig was. Doch het eerste Bericht van de Paerel-Visschery staafe alle deze quaadaartige Geruchten, welke onder het Gemeen als Waarheden en Klemreden voorbedachtelyk verspreidt, en door den Schyn van Liefde voor het Vaderland, van Bezuyning van 's Lands Penningen, en van Yver voor 's Konings Dienst opgesmukt en bemantelt wierden.

Eene tweede Oorzaak was uyt den Boezem der Zending zelve voortgesprooten; namentlyk de Ongemakkelykheid van den Capitein der Bezetting, *Antonio Garcia de Mendoza*, die in de Moeijelykheden, welke zyne Bediening verzelden, zeer weinig behagen vond; doch zyn allergrootst Misnoegen bestond in zyne ondergeschikte Afhangkelykheid van de Vaders, die hem geenzins wilden toestaan de *Indianen* onder eenigerhande diergelyke Voorwendingen, van welke in andere Gewesten, om zig ten Koste en tot Nadeel der arme en onnozele Inwoonders voorspoedig te verryken, gebruik gemaakt is, te quellen en te verdrukken. Hy schreef vervolgens omtrent dezen tyd verscheidene Brieven aan zyne Vrienden en aan den Onderkoning, met Klagten over de Vaders opgevuld, doch met Dubbelzinnigheden bewimpeld. In eenen aan den Onderkoning gezonden Brief, gedateerd den 22 October 1700, bestempelt hy de Vaders *Salva-Terra* en *Piccola* met de Namen van heilige Mannen, Apostelen en

Cherubims; hy pryft en verheft hunnen Arbeid, Yver en Afkeerigheid van Eigenbaat; hy vaart echter uyt tegen alle binnenlandse Onderneemingen, Gelykmakingen van Wegen, Beplantingen, Landbouw en anderen Arbeid, en sluyt eindelyk den Brief met de volgende Woorden: „ Ik zie tot Stuyting van hun „ vermetel en roekeloos Beitek geen bétér Middel, „ dan aan den allereerwaardigsten Vader-Provinciaal „ hunner Maatschappy daarvan Verslag te doen, en „ hem te verzoeken, beide deze Geestelyken van hier „ na huys te ontbieden, om hen aldaar ergens op te „ sluyten, alwaar zy hunnen wel verdienden Loon „ kunnen ontfangen; en myne Persoon aangaande, „ mag ik lyden, dat ik geboeid en op een Calteel gezet worde, om tot eene Baak en Waarschouwing „ te dienen voor alle degeenen, welke na my komen, „ ten einde zy nimmer door zodanige Beguyghelingen vervoert en weggesleept moogen worden.”

Deze Brieven, alhoewel door eene doldriftige en wraakzuchtige Hand gepend, wierden by de Vyanden der Zending niet alleen grestig ontfangen en gelezen, maar ook, zonder eenige Knaaging van Gewisse, uytgeschreven, en daarvan eene menigte Afschriften binnen *Mexico* en elders uytgedeelt, alwaar zy doorgaans, en zelfs onder zommige van 's Konings Dienaaren, veele Geloofbaarheid en Indruk verwierven; gelyk ook by alle degeenen, welke de ondergeschikte Afhangkelykheid der Soldaten van de Vaders slechts voor eene Borviering en Gunstbewyzing aan derzelver buytenspoorige Heerschzucht aanzagen, en die Onderwerping eene Schending en Smet voor den Naam van Soldaat oordeelden te zyn, alhoewel hunne Soldyen uyt de Liefdegiften betaalt mogten worden. Doch het Ongeluk wilde, dat zodanig een Misverstand en Tweedragt gezaait wierd ten tyde, wanneer de Schatkisten uytgeput,

en

en elke
ne eigen
deel te
van een
Gestelde
Opvolg

Eene
door Pe
versprei
dat zy d
ke te vo
derhoude
den ver
Zending
wierd,
Man te
bleeven
Elende
pen mo
menspa
ten en k
nen 's I
pen der
en de l
ding in
toe, da
Wille v
was, da
en Ver
zynde
ne Bes
In zek
den 3 C
den So
ken van
nog da

en elkeen nergens anders op verdacht was , dan zyne eigene Rekening te maken en het meeste Voordeel te doen , ter gelegenheid der onzekere Leeftyd van eenen Koning , die van eene natuurlyk-zwakke Gesteltenis , thans ziek en zonder Manlyk Oir en Opvolger was.

Eene andere ongelukkige Uytwerking van deze door Perfoonen van Aanzien onder het Gemeen verspreide Geruchten en Berichten bestond hierin; dat zy den blaakenden Yver van vroomen Zielen, welke te vooren zo wilvaerdig als weldadig tot het onderhouden der Zending medegewerkt hadden, deden verslaauwen en uytblusschen, in zo ver, dat de Zending door deze Nood geprangt en gedwongen wierd, de Bezetting van *Loretto* alleenlyk tot twaalf Man te verminderen, welke als Vrywilligen terug bleeven, om de Vaders niet ten eenemaal in hunne Elende te verlaten. Dit klein Getal van Manschappen moedigde de *Indianen* aan verscheidene Zaamenspanningen te maken; ook wierden alle Tochten en Reizen, misgaders de Ternederzettingen binnen 's Lands, vergeeten en verwaarloost. Het Doozen der Volwassenen wierd langen tyd afgebrooken, en de Beslommeringen en Ongemakken dezer Zending in *California* namen hand over hand zodanig toe, dat men klaarblykelyk daaruyt de vrymachtige Wille van God kon bespeuren, wiens Welbehagen was, dat dit geestelyk Conquest op Tegenstrevingen en Verduldigheid zoude gegrondvest worden; als zynde de algemeene Wegen in alle hem alleen eigene Bestiering van eenigerhande Onderneemingen. In zekeren Brief van Vader *Salva-Terra*, gedateerd den 3 *October* 1700, voegt hy, na aan zynen Vriend, den Solliciteur van *Guadalaxara*, van het afdanken van agttien Soldaten kennis gegeven te hebben, nog daarby: „ Tot de Afdanking der overige Sol-

„ daten wacht ik alleenlyk na het laatste Besluit der
 „ *Audiencia* van *Mexico*, aan welke ik myne uyt-
 „ eindige Verklaringen en Vertoogen heb laten af-
 „ gaan. Na de Afdanking der gansche Manschap
 „ zullen wy voor de Vereffening aller Achterstallen
 „ Zorg dragen; en indien wy, by gebrek van Krygs-
 „ macht, door onze *Californianen* na God toege-
 „ weezen mogten worden, om aan denzelven Re-
 „ kenschap te doen, dan zal Onze Lieve Vrouw
 „ van *Loretto* aldaar terug blyven, en ongetwyfeld
 „ alle de nagelatene Schulden betaalen.”

Wanneer alle Hoop van By- en Onderstand der Regeering van *Mexico* opgegeven en verdweenen was, zo vergaderde Vader *Ugarte* aldaar alle maar mogelyke Liefdegiften, nyt dewelke hy, achtervolgens de op hem getrokkene Wisselbrieven, de bepaalde Betaalingen deed; en besloten hebbende zyne Levensdagen in *California* voor altoos te slyten, smeekte hy het Gouvernement om Verlof, van het rampspoedig Schip *San Joseph*, hetgeen, reeds twee-en-twintig Maanden op de Werf der Kust van *Nueva Galicia* gelegen hebbende, nog niet hersteld was, over te mogen zenden. Hy ontmoetede groote Zwaarigheden by zyne Oversten, die in zyn Verzoek zeer noode wilden toestemmen: Hy liet het Belang der Zending in handen van den vroomen en oprechten Vader *Alexandro Romano*, en vertrok van *Mexico* den derden *December*, Feest van zynen Beschermheilig *San Xaverio*; nam zynen Weg over *Queretaro* en *Guadalaxara*, om aan *Ozio* en den Solliciteur *Miranda* van Zaakomstandigheden Verflag te doen. Na dat hy op de Kust van *Cinaloa* en *Abome* tot de Verzending van de nodige Behoeftens met de lange Boot behooryken Toestel gemaakt had, reisde hy over de 400 Mylen ver na de Rivier van *Hiaqui*, alwaar hy den Vader

Juan

Juan
 Verw
 dighe
 toelie
 ger o
 wat t
 zyn,
 die op
 stapre
 overg
 aan L
 Vader
 Over
 Hier v
 soen i
 ringen
 Leefto
 ontfan
 het ec
 komt
 sien te
 Maand
 Doch
 de lan
 Zee ge
 dien V

Juan Maria verhoopde te ontmoeten; doch zyne Verwachting liep te loor. Vermits zyne Onverdigheid en Yver, om Heidenen te bekeeren, hem niet toelieten zyne Reis na deze nieuwe Zendingen langer op te schorten, zo ging hy, in plaats van nog wat te wachten, tot dat de *San Joseph* gereed mogt zyn, gansch onvertsaagd in eene oude kleine Boot, die op de Kust als onbruikbaar lag, onder Zeil, en stapte na drie Dagen, met eene styve Koelte de Golf overgestoken hebbende, den 19 *Maart* by *Loretto* aan Land; zynde juyst de Feestdag van den Aarts-Vader *St. Joseph*, dien hy in dezen gevaarlyken Overtocht tot zynen Beschermheilig verkooren had. Hier vond hy Vader *Piccolo* en het gansche Guarnisoen in de uiterste Droefgeestigheid en Beslommeringen, dewyl zy zedert *October* laats leden geenen Leeftocht, noch eenige de minste Tyding van de Kust ontfangen hadden. De Voorzienigheid behaagde het echter weinige Dagen daarna hen, door de Aankomst van de lange Boot *San Xaverio*, met Provien te vertroosten, welke Vader *Ugarte* reeds drie Maanden te vooren had doen in- en afschepen. Doch vermits de zwaare Storm en Tegenwinden had de lange Boot geduurende dien ganschen Tyd op Zee gezworven, waardoor een groot gedeelte van dien Voorraad gekrompen was.

V. HOOFDSTUK.

Pogingen en Tochten ter Ontdekking van den Zamenbang van CALIFORNIA met het vaste Land van Nieuw-Spanjen : Een kort en beknopt Bericht van het Ontwerp en belbbastige Uytvoeringen van Vader Francisco Kino in de Zendingen van Sonora en Pimeria , benevens een Verbaal van derzelver Vervordering.

Vader *Salva-Terra* zag zig zelve, tot onuytsprekelyke Droefheid, en na zo groote Kosten en Onderstanden van veele gegoede Lieden genoten te hebben, tot het uysterste gebragt, om de Bekeering van *California* op te geven, dewyl hy onmogelyk van de Zendelingen en anderen in het Land eenig Onderhoud kon erlangen, en de Hulp en Bystand uyt *Nieuw-Spanjen* vertraagde, onzeker was en ten eenemaal achterbleef. Hy bevond, dat alle de Pogingen van zynen blaakenden Yver in de Bekeering der *Indianen*, zonder alzulke Onderstanden, ten eenemaal vergeeffsch en vruchteloos waren. Hy bespeurde eindelyk, dat te *Mexica* van dag tot dag, en hoe langer hoe meer Zwaarigheden en Tegenstrevingen, omtrent het zenden der noodige Behoeftens, gemaakt en gesmeedt wierden. In deze Verlegenheid besloot hy den Isthmus over te steeken, om andere Onderstanden te zoeken, en eenen Weg te vinden, om dezelve met minder Zekerheid en minder Gevaar te bekomen. Zyne Hoop was gevestigd op de Zendingen der *Jesuiten* in de Provincie van *Sonora*; zig vleijende, dat dezelve in het vervolg met die van *California* één en hetzelfde Li chaam zouden uytmaken, en dat men elkander over

en

en wêde
onderlin
de verlie
en belan
Ondersta
melt te h
den eerv

Deze
gewaagt
Belanger
gelyk als
zyne pe
nodig wa
gemelden
dene Li
tot Aanfs
de Myne
ama en
Gedachte
gen *Salv*
woordige
poogden
brengen
Landen v
heid te v
lyke Con
Californ
America
over *Pue*
zouden a
mocht bev

Deze
van h n v
hebben d
en Arbe
niet kunn

en weder van nodigen Voorraad zoude voorzien, en onderlingse Liefdediensten bewyzen. Ten dien einde verliet hy *Loretto* in 't uytgaan van *October* 1700, en belandede te *Cinaloa*, van waar hy, na eenigen Onderstand en Leeftocht voor zyne Zending verzamelt te hebben, na *Sonora* vertrok, om zynen ouden eerwaarden Vriend Vader *Kino* te bezoeken.

Deze Apostolife *Jezuit*, die, gelyk wy hierboven gewaagt hebben, onzen Vader *Salva-Terra* in de Belangen van *California* had overgehaalt, en thans gelyk als gevangen te *Sonora* bewaart wierd, dewyl zyne perfooneele Tegenwoordigheid aldaar hoog-nodig was, had zyn uyerste best gedaan, om laast-gemelden Vader te ondersteunen: Hy had verscheidene Liefdegiften vergadert; Huysraad, Beesten tot Aanfokking, en allerhande Levensmiddelen nyc de Mynen en Zendingen verzamelt, en van *Guayama* en *Hiaqui* overgezonden. Doch de verhevene Gedachten, van hem zo wel als van den eerwaardigen *Salva-Terra*, waren geenzihs tot het Tegenwoordige, noch tot laage Onderwerpen bepaald: Zy poogden beide even zeer, om hun Bestek in het brengen dezer aan de *Zuydzee* gelegene wydluftige Landen van *America* onder 's Konings Gehoorzaamheid te volvoeren, en vervorderden hunne geestelyke Conquesten, de eene langs het Noorden van *California*, en de andere door het vaste Land van *America*, tot dat zy eindelyk in de Gewesten tegen over *Puerto de Monte-Rei* en *Caba Mendozino* zouden aankomen; indien *California* geen Eiland mogt bevonden worden te zyn.

Deze groote Mannen waren echter niet in staat van hun voorz. wydluftig Bestek te volvoeren, ook hebben de *Jezuïten*, welke hen in hunne Zending en Arbeid opgevolgd zyn, daarin tot heden toe niet kunnen slagen. Doch het is wel waardig, om al-

alhier aangemerkt te worden, hoe zig yder van hen in 't byzonder beyvert hebbe omtrent de Werkstelligmaking van een zo uytgestrekt Bewerp, en wy zullen derhalve de edele Inzigten, waarmede zy bezielde waren, voor onze Lezers openleggen. Want dewyl de Redenen, welke hen toen ter tyd daartoe bewogen, als nog dezelve zyn en gelyke kracht blyven houden, zo zal het voegen tot de Openlegging der Byzonderheden van het Ontwerp over te gaan, welke te eeniger tyd in deze Onderneeming dienen in acht genomen en gevolgt te worden. Hieruyt zal in 't vervolg komen te blyken, van hoe groot een Gewigt de Aaneenschakeling van de verscheidene Zendingen zy, en wat men, onder Welbehagen der Goddelyke Voorzienigheid, uyt derzelver Uytbreiding en Welvaart zoude mogen verwachten. Maar om zulks gevoeglyk te doen, zal het nodig zyn, by wege van Uytweiding, eene korte en beknopte Schets van de Zendingen te *Sonora* te geven. De byzondere Verhaalen der voorz. Zendingen zullen de Nieuwsgierigheid onzer Lezers zeer omstandiglyk en met eene oneindige Verscheidenheid van Berichten kunnen geryven. Deze, welke ik voor dezelve openleg, zyn inmiddels van de grootste Achtebaareheid en Geloofwaardigheid, en ik heb zelve de Moeite genomen van dezelve uyt de oorsprongelyke Dagregisters van Vader *Kino*, en Vader *Juan Antonio Balbasar*, eertyds *Visitator* der voorz. Zendingen, en nu *Président* der Provincie van *Mexico*, af- en over te schryven. Deze was een Man, wiens Yver, onvermoeide Arbeid, Deugden en Bequaamheden hem billyk by de Nakomelingschap tot Eer, en teffens tot Verwondering moeten strekken.

De Provincie van *Sonora* legt beoosten *Californië*; de Golf van dien Naam strekt tusschen beide heenen, en bespoelt, gelyk wy gezegt hebben,

de

de weder
Gewest
langs de
Mexico,
ne hooge
vincie, r
ten, zor
Het Gou
van den
uyt, we
dter gan
ding ald
omtrent
de Rivie
laatsleed
Wilden
neer de
gro, ee
Buytro
luk had
verzege
Nadeel
in deze
aan den
tot aan
Muri,
van *Ter*
trek om
dene N
de *Opa*
hooge
de *Gua*
gen van
is zach
scheide
tusschen

de wederzydse Kusten. Zy is het laatste en uiterste Gewest der Spaanse Herschappyyen in *America* langs de Kust der *Zuydzee*; doch alhoewel *Nieuw-Mexico*, ten Noordoosten van *Sonora* gelegen, eene hoogere Breedte heeft, zo is het echter eene Provincie, rondom en van alle zyden met Land omslooten, zonder eenigen Uytgang Zeewaards te hebben. Het Gouvernement van *Sonora* strekt zig Noordelyk van den Mond der Rivier *Hiaqui* tot de *Apaches* uyt, welke Natie tot heden toe de Geessel en Schrik der gansche Landstreek geweest is. De laatste Zending aldaar was die van *Concepcion de Caborca*, omtrent op 31 Graden, en 90 of 100 Mylen van de Rivier *Hiaqui* gelegen; doch dezelve is in het laatstleeden Jaar 1751, in eenen Opstand, door de Wilden ten eenemaal vernield en uytgeroeid, wanneer de Vader *Thomas Tello*, geboortig van *Almagro*, een Zoon van *Alonso Tello* en van *Isabella Buytron*, en de Vader *Henrique Roben* het Geluk hadden van hun Geloof door den Marteldood te verzegelen, doch tot een onbeschryfelyk Verlies en Nadeel der nieuwe Oprechting van het Christendom in deze Gewesten. Ten Westen paalt die Provincie aan den Golf van *California*, en strekt ten Zuyden tot aan de Provinciën *Rio Mayo*, *Cinaloa*, en *Osti Muri*, en ten Oosten tot aan het hoog Gebergte van *Terrabumara*; zynde derzelver gansche Omtrek omtrent 350 Mylen, en wordende by verscheidene Natien der *Indianen* bewoont; als daar zyn de *Opatas*, *Topas*, *Teguaiamas*, *Heguis*, de hooge en laage *Paymas*, de *Seris*, de *Tepocas* en de *Guayamas*, onder alle dewelke twintig Zendingen van de *Jezuïten* gevonden worden. De Lucht is zacht en gezond, doch de Landstreek zeer verscheiden; men ontmoet'er steile Bergen, en daartusschen aangename Daalen en vruchtbaare Viaktens,

tens, welke by verscheidene Afhellingen van 't grootte Gebergte geformeert worden, waarin en waarop, behalven de uytsteekendste Weiden, men de keurlykste Planten en Gewassen van *Europa* en *America* vindt. Het grootste Ongemak by dit alles bestaat hierin, dat langs den Inham van *California* heenen de gansche Kust door eene Reeks van ongenaakbaare Bergen omgeven, en door dor en onvruchtbaar Zand, zonder eenig vers Water, gedekt is; en daarom wordt die gansche Streek, van *Hiaqui* aftot *Caborca* toe, alleenlyk by de *Guayamas*, de *Tepocas* en de *Soris* bewoont, die van den Vischvangst leven. Zodanig eene Gesteldheid van 't Strand, en een ander Slach van Ongemakken, heeft niet alleenlyk de Ternederzettingen van de Spaanse Colonisten op de Kust ondoenelyk, maar ook het oprechten van eenigerhande Zendingen ten uystersten bezwaarlyk gemaakt. En alhoewel herhaalde Poozingen tot het eene en het ander gedaan zyn, en de *Indianen* op de Kust het Christengeloof omhelst hebben, zo is het echter tot nog toe verre van daar gebleeven, dat dezelve hebben kunnen volvoert en tot Stand gebragt worden, gelyk hetzelve zeer ongelukkig uyt den hiervooren gemelden Opstand in in het Jaar 1751 is komen te blyken, en uyt hoofde van welken men met redenen heeft te duchten, dat de Hinderpaalen in het t'onderbrengen van dat Gewest zeer bezwaarlyk zullen te boven te komen zyn. Ten dien opzigte moet de Provincie, offchoon dezelve van eene wyd-uytgestrekte Kust voorzien is, voor een binnen 's Lands gelegen Gewest gehouden worden; als zynde geenzins bequaam, om eenigerhande Koophandel ter Zee met de andere ver en nabij gelegene Provincien te dryven; en zulks is ook de Oorzaak, dat de Frontieren van *California* niets uyt *Sonora* kunnen trekken, hetgeen echter zoude kun-

kunnen
zelve K
Men
offchoon
Provincie
lerarmste
zy. Bu
van allen
is zy doe
ryke Zik
ten van
boven g
den Ho
gen mag
en ander
want de
welke b
Eene m
Verblyf
ken daa
nog toe
men za
klaarder
den, hoe
hier; da
van een
gesteent
de Volk
woonde
dery, d
Hanteer
keurige
zame V
Middel
gen Ge
bragt w

kunnen geschieden , indien de Gesteldheid van der-
zelve Kust daartoe gunstiger was.

Men mag derhalven naar Waarheid verzekeren,
offchoon het tegenstrydig moge schynen , dat de
Provincie van *Sonora* eene der allerrykste en der al-
lerarmste van *America* en van de gansche Waereld
zy. Buyten en behalven derzelve Vruuchtbaarheid
van allerhande Slach nuttige Planten en Gewassen,
is zy doorgaans en overal opgevuld met Mynen en
ryke Zilver-Ertzen, en wel zodanig, dat de Berich-
ten van zommige dier Mynen alle Geloofbaarheid te
boven gaan. Indien men aan de herhaalde en voor
den Hoogenraad der *Indiën* opengelegde Vertoo-
gen mag geloove slaan, dan zal men zig met *Potosi*
en andere Mynen niet langer hoeven op te houden;
want de Provincie van *Sonora* leeverd Bergen uyt,
welke byna ten eenemaale van massief Zilver zyn.
Eene menigte *Spanjaarden*, welke daarbinnen hun
Verblyf met hunne Familien genomen hebben, trek-
ken daaruyt de aanmerkelykste Voordeelen. Tot
nog toe is deze Provincie eene der allerarmste; en
men zal in de gansche Waereld naauwelyks een
klaarder en handtastelyker Bewys dier Waarheid vin-
den, hoewel daarop weinig gadegeflaghen wordt, dan
hier; dat namentlyk het Welzyn en het Vermogen
van eenigerhande Staat in geen Goud, Zilver, Edel-
gesteentens en heerlyke Metalen , maar alleenlyk in
de Volkrykheid en de Nyverheid van desselfs In-
woonders gelegen zy. De Landbouw en Vetwei-
dery, de Gewassen en Handwerkzelen, Neering en
Hanteering, Slyting en Verzending , en de naauw-
keurige Handhaving van Rechtvaardigheid en heil-
zame Wetten , zyn de grootste Voorwerpen en
Middelen, waardoor een anderzins niet te wel ge-
legen Gewest kan verbétert en tot Volmaaktheid ge-
bragt worden.

De

De Provincie van *Sonora*, ik moet het herhaalen, is een der allerarmste Gewesten; en men ziet derzelve Inwoonders dagelyks in getale verminderen. De Oorzaak daarvan is zo wel in het Spaans *America*, als in *Oud-Spanjen* zelve algemeen; doch in de Provincie van *Sonora*, van den Koophandel, ten opzigte van *Europa*, zo zeer afgelegen en verwyderd, heeft dezelve veel meerder Kragt, en men zoude die Stelling in eene byzondere Verhandeling, waartoe hier de Plaats ontbreekt, volkomen kunnen bewyzen. Doch nademaal zulks een wezendlyk Stuk der Kennisneeming van onze Gesteldheid in deze Provincie uytleevert, en de reeds aangeleide geestelyke Ternederzettingen, met den goeden Uytflag en de Vervordering onzer Zendingen in beide de Conquesten van *Sonora* en *California*, daarvan afhangen; zo zal het gevoeglyk zyn, zonder andere en min gewigtigere Overweegingen aan te haalen, de twee voornaamste Grondoorzaken alhier open te leggen.

De eerste bestaat hierin: Dat nademaal het Zilver alhier als het voornaamste Voortbrengzel, of enkel en alleen als eene tot de Koopmanschap behoorrende en ter Uytvoer bequaame Geryfkyheid dient gehouden te worden, zo kan het daarby te behaale ne Voordeel echter de daaraan besteede Moeite en Arbeids Kosten naauwelyk opweegen. De Scheiding van het Zilver door het Vuur is met zo zwaare Onkosten verzeld, dat, hoe groot ook de Uytleeving zy, daarby zeer weinig of in 't geheel geen Voordeel te behaalen is. De Scheiding van het Zilver door Quik zoude nog duurder dan die door het Vuur komen te staan. Want behalven de buytenspoorige Duurte van de Quik uyt de eerste Hand, wordt het Werk nog bezwaart door het vervoeren van alle Toebehoortens met Beesten over Land voor
niet

niet min
Aftand
houde v
De Sch
Voordee
kundiger
by eener
vaarener
bekracht
de Provi
buyten
dezelve
het waar
Stapel h
Arbeid
duygen

De tw
daaruyt
lyk in d
lyk Geb
noodige
del en a
Natiën,
zo ruym
en Man
menigte
brengen
om in h
van Koo
ken aan
grypend
lang zo
De zek
Landbo
en Amb
nigte S
I. D

niet minder dan zeshonderd Mylen ver, als zynde de Afstand tusschen *Vera Crux* en *Sonora*. Uyt dien houde worden de Mynen niet geacht en verlaten. De Scheiding van 't Zilver door Quik kan geen Voordeel uytleveren, gelyk zulks, by eenen des kundigen *Mexicaan* ondervonden en betoogt, ook by eenen anderen, niet minder bequaamen en ervarenen Rechter, in zyn daarover geuyt Gevoelen bekrachtigt is geworden. Hieruyt volgt nu, dat de Provincie, de haar ontbrekende Goederen van buyten 's Lands zelve niet kunnende aanqueeken, dezelve by Ruyling moet zoeken te bekomen tegen het waare Fonds, hetgeen zy nodig heeft, en den Stapel hunner Producten uytmaakt; waardoor haare Arbeid ten eenemaal komt stil te staan, en alles in duygen te vallen.

De tweede Grondoorzaak dezer Armoede komt daaruyt voort, dat in *America*, en wel voornamentlyk in de Provincie van *Sonora*, een zeer beklaaglyk Gebrek van allerhande Slach bequaame en hoognoodige Arbeidslieden, Handwerkers, Koophandel en andere Beroepen heerscht. Andere Europeise Natiën, offchoon zy binnen haare eigene Landen zo ruym en overvloedig van verscheidene Goederen en Manufacturen voorzien zyn, en eene oneindige menigte Producten op vreemde Markten kunnen brengen, echter alle Yver en Vlyt blyven besteden, om in hunne Americaanse Colonien allerlei Soort van Koophandel, Fabryken, Kunsten en Handwerken aan te moedigen en te doen bloeijen; wel begrypende, dat anderzins alle hunne Plantagien eerlang zouden verbasteren en tot Wildernissen worden. De zekere Gevolgen dier Ternederzettingen zyn de Landbouw en Vee fokking, waaruyt de Kunstenaars en Ambachtslieden hun Bestaan, en teffens eene menigte Stoffen tot hunnen Arbeid, kunnen bekomen.

I. Deel.

S

De

Deze beide Onderwerpen alleen zyn genoegzaam in staat, om den waaren Rykdom in een Land te brengen; want dezelve bestaat ten eenemaale in Overvloed van Leefstocht en andere Behoeftens; in de Volkrykheid en in den Koophandel, welken de Inwoonders over en weder onder en met den anderen voeren. De groote *Cortes* poogde, zo veel maar mogelyk was, om alle de Kunsten en Koophandel, aan welke *Oud-Spanjen* zyne Volkrykheid, Voorspoed, Welvaart en Vermogen verschuldigd was, in *Mexico* in te voeren; en wel voornamentlyk achtervolgens de Beveelen der Catholyke Koningen, om de ordentelyke en heilzame Bewegingen en Bezigheden aldaar te doen onderhouden. De Grondregels van *Cortes* wierden by zommige Onderkoningen opgevolgt, gelyk by den grooten Aartsbisschop *Quiroga*, Neef van den Cardinaal van gelyken Naam, en Bisschop van *Toledo*, die daardoor in gansch *Mexico* de tydelyke en geestelyke Gelukzaligheid uytbreidde, welke zyne Nagedachtenis in die Gewesten voor altoos in Zegening zal doen blyven. Doch zedert dien tyd is het Toneel droevig veranderd, en *Oud-Spanjen*, hetgeen, gelyk bekend is, weleer buyten de Goederen, Koopmanschappen en Manufacturen, welke binnen 's Lands vertiert en gesleeten wierden, eene zo groote Menigte van elders trekt, moet als nu de halve Waereld, namentlyk *America*, van Behoeftens voorzien.

De Provincie van *Sonora*, van welke wy hier spreken, moest alle hetgeen het Land niet opbrengt, noch de Inwoonders kunnen maken, en dus de onontbeerlyke Behoeftens in 't algemeen, eenige weinige Producten uytgenomen, niet direct en immediaat uyt *Europa*, maar slechts uyt *Mexico* laten komen; en na alle de Gevaaren en de op de Verzendding loopende Kosten voor eigene Rekening genomen te heb-

hebbe
laten
land
ders
in de
gegaar
worde
geliefd
menig
dere
mently
Handw
tiert e
ders in
aangen
of Vee
geene
geneg
verre
merk v
maar z
delen
steeken
eerste
Ongen
Verval
Veele
zelen
Onkofs
deelte
vaart g
schap
te om
ropa t
En ge
der bu

hebben, de Goederen nog 600 Mylen over Land laten slepen. Dus moest eene El Laken, uyt *Holland* na *Cadix*, van daar na *Vera Cruz*, en wyders na *Mexico* vervoerd, en eindelyk ten minsten in de twaalfde of wel twintigste Hand te *Sonora* overgegaan en verkocht, tot zodanigen Prys aangestaan worden, als een Koopman zonder Gewisse dezelve geliefde te verlaten. *America* is derhalve van de menigerhande en veelvuldige Ondersteuning van andere Staaten tén eenemaal ontzet, en wel voornamentlyk uyt hoofde van Gebrek van Fabryken en Handwerken, welke binnen 's Lands kunnen vertiert en gesleeten worden; dus kunnen de Inwoonders in hunne onderlingse Zamenleving gansch niet aangemoedigt worden tot eenigerhande Landbouw of Veefokkery; en verscheidene van het Gemeen, geene Landeryen hebbende, of onbequaam en ongenegen zynde dezelve te bebouwen, bereiken op verre na, of in 't geheel niet, het bedoelde Oogmerk van Welvaart, waarom zy *Europa* verlieten; maar zyn in tegendeel ten eenemaale van alle de Middeelen tot een maatig en betaamelyk Onderhoud versteeken. De Mynen worden in 't algemeen, als de eerste en voornaamste Toevlugt tegen de voorsz. Ongemakken, en voor de eenigste Herstelling van Verval in beide de voorsz. Tegenspoeden gehouden. Veele zyn in het opmaken van derzelver Voortbrengzelen zo verblind, dat zy alle de daaraan bestede Onkosten vergeeten te rekenen, en het meerder Gedeele van het Gemeen, zonder op 's Lands Welvaart gade te slaan, of het Welzyn der Nakomelingschap te behertigen, wordt door de wrange Begeerte om Schatten te vergaderen, en daarmede na *Europa* te keeren, geduurig aangezet en opgeblaazen. En gelyk uyt de Mynen de Fondsen tot Betaaling der buytengemeene Kosten, welke op dien Arbeid

gevallen zyn en nog loopen , moeten gevonden , en ook de noodige Behoeftens van buyten aangeschaft worden , en naar Aftrek van alle dezelve nog een Voordeel dient over te fchieten ; zo vloeit daaruyt de Noodzakelykheid voort van de Werk- en Arbeids-Loonen zo laag , als maar mogelyk is , te bepaalen : Men doet de Arbeiders van buyten's Lands aanbren-gen ; legt dezelve buytenfpoorige Taaken op ; put ze ten eenemaal uyt , en betaalt ze met quade Specien , of in 't geheel niet ; hen dwingende met de fobere Koft Genoegen te neemen : Men beschuldigt ze veelmaals van Misdaden , welke zy nooit bedreeven hebben ; neemt hen daardoor wederom af , hetgeen reeds verdiend en overgespaard is , of teifstert de arme en rampzalige Schepzels door allerhande Wreedheden en Verdrukkingen.

In de verft afgelegene Gewesten van *Sonora* zyn de Lasten meer dan dubbeld zwaar , en dus de Beslommelingen des te grooter ; hierby komt nog het door-gaande Gebrek van Levensmiddelen , en de Onstrafbaarheid van alle de Knevelaaryen , welke door geene Opper-Gerechtshoven , om derzelve verren Afstand , kunnen nagespoort noch gestraft worden. Wyders worden geene *Negers* derwaards gezonden , en dus moeten zwakke en moedeloofse *Indianen* in de Mynen arbeiden , offchoon het een der allerzwaarste Bezigheden is. Tot dezen Arbeid worden degeene , welke niet tot de Bouwing der Pachthoeven , des noods , geprest worden , met niet minder Geweld uyt de Zendingen weggesleept en gedwongen. Doch daar is noch iets van meerder Schyn ten opzichte van de eerften : De zo genaamde *Mita*-Dagen , op welke , volgens hunne Wetten , de Arbeid in de Mynen en op de Velden moet verandert worden , vol-doen nog niet aan de Schraapzucht der Eigenaars , welke door duyzonderhande finkze Vonden het Volk

Volk a
die een
hy leef
ren. L
terug ,
len no
en ook
ken , a
geplee
gaan ,
Macht
zig tot
de me
behulp
ook we
Onder
tien va
der een
om ver
houden
zen we
Gouve
denen
met al
der he
zien e
tot de
Deg
gebrag
den ze
schuld
einde
pende
tot he
worde
Straf v

Volk altoos weeten te bezigen , zo dat menigeen, die eens na de Mynen gezonden is, nooit, zo lang hy leeft, wederom na zyne Geboorteplaats mag keeren. De Zendelingen eischen dezelve vergeeffsch terug , en worden boven de Teleurstelling zomwylen nog met de allervuylste Lasteringen bezwalkt, en ook wel wreedelyk behandelt in zodanige Streeken, alwaar het Misbruyk doorgaans by degeenen gepleegt wordt, die hetzelfde behoorden te keer te gaan, en van welkemen tot eenigerhande hoogere Macht geene Toevlucht kan neemen. Indien men zig tot dezelve beroept, dan wordt terstond de Vrede met diegeenen gebrooken, welkers Bystand en behulpzaame Hand de Bekeering moest bewerken; ook worden tegen de daarop beleide en ingediende Onderrechten en Klagten eene menigte Informatien van de Party ingebracht, door welke de Zaak der eerste, hoe rechtvaardig dezelve ook moge zyn, om ver geworpen, en de Klager op den Tuyl gehouden, of wel ten eenemaal van de Hand gewezen wordt, zonder ooit eenige Uyt spraak van het Gouvernement te kunnen erlangen. Om deze Redenen weigeren de als nog vrye Heidense *Indianen* met alle Krachten Christenen te worden, en zig onder het Juk van het Evangelie te begeven; want zy zien en ondervinden, dat de Bekeerden onder hen tot de allerrampzaligste Slaverny gedwongen worden.

Degeene, welke op zodanige wyze zyn t'ondergebragt, slaan veelmaals aan het muyten, en worden zelfs wel ten tyde van de allerdiepfte Rust beschuldigt eenen Opstand verwekt te hebben, ten einde onder zodanig een Voorwendzel eenige gewapende Macht tegen hen gezonden, en zy daardoor tot het doen van Tegenstand genoodzaakt mogen worden, wanneer men hen gevangen neemt en tot Straf voor hun levenlang tot den Arbeid in de Mynen

nen doemt, of wel in de Pachthoeven doet werken. Door zodanige Behandelingen vermindert het Getal der *Indianen* hoe langer hoe meer, en wel voornamentlyk, wanneer zy zelve dikwyls de Ontslaging tuit deze Elenden zig eigenhandig bezorgen. Dus wordt het Land van zyne grootste Voordeelen ontzet, en legt, in weêrwil van alle zyne Vruchtbaarheid en onuytputbaare Mynen, in de uysterste Elende en Armoede gedompeld.

Vader *Eusebius Franciscus Kino* quam in het Jaar 1687 binnen de Provincie van *Sonora*, als bescheiden voor de eenigste toen ter tyd in wezen zynde Zending, paalende aan de *Indianen* van *Pimeria Alta*; eene Provincie, die nog over de honderd Mylen Noordelyker dan die van *Sonora* legt. Hy arbeidde aan de Zending en Verwinning der *Indianen* met eenen Yver, die waarlyk verwonderenswaardig was; verkeerde onder hen alleen met eene groote Onverschrokkenheid; verdeelde dezelve in Vlekken en Dorpen, en leerde hen het Land bezaaijen en Beesten aanquecken, als zynde het gevoeglykste Middel, om hen by den anderen te houden; ook stelde hy over hen zommige Bewindslieden, welke onder zyn Oppergezag de Burgerlyke Regeering bestierden. Hy had de Geduld van de verscheidene Taalen der Inboorlingen te leeren; daarin den Catechismus en zommige Gebeden te overzetten, en hen dezelve, zonder door hunne Onleerzaamheid en Botheid gestoort en afgeschrikt te worden, by monde in te prenten. Hy vervaardigde insgelyks eenige Woordenboeken en Aanmerkingen tot gebruyk zyner Medehelpers en Opvolgers; alle hetwelke, vermiks zyne wonderbaare Zachtzinnigheid en Toegevendheid, van eene zo gelukkige Uytwerking was, dat de *Indianen* hem tederlyk beminde, en in hem, als hunnen algemeenen Vader, het

het groot
gen en C
verzoen
Vyandse
zyne her
lingen w
Bekeerin
Rivieren
ben kun
Nieuw-
nen's L
Onderha
geen alt
byna ont

De W
deze eer
en door
geenzins
by de S
echter,
staale M
Pooging
welke v
waren :
den Na
ken, om
plunder
als Slav
geraakte
tot On
dianen
onuytsp
Staat ge
val : W
Audien
werven

het grootste Vertrouwen stelden. Hy bouwde Huizen en Capellen; ging Vlekken en Steden aanleggen; verzoende de Natien, welke met den anderen in Vyandschap leefden, en indien hy, achtervolgens zyne herhaalde Smeekschriften, door andere Zendingen was ondersteunt geworden, dan zoude hy de Bekeering van alle de Natien tusschen *Sonora* en de Rivieren *Gila* en *Colorado* zeer gemakkelyk hebben kunnen volvoeren, en de Zendingen van *Nieuw-Spanjen* en *California* zouden over en binnen 's Lands met den anderen tot eene wederzydse Onderhandeling en Gemeenschap gebragt zyn, hetgeen altoos groote Zwaarigheden ontmoet had, en byna onmogelyk scheen te zyn.

De Wederwaardigheden en Ongemakken, welke deze eerwaarde Man onder de *Indianen* ontmoet en doorgestaan heeft, zyn wel menigvuldig, maar geenzins te vergelyken met de Geweldenaaryen, hem by de *Spanjaarden* zelve aangedaan, waartegen hy echter, ten behoeve zynen Nieuwbekeerden, als een staale Muur pal stond. Zy dwarsboomden alle zyne Poogingen, en sneeden hem alle Onderstanden af, welke voor hem by vroomen Weldoenders geschikt waren: Hun Belang was de arme *Pimerianen* met den Naam van Rebellen en Vyanden te brandmerken, om onder dezelve vry en ongestoord te kunnen plunderen, en de *Indianen* te noodzaken, om zig als Slaven aan hen te onderwerpen. Daarenboven geraakten de Pachthoeven en Landhuuren, welke, tot Onderhoud der Burgerlyke Regeering der *Indianen* en hunne mindere Bedienden, met zo groote onuytsprekelyke Moete en Arbeid reeds in goeden Staat gebragt waren, eensklaps in het uiterste Verval: Want Vader *Kino* was de eenigste, die van de *Audiencia* te *Guadalaxara* had weeten te verwerven, dat de Nieuwbekeerden onder de *India-*

nen, gedurende de vyf eerste Jaaren van hunnen Overgang tot het Christendom, geenzins gehouden waren op het Land of in de Mynen te arbeiden; en Koning *Carel II.* geliefde, uyt eenen Godsdienstigen Yver, by zyn Bevel, gedateerd den 14 Mey 1686, de voorfz. vyf tot twintig Jaaren te verlengen; maar hetzelfde is nooit nagekomen geworden. Dus moest de goede Vader *Kino*, tot zyn Hertzeeer en Verdriet, gehengen en gedoogen, dat zyne nieuw-bekeerde Doopelingen, uyt de Gebergten en Woestynen getrokken, en by hem met oneindige Moeite onderweezen, hem met Geweld ontrukkt, en na het Graf der diepste Mynen gesleept en gesleurt wierden, waaruyt zelden iemand wederom ten voorschyn kwam. Behalven deze Manier van hen uyt de Zendingen te trekken, moesten zy zig in de Mynen en Landhoeven van de verfoejelykste Misdaden en Buytenspoorigheden laten beschuldigen, waartegen alle de Verdoogen des Vaders niets het minste vermogten. Doch ongeacht alle deze zo menigvuldige Wederwaardigheden, was Vader *Kino* echter in 't Jaar 1690 nog in staat, van aan Vader *Salva-Terra*, die als *Visitor* der Zendingen in *Pimaria* kwam, verscheidene nieuwe by hem aangelegde Vlekken en Dorpen te vertoonen, en van de veel beloovende Schikkingen, by hem tot het doopen der *Pimariannen* en andere verder afgelegene Natiën gemaakt, een uytvoerig Verhaal te doen.

Nademaal beide deze Zendelingen zeer verlangende waren, om, was het mogelyk, zig na *California* te begeven, zo wierd goedgevonden, dat Vader *Kino* zoude trachten op de Kust van *Pimaria* en *Sonora* eenige Medehelpers te bekomen, om de eerste Proef in deze Provinciën te neemen, en van daar-uyt de Onvruchtbaarheid van *California* te vervullen; vertrouwend op de hertelyke Liefde en

Toc-

Toegen
speurt e
vorderd
Jaar, w
zynde,
Soba,
klein V
Baai van
quamen
Zending
In 't
het eer
Kino in
Dolore
Gila; b
lingen
carnac
Reis ve
te hy d
twee-er
Streek
voorzie
Clara,
gen van
hy de
toog ve
ding L
driehon
bebouw
hande
zond e
Overste
en gen
gemeen
dankte
In l

Toegenegenheid, welke hy alom in de *Indianen* bespeurt en ondervonden had. Volgens dit Bestek vervorderde Vader *Kino* zyn Oogmerk in het volgende Jaar, wanneer hy, tot aan de Kust doorgedrongen zynde, in het Smaldeel van *Pimeria*, genaamd *Soba*, belandede, alwaar hy in 't Jaar 1694 een klein Vaartuyg deed bouwen, waarmede hy na de Baai van *Santa Sabina* overstak, en op eenen bequamen Grond, twintig Mylen landwaards in, de Zending van *la Concepcion de Caborca* stichtede.

In 't Jaar 1698, wanneer Vader *Salva-Terra* het eerstemaal in *California* quam, verliet Vader *Kino* in de Maand *September* zyne Zending van *Los Dolores*; trok Noordwaards op tot aan de Rivier *Gila*; bezocht onderweg de *Rancherias* zyner Leerlingen onder de *Pimas*, *Opas*, en die van *la Incarnacion* en *San Andreas*, van waar hy zyne Reis vervorderde. Tachtig Mylen verder bereikte hy den Zeeboezem van *California*, waarin hy op twee-en-dertig Graden Noordelyke Breedte eene Streek vond, van vers Water en Hout overvloedig voorzien, en weleer genaamd de Baai van *Santa Clara*, gelegen naast den hoogen Richgel der Bergen van gelyken Naam. Hiervandaan bezigtigde hy de Zuydelyke Kust tot aan de Baai van *Sabina*; toog verder na *Caborca*, van waar hy na zyne Zending *Los Dolores* keerde, na eene Reis van over de driehonderd Mylen afgelegd, en in die ruuwe en onbebouwde Streken de Inwoonders zonder eenigerhande Godsdienst gevonden te hebben. Vader *Kino* zond een Dagverhaal van deze zyne Reis aan zyne Oversten, die hem voor zyne Onverschrokkenheid, en genomene Moeite ter Vervordering van het algemeene Welzyn dier Wingewesten, hertelyk bedankten.

In het volgende Jaar deed Vader *Kino* nog ver-

scheidene andere Reizen, die niet minder lang, moeijelyk en gevaarlyk waren; zomwylen om zyne Leerlingen te bezoeken; dezelve in het Geloof te sterken, en verder te onderrechten omtrent hetgeen zy tot hun Onderhoud nodig hadden, en in welke Ordening zy hunne Geryfkyheden behoorden te schikken. Zomwylen wierd hy door den Capitein *Mattheo Mange* begeleidt, om daardoor de Lasteringen en onwaare Berichten te kunnen wederleggen. In zyne laatste Tochten was hy by de Vaders *Antonio Leal* en *Franisco Gonzalo* verzeld, met voorneemen van de *Apaches* te gaan bezoeken, welke, hoe zeer wegens hunne Wreedheid berucht, echter te dier tyd, door de Achtbaarheid van Vader *Kino* bewogen zynde, verzogten, dat eenige Vaders onder hen mogten gezonden worden, die hen konden onderrechten. Deze Reis liep echter vruchteloos af, en de allergunstigste Gelegenheid ter Beschaving dezer Wilden ging ten eenemaal verloren. In het midden dezer zeer gewigtige Belangen droeg deze groote Man zorg het Gebrek van Leefstocht in *Californië*, door de Voortbrengzelen zynor Dorpen en der andere Zendingen in de Provincie, uyt de Havens van *San Joseph de Guayamas* en van *Hiaqui*, te vervullen; betoogende wyders een wakker en voorzigtig Bevorderaar van Zaken voor deze Zendingen te zyn.

Hoe vreemd en onverwacht zulks ook mogt schynen, zo was de Onverschrokkenheid van Vader *Kino* echter binnen geene Paalen te houden. In alle deze moeijelyke Vervorderingen, en meer andere door onbekende Gewesten gedaane Reizen, werwaards zyn onvertsaagde Moed hem had gedreeven, wierd hy altoos door de Begeerte geprikkelt van te mogen weeten, of *Californië* met het vaste Land van *Nieuw-Spanjen* zamenhing, dan de Zeeboezem

zem zig N
boven *Cal*
een der all
reld moest
Aardbesch
dat *Califo*
vaste Land
dert de T
der *Frang*
geweest w
zelve bew
scheidene
teekend vo
we Straar
zy voorby
men beste
niet onver
legenheid
beschryvin
de Voord
Zendingen
ver Noor
den elkan
Wingewes
ten, wann
Land aan
besloot hy
bekeerden
was, zyne
om van z
de Verha
kon naleie
worden.

Hy ver
ne Zending
Remedios

zem zig Noordwaards zo ver uytstrekke, tot dat hy boven *Cabo Mendozino* in de *Zuydsee* viel, en dus een der allergrootste Eilanden van de gansche Waereld moest uytleveren. Dewyl hy een volmaakt Aardbeschryver was, zo kon hy niet onkundig zyn, dat *California* weleer voor een Gedeelte van het vaste Land gehouden zy, en dat men echter ook zedert de Tyd van den beroemden Engelschen Zeevaarder *François Drake* van een tegenstrydig Gevoelen geweest was, en alle de hedendaagse Schryvers hetzelfde beweerden een Eiland te zyn; dat men in verscheidene Dagverhaalen van Vaarendslieden aangegeekend vond, hoe zy *California* door eene naauwe Straat rondom bevaaren, en de Plaatsen, welke zy voorby gekomen waren, met hunne eigene Naamen bestempelt hadden. Ook was de Vader gansch niet onverschillig ten opzichte van de groote Aangelegenheid, om dat zo onzeker Vraagstuk der Aardbeschryving op te lossen, als mede niet omtrent de Voordeelen, welke door de Voortzetting der Zendingen van *Sonora* en *California* in derzelver Noordelyke Deelen, tot dat zy van wederzyden elkanderen bereikten, ten behoeve van dit Wingewest zouden kunnen komen voort te spruyten, wanneer men den onderlingsten Bystand over Land aan den anderen kon bezorgen. Derhalve besloot hy in het volgende Jaar 1700 zyne Nieuwbekeerden te bezoeken, en zo ver maar mogelyk was, zyne Reis te vervorderen en door te dringen, om van zodanig eene Zamenlooping, die hy uyt de Verhaalen en Onderrechtingen der *Indianen* kon naleiden, ten volle verzekert en overtuygt te worden.

Hy vertrok dan den 24 *September* 1700 uyt zyne Zending *Los Dolores*, en, na de Vlekken *de los Remedios* en *San Simon* en *Judas* bezogt te hebben,

ben, quam hy te *San Ambrosio del Busanio*, te *Tucubabia* en te *Santa Eulalia* aan, wanneer hy alvorens eenigen Tyd onder 300 *Indianen* gesleeten had, die aan hem gezonden waren ter Aanbieding, om in de Zending van *San Ambrosio* ingelyft te mogen worden. Nog 6 Mylen verder wierd hy by 40 andere *Indianen* ontmoet, en niet ver van daar quam hy in het Vlek *della Mercede*; nog 20 Mylen terug leggende, bereikte hy het Vlek van *San Geronymo* en vier *Rancherias*; vyf Mylen van daar quam hy aan eene Waterplas; twaalf Mylen verder ontmoetede hy eene andere, en na nog tien Mylen voortgereist te hebben, bevond hy zig aan de Rivier *Gila*, welke uyt het Land der *Apaches* voortvloeit; Oost- en Westelyk tot over de 44 Graden Breedte heenen stroomt, en na het Water der *Azul* ontfangen te hebben, zig in de vermaarde Rivier *Colorado* ontlafte. De Vader volgde den Loop dier Rivier ter Lengte van vyftig Mylen, verzeld door eene Mengeling van *Pimas*, *Opas* en *Cocomaricopas*; en na verscheidene *Rancherias* der laatstgemelde Natien doorgetrokken te hebben, bereikte hy die der *Yumas*, welke aan de uysterste Oeverbanken der *Gila* woonen, aleer dezelve in de *Colorado* valt; ook bezogt hy de Bewoonders der Westelyke zyde van de voorfz. Rivier. Hier beklom hy eenen Berg, die tamelyk van Hoogte was, doch aan hem geen Gezicht na de Zee verschafte; ook kon hy door zyn Telefcoop niets dan Land ontdekken.

In 't vervorderen zyner Reis bereikte hy het Gedeelte van het Gewest, alwaar de *Gila* in de *Colorado* vloeit, waaromstreeks hy onderrecht wierd, dat de vier Natien, genaamd de *Quiquimes*, de *Bagiopas*, de *Hobonomas* en de *Cutguanes* hunne Woonplaatfen hadden. Op het Verzoek der *Yumas* trok hy verder tot aan de Zamenvloeiing der

bei-

beide
daar
Tien
vruch
den i
beide
van S
vyftie
welke
klaard
was,
Color
gezwo
insgel
niet ra
raad v
zeer vo
de hy,
en een
te hebl
eerften
men ha
van der
zyn Te
duydely
menvlo
de *Colo*
der 20
den Ze
volgde
Weg,
ber, n
legt te
Vade
kerd, o
rica za

beide voorfz. Rivieren; ftak de *Gila* over, die aldaar tamelyk wyd en in drie Takken verdeeld is. Tien of twaalf Mylen hooger quam hy in eene vruchtbaare Streek Lands, gelegen op de 35 Graden in eenen Hoek, welken de Zamenvloeiing dier beide Rivieren uytmaakte, waaraan hy den Naam van *San Dionysio* toeleide. Alhier quamèn hem vyftienhonderd Perfoonen in eene Troep bezoeken, welke, by hem ondervraagd zynde, eenpaarig verklaarden, dat daaromftreeks geene Zee te vinden was, en dat veele van hen, aan de Westzyde van de *Colorado* woonende, te meermaalen die Rivier over gezwommen waren. Zy verzogten hem, dat Land insgelyks te willen komen bezoeken; doch hy vond niet raadzaam daaraan te voldoen, vermits zyn Voorraad van Provifien dagelyks kromp, en de *Pimas* zeer vermoeid, ziek en misnoegd waren. Duskeerde hy, na hen van zyne Liefde en Achtting verzekert, en eenige geringe Gefchenken onder hen uytgedeelt te hebben, wederom na de Plaats, alwaar hy het eerftemaal die gansche Streek overzien en opgenomen had. Hier beklom hy den allerhoogften Berg van den ganschen Richgel, van wiens Top hy door zyn Telescoop de Gebergten van *California* gansch duydelyk befchouwde, en ontdekte, dat na de Zamenvloeiing dier beide Rivieren te *San Dionysio*, de *Colorado* nog 10 Mylen Zuydwestelyk, en verder 20 Mylen Westelyk stroomde, tot dat zy zig in den Zeeboezem van *California* ontlafte. Hy vervolgde zyne Reis na *Caborca* langs eenen nieuwen Weg, en bereikte in het uytgaan der Maand *October*, na eenen Tocht van omtrent 400 Mylen afgelegd te hebben, zyne Zending van *Los Dolores*.

Vader *Kino* was nu overtuigd en ten volle verzekerd, dat *California* met het vaste Land van *America* zamenhing, en alleenlyk door de groote Rivier

vier van *Colorado* daarvan afgesneden was; hy gaf vervolgens van deze Ontdekking kennis, en de Commandant van *Sonora* bedankte hem uyt Naam van den Koning voor zyne deswegens genomene Moeite, gelyk ook by de Oversten zyner Orde gedaan wierd.

Vader *Juan Maria Salva-Terra*, die in deze Maand uyt *California* gekomen was, om uyt de Zendingen en Guarnisoenen van *Sonora* eenigen Onderstand te verzoeken, was over dat Verhaal ten uitersten verheugd, en wenschte aan Vader *Kino* wegens zyne Ontdekking, eerst by Brieven, en naderhand by Monde, veel Geluks. Doch nademaal dezelve alleenlyk op eenen verren Afstand gedaan was, zo wierd Vader *Kino* door hem aangemaant en aangemoedigt, om eenen tweeden Tocht derwaards te doen; als oordeelende, dat het Welzyn en Behoud zyner Zending van *California* daarvan ten eenemaal afhangerende was. Hy verzocht hem van *Sonora* na de Rivier *Colorado* te willett vertrekken, en den Loop van dezelve volgende, langs de Kust van *California* zyne Reis tot aan het Guarnisoen van *Loretto* te vervorderen. Vader *Kino* was daartoe terstond wilvaardig; en alhoewel de Reis nog eenige Dagen uytgesteld wierd, om dat de wetteloze *Apaches* het Vlek *Cucurpe* overrompelt hadden, en in het daarnaast gelegen Land doorgedrongen waren, zo begaven de Vaders zig echter den eersten Maart 1701 op Reis, en wel langs verscheyderte Wegen, om teffens hunne Leerlingen te bezoeken; hebbende altoorens met den anderen afgesprooken, zig te *la Concepcion de Caborca* wederom te zullen ontmoeten.

Vader *Salva-Terra* sloeg den Weg over *San Ignacio* in, om de Rivier van *Caborca* te bereiken, langs welker Loop hy door *Tibutama*, *Axi*, *San Die-*

Diego
de, tot
Vader
San S
brofio
reikte,
Tibuta
kende,
daan te
verzeld
en *San*
Marco
ontmoet
waagt i
bola.
hebben
nigste
Lander
doordie
quaam
Water
Plaats,
legt 50
den de
van *San*
lyk van
Te
aangen
daane
hen ac
zoeken
twee V
der Co
de Vla
Omwe
heenen

Diego de Uquitos en *San Diego de Pitquin* volgde, tot dat hy ter afgesprooken Zamelplaats aanquam. Vader *Kino* nam eenen Omweg over *Cocospera*, *San Simon* en *San Judas*, tot dat hy te *San Ambrosio de Busanio* mede de Rivier van *Caborca* bereikte, langs welker Oeverbanken hy, door *Sarrii*, *Tibutama* en andere Vlekken en Dorpen voorttrekkende, eindelyk te *Caborca* belandede. Hiervandaan toogen beide de Vaders, door 10 Soldaten verzeld, Noordwaards na *San Eduardo de Baiffia* en *San Luis de Bacapa*, alwaar zy den Vader *Marcos de Niza*, Provinciaal der *Franciscanen*, ontmoeteden, gelyk ook dezelve Pater daarvan gewaagt in zyne Beschryving der zeven Steden van *Cibola*. Na nog twaalf Mylen van daar afgelegd te hebben, bereikten zy *San Marcelo*, zynde de eenigste Plek langs de gansche Kust en aangrenzende Landen, om eehe Zending te kunnen nederzetten, doordien de Grond tot Bouw- en Weiland zeer bequaam is, en ook daaromstreeks uytstekend goed Water tot allerhande Geryf gevonden word. Deze Plaats, volgens de Aanmerkingen van Vader *Kino*, legt 50 Mylen betuyden *Caborca*, en 50 benoorden de Rivier *Gila*, en in eenen gelyken Afstand van *San Xaverio del Bac*; strekkende Noordwestelyk van den Mond der *Colorado*.

Te *San Marcelo* ontvingen de Vaders een zeer aangenaam Antwoord op de aan de *Quicimas* gedaane Bezendingen, en zommige dier Natie quamen hen acht Mylen van daar aan eene Springader bezoeken, door welke zy onderrecht wierden, dat'er twee Wegen waren, langs welke men na den Mond der *Colorado* kon komen; loopende de eene over de Vlaktens, Geberg tens en langs eenen grooten Omweg ter linkerhand van 't Gebergte *Santa Clara* heenen, en de andere, als de kortste, langs de Kust, wan-

wanneer het voorz. Gebergte aan de rechterhand bleef leggen, over zeer zwaar Zand tot aan de Rivier toe. De *Indianen*, gewoon met Pakken en Leeftocht te reizen, zyn misschien voor het Ongemak in het passeeren dier Zanden niet bevreest. De Vaders verkooren echter den Weg langs de Kust, om dezelve teffens op te neem en af te schetsen. Wanneer zy 30 Mylen in het zoeken na de Zee terug geleg hadden, quamen zy in eene kleine *Rancheria*; lieten van daar af het groot Gebergte van *Santa Clara*, wiens Afhellingen ten eenemaal met Puymsteen bedekt zyn, Noordelyk leggen, en quamen den 19 Maart in de Zandwoestyne. Den 20 beklom de Capitein *Juan Matteo Mange* met Vader *Kino* eenen hoogen Berg, van wiens Kruyn zy niet alleen de Zee, maar ook de gansche daartegen over gelegene Kust en het Gebergte van *California* ontdekten; vindende de Breedte van 30 Graden te zyn. Den 21sten bereikten zy het Strand; doch vermits zy geen Water noch Proviand hadden, konden zy onmogelyk het Zand doorkomen, en keerden derhalve na *San Marcelo* terug, van waar zy wederom vertrokken, doch eenen hogeren Weg insloegen: Ter Breedte van 32 Graden en 35 Minuten beklommen zy eenen niet zeer hoogen Berg; doch omtrent eene Uur voor Zonnen Ondergang hadden zy een volmaakt Gezicht van den Richgel der Bergen van *California*, en wel byzonder van de Heuvelen van *Mescal* en *Azul*. Hier zagen zy dan klaarblykelyk, buyten eenigerhande Twyfeling, dat *California* met *Alta Pimeria* zamenhing, en dat de Inham van *California* aan den Mond der Rivier *Colorado* quam te eindigen, gelyk Vader *Kino* zulks in zyn geschreeven Verhaal bevestigt, en om het te bewyzen, de by den Capitein *Juan Matteo Manga* in de Franse Taal uytgegevene Berichten

aan-

aanha
heid k
Spaan
Zod
doordi
in zek
29 Au
de daa
neraal

„ I
„ len
„ jen
„ verv
„ der
„ geld
„ met
„ zod
„ doe
„ aan
„ Hou
„ die
„ Dez
„ van
„ stan
„ spoo
„ Eu
„ ik h
„ soor
„ leer
„ den
„ gez
„ voo
„ Aff
„ for
„ alw
„ te g
„ I.

aanhaalt; doch ik heb tot heden toe geene gelegenheid kunnen vinden, van dezelve in die of in de Spaanse Taal magtig te worden.

Zodanig een Bewys zal ook niet eens nodig zyn, doordien Vader *Salva-Terra* van even dezelve Zaak in zekeren Brief gewaagt, gedateerd te *Loretto* den 29 Augusti 1701, alwaar hy van die Ontdekking en de daaruyt vloeiende Voordeelen aan den Pater Generaal *Thurso Gonzales* aldus schryft:

„ Ik moet, eerwaarde Vader, u wyders verhaalen, dat ik, aan de Overzyde van *Nieuw-Spanjen* geland zynde, myne Reis langs deze Kusten vervordert heb, tot dat ik door de eenpaarige Onderrechtingen der *Indianen* overgehaalt wierd te gelooven; dat *Nieuw-Spanjen* en *California* met den anderen zamenhingen; dat ik, om van zodanig een gewigtig Onderwerp meerdere Voldoening te bekomen, myne Reis vervolgde tot aan zekeren Berg, van wiens hoogen Top ik de Hout- en Boschryke Bergen van *California* met die van *Nieuw-Spanjen* zag in elkander loopen. Deze Ontdekking schryf ik aan de heilige Maagd van *Loretto* toe, en ik meen daarvan een volstandig Verhaal op te stellen, en hetzelfde ten spoedigsten aan u over te zenden. Ik heb Vader *Eusebio Francisco Kino* medegebragt, die, naar ik hoop, wanneer deze Reis volvoerd is, in Persoon na die Gewesten zal gaan, welke maar alleenlyk in eenen verren Afstand, namentlyk op den 32sten Graad noordelyke Breedte, by ons gezien zyn. Deze Tocht schynt tegenwoordig voor ons van weinig Voordeel te zyn, dewyl de Afstand der 26 Graden, waarin wy ons in *California* bevonden, van tot boven de 32 Graden, alwaar de Inham scheen te eindigen, voor ons al te groot is. Deze Ontdekking is echter een Be-

I. Deel. T. „ gin-

„ ginzel, hetwelke binnen weinige Jaaren het Land
 „ van *California* voor de Ziel van dit Koningryk,
 „ de Bronader van deffelfs Rykdommen en het Too-
 „ neel eener blymoedige Nyverheid zal doen aan-
 „ merken; en derhalven verhoop ik tot Slot, dat
 „ gy alle en een ieder zult gelieven te gelasten, ten
 „ einde men ons in deze Zendingen van *Nuestra*
 „ *Sennora de Loretto de California* moge hand-
 „ haven en ondersteunen.”

Zy vonden het meerder gedeelte der *Indianen*, welke zy het Jaar te vooren te *San Dionysio* ontmoet hadden, boven de Zamenvloeiing der Rivieren by den anderen, en vernamen van hen, dat men van daar tot aan het Zand nog by de 30 Mylen te reizen had. De Leefstocht begon reeds sterk te krimpen, weshalve Vader *Kino*, niet zonder groot Ongemak en Gevaar te ondergaan, na *San Marcelo* keerde, om aldaar eene Kerk te bouwen, en den Toestel tot het aanleggen eener uieuwe Zending te maken. Vader *Salva-Terra* vertrok na *Caborca*, *Los Dolores*, en na de overige Zendingen van *Sonora*, om aldaar eenige Liefdegiften te verzamelen, welke hy na de Rivier *Hiaqui* deed overbrengen, en van daar in het uytgaan van de Maand *April* verder na *Loretto* verzenden.

Ik kan dit Hoofdstuk, om aan Vader *Kino* zyn behoorlyk Recht te laten wedervaaren, nog niet eindigen, zonder van zyne onvermoeide Diensten te gewagen, welke hy tot de Bevestiging van den Samenhang dezer Gewesten, en in het bewerken der Verzoening dezer nieuwe Natien, en derzelver Bekeering tot het Christendom, en in de Aanneeming van het Evangelie betoont heeft.

Hy trok in de Maand *November* van hetzelfde Jaar 1701 na *San Marcelo* langs eenen gansch anderen dan den voorigen Weg; van daar na de Rivier *Gila*, wel-

welke
 doorw
 derma
 de *Ra*
 stand v
 groote
 ling u
 de Riv
 dianen
Coryst
 zen en
 woone
 deze T
 ten, d
 het W
 vaardig
 men, v
 de Riv
 ver vor
 ne Stat
pas en
 maal,
 gebruy
 eene R
 dat hy
quima
 effen r
 menge
 bequa
 aan w
Nuest
 schat.
 blaauw
 zyds
 wann
 daar v

welke hy by derzelver Invloeiing in de *Colorado* doorwadede. Vervolgens passeerde hy de *Gila* andermaal, en volgde den Stroom der *Colorado* langs de *Rancherias* der *Tumas* en *Quinquimas* ten Afstand van 20 Mylen. Hier ontmoetede hy eene zo groote menigte *Indianen*, dat een Spaanse Jongeling uyt Vrees van hem wegliep. Hieromstreeks is de Rivier *Colorado* wel 200 *Yards* breed. De *Indianen* zwemmen dezelve over, en stuwen hunne *Corystas*, een Slach Trogen of Vaartuygen van Biezen en Groente gemaakt, vooruyt, waarin zy gewoonelyk een of twee Schepels *Mais* mede voeren; deze Trogen zyn zo dicht in den anderen gevlochten, dat de daarin gevoerde Goederen nooit door het Water kunnen beschadigd worden. Hier vervaardigde Vader *Kino* eene *Balza* van Stukken Boomen, waarmede hy tot Verwondering der *Indianen* de Rivier overvoer. Aan derzelver westelyken Oever vond hy eene menigte *Indianen* van verscheidene Stammen, als *Quinquimas*, *Coanopas*, *Bagiopas* en *Cetguanas*, aan welke hy voor de eerste maal, by behulp van de *Pimas*, die hy tot Tolken gebruykte, het Evangelie verkondigde. Hy deed eene Reis van 3 Mylen te Voet door het Land, tot dat hy de Verblyfsplaats van den *Casique* der *Quinquimas* bereikte. Hy vond hier het Land vlak en effen met Bosschen hier en daar tusschen beiden gemengeld, en den Bodem tot Bouw- en Weiland zeer bequaam. Het Getal der Inwoonders in deze Buurt, aan welke hy den Naam van *la Presentacion de Nuestra Sennora* gaf, wierd op 10000 Zielen geschat. Zy boden hem hier eene groote menigte van blaauwe Schelpen aan, welke alleenlyk aan de overzyde Kust van *California* gevonden worden; en wanneer hy hen na den Afstand der *Zuydsee* van daar vraagde, wierd hy onderrecht, dat dezelve in

eene Reis van 10 Dagen kon bereikt worden. Vader *Kino* was ten hoogsten verlangende, om het gansche Land tot aan *Monte-Rey* of *Cabo Mendocino* te doorreizen; doch daar was geenerhande Vaartuyg, om zyne Beesten over de Rivier te zetten; zonder welke hy die Reis niet kon vervorderen. Hy moest derhalve genoegzaam neemen met aan Vader *Salva-Terra* na *Loretto* te schryven, welke Plaats hy oordeelde omtrent 130 Mylen van daar te leggen. Hy betrouwde zyne Brieven aan de *Quinquimas*, doch dezelve zyn nooit te recht gekomen. Wanneer hy nu door de Ontdekking van zo menigerhande Natien voldaan was, zo keerde hy wederom na Huys, en bezocht onderweg de by hem te vooren opgerechte Vlekken en Dorpen.

In *February* 1702 deed Vader *Kino* zyne laatste Pooging in gezelschap van Vader *Martin Gonzales*, eenen Zendeling, die uyt eigene Beweging en vrywillig aanbóod hem geduurende zodanige Reis, welker Ongemak en Moeijelykheden alleen door den Moed en de Onverschrokkenheid van Vader *Kino* konden gedragen worden, te zullen oppassen. Den 28 quamen zy te *San Dionysio* aan, alwaar de twee Rivieren in den anderen loopen, en zy eene menigte *Indianen*, welke met gansche Troupen tot hen toevloeiden, in de Gronden van het Christendom onderweezen. In de Maand van *Maart* bevonden zy zig in de *Rancheria* van *Quinquimas*, welke zy met den Naam van *San Rudesindo* bestempelden. Alhier betoonden de *Indianen* van eenen verwonderenswaardig heuschen Inborst en Gespraakzaamheid te zyn; zy lieten haare groote Liefde zo wel omtrent de Vaders als derzelver Beesten blyken, dat Vader *Gonzales* daardoor bewogen wierd, een gedeelte van zyne Behoeftens onder hen uyt te deelen. Zy bevorderden hunne Reis zuydwaards na be-

benede
derzel
wierde
stelyke
verzog
men.
den A
Overzy
maal v
gen to
men.
Mond
zeer n
eene B
ren; d
Breed
en wel
Vader
komen
al het
zieken

Vad
den k
te gel
naauw
onmog
lyk wa
eifchte
zynen
die zi
Krach

In
ander
maker
midde
Nieuw

beneden en langs de Rivier *Colorado*, tot dat zy derzelver Mond en de Zeekust bereikten. Hier wierden zy door eene menigte *Indianen* van de westelyke Oeverbanken der Rivier ontmoet, die hen verzogten na hunne Landstreeken te willen overkomen. By deze deeden zy een Onderzoek omtrent den Aart der Natien, Gebergten en Rivieren der Overzyde; zy wierden wyders onderrecht en andermaal verzekert, dat zy van daar binnen de tien Dagen tot aan het Strand van de *Zuydzee* konden komen. Den tienden dier Maand quamen zy aan den Mond der Rivier, welke ten tyde van hoog Water zeer naby aan hunne Bedden quam. Men begon eene *Balza* toe te stellen, om de Rivier over te varen; doch wegens de Beslommering der Beesten, de Breedte van de Rivier, de Snelheid van den Stroom, en wel voornamentlyk wegens de Ziekte, welke den Vader *Gonzales* door de geduurige Afslavingen overkomen was, moest die Arbeid gestaakt worden; en al hetgeen in zyn Vermogen stond, was met zynen zieken Broeder wederom terug te keeren.

Vader *Kino* meende door het Zand, als langs den kortsten Weg, zyne Terugreize te neemen, en te gelyker tyd de Kust tot aan *San Marcelo* toe naauwkeurig te onderzoeken; maar hy vond zulks onmogelyk, en keerde derhalve zo spoedig als doenlyk was, en de Toestand van Vader *Gonzales* vereischte, na de Zending van *Tibutama*, alwaar hy zynen getrouwen Reisgenoot en Dienaar verloor, die zig al te zeer en boven het Vermogen zynen Krachten beyvert had.

In de volgende Jaaren was Vader *Kino* met niets anders bezig, dan met het vervorderen en standvastig maken der Zendingen van *Pimeria*, welke in het midden der wreedste Vervolging tegen hem en zyne Nieuwbekeerden begonnen waren; en vermits hy

niemand had, die hem daarin de behulpzaame Hand kon bieden, en de zeer wydluftige Provincie hier en daar door nieuwe Christenen en Leerlingen beflagten was, zo wierd hy genoodzaakt de moeijelykste Reizen van het eene Einde na het ander te doen. Doch het was eerst in het Jaar 1706, wanneer hy na de Rivier *Colorado* keerde, en zyne Intrede aldaar deed met de voornaamste Officieren van *Sonora*, welke op Bevel van den Gouverneur derwaards gezonden wierden, om het Land te bezichtigen; zynde hen *Manuel de Ojuela*, een Minderbroeder, toegevoegd. Zy vonden hetzelfde nog in gelyken Staat als by de voorige Intrede, van waar zy wederom na Huys keerden, en Vader *Kino* vertrok insgelyks na zyne Zending, alwaar hy naar zynen gewoonen Yver en Onverfchrokkenheid den Dienst van het Evangelie tot in het Jaar 1710 vervorderde, wanneer hy uyt dit aardse Verblyf na de Wooningen der Eeuwigheid overging.

VI. H O O F D S T U K.

Nieuwe Omwentelingen in CALIFORNIA, en de Vervordering der Zendingen aldaar, tot aan het Einde van het Jaar 1703.

De Aankomst van Vader *Juan Maria Salva-Terra* te *Loretto* verwekte alom eene onbeschryflyke Vreugde, dewyl men hem aldaar voor den algemeenen Vader dier Zending hield, en hem de allergrootste Achtung toedroeg; byzonder wierd hy by den Vader *Ugarie*, die hem allerbest kende, en zyn eerste Boezemvriend was, met de uiterste Verrukking van Blydschap ontfangen. In 't eerst had hy

hy van
werven
aangen
houde
der de
kreeg
Terra
tot zyn
zeer ge
werkza
derven
colo na
Bark t
het Be
der *P*
wierd
rug te
ger Ja
der *P*
bestier
Terra
ren, c
alwaan
Cap
alsnog
nifoer
welke
ken;
ten ge
Subor
van h
India
ander
gen c
Lastb
zien.

hy van zyne Oversten nog geen Verlof kunnen verwerven, om in *California* te mogen blyven; doch aangemerkt zynen blaakenden Yver en de onwederhoudelyke Begeerte, om in de nieuwe Zending onder de Heidenen mede te mogen werken, zo verkreeg hy hetzelfde door Voorspraak van Vader *Salva-Terra*, die aldaar ter rechter tyd verscheen, en hem tot zynen Medegezel en Amptgenoot verkoor, doch zeer gevoelig gegrief was, dewyl hy zynen altoos werkzaamen Agent binnen *Mexico* voortaan moest derven. Men besloot ten eersten, dat Vader *Piccolo* na *Nieuw-Spanjen* zoude vertrekken, om de Bark te *Matanchel* te doen herstellen, en wyders het Belang der Zending aldaar te bevorderen. Vader *Piccolo* stak derhalve tweemaal in Zee, doch wierd telkens door het slordig Weêr genoodzaakt terug te komen, en dus wierd de Reis tot een gunstiger Jaargeryde uytgesteld. Middelerwyle keerde Vader *Piccolo* na *San Xaverio*, om zyne Zending te bestieren, en Vader *Ugarte* bleef met Vader *Salva-Terra* te *Loretto*, om de Taal van het Land te leeren, en de behulpzaame Hand te bieden ter plaatse, alwaar het nodig zoude zyn.

Capitein *Don Antonio Garcia de Mendoza* bleef alsnog in zyne Misnoegdheid volharden, het Garnisoen ontruften, en hetzelfde by alle de geenen, welke eenig Gezag hadden, gehaat en zwart te maken; doch ziende, dat na alle zyne herhaalde Klagten geen Bevel van *Mexico* quam, om hem van de Subordinatie der Vaders te ontheffen, en dat deze van hunne zyde hem geenzins wilden toestaan, de *Indianen* door de gedwongene Parelviſschery en andere hem voordeelige zwaare Bezigheden te plagen en te verdrukken, zo vond hy geraden zynen Lastbrief op te geeven, en van zyn Ampt af te zien.

Vader *Salva-Terra* had hiertegen niet in te brengen, stond hem zyne volle Begeerte toe, en benoemde in zyne Plaats tot Opvolger *Ifidoro Figuerya*, die niet lang daarna deed blyken, en wel by een zeer gedenkwaardig Geval, dat hy onwaardig was die Plaats te bekleeden. De *Indianen* van *Vigge Viaundo* hadden, door hunne Priesters en Geneesmeesters opgerokkend, gansch schielyk en onverwacht eene Zamenzweering gemaakt, om den eerwaarden Vader *Piccolo* te vermoorden, en zyne kleine Wooning en Capel onder de voet te haalen. Om hun Bestek te volvoeren, quamen eene ontelbaare Menigte dier Vloekverwanten gansch verwoed derwaards afzakken; en de dappere Tegenweer van eenige weinige getrouwe Nationalen kon het gevreesde Quaad niet keeren. Door Gods Voorzienigheid had Vader *Piccolo* zyn Huys en Wooning reeds te vooren verlaten. De Muylelingen dus in hunne Verwachting bedrogen, vielen verbitterd en raazende op het Huys en de Capel; vernielden beide en alle de daarin zynde Meubelen. Vader *Piccolo*, van dien Opstand door eenen getrouwen en nieuwbekeerden *Indiaan* onderrecht, keerde na *Loretto* terug.

Vigge Viaundo was echter van zodanig een Belang, dat men van dat Wingewest niet kon afzien; als zynde de alerbequaamste Streek van alle de Landen, welke tot nog toe ontdekt waren, om bezaait en bebouwt te kunnen worden; en de algemeene Veiligheid vereischte derhalve, dat men zodanig eenen Stap gansch niet onaangemerkt en ongestraft moest laten doorglyden. Dienvolgens trok de Luytenant *Ifidoro Figuerya* met een Detachement Soldaten op; doch de *Indianen* teegen by derzelver Aannadering uyt hunne *Rancherias* op de Vlucht. De Soldaten waren van meening dezelve te vervolgen,

gen, o
Zy kee
dat zy
mogen
zen, h
voert
wierd
dien o
geen
met h
kende
geen
gering
onder
wegen
Xave
wierd
mige
schiet
haalen
Reker
dit Mi
dat zy
waard

Wa
voors
Landt
ge *Vi*
den,
gehou
trek r
der U
Vader
zomn
wierd
uyt M

gen, doch hun Bevelhebber wilde het niet toestaan. Zy keerden derhalven met hem zo misnoegd terug, dat zy daardoor gelegenheid vonden van hem af te mogen zetten en een ander Opperhoofd te verkiezen, hetgeen met meerderheid van Stemmen volvoert wierd. *Don Estevan Rodrigues Lorenzo* wierd dan verkooren, om het Bewind in plaats van dien ondeugenden *Isidoro Figueyra* te voeren, hetgeen hy met alle Eer en Achtung waarnam tot en met het Jaar 1740. Doch de *Indianen*, bemerkende de naare Gesteltenis van het Guarnisoen, hetgeen voor zyne Beveiliging, niet tegenstaande het gering Getal van Manschappen, weinig Zorg droeg, ondernamen, ten dage dat een hunner Landslieden, wegens de Deelneeming in het Verraad van *San Xaverio*, te *Cinaloa* door de Spitsgaarde gejaagt wierd, binnen het Guarnisoen te komen, en zommige Pylen op den Capitein en de Soldaten af te schieten, welke hen, zonder eenig Voordeel te behaalen, vervolgden. Eindelyk bevond men, de Rekening van achteren opmakende, den *Indianen* dit Misbedryf te moeten vergeven, en te meer, om dat zy reeds aan de hen voorgeschreevene Voorwaarden werkelyk voldaan hadden.

Wanneer Vader *Ugarte* in het einde van het voorsz. Jaar 1700 eene genoegzame Kennis in de Landtaal verkreegen had, en de *Indianen* van *Vigge Viaundo* zig geruist en wel vergenoegd betoonden, zo diende aan deze Zending vooral de Hand gehouden te worden. Vader *Piccolo* op zyn Vertrek na *Nieuw-Spanjen* staande, wierd door den Vader *Ugarte* in de Zending opgevolgt, en daartoe by Vader *Salva-Terra* bevestigd. Hy vertrok dan met zommige Soldaten; doch zyne Kloekmoedigheid wierd wel haast beproeft. De *Indianen*, het zy uyt Misnoegdheid, of uyt Vrees voor de Soldaten,

vloeden zo diep in het Land, dat men geduurende verscheidene Dagen niemand van hen meer zag ten voorschyn komen. De Soldaten wierden vervolgens zeer moeijelyk op den Vader, dewyl zy geene *Indianen* hadden, die hen oppasten, en hyaan hen ook niet wilde toestaan dezelve te gaan opzoeken : Zy poogden hem eindelyk eenig Ongelyk en Hoon aan te doen, tot dat hy, hunne Trotsheid moede wordende, overging tot het Besluit, dezelve uyt zynen Dienst te ontslaan, en alleen onder de Wilden te blyven, die maar zyne half-verzoende Vyanden waren, en de Zaak voor het overige aan Gods Voorzienigheid te stellen. Na dat de Dag aldus gesleeten was, quam te Middernacht een Jonge, als Verspieder, voor de Deur van het Leerlinghuys, dien de Vader na binnen deed komen, en zeer vriendelyk ontfing, zo dat hy na zyne Landslieden vergeenoegd terug keerde, en aan dezelve boodschapte wederom te willen komen, dewyl alle de Soldaten vertrokken waren. De *Indianen* volgden de eene na den anderen, zo dat hy, na eene verbazende Geduld en Lydzaamheid, het Genoegen had van zyne gansche Kudde wederom byeen te zien, weshalven hy de geheele Zending op eenen vasteren Grond begon te brengen.

Hy ondernam dan tweederhande Oogmerken te volvoeren, van welke het eerste strekte, om de *Indianen* te leeren en te onderwyzen; hen vriendelyk overhaalende, om dagelyks in de Mis te komen, en de Bedestonden en Catechisatiën by te wonen, waardoor zy van hunne bedrieglyke Priesters of Tovenars vervreemt wierden: Het andere was, hen tot den Landbouw te wennen; op hunne Beesten te passen, en de *Indianen*, die tot eene geduurige Leêgheid overgegeven waren, en hun Voedzel in de Bosschen zогten, te beschaven en een burgerlyk Leven te doen

doen
rendh
af van
hem z
onzek
jen e
ning h
to, h
Lcefte
alleen
tens,
zydse
in een
waard
nig go
dat m
men
doch
leever
zaam
het al
ste Be
India
kan n
gemak
deze V
Mens
ve in
ding :
W
aanha
grip
met d
delyk
All
by hy

doen aanvaarden. De Bestendigheid en Voortdurendheid zyner nieuwe Zending hing voornamentlyk af van de Bezorging der nodige Onderstanden voor hem zelve en zyne *Indianen*, zonder langer op het onzekere Onderhoud van de Kust van *Nieuw-Spanjen* eenigen staat te maken : Ook was die Voorziening hoognodig omtrent het Guarnisoen van *Loretto*, hetwelke dagelyks gevaar liep door Gebrek van Leeftocht te verloopen en te niet te gaan; want niet alleen moesten hunne Kleederen en andere Behoeftens, maar ook hun dagelyks Voedzel van de overzydsche Kust, door de dikwyls zeer onstuymige Zee, in eene slechte Bark en ontrampeneerde Boot derwaards worden aangebragt. *Loretto* was van zo weinig goeden Grond voorzien, dien men kon bezaaijen, dat men niets dan eenen Bogaard van Vruchtboomen en eenen Moestuyn had kunnen aanleggen, doch die, naar mate hunner Grootte, zeer weinig uytleeverden; weshalve Vader *Ugarte*, die genoegzaam Land van eenen goeden Aart bezat, aannam, het algemeen Geryf, of ten minsten de noodzakelykste Behoeftens, uytgenomen het Onderhoud zyner *Indianen*, te zullen verzekeren en bezorgen. Men kan naauwelyks naleiden, hoe groote Lichaams Ongemakken en Vermoejenissen van Geest hy onder alle deze Wispeltuurigheden en het beestachtig Slach van Menschen heeft moeten doorstaan, alhoewel dezelve in het oprechten van eenigerhande nieuwe Zending altoos gemeen zyn.

Wy zullen echter eenige weinige Byzonderheden aanhaalen, waaruyt men eenig Denkbeeld en Begrip kan bekomen van de Zorg en Arbeid, welke met deze edelmoedige Onderneemingen onafschedelyk gepaard gaan.

Alle Morgen, na dat hy de Mis gedaan had, waarby hy zyne Nieuwbekeerden met alle Zedigheid en Eer-

Eerbied deed verschynen, gaf hy een Ontbyt van *Pozoli* aan dezulken, welke aan den Arbeid moesten gaan, om de Kerk en de Huyzen voor hemzelve en voor *Indianen* te bouwen; de Gronden tot Bebouwing van Onreinigheden te zuiveren; Groeven en Affnydingen tot Waterleidingen, en Kuylen tot het planten van Boomen te maken, of het Zaailand te bereiden en te mesten. In het bouwen was Vader *Ugarte* Bouwmeester, Timmerman, Metzelaar en Opperman; want de *Indianen* waren van hunne aangeboorene Loomheid en Luyigheid, hoe zeer zy ook door zyn Voorbeeld aangemoedigt wierden, door geene goede Woorden noch Giften en Gaven af te brengen; zy zouden zekerlyk ten eenemale verslapt en verslaauwt zyn, indien zy niet gezien hadden, dat de Vader meerder en zwaarder Werk verrichtede dan zylieden zelve. Hy ging hen voor en te boven in het haalen en aanbrengen van Steen; in het treden en kneden van Klei; in 't mengen van Zand, en 't hakken, dragen, vervoeren en bearbeiten van Timmerhout; in 't graven en delven, en het handelen der Bouwstoffen. Hy was niet minder onvermoeid in zyn Dagwerk; hy velde de zwaare Pynboomen met zynen eigenen Byl; splitste de Rotzen met zynen Yzeren Koevoet; schoot de Waterleidingen en Grachten met de Spade; dreef de Beesten, welke hy voor zyne Zending bezorgt had, na de Weide en te Water, en onderwees hen geduurig door zyn eigen Voorbeeld in allerhande Slach van Arbeid. De *Indianen* konden in 't eerst, zo wel by gebrek van goed Begrip, als uyt hoofde hunner aangeboorene Traagheid en Loomigheid, tot dien nuttigen Arbeid niet wennen; te meer dewyl zy daardoor van hunne gewoone Vryheid van in de Boffchen te loopen zwerven, ten eenemaal versteen wierden. Zy beproefden zyne Geduld in duyzenden-

zender
ven in
der de
staken
het m
Arbeid
ongelo
Toevlu
delykh
en Ach
hen nie
ne Zw

Alle
de twe
wanne
verkla
Mond
de. I
Predik
en boe
Vader
lyk ver
hen d
nam h
bepro
Naast
Sterkt
Voord
wer e
Vader
Leeft
dat de
gekon
zyne
rel by
slinge

zenderhande Gelegenheden; zy quamen laat, of bleven in 't geheel achter; zagen den Arbeid aan, zonder de Handen aan 't Werk te slaan; liepen weg; staken de Spot met hem, en sloegen zelfs wel aan het muyten; dreigende hem te dooden en zynen Arbeid te vernielen. Zulks alles moest hy met eene ongelooflyke Verduldigheid verdragen, en kon zyne Toevlucht alleenlyk tot Zachtmoedigheid en Vriendelykheid neemen, die echter zomwylen met Ernst en Achtbaarheid gepaard was; vooral droeg hy Zorgen niet moeyelyk te maken, en zig altoos naar hunne Zwakheden te voegen.

Alle Avonden wierden zy door den Vader voor de tweedemaal tot de Godsdienstigheid aangevoert, wanneer de Rozekrans gebeden en de Catechismus verklaart wierd, waarna hy gewoonelyk eenige Mondkost en andere Behoeftens onder hen uytdeelde. In 't begin waren zy geduurende den Tyd zyner Prediking zeer moedwillig en lastig; gekscheerden en boerteden met al hetgeen hy tot hen sprak. De Vader verdroeg het eenigen tyd lang; doch eindelijk verweet hy het hen ook, en ziende geene kans hen door goede Woorden in Orde te houden, zo nam hy een vry gevaarlyk Middel by de hand, en beproefde zyn Oogmerk door Vrees te hereiken. Naast hem stond een *Indiaan*, die wegens zyne Sterkte in groote Achtung was, en op zodanig een Voordeel steunende, zig zelve aanmatigde veel ruiter en onbeschofter dan de andere te mogen zyn. Vader *Ugarte* was mede een Man van eene fraaije Leest en eene ongemeene Sterkte; en hemerkende, dat de *Indiaan* in zyne Uytlachging op het hoogste gekomen was, en andere opstookte, om hem in zyne Bepottingen te volgen, zo greep hy dien Karel by 't Hair, ligtede denzelven van den Grond, en slingerde hem herwaards en derwaards; hierop tegen

gen alle de overige gansch bevreest aan 't loopen; doch quamen wel haast een voor een terug, en de Vader wist het zodanig te beleggen, dat zy alle wel begrepen, zig voor het toekomende ordentelyker tegen hem te moeten gedragen. Hy wierd eindelyk gewaar, dat hunne buytenspoorige Spotternyen uyt zyne Mislagen in Woorden en derzelver Uytpraak voortquamen, weshalven hy zig zelve daarin door de jonge Lieden deed onderrechten, dewyl hy ondervonden had, dat de oude en volwassene *Indianen* hem uyt Hardnekkigheid qualyk onderweezen, alleenlyk, om Stof te hebben van over zyne Kromtaal in 't vervolg te kunnen lachgen. Alhoewel hy alle mogelyke Moeite deed, om de Botheid en Traagheid dier ongelukkige Schepzels allengskens te doen verdwynen, zo ging het echter daarmede zeer langzaam toe. Doch eindelyk quam hy ook deze Zwaarigheid door zynen onvermoeiden Arbeid, Aanhoudendheid en Kloekmoedigheid te boven, volgens welke hy zig tot Verheerlyking van zynen Schepper geenerhande Ongemakken liet verdrieten.

In de volgende Jaaren zag Vader *Ugarte* de gezegende Vruchten zyner Verduldigheid; hy had de *Indianen* niet alleen tot de Kennis der Christelyke Leeringen gebragt, en hen eene betamelyke Eerbiedigheid en Aandacht by den Godsdienst ingeboezemd, maar dezelve ook tot een sichtig Leven en Wandel opgeleidt, en hen alle de Wanbedryven van hunnen voorigen wilden en woesten Staat doen vergeeten. Hy wist hunne onleerzaame Leêgheid tot den Arbeid te doen wennen, en kon jaarlyks eenen ryken Oogst van Tarw, *Maiz* en andere Graanen vergaderen. Men kan van hem getuygen, dat hy de Onmogelykheid zelve mogelyk gemaakt hebbe, in het bewateren en bebouwen van dorre en ruuwe Gronden. Hy won insgelyks eene aanzienlyke Menig-

nigte
de Ze
eenige
Behoe
en Sch
meene
Zendi
heid
lang z
geener
hem e
men
Arbeid
en on
Dwars
Wens
kige V
In
Gebre
Cinal
groot
ook on
ten.
van in
de Mi
„ twe
„ den
„ eete
„ in
„ Wi
„ ben
De
niet to
minde
drufig
reeds

nigte uytstekende Wynen , van welke hy niet alleen de Zendingen in *California* voorzag, maar zelfs ook eenige na *Nieuw-Spanjen* zond , en tegen andere Behoeftens verruylde. Hy had insgelyks Stoeteryen en Schaapskojen aangelegt, en was waarlyk de algemeene Voorraadbezorger van de Guarnisoenen en Zendingen, welke zonder den Bystand der Nyverheid en Kloekmoedigheid van Vader *Ugarte* niet lang zouden hebben kunnen Stand houden; want geenerhande Zwaarigheden en Ongemakken konden hem eenige Vrees aanjagen , of van zyn eens genomen Betsk doen afzien. Hy zag eindelyk zynen Arbeid met eenen gewenschten Uytflag gezegend, en onder de Voortduurendheid van veelerhande Dwarsboomingen en Hindernissen wierden alle zyne Wenschen, Begeerte en Verlangen met eene gelukkige Vervulling gekroont.

In 't Jaar 1707 was men in *Nieuw-Spanjen*, by Gebrek van Regen, in de uiterste Verlegenheid: *Cinaloa* en *Sonora* waren uyt gelyken hoofde in groote Droefheid gedompeld, en *California* lag ook onder de aanhoudende Droogte deerlyk te zuchten. Vader *Ugarte* bevond zig echter in Staat, van in eenen Brief op den 9 Juny aan *Don Joseph de Miranda* te kunnen melden: „ Het zyn reeds „ twee volle Maanden, zedert de Zee- en Landlie- „ den alhier goed Brood van onzen eigenen Oogst „ eeten, terwyl de arme Bewoonders der Overkust „ in *Cinaloa* en *Sonora* van Gebrek versmachten. „ Wie zoude ooit iets diergelyks gedroomt hebben? „

Deze Oogsten , offchoon voor het gansche Jaar niet toereikende, dienden echter grootelyk tot Vermindering en Verligting der Lasten en andere Nooddrustigheden van gelyke Natuur, en ook, na dat men reeds de *Indianen*, de Guarnisoenen en de Zendingen

dingen van genoegzamen Voorraad voorzien had, om daaruyt zyn eigen Onderhoud te vinden. Maar om aan onze Lezers eensklaps een volkomen Denkbeeld te geeven van de Nyverheid en Yver van dien vroomen en godvruchtigen Man, zo zullen wy nog daarby voegen, hetgeen by hem in de volgende Jaaren gedaan en verricht wierd, om zyne naakte *Indianen* te kleeden. Wanneer zyne Schaapen, die hy van de Overkust had doen komen, genoegzaam aangegroeid waren, dat de *Indianen* van derzelver Wol een goed Gebruyk konden maken, zo besloot hy dezelve te onderwyzen, hoe zy de Wol moesten bereiden, spinnen en tot Kleederen weeven. Vervolgens vervaardigde hy zelve de Spinrokken, Spinnewielen en Weefgetouwen. Doch om zodanig een voordeelig Bestek te vervorderen en te volvoeren, zond hy iemand na *Tipeque* aan eenen Meester-Wever, *Antonio Moran* genaamd, met Verzoek van over te willen komen, en zyne *Indianen*, voor eene Jaarwedde van vyf-honderd Daalders, in het weeven te onderrechten. *Moran* verbleef eenige Jaaren in *Californië*, tot dat de *Indianen* genoegzaam in dat Ambacht en in zommige andere Handwerkselen onderrecht en geoeffend waren. Door deze nieuwe Manufactuuren bezuynigde hy de zwaare Kosten voor Zeildoeken en Baaijen op eene zo staatkundige als godvruchtige Wyze, welke het eenigst Middel zoude zyn, indien men dat Voorbeeld in *Spanjen* en *America* navolgde, ten opzigte het vertieren en slyten van allerhande Slach van Handwerkzelen, om de Armoede en Ontvolking dier Landen, tot oneindig Nut en Voordeel van den Staat, eerlang en volkomen te herstellen. De Rampen en onaangename Toevallen van den Staat komen voornamentlyk uyt het Gebrek van Aanmoediging voort, en daaruyt vervolgens de Behoeftigheid en Derving van Nyverheid

heid in
ren, e
de Wa
gemaak
eene v
onvern
tot Sta
delinge
den, a
genheil
in de
ben me
Het
ook de
Guarn
Vader
gender
den la
als ool
foon te
zyne
king g
wanne
Ugar
Benaar
ke tot
neer d
dere E
was z
reiken
daaron
„ gul
„ Va
„ uyt
„ dat
„ der
I.

heid in hét vervaardigen van zodanige Manufactuuren, om welker Verkryging door Aankoop beide de Waerelddeelen uytgeput, en onze Vyanden ryk gemaakt worden. Deze Voordeelen, welke door eene veeljarige Oeffening en Bewerking van den onvermoeiden en yverigen Vader *Ugarte* behaald en tot Stand gebragt waren, hadden by de andere Zendingen behooren gevolgt en vervordert te worden, als de allergewigtigste Middelen tegen Verlegenheid, Hongersnood en Gevaaren, waarmede zy in de eerste Jaaren hunner Ternederzettingen hebben moeten worstelen.

Het Jaar 1701 liep dus ten Einde, en met hetzelfde ook de gansche Voorraad van Leestocht van het Guarnisoen te *Loretto*, weshalven het Vertrek van Vader *Piccolo* verhaast wierd, zowel om den dringenden Nood te kennen te geven, en Onderstand langs de Kust van *Nieuw-Spanjen* te zoeken, als ook te *Guadalaxara* en *Mexico* in eigen Persoon te ontdekken, waaraan het haperde, dat alle zyne Beklag-Brieven van geene de minste Uytwerking geweest waren. Het was den 26 *December*, wanneer de Vader aan Boord ging. De Vaders *Ugarte* en *Salva-Terra* bleeven onder de grootste Benaauwdheid by het Volk van 't Guarnisoen, welke tot den 29sten *January* 1702 voortduurde, wanneer de Boot met eene Lading *Maize*, Meel en andere Behoefstens terug quam. Doch deze Voorraad was zeer bekrompen, en kon op verre na niet toereiken, weshalve de Capitein *Rodrigues Lorenzo* daaromtrent in zyn Dagregister aanmerkt: „ De „ gulhartige Goedaartigheid van den eerwaarden „ Vader *Salva-Terra* omtrent de *Indianen*, in het „ uytdeelen van Liefdegiften, was zo uytsteekend, „ dat wy andermaal door het grootste Gebrek wierden overvallen.” Hetzelve wierd in het Voorjaar

I. Deel. V en

en den Zoomer zeer gevoelig, en veroorzaakte de uiterste Verlegenheid. De verwachte Onderftanden in dat Jaargety bleeven achter, hergeen men alleenlyk aan het herftellen van de Bark moest toefchryven, welke langen tyd op de Werf bleef leggen; daarenboven ging het met de Inzameling van Leeftocht en andere Behoeftens zeer langzaam voort, en Wind en Weêr vielen geduurig tegen, waardoor de Afzending nog meer vertraagde. De gewoone Bedeelingen waren reeds eenigen Tyd verminderd, en eindelyk geraakte de gansche Voorraad van Leeftocht op, behalven eenig onbruykbaar Vleefch: Zy wierden dus genoodzaakt, gelyk de *Indianen*, hun eigen Vleefch te bezorgen; dagelyks langs het Strand na aangespoelde Viſſchen, en in 't Gebergte na *Pitabajas* en ander Gewas en Wortelen te zoeken, en Vader *Ugarre* was altoos de eerſte in alle Toefstel en Bezighied, om voor zyn Volk de Koſt te verſchaffen.

Niemand kan de Brieven van de Vaders zonder eene gevoelige Aandoening lezen, wanneer zy de Byzonderheden van den Honger en de Wederwaardigheid, waarmede zy te worſtelen hadden, en de verſcheidene, om het Leven te houden, by hen aangewende Praëtyken komen aan te haalen. Hun droevige Toefland wierd nog meer verzwaart door eenen Opſtand der *Indianen*, welke uyt de Onbeſcheidenheid van eenen Soldaat, *Poblano* genaamd, voortquam. Deze was dat Jaar met eene Indiaanſe Vrouw uyt deze Landſtreek getrouwd, welke by de Vaders gedoopt was. In de Maand van *Juny* quam haare Moeder in het Camp, en wiſt de jong getrouwde Vrouw over te haalen, haaren Man te verlaten, met haar te gaan bywoonen de Danſeryen en andere Vermakelykheden, welke onder de *Indianen* te dier Tyd, zynde de Inzameling der *Pitabajas*, ge-

geplee
na die
en zor
miſſen
te mog
tein ſte
ſtand,
daat ve
niet vi
Doch
dat hy
ſchap
Ranch
Getier
die he
Komſt
terug
zyn Le
door z
Lyve,
Aanva
Op he
India
spring
inſgely
fornia
om van
de Cap
van da
drie S
der V
hunne
deelte
India
heid v
Ranch

gepleegt worden. De Dochter luyfsterde zeer gaarne na dien Voorflag; zy vertrokken by nacht in flilte en zonder ontdekt te worden. De Soldaat, zyn Wyf missende, verzogt den Capitein om Verlof hetzelfde te mogen gaan zoeken en terug brengen. De Capitein stond het hem toe, doch bepaalde zekeren Afstand, welke hy niet moest te buyten gaan. De Soldaat vertrok met eenen zyner Makkers, en zyn Wyf niet vindende, quam hy onverrichter Zaak terug. Doch zyne Liefde of Gevoeligheid was zo groot, dat hy weinige Dagen daarna andermaal, in Gezelschap van eenen *Indiaan* uyt *Californië*, na eene *Rancheria* trok, alwaar hy een luyd Gejuych en Getier van Vrolykheid vernam. Een oude *Indiaan*, die hem by geval ontmoetede en de Reden zyner Komst verstond, waarschouwde hem ten spoedigsten terug te keeren, of anderszins gevaar te loopen van zyn Leven te zullen moeten verliezen. De Soldaat, door zyne Driften verblind, ging den *Indiaan* te Lyve, die zyne Tegenweer deed; doch door den Aanvaller terstond onder de Voet geschoten wierd. Op het hooren van den Musketschoot quamen de *Indianen* uyt de gansche *Rancheria* voor den dag springen, en maakten den Soldaat met hunne Pylen insgelyks af; ook wierd zyn Makker door de *Californianen* gequettst, doch die quam in 't Camp terug, om van het gebeurde Verslag te doen. Vervolgens liet de Capitein de Vaders te *Londo* waarschouwen, om zig van daar na *Loretto* te begeven: Hy gelastede wyders drie Soldaten, welke te *Santa Rosalia*, het Vlek der Visitatie van *San Xaverio de Vigge*, lagen, op hunne Hoede te zyn: Hy zelve trok met een gedeelte van zyn Volk uyt, om na dat Misdryf by de *Indianen* Onderzoek te doen; terwyl deze, de Zwakheid van het Guarnisoen kennende, meest alle de *Rancherias* oprokkenden, om met hen eene algeme-

meene Zaak te maken, en aan den Opstand meerder klem by te zetten. In deze Expeditie wierd het Volk door den Honger en den moeilijken Tocht tusschen de Bergen, Steiltens en Greppen deerlyk afgemat: Ook vielen'er eenige Schermutselingen voor, waarin vier of vyf der Muytelingen sneuvelden. Vader *Ugarte* had eenige *Maize* gezaaid, welke eerlang kon ingezamelt worden; doch de *Indianen* vielen eensklaps op het Bouwland en vernielden den ganschen Oogst: Een gelyk Lot zoude ook de Capel en het Leerlinghuys ondergaan hebben, indien dezelve niet door zommige Soldaten en *Indianen* gedeckt geweest waren: Hunne Verwoedheid moest echter nog aan de kleine Kudde Geiten gekoelt worden, welker Melk voor de Vaders in hunne uiterste Elende tot eene Hoofdvervulling strekte. Het Getr! en de Geweldenaryen der Inboorlingen groeide dagelyks aan, en de Droefheid en Neêrslagtigheid onder ons Volk was tot den hoogsten Trap gekomen, wanneer de Bark, met eenen Voorraad van Leeftocht en zommige Soldaten, gansch onverwacht en zeer gelukkig quam opdagen. Hierdoor quamen de ontselde Gemoederen allengskens tot Bedaaring; de *Indianen* wierden door 'tusschenspraak van Vrienden wederom verzoent, en de Rust begon op nieuws te herleven.

Onder de onaangename Omstandigheden van *California* was geene der minste, dat men van Vader *Piccolo*, die, gelyk aangemerkt is, na *Nieuw-Spanjen* vertrokken was, geenerhande Tyding ontfangen had: Gemelde Vader, na het nodige in *Cinaloa* beschikt te hebben, om zyne Mede-Zendelingen ten spoedigsten te ondersteunen, vervorderde van daar zyne Reize na *Guadalaxara*, alwaar hy onderrecht wierd, dat de drie hiervooren gemelde Gunstbrieven verleend waren, waarby Koning *Philip-*

lipus
Kroon
len, e
rig Ve
zoude
van G
alle de
De Va
hetgee
wierd
was.
drie G
Na de
trok h
vooren
Mexico
lykeen
Daalde
teffens
heid e
van de
eifchte
Antwe
aanqu
teert,
te, d
niet k
opgef
Comp
nam
den I
word
uyt n
klaag
klaar
nagel

lipus II. beval, eene Jaarlykse Som van zesduyzend Kroonen ten behoeve van dat Wingewest te betaalen, en teffens, dat aan zyne Majesteit een uytvoerig Verhaal van desselfs Toestand en Vervorderingen zoude gedaan worden. De Koninglyke *Audiencia* van *Guadalaxara* droeg vervolgens Zorg, dat in alle deelen aan 's Konings Beveelen voldaan wierd. De Vader stelde het Verhaal behoorlyk in Geschrift, hetgeen ten spoedigsten binnen *Mexico* gedrukt wierd, en den 10 *February* 1702 gedagteekend was. Hy voegde nog daarby de Verklaaringen van drie Getuygen, welke in *California* geweest waren. Na deze en andere Zaken volvoert te hebben, ver trok hy in 't begin van *Maart*, drie Maanden vooren de Koninglyke Gunstbrieven aanquamen, na *Mexico*, alwaar Vader *Alexandro Romano* werke lykeen Verzoekschrift, om Betaaling der zesduyzend Daalders, aan den Gouverneur geprésenteert, en teffens daarby betoogd, dat de uysterste Verlegenheid en het Gevaar, zo wel van het Guarnisoen als van de Vaders, eene allerspoedigste Expeditie vereischte; doch op dat Request wierd geen het minste Antwoord gegeven. Wanneer Vader *Piccolo* aldaar aanquam, wierd wederom een Request geprésenteert, hetgeen in handen van den Thesaurier geraakte, die den Inhoud volkomen goedkeurde, doch niet kon doordringen, dat meer dan 3000 Daalders opgeschoten wierden; en wanneer dat Bevel in het Comptoir van den Ontfanger ver toont wierd, vernam hy, dat geene andere Betaaling, dan volgens den Last uyt *Spanjen* van 't Jaar 1696, kon gedaan worden, noch zonder het Fonds aan te wyzen, waar uyt men die Penningen moest vinden. De Vaders klaagden wel instandig, dat 's Konings Beveelen, hoe klaar en duydelyk dezelve ook lagen, echter niet nagekomen wierden. De Thesaurier trok hunne

Lyn, en in de Vergadering van den 29 April, na dat alle de Brieven en Bewysstukken onderzocht waren, werd eindelyk gelast aan de Vaders de 6000 Daalders te betaalen; maar hun tweede Verzoek om een Vaartuyg, drie Zendelingen en zes Soldaten, wierd van de Hand gewezen en uytgesteld, tot dat men aan zyne Majesteit Verslag gedaan, en daarop en op het Request, en andere tot het Land van *California* betrekkelyke Gedenkstukken, een Besluit uyt *Spanjen* zoude ontfangen hebben.

Vader *Piccoli* had de tot Betaaling van het Guarnisoen bestemde Penningen ontfangen, en met de Liefdegiften, welke hy maar had kunnen verzamelen, de by zyn Verzoekschrift verlangde Behoeftens aangekocht, en dus de meest dringende Noodzakelykheden verholpen: Geene was zo groot als die der Zendelingen, en ging *Don Joseph de la Puerte*, Marquis *de Villa Puerto*, zo zeer ter herten, dat zyne Edelmoedigheid en verbaazende Liefdadigheid by de Nakomelingschap vereeuwigd, en desselfs Nagedachtenis voor altoos in Zegening zal blyven: *Europa*, *America* en *Asia* had reeds de gelukkige Uytwerkingen zyner wydluftige en onbepaalde Goedertierenheid ondervonden, wanneer hy op nieuws, en zonder eenig Uytstel, aanbodde de drie Zendingen te ondersteunen, en *Don Nicolao de Arteaga*, benevens zyne Gemalin, besloten nog eene andere op te rechten.

Wanneer de Fondsen tot het Onderhoud van vier Zendingen aldus verzekerd waren, zo ging Vader *Piccolo* den Provinciaal *Francisco de Arteaga* opwachten, en verzocht van hem dezelve van het nodige Getal Zendelingen te willen voorzien: Doch de Schaarsheid van bequame Perfoonen, dewyl men naauwelyks driehonderd Priesters in die Provincie kon tellen, en de Noodzakelykheid van zo veele Col-

Collegi
van An
meer da
deze w
geboor
Minuta
te Aqu
sario,
voorzie
beladen
tanchel
ders, m
en Goe
tamelyk
wierden
en gend
het De
bedaar
lengske
28sten
men, a
wierd.

De V
terug g
Gebrek
makkel
heden,
zworve
en wist
zorg e
Uytdr
door d
derster
wat h
begon
om zy

Collegien en Zendingen in het overgroote vaste Land van *America* te bezorgen, wilde niet gedoogen meer dan twee Perfoonen daartoe te benoemen; en deze waren Vader *Juan Emanuel de Bassaldua*, geboortig van *Mechoacan*, en Vader *Geronymo Minutili*, een *Sardiniaan*. Men kocht een Schip te *Aquapulco*, genaamd *Nuestra Sennora del Rosario*, en na dat hetzelfde van Want en Touwwerk voorzien, en met de Behoeftens voor een gedeelte beladen was, stak Vader *Minutili* daarmede na *Metanchel* in *Nieuw-Gallicien* over, alwaar de Vaders, met alle de overige nog ontbrekende Provifien en Goederen, aan Boord quamen. Zy hadden eene tamelyk goede Reis tot aan den Inham toe; doch wierden aldaar door eenen zwaaren Storm belooopen, en genoodzaakt het gedeelte der Lading, welke op het Dek stond, over Boord te werpen. Eindelyk bedaarde echter de Wind, en de Zee geraakte allengskens in Stilte, zo dat zy op eenen Sondag den 28sten *October* in de Baai van *Loretto* aanquamen, alwaar eene plechtige Dankzegging gehouden wierd.

De Vreugde onder de weinige in het Guarnifoen terug geblevene Manschappen, dewyl de andere by Gebrek van Betaaling afgedankt waren, kan men gemakkelyk opmaaken uyt alle de geledene Benaauwdheden, welke eensklaps quamen te verdwynen; zy zworven rondom Vader *Piccolo* als een Byezwarm, en wisten hem hunne Dankbaarheid voor zyne Voorzorg en gelukkige Expeditie met geene genoegzame Uytdrukkingen te betuygen. Vader *Juan Maria*, door de verse Verfterking van Handwerkslieden onderfteund, en van het Koninglyke Fonds, offchoon wat bekrompen, voor zyn Guarnifoen verzekerd, begon nu veel hoogere Gedachten te voeden, en om zyn Bestek des te beter te kunnen volvoeren, als

mede, om alle mogelyke Spoed daarin te maken, raadpleegde hy met alle de Vaders over de bequaamste Middelen, welke men tot Bereiking van een zo gewigtig Oogmerk diende by de hand te neemen. Zy beslooten met den anderen eenpaarig, dat Vader *Ugarte* na het vaste Land zoude oversteeken, om Vee ter Fokkery, Paerden en Muyl-Ezels tot den Landbouw, ten Dienst der Zendingen en den Aanwas en Verbétering dier Landstreek te bezorgen; dat Vader *Minutilli* met Vader *Salva-Terra* te *Loretto* zoude blyven, en dat Vader *Bassaldua* met Vader *Piccolo* na *San Xaverio* zoude vertrekken, om de Taal te leeren, hem te ondersteunen en zig zelve tot den Dienst bequaam te maken.

Vader *Ugarte* ging dan in 't begin der Maand *November* onderzeil, en wierd, eenige Dagen op Zee geweest zynde, door den Noordwest-Wind genoodzaakt terug te stevenen; doch andermaal in de Maand *December* van Land stekende, had hy het Geluk van te *San Joseph de Guaymas*, op de Kust van *Pimeria*, behouden te landen; van waar hy in de Maand *February* 1703 na *California* keerde, en eene rekkelyke menigte Offen, Schapen, Paerden, Muyl-Ezels en andere Behoefstens terug bragt. Vader *Salva-Terra* had ondertusschen niets verzuymt, om eenige verdere Vervorderingen te maken, hoewel dezelve van geene groote Uytgestrektheid waren, om dat zyne Geleidslieden en Oppassers te Voet moesten reizen, en het Land zeer oneffen en rotsachtig was. Met deze nieuwe Versterking vervorderde hy zyne Onderneemingen hoe langer hoe meer; en op den eersten *Maart* van hetzelfde Jaar 1703 vertrok hy, om van de tegen over leggende Westkust langs de *Zuydsee* eene naauwkeurige Opneeming te doen. Hy wierd vergezelschappt door den Capitein, zommige Soldaten en

Ca-

Calij
ding
San
Picco
reikte
Indi
van d
zond
plaats
den
zo we
en aa
make
ting
dervi
geld
Zy
San
de Z
Slach
Versc
welke
hen
Vrees
Ran
by Sa
der e
Zend
ter o
retto
D
vaar
stree
welke
Zend
zoud

Californianen, en nam zynen Weg over de Zending van *San Xaverio de Vigge* en de Stad van *Santa Rosalia*, in welke laatste Plaats de Vaders *Piccolo* en *Bassaldua* zig by hem voegden. Zy bereikten de tegenover leggende Kust, zonder eenige *Indianen* te ontmoeten, en bereisden een gedeelte van dezelve, zo wel ten Zuyden als ten Noorden, zonder ergens eenige Baai, Haven, Kreek of Schuylplaats te ontmoeten; en alhoewel zommige Gronden tot Bouwland zeer bequaam zyn te zyn, zo waren dezelve ten eenemaal van Water ontbloot, en aan de andere zyde kon men gansch geen en staat maken van door de vallende Regens eenige Verligting te bekomen in een Land, alwaar men door Ondervinding weet, dat dezelve ten uitersten ongeregeld en zeer onzeker zyn.

Zy trokken zuydwaards na de kleine Rivier van *San Xaverio*, dewelke door zommige Kreeken in de Zee vloeit, en overvloedig van Schaal- en ander Slach van Visschen voorzien is. Hier zagen zy in het Verschiep zommige *Indianen*, Mannen en Vrouwen, welke terstond op de Vlucht teegen; doch eenige hen nagezondene *Californianen* benamen hen alle Vrees. In hunne Terugkomst trokken zy door twee *Rancherias*, wier Inwoonders zy verzogten nader by *San Xaverio de Vigge* te willen komen; en zonder eenige bequaame Streek tot het oprechten eener Zending te ontmoeten, om dat het overal aan Water ontbrak, keerden zy spoedig wederom na *Loretto*.

De tweede Reis wierd in de Maand *Mey* aanvaardt, en wel noordwaards, om zekere Rivier omstreeks de Baai van *la Concepcion* te bezigtigen, dewelke zy niet twyfelden, dat voor het aanleggen eener Zending aan derzelver Oeverbanken zeer bequaam zoude zyn. Wanneer zy veertig Mylen van *Loretto*

gemelde Baai bereikten, quamen zy in eene groote *Rancheria* van *Indianen*, die, zo dra zy onze Reizigers zagen naderen, hunne *Pylen* en *Boogen* gereed hielden; doch wanneer Vader *Ugarte* met de *Californianen*, die hem tot Wegwyzers en Tolken dienden, by hen quamen, wierd hy zeer vriendelyk ontfangen. Deze *Indianen* onderrechteden hem, dat de Weg van *la Conception* tot aan de *Rivier* nog zeer ver en vol *Steilens* en *Holen* was; men oordeelde derhalve niet raadzaam te zyn een zo moeiljelyk Onderzoek voor dien Tyd te onderneemen, en dus wierd die Ontdekking tot eene bequame Gelegenheid opgeschort.

Maar eene verschrikkelyke Wolk quam zig zeer schielyk over *California* verspreiden: Zommige *Indianen* bragten met Verbaastheid uyt de Zending van *San Xaverio* de onaangenaame Tyding, dat de *Misnoegden* uyt hunne *Rancheria*, aangezet door de quadaartige *Roervinken*, die zig in het laatste *Complot* van *Zamenzweering* tot *Hoofden* opgeworpen hadden, op nieuws zamen gerot, en met de *Inwoonders* der nabygelegene *Rancherias* opgetrokken waren, en alle de volwassene *Leerlingen*, buyten degeene, welke na het *Guarnisoon* hadden kunnen ontkomen, in ééne *Nacht* deerlyk vermoordt hadden. Over zodanig een *Geval* wierd met alle behoorlyke *Oplettendheid* geraadpleegt, en eenpaarig besloten, dat het van de alleruyterste *Noodzakelykheid* was, die *Wreedards*, welke men wist, dat voornamentlyk in de *Moordenaars* van den *Soldaat Poblano* bestonden; en die door de *Toegevendheid* omtrent dat *Bedryf* nog stouten geworden waren, anderen ten *Voorbeeld* zonder uytstel te straffen.

De *Capitein* met zyne *Soldaten* en eene *Party Indianen* verraste de *Muytelingen* te *Middernacht*; maar weinige van hen hielden *Stand*, waardoor maar

een

een kl
Aanva
Aanvo
dierge
komen
oorba
berg-
volgen
zyne
de In
keerde
geblev
eenig
voerde
hande
hem v
leverd
zyner
zyne e
Men b
maalen
fnyden
volvoe
en Bee
mensc
laten
de vo
aan P
de Ind
den te
lyke N
delyk,
ganger
Dood
Vonnis
de Va

een klein Getal, en daaronder één, die de wreedste Aanvaller scheen te zyn, quam te sneuvelen. De Aanvoerder dier Vloekverwanten, die meest alle diergelyke Ontroeringen bygewoont had, was ont-komen, en het zoude voor onze Manschappen niet ooirbaar geweest zyn zig zelve in een onbekend berg- en rotsachtig Land te wagen, om hem te ver-volgen; doch de Capitein besloot de Muytelingen zyne Wraak te doen gevoelen, en bedreigde alle de *Indianen*, welke van de vermoorde Nieuwbe-keerden als Landslieden bekend, te *San Xaverio* gebleven, of derwaards geweeken waren, zonder eenig Mededogen te vervolgen, tot dat zy den Aan-voerder der Muytelingen levend of dood in zyne handen zouden geleverd hebben. De Capitein kreeg hem vervolgens binnen weinig dagen levendig uytge-leverd; deed hem naauwkeurig op de Verklaaringen zyner Landsgenooten ondervragen, welke alle door zyne eigene Bekentenis volkomen gestaafd wierden. Men bevond klaarlyk te blyken, dat hy verscheidene maalen toegelegt had de Vaders en Soldaten af te snyden; dat hy, zyn Voorneemen niet kunnende volvoeren, eensklaps zyne Woede tegen de Capel en Beelden, en laatstelyk, op eene zo wreede en on-menschelyke Wyze, tegen de Nieuwbekeerden had laten uytvaaren. Wyders bleek insgelyks, dat hy de voornaamste Aanlegger en Uytvoerder van den aan *Poblano* gepleegden Moord geweest was, en de *Indiaanse* Vrouwen aangezet had met *Spanjaar-den* te trouwen, om nog meerdere Rampen van ge-lyke Natuur over deze laatste te brengen; en ein-delyk, dat hy, in meest alle de Oproeren de Voor-ganger en eerste Brandstichter geweest zynde, den Dood verdient had: Hierop velde de Capitein zyn Vonnis, doch gaf, eer hetzelfde volvoert wierd, aan de Vaders te *Loretto* daarvan Kennis.

Va-

Vader *Piccolo* quam terstond over, en bad om zyne Ontslaking, doch kon dezelve niet verwerven. Kort daarop wierd hy ook door Vader *Salva-Terra* gevolgt, die voorfloeg, dat men hem voor eeuwig na de andere Zyde van *California* zoude bannen; doch de Capitein bleef by zyn eens genomen Besluit; beweerende, dat het volstrekt noodzakelyk was, hem tot een openbaar Voorbeeld te doen dienen; en al hetgeen de Vaders ten zynen behoefte nog konden verwerven, bestond hierin, dat de Volvoering van het uytgesproken Dood-Vonnis opgeschort wierd, tot dat hy in de Gronden der Christelyke Leer onderwezen, en tot het ontfangen van den Heiligen Doop bequaam gemaakt zoude zyn. Zulks wierd tot groot genoegen van den Misdadiger gedaan, die veel levendiger van Geest, dan alle zyne Landgenooten was, en reeds eenige genoegzaame Kennis van onze heilige Geheimenissen bekomen hebbende, een gansch ander Man wierd; hy bekende den Dood wel verdient te hebben, verzogt, dat het Vonnis aan hem mogt voltrokken worden, en waarfchouwde zyne Landgenooten, om in het toekomende geene diergelyke Misdaaden meer te pleegen. In zyne laatste Uren wierd hy bygestaan door de Vaders *Bassaldua*, *Piccolo* en *Salva-Terra*, welke beide laatste uyt eene Christelyke Liefde en Tederheid mede na *Loretto* gekomen waren. De *Indianen* wierden, door deze zo wel te pas gebragte Strengheid, zo gedwee en ootmoedig, dat men in langen tyd achtereen geene de minste Beroerte onder hen heeft kunnen bespeuren.

De diepe Rust der *Indianen* gaf Gelegenheid tot de Oprechting van nieuwe Zendingen, welke men niet voorby behoorde te laten gaan. Twee van dezelve waren hoognodig; de eene bezuyden *Loretto*, op de Kust van *Ligui* of *Malabat*, welke Streek

zeer

zeer
dere
Vad
verg
welk
waan
haal
Stree
welk
neve
gaan
waar
waar
cepti
Taal
lande
op to
van S
der C
berga
halve
de O
Cerv
stond
Secul
eenig
rechte
saldu
Mule
groot
Berge
neem
west
was t
volstre
schap

zeer bequaam daartoe gehouden wierd, en de andere noordwaards ter zyde van de Rivier, na welke Vader *Ugarte* in de Maand *Mey* bevoorens by Land vergeeffsch gezogt had. Doch men had met de Bark, welke op de Reis na *Yaqui* door Tegenwind derwaards verslagen was, daarvan zeker omstandig Verhaal bekomen; men vond derhalve goed van die Streek eene byzondere Opneeming te doen, ten welke einde de Vaders *Piccolo* en *Bassaldua*, benevens den Capitein en eenige Soldaten, in het uytgaan van *Augusti* met de Bark van de Bezetting derwaards vertrokken. Zy stevenden de Golf noordwaards op, en vonden aan geene zyde van de *Conceptions-Baai* den Mond dier Rivier, in de Landtaal *Mulege* genaamd, achter *Cabo las Virgines*; landeden aldaar en trokken eene Myl ver de Rivier op tot aan de Plek, alwaar vervolgens de Zending van *Santa Rosalia* aangelegt wierd: Tot het verder Onderzoek dezer Landstreek, die zeer ruuw en bergachtig was, had men Beesten van nooden, weshalven alles wederom scheep ging, om dezelve van de Overzyde der Kust te haalen. Vader *Andreo de Cervantes*, Zendeling van *Yaqui*, geryfde hen terstond met Beesten; Vader *Piccolo* bleef met twee Seculieren daar terug, om in de Zendingen van *Sonora* eenige Liefdegiften voor zyne nieuwelings opgerichte in *California* te verzamelen, en Vader *Bassaldua* keerde met de overige wederom na de Rivier *Mulege*. Hier vonden zy Handen vol Werk en groote Moeijelykheden, om eenen Weg langs de Bergen te zoeken, en de Landstreek ter deeg op te neemen, als leggende tusschen Noorden en Noordwest van *Loretto*. Dit Onderzoek en Naspooring was tot den Dienst der Oprechting dezer Zending volstrekt noodzakelyk, en zodanig eene Gemeenschaphouding te Land met dezelve gansch onontbeerlyk

lyk; doch na alle deze Moeite gedaan te hebben, bevonden zy die Landstreek ondoordringlyk te zyn, en wierden andermaal genoodzaakt zig wederom scheep te begeven, en na de *Conceptions-Baai*, maar twee Mylen van de Rivier *Mulege* gelegen, terug te keeren. Van hier zonden zy de Bark na *Guaymas*, en gingen langs den ontdeekten Weg, welke reeds gedeeltelyk in de Maand *Mey* te vooren klaar gemaakt was, na *San Juan de Londo*, thans de Stad der *Visitatie*, alwaar zig de eerwaardige Vader *Salva-Terra* bevond, en terstond van daar na *Loretto*, werwaards zy door het volgende Ongeval geroepen wierden.

Ingevolge de voorzigtige Beveelen van den Onderkoning, om de Geweldenaryen, te vooren omtrent de Parelviſſchery gepleegd, waardoor de Bekeering der *Californianen* grootelyks gestremt wierd, mogt niemand van de Kusten van *Nieuw-Spanjen* derwaards vertrekken, het zy om te viſſchen dan te koo-
pen, zonder alvorens daartoe by de Regeering van behoorlyke Vrybrieven voorzien te zyn, welke men vervolgens, eer men aan het Werk ging, aan den Capitein der nieuwe Bezetting van *Loretto* moest ver-
toonen; maar des niet tegenstaande hadden twee Sche-
pen zig durven verſtouten, zonder diergelyke Vrybrie-
ven, tuſſchen de Eilanden op den Parelvangſt te ver-
ſchynen. Doch door eenen ſchielyk opgekomenen
Storm, in welken de Bark van het Guarniſoen, van
Conception na *Guaymas* gaande, byna verongelukt
zoude zyn, geraakten beide die Sluyk-Schepen in de
Baai van *San Dionysio* op Strand; het Volk, om-
trent zeventig in getaale, ter naauwer nood het
Leven daarvan afgebragt hebbende, begaf zig op
ſtaande voet na het Guarniſoen, om van hetzelfde
Hulp en Byſtand te erlangen: Kort daarop zag men
nog veertien Mannen in Booten aankomen, die het
Over-

Over
Schip
zonde
herſte
ge M
Werk
ſtand
ren v
Omtr
veerti
het v
die m
gens
fornie
Zende
Kino
aldaar

Zy

D
dit nie
de uy
naam
moest
dan a

Overfchot van een ander in dien Storm verongelukt Schip uytmaakten. Deze rampzalige Zielen kon men zonder Voedzel en Dekzel niet laten, en met het herstellen der twee geftrande Schepen verliepen eenige Maanden. Aan zodanig eene Liefdadigheid en Werk van Barmhertigheid wierd byna alle de Onderftand en Voorraad, by Vader *Piccolo* kort te voeren van *Yaqui* aangebragt, befteedt en opgeoffert. Omtrent tegen het uytgaan van 't Jaar, wierden de veertien Man, uyt dien Schipbreuk ontkomen, na het vaste Land overgevoert, en Vader *Minutilli*, die met dezelve te gelyk vertrok, om dat hy, wegens zyne zickelyke Gefteltenis de Lucht van *California* niet kon verdragen, wierd aangestelt tot Zending van *Tibutama* in *Sonora*, om aan Vader *Kino*, in het waarneemen van zynen zwaaren Dienst aldaar, de behulpzame Hand te bieden.

VII. HOOFDSTUK.

Zyner Majesteit genadige Beveelen, aangaande de Zending, derzelver groote Zwaarigheden en Bekommeringen in 't Jaar 1704, zo wel in CALIFORNIA als in MEXICO; Vader Salva-Tetra wordt tot Provinciaal van Nieuw-Spanjen aangestelt.

De gansche Zending van *California* was in het begin van 't Jaar 1704, zynde het zevende van dit nieuwe Wingewest, en zeer naby het laatste, in de uysterste Verlegenheid gebragt. Het Schip, genaamd *il Rosario*, was zeer ontramponeerd, en moest noodzakelyk herstelt worden: Zulks kon niet dan aan de Overzyde geschieden, van waar men de Geld-

Geldkas en het Bevel tot de Betaaling der Soldaten verwachtde, en ook de volstrekt onontbeerlyke Behoeften voor de Zending en de Vaders te gemoet zag. Vader *Bassaldua* stak met hetzelfde den 12 *February* na *Matanchel* over, van waar hy na *Guadalaxara* en *Mexico* zyne Reis vervorderde. Vader *Piccolo* keerde in de Bark *San Xaverio* na *Guaymas*, alwaar de Zending van *San Joseph* met die van *California* vereenigd was, om aldus, onder één Opperhoofd en Visitator staande, de Eendragt en goede Verstandhouding aan te queeken, en des te gevoeglyker en spoediger van Voorraad aan Leeftocht en Beesten, welke men in *California* hoognodig had, voorzien te kunnen worden. De onvermoeide Vader *Piccolo* ging af en toe, en bragt al hetgeen hy met mogelykheid aan de overzyde Kust kon verzamelen, ten behoeve van het Guarnisoen aan; doch niet in zodanig eene menigte, dat het voor zo grooten getale van Volk lang in Voorraad kon strekken. Veele Provisien bedierven, gedeeltelyk door het lang leggen in de Magazynen aldaar, en gedeeltelyk door de op Zee aan dezelve toegebragte Schade; ook kon men wegens de Onstuymigheid der Zee de Overvaart niet altyd wagen; te meer, dewyl de Bark, als hun eenigst Vaartuyg, zig in eenen zeer slechten Staat bevond.

Middelerwyle meende Vader *Bassaldua* verzekerd te zyn, dat, zo dra hy te *Mexico* maar aangekomen was, alle de Zwaarigheden en Bekommeringen wegens zyn zo zeer geliefd *California* zouden ophouden en verdwynen, en dat de Verovering van dat Gewest, ten behoeve van den Koning, wel spoedig zoude voltooid zyn. Maar hy zag metter haast, dat hy in zyne, hoewel niet qualyk gegronde Hoop, bedroogen was. In het voorgaande Jaar 1703 waren de Vaders *Bernardo Rolendigui* en *Nicolao*
de

de V
Mad
aan d
rig v
liforn
te die
en w
zelfs
Majest
dadig
gaven
gen r
flaan
zyn,
gaan
met e
wach
dan o
den i
jesteit
de Za
den v
nader
Gevor
tegen
te doe
en m
der R
beho
De
1703
zelve
Pater
den
„ De
„ de
I.

de Vera, als Agenten der Provincie van *Mexico*, na *Madrid* en *Romen* vertrokken. Zy overleverden aan den jongen Koning *Philippus V.* een breedvoerig Vertoog en Verhaal van den Toestand der in *California* opgerechte Zendingen, gelyk dezelve zig te dier Tyd bevonden, als mede van de geestelyke en waereldse Voordeelen, welke daaruyt voor deszelfs Domeinen zouden spruyten, indien het zyne Majesteit behagen mogt de Zendingen aldaar krachtdadigst te ondersteunen en aan te moedigen: Zy gaven wyders te kennen, welke Middelen en Wegen men behoorde by de hand te neemen en in te slaan, om die Aanmoedigingen van kracht te doen zyn, en de Schade, welke de Kroon zoude ondergaan door het afzien van eene Onderneeming, die met eene verzekerder Vooruytzigt en vastere Verwachting van eenen goeden Uytflag begonnen was, dan ooit te voeren. Het Vertoog en Verhaal wierd den 16 *Juny*, in tegenwoordigheid van zyne Majesteit, in den Hoogen Raad der *Indiën* gelezen; de Zaak rypelyk overwogen, en vervolgens in handen van den Raad-Thesaurier gesteld, om dezelve nader te onderzoeken, en van zyne Bevinding en Gevoelens, zo wel omtrent de voorgaande als de tegenwoordige Verhalen, aan den Koning Verslag te doen, dewyl zy geen verder Uytstel kon veelen, en men derhalve na het onderweg zynde Verhaal der Regeering van *Mexico* niet meer noch langer behoorde te wachten.

De Raad-Thesaurier bragt den 28 *September* 1703 zyn Rapport in: De Koning deed daarop dienzelven Dag vyf verscheidene by hem geteekende Patenten afvaardigen; bestaande het eerste, aan den Onder-Koning van *Mexico*, in een Bevel: „ Dat de tot nu toe verleende gewoone Onderstan- „ den ten behoeve der Zendelingen van *Cinaloa*,
I. Deel. X „ *So-*

„ *Sonora* en *Nieuw-Biscajen* voor het toekomen-
 „ de tot die van *California* zouden worden overge-
 „ bragt; dat men dezelve insgelyks zoude voorzien
 „ van Klokken, Olien, Kerkeieradien en andere
 „ Dingen, welke men aan de nieuwe Zendingen
 „ pleegt toe te staan; dat de Onderkoning eene
 „ Vergadering van Krygs-Officiers, Jezuiten, en
 „ andere omtrent den Toestand dier Landen en
 „ Kusten kundige Perfoonen, zoude hebben te be-
 „ leggen, om zo ver als mogelyk, noordwaards
 „ aan, eene Guarnisoen-Plaats van 30 Man met
 „ eenen Bevelhebber, by den Onderkoning te be-
 „ noemen; aan te leggen, zo wel ter Verdeedi-
 „ ging van dat Wingewest, als om eene veilige
 „ Wyk en Haven voor de uyt de *Philippines* terug-
 „ komende Schepen te bezorgen; dat men een
 „ Schip van bequaame Grootte zoude inkoop, het-
 „ zelve met acht Matroozen en éenen Meester be-
 „ mannen, om de nieuwe Volkplanters derwaards
 „ over te voeren, en teffens de Zending van be-
 „ hoorlyke Leefstocht te voorzien; dat Jaarlyks,
 „ niet tegenstaande de Volmagten van 't Jaar 1696,
 „ uyt de Thesaurie van *Guadalaxara*, boven en
 „ behalven de tot dien Dienst reeds toegelegde
 „ 6000 Ryksdaalders, nog 7000 andere, zonder
 „ eenig Uytstel en Korting, aan de Zending be-
 „ taalt zouden worden.” Wyders gelastede zyne
 „ Majesteit by deze Volmagt, dat men hem een Ver-
 „ haal en Verflag van de by byzondere Perfoonen aan-
 „ gelegde Zendingen zoude hebben te bezorgen; als
 „ mede, datde Parelvischery herftelt, en behoorlyke
 „ Zorg zoude gedragen worden, om alle Klagten dien-
 „ aangaande voor te komen; alle Geweldenaryen,
 „ Sluykeryen en Complotteeringen strengelyk te straf-
 „ fen; en dat, om de Bevolking en de Beveiliging van
 „ dat Wingewest te bevorderen, men alle Pooging
 „ zou-

zouden
 uyt N
 De
 schin
 Mira
 en aa
 gens
 Cava
 Dolo
 nieuw
 De
 Onder
 faurie
 zyn h
 houd
 voert
 ren h
 dat ei
 Zendi
 bekly
 daarv
 De O
 benev
 algen
 Vader
 zyn,
 worde
 vond
 Calif
 sitator
 om h
 dertu
 zonde
 zeer
 Geloe
 en zy

zoude doen, om arme en verlegene Huysgezinnen uyt *Nieuw-Spanjen* derwaards te zenden.

De andere vier Patenten bestonden in Gelukwenschingen en Dankbetuygingen; aan *Don Joseph de Miranda Villizan*, Thesaurier van *Guadalaxara*, en aan den Vader-Provinciaal der Maatschappy, wegens derzelver betoonden Yver; aan *Don Juan Cavalero y Ocio*, en aan de Congregatie van *Los Dolores*, wegens de door hunne milde Liefdegiften nieuw-opgerechte drie Zendingen.

De Patenten wierden den 11 *April* 1704 by den Onderkoning ontfangen en in handen van den Thesaurier gestelt, die den 18 dierzelfer Maand daarop zyn Rapport uytbragt; dat namentlyk derzelver Inhoud naauwkeuriglyk behoorde nagekomen en volvoert te worden. Vader *Bassaldua* was daarover ten hoogsten verheugd, en zig alsnu verbeeldende, dat eindelyk de Tyd gekomen was, waarin hy zyne Zending op eenen verzekerden Grond zoude zien beklyven, zo dankte hy den Allerhoogsten God daarvoor op het allervierigst; doch verre van daar. De Onderkoning vond goed zyn ontfangen Patent, benevens het Rapport van den Thesaurier, in eene algemeene Vergadering over te brengen, dewelke Vader *Piccolo*, die gezegt wierd te *Aquapulco* te zyn, wanneer hy zig te *Guaymas*, de minst bezogt wordende Haven in den Golf van *California*, bevond, als mede Vader *Salva-Terra*, die ook in *California* was, zouden bywoonen. De Vader Visitator *Manuël Peneyro* schreef aan den laaften, om hem te *Mexico* te doen verschynen; doch ondertusschen bleven de nieuwe Koninglyke Beveelen zonder eenige de minste Uytwerking leggen, hoe zeer ook zyne Majesteit, ter Uytbreiding van het Geloof, met alle Yver en Ernst daarop aandrong, en zyne Inzigten klaar en duydelyk te kennen gaf.

Vader *Bassaldua* verzogt derhalve, dat ten minste de by 's Konings Bevel van den Jaare 1701 bepaalde zesduyzend Daalders voor het Guarnisoen betaalt mogten worden; doch ook dit Verzoek wierd van de hand gewezen, onder het betoogen der groote Schade, welke de Vloot in de Haven van *Vigos* in *Gallicien* geleden had, en dat men de gereede Penningen der Thesaurie als nu tot Zaken van meerder Belang behoorde te besteeden.

Maar de waare Oorzaak dier Weigering van Onderstand ten behoeve van *California*, zo wel te dier tyd als zedert, en der verscheidene Uytvlugten, waardoor 's Konings stiptelyk bepaalde Beveelen te loor gestelt wierden, was (zonder van de reeds hiervooren verhaalde wederom te gewagen) de Yver van zyner Majesteit Staats-Dienaaren, om alle maar mogelyke Onderstanden in gereeden Gelde na *Spanjen* over te zenden, doordien het Tydgewricht zeer hachgelyk, en de Koning ten uystersten verlegen was; te meer, dewyl een aanzienlyk Gedeelte der Européise Mogendheden zig verbonden hadden, hem van de Spaanse Kroon te ontzetten; en dat wyders, wanneer de Koninglyke Inkomsten aan nieuwe Jaarweddens, Schepen, Wingewesten, Zendelingen en Bezettingen besteedt wierden, men maar een zeer gering Overschot van dezelve na *Spanjen* zoude kunnen zenden.

Doch hoe zeer ook hetvoorz. Verhaal der Grondoorzaak op Redenen en Waarheid gevestigd was, zo bleek echter ondertusschen en in 't vervolg van Tyd, dat beide de Grootmoedigheid en Godvruchtigheid van dien weërgalozen Vorst *Philippus V.* in alle de Verwarringen, Bekommeringen en Gevaaren, aan welke zo wel zyne Domeinen als desselfs eigene Persoon bloot gesteld waren, geenzins de herhaalde duydelyke en stiptelyke Beyeelen, om deze Aposto-
li-

like e
deede
Vloot
meere
jen in
behoef
houde
gering
maar
nige
zelfsch
Opvol
zegt e
van S
zo ger
foen v
konde

De
in nog
neer i
alles t
te en
tocht
door c
noodz
Manfo
zen en
uytma
dat de
dende
Maanc
Guarn
in hun
Ontzag
zy zag
ve te

life en heilzame Onderneemingen te vervorderen, deden verflaauwen. Door de Rampen, welke de Vloot te *Vigos* waren overgekomen, wierd het meerder Gedeelte der Weldoenders in *Nieuw-Spanjen* in het opschieten van verdere Liefdegiften, ten behoeve der Zendelingen van *California*, wederhouden, en dus waren derzelver Inzamelingen zo gering, dat Vader *Bassaldua* daarvoor alleenlyk maar zyne Bark kon laten herstellen, en eenige weinige Behoeftens inkoop, met dewelke hy, in gezelschap van Vader *Ugarte*, die voor zig zelve de Opvolging van Vader *Minutili* in *California* verzocht en verkregen had, in Zee stak, en in de Baai van *San Dionysio* behouden aanquam, en wel met zo geringe vertroosting, dat hy, noch het Guarnisoen van *Loretto*, daardoor in hunne Verlegenheid konden verligt worden.

De Vaders en de Soldaten in *California* wierden in nog grootere Bekommeringen gedompelt, wanneer in het uytgaan van den Zomer het Gebrek aan alles ten hoogsten Top gerezen was: Beide het grootste en kleine Schip, welke na 't vaste Land om Leeftocht gezeild waren, wierden, tot twee keeren toe, door de zwaare Stormen uyt het Noordwesten, genoodzaakt ledig wederom terug te stevenen. De Manschap van 't Guarnisoen, welke met de Matrozen en *Indianen* uyt *Nieuw-Spanjen* zestig Zeilen uytmaakten, toonden zig zeer misnoegd te zyn, om dat de te *Mexico* verzogte en van daar verwagt wordende Betaaling hunner Soldyen en achterstallige Maandgelden niet quamen opdagen; zy wilden het Guarnisoen ten eenemaale verlaten, doch wierden in hun Besluyt wederhouden door de Liefde en het Ontzag, welke zy aan de Vaders toedroegen, en die zy zagen in geene mindere Verlegenheid dan zy zelve te zyn. Eindelyk nam het Gebrek aan alle Be-

hoeftens zodanig toe, dat de Vader *Juan Maria* gedwongen wierd, alle de Vaders, benevens den Capitein, byeen te roepen, en te raadpleegen, of men de Zending zoude verlaten, dan niet? Gemelde eerwaardige Vader zelfe had waarlyk beslooten onder zyne *Californianen* te blyven, of zig in Eenzaamheid van hen af te zonderen, van welk Voorneemen hy den 8 *February* van dit Jaar aan den Thesaurier *Miranda* Kennis gegeven had, als volgt:

„ Ik zelfe zal alleen, en zonder eenigen Soldaat, „ alhier blyven, het mag dan gaan zo het wil, en „ ik geloof, dat Vader *Ugarte* het ook zal willen „ doen.” Zy waren dan de eenigste twee, welke in afwezenheid der Vaders *Piccolo* en *Bassaldua* aldaar terug bleven. Maar het kon met de Redenen niet overeengebragt worden, dat men die uyerste Nood ook op de andere zoude schuyven, welke, offchoon zy genegen mogten zyn zig zelfe op te offeren, echter niet konden versteeken worden van het Recht eener ongedwongene Verkiezing; ook was het niet voorzigtig en wys gehandeld, zodanig eene menigte Volks aan haar Verdert bloot te stellen, noch, indien zulks quam te gebeuren, zig zelfe alleen met den Haat en het Verwyt, van Oorzaak aan zodanig een Ongeluk van alle te zyn, te willen bezwaaren. Het was volstrekt nodig en oirbaar, het Misnoegen van het Guarnisoen, hetgeen zo rechtvaardig als onherstelbaar scheen, op alle mogelyke wyze te doen bedaaren. Alle de Vaders, de Capitein, en een ander Officier der Bezetting, vergaderden derhalve, en de eerwaarde Vader *Juan Maria* deed aan dezelve den volgende Voorslag.

„ Dat het niet nodig was henlieden de tegen- „ woordige droevige Gesteldheid van Zaken in 't „ breede voor te dragen, nademaal zy alle even „ ongelukkig waren in dezelve te zien en te voelen; „ dat

„ dat offchoon men dezelve geenzins aan een Ver-
 „ zuym zyner behoorlyke Oplettendheid kon toe-
 „ fchryven, dewyl zy alle Ooggetuygen van zynen
 „ onvermoeiden Yver en Arbeid geweest waren, zy
 „ ook daarenboven nog volkomen en wel wisten,
 „ dat Vader *Bassaldua* onmogelyk zyn Oogmerk
 „ te *Mexico* had kunnen bereiken, en dat tegen-
 „ woordig van daar geen spoedige Onderftand meer
 „ te wachten was : Dat het Guarnifoen en de Zen-
 „ ding wel byzonder 's Konings Milddadigheid ver-
 „ dienden, en dezelve ook door hem reeds onder-
 „ recht waren van zyner Majesteit in de Maand *Sep-*
 „ *tember* des voorledenen Jaars verleende opene
 „ Brieven; dat hy, na *Mexico* ontboden zynde, om
 „ over derzelve Volvoering en Nakoming in Onder-
 „ handeling te treden; echter het Land van *California*
 „ niet had willen verlaten, dan na alvoorens zyne
 „ Zending verligt en ondersteund, of ten eene-
 „ maale opgeheven te zien : Dat, dewyl de Nako-
 „ ming van den Inhoud der voorsz. opene Brieven
 „ opgefchort, en de Nood en 't Gebrek, dagelyks
 „ aangroeijende, geene Hoop tot Verligting over-
 „ lieten, en het Wingewest geduurig aan dezelve
 „ Onzekerheid en Bekommelingen bloot gesteld
 „ bleef, hy derhalve hen allen verzogt, hun Ge-
 „ voelen vry en zonder Achterhouding te willen
 „ uyten en vast ftellen, of zy niet alle, bene-
 „ vens de *Californianen*, welke genegen waren
 „ hen te volgen, in het groote en kleinder Vaar-
 „ tuyg na de Kust van *Nieuw-Spanjen* zouden
 „ overfteeken, en aldaar zo lange vertoeven, tot
 „ dat zig eene bequamere Gelegenheid en gunstige-
 „ re Keer van Zaken opdeed, om de Terugreize
 „ na *California* te hervatten, en onder 's Konings
 „ vermogende Hulp en Byftand, de Verovering
 „ van dat Wingewest te voltooijen?”

Vader *Piccolo*, als Stichter en Grondlegger der Zending, wilde, om niemand der overigen tot zyn Gevoelen over te haalen, zyne Meening niet uytē, en verklaarde daaromtrent ten eenemaale onverschillig te zyn; doch Vader *Ugarte* sprak de Verlating der Zending en van het Land kloekmoedig tegen; hy sloeg voor: „ Dat alle degeene, welke „ vertrekken wilden, ontslagen, en van Getuyg(sch)rif- „ ten hunner verdiende Loonen en Wedden voor- „ zien zouden worden; dat hy voor het overige „ aannam, aan de *Indianen* wild Voedzel te bezor- „ gen, tot dat de verwachte Voorraad van Leefstocht „ van de Overzyde der Zee zoude aangekomen zyn; „ dat wyders hy zelve volkomen genoegē nam met „ de *Pitabayas*, Vruchten en Wortelen, welke „ zyne Vrienden, de *Californianen*, aten.” Hy wierd in zyne Uyt(s)praak en Besluit ondersteunt door de Vaders *Pedro Ugarte*, *Bassaldua* en *Piccolo*, en wel tot groote Blydschap van Vader *Salva-Terra*. De Capitein en andere van het Guarnisoen, welke tot die Onderhandeling genodigd en verscheenen waren, wierden over zodanig een Besluit gansch onthutst, en verklaarden: „ Dat, indien *California* „ verlaten wierd, zy alle daartegen en tegen het Ge- „ drag dē Vaders solemneelyk zouden protesteeren.” Men maakte des niet tegenstaande aan het Gemeen bekend, dat degeene, die maar wilde, in een der twee Schepen aan Boord kon gaan, om na het vaste Land van *Nieuw-Spanjen* over te steeken, en dat men aan hen hunne Afrekeningen, tot Betaling aller Achterstallen, zoude mede geven; doch geen van allen wilde dien Voorslag aanneemen; verklaarende eenpaarig en met luyder Stemme: „ Dat zy „ eeuwig en voor altoos by de Vaders zouden bly- „ ven, en met hen leven en sterven.”

Ter zelve tyd veranderde het Weer ten goede,
en

en Vader *Piccolo* vertrok met de Bark na *Guaymas*, en het Schip met Brieven voor de Zendelingen na de Rivier *Yaqui*. Vader *Juan Ugarte*, nu alleen, en dan by Soldaten en nieuwbekeerde *Indianen* verzeld, ging dagelyks uyt, om in de Bosschen en het Gebergte Vruchten te zamelen, Wortelen uyt te delven, en dezelve na *Loretto* te doen brengen.

Hetzelve wierd ook by de *Indianen* van *San Xaverio* en van *San Juan de Londo* gedaan, om hunne Getrouwigheid te betuygen, en te doen blyken, dat zy wilvaardig waren hunne Vaders en zig zelve te verdedigen, en van derzelve Moordenaars Wraak te neemen. Zy toonden alle eensgezind, verduelig en kloekmoedig te zyn, om de uyerste Elenden, waartoe zy nu gebragt waren, te ondergaan en door te staan. In het midden van dien hachgelyken Toestand van Zaken verledigde zig Vader *Salva-Terra*, by wien het Hoofd-Oogmerk alsnog de Overhand behield, eene Reis na *Ligui* of *Malibat*, bezuyden *Loretto*, te doen; de Gelegenheid dier Landstreek op te neemen, en aldaar, volgens het reeds genomen Besluyt, eene nieuwe Zending op te rechten, dewyl de benoorden de Rivier *Mulege* voorgeslagene Oprechting ondoenelyk bevonden was te zyn, en de Wegen derwaards ten eenemaale onbruykbaar waren.

Vader *Salva-Terra* bereikte de voorgenomene Plaats den 12 *July*; alleen verzeld door Vader *Pedro Ugarte*, éenen Soldaat en twee *Indianen*, welke laatste hem tot Tolken moesten dienen; dewyl de Landtaal daaromstreeks van degeene, welke te *Loretto* gesproken wordt, eenigzins verschillende was; doch nader by de *Rancheria* komende, waren zy niet weinig verschrikt, wanneer eene menigte *Indianen*, geheel onverwacht en eensklaps uyt eene Hinderlage voortrukkende, gansch verwoed hunne

Pylen op hen deeden afvliegen, waarop de Soldaat *Francisco Xaverio Valenzuela* zynen Zabel trok, denzelven met de eene Hand zwaaijende, deed schitteren, en met de andere zyn Musketon in de Lucht loschte, alleenlyk om den *Indianen* Vrees aan te jagen, hetgeen dan ook van eene gewenschte Uytwerking was; want zo dra zy den zwaaren Slag van den Schoot hoorden, wierpen zy zig zelve en hunne Wapenen op den Grond neder; vervolgens zaten zy overeinde, en bleven hunne nieuwe Gasten al stilletjes inwachten. De Vaders gaven aan hen door de Tolken te kennen, dat zy geenzins hoefden bevreesd te zyn; dat ze niet gekomen waren, om hun eenig Leed te doen, maar alleenlyk, om hen te onthaa- len en eene vriendelyke Gemeenschap met elkander te onderhouden. Op deze Verklaring quamen zy alle naderen, en de Vader, die by zommige van hen bekend was, omhelsde hen, en gaf aan ieder een klein Geschenk; zeggende wyders, dat hy tot blyk van Vrede en Vriendschap, tot hen gekomen was, om hen by den Vader *Ugarte* te brengen, die juist hieromstreeks aangeland was, om met henlieden te leven, hen te ondersteunen, voor hen en hunne Kinderen Zorg te dragen, en hen in den Weg na den Hemel te onderwyzen. De *Indianen* betuygden hierop hunne Openhartigheid en Vriendelykheid aan den Vader, en deeden, ten blyke van hunne goede Gesteltenis en Neigingen, hunne Vrouwen en Kinderen voor den dag komen. Zy namen wyders de Landstreek op, en bevonden dezelve ter Oprechting eener Hoofd-Zending volkomen bequaam te zyn. Doch dewyl alle de Zwaarigheden en Bekommeringen, waarmede men te dier Tyd had te worstelen, niet toelieten eene Capel of eenig ander Gebouw aldaar te stichten, en den Landbouw te beginnen, zo bestond alle hunne Verrichting voor ditmaal daarin,

in, d
Zend
en-ve
hertig
Lore
ware
nent
Ugar
He
Vertr
den V
San
Aug
in pla
dinge
stelde
zyn
Omst
dewyl
te M
belast
echte
opsch
ven v
Zaak
dan
verm
van I
met
uyt d
ryft
hy z
ter w
van J
der I
Dag

in, dat Vader *Ugarte* het Genoegen had, van zyne Zending Bezit te neemen met het doopen van achten-veertig Kinderen, welke door de Moeders gulhertig aangebragt wierden; zy keerden daarop na *Loretto* terug, waarover de *Indianen* zeer bedroefd waren, hoewel men hen verzekerde, haast tot hunnent wederom te zullen komen, en teffens Vader *Ugarte* mede te brengen.

Het Schip en de Bark quamen, tot Blydschap en vertroosting van het Guarnisoen, met eenen goeden Voorraad van Leeftocht van de Rivier *Taqui San Joseph de Guaymas*, in het uytgaan der Maand *Augusti*, terug. In dit Jaar was Vader *Salva-Terra*, in plaats van Vader *Pineyro*, tot Visitator der Zendingen van *Cinaloa* en *Sonora* benoemd; doch hy stelde die Visitatie geduurig uyt; gedeeltelyk, om zyn zo zeer geliefd *California* in zulke droevige Omstandigheden niet te verlaten, en gedeeltelyk, dewyl hy onderrecht was, dat men hem in Persoon te *Mexico* verwachtte, om de door den Koning belaste Vergadering by te wonen, welke Reis hy echter, om Redenen, zo even gemeld, insgelyks opschortte: Hy ontving vervolgens nieuwe Brieven van daar, waaruyt hy quam te zien, dat in de Zaaken van *California* niets kon gedaan worden, dan na dat hy te *Mexico* zoude aangekomen zyn; vermits hy nu zyne Zending, die voor eenigen Tyd van Leeftocht voorzien was, en zeer waarschynelyk met noch grooteren Voorraad, op geregelde Tyden, uyt de Zendingen van *Cinaloa* en *Sonora* stond geryst te worden, destte geruster kon verlaten, zo besloot hy zonder uytstel te vertrekken. Hy vond zig echter wederom genoodzaakt de Reis tot in het uytgaan van *September* op te schorten; zo wei om het Feest der Inwyng van de nieuwe Kerk te *Loretto* op den Dag der Geboorte van O. L. V. door eenen plechtingen

gen Dienst te vieren, als ook, om dien Dag nog meer te verheerlyken, den Doop aan verscheidene volwassene Perfoonen toe te dienen, niet tegenstaande daartoe de gewoone Tyd, ingevolge het oud Gebruik der Kerk, en uytwyzens het *Rituale Romanum*, op Paaschen en Pinxteren bepaald was; waarby noch quam, dat hy altoorens verscheidene Schikkingen ten opzichte der Zendingen, en wel voornamentlyk van het Guarnisoen, had te maken. Onder de Soldaten was eenig Misnoegen gerezen, waardoor de brave *Portugees Esteban Lorenzo* zynen Dienst nederleide, offchoon hy anderzins redelyk wel met zyn Ampt vergenoegd, en ook met de Vaders byzonder eensgezind en ééne Lyn trekkende was; hoe zeer nu ook de laatsten hem verzogten den Dienst te willen continueeren, zo mogt zulks alles niet helpen. De Vaandrig *Ifidoro Grumeque* bedankte insgelyks, en bood zig aan, den Vader na *Mexico* te verzellen, hetgeen hy ook werkelyk deed. De Vader benoemde hierop *Nicolao Marques*, eenen *Siciliaan*, tot Capitein-Luytenant, en de Post van Capitein wierd wederom vervult by *Don Juan Baptista Escalante*, toen ter tyd Vaandrig van het Guarnisoen te *Nacosari* in *Sonora*, die zig in zynen Dienst tegen de *Apaches* by uytstek wel gequeeten had. Wyders stelde men het Oppergezag van het Guarnisoen en Zending in handen van Vader *Ugarte*, en voorzag denzelven, op zyn Vertrek, van zodanige Onderrechtingen, waarna hy zig in alle voorvallende Gelegenheden kon gedragen.

Wanneer nu alles geschikt en wel bezorgd was, zo vertrok hy den eersten *October* van *Matanchel* na *Guadalaxara*, alwaar hy tot den 26 dier Maand vertoefde, om met de Leden der *Audiencia*, en wel voornamentlyk met den Heer *Miranda*, thans Auditeur, in Onderhandeling te treden. Inmiddels

over-

over-
21
den
Vad
ciaa
ven
bin
van
wor
Zen
zine
wer
Doo
gehe
ten
hand
bove
zo z
door
deel
Opp
uytst
zale
derle
van
ven.
de
Guar
Capi
nog
forme
en E
Soldy
den
en W
bevor

overleed de Vader Visitator *Manuël Pineyro* den 21 *October* binnen *Mexico*, en by de Opening van den tweeden Brief uyt *Romen* wierd bevonden, dat Vader *Juan Maria de Salva-Terra* tot Provinciaal benoemd was. Hy quam in 't begin van *November*, zonder iets van het gebeurde te weeten, binnen *Mexico* aan; verzocht aldaar zeer ernstelyk van zulk een zwaarwigtig Ampt ontheven te mogen worden, doordien zyn Hert en Ziel alleenlyk op de Zending van *California* gevestigd waren; gevende zyne Redenen daartoe met alle Oormoed en Onderwerping aan het Provinciale Consistorie te kennen. Doch hy wierd door de Vaders overwonnen en overgehaalt, welke daartegen inbragten, dat de Wetten en de Gewoonte in diergelyke Gevallen geenerhande Uytzondering konden veelen, en hy daarenboven verzekerd behoorde te zyn, dat zyne eigene zo zeer geliefde Zending, zo wel als alle de andere, door hem als Provinciaal, zouden verligt en bevoordeelt worden. Hy aanvaardde daarop het geestelyk Opperbestier der Provincie; doch schreef zonder uytstel daarover aan den Pater Generaal *Thyrso Gonzales*, met Verzoek van zynen Dienst te mogen nederleggen, om het Geluk en Genoegen te hebben, van onder zyne *Californianen* te leven en te sterven. Hy verkreeg inmiddels van den Onderkoning de Goedkeuring en de Bekrachtiging zyner in het Guarnisoen gedaane nieuwe Aanstelling van eenen Capitein en Capitein-Luytenant, en daarenboven nog de Continuatie der Soldyen van beide de gereformeerde Officiers, hetgeen hem tot grooten Roem en Eer verstrekte, benevens de Verzekering, dat de Soldyen van beide de nieuwe voortaan stiptelyk zouden betaalt worden. Wyders begon hy het Belang en Welzyn zyner Zending by den Onderkoning te bevorderen.

VIII. HOOFD.

VIII. HOOFDSTUK.

De verdere Diensten , by Vader Salva-Terra aan CALIFORNIA bewezen ; de Gunstbewyzingen van zyne Majesteit den Koning ; de Zwaarigheden en Hindernissen tegen zyne Zending binnen Mexico opgekomen , en desselfs Visitationen , in de Hoedanigheid als Pater Provinciaal gedaan.

De nieuwe Provinciaal quam zyne Excellentie den Onderkoning dikwyls opwagten , om aan zenzelfen van den Toestand der Zending in *California* een volleedig Verslag te doen , en te verzoeken , dat het hem behagen mogt , zig naar den Last en het Bevel van zyne Majesteit den Catholyken Koning , als mede van den Hoogen Raad der Indiën , zonder langere Opschorting te voegen. Hierop wierd by den Onderkoning zene *generale Junta* , of algemeene Vergadering , op den 6 Juny vastgesteld , op welke de Vaders insgelyks zouden verschy-
nen ; doch deze en andere Leden van den Raad , die van 's Lands Gelegenheid de beste Kennis hadden , konden derwaards niet komen. Het Rapport van den Thesaurier , aangaande de spoedige Betaling zo wel der oude als nieuwe aan de Zendingen toegelegde Onderstanden , Schepen en Guarnisoenen , wierd eenpaarig goedgekeurt ; doch het Onderwerp der Oprechting van een nieuw Guarnisoen op de *Zuyd-Zee-Kust* , en de Betaling van zeker Getal Soldaten , uytgesteld , tot dat de Vaders , en andere Leden der Regeering , die grondige Kennis van *California* , en de naby gelegene Zee hadden , daarover zouden gehoord zyn. Doch dit alles ongeacht wierd ge-
ner-

nerhande werkelyke Betaling gedaan; zelfs niet van de voorige Achterstallen der 6000 Daalders, ten behoeve van de Zending by den Koning toegestaan; alleenlyk wierd in eenen Brief, gedagteekend den 24 September van hetzelfde Jaar 1704, aan zyne Majesteit Kennis gegeven, dat, by eene in den Raad gepasseerde Acte, de Voldoening en Nakoming van 's Konings opene Brieven van den 28 December 1703, uytgesteld en opgeschort was, tot na dat men met Vader *Salva-Terra*, ten dien einde uyt *California* na *Mexico* ontboden, daarover, en over meer andere byzondere Zaken, behoorlyk geraadpleegt zoude hebben.

De Onderkoning verleende aan den nieuwen Pater Principaal, met zo groote Beleeftheid als Toegevendheid, een zeer lang Gehoor, en stond over deffels Apostolifen Yver, Nederigheid, Zachtzinnigheid en Kloekmoedigheid, en andere uytstekende Bequaamheden, opgetoogen en verfteld. Hy verkreeg Gelyk, dat aan 's Konings Beveelen, en aan den Inhoud van zyn Verzoek behoorde voldaan te worden. Ook wierd daarenboven by het Ministerie der Koninglyke *Audiencia*, door zyne ingebragte Bewys- en Klemredenen ten volle overtuigd, aan hem de verzogte Onderhandeling toegestaan. Thans was het allergunstigste Tydstip gekomen tot het houden eener Vergadering van zodanige Perfoonen, die het Land grondig kenden. Binnen *Mexico* bevonden zig de Stichter der Zending; de Capitein en Vindrig van het Guarnisoen, en daarenboven nog verscheidene andere, die eene Reis na de *Philippines* gedaan hadden; maar daar wierd in 't geheel geene *Junta* gehouden.

Ook wierd geene de minste Hoop daartoe gegeven, zo dat de Vader Provinciaal *Salva-Terra*, zien- de hoe de Zwaarigheden en Hinderpaalen daarom-

trent

trent van alle zyden vermenigvuldigt wierden , tot het doen der Visitatie van het Collegie vertrok , en eerst na de Lente in het Jaar 1705 te *Mexico* terug quam , wanneer zig eenige Hoop tot het houden der *Junta* opdeed. Hy stelde over het meergemelde Koninglyk Patent een Gedenkschrift op , om hetzelfde in de Vergadering ter Tafel te brengen ; en nademaal daaruyt het Gevoelen van dien waardigen Man , omtrent het voorsz. Onderwerp , mitsgaders de Christelyke Eenvoudigheid en Vrymoedigheid zyner Uytdrukkingen komen te blyken , zo heb ik niet ondienstig geoordeelt , hetzelfde ten behoeve myner Lezers alhier woordelyk in te lassen.

„ Met Believen uwer Excellentie.

„ Ik *Juan Maria de Salva-Terra* van de Societeit *Jesu* , door uwe Excellentie herwaards ontboden , uyt krachte van zyner Majesteits Patent , in dato den 28 *October* 1703 , waarby uwe Excellentie gelast word , de Meeningen en Gevoelens der Vaders omtrent de Zendingen in *California* te hooren en op te neemen , ben ter Voldoening aan het voorsz. Patent , en ter Gehoorzaamheid aan het Bevel van uwe Excellentie , binnen weinig meer dan één Maand Tyds , uyt *California* in deze Stad gekomen. Zo dra ik my hier bevond , gaf men aan my te kennen , dat Vader *Manuël Peneyro* overleden ; ik daardoor tot Vader-Propinciaal van *Nieuw-Spanjen* verheven , en te gelyk nog Zending van *California* gebleven was.

„ In Voldoening aan zyner Majesteits Patent neem ik de Vryheid van aan uwe Excellentie te vertoonen , dat het volstrekt onmogelyk zy met een enkel Schip in *California* te kunnen bestaan ; nade-
„ maal

„ maal wy reeds voor achtehalf Jaaren aldaar drie
 „ Schepen gehad , doch door Rampen op Zee,
 „ Strandingen Verongelukking; door het lang wag-
 „ ten na derzelver Herftelling, Kielhaaling en Kren-
 „ ging; door Gebrek van Voorraad, Onderftanden,
 „ Inkomsten en Officiers, mitsgaders door de Ver-
 „ afgelegenheid der Havens en Kreeken, alwaar de-
 „ zelfve moesten gecalefaat worden, zeer dikmaals
 „ de grootste Benaauwdheid en Verlegenheid uyt-
 „ geftaan hebben : Want de Onderneeming is zo
 „ nieuw en verfch geleden, dat men tot den Dag
 „ van heden toe nog geene gereedere en bequame-
 „ re Wegen heeft kunnen uytvinden.

„ Het zoude ook daaromtrent niet anders noch
 „ beter gegaan zyn, offchoon wy, gelyk ten tyde
 „ van *Don Ifidoro de Otando*, die de Koninglyke
 „ Thefaurie beftierde, overvloedig van Geld waren
 „ voorzien geworden; want van de drie aanzien-
 „ lyke Schepen, uytdruklyk voor den Dienft van
 „ *California* gebouwd, is de Bylander nooit in
 „ *California* gekomen, en al de Uytflag beftond
 „ in eene vrugteloze Befteeding van 's Konings Pen-
 „ ningen, Verlies van Voorraad en Leeftocht, be-
 „ halven noch de Lasten en Loonen der Ambachts-
 „ lieden, Soldaten en Matrozen : De twee andere
 „ Schepen, de *Capitein* en de *Admiraal* genaamd,
 „ waren van zeer weinig Nut, en de Ternederzet-
 „ ting aan de Haven *de la Paz*, het waare Middel-
 „ punt der *Placeres*, of Paerelbanken, wierd fchan-
 „ delyk verlaten, om dat de Admiraal niet tydig
 „ genoeg met de Onderftanden quam opdagen.

„ Een ander Staal van ongelukkig Wanbeleid be-
 „ ftond daarin, dat men door het vermoorden der
 „ *Indianen*, die, door den Admiraal op gekookte
 „ *Maize* genodigt, rondom eenen grooten Kétel
 „ zaten, de Natie der *Guaycuranen*, welke in de
 I. Deel. Y Na-

„ Nabuurschap woonden , tot Weêrwraak tergde;
 „ waarna men 70 Mylen hoogerop zig neêrsloeg,
 „ en geduurende tien Maanden aldaar zyn Verblyf
 „ hield, zonder eenig het minste Schip noch Vaar-
 „ tuyg te zien.

„ Wyders moet ik aan uwe Excellentie van 's Lands
 „ Onvruchtbaarheid Verslag doen. Want zedert den
 „ Tyd , dat *Fernando Cortes* , en veele andere,
 „ die binnen het Verloop van 180 Jaaren aldaar aan
 „ Land gestapt zyn, heeft men geene Mogelykheid
 „ gezien, om hetzelfde te kunnen bevolken; zulks
 „ is immers een vast Teeken, dat men zo groote
 „ Zwaarigheden ontmoet heeft, welke men niet
 „ kon te boven komen : En had de allerheiligste
 „ Maagd van *Loretto* te dezer gelegenheid niet de
 „ de Verwinnareffe en Stichteresse van dat schraale
 „ Gewest en der Zending geweest, dan zoude het-
 „ geene nu gedaan is, nimmermeer hebben kunnen
 „ volvoert worden, of ten minste geen Stand ge-
 „ houden hebben. Ik was geen Nieuweling myner
 „ Orde, wanneer ik dit Bestek maakte en volvoer-
 „ de, maar reeds onder den Arbeid in *Nieuw-Bis-*
 „ *cagen* oud geworden, alwaar ik het Geluk had,
 „ by wege van blymoedige Verkeering met *Span-*
 „ *jaarden*, zo wel Soldaten als Inwoonders, en
 „ door myne Vriendelykheid tegen de *Indianen*,
 „ den Opstand dier Natie te beteugelen en te doen
 „ bedaaren.

„ Ik zal in de derde Plaats, volgens myne voorsz.
 „ Kennis en Ondervinding, aan uwe Excellentie
 „ voor oogen stellen het onvermydelyk Gevaar van
 „ dat Wingewest te moeten verlaten, indien de Va-
 „ ders in deze Beginzelen niet de Magt behouden,
 „ van eenen Commandant over een zo gering Ge-
 „ tal Soldaten aan te stellen of af te zetten. Want
 „ ik weet by Ondervinding, dat buyten zodanig
 „ eene

„ eene
 „ enke
 „ en d
 „ Aanl
 „ hebb
 „ dero
 „ mani
 „ versc
 „ opge
 „ Ik
 „ koor
 „ hun
 „ en C
 „ zoud
 „ maal
 „ Voor
 „ als C
 „ zek
 „ dang
 „ Opst
 „ gesp
 „ Hob
 „ herc
 „ de S
 „ gele
 „ vind
 „ derz
 „ dew
 „ pite
 „ ten
 „ han
 „ Qua
 „ Euv
 „ By v
 „ van
 „ pite

„ eene Magt, het my nooit gelukt zoude zyn eenen
 „ enkelen Stap landwaards in *California* te doen,
 „ en dat ik veel meer Tyd in de eerste Plaats onzer
 „ Aanlanding zoude hebben moeten slyten. Ook
 „ hebben de Commandanten, uyt Vrees van we-
 „ derom afgedankt te worden, op de ernstige Ver-
 „ maningen der Vaders, in hun Gezag ondersteund,
 „ verscheidene Ontdekkingen gedaan en het Land
 „ opgenomen en afgemeeten.

„ Ik voeg hierby, dat de Paerels een sterk en he-
 „ koorlyk Lokaas zyn; en indien de Vaders, volgens
 „ hun voorz. Gezag, niet alle Onbehoorlykheden
 „ en Ongeryf hadden weeten voor te komen, dan
 „ zouden zommige geweldige Geefsen, gelyk veel-
 „ maals te vooren gebeurd is, onder allerhande
 „ Voorwendfels, de *Indianen*, zo wel Heidenen
 „ als Christenen, tot het visschen gedwongen, en
 „ zekere Schatting op hen gelegd hebben. Uyt zo-
 „ dang eene Knevelary zoude onvermydelyk een
 „ Opstand, en gevolgelyk het Verlies van het Land
 „ gesproten zyn, hetgeen, ten opzigte van desselfs
 „ Hobbelachtigheid, onmogelyk kon bereeden en
 „ heroverd worden. Het strekte ook tot Gemak voor
 „ de *Spaanse* Soldaten, welke, zig in een zo ver-
 „ gelegen en door de Zee afgesneden Gewest be-
 „ vindende, onder de Bescherming der Vaders, of
 „ derzelver Oversten, veel geruster konden leven,
 „ dewyl dezelve de Magt hadden, van hunnen Ca-
 „ pitein te mogen aanstellen en wederom af te zet-
 „ ten, en zy konden verzekerd zyn, dat geener-
 „ hande Verdrukking of Wreedheid hen in hunne
 „ Quartieren zoude overkomen, aan welkerhande
 „ Euvel dit Land voor alle andere byzonder vast is.
 „ By voorbeeld: Een *Indiaan* komt eenen Soldaat
 „ van zyne Kennis vinden, dien hy boven den Ca-
 „ pitein bemint, om aan hem eene fraaije Paerel te

„ verkoopen : De Capitein zal zekerlyk zo wel op
 „ den Soldaat als op den *Indiaan* een quaad Oog
 „ hebben ; en indien de *Spaanse* Soldaat de ge-
 „ kochte Paerel niet voor gelyke Prys , als zy hem
 „ kost , aan zynen Capitein wil overlaten , dan worde
 „ de laatste woedende , en vervalt in zyne Driften
 „ tot de uysterste Buytenspoorigheid , zo als men
 „ ten tyde van *Otondo* verscheidene Gevallen daar-
 „ van gezien heeft , die zyne Soldaten en Matrozen
 „ in gelyke Gelegenheden zo wrêedelyk behandelde ,
 „ dat zy hem byna zouden vermoordt hebben.

„ Wanneer men dat Gezag den Vaderen ont-
 „ neemt , dan moet ik betuygen vooruyt te zien ,
 „ dat de Liefde van zynen Majesteits Onderdanen
 „ allengskens zal verminderen , en op het laatste ten
 „ eenemale komen op te houden. Dezelve moet
 „ ryzen of daalen , naar mate dat de Schattingen af-
 „ en toeneemen , en het Vertrouwen zal eveneens ,
 „ als Quik in den *Barometer* zyn ; want dusdanig
 „ hebben zy Redenen van te duchten , dat alhet-
 „ geen zy met de eene Hand bouwen , door de an-
 „ dere wederom overhoop gesmeeten en vernielt
 „ wordt. Hierdoor zal insgelyks de Bronader der
 „ Liefdegiften en Onderstanden van veele byzonde-
 „ re Persoonen , zo *Spanjaarden* als *Indianen*
 „ van *Nieuw-Biscaje* verdroogen ; geene *Califor-*
 „ „ *niënen* , *Indianen* of *Spanjaards* , zullen zig
 „ op het eerste Verzoek der Vaders verledigen tot
 „ het verlaten hunner Landen , en in Barken over
 „ te stevenen , gelyk drie Jaaren geleden gebeurd is ,
 „ wanneer eene Bark met *Spanjaards* uyt *Cinaloa*
 „ tot onzen Bystand quam ; de Oorlogslieden der
 „ getrouwe Natie van *Yaqui* insgelyks in een Vaar-
 „ tuyg overstaken , en alle welgewapend te *Loretto*
 „ in *California* aan Land stapten. Want zodanig
 „ eene Verandering van Oppergezag zoude zo wel
 „ de

„ de *In*
 „ wyl
 „ Liefde
 „ make
 „ Verli
 „ dema
 „ *Oton*
 „ Beze
 „ vinci
 „ len v
 „ enke
 „ willi
 „ nige
 „ stuk
 „ den
 „ en l
 „ in 't
 „ dat
 „ nis
 „ van
 „ Oog
 „ I
 „ tie
 „ tot
 „ twa
 „ ders
 „ Da
 „ ding
 „ hee
 „ van
 „ ma
 „ zyn
 „ doe
 „ der
 „ get
 „ Ma

„ de *Indianen* als de *Spanjaarden* affchrikken, de-
 „ wyl zy alsdan op de Bescherming en de tedere
 „ Liefde der Vaders niet langer zouden kunnen staat
 „ maken; het zoude boven dien een der grootste
 „ Verliezen voor dit nieuwe Wingewest zyn, na-
 „ demaal het wel bekend is, dat *Don Isidoro de*
 „ *Otondo*, Admiraal van *California*, Capitein der
 „ Bezetting van *Cinaloa*, en Gouverneur dier Pro-
 „ vincie, met alle zyn Gezag en herhaalde Bevee-
 „ len van den Onderkoning, niet in staat was eenen
 „ enkelen *Indiaan* in *Cinaloa* en *Sonora* als Vry-
 „ williger tot zynen Dienst te ligten; ook de wei-
 „ nige onder hen, welke hy wegens hunne Boeve-
 „ stukken bevorderde, voeren voort en volharde-
 „ den hunnen aangeboorenen Aart te doen blyken,
 „ en berokten den allereersten Opstand, na dat zy
 „ in 't Land gekomen waren. Ik verzeker derhalve,
 „ dat alle de voorfz. Beweegredenen, de Behoude-
 „ nis van het Land, en de duurzaame Bevestiging
 „ van het Christendom aldaar, alleenlyk tot haar
 „ Oogmerk hebben.
 „ Ik meen het oirbaar te zyn aan uwe Excellen-
 „ tie te betoogen, dat de tot deze Onderneeming
 „ tot heden toe besteede Kosten reeds eene Som van
 „ twaalf-honderd en vyf-en-twintig duyzend Daal-
 „ ders bedragen, buyten nog acht-en-zestig duyzend
 „ Daalders, welke tot de Oprechting van zes Zen-
 „ dingen uytgegeven zyn; en van deze Sommen
 „ heeft de Thesaurie, geduurende zulk eenen reeks
 „ van Jaaren tot dezen Tyd toe, niet meer dan
 „ maar achttien duyzend Daalders opgeschooten;
 „ zynde het gansche Overschot dier groote Posten
 „ door de Zorge, Vlyt en den onvermoeiden Arbeid
 „ der Vaders van de Maatschappy beschikt en aan-
 „ gebragt geworden. Door dit alles is aan zyne
 „ Majesteit een groote Dienst geschied, en zyne

„ Thesaurie merkelyk verschoont gebleven; het was
 „ ook uyt hoofde van dien, dat ik van zyne Maje-
 „ steit eene Party Manichap van 25 Soldaten en
 „ eenen Commandant, alleenlyk ten behoeve van
 „ het Land, verzogt; een Verzoek voorzeker, het-
 „ geen naar myn Gevoelen de grootmoedige Ge-
 „ neigdheid van onzen Koning op verre na niet kon
 „ evenaaren.

„ Ik ga voorby eenigerhande Aanmerkingen te
 „ maken over het in 't Jaar 1685 by den Raad des
 „ Konings genomen Besluit, ten opzichte der Ver-
 „ lating van *California*, na dat daaraan zulke ruy-
 „ me Sommen vergeeffsch besteed waren geworden.
 „ De Raad deed den Vader-Provinciaal der Maat-
 „ schappy, en by zyne afwezendheid den Onder-
 „ Provinciaal Vader *Daniël Angelo Marras*, in
 „ de Vergadering verschynen, en sloeg aan denzel-
 „ ven voor, de Inschikkelykheid en Goedheid te
 „ willen hebben, om de eerwaarde Maatschappy
 „ met de gansche Onderneeming op *California*
 „ voor haare Rekening te belasten, en dat op die
 „ Voorwaarde aan haar Jaarlyks veertig duyzend
 „ Daalders uyt de Thesaurie zouden betaalt wor-
 „ den. Doch wanneer gemelde Vader *Daniël An-
 „ gelo Marras*, het Consistorie dier Provincie heb-
 „ bende doen vergaderen, dien Voorslag ter Over-
 „ weeging bragt, wierd dezelve met eenpaarigheid
 „ van Stemmen verworpen. Het is echter eene
 „ Waarheid, dat de Vader-Provinciaal *Barnabé del
 „ Soto*, wanneer hy van zyne Visitatie terug quam,
 „ begon te begrypen, dat door het verwerpen dier
 „ Aanbieding het Welzyn der arme *Californianen*
 „ zoude benadeelt en verwaarloost worden; dat de-
 „ zelve het eenigste Middel uytleverde, waardoor
 „ men het Christendom in dit Koningryk kon voort-
 „ planten. De Raad des Konings was ten volle ver-

„ ze

„ zekerd, dat, wanneer men de gansche Zaak in
 „ handen van de Vaders liet, de Bekeering der *Ca-*
 „ *lifornianen*, en de Verwinning van dat gansche
 „ Gewest allerbest zoude kunnen volvoert worden;
 „ weshalven dan ook de Voorslag en het Verzoek,
 „ kort daarna by den Capitein *Francisco de Luce-*
 „ *nilla* aan den Raad ingediend, waarby dezelve
 „ aannam gelyken Dienst, voor minder Geld, dan
 „ men aan de Vaders beloofd had, ten behoeve van
 „ de Kroon te zullen doen, zonder eens daarover
 „ raad te pleegen, van de hand gewezen en ver-
 „ worpen wierd.

„ Nademaal de Maatschappy zelve de nodige
 „ Sommen niet bezuynigen kon; maar, op de Aan-
 „ maaningen van den allerwaardigsten Vader-Genera-
 „ raal *Tbyrso Gonzales*, in de Persoon harer Zoon-
 „ nen alle de Huyzen van welgegoede Lieden ging
 „ bezoeken, en zig ook by de Amptenaaren en Ge-
 „ rechtshoven vervoegde, om derzelver Onderstan-
 „ den en Hulp tot de Onderwerping van dit Ko-
 „ ningryk aan ons heilig Geloof, zo ben ik van Ge-
 „ voelen, dat zulks niet byzonder door onze Maat-
 „ schappy alleen kan gedaan worden; maar wel
 „ door middel van hernieuwde Beveelen en Voor-
 „ schryvingen uwer Excellentie; terwyl het Rapport
 „ aan zyne Majesteit overgezonden wordt, en door
 „ de uysterste Poogingen der Vaders zelve, om niet
 „ alleenlyk voor de geestelyke, maar ook voor de
 „ tydelyke Belangen te zorgen; en wel als nu des
 „ te meer, daar zy den Onderstand van de dertien-
 „ duyzend Daalders, welken zyne Majesteit weder-
 „ om aangeboden heeft, daartoe kunnen bekeeren:
 „ De Vaders zullen daardoor verligt worden, wan-
 „ neer zulks in tegendeel aan een waerelds Persoon
 „ maar tot Beslommering zoude strekken; want by
 „ de Ondervinding, welke ik door het Bestier de-

„ zer Onderneeming gedurende acht Jaaren ver-
 „ worven heb, moet ik ronduyt betuygen, dat het
 „ volstrekt onmogelyk zy met die Som te handelen
 „ op zodanige Voorwaarden, als in de Brieven voor-
 „ geschreven zyn.

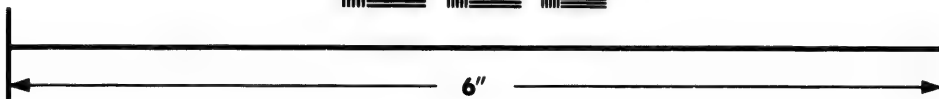
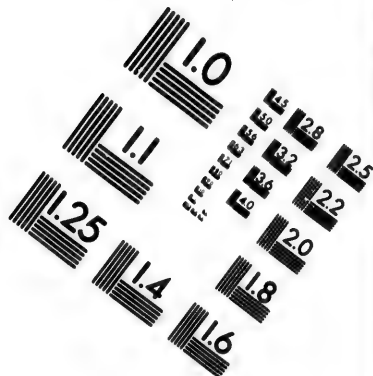
„ En indien iemand mogt aanneemen aan die
 „ Voorwaarden te voldoen, en het Land met der-
 „ tien duyzend Daalders vry te houden, die zoude
 „ zodanig eene Verbintenis uyt eene grove Onwe-
 „ tendheid aan moeten gaan, of de Kroon met op-
 „ zet zoeken te bedriegen, en alleenlyk zyn byzon-
 „ der Voordeel te behertigen. Daardoor zouden
 „ duyzenderhande Tegenspraaken en Twisten met
 „ de Vaders ryzen, die zig tegen diergelyke Ver-
 „ drukking der Soldaten en Matrozen, en nog
 „ meer der *Indianen*, zo Christenen als Heidenen,
 „ onvermydelyk zouden moeten aankanten; zy zou-
 „ de alle hunne Toevlucht tot de Wapenen neemen,
 „ en terwyl men zig daarover met Brieven en Ge-
 „ schriften aan 't Hof vervoegde, dan zoude echter,
 „ aleer daarop eenig Antwoord, hoe gunstig ook
 „ voor de *Indianen*, terug kon komen, de Vlam
 „ van Opstand zig door alle de Gewesten reeds ver-
 „ spreidt hebben; want deze onbeschaafde Natic
 „ weet zig tegens de Onrechtvaardigheid niet an-
 „ ders dan door de Wapenen te verzetten. Zoda-
 „ nig een Commandant zal Jaar op Jaar genood-
 „ zaakt zyn alle Slach van Leeftocht van over Zee
 „ te doen komen; en nademaal hetzelfde, voorna-
 „ mentlyk het Vleesch, dikmaals bedurven en vol
 „ Maijen is, aleer men het ontfangt, dan zullen de
 „ daarop vallende Kosten ruym driemaal zo hoog
 „ loopen, dan men wel staat gemaakt had; dus zal,
 „ buyten eenen rekkelyken en redelyken Onder-
 „ stand, niemand, die zyn Vermogen niet moed-
 „ willig wil inbrokken, aldaar kunnen huysvesten.

„ Uyc

„ Uyt al het hiervooren aangehaalde besluyt ik,
 „ dat het Land van *California*, ten opzigte van
 „ deszelfs barre Schraalheid, geene *Spanjaarden*
 „ tot Inwoonders kan veelen, dewyl het zo veel niet
 „ opbrengt, dat enkele twee Vaders daaruyt hun
 „ Bestaan kunnen vinden; en tegenwoordig ont-
 „ moet men niemand van de Spaanse Natie, die
 „ zelfs in vruchtbaare en gematigde Gewesten eeni-
 „ gerhande Ternerzittingen zoude willen onder-
 „ neemen, zonder by het Gouvernement voor zyne
 „ Moeite beloont, of in zyne Straf van Ballingschap
 „ verligt te zyn; en al hetgeen daardoor zoude kun-
 „ nen uytgewerkt worden, zal nergens anders in
 „ bestaan, dan alleenlyk het gansche Gewest geduu-
 „ rig, door hun onbehoorlyk en buytenspoorig Ge-
 „ drag, op te rokkenen, en Misnoegen en Twee-
 „ dragt tusschen de Ingezetenen en het Guarnisoen
 „ te zaaijen, waaruyt onvermydelyk een binnen-
 „ landse Oorlog moet voortkomen, gelyk zulks,
 „ weinige Jaaren geleden, tusschen de Inboorlingen
 „ en Colonisten van *Mexico* en tusschen de *Spaan-
 „ se* Soldaten gebleken is.

„ Het laatste Artykel behelst myn Antwoord tot
 „ de voorgeslagene Oprechting van een nieuw Guar-
 „ nisoen aan de Overzyde of Westkust, langs welke
 „ de Schepen na de *Philippines* hunnen Cours nee-
 „ men. Het is een Artykel van Gewigt; voortspruy-
 „ tende uyt den allercatholyksten Inborst van den
 „ Koning, onzen Souverein, en uyt desselfs edel-
 „ moedige Ontferming over eene menigte zyner
 „ Onderdanen, welke aan de Schurfheid crevee-
 „ ren, dewyl men eenige duyzend Uuren daarom-
 „ streeks geene Plaats ontmoet, alwaar men het
 „ Volk aan Land kan zetten; hoewel men dezelve
 „ met versch Vleesch en zuuringachtige Moeskruy-
 „ den zoude kunnen genezen.

Photographic Sciences Corporation

**23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503**

0
1.8 2.0 2.2 2.5
2.8 3.2 3.6 4.0
4.5 5.0 5.6 6.3
7.1 8.0 9.0 10.0

10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

„ Ik moet wyders dienaangaande betuygen, dat
 „ ik myne Levensdagen met groot Verdriet zoude
 „ eindigen, wanneer men my met onverschillige
 „ Oogen deed aanzien, dat de verhevenste Gedach-
 „ ten en gewichtigste Oogmerken zyner Majesteit,
 „ welke met myne zo lange Jaaren gevoede Inzig-
 „ ten en Poogingen overeenstemmen, ten eene-
 „ male verydelt en te loor gestelt wierden. Ik ben
 „ tot in het binnenste myner Ziel gegriest, wanneer
 „ ik zodanig eene menigte Zieken zie, van welke
 „ zo veele, by gebrek van behoorlyke Voorziening,
 „ elendelyk moeten creveeren; en ik heb in alle
 „ myne Reizen, moeiljyken Arbeid en Ondernee-
 „ mingen, altoos gepoogt, om dat Ongemak te ver-
 „ helpen. Doch tegenwoordig is de Wille en Be-
 „ geerte zyner Majesteit, niet om eenige nieuwe
 „ Kosten ten laste der Thesaurie te brengen, door
 „ de Onderstanden, aan de Vaders, welke in de
 „ Bekeering der Ongelovigen reeds tot aan de West-
 „ kust toe gevorderd zyn, voorheenen toegelegd,
 „ nog meer te verhoogen; maar alleenlyk, dat
 „ de Onderstand van dertien duyzend Daalders bin-
 „ nen kort, en buyten de Kosten van een nieuw
 „ Guarnisoen, zoude betaald worden, wanneer de-
 „ zelve, by de Liefdegiften en vrywillige Schattin-
 „ gen van weldadige Christenen gevoegd, zoude
 „ kunnen toereiken, en men zig naar alle waar-
 „ schynlykheid van eenen goeden Uytflag durven
 „ verzekerd houden. Aangaande de zes duyzend
 „ Daalders tot Verligting der Lasten, moet ik zeg-
 „ gen, dat daarmede nog geen één derde Gedeelte
 „ kan geboet worden; en naauwelyks zal iemand
 „ begrypen, hoe groote Moeite en Arbeid ik moet
 „ ondergaan en doorstaan in 't ophaalen der voorzf.
 „ Liefdegiften, om het aan de nodige Som ontbre-
 „ kende goed te maken.

„ Buy-

„ Buyten en behalven de dertien duyzend Kroonen, was het nodig, dat men voor twee Jaaren „ zig van eene Bark uyt *Peru* moest bedienen, welke, van Leestocht en Matrozen behoorlyk voorzien, eenen Tocht na de Westkusten deed, om derzelver Oevers, Baaijen en Kreeken te onderzoeken, en naauwkeurig op te neemen. Ik zelve „ ging mede scheep, en zeilde van de 24 tot 27 „ Graden; hierop bezogten wy de Oostkust, en „ quamen ter bepaalde Hoogte aan Land, terwyl „ dat op de Westkust de Bark zig by eenen Chinâs- „ Vaarder voegde, om aan desselfs Capitein en Manschappen Kennis te geven, dat op de Kust van „ *Nieuw-Spanjen* geene Vyandlyke Schepen vernomen wierden.

„ De tegenwoordige Staat van *California* is zodanig, dat zyne Majesteit, onze Souverein, in het „ Bezit geraakt is van eene Landstreek ter Lengte „ van 50 Mylen langs de Kust, te rekenen van *Conceptions-Baai* tot aan *Aqua-Verde* toe; zynde „ een Meir, 50 Mylen landwaards gelegen, hetgeen na eene byzondere Zee gelykt, die van de „ andere door het Gebergte afgescheiden is, en „ ruym 100 Mylen in Omtrek heeft. Alles is daaromstreeks zo stil en vredelyk, dat de Vaders alom „ het Land kunnen doorreizen, zonder van eenige „ Wacht van Soldaten voorzien te zyn; dewyl de „ Inboorlingen dier gansche Streek zeer gewillig „ en gehoorzaam zig aan alles onderwerpen, en na „ der Vaders Beveelen voegen, het zy wat zy ook „ van hen komen te eischen; ook gedragen zy zig „ stiptelyk naar de Beveelen van den Capitein der „ Soldaten, en zyn al te maal gereed en bereid, „ om met twaalf honderd nieuw-bekeerde Christenen en Heidense Leerlingen de Wapenen tot onze Verdediging op te neemen.

„ Buy-

„ Buyten deze reeds gemaakte Wingewesten, zyn
 „ nog meer andere Landstreeken allcenlyk maar
 „ ontdekt. Wy hebben drierlei Wegen opgeno-
 „ men, welke na den Oever der daartegenover ge-
 „ legene Westkust loopen, en twee Dagreizen ver-
 „ de Kust zelve, langs welke de Schepen uyt en na
 „ de *Philippines* gaan en komen, naauwkeurig be-
 „ zigtigt; en alhoewel de *Indianen*, welke die
 „ Kust bewoonen, uyt eene natuurlyke Vrees, op
 „ het gezigt onzer Soldaten op den Loop teegen,
 „ zo zyn dezelve alsnu echter gansch beschaafd, en
 „ komen uyt eigene Beweging Vader *Ugarte* zeer
 „ dikwyls, in het tusschen beide de Zéen gelegene
 „ Gebergte, op het allervriendelykste bezoeken.

„ *California* is de Wyk en Schuytplaats van alle
 „ *Spanjaarden*, welke in de *Zuyd-Zee* door Storm
 „ belooopen en van hunnen Cours verflagen worden.
 „ Twee Jaaren geleden hebben zeventig Persoonen,
 „ wier Schepen verongelukt waren, en die zelve
 „ van Honger en Gebrek zouden gestorven zyn,
 „ hun Behoud en Onderhoud by ons gevonden.
 „ Daarenboven zyn in de tot nu toe geconquesteer-
 „ de en ontdekte Gewesten van *California*, naar
 „ alle waarfchynlykheid, eene menigte Mynen,
 „ welke tot groot Voordeel van zyne Majesteit zou-
 „ den kunnen strekken, wanneer zy door ervaarene
 „ Bergwerkers onderzocht en bearbeidt wierden.

„ Dus heb ik, om aan zyner Majesteits opene
 „ Brieven gehoorzaamst te voldoen, aan uwe Ex-
 „ cellentie, van al hetgeen binnen het Bereik my-
 „ ner Kundigheid en Ondervinding bepaald is, Ver-
 „ slag gedaan, en deze, ten Oirkunde der Waar-
 „ heid, eigenhandig onderteekent.

„ Gedaan te *Mexico*, den 25 *Mey* 1705.

„ JUAN MARIA DE SALVA-TERRA.

Dien-

D
 haag
 beve
 Sale
 raal
 ren
 nera
 Men
 hoop
 zoud
 der,
 de Z
 tege
 beleg
 zag,
 midd
 form
 brag
 hy n
 derw
 Port
 twee
 Guar
 derw
 gjaar
 lager
 Maar
 dien
 en A
 der d
 Jose
 Tern
 aldaa
 houd
 gelez
 trent

Dienzelven Dag, namentlyk den 25 *Mey*, be-
 haagde het zyne Excellentie den Onderkoning te
 beveelen, dat het voorenstaande Vertoog van Vader
Salva-Terra in handen van den Thesaurier-Genera-
 raal zoude gestelt worden, om hetzelfde te examinee-
 ren; daarop Rapport te doen, en vervolgens ter ge-
 neraale Vergadering van den Raad over te brengen.
 Men had de grootste Redenen ter waereld van te
 hoopen, dat die zo lang opgeschorte Vergadering
 zoude stand grypen; te meer, dewyl gemelde Va-
 der, die allerbest op de daartegen ingebragt worden-
 de Zwaarigheden kon antwoorden, binnen *Mexico*
 tegenwoordig was; doch de Vergadering wierd niet
 belegd. Vermits hy wederom zyne Hoop verydeld
 zag, zo vertrok die brave en uytstekende Man in het
 midden der Maand *Juny*, als Provinciaal, na *Cali-
 fornia*, om de Zendingen aldaar te bezoeken, en
 bragt alle de Liefdegiften en Onderstanden, welke
 hy met alle mogelykheid had kunnen inzamelen,
 derwaards over: Ook vertrok met hem tegelyk de
Portugees, *Don Esteban Lorenzo*, die voor de
 tweedemaal genoodzaakt wierd het Bevel over het
 Guarnisoen aldaar, als Capitein, te hervatten: On-
 derweg visiteerde Vader *Salva-Terra* alle de Colle-
 giaat-Huyzen, welke hy doortrok, of die ter zyde
 lagen. Te *Guadalaxara* vertoefde hy tot in de
 Maand van *Augusti*, om met de Leden der *Au-
 diencia* aldaar te raadpleegen over de Bevordering
 en Aanmoediging zyner Zending, terwyl het Bezoek
 der overige Collegiaat-Huyzen door hem aan Vader
Joseph Vellido aanbevoelen bleef. Vader *Salva-
 Terra* had *Mexico* naauwelyks verlaten, wanneer
 aldaar den 27 *Juny* de generaale Vergadering ge-
 houden, en het voorfz. opgestelde Vertoog daarin
 gelezen wierd: Men besloot, dat, dewyl de om-
 trent het Onderwerp dier Zank meest kundige Per-
 soo-

foonen, gelyk by het Koninglyk Patent vereyscht wierd, niet tegenwoordig waren, men geenerhande Verandering in de bevoorens genomene Besluyten behoorde te maken, en alleenlyk te verblyven aan het Gewysde der *Junta* van den 6 *Juny* van het voorleden Jaar, van welk, en ook van het tegenwoordige, men aan zyne Majesteit Rapport zoude doen, en Desselfs nadere Beveelen daaromtrent afwachten. Doch dit laatste Besluit wierd eerst acht Maanden daarna, namentlyk by Brieven van den 23 *Maart* 1706, na *Madrid* verzonden.

Elk redelyk en verstandig Man moet over diergelyk een Gedrag ontzet en versteld staan; want hy zal niet kunnen bevroeden, dat, onaangezien deze uytdukkelyke en klaare Beveelen zyner Majesteit, zodanig een onmêdogende Hardnekkigheid omtrent de arme *Californianen*, alleenlyk en werkelyk uyt eene Begeerte, om gereede Penningen na *Spanjen* over te zenden, zoude voortgesproten zyn; ook kan men zig nooit verbeelden, dat het Gouvernement zig zoude hebben laten begoochelen en voorinneemen door het quaadaartig Rapport van het Gemeen, aangaande den overgrooten Rykdom en de onverzadelijke Gierigheid der *Jezuïten*, mitsgaders de Geruchten van derzelver Voordeel, welke zy uyt de Paerelvisschery van *California* trokken, om dat het Gouvernement zekerlyk daarvan gansch anders en bétér onderrecht was.

Men moest derhalve eenen anderen Oorsprong van dat Quaad naspooren, en dezelve bestond eigentlyk en wezendlyk in 't volgende: Vader *Salva-Terra* drong niet alleen aan, als Bewindhebber en Bestierder van *California*, dat de Jaarwedden aan zyne Zendingen aldaar, maar ook, als Vader-Provinciaal, aan die der Zendingen van de *Jezuïten* in *Nieuw-Spanjen*, stiptelyk behoorden betaalt te worden.

den.
dat de
met h
India
elendi
de Pr
eifcht
reiken
Daare
der O
men k
nen,
dere
voudi
ten h
bekon
niet n
van d
liefde
ten a
dezelv
nige o
alle z
Zendi
wind
hoe m
len;
parig
Jezu
en Vo
lentie
schap
als O
mend
De O
ten S

den. De Achterstallen waren zodanig verouderd, dat de Zendingen in beide de voorz. Gewesten, met hunne Kerken en de daaronder behoorende *Indianen*, zig zedert eenige Jaaren in eenen allereelendigsten en droevigsten Toestand bevonden. By de Provincie was wel eene groote Somme Gelds geëischt, doch dezelve was nog te gering en niet toereikende, om alle Zwaarigheden weg te nemen: Daarenboven waren de gemeene Fondsen en die der Collegiaat-Huyzen grootelyks beslommerd, en men kon met geene mogelykheid bequaame Persoonen, Boeken, Kerk-Cieraden, Gewaden en andere noodzakelyke Behoeftens, hoe gering of eenvoudig dezelve ook mogten zyn, ten behoeve der ten hoogsten verlegene Gemeentens uyt *Europa* bekomen. Doch onze Vader-Provinciaal vorderde niet meer noch béter in zyn Verzoek ten behoeve van deze laatste, dan in dat van zyne zo teder geliefde *Californianen*. Hy herhaalde zyn Verzoek ten allen tyde en by alle gelegenheden, altoos met dezelve Ootmoedigheid, doch geduurig zonder eenige de minste Uytwerking. Eindelyk ziende, dat alle zyne Pogingen te leur gestelt wierden, en de Zendingen der Maatschappy, onder welkers Bewind zy gesticht en aangegroeid waren, hoe langer hoe meer, buyten hoop van herstel, in duygen vielen; zo gaf hy, naar ingenomen Advys en met eenparige Toestemming van alle verstandige en ernstige *Jezuïten*, eene volstreckte rondborstige Opzegging en Verlating van alle de Zendingen aan zyne Excellentie over, welke by de oudste Vaders der Maatschappy onderteekend was; met Verzoek, dat hy, als Onder- en Mede-Patroon, dezelve in het toekomende van Seculiere Priesters gelierde te voorzien. De Onderkoning was over dien gansch onverwachten Stap der Vaders, die het zeer gaarne anders gewenscht

wenscht zouden hebben, ten uystersten onthutst, en beval, dat de Wedden van dat Jaar zouden voldaan worden; doch de Achterstallen van voorige Jaaren bleven opgeschort, tot dat de Hoop van betere Tyden vervuld zoude zyn. Hy volhardede echter in alle zyne heetgebakerde Driften, en *California* moest in 't vervolg by alle Gelegenheden de Uytwerking van dezelve gevoelen.

Gedurende deze Verhandelingen en Gebeurtenissen te *Mexico*, ontfing men het Rapport, in de eerste Vergadering van den eersten *Juny* 1704 uitgebragt, te *Madrid*, alwaar hetzelfde by den Hoo-gen-Raad der *Indiën* in Overweging genomen wierd. Op desselfs Advys en Goedvinden deed de Koning den 15 *Augusti* 1705 nieuwe opene Brieven afvaardigen, waarby zyne Majesteit het Besluit der gehoudene *Junta* goedkeurde, om ten opzigte van het nieuwe Guarnisoen op de zuydelyke Kust, altoorens de Meening en het Goedvinden van Vader *Salva-Terra* af te wachten. Doch aangaande de dertien duyzend Daalders, tot het verwinnen en het oprechten van Ternerzettingen in *California*, reeds te vooren toegestaan, wierd daarby wederom gelast, dat dezelve zonder eenig verder Uytstel zouden betaalt, en van alles ten spoedigsten een naauwkeurig Bericht ingezonden worden: Dit Patent wierd den 20 *Juny* 1706 in tegenwoordigheid van den Onderkoning gelezen, en vervolgens in handen van den Thesaurier gesteld, om daarop te dienen van Bericht, hetgeen daarop uytquam, dat vermits Vader *Salva-Terra* reeds zyn Rapport in Geschrift gedaan had, men hetzelfde aan zyne Majesteit kon zenden; met byvoeging, dat de geordonneerde Som van dertien duyzend Daalders reeds betaalt was, dewyl men die Betaaling, uyt krachte der Koninglyke herhaalde Beveelen, niet langer kon weigeren.

Het

Het
wyd
over
zelve
den
's Ko
het
jeste
schei
kely
men
wach
Besl
zoud
ning
ring
H
in M
den,
Aann
konin
Deze
dat v
ware
hun
quam
nis b
nigte
dat d
nia
ook
besch
zien
derw
ken a
gebra
I.

Het Patent en Rapport van den Thesaurier wierden wyders ter Vergadering van den Koninglyken Raad overgebracht, dewelke den 24 *September* van hetzelfde Jaar besloot, na langen tyd ten overstaan van den Onderkoning over den uytgeputten Staat van 's Konings Inkomsten geharrewart te hebben, dat het Vertoog van Vader *Salva-Terra* aan zyne Majesteit zoude gezonden worden, dewyl hetzelfde verscheidene Onderwerpen behelsde, welke noodzakelyk ter Kennis van den Koning behoorden te komen, om daarop Desselfs nadere Beveelen af te wachten; en dat men voor het overige alles by de Besluyten der Vergadering van den 27 *Juny* 1704 zoude laten verblyven, zonder daarin, buyten 's Konings nieuwe Beveelen, eenige de minste Verandering te maken.

Het Vertoog van Vader *Salva-Terra* was reeds in *Mey* van het voorsz. Jaar na het Hof overgezonden, en nu wierd hetzelfde andermaal, benevens de Aanmerkingen en Bedenkelykheden van den Onderkoning op zommige Articulen, derwaards bevordert. Deze Handelingen wierden zo geheim gehouden, dat van dezelve niets kon uytlekken, en de Vaders waren onvermogen, om eenigen Stap ten behoeve hunner Zendingen te kunnen doen. Deze Papieren quamen in *Spanjen* aan, wanneer men aldaar kennis bekomen had, dat de *Zuyd-Zee* door eene menigte Kapers geweldig onvry gemaakt wierd, en dat dezelve hunne Wyk en Schuylplaats op *California* hielden; onder deze Vrybuyters bevond zig ook eene *Woods-Rogers*, gelyk men uyt zyne Reisbeschryving, begonnen met het Jaar 1708, kan zien; zynde hetzelfde Jaar, waarin men over dit Onderwerp te *Madrid* raadpleegde. Alle deze Struken aldaar ter Tafel van den Hoogenraad der *Indiën* gebragt zynde, wierd by zyne Majesteit een ander

I. Deel.

Z

Pa.

Patent, gedateerd *Buen-Retiro* den 26 *July* 1708, na *Mexico* afgevaardigt, hetgeen drieleedig was: In het eerste Lid werd de Inhoud der voorgaande opene Brieven herhaalt; het tweede behelsde de Aanmerkingen op het Vertoog van Vader *Salva-Terra*, en op de door den Onderkoning daarby gevoegde Bedenkelykheden; in het derde werd wederom gelaft de gereede en spoedige Betaaling der zo lang betwiste dertien duyzend Daalders, en dat men ten eersten de algemeene Vergadering van alle de Amptenaaren, Krygs-Officiers, en andere Persoonen, welke van de Gelegenheid en Toestand der Kusten en Binnelanden van *California* grondige Kennis hadden, gelyk van te vooren reeds bevolen was, zoude hebben te houden; en wyders, dat de Onderkoning de bequaamste Plaats ter Oprechting van het zo lang gewenscht Koninglyk Guarnisoen op de Kust der *Zuyd-Zee* zoude hebben te bepaalen en aan te wyzen: Zyne Excellentie wierd teffens gevolmachtigt en in staat gestelt, om uyt de Koninglyke Inkomsten zodanig eene Som van Penningen te mogen ligten, welke tot 's Konings Dienst, en tot Voordeel van het Wingewest van *California*, zouden vereischt worden, mits daarvan behoorlyke Verantwoording en Rekening aan zyne Majesteit te doen.

Deze opene Brieven, in 't Jaar 1709 te *Mexico* aangekomen, en in handen van den Thesaurier gesteld zynde, zo was dezelve van Gevoelen, dat elk en een ieder Articul behoorde nagekomen te worden. De Onderkoning was van gelyk Advys, en beval derhalve, in Bewoording als volgt: „ Na inge-
„ komen Rapport van den Thesaurier, en achtervol-
„ gens onze Toestemming, beveelen Wy by dezen,
„ dat, om des te beter en gevoegelyker aan 's Konings Last, omtrent de Betaaling en Onderstan-
„ den

„ de
„ ni
„ ge
„ re
„ de
„ de
„ zy
„ zy
„ me
„ Kr
„ he
„ zo
„ en
„ re
„ oo
„ va
„ te
„ jef
„ Uy
„ vo
„ De
Konin
taalin
Uytste
ging
Verga
zyner
aanga
tegen
van C
met d
het E
Fern
tog v
sten
Mexi

„ den der te lywaard gelegene Guarnisoenen, de
 „ nieuwe Patenten zyner Majesteit in Overweging
 „ genomen, en alle de daartoe betrekkelyke Papie-
 „ ren aan den Raad overhandigd zullen worden,
 „ dewyl dezelve tot de eerste en voornaamste On-
 „ derwerpen der Beraadneemingen over het Wel-
 „ zyn der algemeene Zaaken, en tot Nakoming van
 „ zyner Majesteit uytdrukkelyke Beveelen, voorna-
 „ mentlyk strekken; en ook de Heer Thesaurier der
 „ Kroon, achtervolgens dien Last, verlangt, dat by
 „ het Comptoir der Secretary naauwkeurig Onder-
 „ zoek gedaan en eene Lyft vervaardigt worde, na
 „ en van alle zodanige Perfoonen van den Militai-
 „ ren Stand binnen deze Stad *Mexico*, welke men zal
 „ oordeelen en bevinden eenige toereikende Kennis
 „ van die Gewesten, Zeén, Rivieren en Wateren
 „ te hebben; alles ten einde, dat die by zyne Ma-
 „ jesteit geordonneerde Onderneemingen, zonder
 „ Uytstel en met des te bétèren Uytflag mogen vol-
 „ voert worden.”

Door dit Besluyt wierd echter de Nakoming der
 Koninglyke opene Brieven, ten opzigte van de Be-
 taaling der dertien duyzend Daalders zonder eenig
 Uytstel, op nieuws opgeschort, en aan de Overwe-
 ging van den Raad des Konings in eene algemeene
 Vergadering verwezen; alhoewel uyt krachte van
 zyner Majesteit opene Brieven alle Uytvlucht dien-
 aangaande ten eenemaale afgesneeden was. Des niet
 tegenstaande bleef de Onderkoning op zyn Ontslag
 van Character aandringen, zonder zig in het minste
 met de Zaken van *California* te bemoeijen, tot aan
 het Einde van 't Jaar 1710, wanneer hy door *Don*
Fernando de Lancaster Noronna y Sylva, Her-
 tog van *Linares*, opgevolgt wierd, die den eer-
 sten *January* 1711 zyne openbaare Intrede binnen
Mexico hield.

Deze uytmuntend-edelmoedige Heer was een Zoon van *Don Agostino de Lancaster*, Heer van *Abraites*, Marquis van *Porto Seguro* en *Val de Fuentes*, Graaf van *Mejorado*, en van *Donna Juana de Noronna y Sylva*, Hertogin van *Linares*; hy hereenigde in zynen Stam verscheidene Geslachten der Koninglyke Huyzen van *Castilien*, *Portugal* en *Engeland*; daarenboven quamen nog by zyne uytstekende Hoedanigheden en Ondervindingen van Zaken, dat hy zig als Vicaris van *Italien*, Onder-Koning van *Sardinien*, en Luytenant-Generaal der Arméén van *Spanjen*, byzonder wel ten genoeye van de Kroon gequeten had. De Liefde en Toegene- genheid tot en voor de Maatschappy der *Jezuïten* was in het Geslachte van dien braven Man erfelyk, en dienvolgende, geduurende het gansche Beloop zyner Regeering, de Yver omtrent de Bescherming der Zendingen van *California* onverzettelyk: Hy leide niet alleen ruyme Sommen van zyne eigene Penningen aan dezelve te koste, maar bezorgde ook by andere gegoede Lieden binnen *Mexico* eene menigte Liefdegiften, om derzelver Aanwas te bevorderen. Wanneer de Jaaren zyner Regeering als Onderkoning ten einde liepen, werd hy door zynen Neef *Don Gaspar de Zumiga*, Marquis de *Valero* daarin opgevolgt; en dewyl hy voorneemens was, om wederom na *Spanjen* te keeren, zo deed hy in volkomene Gezondheid zyne laatste Wille opstellen, welke den 26 *Maart* 1717 binnen *Mexico* gezegelt en onderteekent wierd, en maakte daarby aan en ten behoeve der Zendelingen van *California* een derde Deel zyner Goederen; zynde al hetgeen waarvan hy kon disponeeren, om Redenen, dat zyn Vader alsnog in levenden Lyve was; luydende het 17de Articul van zyn Testament aldus: „ Ik wil en „ begeer, dat uyt myne Goederen en Effecten aan „ de

„ de
„ ble
„ van
„ my
„ be
„ zo
„ zal
„ de
„ en
„ wo
W
na *Ve*
geven
van h
dezel
toege
cillen
ander
Zend
roerd
den o
en w
chag
leerd
Neig
welke
Zend
echte
zelve
De
stipte
van
gedu
nade
ten
stil,

„ de Zendingen van *California* vyfduyzend Dou-
 „ blonen zullen gegeven worden , ter Dispositie
 „ van de Vaders, welke zig ten ryde en wyle van
 „ myn Overlyden in de voorfz. Zendingen zullen
 „ bevinden, indien ik alhier kom te fterven; doch
 „ zo het in *Europa* mogt komen te gebeuren, dan
 „ zal de voorfz. Som aan den Procureur-Generaal
 „ der eerwaarde Maatschappy der *Jezuïten* betaalt,
 „ en door dezelve na deze Provinciën overgemaakt
 „ worden.”

Wanneer zyne Excellentie op het Punt stond van
 na *Vera-Cruz* te gaan, om zig aldaar fcheep te be-
 geven, wierd dezelve zeer ziek, en op den 28 *Mey*
 van hetzelfde Jaar opende hy zyne laafte Wille, om
 dezelve nog eens te overzien, waarna zy wederom
 toegezegelt wierd. En alhoewel hy by twee Codi-
 cillen in zommige byzondere Legaten eenige Ver-
 andering maakte, liet hy echter die ten behoefte der
 Zendingen van *California* in haar geheel en onaange-
 roerd: In zodanig een gelukkig Gevoelen overleed hy
 den derden *Juny* daaraan volgende binnen *Mexico*,
 en wel in de Armen van Vader *Francisco de Sol-
 chaga*, een *Jezuït*, en Hoogleeraar der Godge-
 leerdheid aldaar. Doch onaangezien de uytstekende
 Neiging en Schikking van dien edelmoedigen Man,
 welke hy voor zyne byzondere Perfoon omtrent de
 Zendingen en Zendelingen deed blyken, zo was hy
 echter, als Onderkoning, buyten Staat van aan de-
 zelve eenigen Dienft te kunnen of te mogen doen:
 De voorgaande Koninglyke Patenten wierden zo
 ftiptelyk geheim gehouden, dat hy niets het minfte
 van derzelver Inhoud kon ontdekken; ook waren
 geduurende den Tyd zyner Regeering geenerhande
 nadere Beveelen omtrent de Zaken van *California*
 ten Hove ingekomen; de Vaders zelve zaten mede
 ftíl, en verzogten verder om geene Gunft, alzo zy

van de voorfz. laafte Koninglyke Patenten insgelyks geene Kennis hebbende , zonder eenige Hoop van buytengewoone Onderftand zedert het Jaar 1705 moeften leven; en zelfs was de gewoone Betaaling in alle de Zendingen grootelyks verachterd; zy konden het verdere Conquest van *California* niet anders dan door hunne eigene Middelen, en zelfs maar flaauwelyk, vervorderen. Hetzelve gebeurde ook in *Sonora* en *Pimeria* aan Vader *Kino* , die tot zyne groote Droefheid den Oogft in de zeer wydwytgestrekte Landsdouwen voor de Zeiffe der Evangelie-Leer wel ryp zag, maar denzelven, by gebrek van behoorlyken Onderftand en genoegzaame Arbeiders, in de Schuur niet kon vergaderen.

California moeft derhalve onder zodanig een Ongeryf noodzakelyk blyven zukkelen; want niet alleen was het verfteeken van het zo lang verwachte Secours uyt *Pimeria* , wanneer die Zending eens ten volle geconquesteerd en bebouwd zoude zyn, en men van derzelver Kust langs den Inham heenen, die volkomen ontdekt, en tot aan de Rivier *Colorado* naauwkeurig opgenomen was, het gewenschte Nut zoude kunnen trekken; maar ook, dewyl het Hoofdoogmerk, om namentlyk de Verwinning der aan beide de Oevers dier Rivier gelegene Gewesten te vervorderen, en de wederzyds opgerechte Zendingen met den anderen, tot onderlingfen Byftand, te vereenigen, mitsgaders de Ternederzettingen tot aan de vruchtbare Landsdouw van *Puerto de Monte Rey* uyt te breiden, door Onmacht gestaakt moeft worden. Deze ten uyerften gewigtige Onderneeming zoude buyten alle twyfel door de Vaders *Salva-Terra* en *Kino* volvoerd zyn, indien men hen, volgens zyner Majesteit Beveelen, had gelieven te ondersteunen; maar alles liep hen tegen, en wierd ten eenemaale gedwarsboomt.

Ik ben byzonder breedvoerig geweest omtrent de by hen ontmoete Hinderpaalen, om daardoor te be-
toogen, dat alle degeene, welke de Maatschappy
van Verzuym en Nalatigheid in de Vervorderingen
haarer Zendingen beschuldigen, geene de minste
Schaduw van Reden en Waarheid op hunne Zyde
hebben. Ik heb de Uytkomsten van verscheidene
Jaaren aan den anderen gehecht, om den Draad van
myn Bericht niet te dikmaals af te breeken. Maar
alsnu zullen wy eens na Vader *Salva-Terra* terug
keeren, dien wy in de Maand *Augusti* 1705 by zyn
Bezoek van het Collegiaat-Huys te *Guadalaxara*
gelaten hebben.

De Vader-Provinciaal had het voorfz. Bezoek wel
haast geëindigt, en ook met verscheidene Leden der
Audiencia aldaar, en met andere toegenegene Wel-
doenders van *California*, in Onderhandeling ge-
weeft; en verkregen en opgehaalt hebbende al het-
geen maar mogelijk was, vertrok hy daarmede na
Matanchel; bragt zyne Onderstandenen en Vervullin-
gen aan Boord, en quam, na eene aangename en
behoudene Reis, den 30sten *Augusti* in de Baai
van *San Dionysio*, binnen het Gezicht zyner gelief-
de Zending van *Nuestra Senhora de Loretto del*
California ten Anker: Hy stapte, tot eene onbe-
schryflyke Vreugde, zo ten opzigte van hemzelve,
als van de Vaders, de Soldaten, en ook de *India-*
nen, die hem voor hunnen algemeenén Vader hiel-
den, onder eene algemeene Toejuyching, aan Land.
Hy vond dezelve echter niet in zodanigen Toestand,
als hy wel verwacht had; niet tegenstaande zy de nu
en dan by Vader *Piccolo* uyt *Sonora* gezondene On-
derstandenen en Vervullingen wel ontfangen hadden.
De Provinciaal had hem tot Visitator dier Provincie
aangesteld, om dat diergelyk een Ampt een Onder-
werp van gelyken Yver en Onvermoeidheid, als hy

bezat, vereischte; daarenboven kon hy, door zyne Achtbaarheid en Ontzag gestaafd, hoewel van eene armelyke Gedaante, uyt die rykere Zendingen zeer gemakkelyk eenige Onderstandenen aan Leefstocht trekken, en na *California* overbrengen, alwaar dezelve volstrekt hoognodig waren.

Hieromtrent was Vader *Piccolo* zo oplettend en yverig, dat men met waarheid kan zeggen, dat zyne Zorg en Liefde voor en tot de Zending dezelve dit Jaar behouden heeft. De eerwaarde Provinciaal bedankte hem dienzelfen Dag, namentlyk den 30 *Augusti*, wanneer hy aan hem van zyne Komst te *Loretto* Kennis gaf, in de volgende Uytdrukking: „ God loon uwe Eerwaardigheid voor den Onderstand ! welken gy gezonden hebt aan deze Vaders, die ik anders by myne Herwaardskomst zoude gevonden hebben.” Door de Wreedheid en den Hoogmoed van den Capitein *Escalante*, die zig zo weinig aan het Oppergezag der Vaders stoorde, als het geheel Guarnisoen zyn Bevel toonde te gehoorzamen, wies het Ongemak en teffens de Lydzaamheid der Vaders oogfchyneelyk aan. Door zodanig een Wangedrag wierd Vader *Ugarte* eindelyk bewogen, en zelve genoodzaakt, een Verhaal daarvan aan Vader *Salva-Terra* na *Mexico* te zenden, om daarin de behooryke Voorziening te doen. De Vader bragt om die Redenen ook den *Portugees Don Esteban Rodriguez Lorenzo* mede, dien hy nu tot Capitein aanstelde, en teffens, door middel van zyne verwonderenswaardige Zachtmoedigheid, zo veel op de Gevoeligheid van *Escalante* over zyne Afzetting vermogt, dat hy nog eenigen tyd lang als slecht en gemeen Soldaat den Dienst in *California* bleef waarneemen, tot dat hy tot Capitein-Luytenant verhoogt, en na het Guarnisoen van *Nacofari* gezonden wierd, van waar hy gekomen was. De

De
den i
Guar
als o
wierd
Ugar
heid
Lond
waren
verder
Guar
duure
verio
en de
wiens
Arbei
scheid
en ve
zelve
ook b
fchied
Zomn
terne
de R
lyk w
Zendi
der d
Oeffe
wasse
tot de
vervo
door
aan te
dezel
ne du
lieftal

De eerwaarde Provinciaal vertoefde twee Maanden in *California*, arbeidende met het Volk van het Guarnisoen en onder de *Indianen* niet anders, dan als of hy maar een gemeene Zendeling was. Hy wierd onderrecht, dat de Vaders *Bassaldua*, *Juan Ugarte* en *Pedro Ugarte* kort na zyne Afwezenheid van den anderen gescheiden, en na *San Juan Londo*, na *San Xaverio* en na *Loretto* vertrokken waren, en wel de laatste, om zig in de Taal nog verder te oeffenen, en teffens het Bewind over het Guarnisoen te voeren. Vader *Juan Ugate* had gedurende dat Jaar verscheidene Gronden te *San Xaverio* tot Bouw- en Zaailanden bequaam gemaakt, en de *Indianen* in de Landbouw onderrecht, tot wiens Aanmoediging hy hen geduurig, als de eerste Arbeider, voorgegaan was. Hy had wyders verscheidene Vorderingen in die Landstreek volvoert, en veele *Rancherias* zo verre gebragt, dat zy zig zelve in Dorpen veranderd zagen. Hetzelve was ook by Vader *Bassaldua* in *San Juan Londo* geschied, en de Stad daardoor vergroot geworden: Zommige *Indianen* quamen zig vrywillig derwaards ternederzetten; andere, in het Gebergte en tusschen de Rotsen opgejaagd en gevangen, wierden gelijk wilde Beesten aangebragt, en dus in deze twee Zendingen en derzelver Visitatie-Steden, niet minder dan in de Hoofdstad *Loretto*, alle de gewoone Oeffeningen van Catechisatie der Kinderen en Volwassenen, de Uytdeeling van *Pozoli*, en andere tot de Zending behorende Zaken, op het yverigst vervordert. De Provinciaal trok alle de Zendingen door; bezogt de Dorpen, welke men begonnen had aan te leggen, als mede de *Rancherias*, welke met dezelve in Vriendschap leefden, en verwon, door zyne duydelyke en ligt-begrypelyke Onderwyzingen en liefstaligen Omgang, de Herten van alle de *Indianen*.

Hy prees wyders aan, de Zendingen te *Ligui* of *Malibat* en op de Rivier *Mulege* tot stand te brengen, waartoe hy alle bequame Middelen aan de hand gaf, om dezelve zonder Uytitel te kunnen volvoeren. Daar waren maar drie Zendingen, en het was nodig, dat een van hen het Bewind en Bestier van 't Guarnisoen te *Loretto*, en der Zendingen van *San Xaverio* en *Londo* zoude moeten aanvaarden, terwijl de overige Vaders bezig waren met het oprichten der twee andere Zendingen. Het was waarlyk eene zo zwaare Last, welke de Schouders van éenen en denzelven Man onmogelyk konden torssen. De Zorg in der tyd voor het Guarnisoen, desselfs Magazynen, Leefstocht en derzelver Verdeeling; de Betaling der Soldyen van de Soldaten en Matrozen; de Oppassing der Zieken en *Indianen*, en de Bezorging van Levensmiddelen en Onderstand voor en aan de afwezende Vaders en Soldaten, waren zo menigvuldig en zwaar, dat niemand, die geene de minste Beslommering ter waereld had, dezelve kon beheeren. Maar God voorzag daarin, en geliefde een bequaam Middel daartoe te beschikken.

De Vader-Provinciaal had den Broeder *Jayme Bravo*, eenen naarstigen en zeer verstandigen Man, van een uytstekend-vroom en godsdienstig Gedrag, en die als Dienaar en Oppasser wylen den Visitator *Pineyro* verzelt had, van *Mexico* overgebracht. Deze Broeder, verneemende, dat de Vader-Provinciaal na *California* zoude gaan, verzocht denzelven, om hem in eene zo verre en zwaare Reis te mogen verzellen. Het Oogmerk van Broeder *Jayme* hiertrent was, om van den Vader-Provinciaal Verlof te verwerven van in *California* te blyven, en de Vaders in den Dienst, tot de Zendingen betrekke-lyk, te ondersteunen. De Tyds-Omstandigheden en de Gesteltenis van Zaaken begunstigten zyn herhaald Ver-

Verzo
Gebro
ten ee
bezo
terwy
lyke
verric
Yver
rende
ren,
Mede
gen d
vond
als M
ting v
uytbli
De
der ee
kome
het zy
moed
dig o
men
Cave
worpe
nia k
ten n
daten
scheid
jen,
tot da
drage

Verzoek : De Vader-Provinciaal zag , dat'er groot Gebrek aan Zendelingen was , en dat deze wenschten eenen Broeder te mogen hebben , die hen in het bezorgen der tydelyke Belangen kon ondersteunen , terwijl zy de Handen vol hadden , om hunne Geestelyke en Priesterlyke Bezigheden naar behooren te verrichten. Hy aanbeval hen gevolgelyk dezen van Yver blakenden Broeder *Jayme Bravo* , die gedurende den Tyd van veertien achtereenvolgende Jaaren , met eenen uytsteekenden Yver , als tydelyke Mede-Helper , aan de Zending en aan de Zendelingen de grootste Diensten deed , tot dat men goedvond hem tot het Priesterschap toe te laten , en hem , als Mede-Zending , in zynen Yver ter Voortplanting van het Geloof des te meer te kunnen doen uytblinken.

De Vader-Provinciaal besloot zyne Visitatie , zonder eenige schriftelyke Beveelen , aangaande het toekomstige Bewind der Regeering , achter te laten ; het zy , dat hy , volgens zyne aangeboorene Zachtmoedigheid , dezelve niet wilde geven , dan onnodig oordeelde te zyn ; alleenlyk bezorgende , dat men van de Instellingen , by den Vader *Hernando Cavery* , als Visitator , voor andere Zendelingen ontworpen , en van zodanige Articulen , als in *California* konden te pas komen , naauwkeurige Afschriften nam. Na dat hy vervolgens van de Vaders , Soldaten en geliefde *Indianen* zynen Vaderlyken Afscheid genomen had , stevende hy na *Nieuw-Spanjen* , om het Bestier dier Provincie te vervorderen , tot dat het verzogte Ontslag van het aan hem opgedragen Ampt uyt *Romen* zoude aankomen.

IX. HOOFDSTUK.

De twee Zendingen van San Juan Baptista Ligui, en van Santa Rosalia Mulege; de Vordering en Voortgang van de andere, en een nieuwe Opneeming der Kust aan de Zuyd-Zee.

De Provinciaal had aan zyne Zendelingen in *California* voornamentlyk drie Dingen aanbevoelen; eerstelyk, de beide Zendingen bezuyden en benoorden *Loretto* zonder verzuym te voltoijen; ten tweeden, het Land verderop te bezigtigen, en na gevoeglyke en bequaame Plaatsen voor nieuwe Zendingen te zoeken, onder aanbieding, dat, wanneer zy zouden gevonden zyn, hy dezelve van de nodige Zendelingen zoude voorzien; en laatstelyk, eene Opneeming van andere Streken langs de tegenover de *Zuyd-Zee* gelegene Kust te doen, en eene Plaats uyt te vinden, alwaar de na de *Philippines* gaande en van daar komende Schepen veilig konden inloopen, welk Geryf men tot nog toe, hoe zeer gezocht en gewenscht, had moeten derven.

De Vader-Provinciaal was zo dra niet uyt het Land vertrokken, of de Stichtingen der Zendingen wierden by de hand genomen. Dienzelven Dag, zynde de laatste *November* 1705, aanvaardeden beide de Vaders, onder geleide en opzigt der Grootte Moeder, Beschermster en Voorstanderes hunner Zendingen, hunne Reis over Land langs verscheidene Wegen: Vader *Pedro Ugarte* vertrok na de Kust van *Ligui*, 14 Mylen bezuyden *Loretto* gelegen; en Vader *Juan Manuël Bassaldua* na de *Rivier Mulege*, ten Afstand van 40 Mylen noordwaards, terwyl Vader *Juan Ugarte* terug bleef,

om

om vo
derhoo
Vad
righeid
zeer h
Monq
in de
den N
Don
Mexic
tien du
handen
aan de
taalde.
doende
nen K
ten st
Zending
verdw
ten; e
ken be
waren
zigt va
Vad
kome
terdoo
Schuy
Masq
Takke
en ee
Steen
genhe
Liefde
zo ze
als w
kem,

om voor de drie eerste Zendingen en derzelver onderhoorige Dorpen Zorg te dragen.

Vader *Pedro* bereikte de Kust zonder veele Zwaarigheid, dewyl de Landstreek langs dien Weg niet zeer hobbelachtig was. Deze Streek noemen de *Monquis* in hunne Taal *Ligui*, en de *Laymones* in de hunne *Malibat*; doch nu verkreeg dezelve den Naam van *San Juan Baptista*, ter Eere van *Don Juan Baptista Lopez*, een Inwoonder van *Mexico*, die deze Zending met een Capitaal van tien duyzend Daalders begiftigde, herwelke in zyne handen bleef, en waarvan hy Jaarlyks den Interest aan de Maatschappy, voor rekening dier Zending, betaalde. In het vervolg van Tyd had gemelde Wel-doender het Ongeluk van zwaare Verliezen in zynen Koophandel te ondergaan, waardoor hy buyten staat geraakte het Capitaal en Interest aan de Zending te betalen, en dus was het gansche Fonds verdweenen. De Zending wierd echter niet verlaten; en na dat de *Indianen* in de nabuurige Strecken bekeerd en in *Rancherias* en Dorpen verdeeld waren, wierden zy ter Bezorging en onder het Opzigt van andere Zendingen gestelt.

Vader *Pedro Ugarte* vond zyne *Indianen* volkomen geruust en vreedzaam en zonder eenigen Achterdocht, alhoewel hy voor langen tyd geene andere Schuylplaats onder hen had, dan den Lommer der *Masquites*, en naderhand in eene Hut, die hy van de Takken der Boomen vervaardigde, terwyl de Capel en eene kleine Wooning van *Adoves* (ongebakken Steenen) gebouwt wierd. Hy poogde de Toegene- genheid zynen *Indianen* door kleine Geschenken en Liefkozingen hoe langer hoe meer te winnen; niet zo zeer, om hem in den Bouw behulpzaam te zyn, als wel, om hen den Catechismus behaaglyk te maken, welken hy hen, zo goed als hy kon, verklaarde, daar-

daarin by zommige *Indianen* van *Loretto* ondersteund, terwyl hy zig zelve in de Taal oeffende. Doch zyne Vriendelykheid kon by de Volwassenen niets het minste verwerven, dewyl zy, uyt hoofde hunner onverwinnelyke Luyheid, hem in geenerhande Dingen eene behulpzame Hand wilden leenen, alhoewel zy benevens andere eveneens door den Vader beedeelt wierden in *Pozoli* en andere eetbaare Waren, wanneer zy nooit in gebreke bleven van hem te komen vinden. Dus was hy genoodzaakt zig met den Bystand van Jongens te behelpen, welke hy door bekoorlyke Spyzen en Geschenken hem overal deed volgen, waar hy maar wilde: Om dezelve nu aan eenigerhande Werk te leeren wennen, zo was het nodig zig van Vindingen en Konstgreepen te bedienen; zomwylen ging hy met hen eene Weddingschap aan, wie de *Mesquites* en kleine Struyken het gezwindste uyt den Grond zoude rukken; zomwylen beloofde hy aan degeenen, welke de meeste Aarde wegdroegen, eene buytengewoone Belooning; hierby moet men niet vergeeten, dat de Vader zelve onder deze Kinderen een Kind wierd; hy tergde en vergde hen met de aarde Kluyten te spelen, en op de Klei te dansen. Hy deed zyne Sandalen uyt en trapte de Klei met bloote Voeten, waarin dan de Jongens hem al huppelende en springende navolgden; de Jongens zongen en waren vrolyk; de Vader zong mede, en dus bleven zy dansen, kneden en treden tot Eetensryd toe. Hierdoor geraakte hy in staat van zyne elendige Wooning en de Capel te kunnen oprechten; welker Inwyding de andere Vaders quamen bywoonen. Hy bediende zig van gelyke Uytvindingen, om hunne Taal te leeren; hy leerde de Kinderen eenige *Spaanse* Woorden, welke zy hem in 't vervolg ook in hunne Taal moesten leeren, en na dat hy door deze kleine Meesters, de Tolken van *Loretto*, en

door

door z
gen on
in hun
ze arm
voor t
lyke M
ter Ca
de klei
hadden
der On
de hy z
Geduld
omstre
te besd
ze zelf
len, op
delyk z
hy eer
Doopt
nieuw
verkry
Vad
zyn on
van gr
een fle
gewag
was b
dezelv
hy een
volgen
waaide
berispe
dat zy
hoorde
Viatie
den la

door zyne eigene Opmerkzaamheid en Redevoeringen onder de Volwassenen, eene toereikende Kennis in hunne Taal verkregen had, zo begon hy aan deze arme Heidenen de Gronden van het Christendom voor te stellen; hy gebruykte duyzenderlei minnelijke Middelen en Wegen, om hen over te haalen ter Catechisatie te komen; hy bediende zig ook van de kleine Kinderen, om door hen, hetgeen zy geleert hadden, ook aan andere te laten weeten, en tot verder Onderwys by hem te doen komen. Dus beyverde hy zig niet eene onverwinnelyke Standvastigheid, Geduld en Arbeidzaamheid, de Wilden, welke daaromstreeks en in de nabuurige *Rancherias* woonden, te beschaven, en tot Christenen te maken; hy ging ze zelfs in de Wouden en Bosschen, Kloven en Holen, opzoeken; onderwees dezelve, en geraakte eindelyk zo ver in de Voortplanting van 't Geloof, dat hy eene menigte Volwassenen door den Heiligen Doop der algemeene Christen-Kerk inlyfde, en deze nieuwe Ternederzetting eene goede Gedaante deed verkrygen.

Vader *Pedro* was van Blydschap opgetoogen, dat zyn onvermoeide Arbeid eindelyk eenige Vruchten van groote Verwachting had voortgebragt, wanneer een slecht en gering Toeval, zonder van andere te gewagen, byna alles in duygen wierp. De Vader was by eene zieke Christen-Vrouw ontboden, om dezelve te berechten; doch aldaar komende, vond hy eenen Toveraar, dien hy niet kende, die haar, volgens der *Indianen* Gewoonte, beblies en bewaaide. De Vader deed hem terstond vertrekken; berispte zyne Nieuw-Bekeerden en Catechisanten, dat zy zulke Dingen toestonden en bywoonden; hoorde de Biecht der Zieke; bediende ze van het *Viaticum* en het heilig Olyfel, en bleef haar by tot den laaften Snik toe. Weinige dagen daarna qua-

men

men eenige *Indianen* met groote Blydschap aan den Vader boodschappen, dat zy dien blazenden Tovenaar opgezocht en doodgeslagen hadden: De Vader nam zulks zeer euvel op; berispte hen zeer ernstelyk, en zond ze, dewyl hy alle de Moeijelykheden, welke uyt zodanig eenen Moord noodzakelyk moesten volgen, zegt te myden, gramstoorig wederom terug. Dit Verwyt was gansch niet na den Smaak der *Indianen*, welke besloten zig daarover aan den Vader te wreken; en offchoon zy listig genoeg waren, en hunnen Toeleg, door een ernstig Gedrag, voor eenigen Tyd wisten te verbergen, zo quam hy echter achter hun godloos en bloedig Besluit door eenen Jongen, die den Vader oppaste. De Jonge verzocht zekere Nacht uyt te mogen blyven, om by zyne Vrienden te gaan slaapen; de Vader sloeg hem dat Verzoek af; doch den Jongen, meer dan ooit te vooren, daarop ziende aandringen, zo vraagde hy hem: Om wat Redenen hy zo zeer aanhield die Nacht by zyne Vrienden te zyn? De Jonge antwoordede gansch eenvoudig: „Om dat, lieve „Vader, men u deze Nacht zal komen vermoorden, en ik gewaarfchouwd ben van Huys te moeten zyn, of anderzins een gelyk Lot zoude ondergaan.” De Vader liet op staande voet zommige hunner Hoofden by hem ontbieden, aan welke hy gansch onbeteuterd een oud en onbruikbaar Musquet vertoonde, en hen met een onverschrokken Gelaat aldus aansprak: „Ik weet, dat gylieden voorgenomen hebt my deze Nacht te komen vermoorden; maar ziet daar! met dit Musquet zal ik u alle alvorens uyt de Waereld helpen.” Hierop week de Vader in een ander Vertrek, en liet de arme *Indianen* in zo groote Schrik en Verlegenheid, dat zy besloten noch diezelfde Nacht hunne Quartieren te verlaten. Zo blohertig en verschrikt

is

is hun
's Daa
te gaa
te, o
zyne
zegt,
dat z
Zy wi
Minz
en we
Ik
wat b
dere
in de
geene
ken to
voor
Een Z
moet
zelve
tuurig
in gro
Va
van S
het J
haams
nig be
hem,
te zen
ding
quam
me en
herste
vatted
voor
na de
J.

is hunne Natie op het zien van eenig Vuur-Roer. 's Daags daaraan was de Vader genoodzaakt dezelve te gaan opzoeken; hy vond ze en had groote Moedte, om hen te overreden, dat hy hen als een Vader zyne Kinderen beminde; voor altoos hun Welzyn zocht, en nooit toeleide hen eenig Leed te doen, en dat zy derhalven geruſt wederom konden keeren. Zy wierden overgehaald, dewyl de Aanspraak in alle Minzaamheid geſchiedde, en quamen alle gemaklyk en wel vergenoegd in hunne Hutten terug.

Ik ben omtrent de Byzonderheden van dit Geval wat breedvoerig geweest, om niet geduurig van andere diergelyke te gewagen, welke byna dagelyks in de nieuwe Zendingen gebeuren. Geen Geduld, geene Vriendelykheid, geene Milddadigheid ſtrekken tot eene genoegzaame en verzekerde Waarborg voor het Leven der Zendingen onder de Wilden. Een Zending in diergelyke Geweſten, gelyk deze, moet nooit zyn Leven dierbaar houden; want hetzelfde hangt ſlechts af van de Domheid en Wiſpeltuurigheid der *Indianen*, en is derhalve dagelyks in groot Gevaar.

Vader *Pedro Ugarte* bleef in deze zyne Zending van *San Juan Baptiſta Liguí*, of *Malibat*, tot het Jaar 1709 toe volharden, wanneer zyne Lighaams Krachten onder alle dien zwaaren Laſt zodanig begonnen te bezwyken, dat men noodig vond hem, tot Herſtelling zyner Gezondheid, na *Mexico* te zenden, alwaar hy teffens de Belangen der Zending kon vervorderen, en Vader *Franciſco Paralto* quam hem te *Liguí* vervangen; doch die arbeidzame en onvermoeide Vader was zo dra niet eenigzins herſteld, of hy keerde na *California* terug, en hervatte den Arbeid by zyne Zending, tot dat hy voor de tweedemaal ziek wierd, wanneer men hem na de Zendingen aan de Rivier *Taqui* deed over-

brengen, welke hy boven eenige andere verkoos, om dat hy van daar uyt, als een bequaam en nuttig Bewindsman en Voorraadbezorger, het arm en onvruchtbaare *California* van allerhande Behoeftens zoude kunnen voorzien.

Vader *Juan Manuël de Bassaldua*, die op dienzelven Dag in 't Jaar 1705 van *Loretto*, onder Ontmoeting van veelvuldige Zwaarigheden en Ongemakken, wegens de ruwe Oneffenheid dier Landstreek, noordwaards vertrokken was, bereikte eindelijk de Baai van *la Conception*. De Afstand dier Baai van de kleine Rivier *Mulege* is over Land gansch niet ver, doch zo hobbelachtig en vol Bosschen, dat men reeds tweemaal te vooren een vergeeffsch Verzoek gedaan heeft, om derwaards langs dien Weg te reizen. Alle deze Zwaarigheden waren echter by Vader *Bassaldua* te boven gekomen: Hy had door de Bosschen heen gehakt; de Steenen uyt den Weg geruymt; de Greppen en Kreeken opgevuld, en eene bequaame Baan voor de Beesten gemaakt, en dus was hy in 't laatst gelukkig aan de Oeverbank der *Mulege* uytgekomen, aan dewelke hy ter Plaats, die hem allerbequaamst scheen te zyn, zyne Zending oprechtde, en wel onder gelyken Arbeid en Ongemak, als Vader *Pedro de Ugarte* in het oprichten zyner Zending te *Ligui* ontmoet had; boven en behalven dat hy nog eenen Weg ter Lengte van 40 Mylen van daar tot aan het Guarni-foen van *Loretto* aanleide, en denzelven te meermaalen verbeterde en herstelde.

Hy wyde zyne nieuwe Zending, op Verzoek van *Don Nicolao de Arteaga*, en van *Donna Josepha Vallego*, desselfs Gemalin, te *Mexico* woonende, en welke hem daartoe een Fonds van tien duyzend Kroonen vereerden, aan *Santa Rosalia*. De Vader bouwde zyn Woonhuys en de Kerk met *Adoves* (on-

(ong
Myl
Tuff
Berge
nen,
alhoe
en V
drie
eene
teren
Rege
alle N
De
en za
dan h
geduc
met
by elk
waarc
wierd
stier
vaard
forni
dat h
daar
dan v
Yagu
wierd
Vade
zyn
hebb
Bewi
dene
den v
laft v
het g

(ongebakke Kluyten) ten Afstand van drie-vierde Myl van het Strand der Zee, en digt aan de Rivier. Tusschen de laatste en de *Sierra*, of den Reeks van Bergen, loopt eene Vlake van zeven Mylen heenen, welke overal met *Mesquites* gedekt is, die, alhoewel zy goede Weide voor Beesten, Schapen en Varkens uytleveren, echter, buyten de laatste drie Jaaren, nooit was bebouwd geweest, wanneer eene Sluys gemaakt wierd, om het Land te bewateren, dewyl anderzins in eene Streek, alwaar de Regen zeer zelden, en op geene vaste Tyden valt, alle Nyverheid zoude vergeefsich geweest zyn.

De hieromstreeks woonende *Indianen* zyn heusch en zagzinnig van Inborst, en minder wispeltuurig dan hunne andere Gebuuren. De Vader volhardede, gedurende vier Jaaren, in derzelver Onderwyzing met eenen onvermoeiden Yver; hy verzamelde ze by elkander, en trok ze uyt alle de Omlanden derwaards, tot dat hy, door Ziekte belet, genoodzaakt wierd na de Overzyde te keeren, alwaar hy het Bestier der Zending van *San Joseph de Guaymas* aanvaardede, welke tot het Gouvernement van *California* behoorde, om aldaar zo lang te blyven, tot dat hy afgeloft zoude worden. Hy queet zig ook aldaar van zyne volmaakte Pligt, zo wel en eveneens, dan wanneer hy zig te *Raum* en aan de Rivier van *Taqui* bevond, werwaards hy in 't vervolg geplaatst wierd. Te *Santa Rosalia de Mulege* wierd hy door Vader *Francisco Maria Piccolo* opgevolgt, die zyn Bezoek der Zendingen van *Sonora* voleindigt hebbende, na *California* overging: Hy voerde het Bewind aldaar, op eene Apostolise Wyze, verscheidene Jaaren achtereen, tot dat hy, na het overlyden van den eerwaardigen Vader *Salva-Terra*, gelast wierd na *Loretto* te komen. Hy vervorderde het geestelyk Conquest vercheidene Mylen noorde-

lyker van daar; maakte gezegenden Voortgang het geheele Land door, en zig zelve bemind by de Inwoonders; preekte de Evangelise-Leer onder hen, en ontdekte verscheidene Streeken, alwaar nieuwe Zendingen, en derzelver Visitatie-Steden, aangelegt en bevestigd wierden; gelyk onder andere voornamentlyk die van *Guadaloupe*, *la purissima Conception* en *San Ignatio*: Eindelyk gaf hy, in het Jaar 1718, het Bewind dier Zendingen aan Vader *Sebastian de Sistiaga* over, die aldaar den Dienst verscheidene Jaaren waarnam, met gelyke Behertiging en onvermoeiden Yver, als alle zyne Voorzaten; hy veranderde zommige Plekken in Bouwland, welke hy uyt de Rivier, door middel van aangelegde Sluyzen, deed doorwateren.

Aldus beyverden zig de Vaders, om aan den Inhoud hunner Lastbrieven volkomen te voldoen. Verscheidene Volwassenen, onder hunne Zendingen behorende, wierden niet alleen tot de jaarlykse Communie, maar ook tot die der tusschen beide vallende Tyden toegelaten. Bovendien wierden verscheidene *Indianen* zo verre gebragt, dat zy redelyk-verstaanbaar *Spaans* konden spreken, en in 't vervolg als Tolken by hunne en andere Natien dienden: Zy wierden insgelyks bequaam bevonden tot Medehelpers en Bystanders in 't Onderwys hunner Landsgenooten, en arbeideden, onder opzigt der Vaders, aan het Werk der Bekeering, met eene buytengewoone en uytmuntende Getrouwigheid. Onder hen allen verdienen, ten opzigtige van derzelver Godsdienstigheid, Onderwerping, Gehoorzaamheid en onvermoeiden Arbeid, *Bernardo Dababa* en *Andero Comanay* in 't byzonder geprezen en aangehaald te worden; gelyk zy ook in de Verhaalen, Berichten en algemeene Brieven van verscheidene Zendelingen, die zig van hen als Medehelpers bedienden, bestem-

stem-
stol-
in a
plan-
I
Ca-
drie-
met
in f
tot
rech-
ten
Br-
dier
Lon-
toch
ven
eerf-
alw-
wie
halv
en
wel
een
dat
gen
H
een
dia-
wel
wie
zom
was
tege
„ l
war

stempeld staan met den overheerlyken Lof van Apostolische Arbeiders in den Wyngaard des Heeren, en in alle de zwaarwigtige Onderneemingen tot Voortplanting van het Christen-Geloof.

Daar waren toen ter Tyd maar drie Priesters in *California*; één van hen had het lastig Bewind van drie Zendingen, en de overige twee waren bezig met de Oprechting van nieuwe; echter alle drie niet in staat, om den Last van den Pater-Provinciaal, tot Onderzoek van bequaame Plaatsen voor de Oprechting van nieuwe Zendingen, te kunnen verligten of te helpen dragen. Doch Broeder *Jayme Bravo* nam die Verplichting over hem, en ging ten dien einde in 't begin van 't volgende Jaar 1706 van *Loretto* af, voorzien van eene genoegzaame Leeftocht, en verzeld by den Portugeesen Capitein, zeven Soldaten en eenige *Indianen*. Hy bezocht voor eerst de Zending van *San Juan Baptista Liguí*, alwaar Vader *Pedro de Ugarte* zyne Zending bewierp; van daar deed hy eenen Tocht van anderhalvedag-reizens langs het Strand: Broeder *Jayme* en de Capitein wandelden vooruit; doch wierden wel haast genoodzaakt terug te keeren, dewyl hen een *Indiaan* van het Gezelschap de Tyding bragt, dat vier van de zeven Soldaten op het Sterven lagen.

Het Geval bestond hierin: Een der Soldaten zag een Vuur branden, waarby en waarop zommige *Indianen* hunne gevangene Visschen braaden, onder welke zig een Slach bevond, *Botates* genaamd, wier Lever een sterk Vergif medevoerde, die by zommige *Indianen* in Schelpen ter zyde gelegd was. Een der Soldaten, dezelve beziende, riep uyt tegen zyne Makkers: „Hier is wat lekkers! wat „lekkers!” Zy gaven alle daaraan Gehoor; maar wanneer zy gingen zitten, om die Lever te verorbe-

ren, zeide een der *Indianen* tegen hen : „ Eet ze „ niet, of gy zyt Mannen des Doods! „ De Soldaat, die dezelve allereerst ontdekt had, antwoordde daarop : „ Voor ulieder Geraas en Getier is „ nooit eenig *Indiaan* of *Spanjaard* bezweken „ noch gesturven, „ en gaf daarop eenige Stukken daarvan aan zyne drie Medemakkers : Een van hen at zommige Stukjes; een tweede proefde ze, doch slikte ze niet door; en de derde bezag alleenlyk zyne hem toegewezene Portie. Het duurde niet lang of zy wierden alle vier, de eene min en de ander meer naar evenredigheid, door Stuypen en Zamen-trekking der Spieren bevangen : De eerste gaf den Geest binnen een half Uur; de tweede volgde kort daarop; de derde was tot 'sanderendaags gansch gevoelloos, en deze laatste met den vierden bevonden zig verscheidene Dagen daarna in zeer slechte Omstandigheden. Men kan gemakkelyk naleiden, dat Broeder *Jayme* en zyn Gezelschap natuurlyker wyze door dat Ongeval ten hoogsten aangedaan moesten zyn. Zy wierden derhalve genoodzaakt hunne Onderneeming te staken, en met de Dooden na *Ligui* te keeren, alwaar zy in de gewyde Aarde van het Kerkhof der Capel begraven, en de Zieken van daar na *Loretto* overgebracht wierden.

Gedurende dien Tusschen-tyd vervorderde de groot- en edelmoedige Vader *Juan Ugarte* zyne vermaarde Ontdekking en het Onderzoek der Kusten aan de *Zuyd-Zee*, gelyk hy daartoe by den Vader *Salva-Terra* in zyne derde Vermaaning gelast was; na dat hy verscheidene Visitatien te *Loretto* en *San Juan de Londo* gedaan had, liet hy zyne voornaamste Zorg gaan, om de Zending van *San Xaverio* in eenen beteren en vasten Staat te brengen. De eerwaardige Vader *Salva-Terra* had welgegronde Redenen, om hem altoos eenen Apostel te noemen;

hoe

hoe
Uga
de Y
waan
weg
gen
gelie
derst
ming
schyn
slag
righ
de e
ston
bequ
we I
ren,
ders
ren,
toe.
van
Wat
gien
aan
te ku
duur
righ
verg
Nyve
tie w
Tyd
den
ande
te w
dege
schyn

hoe hoog en verheven ook die Naam voor Vader *Ugarte* mogt zyn, zo waren echter zyn onvermoeide Yver en zwaare Arbeid dienzelfen volkomen waardig. Hy was altoos en alom in geduurige Beweging; overal zelve tegenwoordig, om de Belangen zyner Zending, en de Uytbreiding der Evangelie-Leer met alle Kracht te behertigen. Hy onderstond alles, en volvoerde alle zyne Onderneemingen; en wel voornamentlyk, wanneer, naar alle schynbaare mogelykheid, geenerhande goede Uytflag te verwagten was, en zig onoverkomelyke Zwaarigheden opdeeden. Zomwylen predikte, vermaande en onderwees hy de Soldaten tot hunne Plicht; stond hen in alles by, en dan ging hy wederom na bequame Strecken zoeken, om Bouwlanden en nieuwe Dorpen aan te leggen; nu doopte hy de Kinderen, en dan catechiseerde hy de Volwassenen; wyders deed hy de Zieken biechten en communiceeren, en diende aan de Stervenden het laatste Olyzel toe. Hy arbeidde daarenboven aan het bouwen van Wooningen; schoot verscheidene Slooten en Watergrachten; leide verscheidene nieuwe Plantagien aan; verbeterde de gemeene Wegen, en hielp aan de Gereedmaking der Vaartuygen, om in Zee te kunnen steeken. Om kort te gaan, hy was geduurig in Bezigheid, en durfde de grootste Zwaarigheden en Ongemakken trotseeren en torssen. Hy vergaderde eindelyk den gewenschten Oogst zyner Nyverheid en Arbeid onder de *Indianen*; die Natie was nu zeer gewillig geworden, om op bepaalde Tyden de Mis, de Bedestonden, de Carechifatien, den Rozekrans, de Meditatie, de Sermoenen en andere Christelyke Oeffeningen en Plechtigheden by te wonen; zelfs ging het daarmede zo verre, dat degeene, welke in gebreke bleven daarby te verschynen, zig gewillig aan de daarop gestelde Boe-

tens onderwierpen; bestaande in Vermindering hunner Bedeelingen, en zomwylen in lichaamelyke Kastydingen, naar mate van hunne Misdryven. De Kinderen waren het eerste en voornaamste Onderwerp zyner vaderlyke Oplettendheid, dewyl derzelver onnozel Ouderdom het meest en allerbest tot het inboezemen der Christelyke Opvoeding en Houding bequaam was. Het Queekschool wierd in het Huys van den Vader gehouden, alwaar zommige zyner Leerlingen hun Verblyf hielden, en by hem met eene weergaloze Verduldigheid en Zachtzinnigheid onderwezen wierden in zodanige Kundigheden, als zy zelve nooit onder de *Spanjaarden* zouden geleert hebben; veele van hen wierden bequaam gemaakt en in staat gestelt, om gansche *Rancherias* te leeren en te beheeren, en dezelve door hun eigen Voorbeeld den Weg van Waarheid en Deugd te doen inslaan. Voor de Meisjes, byzonder voor de geene, welke ouderloos waren, wierd een afgezonderd Huys gesticht, alwaar dezelve, onder het Opzigt eener Meesteres, in alle aan haare Kunne welvoegende kleyne Handwerken onderrecht wierden, terwyl de Vader zelve het Gedeelte haarer godsdienstige Opvoeding behertigde.

Nog een tweede Gebouw wierd tot een Hospitaal of Gasthuys opgerecht, waardoor de Liefdadigheid van den Vader nog des te meer uytblonk, dewyl alle de Zieken by hem zonder eenig onderscheid, zo in geestelyke als lichaamelyke Oppassingen en Handreikingen, tot derzelver Beterschap en Herstelling, of tot hun Uyteinde toe ondersteunt, en veele der laatste in welgegronde Hoop der eeuwige Zaligheid berecht wierden. Over de Houding van eenen dier Elendigen in zyn uiterste was de Vader *Eccheverria*, Visitator van *California*, toen zig te *San Xaverio* bevindende, ten hoogsten aangedaan:

daan
Taal
de S
Biech
niet i
nen,
Roze
wyde
gens
ken V
dan
ren.
gen
ren i
den v
Liefde
zelfs

Bu
deren
venar
Chri
aang
ke d
en v
pen,
den
ste st
ter C
tuur
chela
Med
Hy v
en w
word
uyt
gedu

daan: Dezelve had aan Vader *Ugarte* in zyne Land-Taal volkomen gebiecht, en tegen den Visitator in de *Spaanse* van verscheidene Byzonderheden zyner Biecht Verslag gedaan, en hem verzogt, dewyl hy niet in staat was van in de Kerk te kunnen verschy-
nen, dat hy Visitator met en voor hem den ganschen Rozenkrans geliefde te helpen bidden: Hy smeekte wyders alle zyne Landgenoten om Vergiffenis wegens zyn gehouden zondig Gedrag en onstichtelyken Wandel; verklaarende liever te willen sterven, dan zyne voorige Levenswyze langer te vervorderen. Hy vermaande eindelyk zyne Vrienden en Magen vroom en godvruchtig te leven, en den Vaders in alles te gehoorzamen, en gaf dus in 't midden van Zuchtingen en Gebeden, in eene volmaakte Liefde en Vertrouwen tot God, zyne Ziel in deszelfs Handen over.

Buyten dezen behaagde het God nog eenen anderen *Heiden*, en wel eenen zeer hardnekkigen Tovenaar, of Bedrieger, door Vader *Ugarte* tot het Christengeloof te brengen. Deze was ten hoogsten aangedaan over de Liefde en Toegenegenheid, welke de Vader aan zynen jongsten Zoon betoonde, en verzogt zeer ernstelyk denzelven te willen doopen, doch was ten eenemaal afkeerig zig zelve in den Catechismus te laten onderwyzen. Op het laatste stond hy het eindelyk toe; quam by den Vader ter Catechisatie, en leide aan hem, tegen zynen natuurlyken Inborst aan, alle de Geheimen en Goochelaryen open, door welke hy en andere zyner Medemakkers de eenvoudige *Heidenen* bedrogen. Hy verkreeg in den Doop den Naam van *Domingo*, en was in 't vervolg, verblyd van een Christen geworden te zyn, uyt de Wooning van den Vader en uyt de Kerk niet te trekken; hy bad dag en nacht gedurende de weinige Weeken, dewelke hy na

de Omhelzing van 't Christendom, nog leefde. De Vader deed zyn Lyk met groote Plechtigheden ter Aarde bestellen, om de wilde *Heidenen* van hunne bygelovige Gewoontens by derzelver Begravenissen te ontnemen. Een ander beruchte Tovenaar, die iangen tyd achtereen de *Heidenen* en Nieuwbekeerden tegen de Vaders opgerokkent had, quam al huy-lende en krytende na *Loretto* afzakken, alwaar zig Vader *Ugarte* toenmaals bevond, verzoekende van hem gedoopt te mogen worden. Zyne Traanen en Beloften van Beterschap, en te *Loretto* te zullen blyven, haalden den Vader over, om hem onder zyne Bescherming en Zorg te neemen: Hy onderwees hem in de Grondbeginzelen van het Geloof, en doopte hem op den Dag van *St. Ambrosius*, namentlyk den 7 *December*, in 't Jaar 1705, wanneer hy den Naam van gemelden Heilig verkreeg. 's Daags daaraan vertrok de Vader na zyne eigene Zending van *San Xaverio*, om het Feest der Ontfangenis Onzer Lieve Vrouwe aldaar te vieren; den 9 keerde hy wederom na *Loretto*, alwaar hy bevond, dat de nieuwe Christen zynen meesten Tyd in de Kerk gesleeten had, en dien dag ziek geworden was; hy stond hem by tot het laatste Ogenblik toe, wanneer hy overleed met de grootste Blyken van Gelatenheid en Genoegen, dat hy tot een Opperwezen geroepen wierd, in wiens Handen het Lot van alle Menschen gesteld was.

In het midden dezer Bezigheden wierden ook by Vader *Juan Ugarte* de laatste Schikkingen gemaakt tot het vervorderen der Opneeming van de Zuydkust; en het Hoofd der *Yaquisen*, van welke Natie hy 40 Soldaten geëyscht had, quam met die Manschappen zelve over. De Capitein van het Garnisoen te *Loretto* woonde die Onderneeming met 12 Soldaten en zommige *Indianen* by. De Beesten
en

en d
in g
der
in d
van

D

San

van

zy aa

San

ter e

ontm

trent

Doch

dervo

Hoed

Tege

hond

welke

jaars

zwor

ver z

mige

van d

tot h

keerd

de K

steld

ter in

gen t

droog

in de

gebo

kenn

geen

wier

en de Leefstocht tot het doen dier Expeditie waren in gereedheid gebragt, en Vader *Ugarte* en Broeder *Bravo* braken met deze verscheidene Benden, in drie Rotten verdeeld, den 26sten November 1706 van *Loretto* op.

De eerste Plaats onderweg was de Zending van *San Xaverio*, het allernaast by het Visitatie-Steedje van *Santa Rosalia* gelegen; vervolgens quamen zy aan eene Beek, welke by hen met den Naam van *San Andreo* bestempelt wierd, en alwaar zy de Mis ter eere van dien Apostel hielden. Langs dien Weg ontmoeteden zy verscheidene *Indianen*, die zig op-trent hen zeer vriendelyk en gulhertig betoonden. Doch wanneer zy de Zee begonnen te naderen, ondervonden zy de Noodzakelykheid van op hunne Hoede te moeten zyn, en zig alle Ogenblikken tot Tegenweer gereed te houden, doordien ruym tweehonderd *Indianen*, van de Natie der *Guaycuras*, welke met eenen doodelyken Haat tegen de *Spanjaarden* vooringenomen waren, langs den Weg zworven. Zy onderzogten de Kust eenige Mylen ver zuydwaards aan; doch ontdekten niets dan sommige Kreeken en *Rancherias*, welker Bewoonders van den Vischvangst leefden, en het versc Water tot hun geryf uyt gegravene Kuylen trokken. Zy keerden van daar na het Noorden terug, en vonden de Kust aldaar, tot hun Ongeluk, nog slechter gesteld; gerakende door het Gebrek van versc Water in de uyerste Verlegenheid. Zy hielden zig eenigen tyd op aan den Oever eener kleine Rivier, die droog lag, en anderzins by regenachtig Weer zig in de Zee loschte; doch door de menigte van Wilgeboomen en Lisch, welke daarop groeijden, te kennen gaf, dat de Landsdouw daaromstreeks gansch geene der onvruchtbaarste zyn moest. Hiervandaan wierd eenige Manschap uytgezonden, om de ver-

de-

dere Opneeming der Kust te volvoeren; doch ge-
laft niet verder, dan alleenlyk tien of elf Mylen van
daar te verwyderen. Inmiddels wierd de Oever van
dat droog Riviertje op- en nederwaards gevolgt,
om verfch Water te vinden, doch te vergeeffch.
Zy floegen vervolgens verfcheidene en byzondere
Wegen in, om eenigerhande kleine Plekken Lands
te ontdekken, welke het voor dien Nacht nodige
Water mogten kunnen nytleveren; maar geduuren-
de de geheele Maand van *December* wierd geen
Water voor Menfchen en Beesten ontmoet. Zy
vonden echter dien Nacht, hoe zeer ook door den
Dorft afgemat en verzwakt, nog eene Schuytplaats,
en flookten Vuuren, om zig tegen de Koude te ver-
weeren; ook lieten zy hunnen Beesten los, om mis-
fchien onder die Omzwervingen eenig Water te mo-
gen vinden; maar alle hunne Voorzorg en Overleg
wierd verydelt, en zy moesten de Nacht met veele
Ongeruftheid doorbrengen.

In den daarop volgenden Ochtendftond hield de
Vader eene plechtige Mis ter eere van de Ontfange-
nis Onzer Lieve Vrouwe, en ftortede, onder de
Befcherming dier onbevleete Moeder, de ootmoe-
digfte en vuurigfte Gebeden tot God uyt, dat het
zyne Almogendheid niet mogt behaagen hen allen,
op zulk eenen grooten en aan hem voornamelyk ge-
wyden Feefdag, van Dorft te laten creveeren. De-
ze Smeekingen van den Vader wierden door alle
de aanwezende Reisgenoten eendrachtiglyk onder-
fteund, en op gelyken Tyd wierd ook by Vader *Pe-
dro Ugarte* eene plechtige Mis, ten behoeve van
den goeden Uytflag der, ondernomene Ontdekking,
te *Loretto* gedaan. Na den Dienft wierd de Litany
van Onze Lieve Vrouw gezongen; doch aleer de-
zelve geëindigt was, wierd by eenen *Indiaan* van,
Taqui, in zyne Taal, overluyd uytgeroepen: Wa-
ter!

ter!
en b
fcho
Nac
en g
öntn
ware
ganf
ter z
hetze
mede
de g
de T
dien
wierd
vifion
daan.
neem
rug,
hen g
men
wyde
vloeijs
Du
Voord
Onder
alwaar
van d
dezelv
vaar o

ter! Water! Men brak aanstonds na die Streek op, en bevond het eene volslagene Waarheid te zyn, of schoon men 'savonds te vooren en geduurende de Nacht, daaromtrent verscheidene maalen gepasseerd en gerepasseerd was, zonder eenigen Droppel te ontmoeten. De ter wederzyden gelegene Plekken waren droog, en men kon naar waarfchynelykheid gansch niet verwachten, dat daaromstreeks eenig Water zoude kunnen gevonden worden. En alhoewel hetzelfde niet toereikte, om het geheele Leger en de medegevoerde Beeften volkomen te geryven, noch de geleege Vaten daarmede op te vullen, om in de Terugreize zig daarvan te bedienen, zo als men dien dag hetzelfde beslooten en vastgesteld had; zo wierd echter aan Onze Lieve Vrouw voor die provisioneele Laaffenis eene plechtige Dankzegging gedaan. De vooruyt en byzonder afgezondene Opneemers en Onderzoekers van de Kust quamen terug, en deden Verslag, dat zy, ingevolge den aan hen gegebenen Last, dezelve naauwkeurig opgenomen en onderzocht hadden, en eindelyk aan eene wyde Baai gekomen waren, die echter geene Uytvloeiingen van versch Water had.

Dus keerden zy alle, zonder eenig het minste Voordeel in die zeer moeiljelyke en byna doodelyke Onderneeming gedaan te hebben, na *Loretto* terug, alwaar zy wederom eenen plechtigen Dienst ter eere van de Patrones hunner Zending vierden, om dat dezelve hen alle uyt een zo baarblykelyk Levensgevaar op die schraale en barre Kusten verlost had.

X. HOOFDSTUK.

De Terugkomst van Vader Salva-Terra in CALIFORNIA; zyn aldaar verrichte Arbeid. De Zending van San Joseph de Comonda, by Vader Mayorga gesticht; en hoe de Zending, wegens het Verlies haarer Barken, en door de Schipbreuk der Vaders Guillaume en Guisai, van welke de laatste verdronk, in de allergrootste Verlegenheid gedompelt wierd.

Terwyl de Paters Missionarissen in *California* met de Volvoering der Beveelen van Vader *Salva-Terra* bezig waren, ontving deze laatste zyne verzogte Dimissie, als Pater-Propinciaal, uyt *Romen*, waarop de Generaal *Miguel Angelo Tamburini* de Beroeps-Brieven van Propinciaal aan den Vader *Bernardo Rolandegui*, Propinciaal-Agent te *Mexico* en *Romen*, afvaardigde, die te *Mexico* terug gekomen zynde, den 17 September 1706 het Bewind aanvaardede.

Vader *Salva-Terra* keerde met groot Genoegen na het Collegie van *San Gregorio*, om met Vader *Alexandro Romano*, benoemde Agent tot Waarneeming der Belangen van *California*, gezamentlyk de behoorlyke Afrekeningen der Soldyden van de Soldaten, en de Goederen en Provisien voor de Guarnisoenen en Zendingen te bezorgen. Vader *Juliano de Mayorga*, naauwelyks uyt *Spanjen* aangekomene Zendeling, benevens Vader *Rolandegui*, hadden het zodanig geschikt, dat zy uyt de Haven van *Matanchel*, werwaards de Bark zoude gezonden worden, hunne Reis konden vervorderen. Doch de Vader, in plaats van te *Matanchel* aan Boord te

gaan,

gaan,
Mylen
en Son
Welde
ge vry
De Va
na Ma
dene
bragte
rug ge
tighed
sten-K
Verha
doen.
ten ov
den v
ding,
mèn w
Do
Veran
Reis,
Opfeh
ander
makke
lyk A
aan B
waren
één d
derom
doch
dat hy
hy in
Lever
Nut
Geme
De

gaan, nam zynen Weg, ter Lengte van ruym 400 Mylen, over Land door de Provinciën van *Cinaloa* en *Sonora* tot aan de Haven van *Abome*, om by de Weldoenders en Voorstanders zyner Zending eenige vrye Onderstanden en Liefdegiften op te haalen. De Vader had in zyne laatste Reis van *California* na *Mexico* vyf welgeaarde *Indianen* uyt verscheidene *Rancherias* mede gevoert, en de eerst aangebragte drie tot het vervorderen van hun Welzyn terug gelaten, om dat zy, de fraaije Godsdienstplechtheden der in *Nieuw-Spanjen* opgerichte Christen-Kerken gezien hebbende, daarvan een gunstig Verhaal aan hunne Landgenooten zouden kunnen doen. De vyf *Californianen* wierden by de *Jesuiten* overal met groote Liefde ontfangen, en gehouden voor de Eerstelingen dezer moeijelyke Zending, welke ter Eer van God en het Lam ondernomen was.

Doch vermits de Ongezondheid van 't Land, de Verandering van Lucht en Voedzel, en de lange Reis, wierden zy alle vyf ziek; de Verhinderen en Opschorting, daardoor veroorzaakt, deed de hen anderzins overgekome Moeijelykheden en Onge-makken nog meer vergrooten. Zy bereikten eindelijk *Abome*, alwaar zy den 30sten *January* 1706 aan Boord gingen, om na *Loretto* te vaaren. Zy waren naauwelyks van Land gestookten, wanneer één dier *Indianen*, *Don Diego Joseph* genaamd, wederom door eene doodelyke Krankte bevangen wierd; doch desselfs welgemoede Gelatenheid was zo groot, dat hy den Almogenden geduurig bad, hem, aleer hy in *California* mogt belanden, uyt het tydelyke Leven te haalen, indien hy verder van geenerhande Nut en Dienst tot Opbouwing en Stichting zyner Gemeente kon strekken.

De Vader bezogt hem nog in zyne laatste Ogenblik-

blikken, welke hy in alle Onderwerping met zodanig eene Godsdienstigheid en vuurige Begeerte tot zynen Verlosser besloot, dat zelfs de oudste Christenen daarover versteld stonden, en door eenen heiligen Na-yver omtrent hunne Zaligheid, op zyn zo stichtelyk Voorbeeld, bevangen wierden. Het Verlies van een zo waardig en uytmuntend Persoon wierd zeer beklaagt, en opgevolgt door eenen vreeslyken Orcaan, dien Vader *Salva-Terra* aldus beschryft:

„ De Nacht van den 31sten *January* was by
 „ uytstek donker; wy wierden door den Maat geslingert, en hadden ons Roer verlooren; wy bevonden ons tusschen Klippen en Eilanden, en de Golven sloegen geduurig over het Schip heenen; de Matroozen, door Arbeid en Honger afgemat, en in 36 Uuren geenerlei Voedzel genoten hebbende, lagen ter neêr en gaven alles verlooren. Het minste Quaad, welk wy te duchten hadden, bestond in de Verwachting, dat wy in de Zee van *Gallicia* zouden gedreven worden. *Tristissima Noctis imago!* De *Californianen* omcingelden my als Kuykens, en zy waren geene de minste myner Liefelingen, dewyl zy, als nieuw-geboorene Zoonen van de groote Lieve Vrouw, in haaren Dienst en tot haarer Eer hun Lyf en Leven waagden. *Ne quando dicant Gentes &c.* Eindelyk zegt de Vader in 't Slot: „ In alle myne te vooren gedaane Reizen en Tochten, zo te Land als ter Zee, heb ik nooit van eenig Gevaar en Verslagenheid geweeten, maar by deze Gelegenheid dezelve voor de eerstemaal ondervonden.”

Zy wierden door den Storm na *San Joseph*, tien Mylen-bezuyden *Loretto*, voortgerukt, alwaar zy allereerst het heilige Kruys planteden; wanneer daarop de Wind ging leggen, en de Zee eenigzins bedaard

daar
de
sche
nia
heide
gen
verh
V
Ma
drig
zig
Ech
do,
no w
moes
van
woo
tot
En v
zyne
Dien
het
doen
neen
van
God
pen
hert
moes
gedu
deze
neen
de V
Land
retto
eene
I.

daard was, bereikten zy eindelyk den 3 *February* de gezogte Kust, alwaar zy met de uysterste Blydschap ontfangen wierden. Aangaande de *Californianen* was men niet in staat, om hunne Verbaastheid over de Wonderen, dewelke hunne vier Landgenooten in *Nieuw-Spanjen* gezien, en aan hen verhaalt hadden, met Woorden uyt te drukken.

Weinige Maanden daarna quam Vader *Juliano de Mayorga* van *Matanchel* aan; verzeld door *Don Rodriguez*, Capitein der Bezetting van *Loretto*, die zig met eene voornaame Dame dier Provincie in den Echt begeven had, en door Vader *Ignatio Alvarando*, besccheiden ter Zending van *Sonora*. Vader *Juliano* wierd schielyk ziek, en zyne Krankte zo wel aan de moeiljyke Reis en de Zee, als aan de Verandering van Luchtfstreek, toegeschreven; ook was hy ongewoon aan zoute Kost en *Maize*, welke toen ter tyd tot de eenigste Vervulling dier Bezetting strekten. En vermits zyn Toestand dagelyks verergerde door zynen onverzettelyken Yver en Verpligting, om den Dienst by te wonen, zo nam Vader *Juan Maria* het Besluit hem na de Kust van *Nieuw-Spanjen* te doen overbrengen; doch Vader *Mayorga* zulks verneemende, smeekte op zyne Knien om Vergunning van in *California* te mogen sterven, werwaards hem God, door de Verkiezing zyner Overheden, beroepen had. Het behaagde echter de goddelyke Barmhertigheid hem te herstellen, aan allerhande Vermoeijingen en Ongemakken te leeren wennen, en geduurende den Tyd van 30 Jaaren den Dienst by deze Zending met weërgalozen Yver te laten waarneemen. In 't begin van 't Jaar 1708 bragten hem de Vaders *Saba-Terra* en *Juan Ugarte* na eene Landstreek over, 20 Mylen noord-westelyk van *Loretto*, in het midden van het Gebergte, byna in eenen gelyken Afstand van beide de Zéen, en ver-

volgens in het Vlek, genaamd *Comondu*, waarin zig verscheidene *Rancherias* der *Indianen* bevonden, en niet ver van eene kleine Beek gelegen. Hierop wierd Vader *Mayorga* als Zendeling bevestigd; de Zending, aan den heiligen *Joseph* toegewydt, en by den Marquis *de Villa Puerto*, een zo edelmoedig en milddadig Man, gelyk ook de twee andere waren, van welke wy aanstonds zullen spreken, rykelyk begiftigt.

De Vaders vertoefden eenige dagen by den nieuwen Zendeling; hielpen hem zyne *Indianen* byeen verzamelen en beschaven; ondersteunden hem in het bouwen eener Capel, het oprichten van Hutten uyt Takken en Telgen, en gaven aan de Zending haare eerste Gedaante, waarna zy wederom tot hunne voorige Bezigheden keerden. Vader *Mayorga* was vervolgens, naar zyne gewoonte, onvermoeid, om zyne Zending allengskens in behoorlyken Staat te stellen. Hy had eenige Jaaren te vooren zyne Kerk met groote Plechtigheid ingewydt; de meeste zyner *Indianen* in de beide Visitatie-Vlekken van *San Ignacio* en *San Juan*, buyten en behalven de Hoofdplaats van *San Joseph*, nog in verscheidene verspreide *Rancherias* geplaatst, welke echter alle geduurig zyne Catechisatien quamen bywoonen. Hy rechte de een Queekschool voor Knechtjes, en een ander voor Meisjes onder eene Meesteres, en ook een Hospitaal op, en voorzag alle die drie Gebouwen van behoorlyke Behoeftens. Hy leide eenige kleine Velden aan tot het bouwen van *Maize*; twee andere wierden tot Wyngaarden bequaam gemaakt, die 'er zeer wel groeiden: Hy verrichtede zynen geestelyken Arbeid met zodanigen Yver en Liefde, dat de Aanwas, de Godsdienstigheid en het goed Gedrag zyner kleine Gemeente aan een ieder tot groot Vermaak verstrekte; zy volhardeden daarin by vervolg van

van
nen
Jaar
Fra
den
dige
loof
M
Stree
en b
Terr
nog
pen
Zee
ner v
gen
Xav
groot
had,
ders i
tens,
de Li
over
nen h
barre
en ze
zy tu
strand
zomn
De
van g
volgt
ris en
nen d
en G
ware

van Tyd , en verscheidene *Indianen* wierden binnen het Jaar tot de Communie toegelaten. Eenige Jaaren daarna wierd hy in zynen Dienst door Vader *Francisco Xaverio Wagner* vervangen , die aldaar den 12 *October* 1744 , midden onder de voorspoedige Pogingen ter Bevordering van het heilig Ge loof , quam te overlyden.

Men had reeds verscheidene andere bequaame Streeken tot het aanleggen van Zendingen ontdekt , en binnen weinige Jaaren , wanneer Vader *Salva-Terra* in *California* terug gekomen was , wierden nog meer diergelyke gevonden ; doch door de Rampen en Tegenspoeden , welke men toen ter tyd ter Zee en te Land onderging , wierd de Vervulling zyn er vuurigste Pogingen ter Volmaking dier Zendingen geduurig gedwarsboomt. De Bark van *San Xaverio* , welke van 't begin dier Zending af tot groot Geryf in het vervoeren van Leefstocht gedient had , ging in *Augusti* 1709 met drieduizend Daal ders in Contanten , tot Inkoop van allerlei Behoeftens , van *Loretto* onderzeil , om dezelve , benevens de Liefdegiften van andere Zendelingen , derwaards over te brengen ; doch dezelve wierd door eenen hevigen Storm , die drie dagen duurde , na de barre Kust der *Seris* , boven *Puerto de Guaymas* , en zestig Mylen benoorden *Taqui* gedreven , alwaar zy tusschen de Zandbanken en Klippen quam te stranden ; zommige Manschappen verdronken , en zommige ontquamen het Doodsgevaar in de Boor.

Deze Ramp ter Zee wierd door eenen anderen , van geene mindere Aangelegenheid , te Land opgevolgt ; want die Landtreek was by de heidense *Seris* en *Tepocas* , welke toen ter tyd van de Christenen der Zendingen onder de *Pimas* , *Cocomaques* en *Guaymas* de bitterste en doodelykste Vyanden waren , ten eenemaale bewoond ; en dus wierden

zy genoodzaakt, na alle de uyt het Wrak geborge-
ne Contanten en Zaken van eenige Waarde in den
Grond gedolven te hebben, na de Boot terug te
keeren, en met dezelve, onder duyzenderhande Ge-
vaaren en Ongemakken, na *Yacui* te roeijen. Doch
de *Seris* vielen ten eersten aan 't wroeten, haalden
de Schatten uyt den Grond; namen het Roer van de
Bark, en maakten dezelve, door het uyttrekken van
het Nagel- en Yzerwerk, byna ten eenemaal ontred-
derd en onbruikbaar. Eene Duyker-Boot wierd
echter na Vader *Salva-Terra*, met het Verhaal van
hetgeen gebeurd was, afgezonden, en vermits in
de Zending geen ander Schip dan de *Rosario*, en
wel in eenen zeer slechten en ontramponeerden Staat
zynde, te vinden was; zo besloot de Vader in Per-
foon derwaards te gaan, om de Bark *San Xaverio*
te doen herstellen.

De Vader had, wanneer hy Visitator van *Sonora*
was, een Vrede-Verdrag tusschen de bekeerde *Seris*
en de heidense *Pimas* gesloten. Doch het duur-
de niet lang, of hetzelfde wierd by de *Seris* door
eene yslyke Schending verbrooken, doordien zy
bestonden vyftig der laatstgemelde Natie wreede-
lyk te vermoorden; en alhoewel de Soldaten van
het naastgelegen Guarnisoen dezelve tot op hunne
Kusten vervolgden, kon het echter weinig baaten;
want zy weeken na de Eilanden van *Salsipuedes*,
alwaar men hen zonder Vaartuygen niet kon byko-
men, om ze van daar te doen verhuizen. Vader
Salva-Terra had zig dienaangaande wel tot zyne
Zendelingen vervoegt, doch hy mogt zyne eigene
Persoon niet spaaren, om benevens de andere Va-
ders na de *Seris* te vertrekken, zo wel, om den In-
ham, tot de Rivier *Colorado* toe, te onderzoeken en
op te neemen, als om andermaal de Rust en goede
Verstandhouding tusschen beide de Natien te her-
stel-

Itellen
breid
nia e
ring
ontme
Du
Gehoe
gebrag
ze Vo
wilder
en led
zo wel
Hy ver
alwaar
Officie
ven va
len; e
den O
verio
der ge
derwa
ten uyt
het La
was; a
den to
de Ser
kunne
Op
den T
Vaders
Dorpe
de Kin
cheria
Gedac
ne ove
door

stellen, in hoop en verwachting, van door de Uytbreiding zyner geestelyke Verwinningen in *California* en daarbuyten, geene Zwaarigheid in de Bekeering der *Pimas* tot het Christen-Geloof te zullen ontmoeten.

Dus meende men, dat heide de Kusten onder de Gehoorzaamheid van den Koning en het Evangelie gebragt zouden kunnen worden. Doch terwyl deze Voornemens in Overweging genomen wierden, wilden de Droefheid en Verlegenheid over zyne arme en ledig staande Zending niet toelaten, eenige dezer zo wel beleide Bestekken ter Uytvoering te brengen. Hy vertrok eindelyk met de *Rosario* na *Guaymas*, alwaar hy beval, dat de Bark, met de Matrozen, Officiers en Leeftocht, na de oude en verlatene Haven van *San Juan Baptista* zoude hebben te zeilen; eene andere Party wierd gelast met de Boot na den Oever te stevenen, alwaar de Bark *San Xavierio* gestrand was. De Vader zelve besloot, onder geleide van veertien *Taqui-Indianen* de Reize, derwaards over Land te doen, alhoewel de Wegen uystersten ruuw, hobbelachtig en moeijelyk, en het Land daaromstreeks by de Vyanden bewoond was; alleenlyk uyt inzicht, om gelegenheid te vinden tot het aanqueeken van Vrede en Geloof onder de *Seris*, en teffens om de *Pimas* en *Guaymas* te kunnen bezoeken.

Op dezen met zo veelerlei Ongemakken gepaarden Tocht quam hy ook in de twee laatstelyk by de Vaders *Piccolo* en *Bassaldua* nieuw-aangelegde Dorpen, alwaar hy de Volwassenen onderwees en de Kinderen doopte. Hy haalde verscheidene *Rancherias* der *Seris* en *Tepocas* tot vredelievende Gedachten over, welk gezegend Werk door zyne overredende Welsprekendheid niet weinig, en door de eerwaardige Houding en Vriendelykheid,

zeer grootelyks bevordert wierd; want het miste hem nooit daardoor de Hertten der Wilden terstond te winnen. Hy en zyn Gezelschap hadden in tweemaal vier-en-twintig Uuren geen en Droppel Water gevonden, en waren dus met eenen onverdragelyken Dorst gequeld. Eindelyk quamen zy ter plaats, alwaar de *San Xaverio* gestrand was, en vonden de daartoe behoorende Manschappen van alle Voedzel versteken, en van niets anders dan gekookte wilde Moeskruyden levende. Hy deelde onder hen zyne medegebragte Provisien uyt; doch dezelve konden voor een zo groot Getal Menschen niet lang verstreken. Hy had de Vaders *Fernando Bayerca* en *Miguël de Almazan*, als de allernaastgelegene Zendelingen, om Onderstand van meerder Leeftocht aangeschreven; doch geene *Indianen* noch *Spanjaarden* durfden het wagen, om daarmede door het Lard der *Seris* te trekken. Een der eersten verstoutede zig echter dien Last te volvoeren, en eenen geringen Voorraad aan te brengen: De *Seris* be-toonden zig zo vriendelyk, dat zy hem zelve den Weg na het Strand toe weezen.

De Droefheid en Verlegendheid was zo ver gekomen, dat de Vader niet dan den Dood verwachtte; hy schreef eenen Brief aan den Marquis de *Villa Puerto*; gaf daarin op eene Begrooting der Schulden van de Zending, met verzoek daarvan ontlast te mogen worden, en zond denzelven door eenen getrouwen Jongeling na *Guaymas*: Doch Gods Voorzienigheid geliefde hem tot verdere Diensten te spaaren; want hy wierd by de Wilden van eenen geringen Voorraad van *Maize* voorzien, en daardoor in staat gestelt op nieuws eene Reis na de Haven van *San Juan Baptista* te kunnen doen, alwaar de *Rosario* reeds aangekomen was; doch hy had nog veertien Mylen tot derwaards toe af te leggen

gen
che
Xa
Dez
doo
hiel
derv
ston
gesp
ech
ders
Ma
het
doch
loft
gew
schr
de l
brag
van
staar
H
toch
Xa
twe
in d
brek
ling
vree
zorg
mee
wyl
zeer
dat
Pla
pe,

gen. Niet ver gevorderd zynde, quam hy in de *Rancheria* der *Indianen*, welke de Lading der *San Xaverio* geplundert, en de Bark gesloopt hadden. Deze quamen gewapend ten voorschyn, en wierden door een oud Man met een yslyk Geschreeuw opgehitst en aangemoedigt. De Vader naderde alleen derwaards, en alhoewel hy hunne Taal niet verstond, om dat zy van degeene, welke in *Pimara* gesproken wordt, zeer verscheiden is, zo wist hy echter door Teken en vriendelyk Gebaar, mitsgaders door eenige kleine Geschenken aan dien ouden Man en desselfs Zoonen, de Toegenegendheid en het Vertrouwen der *Indianen* wel haast te winnen; doch wanneer zy het Canon der Bark hoorden losschen, waarvan het Geluyd by hen gansch ongewoon was, zo wierden de meeste zodanig verschrikt en verslagen, dat zy de geplunderde gereede Penningen en andere Goederen aan hem terug bragen, en wyders aanneemelyke Voorwaarden van Vrede met hunne Nabuuren quamen voor te slaan en te sluyten.

Het Volk van de *Rosario* quam met den Leeftocht aan het Strand ter plaatse alwaar de Bark *San Xaverio* voor Anker lag; doch dezelve was reeds twee Maanden te vooren zeilvaardig geweest, en had in dien tusschentyd verscheidene maalen groot Gebrek aan Provise geleden. En alhoewel de Zendingen, die voor de *Seris* niet meer behoefden te vreezen, nu en dan eenigen Voorraad derwaards bezorgden, zo was dezelve echter voor eene zo groote meenigte Volks geenzins voldoende; te meer, dewyl dat Jaar in gansch *Nieuw-Spanjen* de Oogst zeer schraal geweest was. De Vader, wel wetende, dat dertig Mylen landwaards in eene Guarnisoen Plaats, genaamd *Nuestra Senhora de Guadaloupe*, gelegen was, waarover de Capitein *Don Fran-*

cisco Xaverio Valenzuela, die te vooren als een gemeen Soldaat in *Catalonien* gedient had, het Bevel voerde, schreef aan dien Commandant, en verkreeg eene spoedige Bezending van zo veel Leefstocht, als maar mogelyk was; en kort daarna quam gemelde Commandant met eenige Manschappen, en eenen nog ruymeren Voorraad, zelve over: Doch hy noch zyne oude Soldaten, de Droefheid en het Gebrek der Vaders en hunner Medegezellen ziende, konden zig naauwelyks van het storten der bitterste Traanen onthouden. De Vader, gedurende de Herstelling van de *San Xaverio* geen en Tyd willende laten verlooren gaan, ondernam de Bekeering der langs die Kust woonende Wilden. Om zulks behooryk te volvoeren, verzogt hy van Vader *Almanaz*, den *Catechismus* in derzelve Land-Taal te willen overzetten; hy spoorde de *Indianen* vervolgens door kleine Geschenken aan, denzelven gewillig over- en aan te neemen, en verbeeldde zig, dat daardoor alle Moeite en Arbeid rykelyk beloond waren.

De *Seris* hadden eenige Jaaren bevoorens om het Doopzel verzogt, en door de Vaders, gelyk hunne Nabuuren, onderwezen te mogen worden; en ruym driehonderd Zielen gingen, op de vriendelyke Uytodiging van Vader *Gaspar Thomas*, Zendeling van *Quicuguerpe*, in de Zamenleving dier Zending over. Verscheidene andere verzogten gelyke Gunst van Vader *Adam Gil*, Zendeling van *Popula*, die de moeite nam van hen te bezoeken, en te beloven, dezelve in zyne Zending zeer gaarne te willen ontfangen, alhoewel de Luchtstreek aldaar geene der aangenaamste was. Doch Vader *Gil*, hoe grooten Yver en Vlyt hy ook aanwendede, om hunne Land-Taal te leeren, bleef echter onbequaam, om hen ooit genoegzaam of behooryk in de Gronden van het Christendom te onderrechten. Hy verzogt den

Va

Va
mo
der
ger
en
der
der
van
Kuf
uyte
gen
fluy
yver
een
als
verz
der
groc
van
ken
den
ne K
de
goed
als h
verfo
Vred
Seri
onde
D
eene
ke to
gene
enbo
achte
Zwa

Vader-Propinciaal, om als Zending na de *Seris* te mogen vertrekken; doch die Zending wierd door den Opstand der *Tarabumares*, en den daarop volgenden Oorlog tusschen hen en de nabuurige *Pimas* en *Guaymas*, belet en voorgekomen. Hunne verdere Verzoeken en dringende Vertoogen, mitsgaders de Yver en Begeerte, om alle de Bewoonders van *Guaymas* tot aan de daar tegenover leggende Kust van *California*, welkers Verwinning van het uiterste Gewigt en Belang geoordeelt wierd, te mogen onderwyzen, deden Vader *Juan Maria* besluyten, hunne Kinderen, welke met grooten Nayver, en als om stryd, aangebragt wierden, zonder eenige Bedenking te doopen; doch dewyl dezelve alsnog met den anderen niet verzoend waren, zo verzocht hy de Kinderen van de verscheidene Natien der *Seris*, *Pimas*, *Tepocas* en *Guaymas* op een groot Maal, ten dage wanneer de uyt het Guarnisoen van *Guadaloupe*, tot Proviandeering der twee Barken, aangebragte Beesten stonden geslacht te worden. De oude *Indianen* quamen te gelyk met hunne Kinderen zonder eenigen achterdocht, en zo als de Vader bemerkte en overtuygt wierd, uyt een goed Vertrouwen en Eerbewyzing, welke zy hem, als hunnen algemeenen Weldoender, toedroegen en verschuldigd achteden te zyn. Hier wierd teffens de Vrede volkomen gesloten, en hy beloofde aan de *Seris*, dat zy eerstdaags van Zendingen voorzien, onderwezen en van alles bezorgt zouden worden.

De Vader was over den ongelukkigen Toestand eener zo groote meenigte redeyke Schepzels, welke tot de Omhelzing van het Christengeloof zo zeer genegen waren, ten uitersten aangedaan, en daarenboven zeer bekommerd en bedroefd over de Verachteringen en drukkende Lasten der Provincien; de Zwaarigheden, welke zig omtrent de Oprechting

van nieuwe Zendingen opdedden, en voor al en byzonder over de Rampen en Tegenspoeden, met welke men toen ter tyd in *Europa* te worstelen had.

Des Vaders Tegenwoordigheid in *California* was echter ten hoogsten noodzakelyk. Wanneer hy derhalve van zyne gedaane Visitatie, Catechisatie en Vertruosting der *Indianen* van *Guadaloupe* terug gekomen, en de Bark middelerwyle hersteld was, zonging hy aan Boord; zeilde door het Canaal tuschen de Eilanden van *Salsipuedes* heen, en bevond dezelve, tegen alle de gemeene Berichten aan, volkomen bevaarbaar. Vervolgens ging hy op de *San Xaverio* over, en zond de *Rosario* na *Loretto* terug; voer met de eerste na de Baai van *Conception*, om by Vader *Piccolo*, die reeds tot de Zending van *Santa Rosalia Mulege* bescheiden was, een Bezoek af te leggen. Van daar stevende hy na de Baai van *San Dionysio*, of *Loretto*, ten uitersten verblyd, dat hy het zo zeer gewenschte gedeelte van den Inham volkomen ontdekt had.

Hy doortrok de aan de Kust gelegene Gewesten der *Seris*, als mede het Gebergte tot aan het Strand toe; stichtede Rust en Vrede onder derzelver Bewoonders, en maakte hen bereid tot het omhelzen der Evangelie-Leer. De *Rosario* had het geluk van de Waakzaamheid der *Pisibilingues*, beter by de *Européanen* onder den Naam van Vrybuyters bekend, mitsgaders die der Engelse en Hollandse Kapers, toen in Zee zwervende, behouden te ontkomen. Door deze laatste wierd de Onder-Koning grootelyks ontrust, weshalven hy zyne Beveelen na *Loretto* afvaardigde, dat het Schip van *California* in Zee zoude steeken, om het uyr de *Philippines* terug komende Schip te ontmoeten, en hetzelfde tot op eenen verren Afstand van de Kust te doen zeilen, om niet in handen der Kapers te vallen, welke langs
de

de Wal daarop kruysten. Het eerstgemelde Schip zoude dat Gevaar niet ontkomen zyn, dewyl het in het Gezigt der Haven van *la Paz* moest passeeren, alwaar zommige dier Kapers lagen te loeren; indien de Bark het voorsz. Ongeluk niet overgekomen, en daardoor de Uytvoering van 's Onder-Konings Last niet achter gebleven, en gevolgelyk van het anderszins onvermydelyk Noodlot van genomen te worden bevryd geworden was.

Kort na deze Verhandelingen braken de Pokjes onder de *Indianen* uyt, en begonnen zo yslyk te grassceeren, dat de meeste Kinderen, en eene meenigte volwassene Perfoonen, daardoor weggesleept wierden. Hier bleef het niet alleen by: Het aanhoudende Gebrek van Leefstocht, waardoor zy genoodzaakt wierden zig alleenlyk met *Maize* en zoute Kost te behelpen, behalven wanneer nu en dan eenige Ververfingen van de Overkust aangebragt wierden, verwekte allerhande Ziektens onder het Guarnisoen, welke voor verscheidene Perfoonen doodelyk waren. Men was daarenboven beducht, dat door zodanig een algemeen Euvel in zommige reeds bekeerde *Rancherias* een Opstand zoude verwekt, en de Oorzaak dier Sterfte by de Tovenars tot last van de Vaders gebragt worden; dewyl zy de *Indianen* deden geloven, dat hunne Kinderen in het Water van den Doop, en de Volwassenen onder hen door het laatste Olyzel gesmoort en gedoodt wierden. Deze oproerige en valse Inboezeming wierd by het Gemeen, uyt hoofde van de voorsz. groote Sterfte, doorgaans geloofd; en indien de Nieuwbekeerden in de Getrouwigheid omtrent de Vaders niet volhardt hadden, dan zoude de Vrucht van allen hunnen Arbeid eensklaps verlooren geweest zyn. Behalven deze Rampen had *Nieuw-Spanjen* zedert het Jaar 1711 met eene geduurige Schaarsheid van

Le-

Levensmiddelen moeten worstelen, waardoor de Zwaarigheid, van eenigerhande Voorraad en Onderstand na *California* te zenden, nog meer vergroot werd; en om deze Tegenspoeden der Zendingen te volmaken, quam nog daarby, dat zy twee hunder Barken verlooren, waaraan zy zeer aanzienlyke Kosten besteed hadden.

In November 1711 wierd Vader *Francisco Peralda*, die twee Jaaren bevooren in *California* aangekomen was, en in plaats van Vader *Ugarte* de Oppervoogdyschap te *San Juan Liguí* gevoert had, door Vader *Juan Maria* na *Matanchel* gezonden, om aan de voorgenomene Herstelling der *Rosario* behulpzaam te zyn, en indien het nodig geacht wierd, eenen anderen Nieuwnagel te doen bouwen. Doch de Listen en Bedriegeryen der Officiers en Matrozen, die het Werk bezorgden, gingen zo ver, dat zy, de Onkunde der Vaders omtrent den Scheepsbouw te baat neemiende, de Bark, na eenige duyzend Daalders daaraan besteedt te hebben, in eenen nog slechteren staat opleverden; dan dezelve te vooren geweest was; en binnen weinige dagen daarna, door het godloos Bestek en Toelegdierzelver Schelmen, wierd zy, slechts met Ballast geladen, alhoewel 'er weinig Wind was, op het Strand gesmakt en verbryzelt. Nu was het volstrekt noodzakelyk eene nieuwe Bark te laten timmeren. De Scheep-Bouwmeester was een *Chinees*, uyt de *Philippines* geboortig, die buyten en behalven de Onkunde in zyn Beroep, voor een doorsleepen Bedrieger te boek stond; de zo kostelyke Herstelling der *Rosario* bezorgt had, en ook de voornaamste Belegger geweest was, om dezelve te doen stranden.

Daar verliepen ruim 18 Maanden, eer het Schip volbouwd was, en door het Bedrog der daartoe bescheidene Werklieden quamen de Kosten eene Som

van

van twee-en-twintig duyzend Daalders te bedragen; en des niet tegenstaande was hetzelfde ongaaf, lomp, zonder Evenredigheid, en een slechte Zeilder.

Zy gingen echter met hunne Provifien en Onkost-Rekeningen daarop aan Boord, en staken in Zee; doch 't Schip wierd van stonden aan door de Winden en Baaren gelyk een Bal gekaast en herkaast, onder welke Slingeringen de Matrozen in 't algemeen, en wel byzonder degeene, welke aan den Bouw van hetzelfde gearbeidt hadden, onophoudelyk morden en vloekten. Zy wierden eerst na de Kaap van *San Lucas*, en van daar wederom na de Eilanden van *Mafaztlan* toegedreven, alwaar zommige van hen, voor nog grooter Gevaar vrezende, weigerden voor de tweedemaal aan Boord te komen; andere voldeeden aan hunne Pligt, en vervorderden de rampspoedige Reis, tot dat men, na menigvuldige Zwaarigheden en Ongemakken doorgestaan te hebben, eindelijk de Kust van *Loretto* in 't gezigt kreeg; doch in den Nacht van den achtsten *December* ontstond een hevige Storm, waardoor 't Schip, van de Vaart verslagen, na de overzydse Kust gedreven wierd, en aldaar quam te stranden.

In deeze uiterste Nood wierden alle degeene, welke slapen, wakker gemaakt, en gewaarschouwt op hun Behoud te denken; eene Plank of ander Stuk Hout te neemen; zig daarmede in Zee te werpen, of na de Achtersteven te wyken, werwaards twee en twintig Perfoonen, en daaronder ook de Vaders *Gulielmo* en *Doye*, gevlugt waren; zynde de andere zes, behalven Vader *Bensto Guizi*, elendiglyk verdronken. Die rampzalige Vertooning wierd door de Donkerheid der Nacht, en door den hoe langer hoe meer toeneemenden Storm, nog yslyker gemaakt; zy gieng alle Verbeelding te boven, en kan door geene Pen noch Tong beschreven of uytgedrukt

drukt worden. Vier Matrozen wierpen zig in eene kleine Boot, en dreven, alleenlyk op hun eigen Behoud denkende, op Gods Genade en Barmhertigheid af. De overige, welke met de Bark tusschen de Achtersteven en den grooten Mast lagen te dobberen, deden alle moeite, om in de groote Boot af te zakken; doch hadden niets, dan alleenlyk twee kleine Kalbassen, om het Water daaruyt te hoozen. Zy namen het gereedste Houtwerk in handen, hetgeen zy tot Roei-riemen bequaamst oordeelden te zyn, benevens een Stuk van een oud gesleeten Zeil, en dreven daarmede af; in den vroegen Ochtendstond bevonden zy verscheidene Mylen van Land te zyn, wanneer zy alle krachten inspanden derwaards te zeilen, doch moesten gedurende 36 Uuren tegen den Stroom oproeijen, niet anders staat makende, dan in *California* te zullen belanden. Wanneer zy het Strand begonnen te naderen, meenden zy op de Kust van *Taqui* te zullen aankomen, doch ondervonden hunne Rekening qualyk gemaakt, en die van *Cinaloa*, honderd Mylen van *Taqui*, bereikte te hebben, alwaar zy door den sterken Stroom, binnen weinige Uuren, in eene naauwe Kreek, *Barva-Chivato* genaamd, gedreven wierden.

Het is met geene Gedachten na te leiden, hoe groot de Elende gedurende deze korte Overvaart geweest zy: Achtien Menschen in ééne Boot, alle naakt en bloot, doornat en van Koude verkleumd, door het roeijen afgemat, zonder versch Water, zonder eenig Voedzel, en geene andere vertroosting hebbende, dan door de Zee niet ingezwolgen te zyn! Zy vonden geen Vuur, noch eenig Gereedschap, om hetzelfde te maken. Om hunne uytgehongerde Maagen te verquikken, wierden zy genoodzaakt Oesters, Alikruyken, Zeegras, Wortelen en wilde Kruyden te eeten. Het Land was overdekt met

me
zy
py
W
me
Da
uy
her
zy
nam
gen
Ma
doo
gen
reik
Gu
omf
een
ze e
de M
en r
ren;
gedr
V
alwa
Tra
gast
na z
Al
pen
tot h
verstr
onver
daarn
van d
na Ca

met Doornstruyken en Braambosfchen, en offchoon zy by elken Stap hunne naakte Huyden op eene pynelyke wyze kerfden, zo moesten zy echter eenen Weg baanen, om eindelyk by levende Zielen en menschelyke Schepzels te geraken. Ze fleeten twee Dagen, om door alle die Hagen en Heggen met de uysterste Moeite en Arbeid te komen, waarna het hen gelukte eene opene Vlake te vinden, alwaar zy van eenen daaromstreeks woonenden *Indiaan* vernamen, dat de Stedevoogd van *Tamazula* hen te gemoet trok, om hen met Paerden, versh Water, *Maize* en gebakkene Koekjes te geryven, en daardoor in staat te stellen, de Verblyfsplaats van den algemeenen *Rezaval* dier Landstreek te kunnen bereiken. Van daar vervorderden zy hunnen Weg na *Guazave*, de allernaaste Zending van *Cinaloa* daaromstreeks. Hier ververstten zy zig drie Dagen achtereen by Vader *Francisco Mazaregos*, die, om deze eenen zo droevige Schipbreuk geleden hebbende Menschen te verquikken, hen milddadig kleeedde en reedde met en van al hergeen zy benoodigd waren; en de *Indianen*, door gelyke Mededogendheid gedreven, volgden alle desselfs Voorbeeld.

Van daar trokken zy na het Hoofd-Vlek *Cinaloa*, alwaar zy eenige Dagen lang by den Vader *Juan Yrazoqui*, Opper-Bestierder der Zamenleving, vergast en onderhouden wierden, tot dat ieder van hen na zyne bescheidene Post vertrok.

Alle deze Tegenspoeden, Ongemakken en Rampen konden Vader *Guillermo* geenzins beweegen tot het verlaten zyner Zending en Beroep; maar verstrekten in tegendeel tot Aanspooring van desselfs onvermoeiden Yver. Hy vertrok weinige Dagen daarna over Land na de Zending van *Yaqui*, om van daar, in de volgende Maand *January 1714*, na *California* over te gaan, wanneer hy in en met de

de Bark van *San Xaverio* eene tweede Schipbreuk moest beproeven.

Zulks gebeurde by gelegenheid, dat hy tot de Zending van *San Juan Ligui* bescheiden en ingewyd was, alwaar hy verscheidene Jaaren lang zyn Verblyf hield, tot dat hy na de Visitatie-Plaats be-roepen en gezonden wierd. De Zendingen, en der-zelver Onderstand, quamen andermaal van de Bark *San Xaverio* afhankelijk te zyn; en nademaal de Toevoer van Leefstocht en andere Behoeftens, in de nieuwe *Rosario* geladen, vergaan en verlooren waren, zo ontbrak het aan alle Geryf van Klee-ding en Reeding, by de Vaders ten behoeve van de Matrozen en Soldaten, met de uysterste Zorgvuldig-heid, opgekogt en byeen vergaard. De Vaders wa-ren uytgeput en zonder Geld, doordien zy zo groo-te Kosten aan het bouwen van den Nieuwnagel, en den Inkoop van Goederen hadden moeten besteden, welke, gelyk hierboven gemeld is, ongelukkig ver-gaan en verlooren waren.

De *Audiencia* van *Guadalaxara* vond echter goed, de Bedriegeryen der Opzienders en Baazen van dat nieuwgebouwde en verlooren Schip te on-derzoeken, en hen deswegens in Boete te slaan; doch zulks alles was van eene zeer geringe Uytwer-king in *California*. Eindelyk quam het Gerucht en Bericht dier Rampen en Tegenspoeden tot binnen *Mexico* overvliegen, waarop de Onderkoning ter-stond beval, den Bylander, genaamd *Nuestra Sen-bora de Guadaloupe*, welke onder 's Konings Sche-pen behoorde en aangeteekend was, na *California* te doen zeilen.

Dezelve wierd op vierduyzen-d Daalders geschat, en tot laste en afflag der Schuldoverwyzing gebragt; ook was bevoolen daarmede de eene of de andere bequaame Haven voor de *Philippine*-Sche-pen op te

zoe-

zoel
daan
eene
die
venv
quan
Bro
Fran
het
leen
welk
Bark
in p
men
moer
insge
derze
Geld
In
ken
Guar
zien
buyt
van
Terr
lyk
tot a
was,
der
wigt
steek
Have
kon
Cali
en in
zyn;
I.

zoeken; doch na dat de derde Tocht daarmede gedaan was, liet Vader *Ugarte* den Bylander door eenen ervaarenen Scheeps-Timmerman bezigtigen, die zo wel aan de Kiel, als den Bodem en het Boovenwerk groot Gebrek en Bedrog ontdekte; zelfs quam te blyken, dat het Vaartuyg uyt Stukken en Brokken van een op de Kust van *Peru* gestrand Frans Schip te zamen gelapt was, en derhalve quam het ook in den volgende Tocht, wanneer het alleenlyk op eene Zandplaat stiet, te verongelukken, welke Ramp te gelyk eene in *Peru* t'huys hoorende Bark moest ondergaan: Deze was omtrent dien tyd, in plaats van de *San Joseph*, aangekocht, welke men, wanneer zy te *Aquapulco* gezonken was, had moeten verkoopen. De Bark *San Xaverio* leed insgelyks door quaad Weêr groote Schade, en tot derzelver Herstelling ging geduurig veele Tyd en Geld verloren.

Inmiddels bediende men zig van de Duyker-Barken der Inwoonders van de overzydse Kust, om het Guarnisoen en de Zending van Leefstocht te voorzien; doch de Vrachtloonen vielen al te kostbaar en buytenspoorig hoog. Door deze Aaneenschakeling van Rampen en Tegenspoeden wierd Vader *Salva-Terra* belet den Inham aan beide de zyden behoorlyk op te neemen, en de daarin gelegene Eilanden, tot aan de Rivier *Colorado* toe, gelyk zyn Bestek was, naauwkeurig te onderzoeken. De Verwinning der *Seris* en *Tepocas*, welke van zo groot een Gewigt, en zo gelukkig begonnen was, bleef derhalve steeken, als mede het opzoeken eener bequaame Haven op de Zuydkust, waarin het *Philipine*-Schip kon inloopen. De Zendingen in 't Noorden van *California* waren op verre na niet zo wel aangelegd en in staat gebragt, gelyk dezelve behoort hadden te zyn; en de noordelyk gelegene, lagen met haare

Vyanden de *Guaycuros* overhoop; het was derhalve zo ten opzigte van den Koning als van den Godsdienst ten hoogsten oirbaar en heilzaam, zig met die Natie te verzoenen, en dezelve tot het Christengeloof te brengen, ten einde men van *Loretto* af tot *Cabo San Lucas* toe geene Vyanden meer achter den rug mogt hebben.

Niet tegenstaande deze veelvuldige Zwaarigheden en Bekommeringen, vervorderden echter de Zendingen in *California* hunnen Arbeid met allen Yver, in zo verre het de Omstandigheden maar wilden toelaten. Zy veranderden verscheidene omzwervende *Rancherias* in vaste Dorpen en Gehuchten, waarwaards de *Indianen* gewoonelyk quamen, om onderrecht te worden, dewyl zy niet nodig hadden na Visch en Vruchten te zoeken, noch zig in de Boschen en langs het Strand te verspreiden. Vader *Ugarte* maakte bezuyden *San Xaverio* goeden Voortgang, terwyl Vader *Piccolo* benoorden van *Santa Rosalia Mulege* hetzelfde deed. De *Indianen* waren verscheidene maalen uyt de *Rancherias* van *Cadigomo* in grooten getale na de ten noordwesten van *Mulege* gelegene Kust der *Zuyd-Zee* afgekomen, en hadden van Vader *Piccolo* begeert, dat hy hen mogt komen bezoeken, en eenen Vader medebrenge, om onder hen in hun Land te blijven woonen. Hy voldeed, hoe slecht het ook met zyne Gezondheid stond, in het Jaar 1712 aan derzelver Verzoek, en trok, onder geleide van den Capitein, en eenige Soldaten en *Indianen*, derwaards. Door behulp van Gidsen passeerden zy het Gebergte van *Vajademin*, en quamen aan de westelyke zyde van hetzelfde aan eene kleine Beek, welke zy volgden tot aan derzelver Ontlasting in de Zee, om de Kust daaromstreeks te bezigtigen. Doch zy vonden dezelve geenzins bequaam, om aldaar eenige Ternerderzetting aan te leg-

legge
dien
stand
de V
Hier
zame
ven,
ner B
ne be
geven
der g
eener
by de
Vader
te ve
loop
ding
schen
derwa
gen,
zeer
moest
Verzo
Dit
maale
cheri
Duy
Land
gen n
len v
den
schap
Mule
ke me
dager
de R

leggen, en keerden derhalve langs denzelven Weg, dien zy gekomen waren, terug; doch op den Afstand van acht Mylen van de Zee landwaards-in stak de Vader den Grond af voor eene nieuwe Zending. Hieromstreeks vloeiden alle nabuurige *Rancherias* samen, en baden den Vader by hen te willen blyven, en om hem des te meer tot de Inwilliging hunner Begeerte over te haalen, beloofden zy hem hunne beste *Pitabayas* en de fraaiste Veëren te zullen geven, als mede hunne Kinderen, om by den Vader gedoopt te worden. De Vader beloofde hen eenen Zendeling te zullen bezorgen, en bleef ook by de eerste gelegenheid niet in gebreke, van den Vader-Provinciaal om een bequaam Persoon daartoe te verzoeken. Doch het kon niet eer dan na verloop van tien Jaaren gelukken, dat die nieuwe Zending naar behooren opgericht wierd, in welke Tusschen hy uyt zyne eigene Zending te meermaalen derwaert trok, om onder hen een Bezoek af te leggen, alhoewel hy dertig Mylen ver langs eenen zeer ongemakkelyken, ruuwen en afgebrokenen Weg moest reizen, en de *Indianen* telkens hun voorig Verzoek herhaalden.

Diergelyk een Verzoek wierd ook verscheidene maalen by de noordelyke *Cochimes*, uyt de *Rancherias* van *Cada-Kaaman*, (in hunne Taal gezegd *Duynbelm-Beek*) aan den Vader gedaan: Deze Landstreek legt aan de Zomen van den Rychgel Bergen na de Kust der *Zuyd-Zee* toe, en veertig Mylen van *Santa Rosalia*. Hy ondernam die Reis den 6 November in 't Jaar 1706, alleenlyk in gezelschap van drie Soldaten en zommige *Indianen* van *Mulege*, die op de twee Ezels moesten passen, welke met hunnen Leeftocht beladen waren. Na drie dagen reizens quam hy aan Strand van *Amuna* in de *Rancheria*, aan dewelke hy by vervolg van Tyd

den Naam van *Santa Aguida* gegeven heeft. Hier-
vandaan ging hy over in die van *Santa Lucia* en
Santa Nympha, en eindelyk bereikte hy den 19
November den Oorsprong der *Duynhelm-Beek*, of
Cada-Kaaman, alwaar hy noch drie nieuwe *Ran-*
cherias vond. De Ingezetenen gaven aan den Va-
der en zyn Gevolg een goed Onthaal en Huysvesting,
en verzelden hem van daar langs zyne verdere Reis;
gingen met meenigten vooruyt, om de Steenen uyt
den weg te ruymen; beschonken hem met Strikken
van *Pitabayas*, en lieten alle Vergenoeging en
Vreugde blyken; daarentegen betoonden zy zig ten
uytersten geraakt en moeiljelyk, wanner zy zagen,
dat de Provisie-Manden doornat waren, dewyl bei-
de de Ezels, door de onachtzaamheid hunner Op-
passers, in eene met Duynhelm bewaffenen Poel ge-
lopen waren.

Verscheidene der nabygelegene *Rancherias* qua-
men even wilvaardig en verblyd tot den Vader afzak-
ken, en de Moeders bragten hunne Kinderen om
stryd aan, om gedoopt te worden, welk Bondzegel
by den Vader aan vyftig van hen toegedient wierd.
Hy bleef by hen tot in de Maand *December*; ver-
troostede en onderwees hen, en richtede een groot
Priëel op, om daarin den Dienst der heilige Mis te
doen. Hy beval hen de Beek na te spooren, en
men bevond, dat dezelve, tien of twaalf Mylen van
daar, zig onder de Aarde verloor. Vermits nu de
Vader den Grond aldaar tot Bouw- en Weiland oor-
deelde zeer bequaam, en gevolgelyk ook voor eene
Zending welgelegen te zyn, zo beloofde hy hen ins-
gelyks van eenen Zendeling te zullen voorzien, die
onder hen zoude woonen, en als een Vader alles
bezorgen; doch by gebrek van Werklieden en an-
dere Verhinderingen kon dat Bestek eerst in het Jaar
1728 ter uytvoer gebragt worden, wanneer de Zen-
ding

ding eindelyk in Staat geraakte, en aan dezelve de Naam van *San Ignacio* gegeven wierd.

Vermits de Leefstocht begon te krimpen, en de Koude voor de deur stond, welke daaromstreeks zeer gevoelig valt, zo vond men geraaden wederom na huys te keeren. De *Indianen* voorzagen hem van Gidsen, om langs eenen anderen Weg, dan hy gekomen was, nog verscheidene onbekende *Rancherias* te bezoeken, welke alle hy eveneens genegen vond, om het Evangelie te ontfangen; doch het ontbrak aan Prédikers, en dat Gebrek was onmogelyk te verhelpen. De Vader, alsnog geen volkomen Genoegen in zyne gedaane Ontdekkingen hebbende, leide geduurig toe op Middelen tot de Opneeming van den ganschen Inham, en ten minste nog eens de *Seris* en *Tepocas* te bezoeken, welke zo ongelukkig verlaaten en verwaarlooft waren.

In 't Jaar 1716 maakte de Vader zyn Hoofdwerk van de Bevrediging der *Guaycuros*, en om zulks te volvoeren zeilde hy in de Brigantyn van *Guadaloupe* na *La Paz*, welke Plaats het Schouwtoneel der onbezuidsde en vermeetele Onderneemingen van *Otondo* was, en welker Geheugenis geduurig door de beurtelings gepleegde Wreedheden en Gewel'denarijen der Paerelvisschers daaromstreeks ververscht wierd. Hy nam derwaards mede drie Gevangenen van de *Guaycuros*, welke uyt de Paerelvisschers-Barken van *Nieuw-Spanjen* geligt waren, om dezelve aan hunne Landgenoten in volle Vryheid over te leveren, en hen van de vriendelyke Behandeling, welke de *Indianen* te *Loretto* by de Vaders ontmoetden, ten volle te overtuigen. Doch het zo wel beraamde Oogmerk mislukte en liep ten eenemaale achteruyt.

De Vader landede aldaar met den Capitein der Soldaten en *Indianen* van *Loretto*, welke laatste

het eerst over Boord sprongen en na het Strand toe zwommen. De *Guaycuros*, die in Hutten langs den Oever woonden, eene zo groote meenigte Volks ziende, begaven zig met hunne Vrouwen en Kinderen terstond op de Vlucht: De *Indianen* van *Loretto*, hunne oude Nukken noch niet ten eene-maale ontwend, wierden door de Lafhertigheid der Vluchtelingen aangeprikkelt, hen in het Gebergte en de Bosschen, met eene verwoede Doldriftigheid, op het Spoor te volgen, zonder na 't Bevel van den Vader, die hen gebod terug te blyven, te willen luysteren. De *Guaycuros* wierden echter niet achterhaalt, doch keerden eerlang met hunne Wyven, die onmogelyk konden ontvluchten, wederom terug, en verweerden zig voor eenen korten tyd met het werpen van Steenen. Hierop vielen de *Indianen* van *Loretto* dol en verwoed op dezelve aan, en zouden onfeilbaar onder deze onozele Schepsels een yslyk Bloedbad aangerecht hebben, indien niet de Capitein, met zommige zyner braafste Soldaten, tusschen beide Partyen toegeschoten was, en met de grootste moeite onze Wilden in de Uytlating hunner Wreedheid gestuyt had. En alhoewel nu de Vrouwen der *Guaycuros* begreepen, dat de Capiteyn en zyne Soldaten de Woede der *Indianen* van *Loretto* tegen hen had doen ophouden, zo waren zy echter nog bevreesd voor eenigerhande Weêrwraak; doch de Capitein, zulks bemerkende, naderde hen met een zeer vriendelyk Gelaat, hetgeen zy qualyk begreepen, en hen andermaal de Vlucht deed kiezen. Hoe zeer ook Vader *Salva-Terra* over een zo onverwacht Geval verlagen was, liet hy echter zyn Misnoegen daarover niet blyken.

Dus geene Tyd noch Gelegenheid tot het bewerken eener Vrede vinnende, en de Inboorlingen, over eene op nieuws te hen ondernomene Vyandlykheid,

heid, zo als het Geval hen toefcheen, gansch afkeerrig, en wegens het mishandelen hunner Vrouwen verbitterd zynde, was het gansch niet oirbaar, te *La Paz* zo lang te vertoeven, tot dat het verkeerd Begrip der Wilden en hunne Weêrwraak zoude verdweenen zyn. Alhetgeen de Vader in dien hachgelijken Toestand van Zaken kon doen, bestond hierin, dat hy de Gevangenen deed begrypen, hoe kwalik zy gehandelt en den Last en het Bevel, zo wel van hem als der *Anjaarden*, hunne eigene Driften opgevolgt en het gansch Bestek der Reize, alleenlyk gemunt, om met de Inwoonders dier Streek een goed Vertrouwen, Verstandhouding en vaste Vriendschap op te rechten, verbrocht en verydelt hadden. Hy beschonk hen met eenige kleine *Présenten*, en liet hen met eene heufche Zachtmoedigheid, als vrye Lieden, by hunne Landgenoten, ten einde zy dezelve mogten voorbereiden, om op eene andere Tyd, en by nadere Gelegenheid, de aangeboden Vrede, waarom men alleenelyk de Reis gedaan had, aan te neemen.

Vader *Salva-Terra* stevende vervolgens met zyn Gezelschap in den Bylander onverrichter zrak na *Loretto* terug, en zond vervolgens dezelve na *Matanchel*, om de aldaar voor de Zending gereed leggende Goederen over te haalen; doch by de Terugkomst verongelukte dezelve in eenen Storm; de gansche Lading ging verlooren, en negen Man verdronken. Dus bleef nog het eenige Vaartuyg *San Xavierio* over, hetgeen reeds volle achttien Jaaren, te weten van de Oprechting der Zending aan tot dien Tyd toe, goeden Dienst gedaan had.

XI. HOOFDSTUK.

Vader Salva-Terra bewerpt en bepaalt de Kerkelyke en Burgerlyke Regeering voor de Zendelingen en Indianen van CALIFORNIA.

In hetzelfde Jaar 1716, onder en in 't midden van zo menigerhande Worstelingen met Tegenspoeden, had *Vader Salva-Terra* echter het Genoegen van verscheidene Weldaden en Liefdegiften, ten behoeve zyner reeds opgerechte Zendingen, zodanig verzekerd te zien, als hy maar kon wenschen; ook was eene betere Regeeringswyze opgerecht en in Trein gebragt. Dit alles geeft ons tegenwoordig gelegenheid, om verder van des Vaders Verrichtingen in *California* te spreken.

Byzyne eerste Aankomst in dat Gewest begreep hy terstond de volstrekte Noodzakelykheid van eenen Zaakbestierder te *Mexico* te moeten hebben, om de Inkomsten der reeds opgerechte Zendingen, de Schattingelden en Onderstanden in te zamelen; de Kleedingen, Leefstocht en andere Behoeftens voor de Vaders, Soldaten en Matrozen, welke in die Verwinningen gebruykt waren, als mede voor den Dienst der Kerk en der *Indianen*, in te koopen, en de Belangen der Zendingen by de Koninglyke *Audiencia* en den Onderkoning te bevorderen; den Aankoop van Vaartuygen, derzelver Bouwing, Herstelling, en andere voor dit Wingewest benodigde Zaken te bezorgen. In het eerste wierd die Last by den Vader *Juan Ugarte* op eene voorbeeldelyke wyze volvoert. Deze wierd in zyne Post by Vader *Alexandro Romano* vervangen, en op het Vertoog van Vader *Salva-Terra* ten opzigte van alle andere Ver-

Verrigtingen en Bezigheden, uytgenomen van het Belang der Zendingen, ontheven, dewyl zodanig een Zaakbestierder geenerhande Beslommeringen diende te hebben, en de voor *California* bestemde Penningen op geenerlei wyze met die der Collegien en der Provincie behoorden vermengt, of tot eenig ander Einde, dan tot het bedoelde Oogmerk der Wel-doenders, besteedt te worden. In die Bediening volhardde de Vader verscheidene Jaaren met eenen uytmuntenden Yver, tot dat hy in 't Jaar 1719 tot Provinciaal van *Nieuw-Spanjen* verkooren wierd: Zyn Opvolger was Vader *Joseph Echevirria*, die dezelve elf Jaaren waarnam, en in het Jaar 1729 tot Visitator van *California* benoemd zynde, door *Hernan Francisco Tompez* opgevolgt wierd; deze queet zig met alle Omzigtigheid, Onvermoeidheid en Yver van zyn Ampt tot in het Jaar 1750, wanneer hy in de Maand van *Mey* quam te overlyden.

De Koninglyke Onderstanden, ten behoeve der Zendingen van *Nieuw-Spanjen* bepaald, bestaan in driehonderd Daalders voor ieder Zending 's jaars, waaruyt zo wel de *Jesuiten* als de andere Ordens alle onvermydelyke Kosten moeten goedmaken: Zodanig een Jaargeld zoude in *Europa*, by gebrek van betere Onderrichting, buytenspoorig kunnen schynen te zyn; doch voor *America* is hetzelfde zeer bekrompen, en wel voornamentlyk ten opzigte der afgelegene Zendingen, zo wel uyt hoofde der geringe Waarde van 't Zilver en ongemeene Duurte der Européise Waaren, als ook, en wel byzonder, wegens de Zwaarigheid, Onkosten en Kortingen welke in het overbrengen daarop vallen, die doorgaans de Helft van het Beloop doen sinelten, en zomwylen gaat het gansche Capitaal verlooren. Men kan wel naleiden, dat de Reis-Kosten door een Land, hetgeen voor 't meerder gedeelte woest legt,

en eenige Mylen achtereen met rotsachtig Gebergte en dichte en dikke Bosſchen bedekt is, ter Lengte en Afſtand van vier- of vyfhonderd Mylen ongemeen hoog moeten loopen; en behalven dien is het volſtrekt noodzakelyk, geduurende de gansche Reize alle den Leeftocht voor Menſchen en Beesten mede te voeren. De Koſten in *California*, door de Afgelegenheid, Scheepsvragt, Verlies van Goederen, Onvruchtbaarheid van den Grond, nog hooger gelopen zynde, zo zyn de Jaargelden voor ieder Zendeling tot vyfhonderd Daalders toe verhoogt en bepaalt geworden.

Zo dat degeenen, welker goede Geneigtheid hen tot het ſtichten dier Zending aanſpoorde, dezelve beſtigden met een Capitaal van tienduyzend Daalders, uyt welker Interest, tegen vyf ten honderd, het bepaalde Onderhoud voor den Zendeling gegeven wordt. Alle de Zendingen van *California* zyn tot heden toe haare Stichtingen aan byzondere Weldoenders verſchuldigd, en geene van alle dezelve zyn uyt de gemeene Schatkist opgerecht; want alhoewel zyne Majesteit gelaſt had, eenige andere voor zyne Rekening aan te leggen, zo is echter zyn Bevel ten dien opzigte onbruikbaar en vruchteloos geweest.

Het by de Weldoenders en Stichters beſtemde Capitaal wierd niet in handen der Maatſchappy geſtelt, maar bleef onder hen zelve in bewaaring, en de Interest daarvan wierd jaarlyks betaalt, zedert dat de Zending opgerecht was; dit duurde zo lang, tot dat Vader *Juan Maria de Salva-Terra*, tot Provinciaal verkooren zynde, raadzamer oordeelde, het Capitaal op de Landeryen te beleggen, om dus aan de Wiſſelvalligheden en Gevaaren van den Koophandel niet bloot geſteld te zyn, gelyk in het Geval van *Don Juan Baptiſta Lopez*, den Stichter van *San Juan*

Juan de Ligui, gebleken was, door wiens Verloop van Zaken het gansche Fonds dier Zending in duynen viel. Boven dien wierden de Zendelingen van *California* door deze Verandering van Schikkingen in staat gestelt, om, in plaats van hun Vee en Graanen in *Nieuw-Spanjen* te doen inkoopen, en van daar te laten overvoeren, zig zelve voor de deur en beter koop te geryven, en de Voortbrengzelen van hun eigen Land te kunnen gebruyken. Vader *Salva-Terra* gaf van zynen Voorslag aan Vader *Ugar-te* kennis, en deze vond hetzelfde ten uyersten ooirbaar en aanneemelyk; hy leide het Bestek, by zyne Terugkomst te *Mexico*, aan het Provinciale Consistorie open, om aldaar met de gewoone Naauwkeurigheid by de Maatschappy in Overweging genomen en volvoert te worden. Hetzelfde werd in 't algemeen goedgekeurt, en wel voornamentlyk by den Vader *Alexandro Romano*, Zaakbezorger van *California*, en kort daarna Provinciaal, ten hoogsten aangeprezen, en desselfs spoedige Volvoering op het hertelykste aangedrongen.

Dienvolgens werd Vader *Romano* gevolmachtigt, om de Fondsen in te zamelen, de Hoeven en Landeryen daarvoor aan te koopen, en dezelve voor rekening en ten voordeele der Zendingen te bestieren. Hy kocht na den anderen de Pachthoeven van *Guadaloupe*, in de Valei van *Acolman* of *Oculna*; die van *Huasteca*, om Schapen te fokken, en die van *Huapango* en *Sarco*. Tot deze Aankoopingien werd het gansch Capitaal der zeven reeds opgerechte Zendingen; de vyfduyzend Daalders, door den Hertog van *Abrantes* en *Linares*; de vierduyzend Daalders, by een Edelman van *Guadalaxara*, aan *California* toegewezen, en een groot gedeelte van mindere Begiftigingen besteedt.

Niets is in deze Wareld zo uytmuntend, of het mag

mag in een verscheiden Licht beschouwt worden, en dus aan allerhande Uytzonderingen en Berispingen onderhevig zyn. Doch deze Behandeling van Zaken schein de Voorzigtigheid, de Welgeregeltheid en de Godvruchtigheid zelve te vereischen. Want wie zal de Apostelen pryzen wegens het oprechten der eerste Kerken en Gemeentens, indien hy zoude bestaan derzelver Behandeling te berispen, dat zy ten dien einde de Liefdegiften onder de Broederen verzamelt, en daarin de Weduwen en Wezen tot Onderhoud bedeeft hadden, hetgeen niet aan hen, maar aan de Diakens toebehoorde? Hoe kunnen de Zendingen van de Liefdegiften der *Indianen* bestaan, wanneer de meeste en eenigste Midelen tot derzelver Bekeering afhankelijk zyn van hen behoorlyk Onderhoud in de Zendingen te bezorgen?

Dus bestierde de Zaakbezorger te *Mexico* alle de aangekochte Landeryen en Pachthoeven; gaarde alle derzelver Voortbrengfels, als mede de achduyzend Daalders, by den Koning tot Betaling van het Guarnisoen en der tot de Bark gebruykt wordende Manschappen geschikt. Uyt den Overwinst der Pachthoeven en Landeryen worden alle de Zendingen van Kleeding en Reeding, Voedzel, Artzenyen, Muylezels en andere Behoeftens zo voor hen zelve, als voor hunne *Indianen* voorzien, buyten en behalven het zuiver Overschot hunner Jaargelden, die echter nooit van groot belang zyn, en welker Lasten en Verliezen, by wege van Havary, onder elkander verreekent en gedragen worden, om de goede Verstandhouding en gelyke Evenredigheid tusschen het gansche Lichaam te bewaaren; indien 'er nog iets overschiet, dan wordt het tot Goedmaking van Reiskosten, tot Inkoop van Vaartuygen, tot Vereeringen aan de Soldaten en Marrozen,

tot

tot Toefel en Uytvoering van nieuwe Onderneemingen, en tot buytengewoone Onderstanden ter spoedigere Vervordering der Zendingen besteedt.

Koning *Philippus V.* heeft wel gelieven te beveelen, dat de Zendingen van *California*, gelyk de andere Zendingen in *America*, ten koste van de Kroon, met allerhande tot den Godsdienst vereischte Behoeftens zouden ondersteunt, en van Klokken, Schellen, Beelden, Cieraaden, Lampen, Olie, Wyn tot den Dienst der Mis, voorzien en geryft worden; doch desselfs zeer genadig Bevel heeft nooit stand gegreepen, en de Zendingen zyn tot nu toe van het Genot dier Koninglyke Gunsten versterken gebleven. Men heeft altoos alle het nodige moeten aanschaffen en inkoopen uyt de Jaargelden der Zendingen; uyt de Mededeelingen van Weldoenders, en uyt den Overwinst der Landeryen van de Zendingen. De Aanlegging en Bouwing van nieuwe Kerken; de Herstelling en Verbetering van de oude en vervallene, en alle gewoone en buytengewoone Kosten ten behoeve van de Kerk en den Godsdienst, zyn en blyven ten laste van den Zending, die den Parochie-Priester der *Indianen* vertoont; doch zulks is niet alleenlyk het Lot der Priesters van *California*: Overal is een Arbeider zynen Loon waardig; die den Outaar bedient, mag vryelyk eeten van 't geen tot den Outaar behoort. Ten dien opzigte zoude het gansch niet vreemd zyn, dat de Nieuwbekeerden van *California* hunne Priesters onderhielden, en hunne geestelyke Diensten met eenige tydelyke Dankbaarheid erkenden. Maar het is hier ten eenemaale omgekeerd; de Priesters en de Zendingen, welke alle *Jesuiten* zyn, moeten niet alleen hunne Kerken, maar ook de onder hun Kerfspel behorende Ingezeten en onderhouden en handhaven.

In 't begin onderhielden de Vaders alle de *Indianen*, welke zig in de Dorpen quamen nederzetten; onder Voorwaarde echter, dat zy niet langer in de Bosschen en het Gebergte zouden hebben te zwerven, maar in het Geloof onderrecht te worden; en tot deze Liefdadigheid wierd een groot gedeelte der Onderstandenen van de Weldoenders der Zendingen besteedt. Wanneer zy dus byeen vergadert waren, en het onmogelyk viel alle te onderhouden, ook in alle de Streken, zo wel om de Gesteldheid van den Grond, Gebrek van Water, als ook om de den *Indianen* aangeboorene Ongevoeligheid en Luyheid, geene Zaai- en Bouwlanden aangelegt konden worden, zo wierden de volgende Maatregelen by de hand genomen. Alle morgen en avond ontfingen zy hun bescheiden Deel van *Atole*, met welken Naam zy hun Moes bestempelen, hergeen uyt *Maize* toebereidt wordt, die zy eerst opkookten, dan kneuzen, vervolgens in 't Water laten weeken en andermaal kookten; 's middags gaf men hen *Pozoli*, of gekookte *Maize*, met versc'h of gezouten Vleesch en Vruchten of Gewassen, naar mate dat de Zending daarvan voorzien was. Op gelyke wyze wierd ook de Gouverneur der *Indianen*, of hun Dorpschout, de Zieken, de oude Lieden en de Kinderen in alle de *Rancherias*, Knechtjes en Meisjes van zes tot twaalf Jaaren, van Voedzel voorzien. Behalven dat gaf men nog weekelyks gelyke Bedee-ling aan alle de *Indianen* in twee *Rancherias* van beide Geslachten, om hen alle twee by twee, volgens Rang en Orde, in de Hoofdplaats der Zending te doen komen, en hunne genootene Onderwyzingen te herhaalen. Laatstelyk ontfingen alle degeenen, welke Zondaags den heiligen Dienst quamen bywoonen, eene Bedee-ling in Leestogt, en in de goede Week wierd dezelve aan alle de *Rancherias* gezonden.

Ook

Ook kleeadden de Priesters der Zendingen alle, dewelke onder hunne Wyk behoorden, met Sergie, Baai en *Palmillas*; zynde eene Soort van slecht Laken, hetgeen in *Oud-Spanjen* geweven wordt; zy voorzagen hen mede van Pyen en Dekens, welke zy op rekening van hunne Jaargelden uyt *Mexico* deeden komen. Degeene, welke in staat waren van te kunnen arbeiden, wierden by de Vaders in den Landbouw en het bewateren der Gronden onderwezen, en de daaruyt voortkomende Vruchten ten eenemaale tot hun eigen Voordeel overgelaten; doch wanneer zy dezelve inoogften, leven zy'er zeer ruuw en verquiftende mede, waarom de Vaders zomwylen de handen daaraan houden, en dezelve onder hen naar evenredigheid uytdeelen, of andere Zendingen, in geval van Verlegenheid, daarvan voorzien. De Wyn is het eenigste Gewas, hetgeen hen onthouden wordt, dewyl zy zig daarin dronken drinken; weshalven men ook, offchoon de Wynbouw in *California* van geen groot belang is, en vermits dezelve weinig gedronken wordt, een gedeelte van het Gewas na *Nieuw-Spanjen* zendt, om tegen andere Geryfelykheden te verruylen. De Wyn, dien de Vaders houden, dient voornamentlyk voor de Zieken, welke ook door hen van Artzenyen voorzien worden; dus zyn de Priesters en Zendelingen van *California* niet alleenlyk met de Zorg voor hunne Zielen, maar ook met alle de Pligten van eenen Vader omtrent zyn Huysgezin bezwaard, en moeten daarenboven nog allerhande Handarbeid oeffenen, en zo wel voor Boeren als Koks in de weer zyn: Ieder Priester en Zendeling is te gelyk ook een Voogd, Apotheker, Heelmeester en Geneesheer van hen allen, en zulks zonder eenig het minste Voordeel, Winst en Belooning; hy moet zyne Gezondheid veelmaals daarby inschieten, en zig zelve in noodig Ge-

Ge-

Gerak en Gemak verkorten, om slechts zyne Gemeente en Ingezetenen te geryven.

Aldus wierd de Regeering by Vader *Salva-Terra*, ten opzichte van de tydelyke Voorziening van *California*, opgerecht, en wordt in diezelve Form tot heden toe nog onderhouden. Het burgerlyk Bestier by hem te *Loretto*, en naar zyn Voorbeeld by anderen ook in zommige Zendingen opgevolgd, bestaat voornamentlyk in de volgende Articulen: Dat de Vader in ieder nieuw-opgeregte Zending door eenen Soldaat behoort verzeld te zyn, die binnen zekere Bepaalingen gemachtigd is als Capitein van de Bezetting Dienst te doen. Wanneer de Vader eenige *Rancherias* vergadert heeft, dan verkiest hy eene Persoon, die hy daartoe best bequaam oordeelt te zyn, tot Bestierder van het Dorp; eenen tweeden *Indiaan* tot Opziender van de Kerk, en uyt ieder *Rancheria* eenen *Indiaan*, die de zedigste en best onderwezenste is, tot Catechizeerder. De Plicht van den Bestierder bestaat in Vrede en goede Orde te doen houden, en indien'er iets voorvalt, waarin hy niet kan voorzien, daarvan aan den Vader en aan den Capitein kennis te geven. De Opziender der Kerk moet bezorgen, dat dezelve schoon gehouden wordt, en teffens Aantekening doen van degeenen, welke in gebreke blyven in de Mis en andere Godsdienst-oeffeningen te verschynen; welke niet de behoorlyke Achtung voor den Dienst dragen; welke tot hunne voorige Bygelovigheden keeren, of eenigerhande Quaad tegen de Vaders berokkenen, en derzelver Onderwyzingen by anderen zoeken walgelyk te maken. De Catechizeerder van de *Rancheria* moet derzelver Inwoonders alle morgen, eer zy na de Bosschen gaan, hunne Gebeden en Catechismus doen opzeggen, en indien iets strafwaardigs in de *Rancheria* gebeurt, daarvan aan den Vader verslag doen.

Ge-

G
zy o
Zieh
te be
op a
den
zend
vatte
Hoor
val a
als R
ringe
groot
ken,
Geef
de I
Salv
Guar
begin
groot
wierd
de Bu
byeer
Diev
Misd
De C
nist,
schou
Salv
beho
gespr
len ve
met e
oeffen
Euro
Quaa
I.

Gedurende de Afwezendheid van den Vader, het zy om de Dorpen en *Rancherias* te bezigtigen, de Zieken te berechten, of eege gerezene Verschillen te beslechten, moet de Soldaat, als Onder-Regent, op alles gadeslaan. Hy is gehouden op Bevel van den Vader te gaan, werwaards hy hem gelieft te zenden; hy kan en mag de Overtreeters by de Kop vatten en zachtzinniglyk straffen, uytgenomen in Hoofdmisdaden, wanneer hy gehouden is het Geval aan den Capitein der Bezetting, die het Gezag als Rechter voert; omstandig voor te dragen. Geringe Misdaden worden door eene Geesseling, en grootere met Gevangenis of Inslyting in de Stokken, gestraft. Aangaande de Invoering der Straf van Geesseling, gelyk dezelve in andere Provincien aan de *Indianen* gepleegt wordt, bediende zig Vader *Salva-Terra* van de door den Capitein van het Guarnisoen voorgeslagene Wyze. Wanneer in het begin 't getal der Ontfutselaars en kleine Dieven zo groot was, dat eene voorbeeldelyke Straf vereischt wierd, zo verratte de Capitein eenen van dezelve met de Buyt in handen: Hierop wierden alle de *Indianen* byeen geroepen; de Jonge in hun byzyn over de Dievery aangeklaagt, en de Schandelykheid zyner Misdaad met de hatelykste Kleuren uytgeschildert: De Capitein had hem tot eene strenge Straf gevonden, en alle stemden daarin toe, om tot eene Waarschouwing voor anderen te strekken; doch Vader *Salva-Terra* trad hierop in 't midden, en sprak ten behoeve van den Overtreder, verzoekende het uytgesprokene harde Vonnis in eene Geesseling te willen veranderen; zulks wierd toegestaan, en hy quam met eenige weinige Slagen vry. Dus wierd die Strafoeffening ingevoerd, welke, alhoewel dezelve in *Europa* van geringe Uytwerking zoude zyn, en het Quaad niet behoorlyk doen ophouden, echter in

America dient onderhouden, en niet hooger en verder uytgerekt te worden, dewyl de *Indianen*, volgens hunnen aangeboorenen Aart en Inborst, geene zwaardere Straffen kunnen ondergaan en verdragen, en dus moet men het ten opzichte hunner Landsgenoten en Medemakkers daarby laten verblyven.

Omtrent het geestelyk Bestier, behalven hetgeen wy reeds by de Oprechting van zommige Zendingen gemeld hebben, is het doorgaans en alom gelykvormig: De eerste en voornaamste Zorg gaat over de Kinderen, dewyl alles van derzelver Opvoeding afhangt. Zommige uyt alle de Zendingen worden te *Loretto* opgebracht, alwaar men eene Lees-Schryf- en Zing-School heeft, welke door bequaame Meesters, die men van de tegenover gelegene Kust doet komen, bestiert worden. De Kinderen worden door den Omgang en Verkeering allengskens beschaaft; in de Spaanse Taal onderwezen, en vervolgens tot Kerkbewaarders of Catechizeerders in hunne *Rancherias* aangestelt, alwaar zy zeer geacht en ontzien worden: In de Hoofd-Dorpen doen zy alle morgen de Inwoonders in de Kerk komen, en alle de *Rancherias* begeven zig op hunne beurt derwaards, om het *Te Deum* te zingen, hetwelke door de Mis gevolgt en met eene Catechisatie besloten wordt, ten welken einde de Catechismus in hunne Taalen overgezet is; te meermaalen worden deze Godsdienst-oeffeningen ook met eene Redevoering geëindigt, en de aanwezende tot een Christelyk en deugdzaam Leven aangemoedigt. De Volwassenen gaan vervolgens tot hunne Bezigheden over, of na de Boschen, om hun Onderhoud te zoeken: Tegen den avond komen zy gezamentlyk in de Kerk wederom byeen, om hunne Aandacht te verrichten. Alle Zondagen gaan zy al zingende en in Proceffie rondom het

Dorp,

Dorp, en keeren wederom na de Kerk, alwaar hen een Sermoen voorgepredikt wordt. Hetzelve wordt ook binnen *Loretto* alle Saterdag en voor het Guarnisoen in de Spaanse Taal gedaan.

XII. HOOFDSTUK.

Bericht van de Regeerings-Wyze, by Vader Salva-Terra in het Koninglyk Guarnisoen, en onder de Soldaten, de Schepen en Matrozen, welke tot CALIFORNIA behooren, opgerecht; als mede van het by hem geregeld Bestier der Parel-Visscheryen.

Om op eenmaal een volkomen Denkbeeld van de Regeerings-Wyze op *California* in alle derzelve Smaldeelen te geven, zal het nodig zyn hierby te voegen, hetgeen by Vader *Salva-Terra* omtrent het Koninglyk Guarnisoen en de Scheepvaart vastgesteld en gereguleerd is, gelyk zulks ook noch ten huydigen dage onderhouden en nagekomen wordt.

De oordeelkundige Lezer zal ongetwyfeld genoeg vinden in te verneemen, waarom deze Guarnisoenen onder de wilde *Indianen*, tot Bescherming der Zendelingen en Priesters van het Evangelie tegen de quaaide Bejegeningen opgerecht zyn; en tefens in eene Verdediging te zien van die zo heilzame en verstandig genomene Maatregelen tegen alle degeenen, welke zo luydruchtig bestaan te klagen, dat de Vryheid, waarmede de Christelyke Godsdienst behoorde aangenomen te worden, door de Guarnisoenen en Wachten, welke de Zendelingen tot hunne Veiligheid geduurig verzellen, ten eenemaale ver-

niel en opgeheven zy. Dit is een Onderwerp, heereen niet alleen tot *California*, maar ook tot verscheidene andere Provincien van *America*, alwaar het Evangelie onder Bedekking van de Guarnisoenen gepredikt wordt, zyne Betrekking heeft. Het is een Onderwerp, waarover men verscheidene Jaaren achtereen, op Bevel der Koningen van Spanjen, geraadpleegt, en na hetzelfde met alle Onzydigheid en rypelyk onderzocht te hebben, bevonden heeft, het allerbeste en gevoegelykste Middel te zyn, om de Verwinning en Bekeering der *Americanen* te volvoeren. Degeene, welke het Voorbeeld van ontalryke Geestelyken, van verscheidene Orden, die ondernomen hebben, zonder eenige Wacht en Bedekking, onder de wilde *Indianen* te prediken, niet willen voor eene Reden laten doorgaan, dewyl die Zendelingen alleenlyk de Kroon der Martelaarschap weggedragen, en de Heidenen teffens in hunne Blindheid en Wreedheid versterkt en gelaten hebben: Zodanige, zeg ik, kunnen in het fraaije Werk van Vader *Acosta*, tot Tytel voerende *de procuranda Indorum Salute*, de Redenen vinden, waarom men dit Middel by de hand genomen heeft; zynde hetzelfde geene Uytvinding noch Instelling der *Jesuiten*, maar der Koningen van *Spanjen* geweest, die daartoe, na herhaalde Raadpleegingen met hunne opperste Raden, overgegaan zyn.

Ook zal men wel haast zien, hoe in *California* zelve, by gebrek van de nodige Guarnisoenen, om welke de *Jesuiten* zo meenigwerf verzocht hadden; het byna zo ver gekomen was, dat het geduurende volle veertig Jaaren achtereen, met onnoemelyken Arbeid en Kosten, geplante Geloof en de opgerichte Gemeentens, binnen eenige weinige Dagen gevaar liepen van ten cenemaal uytgeroeit te worden. Het zal derhalve voor het tegenwoordige genoeg zyn, wanneer

neer wy zeggen, dat niemand ooit met Geweld gedwongen zy geworden, om het Christen-Geloof te omhelzen; dat alle die gedoopt zyn, zulks niet alleen uyt eigene Beweging en buyten de minste Overdringing verzogt, maar daarenboven ook vrywillig hunne oprechte Begeerte betuygt en belooft hebben, in de Christelyke Leeringen altoos te zullen volharderen. De Guarnisoenen en Soldaten dienen alleenlyk, om de Wilden in hunne quaadaartige Bejegeningen en Wreedheden te weêrhouden; doch geenzins, achtervolgens de Beveelen en de Inzigten zynner Majesteit, waarna zig het Spaanse Gouvernement stiptelyk moet gedragen, om de *Indianen* te tergen, of hen eenig 't minste Ongelyk aan te doen; zynde het Hoofdwerk en het voornaamste Oogmerk van hunnen Dienst niet anders, dan alleenlyk eene rechtvaardige en voorzigtige Beveiliging van het Lyf en Leven der Zendelingen.

De Guarnisoenen derhalve tot het verwinnen van *California* van de uysterste Noodzakelykheid zynde, zo wierd tot derzelver Oprechting van 't begin af by den Vader *Salva-Terra* behoorlyke Zorg gedragen; doch wy hebben reeds gezien hoe gering zyn Vermogen daaromtrent geweest, en hoe elendig daarmede gezukkeld zy, wanneer het Getal der Soldaten nu aangegroeid, en dan wederom verminderd was, naar mate dat de Onderstandenen rekkelyk of bekrompen uytvielen, om dezelve naar alle mogelykheid te betaalen en te onderhouden. Wanneer Vader *Piccolo* de werkelyke Betaaling der zesduyzend Daalders, by Koning *Philippus V.* daartoe bestemd, had weten te verwerven, zo wierd het Getal der Soldaten op eenen beteren en vasteren Voet bepaalt; doch zulks kon geenerhande aanzienlyke Vermeerdering toebrengen, nademaal ieder Soldaat in de Guarnisoenen van *Nieuw-Biscajen*, *Sonora* en *Ci-*

naïoa jaarlyks driehonderd, en hunne Capiteins vyfhonderd Daalders van den Koning genooten; doch die van *California* waren met zodanig eene laage Soldy, dewyl de Kosten vry hooger en zwaarder liepen, gansch niet vergenoegd. Daarby quam nog, dat de Betaalingen der Matrozen, welke tot de Barken behoorden, buyten gemeen hoog liepen; eindelijk namen echter beyde, Soldaten en Matrozen, met de by den Koning hen toegewezen Soldyen genoegen; doch dewyl derzelver Getal, uyt hoofde van Noodzakelykheid, aangegroeid was, zo moesten dezelve mede uyt het Fonds der Zending opgeschoten en vervult worden.

De eerste en voornaamste Zorg van Vader *Salva-Terra* strekte zig over het Guarnisoen uyt, en om desselfs Capitein van een gewettigd Oppergezag te voorzien, en zyne Persoon als een Werktuig van de Koninglyke Macht te kunnen gebruyken. Hy slaagde in zyn Vezook door toedoen van den Graaf van *Galvez*, toen ter tyd Onderkoning zynde; en in de ten dien einde uytgevaardigde Koninglyke Volmacht wierden aan hem alle zodanige andere Gunsten en Vrydommen toegeestaan, als hy tot eene Ternederzetting in *California* zoude oordeelen te behooren, mitsgaders daarby bepaalt de byzondere Jaargelden zo voor den Vader, als voor den Capitein en de Soldaten, met de aan ieder van hen toekomende Voorrechten en Vryheden. En alhoewel de Regeering te *Mexico* zig daartegen aankantede, en dus de Volvoering telkens gestremt wierd, zo behaagde het echter zyne Majesteit alle de Articulen dier Volmacht, gelyk reeds gemeld is, te bevestigen, en geenzins te gedogen, dat in het Gouvernement van *California*, zo als hetzelfde van 't begin af vastgesteld was, eenige Verandering gemaakt zoude worden. Van deze Bescheiden, Gunsten, en Vrydommen

men waren zommige voor den Vader, andere voor de Soldaten in 't algemeen, en andere voor den Capitein en den Vendrig, zynen Onder-Commandeur, bepaald. Ook gaf de Onderkoning aan den Vader Verlof, om Soldaten na *California* over te brengen, en dezelve op zyne eigene Kosten te mogen onderhouden; en alhoewel de Soldaten tegenwoordig door den Koning betaalt worden, zo is het Voorrecht echter niet herroepen of ingetrokken, dat nientlyk by de Vaders een Capitein of Commandant moge aangestelt worden, dien zy oordeelen een Persoon van Kloekmoedigheid, Beleid, Ondervinding en Godvruchtigheid te zyn, hoewel de Onderkoning denzelven moet goedkeuren; eveneens is het ook met het aanneemen en afdanken der Soldaten gelegen; en eindelyk moeten de Capiteins en Soldaten alsnog van de Beveelen der Vaders in alle Vervorderingen, Begeleidingen en andere Gevallen, welke niet onmiddelbaar tot het Krygsbewind behooren, afhankelijk blyven; en offchoon de Soldaten onder het Opperbestier van den Capitein gesteld zyn, zo genieten zy echter gelyke Rechten en Vrydommen als die van 's Konings Heir-Leger; hun Dienst wordt gelyk geschat, als of zy te Velde trokken, en op de Grenzen van 't Ryk geplaatst waren, en hunne Soldyden over gelyken Leest geschoeit met die van *Sonora*, *Cinaloa* en *Nieuw-Biscayen*; en wyders, dat de by den Vader en den Capitein geteekende Getuygsschriften zouden strekken tot Volmachten, om de voorsz. Rechten en Vrydommen te kunnen en mogen genieten; de Capitein van de Bezetting was teffens gerechtigd, om als Hoofd en Bailluw van het gansche Land van *California*, mitsgaders over de Soldaten, het zy in krygs- of burgelyke Zaken, en over de Matrozen, Knechts, Ingezetenen en *Indianen* te gebieden; alle Gedingen te hooren, ontscheiden,

den, en de Gewysdens ter uytvoer te doen brengen. Hy wierd Capitein-Generaal, niet alleen binnen 's Lands, maar ook over de Zee en de Kusten van *California* genoemd, en uyt dien hoofde wierd het eerste en voornaamste Vaartuyg van het Guarnisoen met den Naam van *Capitana* bestempelt; hetzelfde voerde eene byzondere Vlag, en deed dezelve by het inlopen van eenigerhande Haven waaijen, uytgenomen in die van *Aquapulco*, wanneer het Schip van de *Philippines* aldaar mogt leggen. Laatselyk had hy nog het Bewind en Opzigt der Parelviisschery, gelyk wy in 't vervolg zullen aantoonen.

Het Bestier van Krygszaken in het Guarnisoen is, gelyk hetgeen in andere Bezettingen op de Grenzen stand grypt, en de Capitein verplicht daaraan naauwkeurig de hand te houden, de Overtreders te straffen, en zo het nodig geoordeelt wordt, weg te jagen; doch in het laatste Geval, indien de Misdad niet te zwaar is, worden de Soldaten uyt den Dienst wel ontslagen, en van een Getuygfschrift, om elders hun Geluk te kunnen zoeken, voorzien: Geene onpoorterde en buyten de Bescherming der Wet geslootene Perfoonen mogen tot Soldaten aangenomen worden; echter wierd in het eerste Jaar, wanneer de Zending met verscheidene Zwaarigheden te worstelen had, by den Thesaurier *Miranda* aan Vader *Salva-Terra* voorgeslagen, alzulke Perfoonen, die by de *Audiencia* tot den Dienst buyten Soldy gedoemd waren, in de Zending te willen ontfangen; doch de Vader weigerde dezelve aan te neemen, dewyl zy aan de nieuwe Ternederzetting en omtrent het zedelyke meer quaad dan goed konden toebrenge-
 gen: De meeste Soldaten neemen in de Bezetting hunne Pligt behoorlyk waar; de andere dienen tot Dekking en Begeleiding der Vaders; wanneer zy eene Reize in 't Land doen, of nieuwe Ternederzet-

zettingen aanleggen. In ieder Zending bevindt zig geduurig een Soldaat die den Vader moet verzellen en oppassen; en alhoewel men daarvan heeft zoeken verschoont te worden, wanneer men voor geene *Indianen* hoefde te vreezen, zo is het echter tot heden toe op gelyken Voet gebleven. Geenerhande *Indianen* van de overzydse Kust worden als Knechts in de Zendingen toegelaten, dewyl men by Ondervinding geleert heeft, dat dezelve niet dan Moeijelykheden en Onrust stichten. De Vader is dikwyls verpligt uyt de Hoofdplaats ter bezoek van ander Dorpen en *Rancherias* te gaan, en teffens alle Uuren gehouden de Zieken in verscheidene Streeken, zo dra hy geroepen wordt, te berechten.

By deze Regeeringsform is iets byzonders, hetgeen aan zommigen zeer vreemd voorkomt; namentlyk dat de Capitein en Soldaten onder het Bevel van den Vader staan; en uyt dien hoofde zyn 's Konings Amptenaars, welke zo zeer voor de Eer van den Degen yveren, te meermaalen ten uystersten gebelgd en misnoegd geweest, en hebben daartegen hunne Klagten aan zyne Majesteit ingebragt. Eene meenigte andere Perfoonen vinden zulks zeer aanstoetelyk, en laten alsnog hun Ongenoegen daarover blyken; zommige van hen, ik wil het gaarne bekenen, doen het uyt geen quaadaartig Opzet; doch de meeste uyt eenen ingewortelden en verouderden Haat en Tegenstreving omtrent alle de Vervorderingen, welke de Maatschappy van 't begin af aan gemaakt heeft, en waarvan dezelve nooit zal ontheven worden, zo lang zy voortvaart de groote Oogmerken hunner Pligt en de Eindens van derzelver Instellingen te bereiken: Ook hebben de afgedankte en weggejaagde Soldaten de Inwoonders van *Nieuw-Spanjen* te meermaalen met onwaare Verhaalen en Klagten tegen de Vaders vooringenomen, welke at-

le die Lasteringen zeer gheetig als zuiver Waarheden ontvingen; tegen de Vaders opgehitst, en dezelve zomwylen zo ver verleidt, dat zy verzeckerden die Verongelykingen en gewaande Heersichzucht krachtadigst te keer te zullen gaan en affchaffen. Vader *Salva-Terra* was van alle die verkeerde Berichten ten laste van de Maatschappy in 't algemeen, en van hem in 't byzonder, gansch niet onkundig.

De quadaartige Versieringen wierden door de Wraakzucht van eenen Capitein en verscheidene Soldaten, die geduurende dien Tyd door den Vader afgedankt en terug gezonden waren, nog meer gestaaft en geloofbaar gemaakt. Het was wyders eene bekende Zaak, dat de Kust van *California*, in eenen Overvloed van Paarel-Banken bedeed zynde, de Amptenaaren des Konings deed denken, dat de Vaders de *Indianen* en ook de *Spanjaarden* van het Guarnisoen nergens anders toe, dan tot de Paarlevisschery bezigden, en hen daarvoor Loon en Soldy deden betaalden, waarover de Vaders dikwyls het schamperste Verwytt moesten verkroppen: Wyders quamen van dien Vangst geene in handen van byzondere Persoonen binnen *Mexico*, gelyk dezelve zig verbeeldden te behooren, ook ontving de Koning niet het gewoone vyfde Deel van derzelver Waardy. Wat kon daaruyt anders opgemaakt worden, dan dat de Paarlen verduystert; 's Koning Inkomsten verkort, en de goede en openbaare Trouw daardoor geschonden wierden? Waar was het Voordeel en het Ontzag van en voor den Koning, die zyne Troupen aan eene zo schandelyke Knevelary der Geestelykheid onderwierp, en aan dezelve daarenboven nog Jaargelden betaalde, Schepen leverde, en zulke groote Sommen besteede tot Onderhoud en Bescherming der Bedriegers, welke, onder de kaale Voorwendfels van het Geloof te planten en te bevorderen, 's Konings

nings Inkomsten zo oogfchynelyk verkorteden? Zoude het betamelyk zyn, 's Konings Schatkist uyt te putten, alleenlyk, om de Eer- en Heerfchzucht der *Jefuiten* te genoegen? Deze en meer andere diergelyke Smaadredenen, alle even flecht gegrond, moest Vader *Salva-Terra* verkroppen. Hy zag mede, hoe weinig hy zelve en de Vaders wegens hunne Zorg voor het tydelyk Belang van *California* geacht wierden; ook waren het Misverftand en de Moeijelykheden, welke zy zo meenigmaal met de Soldaten en Matrozen gehad hadden, hen geenzins vergeten. Doch Vader *Salva-Terra*, buyten zyne natuurlyke Schranderheid, door eene lange Ondervinding het Climaat dezer Gewesten, de Gronden der Landen, en de Geaartheit der Inwoonders kennende, had reeds van het begin af begreepen, dat de Onderneeming der Verwinning van *California* op eene gansch andere Wyze behoorde volvoert te worden, dan op zodanige, van welke men in *Europa*, en zelfs ook in *America*, zig gewoonelyk bedient. Het bleek hem klaar en duydelyk, dat alle Pogingen, Moeite en Kosten vergeeffch aangewend zouden zyn, indien de Capitein en het Guarnifoen niet van zyne Beveelen afhingen; mitsgaders, dat buyten het beheeren van dit tydelyk, hoewel zeer laftig en kostbaar Bestier, de geestelyke Verwinningen met geene mogelykheid konden vervordert worden. Van dit alles was hy zo wel overtuigd, dat hy, aleer dit Onderwerp volkomen geregeld en vastgesteld was, zynen voorgenomen Arbeid niet wilde aanvaarden. De gewigtige Redenen, waarom hy in diervoege de Zaak vervorderde, zyn gedeeltelyk in zyn Bericht, hierboven in het achtste Hoofdstuk aangehaald, te vinden, en gedeeltelyk na te leiden, uyt hetgeen wy in het vyfde daarbevooren, ten opzichte der Provincie van *Sonora*, gezegt hebben.

De

De Capitein van het Guarnisoen, teffens Capitein ter Zee en langs de Kust van *California* zynde, heeft eene volkomene Mrgt en Gezag over alle de Schepen en de daartoe behoorende Matrozen; doch met gelyke Afhangkelykheid en Onderschikking van de Vaders. De tot *California* behoorende Schepen zyn eigentlyk eene wyde en ruyme Bark, om de Rekeningen en Betaalingen van *Aquapulco*, *Matanchel* en andere verafgelegene Havens af te haalen, en eene kleindere, tot Vervoering van Leeftocht en verdere Behoeftens van de Kust van *Sonora*, en andere daaromstreeks gelegene Landen. Beide de voorz. Schepen moeten op 's Konings Kosten gebouwt, en met het daartoe behoorende Volk onderhouden worden; doch van zestien groote en kleine Schepen, welke tot het Jaar 1740 toe aan *California* behoort hebben, zyn twaalf gebouwd of aangekocht ten laste en koste der Zending. Wel is waar, dat, zo lang de Marquis de *Casa Fuerte* als Onderkoning het Bewind gevoert heeft, deze Schepen om de twee Jaaren te *Aquapulco* gekielhaalt, en op kosten der Inkomsten herstelt wierden. Zeer dikwyls is het gebeurd, dat men op *California* maar een enkel Schip had, waardoor men in groote Verlegenheid en Gevaar geraakte; en aan dat Gebrek heeft men ook te wyten, dat de Ontdekkingen in den Inham nog niet naar behooren hebben kunnen ondernomen en volvoert worden; en zelfs de laatste werd slechts met kleine Booten langs den Oever met de uysterste Gevaaren volvoert, gelyk het daarvan gehoude-
ne Dagregister zal doen blyken. Om gelyke Redenen wierden ook de andere Opneemingen der Westkust van de *Zuydzee* voor nog moeilijker en kostbaarder gehouden; alhoewel de Koning dezelye in zyne Beveelen gelast had te volvoeren.

Het Oppergezag van den Capitein over de Barken

ken is niet minder van belang ten opzigte der Behoudenis en goede Regeering van *California*, dan hetgeen hy natuurlyker wyze over de Soldaten van de Bezetting voert; ook is zyne Afhangkelykheid en Onderfchikking van de Vaders omtrent dit Articul veel noodzakelyker, dan omtrent hetgeen den Dienst van 't Land betreft. De voornaamste Beweegreden is, buyten en behalve verscheidene andere, by Vader *Salva-Terra* in zyn meergemeld Bericht aange- toond. De Soldaten zoeken altoos gelegenheid, om Paarels langs de Kust te visschen; doch de Matrozen vlammen 'er nog meer op, dewyl zy veele hunner Kennissen op de Kust van *Nieuw-Gallicien* en *Cin- aloa* zo schielyk by die Visschery zien ryk worden; en indien derhalve de Capitein van het Guarnisoen het Bevel niet over de Barken te gelyk voerde, dan zoude daaruyt natuurlyk volgen, dat men dezelve te meermaalen, dan nu geschiedt, in den Dienst der Zendingen zoude gebruyken; dus kan men op hen niet vertrouwen omtrent het Stuk der behoorlyke Bezorging van Leefstocht en Onderstanden; en in- dien de Capitein en Soldaten van de *Jesuiten* niet afhingen, dan zouden zy de eerste zyn, die den an- deren tot het duyken na de Paarels tot een Voor- beeld zouden verstrekken: Zy zouden ongetwyfeld, in plaats van de veroverde Wingewesten te bewaa- ren, de Vaders in hunne Vervorderingen te verzel- len, en de Zending in alle Voorvallen volgens Pligt behulpzaam te zyn, de *Indianen* en de Barken mis- bruyken en met geweld dwingen, om hunne Gierig- heid ten spoedigsten te verzadigen. Hieruyt kunnen immers geene andere Gevolgen voortvloeyen, dan dat de *Indianen*, door die Knevelaryen onderdrukt, geduurig zouden klagen, gevoelig zyn, wanhoopig worden, Zamenzweeringen smeden, en eenen alge- meenen Opstand verwekken; en dus zoude, na alle

de

de gedaane zwaare Moeite en Kosten, het onvermydelyk Verlies van 't gansche Wingewest niet kunnen afgeweert worden. Indien eenige Zaak anders uytvalt, dan is zulks enkel en alleen aan het Gebrek van grondige Kennis toe te schryven, dewyl zy nimmer onderrecht worden van hetgeen 'er tot onzent omgaat.

Dus was het volstrekt nodig, dat de aan *California* toebehoorende Schepen, zo wel in burgerlyke als militaire Gevallen, onder het Bestier van den Capitein der Bezetting, en deze onder het Oppergezag en Bevel der Vaders gestelt wierden; want de Jurisdic tie over alle de Schepen, welke den Zeeboezem van *California* bevaaren, was reeds van te vooren by de Regeering van *Mexico* aan den Capitein opgedragen. Wanneer de *Jesuiten* in *California* quamen, en de goede Verstandhouding langs de Kust, van de Baai *de la Paz* tot *la Conception* toe, herstelden, zo wierd daardoor andermaal gelegenheid gegeven, den Handel en de Visschery van Paarels te hervatten, zonder daarin, naar de gewoone Tegenstrev ing der *Indianen*, door de Bewoonders der Kust gestremt te worden. De Eilanders van *San Joseph*, de *Guaycuri* en *Coras*, van *la Paz* af tot aan *Cabo San Lucas* toe, boden hunnen Dienst aan, om de Duykers te stooren, om dat zy weleer veelvuldig Ongemak van dezelve hadden moeten verdragen, wanneer zy zig vervorderden te naby hunne Kust te komen. De Inwoonders der Kust van *Nieuw-Gallicien* en *Cinaloa*, die te vooren, hoewel maar zelden, en wel met kleine Barken, en daarenboven met groot Gevaar, gewoon waren op de Paarelvisschery te komen, begonnen gtootere Vaartuygen te bouwen, en daarmede, zonder eenige Bekommering, na de Overkust te zeilen, om den Vangst, of ten minsten den Handel van Paarlen, te vervorderen;

ten; zy gebruykten daartoe voornamentlyk de *Californianen*, welke langs het Strand woonden, en wel doorgaans door Dwang, hoewel zy nooit eenig gewigtig Voordeel konden behaalen. De Soldaten en Matrozen van het Guarnisoen verzogten te meermaalen, om na de Paarels te mogen duynen; doch Vader *Salva-Terra*, om alle Quaad voor te komen, vond goed zulks telkens te weigeren, en hen nimmer eenig het allerminste Verlof daartoe te verleen.

Zulks verwekte een groot Misnoegen onder hen; veele verzogten ontslagen te zyn, en alle klaagden even zeer. De Vader was echter van zyn Oogmerk niet af te brengen, en wilde ronduyt nooit gedoogen, dat iemand na de Paarels zoude duynen.

Hy wierd door een byzonder Geval noch meer in zyne Meening gesterkt. Hy had eene Bark na het nabuurig Eiland *Carmen* gezonden, dewelke aldaar langer achterbleef, dan de Dienst vereischte. De Vader vermoedede, dat de Tyd met de Duyking verspilt wierd; hy wierd in 't vervolg door byzondere Kundschap daarvan ook verzekert, en was daarover zeer misnoegd. Het Guarnisoen was, uyt hoofde der Afdanking van verscheidene om diergelyke Misbaden, zeer verzwakt, en hy overleide by zig zelve, of hy niet alle de Overtreders zoude afdanken, en in *California* alleen blyven. Hy besloot eindelyk dezelve uyt den Dienst te ontslaan, en berouwde op Gods Voorzienigheid, in Hoop van eene versche Versterking van Manschappen te zullen bekomen, waarin hy ook niet miste.

Omtrent het Einde van 't Jaar 1702 wierd door twee Barken zodanig eene Wanorde gepleegt, dat de Capitein met zommige Soldaten moest opbreken, om de *Indianen* te beschermen. Na dat hy het Krakkeel gescheiden had, vraagde hy het Volk van de Bark na de Vergunning van den Onderkoning, om

om te mogen duiken; hetzelfde antwoordde met eene Tegenvraag, of hy eenige Volmagt van den Onderkoning had, om als Rechter en Opperheer te handelen? Doch vermits hy die niet kon vertoonen, zo liep de Zaak voor ditmaal niet verder. Wanneer de Capitein te *Loretto* aangekomen was, zond hy aan den Onderkoning een Bericht van het voorsz. Krakkeel, en van verscheidene andere aan de *Indianen* gepleegde Geweldenaryen, mitsgaders van het op handen Gevaar van eenen algemeenen Opstand, die onvermydelyk daaruyt zoude spruyten, met Verzoek van onderrecht te mogen worden, hoe hy zig omtrent diergelyke Voorvallen in het toekomende zoude hebben te gedragen. Dit Bericht wierd den 18 *January* 1703 in 's Konings-Raad te *Mexico* gelezen, en in handen van den Thesaurier gestelt, die daarop van Gevoelen was, dat men de Paarelvischery zo lang behoorde te verbieden; tot dat aan zyne Majesteit daarvan Verslag gedaan, en by dezelve daarin nader voorzien zoude zyn; dat men Onderzoek behoorde te doen na alle degeenen, welke zig zonder Verlof het duiken aangematigt hadden, om dezelve, ingevolge de nieuwe Instellingen, waarby hetzelfde verboden was, te kunnen straffen; en dat, om voor het toekomende alle Wanorde te keeren, aan den Capitein van *California* eene Volmagt zoude gezonden worden, uyt kragte van welke hy alle de Vaartuygen, die ten Paarlevangst voeren, kon beletten en aanhouden.

Doch de Vergadering besloot den 27 di erzelver Maand, dat die Vissery aan niemand zoude verboden worden, die daartoe door den Onderkoning Verlof verkregen had: Dat de by den Fiscaal voorgeslagene Volmagt aan den Capitein van het Koninglyk Garnisoen in *California* zoude gezonden, en de Vaders *Salva-Terra* en *Piccolo* verzogt worden, aan de Ver-

Ve
ool
me
voo
heb
kee
dee
gee
gen
V
bet
Cap
en
me
gely
zenc
Ant
Brie
oorl
alsn
bew
Verl
Paar
nen
re
Kon
digi
boer
tot
Vry
Lee
mak
en e
form
We
te d

Vergadering te berichten, of zodanig eene Volmagt ook eenigerhande Ongeryf zoude veroorzaken: Dat men de aan de *Indianen* gepleegde Geweldenaryen voor het toekomende door Waakzaamheid zoude hebben te verhoeden, of Geweld met Geweld te keeren, en dat men derhalve geenzins ooirbaar oordeelde te zyn, uyt Vrees voor eenig Onheil, hetgeen zo gemakkelyk kon verholpen worden, een algemeent Voordeel te beletten en te verbieden.

Vervolgens wierden de Beveelen, tot dat Besluit betrekkeelyk, na *California* afgevaardigt, alwaar de Capitein als nu gemagtigd was, om alle heimelyke en ongeoorloofde Parelduykingen te beletten, als mede de *Indianen* voor alle Knevelaryen en Verongelykingen te dekken. Vermits Vader *Piccolo* afwezend was, zo liet Vader *Salva-Terra* zyn byzonder Antwoord aan den Onderkoning afgaan in eenen Brief, gedagteekend *Loretto 1704*, van welken het oorsprongkelyke, by hem eigenhandig geschreven, alsnog in het Protocol der Secretary van *Mexico* bewaard blyft; behelzende hoofdzakelyk: Dat het Verlof voor de Inwoonders der Overkust, om na Paarlen te mogen duyken, om verscheidene Redenen behoorlyk en rechtmatig was: Dat onder andere Voordeelen zig ook bevonden de Aanwas der Koninglyke Inkomsten in de Vyfdens; de Aanmoediging ter Scheepvaart; de Scheepsbouw in den Zeeboezem en nabuurige Wateren, alwaar ieder Schip tot een Guarnisoen verstreckte; de Uytroeijing der Vrybuyters; de spoediger en veiliger Toevoer van Leefstocht ten tyde van Schaarsheid; het bequaam maken der Zeelieden in grooter Getal dan te vooren; en eindelyk, dat de Bilykheid ten opzigte van *California* vereischte, aan de Kroon voor de genootene Weldaden en Gunsten eenigzins haare Dankbaarheid te doen blyken: Doch dat het telfens gansch niet

raadzaam was, aan de Zeelieden, of aan den Capitein en zyne Soldaten, Verlof te verleenen, om Paarels te visschen, en veel min dezelve voor anderen daartoe te bevorderen, dewyl zulks de grootste Ongelegenheden zoude na zig sleepen. Hy eindigde met het zeggen : Dat men van de Soldaten weinig goeds te verwachten had, zo wel ten opzichte der Verdediging van 't Land, als der Bedekkingen in het maken van Vervorderingen, wanneer men aan hen toestond na de Paarels te mogen duiken. Dit was nu het Antwoord van Vader *Salva-Terra*, waardoor de *Junta* in derzelver voorheen genomene Besluyten bevestigt, en de Onderkoning in staat gesteld wierd, van de beste Middelen tegen de ongeoorloofde Duyking, en de Verkorting van 's Konings Vyfdens, werkstellig te maken. Het is zeker, dat 's Konings Vyfde van ieder Duyker-Bark jaarlyks voor twaalf duyzend Daalders verpacht wierd; en dit Arttykel bewyft genoegzaam alleen, dat de Aangelegenheid van *California* nog veel voordeelijker zy, en grootelyks zoude kunnen vermeerderd worden.

Zodanig stond het toen ter tyd met het nieuw-opgereehte Bestier der Paarel-Visschery van *California*, naar het Gevoelen van Vader *Salva-Terra*, hetgeen hy geduurende zyn Leven handhaafde, en ook tot heden toe van de zyde der *Jesuiten*, van het Guarnisoen te *Loretto* en de daartoe behoorende Barken, onveranderlyk blyft stand houden. Het is de Waarheid, dat de Soldaten, en wel meer dan de Matrozen en byzondere Inwoonders van *Nieuw-Spanjen*, daardoor ten uitersten gebelgt wierden; en deze voegden zig te zamen, om hunne Lasteringen tegen de Vaders over de gansche Waereld te verspreiden. 's Onderkonings Beveelen, aangaande de Paarel-Visschery, en de Volmagt van den Capitein van *California* wierden zo dra niet bekend,

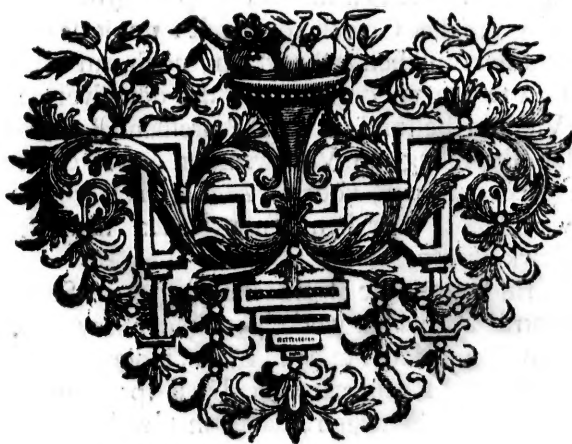
of

of verscheidene Inwoonders dier Kust, wier ongeoorloofde Handel nu gestuyt was, vervulden alle Gewesten met hunne Klagten, en onder alle dezelve waren die der Soldaten de aanmerkelykste; voorgevende dat, offchoon dit Wingewest de Vrucht van hunne Dapperheid en onvermoeiden Arbeid was, zy echter van het Genot der eenigste Zaak van Waarde in dat Land, namentlyk van de Paarelvisschery, ontzet en verstenen bleven, daar dezelve echter aan een ieder van de Overkust vry en geoorloofd was: Dat het zeer hard en bitter voor degeenen viel, welke door hunnen onvermoeiden Arbeid het vredelyk Bezit van 't Land verworven hadden, dat hen de Vryheid van desselfs Vruchten te mogen genieten, geweigert wierd: Dat de Vaders op de grilzieke Verwinning van het Gewest roemende, nooit de *Indianen* tot het Visschen gebruykten, noch aan hen toelaten te mogen duiken; en dat derzelver eenigste Vrydom bestond in den Paarelhandel, en wel onder Bepaaling en Voorwaarden, welke, tegen alle Redenen aan, voor de *Indianen* zeer gunstig, en vervolgens voor hen ten uitersten nadeelig en smadelijk waren.

Hierin bestond de algemeene Klagte der Soldaten en Matrozen, welke werkelyk afgedankt waren, of voorgaven afgedankt te zyn. Maar, indien men naar Waarheid en Rechtvaardigheid wil spreken, dan moet men ook betuygen, dat'er in *California* sommige Soldaten geweest zyn en alsnog zyn, welke tot voordeel van de Vaders gansch anders getuygden; en wel voornamentlyk de Oud-Capitein *Don Estevan Rodriguez Lorenzo*, wiens goed Gedrag nooit naar Waarde kan geprezen worden. Doch aan de andere Zyde hebben de Vaders zig genoodzaakt bevonden het Schuym en Veegfel van de Waereld tot Soldaten aan te neemen, dewyl weinige andere ge-

negen waren na een zo zeer afgelegen Gewest te gaan, waardoor het Guarnisoen, zo wel als het bemannen der Vaartuygen, voor de Zending ten uitersten bezwaarlyk viel. Indien nu deze Zwaarigheden stand houden, wanneer de Soldaten en Matrozen onder het Bewind der Vaders gesteld zyn, waar zouden dan de Zendingen belanden, zo zy van dezelve onafhankelyk waren?

EINDE VAN HET EERSTE
BOEK-DEEL.

est te
et be-
uyter-
righe-
n Ma-
l zyn,
zo zy